Mini Biblia

Ikuspegi orokorra

Hau Jesusen irakaspenak eta Berak irakatsi, aipatu eta bete zituen idazkiak hobeto jasotzeko asmoz arretaz hautatutako antzinako testu greziarren bilduma bat da. Gure helburua jatorrizko grezierraren ahalik eta irudikapenik zehatzena eskaintzea da, formatu moderno eta irakurgarri batean.

Erantzukizun-ukapena

Itzulpen hau jatorrizko grezierazko Septuaginta eta Bizantziar testuetatik sortu zen hizkuntza-eredu handiekin. Horregatik, jatorrizko hizkuntzaren kulturaren eta gramatikaren artefaktu asko ditu, baina akatsak ere izan ditzake. Zerbait arraroa iruditzen bazaizu, mesedez, egiaztatu jatorrizko greziera. Akatsik aurkitzen baduzu, mesedez, bidali mezu elektronikoz helbide honetara: jesusislord@joshuabible.com.

Lizentziak

Itzulpen hau osorik edo zati batean erreproduzitu eta banatzeko baimena duzu. Ezin duzu aldatu edo saldu. Akatsik aurkitzen baduzu, mesedez bidali mezu elektroniko bat jesusislord@joshuabible.com helbidera, zuzendu eta eguneratutako edizio bat eman ahal izateko.

Mateoren Ebanjelioa

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Markosen Ebanjelioa

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Joanen Ebanjelioa

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Joanen Gutuna

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5

Hasiera

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Irteera

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Zenbakiak

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Deuteronomio

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Josue

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Mateoren Ebanjelioa

1

Jesu Kristoren sorgapenaren liburua, Daviden semea, Abrahamen semea. Abrahamek sortu zuen Isaak, eta Isaakek sortu zuen Jakob, eta Jakobek sortu zuen Juda eta bere anaiak, eta Judak sortu zuen Perez eta Zera Tamargandik, eta Perezek sortu zuen Hezron, eta Hezronek sortu zuen Aram, eta Aramek sortu zuen Aminadab, eta Aminadabek sortu zuen Naason, eta Naasonek sortu zuen Salmon, eta Salmonek sortu zuen Boaz Rahabgandik, eta Boazek sortu zuen Obed Rutgandik, eta Obedek sortu zuen Jese, eta Jesek sortu zuen David erregea. David erregeak, ordea, Salomon sortu zuen Uriasen emaztearengandik, eta Salomonek Roboam sortu zuen, eta Roboamek Abia sortu zuen, eta Abiak Asa sortu zuen, eta Asak Josafat sortu zuen, eta Josafatek Joram sortu zuen, eta Joramek Ozias sortu zuen, eta Oziasek Joatam sortu zuen, eta Joatamek Akaz sortu zuen, eta Akazek Ezekias sortu zuen, eta Ezekiasek Manases sortu zuen, eta Manasesek Amon sortu zuen, eta Amonek Josias sortu zuen, eta Josiasek Jekonias eta haren

anaiak sortu zituen Babiloniako deportazioaren garaian. Babiloniako deportazioaren ondoren Jekoniak Salatiel sortu zuen, eta Salatielek Zorobabel sortu zuen, eta Zorobabelek Abiud sortu zuen, eta Abiudek Eliakim sortu zuen, eta Eliakimek Azor sortu zuen, eta Azorek Zadok sortu zuen, eta Zadokek Akim sortu zuen, eta Akimek Eliud sortu zuen, eta Eliudek Eleazar sortu zuen, eta Eleazarrek Matan sortu zuen, eta Matanek Jakob sortu zuen, eta Jakobek Josef sortu zuen Mariaren senarra, zeinengandik jaio baitzen Jesus Kristo deitua. Beraz, belaunaldi guztiak Abraham-etik David-era arte hamalau belaunaldi dira, eta David-etik Babiloniako deportaziora arte hamalau belaunaldi, eta Babiloniako deportaziotik Kristora arte hamalau belaunaldi. Jesu Kristoren jaiotza horrela zen. Bere ama Maria Joseperi ezkondua izateko hitzeman ondoren, haiek elkarrekin etorri aurretik, haurdun aurkitu zen Espiritu Santuagandik. Joseph, haren gizona, zuzena izanik eta hura publikoki lotsarazi nahi ez zuela, sekretu divortzatu nahi izan zuen. Baina hau gogoan hartu zuenean, hara, Jaunaren aingerua ametsen agertu zitzaion, esanez: Josef, Daviden semea, ez izan beldurrik Maria zure emazte gisa hartzeko, zeren harekin sortua Espiritu Santuagandik baita. Seme bat erdiko du, eta haren izena Jesus deituko duzu, zeren berak bere herria haien bekatuetatik salbatuko baitu. Hau guztia gertatu da bete dadin Jaunaren aldetik profetaren bidez esana esaten: hara, birjinak sabelean izango du eta seme bat erdiko du, eta deituko dute haren izena Emanuel, hau da itzulita gurekin Jainkoa. Josepek lotatik esnatu ondoren egin zuen Jaunaren mezulariak agindu zion bezala eta hartu zuen bere emaztea, eta ez zuen ezagutu hura haren lehen

semea erditu zuen arte, eta deitu zion haren izenari Jesus.

2

Jesus Betlehemen jaio zenean, Judeako, Herodes erregearen egunetan, eta, hara, ekialdetik magoek iritsi ziren Jerusalemera esanez: non dago jaio den juduen erregea? Ikusi genuen bai haren izarra ekialdean eta etorri ginen hura adoratzera. Entzun eta baina Herodes erregea nahastu zen eta Jerusalem guztia harekin, eta bildu dituela apaiz nagusi guztiak eta herriko eskribak galdetu zuen haietatik non Kristo jaiotzen den. Eta haiek esan zioten hari: Judako Betlehemen; horrela baitago idatzita profetaren bidez; eta zu Betlehem, Judako lurra, inola ere ez zara txikiena Judako buruzagien artean; zuretatik baita irtengo da buruzagi bat, zeinek artzainduko duen nire herria Israel. Orduan Herodes ezkutuan deitu ondoren magoak, zehaztu zuen haietatik agertzen ari zen izarraren denbora, eta bidali ondoren haiek Betlehemera esan zuen: joan ondoren zehatz-mehatz bilatu haurriaren buruz, baina aurkitu duzuenean, jakinarazi niri, horrela ni ere etorri ondoren adoratuko dut hura. Eta erregea entzun ondoren joan ziren; eta hara, ekialdean ikusi zuten izarra aurretik gidatzen zituen haiek, etorri eta haurraren zegoen tokiaren gainean gelditu zen arte; eta izarra ikusi ondoren poz egin zuten poz handia oso, eta etxera etorri ondoren ikusi zuten haurra Maria bere amarekin, eta erori ondoren adoratu zuten hura, eta beren altxorrak ireki ondoren eskaini zizkioten hari opariak, urrea eta intsentsua eta

mirra; eta ametsetan abisatu ondoren Herodes-engana itzuli ez zezaten, beste bide batetik itzuli ziren beren lurraldera. Haiek alde egin ondoren, hara, Jaunaren mezulari bat agertzen da ametsean Joseperi esanez: jaiki eta hartu haurra eta haren ama eta ihes egin Egiptora, eta egon han nik esango dizut arte; izan ere Herodes haurra bilatu behar du hura suntsitzeko. Eta jaiki ondoren hartu zuen haurra eta haren ama gauez eta joan zen Egiptora, eta han egon zen Herodesen heriotzara arte, bete zedin Jaunak profetaren bidez esandakoa, esaten zuena: Egiptotik deitu nuen nire semea. Orduan Herodes, magoen eskutik irribartu zitzaiotela ikusirik, oso haserre jarri zen, eta gizonak bidaliz hil zituen haur guztiak Betlehemen eta haren muga guztietan, bi urtekoak eta beheragokoak, magoengandik zehaztasunez jakin zuen denboraren arabera. Orduan bete zen Jeremias profetaren bidez esandakoa, esaten zuena: ahots bat Ramah-en entzun zen, negar egitea eta negarra eta dolu handia; Rakel bere seme-alabengatik negarrez, eta ez zuen nahi kontsolatu izatea, zergatik ez baitaude. Herodes hil ondoren, hara, Jaunaren mezulari bat ametsen agertzen zaio Joseperi Egipton esanez: jaiki eta hartu haurra eta haren ama eta joan Israelgo lurraldera; hil egin dira baitira haurren arima bilatzen ari direnak. Eta jaiki ondoren hartu zuen haurra eta haren ama eta etorri zen Israelgo lurrera. Entzun zuen baina Arkelao erregetzen zuela Judearen gainean Herodes bere aitaren ordez, beldur izan zen hara joateko; baina ametsan jainkoaren abisua jaso ondoren, erretiratu zen Galileako aldeetara, eta etorri ondoren, bizitzen hasi zen Nazaret izeneko hiri batean, profeten bidez esandakoa bete zedin, Nazartar deitua izango zela.

3

Eta egun haietan Joan Bataiatzailea iristen da Judeako basamortuan predikatzen eta esaten: damutzen zaitezte; zeruetako erresuma hurbil bait dago. Hau da Isaias profetaren bidez esana izan dena, esaten ari zenak: Basamortuan oihukatzen ari denaren ahotsa, prestatu Jaunaren bidea, zuzen egin bere bide-bideak. Bera, ordea, Joan-ek bere jantziak gameluaren ileetatik zituen eta larru-gerriko bat bere gerrian zeukan, eta bere elikadura matxinsaltoak eta ezti basatia zen. Orduan irteten zen haren aldera Jerusalema eta Judea osoa eta Jordanaren inguruko eskualde osoa, eta bataiatu egiten ziren Jordanean haren eskutik beraien bekatuak aitortuz. Baina ikusi zuenean fariseoetako eta saduzeotako asko bere bataiorako etortzen, esan zien: Sugeen ondorengoak, nork erakutsi zizuen ihes egiten etortzear dagoen haserretik? Egin ezazue, beraz, damupenaren duin den fruitua, eta ez pentsa zuen artean esaten: Abraham aita dugu. Esaten dizuet, hain zuzen ere, Jainkoak gai dela harri hauetatik seme-alabak altxatzeko Abrahamentzat. Dagoeneko aizkora zuhaitzen erroan dago jarrita; beraz, fruitu ona ematen ez duen zuhaitz guztia mozten da eta sura botatzen da. Ni benetan bataiatu egiten zaituztet urean damutzera, baina nire ondoren etortzen dena ni baino indartsuagoa da, ez nago gai haren sandaliak eramateko, berak zuek bataiatu egingo zaituzte Espiritu Santuan eta suan. Bere sailkatzeko-aihotza eskuan duenak erabat garbituko du bere larraina, bere garia biltegiratuko du, baina lastoa su

itzalezinarekin erreko du. Orduan, Jesus Galileatik Jordanera dator, Joanesgana, haren eskutik bataiatua izateko. Baina Joanek gelditzen zuen esanez: Nik zure eskutik bateatu behar dut, eta zu nire aldera zatoz? Erantzunez baina Jesusek esan zion hari: utzi orain; horrela egokia da guretzat betetzea justizia guztia. Orduan utzitzen du hura; eta bataiatu ondoren, Jesus igo zen berehala uretik; eta hara, zeruak ireki zitzaizkion hari, eta ikusi zuen Jainkoaren Espirituak jaitsi usoa bezala eta etortzen haren gainera; eta hara, ahots bat zerutik esaten: hau da nire seme maitea, zeinekin pozik nago.

4

Orduan Jesus basamortura eraman zen Espirituak deabruak tentatu zezan, eta berrogei egun eta berrogei gau baraurik egon ondoren gose izan zen. Eta hurbildu ondoren, tentatzaileak esan zion: Baldin Jainkoaren semea bazara, esan harri hauek ogi bihur daitezen. Baina hark erantzunez esan zuen: Idatzita dago, ez da gizona ogi hutsez bakarrik biziko, baizik Jainkoaren ahotik ateratzen den hitz oro. Orduan deabruak hura hartzen du hiri santura, eta hura jartzen du tenpluko hegalean eta esaten dio: Jainkoaren semea bazara, bota zeure burua behera; idatzita dago-eta bere mezulariei zuri buruz agintzen diela, eta eskuetan jasoko zaituztela, zure oina harriaren kontra jo ez dezazun. Jesusek esan zion: Berriro idatzita dago: ez duzu frogatu zure Jainko Jauna. Berriro deabruak hura hartzen du mendi oso garai batera, eta erakusten dizkio munduaren erreinu guztiak eta

haien aintza eta esaten dio: hauek guztiak emango dizkizut, erori eta gurtu egiten badidazu. Orduan Jesusek esaten dio: Joan atzera, satana, idatzita baitago: Zure Jainko Jauna gurtu egingo duzu eta hura bakarrik zerbitzatu egingo duzu. Orduan deabruak utzi zuen hura, eta hara, mezulariak hurbildu ziren eta zerbitzatzen zioten hari. Entzun zuenean baina Jesusek Joan entregatu zela, erretiratu zen Galileara, eta utzi zuela Nazaret etorrita bizi izan zen Kafarnaumen itsasaldekoan Zabulon eta Neftaliren mugeetan, bete zedin esana Isaias profetaren bidez esaten zuenak: lurra Zabulon eta lurra Neftali, itsasoaren bidea, Jordanaren bestaldean, Galilea nazioen, herria iluntasunean eserita argi handia ikusi zuen, eta eserita zeuden lurrean eta heriotzaren itzalean argia sortu zen haientzat. Orduan hasi zen Jesus aldarrikatzen eta esaten: Damutu zaitezte, zeruetako erresuma hurbil baitago. Galileako itsasoaren ondoan ibiltzen eta bi anaia ikusi zituen, Simon Petro deitua eta Andres haren anaia, sarea itsasora botatzen; arrantzaleak ziren; eta haiei esaten die: zatozte nire atzetik eta egingo zaituztet gizakien arrantzaleak. Haiek, ordea, berehala sareak utzita, jarraitu zioten. Eta handik aurrera joan ondoren, beste bi anaia ikusi zituen: Jakobe Zebedeorena eta Joan, haren anaia, itsasontzian Zebedeo haien aitarekin batera, beren sareak konpontzen, eta deitu zituen haiek. Eta berehala itsasontzia eta beren aita utzirik, jarraitu zioten. Eta Jesus Galilea osoan zehar ibili zen, haien batzarretan irakasten, erregintzaren albiste ona aldarrikatzen eta herriko gaixotasun guztiak eta eritasun guztiak zerbitzatzen. Eta joan zen haren entzutea Siria osora, eta ekarri zioten hari gaizki zeuden guztiak hainbat gaixotasunekin

eta tormentuez hartuak, eta deabrudunduak eta ilargidunak eta paralitikoak, eta sendatu zituen haiek; eta jarraitu zioten hari jende asko Galileatik eta Dekapolistik eta Jerusalemetik eta Judeatik eta Jordanez harandetik.

5

Jendetza ikusi eta mendira igo zen, eta hura eseri zenean haren ikasleek hurbildu zitzaizkion, eta haren ahoa ireki eta irakasten zien esanez: dohatsuak dira espirituaren pobrea, zeren haien da zeruen erresuma. Dohatsuak dira doluak, zeren beraiek kontsolatuko baitira. Dohatsuak dira humilak, zeren beraiek lurra jasoko baitute. Dohatsuak dira justiziaz gose eta egarri direnak, zeren haiek asetu egingo baitira. Dohatsu errukitsuak, zeren haiek errukia jasoko dute. Dohatsuak dira bihotz garbiak, zeren haiek Jainko ikusiko baitute. Dohatsuak dira bakegile, zeren haiek Jainkoaren seme deituko baitira. Dohatsuak dira justiziaren gatik jazarriak, zeren haien da zeruko erresuma. Zoriontsuak zarete iraintzen zaituztenean eta persekutatzen zaituztenean eta hitz gaizto guztiak esaten dituztenean zuen aurka gezurra esanez nire dela eta. Poztu eta poztu, zeren zuen saria handia baita zeruetan, horrela baitira persekitatu zuen aurreko profetek. Zuek zarete lurraren gatza; baina gatza zentzugabetu bada, zerekin gatzatuko da? Ezertarako ez da indartsu gehiago baldin ez bada kanpora botatzea eta gizonek zapaltzea. Zuek zarete munduaren argia. Ez da gai hiri bat ezkutatzeko mendi baten gainean jarrita; ez eta pizten dute argi

bat eta jartzen dute hura zepa baten azpian, baizik argi-zutabe baten gainean, eta argitzen die etxean dauden guztiei. Horrela distira beza zuen argiak gizakien aurrean, ikusi ditzaten zuen egintza onak eta gorestu dezaten zeruetan dagoen zuen Aita. Ez pentsa etorri naizenik legea edo profetak suntsitzera; ez naiz etorri suntsitzera, baizik betetzera. Benetan diotsuet, zerua eta lurra pasa arte, iota bat edo serif bat ere ez da legearengandik pasatuko dena gerta arte. Beraz, norbaitek agindu hauetako txikienetako bat suntsitzen badu eta horrela irakatsiz gero gizakiei, txikiena deitua izango da zeruetako erreinuan; baina norbaitek egiten badu eta irakatsiz gero, hura handia deitua izango da zeruetako erreinuan. Esaten dizuet: baldin zuen zuzentasuna ez bada escribena eta fariseena baino handiagoa, ez zarete sartuko zeruetako erreinuan. Entzun duzue esana izan zela zaharrei: ez hilko duzu; baina norbaitek hiltzen badu, errudun izango da epaiketaren aurrean. Baina ni esaten dizuet ausaz bere anaiarekin haserre dagoen guztia epaiketaren errudun izango dela, eta norbaitek bere anaiari raka esango badio kontseiluaren errudun izango da, eta norbaitek ergela esango badio suaren gehenaren errudun izango da. Beraz, zure oparia aldarearen gainean eskaintzen baduzu eta han gogoratzen bazara zure anaiak zerbait zure aurka duela, utzi han zure oparia aldarearen aurrean, eta joan lehenik adiskidetu zure anaiarekin, eta orduan etorrita eskaini zure oparia. Egon ongi jarria zure aurkariarekin azkar bidean harekin zauden bitartean, ez dezan aurkaria zu entregatu epaileari eta epaileak zu entregatu zerbitzariari, eta espetxera botatua izan, amen esaten dizut, ez zara aterako handik azken kodrantea ordaindu

arte. Entzun zenuten antzinako jendeari esana izan zela: ez duzu adulterioa egingo. Baina nik esaten dizuet emakume bati desiratzeko begira dion guztiak dagoeneko adulterio egin duela bere bihotzean. Baina baldin zure begi eskuinak bekatuarazten bazaitu, atera ezazu eta bota zure-gandik, komeni baitzaizu bat galtzea zure gorputz-ataletatik eta ez zure gorputz osoa gehennara botatzea. Eta baldin zure eskuin eskuak bekatuarazten bazaitu, ebaki ezazu hura eta bota zure-tik, komeni baitzaizu zure gorputz-ataletako bat galdu dadin eta ez zure gorputz osoa gehennara bota dadila. Esana izan zen: nor bere emaztea dibortziatu, eman diezaioela dibortzioko ziurtagiria. Baina nik esaten dizuet: norbaitek bere emaztea baztertzen badu, pizkundearen arrazoiaz salbu, adulteratzera bultzatzen du hura, eta baztertua den emakume batekin ezkondu egiten denak adulteratzen du. Berriro entzun zenuten antikoei esana izan zela: ez egingo duzu gezurrezko zinik, baina Jaunari emango dizkiozu zure zin-hitzak. Ni, ordea, esaten dizuet ez zin egin batere; ez zeruan, Jainkoaren tronua delako; ez lurrean, haren oinetako oinohatza delako; ez Jerusalemera, errege handiaren hiria delako; ez zure buruan zin egin, ezin bait duzu ile bat zuri edo beltz egin. Zuen hitza bai bai, ez ez izan bedi; baina hauek baino gehigarria gaiztotik dator. Entzun zenuten esana izan zela, begia begiarengatik eta hortza hortzarengatik; baina ni esaten dizuet ez aurre egin gaizkoarei; baizik norbaitek zu jotzean eskuineko masailean, itzuli hari bestea ere; eta zurekin epaitua izan nahi duenari eta zure tunika hartu nahi duenari, utzi hari mantua ere; eta norbaitek zu derrigortzen bazaitu milia bat, joan harekin bi; zuri eskatzen

dizunari eman eta zugandik maileguan hartu nahi duenari ez itzuli bizkar. Entzun zenuten esana izan zela: Maite izango duzu zure auzokoa eta gorroto izango duzu zure etsaia. Ni baina esaten dizuet, maitatu zuen etsaiak, bedeinkatzu zuei madarikatzen zaituztenak, ongi egin zuei gorroto zaituztetenei eta otoitz egin zuei gaizki tratatzen zaituztetengatik eta persegitzen zaituztetengatik, horrela bihur zaitezten zeruetan dagoen zuen aitaren seme, zeren bere eguzkia ateratzen du gaiztoen eta onen gainean eta euria egiten du zuzenen eta bidegabeen gainean. Izan ere, baldin zuek maite baduzue zuek maite zaituztenak, zer sari duzue? Ez ote dute zergalariek ere gauza bera egiten? Eta baldin zuen lagunak bakarrik agurtzen baduzue, zer gehiago egiten duzue? Ez ote dute zerga-biltzaileek ere horrela egiten? Perfektuak izango zarete, beraz, zuen Aita zeruetan perfektua den bezala.

6

Kontuz izan zuen limosna ez egiteko gizakien aurrean haiek ikus zaitzaten, bestela ez duzue saririk jasoko zeruetan dagoen zuen Aitarengandik. Beraz, limosna egiten duzunean, ez jo tronpetarik zure aurrean, hipokrita batek egiten duen bezala batzarretan eta kaleetan, gizonengatik goretsiak izan daitezen; benetan esaten dizuet, jaso dute haien saria. Baina zu limosna egiten ari zarenean, ez beza jakin zure ezkerrak zer egiten duen zure eskuinak, zure limosna ezkutuan egon dadin, eta ezkutuan ikusten duen zure aitak ordainduko dizu agerian. Eta otoitz

egiten duzunean, ez zara izango hipokrita-ak bezala, zeren haiek maite baitute batzarretan eta kaleen angeluetan zutik otoitz egitea, gizakiei agertzeko. Amen esaten dizuet: jaso dute haien saria. Zu, baina, noiz otoitz egiten duzunean, sartu zure gela barrenera, eta zure atea itxi ondoren, egin otoitz zure aitari, sekretuan dagoenari, eta zure aitak, sekretuan ikusten duenak, ordainduko dizu agerian. Otoitz egiten baina ez balbuxeatu jentilak bezala, uste dute hitz ugariengatik entzunak izango direla. Ez izan, beraz, haien antzeko, zeren zuen Aitak badaki zer behar duzuen zuek eskatu aurretik. Horrela, beraz, otoitz egin zuek: Aita gure zeruetan dagoena, santutu bedi zure izena; etor bedi zure erresuma; egin bedi zure nahia, zeruan bezala, lurrean ere; gure ogi egunekoa eman iezaguzu gaur; eta barkatu iezaguzu gure zorrak, gu ere gure zordunei barkatzen diegun bezala; eta ez gaitzazu eraman tentaziora, baina askatu gaitzazu gaiztotik. Zeren zurea da erresuma eta boterea eta aintza betirako; amen. Baldin zuek barkatu badiezuete gizakiei haien hutsegiteak, barkatuko dizkizuete ere zuen Aita zerukooak; baina baldin ez badiezuete barkatu gizakiei haien hutsegiteak, ez ditu zuen Aitak ere barkatuko zuen hutsegiteak. Baina barur egiten duzuenean, ez izan hipokrita tristeak bezala, haiek beren aurpegiak itxuragabetzen dituzte gizakiei barur egiten ari direla agertzeko, amen esaten dizuet jada jaso dutela beren saria. Baina zu baraurik zaudenean, gantz ezazu zure burua eta garbitu zure aurpegia, gizakiei baraurik agertzen ez zatzaizkien, baizik zure aitari ezkutuan dagoenari, eta ezkutuan ikusten duen zure aitak ordainduko dizu agerian. Ez pilatu zeurontzat altxorrak lurraren gainean, non sits eta jatea suntsitzen duen,

eta non lapurrek zulatzen eta lapurtzen duten; pilatu ordea zeurontzat altxorrak zeruan, non ez sits ez jatea suntsitzen duen, eta non lapurrek ez dute zulatzen ez lapurtzen; non baita zuen altxorra, han egongo baita ere zuen bihotza. Gorputzaren lanpara begia da; beraz baldin zure begia sinplea bada, zure gorputz osoa argiz betea egongo da; baina baldin zure begia gaiztoa bada, zure gorputz osoa iluna egongo da. Beraz, baldin zugan dagoen argia iluntasuna bada, iluntasuna zenbatekoa da! Inork ez du gai bi jaun zerbitzatzeko; zeren edo bat gorroto izango du eta bestea maite izango du, edo batari eutsiko dio eta bestea mespretzatuko du. Ezin dezakezue Jainkoari zerbitzatu eta mamonari. Horregatik esaten dizuet: ez kezkatu zuen arimari zer jan eta zer edan, ezta zuen gorputzari zer jantzi ere. Ez al da arima elikadura baino gehiago, eta gorputza jantziak baino gehiago? Begiratu zeruko hegaztiei, ez dutelako ereiten, ez uzta egiten, ez eta biltegietan biltzen ere, eta zuen aita zerukooak elikatzen ditu haiek. Ez al zarete zuek haiek baino balio gehiago dutenak? Nor da zuetako kezkaturik gai bere adinari ukondo bat gehitzeko? Eta jantziari buruz, zergatik kezkatzen zarete? Ikasi ondo sorlekuko liliak nola hazten diren: ez du lan egiten ez eta hari egiten ere ez; baina esaten dizuet Salomon bere aintza osoan ez zela jantzita hauetako bat bezala. Baina baldin Jainkoak horrela janzten badu gaur dagoen eta bihar labera botatzen den zelaiko belarra, ez al du askoz gehiago egingo zuekin, fede gutxikoak? Ez zaitezte, beraz, kezkatu esanez: zer jango dugu, edo zer edango dugu, edo zer jantziko dugu? Gauza hauek guztiak nazioak bilatzen baitituzte, baina zuen aita zerutarrak badaki hauek guztiak behar dituzuela.

Baina bilatu lehenik Jainkoaren erresuma eta haren zuzentasuna, eta hauek guztiak gehituko zaizkizue. Ez izan, beraz, kezkatuta biharkoagatik, zeren biharko egunak bere buruaz kezkatuko baita. Nahikoa du egun bakoitzak bere gaitzarekin.

7

Ez epai, epaitua izan ez zaiteztela; zein epaiarekin epai dezuen epaituko zarete, eta zein neurriarekin neurtzen duzuen neurtu egingo da zuei. Zergatik ikusten duzu pusketa zure anaiaren begian, baina zure begian dagoen habea ez duzu konturatzen? Edo nola esango diozu zure anaiari: utzi kanporatu dezadan txirrist zure begitik, eta ikusi, habe bat dago zure begian? Hypokrita, bota lehenik habea zure begiaren barruan, eta orduan argi ikusiko duzu botatzeko lastoa zure anaiaren begiaren barruan. Ez eman gauza santua txakurrei, ezta bota zuen perlak txerrien aurrean, atzapatuko ez ditzaten haiek beren oinetan eta, itzulita, urratuko zaituzteten. Eskatu, eta emango zaizue, bilatu, eta aurkituko duzue, jo, eta irekiko zaizue; guztia eskatzen duenak hartzen du eta bilatzen duenak aurkitzen du eta jotzen duenari irekiko zaio. Edo nor da zuetatik gizona bere semeak ogia eskatzen badio harria emango diona? Eta arraina eskatzen badu, ez al dio sugerik emango? Baldin beraz zuek, gaiztoak izanik, dakizue opari onak emateko zuen seme-alabei, zenbat gehiago emango dituen zuen Aitak, zeruetan dagoena, gauza onak hura eskatzen diotenak? Beraz,

nahi duzuen guztia gizakiek zuei egitea, horrela zuek ere egin iezaiezu haiei, hau baita legea eta profetak. Sartu ate estuaren zehar, zeren zabal baita atea eta zabala bidea suntsipenerako eramaten duena, eta asko dira horretatik sartzen direnak. Zer estu atea eta estuturik bidea bizitzara eramaten duena, eta gutxi dira hura aurkitzen dutenak. Kontuz izan profeta faltsuengandik, zeinek etortzen baitira zuengana ardi jantziekin, baina barruan otsoak dira harrapariak. Haien fruituengandik ezagutuko dituzue haiek. Ez ote dute bildu arantzetan mahatsik edo karduetan pikuik? Horrela, zuhaitz on guztiak fruitua eder egiten du, baina zuhaitz ustelak fruitua gaizto egiten du. Zuhaitz onak ezin ditu fruitu gaiztoak egin, ezta zuhaitz ustelak ere fruitu onak egin. Fruitu ederrik egiten ez duen zuhaitz oro mozten da eta sura botatzen da. Beraz, haien fruituengatik ezagutuko dituzu haiek. Ez da sartuko zeruetako erreinuan niri Jauna, Jauna esaten didan guztia, baizik eta zeruetan dagoen nire Aitaren borondatea egiten duena. Askok esango didate egun hartan: Jauna, Jauna, ez al genuen profetizatu zure izenean, eta ez al genituen deabruak kanporatu zure izenean, eta ez al genituen ahalmen asko egin zure izenean? Eta orduan aitortuko diet haiei inoiz ez zintuztedala ezagutu: urrundu nire ganic, legegabekerian lan egiten duzuetenak. Beraz, nire hitz hauek entzuten dituen eta egiten dituen edonor gizon zuhur bati antzekotuko diot, bere etxea harkaitzaren gainean eraiki zuen gizon bati; eta euria jaitsi zen eta ibaiak etorri ziren eta haizeak jo zuten eta etxe haren kontra erori ziren, eta ez zen erori; harkaitzaren gainean funtsatua zegoen eta. Eta nire hitz hauek entzuten dituen guztia eta haiek egiten ez dituena gizon ergelari

antzekotuko zaio, zeinek bere etxea hondarraren gainean eraiki zuen; eta euria jaitsi zen eta ibaiak etorri ziren eta haizeak jo zuten eta etxe hari jo zioten, eta erori zen, eta haren erorketa handia zen. Eta gertatu zen Jesus hitz hauek amaitu zituenean, jendetzak harrituta zeuden bere irakaspenarekin; izan ere, irakasten zien haiei agintea zuen bezala, eta ez eskribek bezala.

8

Menditik jaitsi ondoren, jende asko jarraitu zitzaion. Eta ikusi, leproso bat etorrita adoratzen zion esanez: Jauna, nahi baduzu, gai zara ni garbitzeko. Eta eskua luzatu ondoren, Jesusek ukitu zuen hura esanez: nahi dut, garbitu. Eta berehala garbitu zen haren leproa. Eta Jesusek diotso hari: begira, inori ez esan, baizik joan eta zeure burua erakutsi apaizari, eta eskaini Moisesek agindu zuen oparia haientzat lekukotasun gisa. Bera Kafarnaumen sartu ondoren, hurbildu zitzaion ehundari bat, hura eskatzen eta esaten: Jauna, nire semea dago etxean paralitikoa, ikaragarri tormentatua izaten. Eta Jesusek esan zion: Ni joango naiz eta sendatuko dut. Eta erantzunez, ehuneko buruak esan zuen: Jauna, ez naiz nahikoa nire teilatupean sartzeko; baina bakarrik esan hitzez, eta sendatuko da nire semea. Eta izan ere ni gizon bat naiz agintaritza baten azpian, neure azpian soldaduak ditudala, eta esaten diot honi, joan, eta joaten da, eta besteari, etorri, eta etortzen da, eta nire esklabori, egin hau, eta egiten du. Entzun ondoren, Jesus harritu egin zen eta jarraitzen zioten horiei esan zien: egia diot zuei, Israelen ere

ez dut hain fede handirik aurkitu. Baina esaten dizuet asko ekialdetik eta mendebaldetik etorriko direla eta mahaian etzango direla Abraham eta Isaak eta Jakob-ekin zeruko erresuman, baina erresumako semeak kanpora botatuko dira kanpoko iluntasunera; han egongo da negar egitea eta hortz karraskatzea. Eta Jesusek ehundariari esan zion: zoaz, eta sinestu duzu bezala gertatu bekio zuri. Eta sendatu zen bere semea ordu hartan. Eta etorrita, Jesusek Petroren etxera ikusi zuen haren amaginarreba etzanda eta sukarra zuela, eta ukitu zuen haren eskua, eta sukarra utzi zuen, eta altxatu zen eta zerbitzatzen zion hari. Arratsaldea gertatu zenean, ekarri zizkioten hari deabru-menperatuak asko, eta kanporatu zituen espirituak hitzarekin eta sendatu zituen gaizki zeuden guztiak, bete zedin Isaias profetaren bidez esandakoa, esaten zuenak: berak hartu zituen gure ahuleziak eta gaixotasunak eraman zituen. Jesusek jende asko bere inguruan ikusi zuenean, bestealdera joateko agindu zuen. Eta bat eskribau hurbilduta esan zion, irakasle, jarraituko dizut zoazen lekura. Eta Jesusek esan dio: azeriok zuloak dituzte eta zeruko hegaztiek habiak dituzte, baina gizasemeak ez du non burua pausatu. Baina bere ikasleetatik beste batek esan zion: Jauna, baimendu lehenik joaten eta nire aita ehorzten. Baina Jesusek esan zion: jarraitu niri, eta utzi hildakoek beren hildakoak ehorztea. Eta itsasontzian sartu ondoren, bere ikasleek jarraitu zioten. Eta ikusi, lurrikara handia gertatu zen itsasoan, hala non itsasontzia uhinak estali, baina bera lo egiten zuen. Eta bere ikasleek hurbildu eta esnatu zuten, esanez: Jauna, salba gaitzazu, galtzen ari gara. Eta haiei dio: zergatik zarete beldurrik, fede gutxikoak?

Orduan jaiki ondoren, haizeei eta itsasoari zigortu zien, eta lasaitasun handia gertatu zen. Baina gizonak harritu ziren esanez: Zer mota da hau, non haizeak eta itsasoa ere obeditzen baitiote? Eta hura beste aldera, Gergesenoen lurraldera etorri zenean, bi deabru-jota aurkitu zuten hilobietatik ateratzen, oso zailak, horrela inork ezin zuen bide hartik igaro. Eta ikusi, oihu egin zuten esanez: zer guri eta zuri, Jesu, Jainkoaren semea? Etorri zara hona denboraren aurretik gu torturatzera? Baina urrun, haietatik txerri-talde handi bat bazkatzen ari zen. Baina deabruak eskatzen zioten, esanez: baldin botatzen gaituzu gu, baimendu guri joatea txerrien taldera. Eta esan zien: zoazte. Eta irten ondoren txerrien taldera joan ziren; eta hara, txerrien talde osoa amildegitik behera itsasora jauzi egin zuen eta uretan hil ziren. Artzainek ihes egin zuten, eta hirira joan ondoren dena kontatu zuten, deabrudunen gauzak ere bai. Eta hara, hiri guztia atera zen Jesusen bilera, eta hura ikusi zutenean, eskatu zioten haien mugetatik joan zedin.

9

Eta ontzi batera igan ondoren, zeharkatu zuen eta bere hirira etorri zen. Eta ikusi, ekarri zioten paralitiko bat ohean etzanda, eta Jesusek haien fedea ikusirik, esan zion paralitikoa: Ausardia, umea, barkatuak dira zure pekatuak. Eta hara, escribauetako batzuek beren artean esan zuten: Honek blasfematzen du. Eta Jesuak haien pentsamenduak ikusi eta esan zuen: Zergatik pentsatzen duzue gaizki zuen bihotzetan? Zer da errazagoa,

esatea barkatuta daude zure bekatuak ala esatea jaiki eta ibil? Hala ere, jakin dezazuen gizasemeak lurrean bekatuak barkatzeko agintea duela, orduan elbarrituari esaten dio: Jaiki, hartu zure ohea eta joan zure etxera. Eta jaiki ondoren bere etxera joan zen. Ikusi ondoren, jendetza harritu zen eta Jainko goraipatzen zuten, autoritate halakorik gizakiei eman zien Jainko hura. Eta handik igarotzen Jesus-ek ikusi zuen gizon bat eserita zerga-bulegoaren gainean, Mateo deitua, eta dio hari: jarraitu niri. Eta jaiki ondoren, jarraitu zion. Eta gertatu zen bera etxean etzanda zegoela, eta hara, zergalari asko eta bekatari etorri ziren eta Jesusekin eta bere ikaslekin batera etzanda zeuden. Eta Fariseuak ikusirik, bere ikasleei esan zieten: Zergatik jaten du zuen irakaslea zergalariekin eta bekatariekin? Baina Jesuak entzun zuenean esan zien: Ez dute sendagilearen beharrik indartsuek, baizik gaizki daudenek. Baina zoazte eta ikasi zer den: errukia nahi dut eta ez sakrifiziorik. Ez nator deitzera zuzenak, baizik bekatariak damutzera. Orduan Joanen ikasleek hurbiltzen zaizkio, esanez: Zergatik gu eta fariseoak asko baraurik egiten dugu, baina zure ikasleek ez dute baraurik egiten? Eta Jesusek esan zien: ezin dute ezkontza gelako semeek dolua egin haiekin ezkonberria dagoen bitartean? Baina etorriko dira egunak ezkonberria haietatik kendua denean, eta orduan baraurik egingo dute. Inork ez du jartzen oihal uzkurtu gabeko adabakia soineko zahar baten gainean, zeren adabakiak bere betebetea kentzen baitu soinekotik, eta urradura okerragoa bihurtzen da. Ez dute ardo berria zahagi zaharretara botatzen, bestela zahagiak lehertzen dira, eta ardoa isurtzen da eta zahagiak galduko dira,

baina ardo berria zahagi berrietara botatzen dute, eta biak gordetzen dira. Hauek bera hitz egiten ari zitzaien haiei, hara, buruzagi bat hurbildu zen eta gurtzen zuen hura, esaten zuela: Nire alaba orain bertan hil da, baina etorri eta jarri zure eskua haren gainean, eta biziko da. Eta jaiki ondoren, Jesusek jarraitu zion, baita haren ikasleek ere. Eta ikusi, emakume bat, hamabi urtez odoljarioa, atzetik hurbilduz haren janzkiaren ertza ukitu zuen. Bere baitan esaten zuen: Baldin haren soinekoa bakarrik ukitzen badut, salbatua izango naiz. Eta Jesus itzuli eta hura ikusi ondoren esan zuen: Kurajioa, alaba; zure fedeak salbatu zaitu. Eta emakumea salbatu zen ordu hartatik. Eta etorrita Jesus buruzagiaren etxera eta ikusirik txirula-jotzaileak eta jendetzea nahasita, haiei esaten die: urrundu; ez baita hil neska-mutikoa, baina lo dago. Eta barre egiten zuten haren gainean. Baina jendetzea kanporatua izan zenean, sartu eta haren eskutik heldu zion, eta neska altxatu zen. Eta fama hau lur hura osora zabaldu zen. Eta handik igarotzen ari zen Jesusi bi itsuek jarraitu zioten, oihukatzen eta esaten: Erruki gaitez, Daviden semea. Etxera etorri ondoren, itsuak hurbildu zitzaizkion hari, eta Jesusek esan zien haiei: sinesten duzue ni gauza naizela hau egiteko? Diote hari: bai, Jauna. Orduan ukitu zituen haien begiak esanez: zuen fedearen arabera egin bekio zuei. Eta haien begiak ireki ziren, eta Jesus gogor mintzatu zitzaien esanez: begira, inor ez jakin. Baina haiek irten ondoren, haren berria zabaldu zuten lur hura osoan. Haiek ateratzen ari zirela, hara, ekarri zioten gizon mutu bat deabru-jotzen zegoena; eta deabrua kanporatua izanda, mutuak hitz egin zuen, eta jendetzak harritu egin ziren esanez hau inoiz ez dela horrela agertu Israelen. Baina fariseuak

esaten zuten: Deabruen buruan deabruak kanporatzen ditu. Eta Jesusek hiri guztiak eta herri txikiak inguratzen zituen, haien batzarreetan irakatsiz eta erreinuaren berri ona aldarrikatuz eta herriko gaixotasun guztia eta eritasun guztia zerbitzatuz. Jendetzak ikusita, errukitu zen haiengatik, zeren nekaturik eta botatak zeuden, artzainik ez duten ardiak bezala. Orduan bere ikasleei esaten die: Uzta handia da benetan, baina langileak gutxi. Otoitz egin beraz uzta-ren jaunari, langileak bere uztara bidali ditzan.

10

Eta bere hamabi ikasleak deitu ondoren, haiei espiritu zikinei buruzko agintaritza eman zien, haiek kanporatzeko eta gaixotasun guztiak eta ahultasun guztiak sendatzeko. Hamabi apostoluaren izenak hauek dira: lehenengoa Simon deitua Pedro eta Andres haren anaia, Jakob Zebedeoren semea eta Joan haren anaia, Felipe eta Bartolome, Tomas eta Mateo zergalaria, Jakob Alfeoren semea eta Lebeo deitua Tadeo, Simon Kananarra eta Judas Iskariote hura ere traditu zuena. Hamabi hauek bidali zituen Jesusek, agindu zielarik haiei esanez: nazioen biderantz ez zoazte eta samaritarren hirira ez sartu; zoazte, ordea, hobe Israelgo etxeko ardi galduetara. Joaten zaitezte, baina aldarrikatu, esanez: Hurbildu da zeruko erresuma. Gaixoak sendatu, leprosoak garbitu, hildakoak piztu eta deabruak kanporatu. Dohainik hartu zenuten, dohainik eman. Ez eskuratu urrea ez zilarra ez brontzea zuen gerrikoetan, ez zorroa

biderako ez bi tunika ez sandaliak ez makila; merezi baitu langileak bere janaria. Zein hiri edo herritan sartu zaitezketen ere, galdetu nor den bertan duin, eta han geratu irten arte. Etxean sartzen zarenean, agurtu esanez: Bakea etxe honi. Eta etxea benetan duin bada, zuen bakea haren gainera etor bedi; baina duin ez bada, zuen bakea zuengana itzul bedi. Eta nork ez bazaituzte onartzen, ez eta zuen hitzak entzuten ere, etxe haretatik edo hiri haretatik irteten zarenean, astindu zuen oinetako hautsa. Amen, esaten dizuet: eraporgarriagoa izango da Sodomako eta Gomorrako lurraldeari epaiketa egunean hiri hura baino. Hara, ni bidaltzen zaituztet zuek ardiak bezala otsoen erdian; izan, beraz, zenduak sugeek bezala eta errugabeak usoak bezala. Kontuz egon baina gizakietatik; zeren entregatuko baituzuete zuek kontseiluetara eta haien batzarretan azotatu egingo zaituztete zuek; eta buruzagien aurrean baina eta erregeen eramango zarete nire kausa dela lekukotasunera haiei eta nazioei. Baina zuek entregatzen zaituztenean, ez kezkatu nola edo zer esango duzuen, zeren ordu hartan bertan emango baitzaizue zer esan behar duzuen. Ez baita zuek zaretelako hitz egiten dutenak, baizik zuen aitaren Espirituak hitz egiten duena zuetan. Emango du baina anaia anaia heriotzara eta aita semea, eta jaiki egingo dira seme-alabak gurasoei aurka eta hilko dituzte haiek; eta izango zarete gorrotatuak guztien aldetik nire izenaren gatik; baina amaiera arte iraun duenak, hori salbatuko da. Baina zuek hiri honetan persekutatzen zaituztenean, ihes egin bestera. Amen, hain zuzen ere ziei esaten dizuet: ez dituzue Israelgo hiriak amaituko gizasemearen Semea datorren arte. Ez da ikaslea irakaslea

baino gorago, ezta esklabua bere jauna baino gorago. Nahikoa da ikaslearentzat bihurtu dadin bere irakaslea bezala, eta esklaboarentzat bere jauna bezala. Baldin etxeko nagusia Beelzebul deitu bazuten, zenbat gehiago haren etxeko kideei? Ez izan, beraz, haien beldur, ezer ez baita estalita egongo agertuko ez denik, eta ezkutuan egongo jakingo ez denik. Nik ilunpean esaten dizuedana, esan argipean, eta belarrira entzuten duzuena, aldarrikatu teilatuen gainean. Eta ez izan beldur gorputza hiltzen dutenengandik, baina arima hil ezin dezaketenengandik; izan beldur, ordea, gehiago arima eta gorputza infernuan suntsitu ditzakeenaren. Ez dira bi txoriak assarion batengatik saltzen? Eta haietako bat ez da lurrera eroriko zuen aita gabe. Zuen buruaren ile guztiak zenbatuta daude. Ez izan beldurrik, beraz; txori txiki askoz balio gehiago duzue zuek. Beraz, nor nigan aitortuko duen gizonen aurrean, ni ere aitortuko dut hura nire Aitaren aurrean zeruetan dagoenaren aurrean; baina nor niri ukatuko didan gizonen aurrean, ni ere ukatuko dut hura nire Aitaren aurrean zeruetan dagoenaren aurrean. Ez pentsatu etorri nintzela bakea lurrera ekartzera; ez naiz etorri bakea ekartzera, ezpata baizik. Etorri naiz banatzeko gizona bere aitaren aurka eta alaba bere amaren aurka eta eraina bere amaginarrebaren aurka; eta gizonaren etsaiak bere etxekoak dira. Aita edo ama ni baino gehiago maite duena ez da nire duin; eta semea edo alaba ni baino gehiago maite duena ez da nire duin; eta bere gurutzea hartzen ez duena eta nire atzetik jarraitzen ez duena, ez da nire duin. Bere arima aurkitzen duenak galduko du hura, eta bere arima nire eragaitik galtzen duenak aurkituko du hura. Zuek hartzen duenak ni

hartzen du, eta ni hartzen duenak ni bidali nauena hartzen du. Profeta bat profetaren izenean hartzen duenak profetaren saria jasoko du, eta zuzen bat zuzenaren izenean hartzen duenak zuzenaren saria jasoko du. Eta nork ematen badio edatera txiki hauetako bati kopa hotz bat soilik ikasle izenean, benetan esaten dizuet, ez du galduko bere saria.

11

Eta gertatu zen, Jesusek bere hamabi ikasleei agintzea amaitu zuenean, handik joan zen haien hirietan irakasteko eta aldarrikatzeko. Joan, espetxean Kristoren lanak entzun ondoren, bere ikasletatik bi bidali eta hari esan zion: zu zara etortzekoa edo beste bat itxaron behar dugu? Eta erantzuten Jesuek esan zien haiei: joan eta eman zaiozkiote berri Joani entzuten duzuena eta ikusten duzuena; itsuak berriro ikusten dute eta mainguak ibiltzen dira, legedariak garbitzen dira eta gorrak entzuten dute, hildakoak pizten dira eta pobreei berri ona iragarritzen zaie; eta dohatsu da nigan ez dena behartzen. Hauek joaten ari zirela, Jesusek hasi zen jendeari Juani buruz esaten: zer ikusteko atera zineten basamortura? Haizearen bidez kulunkatzen ari den kanabera? Baina zer ikusteko irten zineten? Gizon bat arropa bigunez jantzita? Hara, arropa bigunak janzten dituztenak erregeen etxeetan daude. Baina zer ikusteko atera zineten? Profeta? Bai, esaten dizuet, eta profeta baino gehiago. Hau da zeren buruz idatzita dagoen: hara, ni bidaltzen dut nire mezularia zure aurrera, zeina prestatuko

duen zure bidea zure aurrean. Benetan esaten dizuet, ez da jaiki emakumeen seme-alabarik Joan Bataiatzailea baino handiagoa, baina txikiena zeruko erreinuan haren baino handiagoa da. Baina Joan Bataiatzailearen egunetatik orain arte, zeruetako erresumak indarkeria jasaten du, eta indarkeriazkoek harrapatzen dute hura. Profeta guztiak eta legeak Joaneraino profetizatu zuten, izan ere. Eta baldin onartu nahi baduzue, bera da Elias, etortzekoa zen hura. Belarriak entzuteko dituena entzun beza. Baina zeri antzekotuko diot belaunaldi hau? Antzekoa da merkatuetan eserita dauden haurrei, zeinek beren lagunei deituz esaten duten: txirula jo genuen zuei, eta ez zenuten dantzatu, negarra egin genuen zuei, eta ez zenuten bular jo. Joan etorri zen ez jaten ez edaten, eta diote deabru bat duela. Etorri zen gizakiaren semea jaten eta edaten, eta diote: hara gizon jale bat eta ardoz edaten duena, zerga biltzaileen laguna eta bekatarienen. Eta justifikatu zen jakinduria bere seme-alabengandik. Orduan hasi zen erreprotzatzen hiriak non gertatu ziren gehienak bere indarrak, zeren ez ziren damutzen; ai zure, Korazin, ai zure, Betsaida; zeren baldin Tiron eta Sidonen gertatu izan balira zuengan gertatu ziren indarrak, aspaldi zakuan eta errautsean eserita damutu izan ziren. Baina esaten dizuet, Tiro eta Sidonentzat eraman-garriago izango da epai egunean zuetzat baino. Eta zu, Kapernaum, zeruaraino goratu zarena, infernuraino jaitsiko zara, zeren baldin Sodoman egin izan balira zure artean egin izan diren indarrak, gaur egun arte iraun izango zuketen. Baina esaten dizuet Sodomaren lurrari errazago izango zaiola epaiketaren egunean zuei baino. Garai hartan erantzunez Jesusek esan zuen: aitortzen dizut, aita,

zeruaren eta lurraren jauna, ezkutatu zenituelako gauza hauek jakintsuengandik eta adimentsuengandik, eta agertu zenituelako haiek haurrei; bai, aita, horrela gertatu zelako gogoko zure aurrean. Dena niri eman zitzaidan nire aitak, eta inork ez daki semea ez bada aita, ezta aitak ere inork ez daki ez bada semea eta nori nahi duen semeak agertu. Zatoz nire aldera, lan egiten duzuen eta kargatuta zaudeten guztiak, eta nik atsedena emango dizuet. Hartu nire uztarria zuen gainean eta ikasi nitaz, zeren leuna naiz eta bihotzean humila, eta aurkituko duzue atsedena zuen arimetan; izan ere nire uztarria ona da eta nire zamaria arina da.

12

Denbora hartan, Jesus larunbatetan zereal-soroetan zehar joan zen, eta bere ikasleek gose zuten, eta hasi ziren buruak txikitzen eta jaten. Baina fariseoak, ikusi ondoren, esan zioten: begira, zure ikasleek larunbatean egitea baimenduta ez dagoena egiten dute. Baina berak esan zien: ez al duzue irakurri zer egin zuen Davidek gose zenean bera eta berarekin zeuden haiek? Nola sartu zen Jainkoaren etxean eta aurkezpeneko ogiak jan zituen, zeinek ez zen posible berarentzat jatea ez eta berarekin zeudenei ere, apaizei bakarrik ez bada? Edo ez al duzue irakurri legean apaizek sabbatuetan tenpluan sabbatua profanatzen dutela eta errugabeak direla? Baina esaten dizuet templuak baino handiagoa dagoela hemen. Baina ezagutu bazenute zer den errukia nahi dut eta ez sakrifiziorik, ez zenituzkeete

kondenatu errugabeak. Gizonaren Semea larunbataren jauna ere bada. Eta handik joan ondoren, haien biltzarrera etorri zen. Eta hara, gizon bat zegoen han eskua lehorra zuela; eta galdetu zioten esanez: baimenduta dago larunbatetan sendatzea? Hura salatu dezaten. Baina berak esan zien: Nor izango da zuetatik, gizon bat ardia bat duena, eta baldin hau larunbatean zulo batera erortzen bada, ez ote du helduko eta jasoko? Zenbat desberdintzen da, beraz, gizona arditik? Horrela, larunbatetan ongi egitea baimenduta dago. Orduan gizonari esaten dio: Luzatu zure eskua. Eta luzatu zuen, eta osasuntsu berrezarri zen bestea bezala. Irten ondoren, fariseuak kontseilua hartu zuten haren aurka, hura suntsitu ahal izateko. Baina Jesus jakinik handik erretiratu zen, eta jende asko jarraitu zion, eta sendatu zituen guztiak, eta errieta egin zien ageriko egin ez zezaten hura, bete zedin Isaias profetaren bidez esandakoa esaten zuenak: hona nire semea, aukeratu dudana, nire maitea, zeingan nire arima poztu zen; jarriko dut nire espiritua haren gainean, eta justizia nazioei iragarriko du; ez du eztabaidatuko ez eta oihukatuko, ez eta inork entzungo du kaleetan haren ahotsa. Hautsitako kanabera ez du hautsiko eta kea ateratzen ari den lihoa ez du itzaliko, epaia garaipenerako kanporatu arte; eta haren izenean nazioak itxaropena izango dute. Orduan ekarri zitzaion deabrudunak jazarria itsua eta mutua, eta sendatu zuen hura, hala non itsu eta mutu hark hitz egin eta ikusi, eta harritu ziren jende guztiak eta esaten zuten: ez ote da hau Kristo, Daviden semea? Baina Fariseuak entzun ondoren esan zuten: Honek ez ditu deabruak botatzen, Beelzebul deabruen buruzagiaren bidez baizik. Baina Jesusek haien pentsamenduak

ezagutuz, esan zien: erresuma oro bere aurka zatitua desolatua egiten da, eta hiri edo etxe oro bere aurka zatitua ez da iraungo. Eta baldin Satanak Satanas kanporatzen badu, bere burua gainean zatituta izan da; nola, beraz, egongo da bere erresuma? Eta baldin ni Beelzebul-en deabruak botatzen badut, zuen semeak noren bidez botatuko dituzte? Horregatik beraiek zuen epaileak izango dira. Baina baldin ni Jainkoaren Espirituarekin deabruak kanporatzen baditut, orduan Jainkoaren erresuma zuen gainera iritsi da. Edo nola inor gai da sartzeko gizon indartsuaren etxean eta haren ontziak harrapatzeko, baldin eta lehenik gizon indartsuari lotzen ez badio? Eta orduan haren etxea lapurtuko du. Nirekin ez dagoena nire aurka dago, eta nirekin biltzen ez duena barreiatzen du. Horregatik esaten dizuet, bekatu guztia eta blasfemia barkatuko zaie gizonei, baina Espirituaren blasfemia ez zaie barkatuko gizonei; eta norbaitek hitz bat esan badu gizakiaren semearen aurka, barkatuko zaio hari; baina norbaitek esan badu Espiritu Santuaren aurka, ez zaio barkatuko hari ez oraingo aroan ez etorkizunekoan. Egin zuhaitza ona eta bere fruitua ona, edo egin zuhaitza ustela eta bere fruitua ustela, zeren fruitutik zuhaitza ezagutzen baita. Sugeen ondorengoak, nola zarete gai gauza onak esateko gaiztoak izanik? Izan ere, bihotzaren ugaritasunetik ahoak hitz egiten du. Gizon onak bere altxor onetik gauza onak ateratzen ditu, eta gizon gaiztoak bere altxor gaiztotik gauza gaizkoak ateratzen ditu. Baina esaten dizuet gizakiek esango duten hitz alfer guztiari buruz kontua emango dutela epaiketaren egunean; zeren zure hitzetatik justifikatua izango baitzara eta zure hitzetatik kondenatua izango baitzara.

Orduan idazleetako eta fariseuetako batzuek erantzun zuten esanez: Irakasle, zure zeinu bat ikusi nahi dugu. Baina hark erantzunez esan zien: Belaunaldi gaizto eta adultero batek zeinua bilatzen du, eta ez zaio zeinurik emango, Jonasen profetaren zeinua izan ezik. Hala nola Jonas profeta arrain handiaren sabelean hiru egun eta hiru gau egon zen, horrela egongo da gizakiaren semea luraren bihotzean hiru egun eta hiru gau. Ninivitarren gizonak jaiki egingo dira epaiketan belaunaldi honen ondoren eta kondenatuko dute hura, zeren Jonasen aldarrikapenarekin damututa zeuden, eta hona hemen Jonasena baino gehiago hemen dago. Hegoaldeko erregina jasoko da epaiketan belaunaldi honekin eta kondenatuko du hura, hark lurraren muturretatik etorri zuelako Salomonaren jakinduria entzutera, eta hona hemen Salomona baino gehiago hemen. Baina espiritu zikinak gizontik irteten denean, ur gabeko lekuetatik igarotzen da atsedena bilatuz, eta ez du aurkitzen. Orduan dio: Nire etxera itzuliko naiz, nondik atera nintzen. Eta etorrita, hutsik, eratsita eta apainduta aurkitzen du. Orduan joaten da eta hartzen ditu berekin zazpi beste espiritu bera baino gaiztoagoak, eta sartu ondoren bizi da han, eta bilakatzen dira gizon haren azken gauzak lehenengoak baino okerragoak. Horrela izango da belaunaldi gaizto honekin ere. Oraindik bere jendetzeei hitz egiten zien bitartean, hara, bere ama eta bere anaiak kanpoan zeuden zutik, berekin hitz egin nahi zutela. Baina norbaitek esan zion: Ikusi, zure ama eta zure anaiak kanpoan daude zutik, zu ikusi nahi zaituzte. Baina erantzuten zuenak esan zion hitz egiten ari zitzaionari: nor da nire ama eta nortzuk dira nire anaiak? Eta bere eskua bere

ikasleen gainera luzatu eta esan zuen: hona hemen nire ama eta nire anaiak; izan ere, zeruetan dagoen nire Aitaren nahia egiten duen edonor, hura da nire anaia eta arreba eta ama.

13

Eta egun hartan etxetik irten ondoren, Jesus itsasoaren ondoan eseri zen; eta jende asko bildu zen berengana, hura ontzi batera sartu eta eseri zedin, eta jende guztia hondartzaren gainean zutik zegoen. Eta asko gauza paraboletan hitz egin zien, esanez: Hara, ereileak atera zen ereiteko. Eta hura ereiten ari zenean, batzuk erori ziren bidearen ondoan, eta hegaztiak etorrita jan zituzten haiek; beste batzuk berriz erori ziren harkaitzetan, non ez zuen lur askorik, eta berehala atera zen luraren sakonera ez zuelako, baina eguzkia atera zenean erre egin zen, eta erroa ez zuelako lehortu egin zen; beste batzuk berriz erori ziren arantzen gainean, eta arantzak igo ziren eta itolarazi zituzten haiek; beste batzuk berriz erori ziren lur onaren gainean eta ematen zuen fruitu, bat ehun, bat berriz hirurogei, bat berriz hogeita hamar. Belarriak entzuteko dituenak entzun beza. Eta ikasleek hurbildu eta esan zioten: Zergatik hitz egiten diezu haiei paraboletan? Baina berak erantzunez esan zien: zuei eman zaizue zeruetako erreinuaren misterioak ezagutzea, baina haiei ez zaie eman. Daukenak emango zaio eta ugarituko da, baina ez daukenak, dauken hura ere kenduko zaio. Horregatik paraboletan hitz egiten diet haiei, ikusten ikusi ez dezaten eta entzuten entzun ez dezaten eta ulertu ere ez dezaten, itzuli ez

daitezen; eta orduan beteko zaie haiei Isaiasek esandako profeziak dioena: entzunez entzungo duzue eta ez duzue ulertuko, eta ikusten ikusiko duzue eta ez duzue ikusiko; loditu egin da herri honen bihotza, eta belarriekin astunki entzun dute, eta beren begiak itxi dituzte, begiekin ikusi ez dezaten eta belarriekin entzun ez dezaten eta bihotzarekin ulertu ez dezaten eta itzuli ez daitezen, eta sendatuko ditut haiek. Zuen begiak bedeinkatuak dira, ikusten dutelako, eta zuen belarriak ere bai, entzuten dutelako. Benetan, zuei esaten dizuet profeta asko eta zuzen askok nahi izan zutela ikusi zuek ikusten duzuena, eta ez zutela ikusi, eta entzun zuek entzuten duzuena, eta ez zutela entzun. Zuek, beraz, entzun ereinalearenaren parabola. Ereinuaren hitza entzuten duen guztiak eta ulertzen ez duenean, gaiztoa dator eta bere bihotzean ereindakoa kentzen du; hau da bidearen ondoan ereindakoa. Baina harrilurrean ereindakoa, hau da hitza entzuten duena eta berehala pozez onartzen duena eta hartzen duena hura; baina ez du sustrairik bere baitan, baizik behin-behinekoa da, eta larritasuna edo jazarpena gertatu denean hitzagatik, berehala behaztopatzen da. Baina arantzetan ereindakoa, hau da hitza entzuten duena, eta aro honen kezka eta aberastasunaren iruzurrak hitza itotzen dute, eta emankortasun gabea bihurtzen da. Baina lurra onean ereina, hau da hitza entzuten eta ulertzen duena, zeina benetan fruituak ematen dituen eta egiten duen: batek ehun, batek hirurogeita, batek hogeita hamar. Beste parabola bat jarri zuen haien aurrean esanez: zeruetako erresuma antzekotu zitzaion bere soroan hazi ona erein zuen gizon bati; baina gizakiak lo egiten zuten bitartean etorri zen

haren etsaia eta erein zituen belar gaiztoak gariaren erdian eta joan zen. Baina belarra ernamuindu eta fruitua eman zuenean, orduan hilariak ere agertu ziren. Baina etxeko nagusiaren esklaboak hurbilduta esan zioten hari: jauna, ez al zenuen hazi ona erein zure sorotan? Nondik ditu, beraz, belar txarrak? Eta berak esan zien: etsai gizon batek hau egin zuen. Baina esklaboak esan zioten: nahi duzu, beraz, joanda bildu ditzagun horiek? Baina hark esan zuen: ez, behar bada belarrak biltzen garia sustraietatik ateratzen duzue haiekin batera; utzi biak batera hazten uzkatzara arte, eta uzkatzaren denborean esango diet uzta-biltzaileei: bildu lehenik belarrak eta lotu itzazu sortatan erretzeko haiek, baina garia bildu nire biltegira. Beste parabola bat jarri zien haiei esanez: zeruetako erresuma mostaza ale baten antzekoa da, gizon batek hartu eta bere soroan erein zuena; hori hazi guztien txikiena da benetan, baina hazten denean, barazki guztien handiena da eta zuhaitz bihurtzen da, horrela zeruko hegaztiak etorri eta haren adarretan habia egin dezaten. Beste parabola bat esan zien: zeruetako erresuma legamia bezalakoa da, emakume batek hartuta hiru irin neurri barruan ezkutatu zuena, guztia legamiatu zen arte. Gauza hauek guztiak hitz egin zituen Jesusek paraboletan jendeari, eta parabolarik gabe ezer ez zien hitz egiten haiei, bete zedin profetaren bidez esandakoa esaten zuenak: irekiko dut paraboletan nire ahoa, ahobero egingo ditut ezkutuan egon diren gauzak munduaren hasieratik. Orduan jendetzak utzi eta bere etxera etorri zen. Eta hurbildu zitzaizkion haren ikasleek esanez: azaldu iguzu soroaren belar gaiztoen parabola. Eta erantzunez esan zien haiei: hazi ona

ereiten duena gizakiaren semea da; eta soroa mundua da; eta hazi ona, hauek erresumaren semeak dira; eta belar txarrak gaizkiaren semeak dira; eta etsaia haiek erein zituena deabrua da; eta uzta aroaren amaiera da; eta uzta biltzaileak mezulariak dira. Hain zuzen ere, belar txarrak biltzen diren eta suz erretzen diren bezala, horrela izango da aro honen amaieran. Gizakiaren Semeak bidaliko ditu bere aingeruak, eta bilduko dituzte bere erresumako tropezu-harri guztiak eta legegabekeria egiten dutenak, eta botatuko dituzte suaren labean; han egongo da negarra eta hortzen karraskak. Orduan zuzenak distira egingo dute eguzkia bezala beren aitaren erresuman. Belarriak entzuteko dituena entzun beza. Berriro ere, zeruko erresuma antzekoa da soro batean ezkutatuta dagoen altxor bati; gizon batek aurkitu eta ezkutatu ondoren, bere pozagatik doa eta duen guztia saltzen du eta soro hura erosten du. Berriz, antzekoa da zeruko erresuma perla ederrak bilatzen dituen gizon merkatalari bati; zeinek perla oso baliotsu bat aurkitu ondoren, joan eta saldu zuen zeukan guztia eta erosi zuen hura. Berriz, antzekoa da zeruko erresuma itsasora botatako eta mota guztietatik bildu duen sare bati; hura beteta egon zenean, hondartzara igo ondoren eta eseri ondoren, onak ontzietara bildu zituzten, baina ustelak kanpora bota zituzten. Horrela izango da munduaren amaieran. Irtengo dira mezulariak eta bereiziko dituzte gaiztoak zuzenen erdiko, eta botatuko dituzte haiek suaren labean; han egongo da negar egitea eta hortzak karraskatzea. Jesus-ek haiei dio: ulertu al dituzue gauza hauek guztiak? Esaten diote hari, bai, Jauna. Baina berak esan zien: Horregatik, zeruetako erresuman ikasle egin den eskribau oro

etxeko jaun baten antzekoa da, zeinek bere altxorretik gauza berriak eta zaharrak ateratzen baititu. Eta gertatu zen, Jesus parabolak hauek amaitu zituenean, handik atera zela, eta bere aberrira etorrita, haien biltzarrean irakasten zien, horrela haiek harriturik zeuden eta esaten zuten: nondik ditu honek jakinduria hau eta indar hauek? Ez al da hau arotzaren semea? Ez da bere ama deitzen Maria eta bere anaiak Jakob eta Jose eta Simon eta Juda? Eta bere ahizpa guztiak ez al daude gurekin? Nondik beraz honi gauza hauek guztiak? Eta tropezatzera eragiten zitzaien harekin. Jesusek esan zien haiei: ez da profeta ohoregabe bere herrian eta bere etxean ezik. Eta ez zuen han ahalmen handirik egin haien sinesmengabekoarengatik.

14

Garai hartan Herodes tetrarrak entzun zuen Jesusen berri eta esan zien bere zerbitzariei: hau da Joan Bataiatzailea; bera piztu da hildakoetatik, eta horregatik indarrak lan egiten dute beragan. Izan ere, Herodesek Joanes hartu zuen, lotu egin zuen eta espetxean sartu zuen Herodiasgatik, bere anaia Filiporen emaztearengatik. Joanes-ek esaten zion: Ez zaizu onartzen hura edukitzea. Eta hura hil nahi zuen arren, jendetzaren beldur izan zen, zeren profeta gisa hartzen baitzuten. Herodes-en urtebetetze ospakizuna egiten ari zenean, Herodiasen alaba erdian dantzatu zuen eta Herodes-i atsegin eman zion; hortik zin batekin hitzeman zion emango ziola eskatuko lukeen edozer. Bera, bere amak bultzatua izanda, dio: Eman iezadazu hemen

platera gainean Joanes Bataiatzailearen burua. Eta erregea atsekabetu zen, baina zin-hitzak eta batera etzanda zeuden horiek direla-eta, eman zedila agindu zuen, eta bidali ondoren, Joan burugabetu zuen espetxean. Eta haren burua plater batean ekarri zen eta neskari eman zitzaion, eta neskak bere amari eraman zion. Eta bere ikasleek hurbildu ondoren, gorpua hartu eta ehortzi zuten, eta etorri ondoren Jesusi jakinarazi zioten. Entzun ondoren, Jesusek handik atzera egin zuen ontzi batean basamortuko leku batera bere kabuz, eta entzun zutenean, jendetzak jarraitu egin zioten oinez hirietatik. Eta irten ondoren, Jesuak jende asko ikusi zuen, eta erruki izan zuen haiekiko, eta haien gaixoak sendatu zituen. Arratsaldea gertatu zenean, bere ikasleak hurbildu zitzaizkion esanez: Leku hutsik da hau eta ordua dagoeneko igaro da; bidal itzazu jendetzak, herrietara joan eta beraientzat janaria erosi dezaten. Baina Jesusek esan zien: Ez dute joan beharrik; eman haiei zuek jateko. Baina haiek erantzuten diote: Ez dugu hemen bost ogi eta bi arrain baizik. Baina berak esan zuen: Ekarri itzazue haiek hona. Eta jendetzeei belarren gainean etzateko agindu ondoren, bost ogiak eta bi arrainak hartu zituen, zerura begiratu zuen, bedeinkatu zuen, eta apurtu ondoren ikasleei eman zizkien ogiak, eta ikasleek jendetzeei. Eta guztiek jan zuten eta asetu ziren, eta zatikien hamabi saski bete jaso zituzten geratzen zena. Baina jaten ari zirenak gizonak ziren, bost mila bezala, emakumeak eta haurrak kontatu gabe. Eta berehala Jesusek bere ikasleei behartu zien itsasontzira sartu eta hura baino lehen beste aldera joatera, jendetza bidali arte. Eta jendetza askatu ondoren, mendia igo zuen bakarka otoitz egiteko. Arratsaldea iritsi

zenean bakarrik zegoen han. Ontzia, ordea, itsasoaren erdian zegoen jadanik, olatuek atsekabetua, haizea kontrako baitzen. Baina gauaren laugarren zainaldian, Jesus haietara joan zen itsasoaren gainean oinez. Eta ikasleek hura itsasoan ibiltzen ikusi zutenean, nahasitu egin ziren, esanez mamua zela, eta beldurrez oihu egin zuten. Berehala, ordea, Jesus hitz egin zien esanez: Ausardia izan, ni naiz, ez izan beldurrik. Erantzuten baina, Petrosek esan zion: Jauna, zu bazara, agindu niri zuregana etortzeko uren gainean. Baina berak esan zuen: Etorri. Eta ontzitik jaitsi ondoren, Pedro uren gainean ibili zen Jesusgana joateko. Haize indartsua ikusita beldurtu zen, eta hondoratzen hasi zenean oihu egin zuen esanez: Jauna, salba nazazu. Berehala, ordea, Jesusek eskua luzatu eta hura heldu zuen, eta esan zion: Fede gutxikoa, zergatik zalantzatu zinen? Eta haiek ontzira sartu ondoren haizea gelditu zen; baina ontzian zeuden haiek etorri eta adoratu egin zuten hura esanez: benetan Jainkoaren semea zara. Eta zeharkatu ondoren, Genesareteko lurraldera iritsi ziren. Eta hura ezagutu ondoren, leku hartako gizonek bidali zuten ingurune oso hartara, eta ekarri zioten hari gaizki zeuden guztiak, eta erregutu zioten hari ukitu zezaten gutxienez bere jantzaren ertza; eta ukitu zuten guztiak salbatu ziren.

15

Orduan hurbiltzen dira Jesusengana Jerusalemeko eskribak eta fariseoak esanez: zergatik zure ikasleek hausten dute zaharren

tradizioa? Ez baitituzte garbitzen beraien eskuak ogia jaten dutenean. Baina erantzunez esan zien: zergatik zuek ere hausten duzue Jainkoaren agindua zuen tradizioarengatik? Jainkoak komandatu zuen esanez: Ohoratu aita eta ama, eta Aitari edo amari gaizki hitz egiten duenak heriotzaz hil beza. Zuek baina diozue: nork esango balio aitari edo amari, opari hori baldin nire etatik onuratuko bazara, eta ez du ohorestu behar bere aita edo bere ama; eta baliogabetu duzue Jainkoaren agindua zuen tradizioarengatik. Hipokritak, ongi profetizatu zuen zuen buruz Isaias esanez: herri hau hurbiltzen zait niri haien ahoarekin eta ezpainekin ni ohorestatzen nau, baina haien bihotza urrun dago nitik; alferrik gurtzen naute ni, irakasten irakaspenak aginduak gizonen. Eta jendetzari deituta esan zien: entzun eta ulertu; ez da ahora sartzen dena gizona arrunt egiten duena, baizik ahotik ateratzen dena, honek egiten du gizona arrunt. Orduan, hurbildu zirenean, bere ikasleek esan zioten: Badakizu fariseoak irainduak izan zirela hitza entzutean? Baina berak erantzunez esan zuen: Nire Aita zerutarrak landatu ez duen landaketa guztia erroturik kenduko da. Utzi itzazue haiek, itsuaren gidari itsuak dira. Itsuak itsua gidatzen badu, biak zulora erori egingo dira. Erantzuten, Petrok esan zion: azaldu guri parabola hau. Baina Jesusek esan zuen: Oraindik zuek ere ulermendurik gabe zarete? Oraindik ez al duzue ulertzen ahora sartzen den guztia sabelera joaten dela eta komunera kanporatzen dela? Baina ahotik irtetzen direnak bihotzetik irtetzen dira, eta horiek zikindu egiten dute gizona. Bihotzaren-etik ateratzen dira, izan ere, pentsamendu gaiztoak, hilketak, adulterioak, prostituzio-ekintzak, lapurretak,

testigantza faltsuak eta blasfemiak. Hauek dira gizona zikintzea duten gauzak, baina garbitu gabeko eskuekin jatea ez du gizona zikintzea. Eta handik irten ondoren, Jesus Tiroko eta Sidoneko alderantz atzera egin zuen. Eta ikusi, emakume kanaandarra muga haietatik irten zena oihu egin zion esanez: Erruki izan niri, Jauna, Dabiden semea, nire alaba gaizki deabruturik dago. Baina berak ez zion hitz bat erantzun. Eta hurbilduta, bere ikasleek galdetzen zioten hari esanez: utzi hura, zeren oihukatzen du gure atzetik. Baina hark erantzunez esan zuen: Ez naiz bidali, Israelgo etxeko ardi galduetara baizik. Baina etorrita adoratu zuen esanez: Jauna, lagundu niri. Baina berak erantzunez esan zuen: Ez da egokia haurren ogia hartu eta txakur txikiei botatzea. Bera baina esan zuen: Bai, Jauna, txakur txikiak ere beren jaunen mahaietatik erortzen diren apurretatik jaten baitute. Orduan erantzunez, Jesusek esan zion: o emakume, handia da zure fedea, egin bekio zuri nahi duzun bezala. Eta haren alaba sendatu zen une hartatik. Eta handik aldatu ondoren, Jesus Galileako itsasoaren ondora etorri zen, eta mendira igo eta han eseri zen. Eta jende-talde asko hurbildu zitzaizkion beraiekin elbarriak, itsuak, gorriak, elbarriak eta beste asko zituztelarik, eta bota zituzten haiek Jesusen oinetara, eta sendatu zituen haiek, horrela jende-taldeak harritu ziren ikusten gorriak entzuten, mutuak hitz egiten, elbarriak osasuntsu, elbarriak ibiltzen eta itsuak ikusten; eta goraipatzen zuten Israelgo Jainkoa. Jesusek bere ikasleak deituta esan zuen: Errukia dut jendearekin, dagoeneko hiru egun nirekin geratzen direlako eta ez dutelako zer jan, eta ez ditut goseak askatu nahi, bidean ahuldu ez daitezen. Eta bere ikasleek esaten diote:

Nondik izango ditugu basamortuan ogi hainbeste jende hainbeste asetzeko? Eta Jesusek haiei dioste: zenbat ogi duzue? Eta haiek esan zuten: zazpi, eta arrain txiki gutxi batzuk. Eta jendetzeei lurraren gainean etzateko agindu zien. Eta zazpi ogi eta arrainak hartu ondoren, eskerrak emanez hautsi eta bere ikasleei eman zien, eta ikasleek jendeari eman zieten. Eta denek jan zuten eta ase ziren, eta zatikien hondarraren zazpi saski bete jaso zituzten; eta jaten ari zirenak lau mila gizon ziren emakumeak eta haurrak gabe. Jendetzak baztertu ondoren, ontzi batera igo zen eta Magdalako mugetara joan zen.

16

Eta Fariseoak eta Saduzeoak hurbildu ondoren, probatzen ari zirela, zerutik zeinu bat haiei erakusteko eskatu zioten. Baina erantzunez esan zien haiei: arratsaldea gertatu denean esaten duzue, eguraldia ona, gorri dago zerua; eta goizean, gaur ekaitza, gorri dago ilun zerua. Hipokritok, zeruaren aurpegia bereiztea dakizue, baina garaien seinaleak ezin ditzakezue ezagutu? Belaunaldi gaizto eta adulterioa seinu bat bilatzen du, eta seinu bat ez da emango hari ezean Jonas profetaren seinua. Eta haiek utzirik joan zen. Eta bere ikasleek bestealdera iritsi zirenean, ahaztu zitzaien ogia hartzea. Baina Jesusek esan zien: Ikusten duzue eta arreta jarri Fariseuetako eta Saduceuetako legamiari. Baina haiek beraien artean arrazoitzen ari ziren, esanez ogirik hartu ez genuela. Jakinik, baina, Jesusek esan zien: Zer arrazoitzen duzue zuen artean, fede gutxikoak, ogirik hartu

ez duzuelako? Oraindik ez al duzue ulertzen, ez eta gogoratzen ere bost mila gizonentzako bost ogirik eta zenbat saski jaso zenituzten? Ez al zaituzte zazpi ogi lau milakoentzat eta zenbat saski jaso zenituzten gogoratzen? Nola ez duzue ulertzen ogiaz ez nizuela esan zuei arreta jartzea fariseuaren eta saduzeoen legamiatik? Orduan ulertu zuten ez ziela esan ogiaren legamiaz kontuz ibiltzeko, baizik Fariseuaren eta Saduzeoen irakaspenaz. Etorri ondoren, Jesus Filiporen Caesareako aldeetara joan zenean, bere ikasleei galdetu zien esanez: Nor esaten dute jendeak ni naizela, gizasemearen Semea? Baina haiek esan zuten: batzuk Joan Bataiatzailea, beste batzuk Elias, beste batzuk Jeremias edo profetetako bat. Dio haiei, baina zuek nor esaten duzue ni naizela? Erantzunez, Simon Petrok esan zuen: Zu zara Kristo, Jainko biziaren Semea. Eta erantzuten Jesuek esan zion: zoriontsu zara, Simon Bar Jona, zeren haragiak eta odolak ez baitio agertu zuri, baizik nire aitak zeruetan dagonak. Eta ni ere zuri esaten dizut zu Petrus zarela, eta harkaitz honen gainean eraikiko dut nire eliza, eta infernuko atek ez dute gainditu. Eta zeruetako erreinuaren giltzak emango dizkizut, eta lurrean lotzen duzun guztia zeruan lotuta egongo da, eta lurrean askatzen duzun guztia zeruan askatuta egongo da. Orduan agindu zien bere ikasleei inori esan ez ziezaiotela bera Jesus Kristo dela. Handik aurrera, Jesusek bere ikasleei erakusten hasi zitzaien beharrezkoa zela bera Jerusalemera joan, zaharragoen, apaiz nagusien eta eskribeen eskutik asko sufritu, hilak izan, eta hirugarren egunean piztua izan. Eta alde batera hartuta, Petrok hasi zen hura errepikatzen, esanez: Grazioso zuri, Jauna! Hau ez zaizu gertatuko. Baina hura itzuli

ondoren esan zion Pedrori: Joan atzera nitik, satana, nire oztopoa zara, zeren ez baitituzu pentsatzen Jainkoaren gauzak, baizik gizakien gauzak. Orduan Jesusek bere ikasleei esan zien: Baldin norbaitek nire atzetik etorri nahi badu, bere burua ukatu dezala, bere gurutzea hartu dezala eta jarraitu biezaidan. Nor nahi baitu bere arima salbatu, galduko du hura; baina nor galdu baitu bere arima nire eragaitik, aurkituko du hura. Zer onura hartzen du gizonak mundu osoa irabazten badu, baina bere arima galtzen badu? Edo zer emango du gizonak bere arimaren truke? Gizonaren Semea bere Aitaren glorian, bere aingeruekin etortzear dago, eta orduan bakoitzari bere ekintzaren arabera ordainduko dio. Benetan esaten dizuet, badira batzuk hemen zutik daudenak, zeinek ez dute heriotzarik dastatu gizakiaren Semea bere erresuman etortzen ikusi arte.

17

Eta sei egun ondoren, Jesusek hartzen ditu Pedro eta Jakoba eta Joan, haren anaia, eta eramaten ditu mendi garai batera bakarka; eta eraldatu zen haien aurrean, eta haren aurpegiak distiratu zuen eguzkia bezala, eta haren arropak zuriak bihurtu ziren argia bezala. Eta hara, Moises eta Elias agertu zitzaizkien, harekin hitz egiten. Erantzuten, baina, Petrok esan zion Jesusi: Jauna, ona da gu hemen egotea. Nahi baduzu, egin ditzagun hemen hiru etxola: zuri bat, Moisesi bat eta Eliasentzat bat. Oraindik hura hitz egiten ari zela, hara, hodei argitsu batek itzal egin zien haiei, eta hara, ahots bat hodeitik esaten: Hau da nire

seme maitea, zeinarekaz pozik nago; hura entzun; eta entzun ondoren ikasleak erori ziren haien aurpegira eta oso beldurtu ziren. Eta Jesus hurbildu zen, haien ukitu zuen eta esan zuen: Jaiki zaitezte eta ez izan beldurrik. Baina haien begiak jaso ondoren, inor ez zuten ikusi Jesus bakarrik ez beste. Eta menditik jaisten ari zirela, Jesusek agindu zien, esanez: Inori ez esan ikuspegia, gizakiaren semea hilotatik altxatzen den arte. Eta bere ikasleek galdetu zioten esanez: Zer da, beraz, eskribek dioten hori, Elias lehenik etorri behar duela? Baina Jesusek erantzunez esan zien: Elias benetan dator lehenik eta berrezarriko ditu gauza guztiak; baina esaten dizuet Elias dagoeneko etorri zela, eta ez zuten ezagutu hura, baizik egin zuten harekin nahi zuten guztia; horrela gizakiaren semea ere pairatzera doa haien eskutik. Orduan ikasleek ulertu zuten Joanes Bataiatzaileari buruz esan ziela. Eta haiek jendetza aldera etorri ondoren, gizon bat hurbildu zitzaion haren aurrean belaunikatuz eta esanez: Jauna, erruki nire semeaz, zeren ilargiaren eraginpean dago eta gaizki sufritzen du; askotan erortzen da sura eta askotan uretara. Eta zure ikasleengana eraman nuen, baina ezin izan zuten sendatu. Erantzunez, baina, Jesusek esan zuen: O belaunaldi sinestezina eta hondatua, noiz arte egongo naiz zuekin? Noiz arte jasango zaituztet? Ekarri hura hona niretzat. Eta Jesusek hura errieta egin zion, eta deabrua harengandik atera zen eta mutikoa sendatu zen ordu hartatik. Orduan, ikasleek Jesusengana bakarka hurbildu ondoren, esan zuten: Zergatik gu ez ginen gai hura kanporatzeko? Jesusek esan zien haiei: zuen sinesmengabeagatik. Benetan zuei esaten diet, baldin mostaza

ale bat bezalako fedea baduzue, mendi honi esango diozue, mugitu hemendik hara, eta mugituko da, eta ezer ezinezkoa izango ez zaizue. Baina arraza hau ez da ateratzen otoitz eta barauaz ezik. Haiek Galileara itzultzen ari zirela, Jesusek esan zien: gizakiaren semea gizakien eskuetara entregatua izatear dago eta hil egingo dute hura, eta hirugarren egunean piztua izango da. Eta oso atsekabetu ziren. Haiek Kapernaumera etorri ondoren, didrakmak jasotzen zituztenak Petrori hurbildu zitzaizkion eta esan zuten: Zuen irakasleak ez al ditu didrakmak ordaintzen? Dio, bai. Eta noiz sartu zen etxera, aurreratu zitzaion hura Jesus esanez: zer iruditzen zaizu, Simon? Lurreko erregeak norengandik jasotzen dituzte zergak edo tributua? Beren semeetatik ala arrotzetatik? Pedro-k dio hari: besteetatik. Jesusek esan zion: orduan semeak askeak dira. Hala ere, haiek ez iraintzeko, joan itsasorantz eta bota amu-kako bat, eta lehenik igotzen den arraina hartu, eta ireki haren ahoa, aurkituko duzu estater bat; hura harturik, eman haiei nire eta zure ordez.

18

Ordu hartan ikasleek Jesusengana etorri ziren esanez: Nor da, beraz, handiagoa zeruko erreinuan? Eta deituz, Jesusek haur bat jarri zuen hura haien erdian eta esan zuen: benetan esaten dizuet, baldin ez bazarete bihurtzen eta ez bazarete bihurtzen haurrak bezala, ez zarete sartuko zeruko erresuman. Nor, beraz, bere burua apalduko duen haur hau bezala, hura da handiena

zeruetako erresuman. Eta norbaitek haur horrelako bat nire izenean hartzen badu, ni hartzen nau; baina txikietatik hauetako bat, nigan sinesten duenetako bat, bekatuarazten duenak, hobe du astoen errota-harri bat lepoan zintzilikatu eta itsasoaren zabalean itota izan. Zoritxarrez munduari tropezu-harrietatik, nahitaezkoa baita tropezu-harriak etortzea, baina zoritxarrez gizon hari, zeinaren bidez tropezu-harria datorren. Baina baldin zure eskuak edo zure oinak bekatuarazten bazaitu, ebaki itzazu eta bota itzazu zurengandik. Hobe duzu bizitzan sartzea maingu edo elbarri, bi esku edo bi oin edukita su betieranera botatua izatea baino. Eta baldin zure begiak bekatu eragiten badizu, atera ezazu eta bota ezazu zeuregandik. Hobe duzu begi bakarrarekin bizitzan sartzea bi begiak dituzula suaren gehennara botatua izatea baino. Kontuz ibili, ez mespretzatu txiki hauetako bat ere, zeren esaten baitizuet haien aingeruek zeruetan etengabe ikusten baitute zeruko nire Aitaren aurpegia. Etorri zen, izan ere, gizonaren semea galdua salbatzeko. Zer iruditzen zaizue? Gizon batek ehun ardi baditu eta horietako bat galdu bada, ez al ditu laurogeita hemeretzi mendian utzita, joanda galdutakoa bilatzen? Eta hura aurkitzen badu, benetan esaten dizuet pozten dela hura dela eta gehiago laurogeita hamarrean bederatzi galdu ez direnekin baino. Horrela ez da zuen Aitaren nahia, zeruetan dagoena, txiki hauetako bat galdu dadin. Zure anaia zurentzat bekatzen badu, joan eta errieta egin hari zure eta haren artean bakarrik; zuri entzuten badizu, zure anaia irabazi duzu; baina entzuten ez badizu, hartu zurekin oraindik bat edo bi, bi lekukoen edo hiruren ahoan hitz guztia ezarri dadin. Baldin baina haien ez-

ikusi egiten badu, esan elkarteari; baldin baina elkartearen ere ez-ikusi egiten badu, izan bedi zuretzat jentila eta zergalaria bezala. Benetan esaten dizuet, lurrean lotzen duzuen guztia zeruan lotuta egongo da, eta lurrean askatzen duzuen guztia zeruan askatuta egongo da. Berriro egia diot zuei: baldin zuetatik bi bat egiten badute lurraren gainean edozein gauzaren inguruan, hura eskatzen badute, egingo zaie nire Aitaren aldetik, zeruetan denaren aldetik. Non bi edo hiru baitira bilduta nire izenean, han nago haien erdian. Orduan hurbildu eta, Pedro esan zion: Jauna, zenbat aldiz bekatuko du nire aurka nire anaia eta barkatuko diot hura? Zazpi aldiz arte? Jesusek diotso: Ez dizut esaten zazpi aldiz arte, baizik hirurogeita hamar bider zazpi arte. Horregatik, zeruko erresuma gizon errege bati antzekoturik izan zen, zeina bere esklaboekin kontuak hartu nahi izan zuen. Hasi ondoren bere kontuak likidatzen, hamar mila talenturen zor-dun bat ekarri zitzaion. Baina berak itzultzeko modurik ez zuenez, bere jaunak agindu zuen hura saltzeko, eta bere emaztea eta haurrak eta zuen guztia, eta horrela ordaintzeko. Erori ondoren, beraz, morroi hura adoratzen zuen hura esanez: Jauna, izan pazientzia nigan eta guztia zuri ordainduko dut. Errukituta, esklabo haren jaunak askatu egin zuen eta maileguari ere barkamena eman zion. Irten ondoren, baina, morroi hark aurkitu zuen bere morroikideetako bat, zeinek ehun denario zor baitzizkion, eta hura helduta ito egiten zuen esanez: Itzuli iezadazu zer zor didazun. Erori ondoren, beraz, bere menpeko-kide hura bere oinetara erregutu zion esanez: Izan pazientzia nirekin eta ordainduko dizut. Baina hura ez zegoen prest, baizik joan

ondoren kartzelara bota zuen zor zuena itzuli arte. Ikusi ondoren, haren menpeko esklaboak gertatu zena ikusirik oso triste izan ziren, eta etorri ondoren beraien jaunari gertatu zen guztia argi azaldu zioten. Orduan, hura deitu ondoren, bere jaunak esan zion: Esklabo gaizto, zor hura guztia barkatu nizun, zeren erregutu bainenduan. Ez zen beharrezkoa zu ere zure esklabo-lagunaz errukitzea, ni zuaz errukitu nintzen bezala? Eta haserre eginda, bere jaunak eman zuen hura torturatzaileei, zor zuen guztia itzuli arte. Horrela egingo du nire aita zerutarrak ere zuei, baldin ez badiozkatzue bakoitzak bere anaiari bihotz-bihotzez barkatu haien hutsegiteak.

19

Eta gertatu zen, Jesusek hitz hauek amaitu zituenean, Galileatik atera zen eta Judeako mugetara etorri zen, Jordanaren harandeago. Eta jende talde askok jarraitu zioten, eta han sendatu zituen haiek. Eta Fariseuak etorri zitzaizkion, hura probatzen eta esaten: baimenduta al dago gizon batek bere emaztea divortzitzea edozein kausa dela eta? Baina erantzunez esan zien: ez al duzue irakurri hasieratik egin zuenak ar eta eme egin zituela haiek eta esan zuela, honen gatik utziko ditu gizonak bere aita eta ama eta batuko zaio bere emazteari, eta izango dira biak haragi bakarra? Horrela ez dira gehiago bi, baizik haragi bakarra. Beraz, Jainkoak elkartu zuena, gizonak ez beza banandu. Esaten diote: Zergatik, beraz, Moisesek agindu zuen dibortzioko liburua ematea eta hura askatzea? Haiei dio:

Moisesek zuen bihotz-gogortasunagatik baimena eman zizuen zuen emazteak uzteko, baina hasieratik ez zen horrela izan. Baina esaten dizuet: norbaitek bere emaztea uzten badu, pekatu sexualagatik ez bada, eta beste batekin ezkondu, adulterio egiten du, eta divortziatua den emakume batekin ezkondu dena adulterio egiten du. Bere ikasleek esaten diote: Baldin horrela bada gizonaren kausa emakumearekin, ez da komeni ezkontzea. Baina esan zien haiei: ez denak onartzen dute hitz hau, baizik emana izan zaie hauei; izan ere eunukoak daude horrela amaren sabeletik jaio zirenak. Eta daude eunukoak gizonek eunuko egin zituztenak, eta daude eunukoak zeruetako erresumaren gatik beren burua eunuko egin dutenak. Hartzeko gai dena, har beza. Orduan haurrak ekarri zitzaizkion hari, eskuak haien gainean jar ditzan eta otoitz egin dezan; baina ikasleek errieta egin zieten haiei. Eta Jesusek esan zuen: utzi haurrak eta ez galarazi haiek nire aldera etortzea; izan ere, halakoen da zeruko erresuma. Eta eskuak haien gainean jarri ondoren, handik joan zen. Eta ikusi, bat hurbilduz esan zion: Irakasle on, zer on egin behar dut bizitza betierekoa izan dezadan? Eta esan zion: zergatik deitzen nauzu on? Inor ez da ona, Jainkoaz beste bat izan ezik Baina nahi baduzu bizitzan sartu, gorde aginduak. Dio hari: Zein motatakoak? Eta Jesusek esan zuen: ez duzu hilko, ez duzu adulteriorik egingo, ez duzu lapurtuko, ez duzu testigantz faltsurik emango, ohoratuko duzu aita eta ama, eta maite izango duzu zure hurbilekoa zeure burua bezala. Gazte gizonak hura dio: Hauek guztiak gorde ditut nire gazterotik, zer falta zait oraindik? Jesusek esan zion: Baldin perfektua izan nahi baduzu, joan, saldu zure ondasunak eta

eman behartsuei, eta altxorra izango duzu zeruan; eta gero etorri eta jarraitu niri. Entzun eta, gazteak hitza entzunda joan zen tristetzen, zeren ondasun asko zituen. Baina Jesusek bere ikasleei esan zien: benetan esaten dizuet zailtasunez sartuko dela aberatsa zeruetako erreinuan. Berriro diot zuei: errazagoa da kameluak orratz-zulo batetik pasatzea aberats batek Jainkoaren erreinuan sartzea baino. Entzun ondoren, baina, bere ikasleek oso harriturik zeuden esanez: Nor da, orduan, gai salbatua izateko? Begiratu ondoren, ordea, Jesuak esan zien: gizakientzat hau ezinezkoa da, baina Jainkoarentzat guztia posible da. Orduan Petrosek erantzunez esan zion: Ikusi, guk utzi dugu guztia eta jarraitu dizugu, zer izango da beraz guretzat? Baina Jesusek esan zien: Benetan esaten dizuet, zuek, niri jarraitu didazuetenak, berrsortze-an, Gizasemearen Semea bere aintza-tronuan eseriko denean, zuek ere hamabi tronutan eseriko zarete, Israelgo hamabi tribuak epaituz. Eta nork ere utzi dituen etxeak edo anaiak edo arrebak edo aita edo ama edo emaztea edo haurrak edo soroak nire izenaren gatik, ehunkoitza jasoko du eta bizitza betikoa oinordatuko du. Asko, ordea, izango dira lehenak azkenak eta azkenak lehenak.

20

Antzekoa da zeruetako erresuma etxejaun den gizon bati, zeina goiz-goizean irten zen langileak kontratatzera bere mahastirako. Eta langileekin eguneko denario batengatik adostuta, bidali zituen haiek bere mahastira. Eta irten ondoren hirugarren

oruaren inguruan ikusi zituen beste batzuk merkatu plazan lanean gabe zutik, eta haiei esan zien: zoazte eta zuek ere mahastira, eta zuzena dena emango dizuet. Baina haiek joan ziren. Berriro irten ondoren, seigarren eta bederatzigarren oruaren inguruan, gauza bera egin zuen. Hamaikagarren orduaren inguruan irten ondoren, beste batzuk zutik geldi aurkitu zituen, eta haiei esan zien: Zergatik zaude hemen egun osoan zehar geldi? Diote hari: inork ez gaitu kontratatu. Dio haiei: zoazte eta zuek ere mahastira, eta justua den hura hartuko duzue. Arratsaldea gertatu ondoren, mahastiko jaunak bere zaintzaileari esaten dio: deitu langileak eta eman iezaiezu soldata, azkenengoetatik hasita lehenengoak arte. Eta hamaikagarren orduaren inguruan etorri zirenek denario bat hartu zuten bakoitzak. Baina lehenengoak etorri zirenean, pentsatu zuten gehiago hartuko zutela, eta haiek ere denario bat bakoitzeko hartu zuten. Hartu eta marmarkatzen ari ziren etxeko nagusiaren aurka esanez azken hauek ordu bat egin zuten, eta berdinak gurekin haiek egin dituzu egunaren pisua eta bero kiskaltzen jasan dugunoi. Baina erantzunez bat haietakori esan zion: Lagun, ez dizut bidegabekeria egiten. Ez al zenuen denario batekin adostu nirekin? Hartu zurea eta joan; baina nahi dut azken honi eman zuri bezala; edo ez al dago baimenduta niri egitea nahi dudana nirean? Zure begia gaiztoa da ni ona naizelako? Horrela izango dira azkenak lehenak eta lehenak azkenak, asko baitira deituak, gutxi ordea aukeratuak. Eta Jesus Jerusalemera igotzen ari zela, hamabi ikasleak hartu zituen pribatuan bidean eta esan zien: hara, Jerusalemera igotzen ari gara, eta gizonaren semea apaiz nagusiei eta eskribei

emango zaie eta kondenatuko dute hura heriotzara, eta emango dute hura nazioei iseka dezaten eta azotatu dezaten eta gurutziltzatu dezaten, eta hirugarren egunean jaiki egingo da. Orduan Zebedeoren semeen ama hurbildu zitzaion bere semeekin, gurtzen eta zerbait eskatzen hari. Baina berak esan zion: zer nahi duzu? Dio hari: esan nire bi seme hauek jar daitezen, bat zure eskuinetik eta bat zure ezkerretik zure erresuman. Baina erantzunez Jesusek esan zuen: ez dakizue zer eskatzen duzuen. Gai zarete edaten kopa nik edateko zorian nagoena, edo bataioa nik bataiatua naizena bataiatuak izatera? Esaten diote: gai gara. Eta esaten die haiei: Nire edalontzia benetan edango duzue, eta nik hartzen dudan bataioa zuek ere hartuko duzue; baina nire eskuinean eta nire ezkerrean esertzea ez da nirea emateko, baizik nire Aitak prestatu dien horientzat. Eta hamarrak entzun ondoren, haserre izan ziren bi anaiei buruz. Baina Jesusek haiek deitu ondoren esan zuen: Dakizue nazioen erreinuek haien gainean nagusitzen direla, eta handiek haien gainean agintaritza egiten dutela. Ez da horrela izango zuen artean, baina nahi duen zuen artean handia bihurtu izango da zuen zerbitzaria, eta nahi duen zuen artean lehena izan izango da zuen esklaboa; hala nola gizakiaren semea ez etorri zerbitzatua izatera, baina zerbitzatzera eta ematera bere arima erosketa gisa askoren ordez. Eta haiek Jerikotik ateratzen zirenean, jende ugari jarraitu zion. Eta hara, bi itsu bidearen ondoan eserita, entzun zutenean Jesus igarotzen ari zela, oihukatu zuten esanez: Erruki izan gurekin, Jauna, Daviden semea! Jendetzak zigortu egin zituen isilik egon zitezen, baina haiek oihu handiagoa egiten zuten esanez: Erruki izan

guri, Jauna, Daviden semea. Eta zutik Jesus deitu zien eta esan zuen: Zer nahi duzue egin dizuet? Esaten diote: Jauna, gure begiak ireki daitezen. Errukia izanik, Jesusek haien begiak ukitu zituen, eta berehala haien begiek ikusi zuten, eta jarraitu zioten.

21

Eta noiz hurbildu ziren Jerusalemera eta etorri ziren Betfagera Olibondoen mendira, orduan Jesusek bidali zituen bi ikasle esanez haiei: zoazte zuen aurrean dagoen herrira, eta berehala aurkituko duzue asto bat lotua eta ume bat harekin; askatu eta ekarri iezadazue. Eta baldin norbaitek zuri zerbait esaten badizu, esango duzue Jaunak haien beharra daukala, eta berehala bidaliko ditu. Baina hau guztia gertatu da profetaren bidez esandakoa bete dadin, esaten zuenak: esan Sionen alabari, hara zure erregea datorkizu xumea eta asto baten gainean igota eta zamari baten semea den ume baten gainean. Ikasleek joanda eta Jesusek agindu zien bezala egin zutenean, ekarri zuten astoa eta txahala, eta jarri zituzten haien gainean haien arropak, eta jesarri zen haien gainean. Baina jende multzo handiena beren soinekoek hedatu zituzten bidean, beste batzuk, berriz, adarrak mozten zituzten zuhaitzetan eta bidean hedatzen zituzten. Baina aurretik zihoazen jendetzak eta jarraitzen zutenak oihu egiten zuten esanez: Hosanna Daviden Semeari! Bedeinkatua dena datorren Jaunaren izenean! Hosanna gorenetan! Eta hark Jerusalem-en sartzean, hiri osoa ikara hartu zuen esanez: Nor da hau? Jende masek esaten zuten: Hau da profeta Jesus, Galileako

Nazaret-etik datorrena. Eta sartu zen Jesus Jainkoaren tenplura, eta kanporatu zituen saltzaile eta erosle guztiak tenpluan, eta diruzaleen mahaiak itzuli zituen eta usoak saltzen zituztenak eserlekuak, eta esan zien: idatzia dago, nire etxea otoitzaren etxea deitua izango da; zuek ordea lapurren kobazulo egin duzue hura. Eta mainguak eta itsuak hurbildu zitzaizkion tenpluan, eta sendatu zituen haiek. Baina apaiz nagusiek eta eskribek ikusi ondoren egin zituen mirariak eta haurrak tenpluan oihu egiten eta esaten, hosanna Daviden semeari, haserretu egin ziren eta esan zioten: entzuten duzu hauek zer esaten duten? Eta Jesusek haiei esaten die: bai; inoiz ez al duzue irakurri haurren eta edoskien ahotik laudorioa prestatu nuela? Eta haiek utzirik, hiritik kanpora atera zen Betaniara, eta han ostatu hartu zuen. Goizean, baina hirira itzultzen, gose zegoen; eta piku-zuhaitz bat bidearen gainean ikusirik, etorri zen haren gainera, eta ezer ez zuen aurkitu bertan, hostoak bakarrik ez bada, eta dio hari: ez dadila gehiago zure fruiturik sortu betiko. Eta pikondo zuhaitza berehala lehortu zen. Eta ikasleek ikusi zutenean, harritu egin ziren eta esan zuten: Nola lehortu da berehala pikuondoa? Erantzunez baina Jesus esan zien haiei: benetan esaten dizuet, baldin fedea baduzue eta ez baduzue zalantzan egiten, ez bakarrik pikondo zuhaitzarena egingo duzue, baizik eta mendi honi esaten badiozu ere, altxatu eta bota itsasora, gertatuko da; eta gauza guztiak zenbat eskatzen baduzue otoitzean sinetsiz, jasoko duzue. Eta tenplura etorri zenean, apaiz nagusiak eta herriko zaharrenak hurbildu zitzaizkion irakasle ari zitzaionean, esanez: Zer autoritatez egiten dituzu gauza hauek, eta nork eman dizu autoritate hori?

Erantzuten baina, Jesuak esan zien: galdetuko dizuet nik ere hitz bat, zein baldin esaten didazue niri, nik ere zuei esango dut zein agintaritzan hauek egiten dut. Joanen bataioa nondik zen, zerutik ala gizakiengandik? Baina beraien artean arrazoitzen ari ziren esanez: baldin esaten badugu, zerutik, esango digu, zergatik beraz ez zenioten sinetsi hari; baina baldin esaten badugu, gizakiengandik, beldur gara jendetzari; guztiek dute Joan profeta gisa. Eta erantzun ondoren Jesusi esan zioten: ez dakigu. Esan zien berak ere: ez nik ere esaten dizuet zein agintepean egiten ditudan hauek. Baina zer iruditzen zaizue? Gizon batek bi seme-alaba zituen, eta lehenengoari hurbilduta esan zion: semea, zoaz gaur nire mahastian lan egitera. Baina hark erantzunez esan zuen: Ez dut nahi. Geroago, ordea, damututa joan zen. Eta bigarrenera hurbilduta, gauza bera esan zuen. Baina erantzunez esan zuen: ni, jauna; eta ez zen joan. Nork bi horietatik egin zuen aitaren nahia? Diote hari: lehena. Jesusek haiei dioste: benetan diot zuei zergalariak eta prostitutak zuek baino lehen doazela Jainkoaren erresumara. Etorri zen zuengana Joan justiziaren bidean, eta ez zenuten sinetsi hura, baina zergalariak eta prostitutak sinesten zuten hura, zuek ordea, ikusirik, ez zenuten damutzen geroago hura sinesteko. Beste parabola bat entzun ezazue. Gizon bat zen etxe jaun bat, zeinek mahasti bat landatu zuen eta hesi bat haren inguruan jarri zuen eta haren barruan dolare bat indusi zuen eta dorre bat eraiki zuen, eta hura nekazariei alokatu zien eta urrunera joan zen. Baina fruitu denborak hurbiltzen zirenean, bere esklaboak bidali zituen nekazarietara bere fruituak hartzera. Eta nekazariek bere esklaboak hartu ondoren, bat

zigortu zuten, beste bat hil zuten, eta beste bat harrikatu zuten. Berriro bidali zituen beste esklabo batzuk, lehenengoak baino gehiago, eta haiekin ere gauza bera egin zuten. Geroago, ordea, bere semea bidali zuen haiekengana, esanez: Nire semea errespetatuko dute. Baina nekazariek semea ikusi ondoren esan zuten beraien artean: Hau da oinordekoa; zatoz, hil dezagun hura eta har dezagun haren oinordetza. Eta hura harturik, mahastitik kanpora bota zuten eta hil zuten. Beraz, mahasti-lorategiaren jauna noiz etorriko denean, zer egingo die nekazari haiei? Esaten diote hari: gaiztoak gaizki suntsituko ditu, eta mahastia beste nekazari batzuei emango die, hauek beren denboretan fruituak emango baitizkiote. Jesusek haiei dio: ez al duzue inoiz irakurri idatzietan? Eraikitzaileek baztertu zuten harria izkinaren buru bihurtu zen. Jaunarengandik gertatu zen hau, eta harrigarria da gure begien aurrean. Hau dela eta esaten dizuet zuengandik kendua izango dela Jainkoaren erresuma eta emana izango dela fruituak egiten dituen nazioari; eta harri honen gainera erori dena zatitua izango da; baina hura gainera eror dadinean, zapartuko du hura. Eta apaiz nagusiek eta fariseuek haren parabolak entzun ondoren, jakin zuten beraiei buruz esaten zuela; eta hura harrapatu nahian, jendetzari beldur izan zioten, zeren profeta gisa zuten hura.

22

Eta erantzuten Jesusek berriro esan zien haiei paraboletan esaten: zeruen erresuma gizon errege bati antzekotu zen, zeinek

ezkontza egin zuen bere semeari. Eta bere esklaboak bidali zituen ezkontzetara gonbidatuak zeuden horiek deitzeko, baina ez zuten joan nahi. Berriro bidali zituen beste morroi batzuk esanez: Esan gonbidatuei: hara, nire otordua prestatu dut, nire zezengorrak eta gizendiak hil dira, eta dena prest dago; zatozte ezkontzetara. Baina jaramonik egin gabe joan ziren, bata bere nekazal lurrera, eta bestea bere merkataritzara; eta gainerakoek haren zerbitzariak hartu zituzten eta iraindu eta hil zituzten. Entzun ondoren, errege hura haserre izan zen, eta bere armadak bidali ondoren, hiltzaile haiek suntsitu zituen eta haien hiria erre zuen. Orduan dio bere esklaboei: ezkontza prest dago, baina gonbidatuak ez ziren merezi; zoazte beraz bideen irteeretara, eta aurkitzen dituzuen guztiak deitu ezkontzetara. Eta morroi haiek irten ondoren, bideetan bildu zituzten aurkitu zituzten guztiak, gaiztoak zein onak, eta ezteia bete zen mahaiean etzanda zeudenak. Sartu ondoren eta erregeak etzanda zeudenak ikusteko ikusi zuen han gizon bat ezkontza-soinekoz jantzita ez zegoena, eta dio hari: lagun, nola sartu zara hona ezkontza-soinekoa izan gabe? Baina hura isilarazi zen. Orduan erregeak zerbitzariei esan zien: Loturik bere oinak eta eskuak, altxatu hura eta bota kanpoko iluntasunera; han negarra eta hortz-karraskak izango dira. Asko baitira gonbidatuak, baina gutxi autatuak. Orduan, Fariseuak joanda, kontseilua hartu zuten hura hitzean harrapatzeko. Eta bidaltzen dizkiote haien ikasleek Herodiarrekin batera esanez: irakasle, badakigu egia zarela eta Jainkoaren bidea egian irakasten duzula, eta ez zaizula inor axola; ez baituzu gizoneen aurpegirik begiratzen; esan beraz guri, zer iruditzen zaizu? Baimenduta al

dago zerga Zesarri ematea ala ez? Baina Jesusek haien gaiztakeria jakin zuenean esan zuen: Zergatik probatzen nazue, hipokrita? Erakutsi niri zergaren txanpona. Eta denario bat ekarri zioten. Eta esaten die haiei: Norena da irudi hau eta inskripzioa? Esaten diote: Zesarrarena. Orduan dio haiei: eman itzazue beraz Zesarrena Zesarri eta Jainkoarena Jainkoari. Eta entzun ondoren harritu ziren, eta hura utzi eta joan ziren. Egun hartan hurbildu zitzaizkion Saduzeoak, piztea ez dagoela esaten dutenak, eta galdetu zioten esanez: maisu, Moisesek esan zuen, norbait hiltzen bada seme-alabarik izan gabe, haren anaia haren emaztea ezkondu behar du eta haren anaiaren ondorengoa altxatu behar du. Eta zeuden gure artean zazpi anaia; eta lehenengoak ezkondu ondoren hil zen, eta ondorengoa ez zuelako utzi zion bere emaztea bere anaiari; era berean bigarrenak eta hirugarrenak, zazpiak arte. Geroago, ordea, guztien ondoren hil zen emakumea ere. Beraz, pizkundean zazpietako norena izango da emakumea? Guztiek izan zuten hura, izan ere. Erantzuten baina, Jesusek esan zien: Oker zabiltza, ez dituzuelako ezagutzen Idazkiak ezta Jainkoaren indarra ere. Izan ere, pizkunderako ez dute ezkondu egiten, ez eta ezkontzen ematen ere, baizik eta Jainkoaren mezulariak bezala zeruan daude. Baina hildakoen piztuerari buruz ez al duzue irakurri Jainkoak esanez zuei esandakoa, ni naiz Abrahamen Jainkoa eta Isaasen Jainkoa eta Jakoben Jainkoa? Jainkoa ez da hildakoen Jainkoa, baizik bizien Jainkoa. Eta jendetzak entzun ondoren, haren irakaskuntzaz harriturik zeuden. Fariseoak, ordea, entzun zutenean isilarazi zituela Saduzeoak, bildu ziren batera, eta haietako batek, legezale

batek, galdetu zion hura probatuz eta esanez: maisu, zein agindu da handia legean? Baina Jesusek esan zion: Maite izango duzu zure Jainko Jauna zure bihotz osoarekin eta zure arima osoarekin eta zure adimen osoarekin. Hau da lehen eta agindu handia. Bigarrena, honi antzekoa, zure hurkoa zure burua bezala maite izango duzu. Bi agindu hauetan lege osoa eta profetak zintzilik daude. Fariseoak bildu zirenean, Jesusek galdetu zien esanez: zer iruditzen zaizue Kristori buruz? Norena semea da? Diote hari: Daviden. Dio haiei: nola beraz David Espirituan Jaun hura deitzen du esanez, esan zuen Jaunak nire Jaunari, eseri nire eskuinetik zure etsaiak zure oinetako oinaulki jar ditzadan arte? Beraz, baldin Davidek Jauna deitzen badio, nola da haren semea? Eta inor ez zen gai hitzik erantzuteko, ezta inork ere ausartu egun harretatik aurrera gehiago galdetzen.

23

Orduan Jesuek hitz egin zien jendeari eta bere ikasleei esanez: Moisesen aulkian eseri dira eskribak eta fariseoak. Beraz, zuei zaintzeko esaten dizueten guztia zaindu eta egin, baina haien egintzen arabera ez jardun, esaten baitute eta ez baitute egiten. Loturak lotzen dituzte, izan ere, zama astunak eta eraman zailak, eta jartzen dituzte gizonen sorbaldetan. Baina beren hatzarekin ez dituzte mugitu nahi haiek. Eta haien lan guztiak egiten dituzte gizonen aurrean ikusiak izateko. Zabaltzen dituzte beren filakterioak eta handitzen dituzte beren jantzien borla-

ertzak, eta maite dute ohorezko lekua afarialdietan eta lehen eserlekuak biltzarretan eta agurrak merkatuetan eta gizonek errabia errabia deituak izatea, izan ere. Zuek, ordea, ez zaiteztela deitu rabbi, bat baita zuen irakaslea, Kristo, eta zuek guztiak anaiak zarete. Eta ez deitu inor aita lurrean, bat baita zuen aita, zeruetan dagoena. Ez eta irakasle deitu ere, bat baita zuen irakaslea, Kristo. Zuen handiena zuen zerbitzaria izango da. Baina nor bere burua goratzen duen, beheratua izango da, eta nor bere burua beheratzen duen, goratua izango da. Zoritxarrez zuei, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren alargunen etxeak iresten dituzuen eta aitzakiaz otoitz luzeak egiten dituzuen; horregatik epai handiagoa jasoko duzue. Zoritxarrak zuek, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren itxi egiten duzue zeruetako erreinua gizakien aurretik! Zuek ez zarete sartzen, eta sartzen ari direnak ere ez dituzue uzten sartzera. Ai zuei, eskribak eta fariseoak hipokritoak, itsasoa eta lehorra zeharkatzen dituzuelako proselito bat egiteko, eta bihurtzen denean, egiten duzue hura gehennaren seme zuena bikoitza baino gehiago. Zoritxarrak zuei, gidari itsuak, honela diozuenak: Nork ere tenpluan zin egiten badu, ez da ezer; baina nork ere tenplukourrean zin egiten badu, zor du. Ergela eta itsuak, nor da handiagoa, urrea edo urrea santifikatzen duen tenplua? Eta nork zin egiten duen aldare-aren izenean, ezer ez da, baina nork zin egiten duen haren gainean dagoen opari-aren izenean, zor du. Ergelak eta itsuak, zer da handiagoa, oparia ala oparia santifikatzen duen aldarea? Beraz, aldarearen gainean zin egin duenak zin egiten du haren gainean eta haren gainetik dauden gauza guztien gainean; eta tenpluan zin egin duenak zin

egiten du haren gainean eta bertan bizi den haren gainean; eta zeruan zin egin duenak zin egiten du Jainkoaren tronuaren gainean eta haren gainean eserita dagoen haren gainean. Zoritxarrez zuei, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren hamarrenak ematen dituzue menda eta eneldo eta kominoari, eta utzi dituzue legearen gauzarik pisutsuagoak: epaiketa eta errukia eta fedea. Hauek egin behar ziren, eta haiek ez utzi. Gida itsuak, euliak iragazten dituztenak, baina gameluak irensten dituztenak. Ai zuek, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren garbitzen baituzue koparen eta platerraren kanpoaldea, baina barrualdean lapurretatik eta bidegabekeriatik beteak daude. Fariseo itsua, garbitu lehenik koparen eta platerraren barrua, hala bihur dadin haien kanpoaldea ere garbi. Zoritxarrekoak zuek, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren antzekoak zarete hilobi zurituei, zeintzuk kanpotik benetan ederrak agertzen diren, barruan ordea hildakoen hezurrez eta zikineria guztiz beteak baitaude. Horrela zuek ere kanpotik zuzenak dirudizue gizakien aurrean, baina barrutik hipokrisialez eta legegabekeriaz beteta zaudete. Zoritxarrak zuek, eskribak eta fariseoak hipokritoak, profeten hilobiak eraikitzen dituzuelako eta zuzenen monumentuak apaintzen dituzuelako, eta esaten duzuelako: gure aiten egunetan egon bagina, ez ginateke izango haien laguntzaileak profeten odolean. Horrela zeuei buruz lekukotzen duzue profetek hil zituzten horien semeak zaretela. Eta zuek betetzazue zuen aiten neurria. Sugeak, sugegorrien ondorengoak, nola ihes egingo duzue gehenaren epaitegitik? Horregatik, hona hemen, ni bidaltzen dut zuentzat profetak eta jakintsuak eta eskribak, eta haietatik

hilko dituzue eta gurutziltzatuko dituzue, eta haietatik azotatu egingo dituzue zuen biltzarretan eta persekitatu egingo dituzue hiritic hirira, etorri dadin zuen gainera odol zuzen guztia isurtzen dena lurraren gainean, Abel zuzenaren odoletic Zakarias Berekiasen semearen odoleraino, zeina erail baitzenuten tenplua eta aldarea artean. Benetan esaten dizuet hori etorriko direla hauek guztiak belaunaldi honen gainera. Jerusalem, Jerusalem, profeten hiltzailea eta zuretzat bidaliak harrikatzailea, zenbat aldiz nahi izan dut bildu zure seme-alabak, oilarrak bere txitak hegoen azpian biltzen dituen bezala, eta ez zenuten nahi izan. Hara, zuen etxea hutsik utziko zaizue. Esaten dizuet zera, ez eta ez ni ikusiko nauzue oraindik harik eta esaten duzuen, bedeinkatua datorren hori Jaunaren izenean.

24

Eta irten ondoren, Jesus templu-tik zihoan, eta bere ikasleak hurbildu zitzaizkion templuko eraikuntzak erakusteko. Baina Jesusek esan zien: ez al duzue ikusten gauza hauek guztiak? Benetan esaten dizuet, ez da utziko hemen harririk harriaren gainean, zeina ez den suntsituko. Olibondoen mendian eserita zegoenean, ikasleak bakarka hurbildu zitzaizkion esanez: esan guri noiz izango diren gauza hauek, eta zer den zure presentziaren eta aroaren amaieraren seinalea? Eta erantzunez, Jesusek esan zien: Kontuz, inork ez zaitzatela engainatu. Asko etorriko dira nire izenean esanez: Ni naiz Kristo, eta asko engainatuko dituzte. Gerrak eta gerren berriak entzutear egongo

zarete, baina ikusten duzue ez larritu. Beharrezkoa da, hain zuzen ere, guztiak gertatzea, baina oraindik ez da amaiera. Jaiki egingo da izan ere nazioa nazioaren gainean eta erresuma erresumaren gainean, eta gosete eta izurrite eta lurrikarak izango dira lekuetan; baina gauza hauek guztiak erditze minen hasiera dira. Orduan emango zaituztete larrialdira eta hilko zaituztete, eta gorrototuak izango zarete nazio guztien aldetik nire izenaren erruz. Eta orduan asko irainduak izango dira, eta elkar salatuko dute, eta elkar gorroto izango dute. Eta profeta faltsu asko jaiki egingo dira eta asko engainatuko dituzte, eta legegabekeria ugaritu delako askoren maitasuna hotz egingo da. Baina amaiera arte iraun duenak salbatuko da. Eta erresumaren berri on hau mundu osoan iragarriko da, nazio guztiei lekukotasun gisa, eta orduan etorriko da amaiera. Beraz, noiz ikusten duzuen desolazioaren abominazioa Daniel profetaren bidez esana leku santuan zutik dagoela, irakurtzen ari denak uler beza, orduan Judean daudenak ihes egin bezate mendietara, teilatuan dagoena ez bedi jaitsi bere etxetik gauzak hartzera, eta soroan dagoena ez bedi itzuli atzera bere arropak hartzera. Ai, baina sabelean dutenei eta edoskitzen dutenei egun haietan. Otoitz egin, baina, zuen ihesa neguan gertatu ez dadin, ez eta larunbatean ere. Izango da orduan larritasun handia, halakorik ez baita gertatu munduaren hasieratik orain arte, ez eta gertatuko ere ez. Eta egun haiek laburtu izan ez balira, haragi guztia ez litzateke salbatuko, baina hautatuen gatik egun haiek laburtu egingo dira. Orduan norbaitek zuei esan badiezue, hara hemen Kristo edo hemen, ez sinets ezazue; jaiki egingo dira bait Kristo faltsuak eta profeta faltsuak eta emango dituzte zeinu

handiak eta mirariak, horrela engaina ditzaten, posible bada, hautatuak ere. Hona hemen, aurretik esan dizuet. Beraz, baldin zuei esaten badiozue, hara, basamortuan dago, ez atera, hara, gela barruetan, ez sinetsi; zeren tximista ekialdetik ateratzen den bezala eta mendebalderaino agertzen den bezala, horrela izango da eta gizakiaren semearen presentzia; zeren non gorpua dagoen, han bilduko dira arranoak. Berehala, baina egun haien tribulazioa ondoren, eguzkia ilundu egingo da eta ilargiaren argiak ez du distirarik emango, eta izarrak zerutik erori egingo dira, eta zeruen indarrak astindu egingo dira. Eta orduan gizonaren Semearen zeinua agertuko da zeruan, eta orduan lurreko tribu guztiak deitoratuko dute, eta ikusiko dute gizonaren Semea zeruetako hodeien gainean etortzen, indar eta aintza handirekin. Eta bere mezulariak bidaliko ditu tronpeta-ahots handi batekin, eta bere aukeratuak bilduko dituzte lau haizetatik, zeruen muturretatik haien muturretara arte. Baina pikondo zuhaitzaretik ikasi parabola. Noiz bere adarra dagoeneko biguna bihurtzen den eta hostoak ateratzen dituen, dakizue uda hurbil dagoela; horrela zuek ere, noiz gauza hauek guztiak ikusten dituzuenean, dakizue hurbil dagoela ateen gainean. Benetan esaten dizuet, belaunaldi hau ez da igaroko gauza hauek guztiak gertatu arte. Zeruak eta lurra igaroko dira, baina nire hitzak ez dira igaroko. Egun hura eta ordu hori buruz, ordea, inor ez daki, ezta zeruko mezulariak ere, nire Aita bakarrik ezik. Nola Noeren egunak izan ziren, hala izango da gizakiaren Semearen etorrera ere. Zeren nola zeuden uholdiaren aurreko egunetan jaten eta edaten, ezkondu eta ezkontzen, Noe ontziratua sartu zen egun hura arte, eta ez

zekiten uholdiak etorri eta guztiak eraman zituen arte, horrela izango da gizakiaren semearen etorrera ere. Orduan bi egongo dira sorotan, bat hartua izango da eta bat utzita izango da; bi emakume ehotan ari direla errotan, bat hartua izango da eta bat utzita izango da. Zaindan egon, beraz, zeren ez dakizuen zer ordutan zuen Jauna datorren. Hura, ordea, jakin ezazue: etxeko nagusiak zein zaindian datorren lapurra jakin balu, zaindu egingo zukeen eta ez zukeen bere etxea zulatzea utziko. Horregatik zuek ere egon prest, zeren pentsatzen ez duzuen orduan gizasemearen semea datorren. Nor da, beraz, zerbitzari leial eta zuhurra, bere jaunak bere zerbitzarien gainean jarri zuena haiei elikadura ematen bere garaian? Zoriontsu da morroi hura, zeina bere jauna etorrita aurkituko duen horrela egiten. Benetan esaten dizuet bere ondasun guztien gainean jarriko duela hura. Baina esklabo txar hark bere bihotzean esan beharko balu, nire jauna etortzea atzeratzen da, eta bere lankide esklaboei jotzen hasten bada, eta mozkortuak direnekin jan eta edan beharko balu, esklabo haren jauna etorriko da espero ez duen egunean eta ezagutzen ez duen orduan, eta bitan ebakiko du hura, eta haren partea hipokritekin jarriko du; han egongo da negarra eta hortz-karraskaria.

25

Orduan zeruetako erresuma hamar birjinei antzekotua izango da, zeinek beren linterna harturik ezkonberrira biltzera atera ziren. Haietatik bost zendunak ziren eta bost ergelak. Zeintzuk

ergelak beren lanparak harturik ez zuten hartu beraiekin oliorik; baina zuhurrak hartu zuten olioa beren ontzietan beren lanparekin batera. Ezkonberria atzeratzen ari zela, denak atsekabetu eta lo egiten zuten. Baina gauerdi aldera oihu bat gertatu zen: hara, ezkonberria dator, atera zaitezte hura hartzera! Orduan jaiki ziren birjina haiek guztiak eta beren lanparak apaindu zituzten. Baina ergelak zentzuduneei esan zieten: Eman guri zuen oliotik, gure txinpartak itzaltzen ari direlako. Zendunek erantzun zuten, esanez: Ez dela agian nahikoa izango guri eta zuei; zoazte hobe saltzaileetara eta erosi zeuentzat. Baina haiek erostera joaten ziren bitartean, etorri zen ezteigoia, eta prest zeudenak sartu ziren berarekin ezteietara, eta atea itxi zen. Geroago, ordea, gainerako birjinak ere etortzen dira esanez: Jauna, jauna, ireki iezaguzu. Baina berak erantzunez esan zuen: Amen, esaten dizuet, ez zaituztet ezagutzen. Zaindan egon, beraz, zeren ez dakizue eguna ezta ordua ere zeinetan gizakiaren semea datorren. Zeren gizon bat kanpora joatean, deitu zituen bere esklaboak eta eman zizkien bere ondasunak, eta bati eman zizkion bost talentu, beste bati bi, beste bati bat, bakoitzari bere gaitasun arabera, eta joan zen kanpora berehala. Joanda, bost talentuak hartu zituena haiekin lan egin zuen eta beste bost talentu egin zituen. Gauza bera bi zituenak ere beste bi irabazi zituen. Baina bat hartu ondoren joan eta lurra induskatu zuen eta bere jaunaren zilarra ezkutatu zuen. Baina denbora asko ondoren, esklabo haien jauna etortzen da eta kontuak egiten ditu haiekin. Eta hurbildu zen bost talentuak hartu zituen hark, beste bost talentuak aurkeztu zituen esanez: Jauna, bost talentuak eman zenizkidan; ikusi,

beste bost talentuak irabazi ditut haiekin. Bere jaunak esan zion: Ongi, morroi on eta leial, gutxien gainean leial izan zara, askoren gainean jarriko zaitut, sartu zure jaunaren pozera. Hurbildu eta bi talentuak hartu zituenak esan zuen: Jauna, bi talentu eman zenizkidan; hona, beste bi talentu irabazi ditut haiekin. Bere jaunak esan zion: Ongi, morroi on eta leial, gutxien gainean leial izan zara, askoren gainean jarriko zaitut, sartu zure jaunaren pozera. Eta hurbildu ondoren, talentua bat hartu zuen hark ere esan zuen: jauna, ezagutu zintudan zu gizon gogorra zarela, erein ez zenuen tokian uzta egiten eta sakabanatu ez zenuen tokitik biltzen. Eta beldurturik joan eta ezkutatu nuen zure talentua lurrean. Hara, duzu zurea. Erantzunez baina bere jaunak esan zion: morroi gaizto eta alferra, zekien biltzen dudala erein ez nudan tokian eta batzen dudala sakabanatu ez nudan tokitik; beharrezkoa zen beraz zu nire zilarra bankariei botatzea, eta etorrita nik jasoko nuen neurea interesarekin. Kendu beraz haren talentua eta eman hamar talentuak dituenari. Izan ere, duen guzti hari emango zaio eta ugarituko da, baina ez duenak duen hori ere kenduko zaio berari. Eta esklabo ezgaitza kanpoko iluntasunera bota ezazue; han negarra eta hortzen karraskaria izango da. Noiz eta gizakiaren semea etortzen denean bere aintzarekin eta mezu-eramaile santu guztiak berarekin, orduan eseriko da bere aintzako tronuan, eta bilduko dira bere aurrean nazio guztiak, eta bereiziko ditu haiek elkarrengandik artzainak ardiak ahuntz gazteengandik bereizten dituen bezala, eta jarriko ditu ardiak bere eskuinean eta ahuntzak ezkerrean. Orduan erregeak bere eskuinean daudenei esango die: Zatozte, nire Aitaren

bendikatuak, heredatu munduaren sorkuntzatik zuentzat prestatuta dagoen erresuma. Gose izan nintzen, eta eman zenidaten jaten, egarri izan nintzen, eta eman zenidaten edaten, arrotza nintzen, eta hartu ninduzaten, biluzik, eta jantzi ninduzaten, gaixo izan nintzen, eta bisitatu ninduzaten, espetxean nintzen, eta etorri zineten nire aldera. Orduan zuzenek erantzungo diote esanez: Jauna, noiz ikusi genuen zu goserik eta elikatu genuen, edo egarritu eta edatera eman genuen? Noiz baina zu arrotza ikusi genuen eta bildu genuen, edo biluzik eta jantzi genuen? Noiz baina zu ikusi genuen ahul edo espetxean, eta etorri ginen zurengana? Eta erantzunez, erregeak esango die: benetan esaten dizuet, nire anaia txikienenei egin zenietena, niri egin zenidatet. Orduan ezkerretara daudenei ere esango die: Urrundu nire ondotik, madarikatuak, su betieranera, deabruarentzat eta haren mezularientzat prestatutakora. Gose izan nintzen, eta ez zenidaten eman jateko, egarri izan nintzen, eta ez zenidaten eman edateko, arrotza nintzen, eta ez ninduzaten hartu, biluzik, eta ez ninduzaten janzi, ahula eta espetxean, eta ez ninduzaten bisitatu. Orduan erantzungo diote hari eta beraiek esanez: Jauna, noiz ikusi genuen zu goserik edo egarririk edo arrotza edo biluzik edo ahula edo espetxean, eta ez genizun zerbitzatu? Orduan erantzungo die haiei esanez: benetan diotsuet, zenbat ez baituzue egin hauetako txikienetako bati, ez didazue niri ere egin. Eta hauek zigor betieranera joango dira, baina zuzenak bizitza betieranera.

26

Eta gertatu zen Jesus hitz hauek guztiak amaitu zuenean bere ikasleei esan zienean: badakizue bi egun ondoren bazkoa gertatzen dela, eta gizakiaren semea emana izaten dela gurutziltzatzeko. Orduan bildu ziren apaiz nagusiak eta eskribak eta herriko zaharrenak Kaifas deitzen zen apaiz nagusiaren patiora, eta kontseilua hartu zuten Jesusen engainuz harrapatu eta hil zezaten. Esaten zuten, ordea: Ez jaian, herrian istilua gerta ez dadin. Eta Jesus Betanian egon zelarik Simon leprosoaren etxean, emakume bat hurbildu zitzaion alabastrozko ontzi bat balio handiko gantzez betea zuela, eta isuri zuen haren buruaren gainean etzanda zegoelarik. Ikusi ondoren, baina, bere ikasleak haserre ziren esanez: Zertarako suntsiketa hau? Unguentu hau garestiro saldu eta behartsuei eman zitekeen. Jakin ondoren, baina, Jesusek esan zien: zer arazo ematen diozue emakumeari? Lan eder bat egin du nire gain, izan ere. Pobreen beti duzue zuekin, baina ni ez duzue beti. Isuri duelako hau perfume hau nire gorputzaren gainean, ni ehortzteko egin du. Benetan esaten dizuet, non baldin iragarria izan albiste on hau mundu osoan, esana izango da ere egina zuen honek haren oroigarritzat. Orduan joan zen hamabiren batetik bat, Judah Iskariote deitua, apaiz nagusietara eta esan zuen: zer nahi duzue eman niri, eta ni emango dut hura zuei? Eta haiek jarri zizkioten berari hogeita hamar zilar txanpon. Eta ordutik aurrera aukera bilatzen zuen hura emateko. Baina biztugabeko ogiaren lehen egunean, ikasleek

hurbildu zitzaizkion Jesusi esanez: Non nahi duzu prestatu dizagun Pazko jateko? Baina berak esan zuen: Zoazte hirira, Fulano hura bilatzera, eta esan iezaiozu: Irakaslea dio: Nire garaia hurbil dago; zure etxean egingo dut Pazko ospakizuna nire ikasleekkin. Eta ikasleek egin zuten Jesusek agindu zien bezala, eta pazkoa prestatu zuten. Arratsaldea gertatu zenean, hamabiekin batera etzanda zegoen. Eta haiek jaten ari zirela, esan zuen: Benetan esaten dizuet zuetako batek emango nauela. Eta oso atsekabetuta, haien bakoitzak hasi zitzaion esaten: Ez ote naiz ni, Jauna? Baina erantzunez esan zuen: Nirekin plateran eskua murgildu duenak hark ni emango nau. Gizakiaren Semea doa idatzita dagoen bezala bere buruz, baina ai gizon hari zeinen bidez Gizakiaren Semea traditzen den! Hobe izango litzateke berarentzat gizon hura jaio ez balitz. Erantzunez baina Judah, hura entregatzen ari zena, esan zuen: ez ni naiz, rabbi? Dio hari: zu esan zenuen. Haiek jaten ari zirela eta, Jesusek ogia hartu zuen eta eskerrak eman ondoren hautsi zuen eta ikasleei ematen zien eta esan zuen: hartu, jan; hau da nire gorputza; eta kopa hartu zuen eta eskerrak eman ondoren eman zien haiei esanez: edan ezazue hartatik denak; hau da baitada nire odola, itun berriaren odola, askoren alde isurtzen ari dena bekatuen barkamenerako. Baina esaten dizuet ez dudala edango orain honetatik mahatsondoaren fruitu honetatik egun hura arte, noiz hura berria edango dudan zuekin nire Aitaren erreinuan. Eta himno bat abestu ondoren, olibondoen mendira atera ziren. Orduan Jesusek haiei esaten die: zuek guztiak ni-n tropezu egingo duzue gau honetan; idatzita dago-eta, artzaina jotziko dut, eta artaldeko ardiak

sakabanatuko dira; baina ni piztu ondoren, zuek aurretik Galileara eramango zaituztet. Erantzuten baina, Petrok esan zion: Baldin guztiak irainduak izango badira zurekin, ni, ordea, inoiz ez naiz iraindu izango. Jesusek esan zion: Amen, esaten dizut gaur gauean, oilarra jo aurretik, hirutan ukatuko nauzu. Pedro-k dio hari: eta beharrezkoa bada ni zurekin hiltzea, ez zaitut ukatuko. Era berean eta ikasle guztiek esan zuten. Orduan Jesusek haiekin batera Getsemani izeneko leku batera doa, eta ikasleei dioste: Eseri hemen, ni joan eta han otoitz egin arte. Eta Petro eta Zebedeoren bi semeak hartu ondoren, penaturik eta larrituta egoten hasi zen. Orduan Jesusek esaten die haiei: Oso tristea da nire arima heriotzaraino; geratu hemen eta zaindu nirekin. Eta pixka bat aurreratuta, bere aurpegi gainean erori zen otoitz egiten eta esaten: Aita, nire aita, posible bada, pasa bedi kopa hau nitik urrun, baina ez nahi dudan bezala ni, baizik nahi duzun bezala zu. Eta dator ikasleengana eta aurkitzen ditu lo egiten, eta dio Pedrori: horrela ez zenuten indar izan ordu bat zaintzeko nirekin, zaindu eta otoitz egin, sartu ez zaiteztela tentazioan: izpiritua prest dago, baina haragia ahula da. Berriro, bigarren aldiz urrun joanda, otoitz egin zuen esanez: Aita, baldin kopa hau ezin bada nengandik igaro hura edan ezean, egin bedi zure nahia. Eta etorri ondoren, berriro lo aurkitzen ditu, zeren haien begiak astunduak baitziren. Eta haiek utzirik joan zen berriro, otoitz egin zuen hirugarrenez hitz bera esanez. Orduan dator bere ikasleengana eta esaten die: lo egiten duzue hemendik aurrera eta atsedenean zaudete? Hona, hurbil da ordua eta gizakiaren semea entregatzen da bekatarienen eskuetara. Jaiki zaitezte, goazen; hara, hurbildu da ni

traizionatzen duena. Eta oraindik hark hitz egiten zuen bitartean, begira, Juda, hamabietako bat, etorri zen, eta harekin jendetza handia ezpatekin eta makilekin, apaiz nagusien eta herriko zuhartzen partetik. Baina hura traizionatzen ari zena seinu bat eman zien haiei esanez: Nori musu egingo diodan, hura da; atxilotu hura. Eta berehala Jesusengana hurbilduz esan zion: Kaixo, rabbi, eta musu egin zion. Jesusek, ordea, esan zion: laguna, zertarako hemen zaude. Orduan, hurbilduta, eskuak jarri zituzten Jesusen gainean eta atxilotu zuten hura. Eta ikusi, Jesusekin zegoen batek eskua luzatu eta bere ezpata atera zuen, eta apaiz nagusiaren morroia jo eta bere belarria moztu zion. Orduan Jesusek esaten dio: Itzuli zure ezpata bere lekura, izan ere, ezpata hartzen duten guztiak ezpataz hilko dira. Ala uste duzu ez naizela gai orain nire aita deitzeko, eta emango dizkidala hamabi legio baino gehiago mezulari? Nola, beraz, bete daitezke idazkiak horrela gertatu behar delako? Ordu hartan esan zien Jesusek jendeei: Lapurra baten aurka bezala irten zarete ezpata eta makilekin ni harrapatzeko; egunero zuekin eseri nintzen tenpluan irakasten, eta ez ninduzten harrapatu. Baina hau guztia gertatu da profeten idazkiak bete daitezen. Orduan ikasle guztiak hura utzirik ihes egin zuten. Baina Jesusi hartu zutenek eraman zuten Kaifas apaiz nagusiarengana, non idazkariak eta zaharrenak bildu baitziren. Baina Pedro urrutitik jarraitzen zion apaiz nagusiaren epaitegiraino, eta barruan sartu ondoren laguntzaileekin eseri zen amaiera ikusteko. Apaiz nagusiak eta zaharrenak eta kontseilua osoa gezurrezko testigantza bila ari ziren Jesusen aurka, hura hiltzeko, eta ez zuten aurkitu; eta gezurrezko lekuko

asko hurbildu zirenean ere, ez zuten aurkitu. Geroago, ordea, hurbildu ondoren bi lekuko faltsuak esan zuten: honek esan zuen, gai naiz suntsitzeko Jainkoaren tenplua eta hiru egunetan eraikitzeko hura. Eta apaiz nagusia jaiki ondoren esan zion: ezer ez duzu erantzuten? Zer hauek zure kontra testigantza ematen dute? Jesus, ordea, isilik zegoen. Eta erantzunez, apaiz nagusiak esan zion: zin eragiten dizut Jainko biziaren arabera esan diezaguzu ea zu zaren Kristo, Jainkoaren semea. Jesusek dio hura: Zu esan duzu, baina esaten dizuet, orain aurrera ikusiko duzue gizonaren semea boterearen eskuinean eserita eta zeruaren hodeien gainean etortzen. Orduan apaiz nagusiak bere jantziak urratu zituen esanez blasfematu egin duela; zer behar dugu oraindik lekukurik? Ikus ezazue, orain entzun duzue haren blasfemia; zer iruditzen zaizue? Baina erantzun ondoren esan zuten: heriotzaren errudun da. Orduan txistu egin zuten haren aurpegira eta ukabilkadaz jo zuten hura, eta batzuek zartakadaz jo zuten esanez: profetiza iezaguzu, Kristo, nor da zu jo zaituena? Baina Peter kanpoan eseri zen patioan, eta neska gazte bat hurbildu zitzaion esanez: Zu ere Galileako Jesusekin egon zinen. Baina berak ukatu egin zuen haien guztien aurrean esanez: Ez dakit zer diozun. Irten ondoren, beste batek ikusi zuen hura atarian, eta haiei dio: Honek ere Nazaretko Jesusekin egon zen. Eta berriro ukatu zuen zinpean gizona ez zuela ezagutzen. Gero pixka bat geroago, hurbildu zirenak zutik zeuden eta Pedrori esan zioten: Benetan zu ere haietatik zara, izan ere zure mintzairak argi uzten zaitu. Orduan hasi zen madarikatzen eta zin egiten gizona ez nekiela. Eta berehala oilarrak oihukatu zuen. Eta Petrok gogoratu zuen Jesusek

berarentzat esandako hitza: oilarra jo aurretik hirutan ukatuko nauzu, eta kanpora irten eta minki negar egin zuen.

27

Goiza gertatu zenean, apaiz nagusi guztiek eta herriko zaharrenek kontseilua hartu zuten Jesusen aurka, hura heriotzera eman zezaten, eta hura lotu ondoren eraman zuten eta entregatu zioten Pontzio Pilato gobernadoreari. Orduan ikusirik Judah, hura traizionatzen ari zenak, kondenatua izan zela, damututa itzuli zituen hogeita hamar zilar txanponak apaiz nagusiei eta zaharrei esanez: bekatu egin dut traizionatuz odol errugabea. Baina haiek esan zuten: Zer guri? Zu ikusiko duzu. Eta zilar piezak tenpluan jaurtita, alde egin zuen, eta joan ondoren urka egin zuen bere burua. Apaiz nagusiek, zilar piezak hartu ondoren, esan zuten: Ez da legez onartua haiek diruzaintzara botatzea, odolaren prezioa baita. Eta kontseilua hartu ondoren, erosi zuten haietatik eltzegilearen soroa atzerritarrentzat ehorzketarako; horregatik deitu zen soro hura odolaren soroa gaurko eguneraino. Orduan bete zen Jeremias profetaren bidez esandakoa, esaten zuena: eta hartu zituzten hogeita hamar zilar txanpon, baloratua izan zenaren prezioa, Israelgo semeek balio eman ziotena, eta eman zituzten eltzegilearen soroari, Jaunak agindu zidan bezala. Jesus, ordea, gobernariaren aurrean zutik egon zen; eta gobernariak galdetu zion esanez: zu zara juduen erregea? Eta Jesus-ek esan zion: zu diozu. Eta apaiz nagusiek eta zaharrenek akusatzen zuten

bitartean, ezer ez zuen erantzun. Orduan Pilatok esan zion: Ez duzu entzuten zenbat gauza zure aurka testigantza ematen duten? Eta ez zion hitzik ere erantzun, horrela buruzagia oso harritu zen. Baina jaiaren arabera, buruzagiak ohitura zuen jendeari preso bat askatzea, haiek nahi zutena. Baina orduan preso nabarmena zuten, Barrabas izenekoa. Bilduak izan zirenean, beraz, Pilatok esan zien haiei: nor nahi duzue askatu dizuet? Barabbas ala Kristo deritzona Jesus? Jakiten zuen inbidiagatik eman zutela hura. Baina hura epaitegiaren aulkian eserita zegoela, beraren emazteak mezulari bat bidali zion esanez: ezer ez izan zurekin eta gizon zuzen harekin, asko sufritu baitut gaur ametsetan beraren erruz. Baina apaiz nagusiak eta zaharrenak jendetzak konbentzitu zituzten Barrabas eskatu zezaten, eta Jesus suntsitu zezaten. Erantzunez baina buruzagiak esan zien: zein nahi duzue bietatik askatu dizuet? Eta haiek esan zuten: Barrabas. Pilatosek haiei esaten die: zer beraz egingo dut Kristo deitzen den Jesusekin? Denek diote hari: gurutziltzatu bedi. Baina buruzagiak esan zuen: zer gaizki egin du ba? Baina haiek oso gogortasunez oihu egiten zuten esanez: gurutziltzatu bedi. Pilatok ikusita ezer onurarik ez duela, baizik gehiago istiluak gertatzen direla, ura hartu eta eskuak garbitu zituen jendetzaren aurrean esanez: Errugabea naiz zuzen honen odolarengandik, zuek ikusiko duzue. Eta herri guztiak erantzunez esan zuen: Bere odola gure gainean eta gure seme-alaben gainean. Orduan Barrabas askatu zien, baina Jesus azotatu ondoren entregatu zuen gurutziltzatzeko. Orduan buruzagiaren soldaduek Jesus hartu eta pretoriora eraman zuten eta haren gainera kohorte osoa bildu zuten; eta hura

biluztu ondoren mantu gorri bat jarri zioten inguruan, eta arantzazko koroa bat txirikordatu ondoren haren buruan jarri zuten eta kana bat haren eskuin eskuan, eta haren aurrean belauniko jarri ondoren iseka egiten zioten esanez: Ongi etorri Juduen erregea; eta hura txistuka ondoren kana hartu zuten eta haren buruan jotzen zuten. Eta haiekin iseka egin ziotenean, mantua eraunzi zioten eta bere jantziak jantzi zizkioten, eta eraman zuten gurutziltzatzera. Ateratzen baina, aurkitu zuten gizon Zirenearra, izena Simon, hau behartu zuten hura hartu dezan bere gurutze. Eta Golgotha izeneko leku batera etorrita, hau da garezur-leku izenekoa, eman zioten edateko behazunarekin nahasitako ozpina; eta dastatu ondoren ez zuen edan nahi. Bera gurutziltzatu ondoren, bere arropak banatu zituzten zozketabat eginda, eta eserita hura zaintzen zuten han. Eta bere buruaren gainean jarri zuten idatzita zegoena, haren salaketa: Hau da Jesus, Juduen Erregea. Orduan bi lapurrak gurutziltzatzen dira harekin batera, bat eskuinaldean eta bat ezkerraldean. Baina igarotzen ari zirenek blasfematzen zuten hura, beren buruak mugitzen zituzten eta esaten zuten: templuaren suntsitzailea eta hiru egunetan eraikitzailea, salba ezazu zeure burua; baldin Jainkoaren semea bazara, jaitsi gurutzetik. Halaber, apaiz nagusiak ere, eskribak eta zaharragoak eta fariseuak iseka egiten zuten, esaten zuten: besteek salbatu zituen, bere burua ezin du salbatu; Israelgo erregea bada, jaitsi bedi orain gurutzatik eta sinetsiko dugu beragan; Jainkoagan fidatu da, askatu beza orain hura, nahi badu hura; esan zuen baitetz Jainkoaren semea naizela. Baina berau eta harekin gurutziltzaturik zeuden lapurrak iraintzen

zuten hura. Baina seigarren ordutik iluntasuna gertatu zen lur guztian bederatzigarren ordura arte. Bederatzigarren oruaren inguruan Jesusek oihu egin zuen ahots handi batekin esanez: eli eli, lema sabaktani? Hau da, nire Jainkoa nire Jainkoa, zergatik utzi nauzu? Baina han zeuden batzuek entzun ondoren zioten: Hau Elias deitzen ari da. Eta berehala, haietatik batek korrika egin zuen, belaki bat hartu zuen, ozpinaz bete zuen, kana bati inguruan jarri zion, eta edatera ematen zion. Baina gainerakoek zioten: Utzi, ikus dezagun ea Elias datorren hura salbatzera. Baina Jesusek, berriro ahots handiarekin oihu egin ondoren, espiritua utzi zuen. Eta hara, tenpluko oihala urratu zen bitan, goitik beheraino, eta lurra astindu zen eta harkaitzak zatitu ziren, eta hilobiak ireki ziren eta lo hartu zuten santu askoren gorputzak piztu ziren, eta hilobietatik irten ondoren, haren piztearen ondoren, sartu ziren hiri santura eta askori agertu zitzaizkien. Baina ehuneko burua eta harekin Jesus zaintzen ari zirenak, lurrikara eta gertatu zirenak ikusi ondoren, oso beldurtu ziren esanez: Benetan, Jainkoaren semea zen hau. Zeuden eta han emakume asko urrutitik begiratzen, zeintzuk jarraitu zuten Jesusi Galileatik zerbitzatzen hura; zeinen artean zen Maria Magdalena, eta Maria Jakobo eta Joseren ama, eta Zebedeoren semeen ama. Arratsaldea gertatu ondoren, gizon aberats bat etorri zen Arimateatik, izena Josef, eta bera ere Jesusen ikaslea izan zen; honek Pilatogana hurbilduta Jesusen gorputza eskatu zuen. Orduan Pilatosek agindu zuen gorputza itzul zedila. Eta gorputza hartu ondoren, Josefek bildu zuen hura mihise garbi batean, eta jarri zuen hura bere hilobi berrian, zeina harkaitzean moztu zuen, eta harri handi bat hilobiko

ateari bultzatu ondoren, joan zen. Baina han zeuden Magdala-ko Maria eta beste Maria hilobiaurrean eserita. Eta hurrengo egunean, zein den prestakuntzaren ondoren, apaiz nagusiak eta fariseoak bildu ziren Pilatoren aurrera esanez: jauna, gogoratu gara gezurti hark esan zuela oraindik bizi zela, hiru egun ondoren pizten naiz. Agindu beraz hilobia seguru egotea hirugarren egunera arte, ez etorrita bere ikasleek gauez hura lapurtu eta herriari esan hildakoetatik piztu zen, eta azken errorea lehenengoa baino okerragoa izango da. Pilatosek esan zien: Guardia duzue, zoazte eta seguru egin dakizuen bezala. Haiek, ordea, joan ondoren, hilobia ziurtatu zuten harria zigilatu zutenean guardiarekin.

28

Igande beranduago, igande batera egunsentia egiten ari zenean, Maria Magdalena eta beste Maria hilobia ikustera etorri ziren. Eta ikusi, lurrikara handi bat gertatu zen, zeren Jaunaren aingerua zerutik jaitsi eta hurbildu zenean harria atetik biribildu zuen eta haren gainean eseri zen. Baina bere itxura tximista bezalakoa zen eta bere soinekoa elurra bezain zuria. Baina bere beldurretik zaindariak ikara egin zuten eta hil bezala gertatu ziren. Erantzunez baina mezulariak esan zien em□□teei: ez beldur izan zuek; badakit Jesus gurutziltzatua bilatzen duzuela; ez dago hemen; piztu da esan zuen bezala. Zatozte ikusi lekua non zegoen Jauna. Eta azkar joan eta esan bere ikasleei hori piztu zen hildakoetatik, eta hara, aurretik doa zuek

Galileara, han hura ikusiko duzue, hara, esan dut zuei. Eta hilobitik azkar irten ondoren, beldur eta poz handiarekin korrika egin zuten bere ikasleei jakinarazteko. Eta joan zirenean bere ikasleei jakinarazteko, eta hara, Jesusek aurkitu zituen haiek esanez: poztu zaitezte. Eta hurbildu ondoren, haren oinak heldu zituzten eta adoratu egin zuten hura. Orduan Jesusek haiei dio: Ez izan beldurrik, zoazte eta jakinarazi nire anaia-arrebei Galileara joan daitezen, eta han ni ikusiko naute. Haiek joaten zirenean, hara, guardako batzuk hirira etorrita apaiz nagusiei gertatu zen guztia jakinarazi zieten. Eta adinekoekin bildu ondoren eta kontseilua hartu ondoren, zilar-txanpon nahikoak eman zizkieten soldaduei esanez: esan ezazue bere ikasleek gauez etorrita ostu egin ziotela hura gu lo geundela. Eta hau buruzagiaren belarrietara iristen bada, gu sinetsaraziko dugu hura eta zuek arduragabe utziko zaituztet. Eta zilar txanponak hartu ondoren, irakatsi zitzaien bezala egin zuten. Eta zabaldu zen hitz hau judutarren artean gaurko egun arte. Hamaika ikasleek, berriz, Galileara joan ziren, Jesusek haiei zehaztu zien mendira. Eta hura ikusi ondoren, gurtu egin zuten; baina batzuek zalantzan izan zuten. Eta hurbildu ondoren, Jesusek hitz egin zien esanez: Eman izan zait niri autoritate guztia zeruan eta lurraren gainean. Joanda, egin itzazue ikasle nazio guztiak, bateatzen haiek Aitaren eta Semearen eta Espiritu Santuaren izenean, irakasten haiek gorde ditzaten gauza guztiak zenbat agindu nizkizuen zuei; eta hara ni zuekin nago egun guztietan munduaren amaiera arte. Amen.

Markosen Ebanjelioa

1

Jesukristo Jainkoaren semearen albiste onaren hasiera.
Profetetan idatzia dagoen bezala, hara nik nire mezularia
bidaltzen dut zure aurpegiaren aurretik, zeinek zure bidea
prestatuko duen zure aurrean; oihu egiten duenaren ahotsa
basamortuan, prestatu Jaunaren bidea, zuzen egin haren
bideak, Joan gertatu zen bateatzen basamortuan eta
aldarrikatzen damutze-bataioa bekatu-barkamenerako. Eta
Judea lur guztia eta Jerusalemdarrak hura batera ateratzen
ziren, eta guztiak bataiatu egiten ziren Jordan ibaian haren
bidez, haien bekatuak aitortzen zituztelarik. Baina Joan
gamerluaren ileekin jantzita zegoen eta larruzkoa gerrikoa
gerrian zeukan, eta matxinsaltoak eta ezti basatia jaten zituen.
Eta predikatu zuen esanez: Nire ondoren dator ni baino
indartsuagoa, eta ez naiz gai makurturik haren sandalien uhala
askatzeko. Nik benetan uretan bataiatu zintuztedaten, baina
berak Espiritu Santuan bataiatu zaituzteko. Eta gertatu zen egun
haietan Jesus etorri zela Galileako Nazarettik, eta Joanesek

bataiatu zuen Jordanen. Eta berehala uretik igotzen, ikusi zituen zeruak irekitzen eta Espirituak usoa bezala jaisten bere gainera; eta ahots bat etorri zen zeruetik; zu zara nire seme maitea, zutan pozik nago. Eta berehala Espirituak hura botatzen du basamortura; eta han zegoen basamortuan berrogei egun tentatua izaten Satanarengatik, eta zegoen piztia basatiekin, eta mezulariak zerbitzatzen zioten hari. Joan entregatua izan ondoren, Jesus Galileara etorri zen Jainkoaren erresuaren berri ona iragarriz eta esaten zuela denbora bete dela eta Jainkoaren erresuma hurbil dela; damu zaitezte eta sinets ezazue berri onean. Galileako itsasoaren ondoan ibiltzen eta ikusi zituen Simon eta Andres, Simonen anaia, sarea botatzen itsasoan; arrantzaleak ziren eta; eta Jesusek esan zien; zatozte nire atzetik, eta egingo dut zuek bihurtu gizakien arrantzale. Eta berehala beren sareak utzirik, jarraitu zioten. Eta handik aurrera joan eta pixka bat, ikusi zuen Jakobe Zebedeorena eta Joan haren anaia, eta haiek itsasontzian sareak konpontzen, eta berehala deitu zituen haiek. Eta utzirik haien aita Zebedeo txandan langile alokatu-ekin, joan ziren haren atzetik. Eta Kapernaumera sartu ziren, eta berehala, larunbatetan biltzarrera sartu ondoren, irakastea ari zen. Eta harriturik zeuden bere irakaspenaz, zeren eta irakasten zien autoritatearekin, eta ez idazleen antzera. Eta haien bilkuran espiritu zikin batean gizon bat zegoen, eta oihu egin zuen esanez: ea, zer guri eta zuri, Jesus Nazaretarra? Etorri zara gu suntsitzeko? Badakit zu nor zaren, Jainkoaren santua. Eta Jesusek zigortu zuen, esanez: Isilik egon eta atera haren-tik. Eta espiritu zikinak konbultsioa eraginez eta ahots handiz oihu

eginez, harengandik irten zen. Eta harritu ziren guztiak, hala non beraien artean eztabaidatu esanez: zer da hau? Nor da irakaskuntza berri hau, autoritate arabera espiritu zikin horiei agintzen dielako, eta obeditzen diote? Eta berehala zabaldu zen haren ospea Galileako inguruko eskualde osora. Eta berehala bilkuratik irten ondoren, Simonen eta Andresren etxera joan ziren Jakobo eta Joanekin. Simonen amaginarreba etzanda zegoen sukarra zuela. Eta berehala esaten diote hari haren gainean. Eta hurbildu eta altxatu zuen hura, haren eskutik heldu eta, eta sukarrak berehala utzi zuen, eta haiei zerbitzatzen hasi zitzaien. Arratsaldea gertatu zenean, eguzkia sartu zenean, gaixo zeuden guztiak eta deabrudunak haren aurrera eramaten zituzten. Eta hiri osoa bildurik zegoen atearen aurrean, eta sendatu zituen gaizki zeuden asko gaixotasun askotarikoekin, eta deabru asko bota zituen kanpora, eta ez zien utzi hitz egiten deabruei, zekitelako hura Kristo zela. Eta goiz-goizean oraindik, ilunpetan, jaiki eta atera zen, eta basamortuko leku batera joan zen, eta han otoitz egiten zuen. Eta persekutatu zuten hura Simon eta harekin zeudenak, eta aurkitu zutenean esaten diote denak zu bilatzen ari direla. Eta haiei esaten die: Goazen alboko herrixketara, han ere predikatu dezadan, horretarako irten bainaiz. Eta haien bilkuretan iragartzea ari zen Galilea osoan, eta deabruak kanporatzen. Eta leproso bat hurbiltzen zaio, eskari egiten, belaunikatzen eta esaten dion: Nahi baduzu, garbi nazakezu. Baina Jesusek, errukia izanda, eskua luzatu eta ukitu egin zuen, eta esan zion: Nahi dut, garbitu zaitez. Eta berak hori esaten zuenean, berehala lepra joan zitzaion, eta garbitu egin zen. Eta gogor ohartaraziz hura,

berehala kanporatu zuen hura eta dio hari: ikusi inori ezer esan ez diezazula, baina joan zeure burua erakutsera apaizari eta eskaini zure garbitzearengatik Moisesek agindu zuena lekukotasuntzat haientzat. Baina hura irten ondoren, hasi zen asko aldarrikatzen eta hitza zabaltzen, horrela gehiago ez zen gai irekiro hirira sartzeko, baizik kanpoan basamortuko lekuetan egoten zen, eta jende guztia leku guztietatik zetorren beragana.

2

Eta berriro Kapernaumera sartu zen egun batzuen buruan, eta entzun zen etxean zegoela. Eta berehala asko bildu ziren, horrela ez zegoen lekurik gehiago, ez eta atearen aldean ere, eta hitza mintzatzen zien. Eta etortzen dira berengana paralitikoa ekarriz, lau gizonek jasota; eta ezin hurbildu berarenganik jendetza dela eta, teilatua kendu zuten non zegoen, eta zulatu ondoren jaitsi zuten ohea, zeinaren gainean paralitikoa etzanda zegoen. Baina Jesusek haien fedea ikusita, dio paralitikoa: Umea, barkatuak dira zuri zure pekatuak. Baina idazkari batzuk zeuden han eserita eta arrazoitzen ari ziren haien bihotzetan: zer hau horrela blasfemiak hitz egiten ditu? Nork du gaitasuna bekatuak barkatzeko bakarrik Jainkoaz beste? Eta berehala Jesusek bere espirituan ezaguturik horrela beraiek arrazoitzen ari direla beraien artean, esan zien: Zergatik gauza hauek arrazoitzen dituzue zuen bihotzetan? Zer da errazagoa, paralitikoa esatea barkatuta daude zure pekatuak, edo esatea

jaiki eta hartu zure ohea eta ibili? Baina jakin dezazuen gizakiaren semeak lurrean bekatuak askatzeko autoritatea duela, elbarritua esaten dio: Zuri esaten dizut, jaiki eta hartu zure ohea eta joan zure etxera. Eta berehala jaiki zen, eta estera hartuta atera zen guztien aurrean, horrela harritu ziren guztiak eta Jainkoa goretsi zuten esanez inoiz horrela ikusi ez zutela. Eta berriro itsasoaren ondoan irten zen, eta jende guztia haren aldera zetorren, eta haiei irakasten zien. Eta igarotzen ari zela ikusi zuen Levi Alfaioren semea, zerga-bulegoaren gainean eserita, eta esaten dio hari: jarraitu niri. Eta jaiki ondoren, jarraitu zion. Eta gertatu zen hura bere etxean mahaian jartzean, zergalari asko eta bekatari asko Jesusekin eta haren ikaslekin batera mahaian jarrita zeudela, izan ere asko ziren eta jarraitu zioten hari. Eta idazkariak eta Fariseuak, hura zergabiltzaileekin eta bekatariekin jaten ikusita, bere ikasleei esaten zieten: Zergatik zergabiltzaileekin eta bekatariekin jaten eta edaten du? Eta Jesus entzun ondoren, haiei dio: Ez dute sendoak sendagilearen beharrik, baizik gaizki daudenek. Ez naiz etorri zuzenak deitzera, baizik bekatariak damutzara. Eta Joanen ikasleek eta fariseuenak barur egiten ari ziren. Eta datoz eta esaten diote hari: zergatik Joanen ikasleek eta fariseuen ikasleek barur egiten dute, baina zure ikasleek ez dute barur egiten? Eta esan zien Jesusek: ez al dira gai ezkontzako gelako semeak barurtzeko, non ezkonberria haiekin dagoen? Zenbat denbora ezkonberria beraiekin duten bitartean, ezin dute baruratu. Etorriko dira baina egunak, noiz ezkonberria haietatik kendua izan den, eta orduan barautu egingo dute egun horietan. Inork ez du josi oihal uzkurtu gabeko adabakirik soineko zahar

baten gainean; bestela, berria zaharretik bere betetzea kentzen du, eta urradura okerragoa sortzen da. Eta inork ez du ardo berria zaharki zaharretan botatzen, bestela ardo berriak zaharkiak lehertzen ditu, eta ardoa isurtzen da eta zaharkiak galduko dira, baina ardo berria zaharki berrietan jarri behar da. Eta gertatu zen hura sabbath-etan zereal-eremuetatik igarotzen ari zela, eta haren ikasleak buruko-aleak ateratzen, bide egiten hasi ziren. Eta Fariseuak esaten zioten hari: Ikusi zer egiten duten sabatetan, hori ez da baimenduta. Eta berak esan zien: Ez al duzue inoiz irakurri zer egin zuen Davidek behar izan zuenean eta gosea zuen berak eta harekin zeudenek? Nola sartu zen Jainkoaren etxean Abiatar apaiz nagusia zelarik, eta aurkezpenaren ogiak jan zituen, zeina ez baita zilegi jatea apaizek ezik, eta eman ere egin zien berarekin zeudenei? Eta haiei esaten zien: larunbata gizakiarengatik egin zen, ez gizakia larunbatarengatik; horrela Gizasemea larunbataren jauna da ere.

3

Eta berriro biltzarrera sartu zen, eta han eskua zimeldua zuen gizon bat zegoen. Eta begiratzen zegokaten hura, ea sabbath-etan sendatuko zuen, hura salatzeko. Eta eskua zimeldua duen gizonari esaten dio: Jaiki zaitez erdira. Eta esaten die haiei: baimenduta dago larunbatetan ona egitea edo gaiztoa egitea? Arima salbatu ala hil? Baina haiek isilik zeuden. Eta ingurura begiratu ondoren haiek haserre-arekin, sakonki atsekabetuta

haien bihotzaren gogortasunagatik, gizonari esaten dio: luzatu zure eskua. Eta luzatu zuen, eta berrezarri zen bere eskua osasuntsua bestea bezala. Eta Fariseuak irten ondoren, berehala Herodiarrekin kontseilua egiten zuten haren aurka, hura suntsitu zezaten. Eta Jesus atzera egin zuen bere ikasleen rekin itsasorantz; eta jende asko Galileatik jarraitu zion, eta Judeatik eta Jerusalemetik eta Idumetik eta Jordanaren bestaldean eta Tiro eta Sidonen inguruan, jende asko, zenbat gauza egiten zuen entzun zutenean, etorri ziren harengana. Eta esan zien bere ikasleei txalupa bat prest egon zedin berarentzat jendetza dela eta, hura ez estutzeko; askoak sendatu zituen eta, horrela, erori zezaten gainera ukitu zezaten hura zituzten guztiek azoteak; eta espiritu zikinak, hura ikusten zutenean, erortzen ziren haren gainera eta oihu egiten zuten esanez zu zara Jainkoaren semea. Eta asko mehatxatu zituen haiei, hura ageriko ez dezaten egin. Eta mendira igotzen da, eta berak nahi zituenak deitzen ditu, eta haiek harengana joan ziren. Eta hamabi egin zituen, harekin egon daitezen eta igorri ahal ditzan haiek aldarrikatzera eta autoritatea izan dezaten gaixotasunak sendatzeko eta deabruak kanporatzeko; eta izena jarri zion Simoni, Pedro, eta Jakome Zebedeorena eta Joan Jakomen anaia; eta izenak jarri zizkien haiei Boanerges, hau da, trumoiaren semeak; eta Andres eta Filipo eta Bartolome eta Mateo eta Tomas eta Jakome Alfeorena eta Tadeo eta Simon Kanaandarra eta Judas Iskariote, zeina ere eman zuen hura. Eta etxera datoz, eta berriro jendetzea biltzen da, hala non haiek ezin izan ogia ere jan. Eta entzun ondoren, bere artekoak atera ziren hura harrapatzeko, zeren zioten harrituta zegoela. Eta Jerusalemetik jaitsi ziren idazkariak

esaten zuten Beelzebul daukala, eta deabruen buruan deabruak kanporatzen dituela. Eta haiek deituta, paraboletan esaten zien haiei: nola gai da satanas satanas kanporatzeko? Eta erresuma bat bere buruan zatitua bada, erresuma hura ezin da zutik egon; eta etxe bat bere buruan zatitua bada, etxe hura ezin da zutik egon. Eta baldin Satanak bere burua aurka altxatu bada eta zatituta badago, ezin da zutik egon, amaiera baizik ez du. Inork ezin ditu indartsuaren ontziak lapurtu haren etxean sartu ondoren, baldin eta lehenik indartsuari lotzen ez badio; eta orduan haren etxea lapurtuko du. Benetan esaten dizuet gizonsemeen bekatuak eta blasfemiak barkatuko zaizkiela, zenbat blasfemia ere egin, baina Espiritu Santuaren aurka blasfematzen duenak ez du barkamuenik betiko, baizik eta betiko epaiaren errudun da, zeren esaten baitzuten espiritu zikin bat duela. Datoz beraz haren ama eta haren anaiak, eta kanpoan egon zirela, bidali zuten hura deitzera. Eta jende multzo bat haren inguruan eseria zegoen, eta esan zioten: Ikusi, zure ama eta zure anaiak kanpoan zaituzte bilatzen. Eta erantzun zien esanez: Nor da nire ama edo nire anaiak? Eta inguruan begiratu ondoren haren inguruan eserita zeuden horiei dio: ikusi nire ama eta nire anaiak; izan ere, norbaitek Jainkoaren nahia egiten badu, hori nire anaia eta nire arreba eta ama da.

4

Eta berriro hasi zen irakastera itsasoaren ondoan, eta jende asko

bildu zen berengana, hainbeste non hura ontzira sartu eta itsasoan eseri zen, eta jende guztia itsasoaren aldean lurrean zeuden. Eta irakasten zien haiei paraboletan gauza asko, eta esaten zien haiei bere irakaskuntzan: entzun. Hara, ereintzailea atera zen ereintzera. Eta gertatu zen ereitean batzuk erori zela bidearen gainera, eta etorri ziren hegaztiak eta jan zuten hura; eta beste bat erori zen harritsuan, non ez zuen lur asko, eta berehala atera zen lurrak sakonera ez zuelako, eguzkia atera zenean erre zen, eta sustrairik ez zuelako lehortu zen; eta beste bat erori zen arantzen artean, eta igo ziren arantzak eta itotzen zuten hura, eta fruiturik ez zuen eman; eta beste bat erori zen lur onean eta ematen zuen fruitua igotzen eta hazten, eta ekartzen zuen hogeita hamarrean eta hirurogeitan eta ehunean. Eta haiei esaten zuen: belarriak entzuteko dituena, entzun beza. Baina bakarrik zegoenean, haren ingurukoak hamabiekin batera parabola galdetu zioten. Eta esaten zien haiei: zuei eman zaizue ezagutzeko Jainkoaren erresuaren misteroak; baina kanpoan dauden haiei paraboletan gauza guztiak gertatzen dira, ikusten ikus dezaten eta ez ikusteko, eta entzuten entzun dezaten eta ez ulertzeko, itzuli ez daitezen eta bekatuak barkatu behar zaizkie haiei. Eta haiei esaten die: ez al dakizue parabola hau, eta nola ezagutuko dituzue parabola guztiak? Hazia ereiten duena hitza ereiten du. Hauek, ordea, bidearen ondoan ereiten den hitza jasotzen dutenak dira, eta entzuten dutenean, berehala dator satanak eta kentzen du haien bihotzetan erein den hitza. Eta hauek antzera dira harritsuetan ereiten direnak, hauek hitza entzuten dutenean, berehala pozez hartzen dute hura, eta ez dute sustrairik berengan, baina behin-behinekoak

dira; gero larritasuna edo jazarpena gertatzen denean hitzagatik, berehala behaztopatzen dira. Eta hauek dira arantzetan ereinda daudenak, hitza entzuten dutenak, eta aro honen kezka eta aberastasunaren iruzurra eta gainerako gauzen inguruko desirak sartzen dira eta hitza itotzen dute, eta emankortasunik gabea bihurtzen da. Eta hauek dira lur onean ereindakoak, zeintzuk hitza entzuten eta onartzen duten, eta ematen dute fruitu hogeita hamarretan, hirurogeitan eta ehunen. Eta esaten zien haiei: ez dator argia modio azpian jarri dadin edo ohe azpian? Ez ote da kandelabruaren gainean jar dadin? Ez baita ezkutua hura baldin ez agertua izan, ezta ere gertatu ezkutua baizik hala etorri argira. Norbaitek entzuteko belarriak baditu, entzun beza. Eta esaten zien haiei: begiratu zer entzuten duzuen. Zein neurriarekin neurtzen duzuen, horrekin neurtuko zaizue, eta gehiago emango zaizue entzuten duzuenoi. Izan ere, duenari emango zaio, eta ez duenari, duena ere kenduko zaio. Eta esaten zuen: horrela da Jainkoaren erresuma, gizon batek hazia lurrean bota eta lo egin eta esnatu gauean eta egunean, eta hazia ernaldu eta luzatu berak ez dakien bezala. Berez baitik lurrak fruituak ematen ditu: lehenik belarra, gero burua, gero buruan gari betea. Baina fruitua ematen duenean, berehala igitaia bidaltzen du, uzta iritsi delako. Eta zioen: nola konparatu behar dugu Jainkoaren erreinua? Edo zein parabolatan parekatu dezagun hura? Mostaza ale bat bezala, zeina lurrean ereinda denean, lurren gaineko hazi guztien txikiena den; eta ereinda denean, igotzen da eta barazki guztien handiena bihurtzen da, eta adar handiak egiten ditu, horrela zeruaren hegaztiak bere itzalpean habia egin dezaten. Eta

halako parabolaz askok hitz egiten zien haiei hitza, entzun ahal zuten bezala, baina parabolarik gabe ez zien hitz egiten haiei hitza; baina bere ikasleei bakarka azaltzen zien guztia. Eta arratsaldea heldu zenean, egun hartan haiei dioste: Goazen bestaldera. Eta jendetzari utzirik, hartzen dute hura zen bezala ontzian, eta beste itsasontziak ere bazeuden harekin. Eta haize-ekaitz handi bat sortu zen, eta uhinak ontziaren barrura jotzen zuten, hala non jadanik hondoratzen ari baitzen. Eta bera atzeko aldean buruko-jasarriaren gainean lo zegoen, eta esnatu zuten eta esan zioten: Irakaslea, ez zaizu axola galtzen ari garela? Eta esnatu ondoren, haizeari zigortu zion eta itsasoari esan zion: isilik egon, ahoa itxita egon. Eta gelditu zen haizea, eta bonantza handia izan zen. Eta esan zien: Zergatik zarete hain beldurtiak horrela? Nola ez duzue sinesmenik? Eta beldur handia izan zuten eta elkarri esaten zieten: Nor da orduan hau, haizeak eta itsasoak ere hari obeditzen baitiote?

5

Eta itsasoaren beste aldera iritsi ziren, Gergesenoen lurraldera. Eta hura untziaren batetik irten ondoren, berehala gizon bat espiritu zikin batean hilobietatik harekin aurkitu zen, zeinek bizilekua hilobitan zuen, eta ez kateekin inork hura lotu ahal izan, hura askotan oinekin eta kateekin lotua izan zelako, eta kateak haren batetik urratuak izan zirelako eta oinak hautsiak izan zirelako, eta inork ez zuen hura menderatu ahal izan; eta gau eta egun guztian hilobitan eta mendietan zegoen oihu egiten

eta bere burua harriekin ebakitzen. Jesu urrutitik ikusi eta korrika egin zuen eta belaunkatu egin zitzaion, eta oihu egin eta ahots handiarekin dio: zer niri eta zuri, Jesu, Jainko gorenaren semea? Zin eginarazten dizut Jainkoagatik, ez nazazu torturatu. Esaten zion hura, bera: Atera, espiritu zikina, gizaki horretatik. Eta galdetu zion: Zer izena duzu? Eta erantzun zuen esanez: Legio nire izena, zeren asko gara. Eta asko eskatu zion, haiek lurraldetik kanpora bidali ez zezan. Eta han txerri-talde handi bat zegoen mendiaren ondoan bazkatzen; eta deabru guztiek eskatu zioten esanez: bidali gaitzazu txerrietara, haietara sar gaitezen. Eta berehala baimendu zien Jesusek. Eta irten ondoren, espiritu zikinak sartu ziren txerrietara; eta taldeak lasterka egin zuen amildegitik behera itsasorantz; bi mila inguru ziren; eta itotzen ari ziren itsasoan. Eta txerriak zaintzen ari zirenak ihes egin zuten eta hirira eta soroetara berri eman zuten, eta atera ziren gertatutakoa zer zen ikusteko. Eta Jesusgana datoz, eta ikusten dute deabrudunak eserita eta jantzita eta adimen osokoa, legioa izan zuena, eta beldurtu ziren. Eta ikusi zutenek kontatu zieten haiei nola gertatu zen deabrudunarengan eta zerriei buruz. Eta hura haien mugetatik joateko eskatzen hasi ziren. Eta itsasontzira igotzen ari zenean, deabru-jotako gizonak erregutu zion berarekin egon zedin. Eta ez zuen utzi, baizik esan zion: Joan zaitez zure etxera, zure senideetara, eta jakinarazi haiei Jaunak zuretzat egin dituen gauza guztiak eta nola erruki izan duen zurekin. Eta joan zen eta hasi zen Dekapolisen aldarrikatzen Jesusek berari zenbat gauza egin zizkion, eta denak harritu ziren. Eta Jesusek itsasontzia hartu eta berriro beste aldera zeharkatu ondoren,

jende ugari bildu zen haren inguruan, eta itsasertzean zegoen. Eta dator bat biltzarreko buruzagietako bat, izenez Jairo, eta ikusi ondoren hura erortzen da haren oinetara eta eskatzen zion gauza asko, esanez nire alaba txikia oso gaizki dago, etorri eta ezar diezazkiozun eskuak, salbatu dadin eta bizi dadin. Eta joan zen harekin, eta jende asko jarraitzen zion, eta presioa egiten zioten. Eta emakume bat zegoena odol-isuri batean hamabi urtez, eta asko sufritu zuena sendagile askoren eskutik eta bere ondasun guztiak gastatu zituena, eta ezer hobetu ez zena, baizik eta okerrera joan zena, Jesusen berri entzun zuenean, jendetzan atzean etorri eta ukitu zuen haren soinekoa; esaten zuen bere baitan haren soinekoei ukitzen badizkiet ere, salbatuko naizela. Eta berehala lehortu zen bere odolaren iturria, eta bere gorputzean jakin zuen zigortik sendatuta zegoela. Eta berehala Jesusek bere baitan beraren indarra irten zela ezaguturik, jendetzan itzulirik esan zuen: Nork ukitu ditu nire soinekoak? Eta bere ikasleek esan zioten: Ikusten duzu jendetzeak zapaltzen zaituela, eta galdetzen duzu nor ukitu nauen? Eta inguruan begiratzen zegoen hau egin zuena ikusteko. Emakumea, beldurtuta eta dardarka, jakinda zer gertatu zitzaion, etorri zen eta bere aurrean erori zen eta egia osoa esan zion. Baina berak esan zion: Alaba, zure fedeak salbatu zaitu. Joan bakean, eta egon osasuntsu zure eritasunetik. Oraindik hark hitz egiten zuen bitartean, kongregazio buruzagiaren etxetik etortzen dira esanez: Zure alaba hil da, zergatik oraindik nahasten duzu irakaslea? Baina Jesus berehala entzun zuelarik esaten ari zen hitza, dio sinagogako buruzagiari: ez izan beldur, bakarrik sinetsi. Eta ez zuen inor utzi berarekin jarraitzen Pedro eta

Jakue eta Jakueren anaia Joan izan ezik. Eta etortzen da sinagogako buruzagiaren etxera, eta ikusten du zarata, eta negar egiten dutenak eta oihu egiten dutenak asko, eta sartu ondoren esaten die haiei: zergatik egiten duzue zarata eta zergatik negar egiten duzue? Haurra ez da hil, baina lo egiten du. Eta barre egiten zuten haren gainean. Baina guztiak kanporatu ondoren, haurra-ren aita eta ama eta berarekin zeudenak hartzen ditu, eta sartzen da haurra etzanda zegoen tokira, eta haurra-ren eskua helduta esaten dio: talitha, koumi; hau da itzulita, neska, zuri esaten dizut, jaiki. Eta berehala neska jaiki zen eta ibiltzen ari zen; izan ere hamabi urtekoa zen. Eta harritu ziren harridura handiarekin. Eta gogotik agindu zien inork hori jakin ez zezan, eta esan zuen eman behar zaiola jateko.

6

Eta handik atera zen eta bere aberrira etorri zen, eta bere ikasleek jarraitzen zioten. Eta larunbata gertatu ondoren, biltzarrean irakastera hasi zen; eta entzuten ari ziren askok harrituta zeuden esanez: nondik ditu honek hauek? Eta zer da hari emandako jakituria, eta halako indarrak bere eskuen bidez gertatzen dira? Ez da hau eskulangilea, Mariaren semea, eta Jakoben eta Joseren eta Judaren eta Simonen anaia? Eta ez al daude bere arrebak hemen gurekin? Eta tropezatzera eragiten zitzaien harekin. Jesusek esaten zien haiei: Ez dago profetarik ohoregabe, bere aberrian eta bere ahaideen artean eta bere etxean ezik. Eta ezin izan zuen han inongo indarrik egin, gaixo

gutxi batzuei eskuak ezarri eta sendatu ezik. Eta harritu zen haien sinesmengabezia dela eta. Eta herriak inguruan irakastean zebilen. Eta deitzen ditu hamabiak bere buruari, eta hasi zuen haiek bidaltzen bina bina, eta ematen zien haiei agintea espiritu zikinen gainean, eta agindu zien haiei ezer ez hartzeko biderako makila bakarrik izan ezik, ez zorroa, ez ogia, ez brontzea gerrikoan, baina sandaliak loturik izatea, eta ez janztea bi tunika. Eta esaten zien haiei: non ere sartu zaitezketen etxe batera, han geratu itzazue irten zaitezketen arte handik; eta zenbat ere ez zaituzteten onartzen zuek ez eta entzuten zuei, irteten zaretela handik astindu ezazue hautsa zuen oinetako azpitik lekukotasun gisa haientzat; benetan esaten dizuet, eraman garriagoa izango da Sodomarentzat edo Gomorrarentzat epaiketa egunean hiri harentzat baino. Eta irten ondoren aldarrikatzen ari ziren damutuko zirela, eta deabru asko kanporatzen ari ziren, eta gantzutzen ari ziren olioaz gaixo asko eta sendatzen ari ziren. Eta Herodes erregeak entzun zuen, argi bihurtu baitzen bere izena, eta esaten zuen: Joan Bataiatzailea hildakoetatik piztu da, eta horregatik indarrek beragan lan egiten dute. Besteak zioten Elias dela, besteak berriz zioten profeta bat dela, profetetako bat bezala. Entzun zuenean, ordea, Herodesek esan zuen: Ni burua kendu nion Joan hau da; bera jaiki da hilotatik. Herodes berak bidali eta atxilotu zuen Joan, eta lotu zuen espetxean Herodiasengatik, bere anaia Filiporen emaztea, zeren harekin ezkondu baitzen. Jonek Herodes-i esan zion ez zitzaiola zilegi bere anaiaren emaztea edukitzea. Baina Herodias-ek haren aurka gorroto zuen eta hura hil nahi zuen, eta ezin zuen; zeren Herodes-ek Joan

beldur baitzuen, hura gizon zuzena eta santua zela jakinda, eta hura babesten zuen, eta hura entzunda gauza asko egiten zituen eta pozik entzuten zuen hura. Eta egun egokia gertatu zenean, Herodes bere urtebetetzean afaria egiten zuen bere handikiei eta kiliarkoi eta Galileako lehenengoi, eta Herodiasen alaba sartu zenean eta dantzatu zuenean eta Herodesi eta harekin mahaian zeudeni atsegin eman zienean, erregeak neskatxari esan zion: eskatu niri nahi duzun hori, eta emango dizut. Eta zin egin zuen honi: Zer galdetu diezadazun ere, emango dizut, nire erreinuaren erdia arte. Eta irten ondoren esan zion bere amari: zer eskatuko dut? Eta berak esan zuen: Joan Bataiatzailearen burua. Eta sartu ondoren berehala presaka erregearengana joan eta eskatu zuen esanez: Nahi dut berehala plater batean eman diezadazun Joan Bataiatzailearen burua. Eta oso tristea bihurtu zen erregea, baina zin-hitzak eta harekin mahaian zeuden gonbidatuak direla-eta, ez zuen hura ukatu nahi izan. Eta berehala erregeak burugilea bidali eta haren burua ekartzeko agindu zuen. Baina hura joan ondoren, burua kendu zion espetxean, eta ekarri zuen haren burua plater gainean eta eman zion neskari, eta neskak eman zion bere amari. Eta entzun ondoren, bere ikasleek etorri ziren eta hartu zuten bere gorpua, eta hilobi batean jarri zuten. Eta apostoluak bildu ziren Jesusengan, eta berri eman zioten guztia, bai egin zutena, bai irakatsi zutena. Eta esan zien: Zatozte zuek zeuen kabuz basamortu leku batera, eta atseden hartu pixka bat, zeren etortzen zirenak eta joaten zirenak asko ziren, eta jateko ere astirik ez zuten. Eta joan ziren basamortuko leku batera ontziz beraien kabuz. Eta ikusi zuten haiek joaten, eta askok ezagutu

zuten haiek, eta oinez hiri guztietatik korrika egin zuten hara elkarrekin eta haiek aurreratu zituzten eta harekin bildu ziren. Eta irten ondoren, Jesusek jende asko ikusi zuen eta erruki izan zuen haien gainean, zeren artzainik ez zuten ardiak bezala baitzeuden, eta gauza asko irakastea hasi zitzaien. Eta jadanik ordu asko igaro ondoren, hurbildu zitzaizkionean, haren ikasleek esaten diote leku basamortua dela eta jadanik ordu asko dela; askatu itzazu haiek, joan daitezen inguruko soroetara eta herrietara eta erosi ditzaten beraientzat ogiak; jateko ezer ez baitute. Baina erantzunez esan zien: eman iezaiezu zuek jaten. Eta esaten diote hari: joan eta erosi dezagun berrehun denarioren ogiak eta eman diezaiegun haiei jateko? Eta berak esaten die haiei: zenbat ogi duzue? Zoazte eta ikusi. Eta jakin ondoren diote: bost, eta bi arrain. Eta agindu zien guztiak banketuak banketuak osatuz berde belarraren gainean etzaraztea. Eta talde-taldeka etzan ziren, ehunka eta berrogeita hamarrekaka. Eta bost ogi eta bi arrain hartu ondoren, zerura begiratu eta bedeinkatu zuen, ogiak hautsi eta ikasleei ematen zizkien haiek jende guztiari jarri ziezazkieten, eta bi arrainak guztien artean banatu zituen. Eta denek jan zuten eta asetu ziren, eta hamabi saski bete jaso zituzten zatikiekin eta arrainekin. Eta ogiak jan zituztenak bost mila gizon ziren. Eta berehala behartu zituen bere ikasleei ontzira sartzera eta bestealdera aurreratzera Betsaidara, berak jendetzari kaleratu arte; eta haiei agur esan ondoren, mendira joan zen otoitz egiteko. Eta arratsaldea gertatu zenean, itsasontzia itsasoaren erdian zegoen, eta bera bakarrik lurraren gainean. Eta haiek arraunean atsekabetuta ikusita, haizea haien kontrako baitzen,

eta gauaren laugarren guardian haiekengana dator itsasoaren gainean ibiltzen, eta haiek igarotuz joan nahi zuen. Baina haiek ikusi zutenean hura itsasoaren gainean ibiltzen, fantasma bat zela iruditu zitzaien, eta oihu egin zuten; guztiek hura ikusi zuten eta nahastu egin ziren. Eta berehala hitz egin zuen haiekin eta esaten die: ausardia hartu, ni naiz, ez izan beldur. Eta ontzira igo zen haiekengana, eta haizea gelditu zen, eta oso gehiegi beraiengan harritu ziren eta miretsi zuten. Ez baitzuten ogiez ulertu, haien bihotza gogortuta baitzegoen. Eta zeharkatu ondoren, Genesareteko lurraldera joan ziren eta han ainguratu zuten. Eta haiek untziaren batetik irten ondoren, berehala hura ezagutu zutenean, inguruko eskualde oso hura zehar lasterka egin zuten eta esteretan gaizki zeuden horiek eramaten hasi ziren han zegoela entzuten zuten tokira; eta herrixketara edo hirietara edo soroetara sartzen zen tokira, merkatuetan gaixoak jartzen zituzten eta hura erregutu zuten haren jantzien ertzari ukitu ahal ziezaioten; eta hura ukitzen zuten guztiak sendatzen ziren.

7

Eta bilduak dira haren aurrera fariseuak eta idazle batzuk Jerusalenetik etorriak; eta ikusirik haren ikasle batzuk esku arruntekin, hau da garbitu gabeekin, ogiak jaten, errudun jo zuten; izan ere fariseuak eta judu guztiak, baldin ez badituzte ukabilaz garbitzen eskuak, ez dute jaten, zaharren tradizioa eutsiz; eta merkatutik, baldin ez badute murgiltzen beren

burua, ez dute jaten; eta beste gauza asko daude hartu dituztenak eusteko, garbiketa kopena eta ontzien eta brontzezko ontzien eta oheen; gero galdetzen diote hura fariseuak eta idazleek: zergatik ez dabiltza zure ikasleak zaharren tradizioaren arabera, baizik garbitu gabeko eskuekin jaten dute ogia? Eta erantzunez esan zien haiei ondo profetizatu zuen Isaias zuen inguruan hipokritoen, idatzita dagoen bezala: herri honek ezpainaz ni ohore, baina haien bihotza urrun dago nitik; alferrik ordea gurtzen naute ni, irakasten irakaskuntzak aginduak gizonen. Utzita baituzue Jainkoaren agindua, eusten diozue gizakien tradizioa: garbiketa kanporretakoak eta kopetakoak, eta beste antzeko gauza asko egiten dituzue. Eta esan zien: Ongi baztertzen duzue Jainkoaren agindua, zuen tradizioa mantendu ahal izateko. Moisesek esan zuen: ohoratzu zure aita eta zure ama; eta aitagatik edo amagatik gaizki esaten duenak heriotzaz hil beza; baina zuek diozu: baldin gizon batek bere aitari edo amari esaten badio, korban, hau da opari bat, nitaz lagundu ahal izango zinatekeen guztia, eta ez duzue uzten hura ezer egin bere aitarentzat edo bere amarentzat, Jainkoaren hitza baliogabetuz zuen tradizioarekin zein eman duzuen; eta antzeko gauza asko egiten dituzue. Eta jendetzea guztia deituta, haiei zioen: entzun nire guztiak eta ulertu ezazue. Ez dago ezer kanpotik gizakiaren barrura sartzen denik, hura zikindu dezakeenik, baina kanpora ateratzen direnak dira gizakia zikintzen dutenak. Eta noiz sartu zen etxe batera jende-multzotik, bere ikasleek parabola haren buruz galdezka ari zitzaizkion. Eta haiei dioste: horrela zuek ere ulermen gabekoak zarete? Oraindik ez al duzue ulertzen kanpotik gizakiaren

barrura sartzen den guztia ezin duela hura zikindu? Hura bere bihotzean sartzen ez delako, baizik sabelean, eta komunera ateratzen da, janari guztia garbituz. Esaten zuen, ordea, gizakitik irtetzen dena hark zikindu egiten duela gizakia. Barrutik izan ere gizonen bihotzatik pentsamendu gaiztoak ateratzen dira, adulterioiak, prostituzioiak, hilketak, lapurretak, irentziak, gaiztakeriak, iruzurra, lizentzia, begi gaiztoa, blasfemia, harrokeria, ergeltasuna; gauza gaizto hauek guztiak barrutik ateratzen dira eta gizakia zikindu egiten dute. Eta handik jaiki ondoren joan zen Tiroaren eta Sidonaren mugetara. Eta etxe batera sartu ondoren, inor jakin ez zuen nahi, eta ezin izan zuen ezkutuan egon. Izan ere, emakume batek entzun zuen haren buruz, zeinen alaba txikiak espiritu zikin bat zuen, eta etorrita erori zen haren oinetara; baina emakumea greziar bat zen, sirofeniziar bat jatorriz; eta galdetu zion deabrua bota zezan bere alabatik. Baina Jesusek esan zion: Utzi lehenik haurrak asetzen, ez baita ona haurren ogia hartu eta txakur txikiei botatzea. Baina hark erantzun zuen eta esaten dio hari: bai, Jauna; eta txakur txikiak mahaiaren azpian haurren apurrak jaten dituzte. Eta esan zion hau: hitz hau dela eta, joan; deabrua atera da zure alabatik. Eta bere etxera joan ondoren, haurra ohean jarrita aurkitu zuen eta deabrua irtenda zegoela. Eta berriro, Tiro eta Sidongo mugetatik irten ondoren, Galileako itsasorantz joan zen, Dekapoliseko mugen erdian zehar. Eta ekarri diote gor eta hitz egiteko zailtasuna duen bat, eta eskatzen diote eskua jarri diezaion. Eta hura jendetzatik aparte harturik bere kabuz, bere hatzak haren belarrietan sartu zituen, eta thu egin ondoren haren mihia ukitu zuen, eta zerura

begiratu ondoren hasperen egin zuen eta dio hari: effatha, hau da ireki zaitez. Eta berehala ireki ziren haren entzumenak, eta askatu zen haren mihiaren lotura, eta zuzen hitz egiten zuen. Eta agindu zien inori esan ez zezaten, baina zenbat eta gehiago agintzen zien, orduan eta gehiago iragarri zuten. Eta neurriz gain harriturik zeuden esanez: Ongi guztia egin du, eta gorrak entzunarazten ditu eta mutuak hitz eginarazten.

8

Egun haietan berriro jende asko egonda eta jan dezaketen zerbait ez zutenean, Jesusek bere ikasleei deituta esan zien: errukia dut jendearen gainean, dagoeneko hiru egun nirekin geratzen direlako eta jan dezaketen zerbait ez dutelako; eta baraurik beren etxera bidaliko baditut, bidean ahulduko dira; haietako batzuk urrutitik etorri direlako. Eta bere ikasleek erantzun zioten: Nondik izango da norbait gai hauek ogiez asetzeko hemen basamortuan? Eta galdetu zien: zenbat ogi duzue? Eta haiek esan zuten: zazpi. Eta jendeari agindu zion lurrean etzateko, eta zazpi ogiak hartuta, eskerrak emanez hautsi zituen eta bere ikasleei ematen zizkien jarri ziezazkieten, eta jendeari jarri zizkioten. Arrain txiki gutxi batzuk ere bazituzten, eta haiek bedeinkatu ondoren, haiek ere jartzeko esan zuen. Jan zuten eta asetu ziren, eta zatien hondarrak zazpi saski jaso zituzten. Lau mila inguru ziren, eta askatu egin zituen. Eta berehala barkura igan eta bere ikasleekin batera, Dalmanutako aldeetara etorri zen. Eta fariseuak irten ziren eta

harekin eztabaidatzen hasi ziren, harengandik zerutiko zeinu bat bilatuz, hura probatuz. Eta bere espirituan sakonki hasperen egin ondoren dio: zergatik belaunaldi honek seinalea bilatzen du? Amen, esaten dizuet: ea emango zaion belaunaldi honi seinale bat. Eta haiek utzita, itsasontzira igo eta berriro joan zen. Eta ahaztu zuten ogiak hartzea, eta ogi bat besterik ez zuten berekin itsasontzian. Eta agindu zien esanez: Begira, kontuz ibili Fariseoetako legamiaz eta Herodesen legamiaz. Eta elkarren artean arrazoitzen ari ziren, esaten: Ez dugu ogirik. Eta jakinik, Jesusek dio haiei: zer arrazoitzen duzue ogirik ez duzuelako? Oraindik ez al duzue ulertzen ezta konprenitzen ere? Oraindik gogortuta duzue zuen bihotza? Begiak dituzuela ez duzue ikusten, eta belarriak dituzuela ez duzue entzuten? Eta ez gogoratzen zarete? Noiz bost ogi hautsi nituen bost milaren artean, eta zenbat saski zatiz beteak jaso zenituzten? Esaten diote hari: hamabi. Baina zazpiak lau milaren artean banatu zenituenean, zati hautsiez betetako zenbat saskiren betegarriak jaso zenituzten? Eta haiek esan zuten: zazpi. Eta esaten zien haiei: oraindik ez al duzue ulertzen? Eta Betsaidara dator. Eta itsu bat ekarten diote berari eta eskatzen diote hura ukitu dezan. Eta itsuaren eskutik heldu eta herritik kanpora eraman zuen, eta haren begietara txistuka egin ondoren, eskuak gainean jarri eta galdetu zion zer ikusten zuen. Eta gora begiratu ondoren esan zuen: Gizonak ikusten ditut, zuhaitzak bezala ibiltzen. Gero berriro jarri zituen eskuak haren begien gainean eta egin zuen gora begiratu, eta leheneratu zen, eta argi-argi ikusi zituen guztiak. Eta bidali zuen hura bere etxera, esanez: Ez sartu herrira, ezta esan inori herrian ere. Eta irten zen Jesus eta

bere ikasleak Filiporen Zesareako herrixketara, eta bidean bere ikasleei galdetzen zien haiei esanez: Nor esaten dute jendeak ni naizela? Baina haiek erantzun zuten: Joan Bataiatzailea, eta beste batzuk Elias, beste batzuk berriz profetetatik bat. Eta berak esaten die haiei: baina zuek nor esaten duzue ni naizela? Erantzunez baina, Pedrok esaten dio hari: zu zara Kristo. Eta haiek zigortu zituen inori haren buruz esan ez zezaten. Eta hasi zen haiei irakasten beharrezkoa dela gizakiaren semeak asko sufritzea, eta baztertua izatea adinekoen eta apaiz nagusien eta eskriboen aldetik, eta hila izatea, eta hiru egunen ondoren piztua izatea; eta ausardiaz hitza esaten zuen. Eta hura hartu ondoren, Petrok errieta egiten hasi zitzaion. Baina hura itzuli eta bere ikasleak ikusi ondoren, Pedro zigortu zuen esanez: Joan nire atzera, satana, zeren ez baitituzu Jainkoaren gauzak pentsatzen, baizik gizakien gauzak. Eta jendetza bere ikaslearekin batera deitu ondoren, esan zien: Norbaitek nire atzetik jarraitu nahi badu, ukatu beza bere burua, hartu beza bere gurutzea eta jarraitu biezat niri. Nork bere arima salbatu nahi izango baitu, galduko du hura; baina nork bere buraren arima galduko baitu nire eta albiste onaren gatik, honek salbatuko du hura. Zer onura du gizonak mundu osoa irabazten badu, baina bere arima galtzen badu? Edo zer emango du gizonak bere arimaren truke? Nork baita baldin lotsatzen bada ni eta nire hitzez belaunaldi adulterio eta bekatiaren honetan, gizonaren semea ere lotsatuko da beraz noiz datorren bere aitaren gloriarekin mezulari santuekin.

9

Eta esaten zien: Benetan diot zuei badirela batzuk hemen daudenak, zeinek ez duten heriotzarik dastatu behar Jainkoaren Erregetzea indarrez etorria ikusi arte. Eta sei egun ondoren, Jesusek hartzen ditu Petro eta Jakobe eta Joan eta eramaten ditu haiek mendi garai batera aparte bakarrik; eta eraldatu zen haien aurrean, eta haren jantziak bihurtu ziren distiratsuak, oso zuriak elur bezala, lurren gainean jostun batek ezin dezakeen bezain zuriak. Eta Elias agertu zitzaien Moisesekin, eta Jesusekin hitz egiten ari ziren. Eta erantzunez Petrok dio Jesusi: rabbi, ona da gu hemen egotea, eta egin ditzagun hiru etxola, zuri bat eta Moisesi bat eta Eliasentzat bat. Ez baitzekien zer esan, izuturik zeuden eta. Eta hodei bat haiek itzaltzen gertatu zen, eta ahots bat hodeitik etorri zen esaten: Hau da nire seme maitea; hura entzun. Eta bat-batean ingurura begiratu ondoren, ez zuten gehiago inor ikusi, baina Jesus bakarrik beraiekin. Haiek menditik jaisten ari zirela, agindu zien inori ez kontatzeko ikusi zutena, gizakiaren semea hildakoetatik piztu arte ez bada. Eta hitza gorde zuten beren artean, eztabaidatzen zer den hiletatik jasotzea. Eta galdetzen zioten, esanez: Zergatik diote idazkariek Elias lehenik etorri behar dela? Baina berak erantzunez esan zien: Elias, benetan, lehenik etorriz guztiak berrezartzen ditu, eta nola idatzita dago gizasemearen gainean asko sufritu behar eta arbuiatu izan behar duela? Baina esaten dizuet Elias ere etorri dela, eta nahi zuten guztia egin ziotela, haren gainean idatzita dagoen bezala. Eta ikasleengana iritsi zenean, jende

asko ikusi zuen haien inguruan, eta eskribak haiekin eztabaidatzen. Eta berehala, jende guztia hura ikustean harritu egin zen, eta korrika joan zitzaion agurtzera. Eta idazkariei galdetu zien: Zer eztabaidatzen duzue zuen artean? Eta jendetza-tik batek erantzunez esan zuen: Irakasle, nire semea ekarri nuen zurengana, espiritu mutua duela. Eta non ere hura harrapatzen duen, lurrera botatzen du, eta apar egiten du eta hortzekin karraskaka egiten du, eta lehortzen da. Eta zure ikasleei esan nien hori kanporatzeko, baina ez ziren gai izan. Eta erantzunez hari esaten dio: o belaunaldi sinesgabea, noiz arte zuekin egongo naiz? Noiz arte jasango zaituztet? Ekarri hura nire aldera. Eta ekarri zuten hura harengana. Eta hura ikusi bezain laster, espirituak konbultsiotu egin zuen, eta lurrera erori eta biribilkatzen zen apar egiten zuela. Eta galdetu zion bere aitari: zenbat denbora da hau gertatu zitzaion? Baina berak esan zuen: haurtzarotik. Eta askotan sura bota du eta uretara, hondatu dezan, baina zerbait egin dezakezun baldin, lagundu iezaguzu guri erruki izanik. Baina Jesusek esan zion: Baldin sinistea ahal baduzu, dena posible da sinisten duenarentzat. Eta berehala oihu egin ondoren hauraren aitak malko artean zioen: sinesten dut, jauna; lagundu nire sinesgaitzari. Jesusek ikusirik jendetzak elkarrekin korrika egiten ari dela, errieta egin zion espiritu zikinari, esanez hari: espiritu mutua eta gorra, ni zuri agintzen dizut, atera haren barrutik eta gehiago ez sartu haren barrura. Eta oihukatu ondoren eta hura asko konbultsiotu ondoren, irten zen, eta hila bezala geratu zen, hainbat eta askok hil zela esan zezaten. Baina Jesusek haren eskutik harturik altxatu zuen, eta jaiki zen. Eta etxe batera sartu ondoren, bere

ikasleek bakarrik galdetzen zioten: Zergatik gu ez ginen gai izan hura kanporatzeko? Eta haiei esan zien: mota hau ezin da atera, otoitzez eta barauz ezean. Eta handik irten ondoren Galileatik zehar pasatzen ari ziren, eta ez zuen nahi inork jakin zezan; irakats zituen bere ikasleei eta esaten zien gizonaren semea gizonen eskuetan emana izaten dela, eta hil egingo dute hura, eta hila izan ondoren hirugarren egunean piztu egingo dela. Baina haiek ez zuten hitza ulertzen, eta beldur ziren hura galdetzeko. Eta Kapernaumera etorri zen, eta etxean egon zenean galdetu zien: Zer eztabaidatzen ari zineten bidean zuen artean? Haiek, ordea, isilik zeuden, zeren bidean elkarren artean eztabaidatu zuten nor zen handiagoa. Eta jesarrita, deitu zituen hamabiak eta esan zien: baldin norbait lehena izan nahi badu, guztien azkena eta guztien zerbitzaria izango da. Eta haurra harturik, jarri zuen hura haien erdian, eta hura besarkaturik esan zien: norbaitek halako haur hauetako bat hartzen badu nire izenean, ni hartzen du; eta norbaitek ni hartzen badu, ez nau ni hartzen, baizik ni bidali ninduen hura. Joanek erantzun zion esanez: Irakasle, ikusi genuen norbait zure izenean deabruak kanporatzen, guri jarraitzen ez zigunak, eta galarazi egin genuen, guri jarraitzen ez zigunagatik. Baina Jesusek esan zuen: Ez galarazi hura, inor ez dago-eta nire izenean indarra egingo duenik eta gero azkar niri buruz gaizki hitz egiteko gai izango denik. Nor ez dena zuen aurka, zuen alde dago. Nork ere emango bailizuke zuei ur kopa bat nire izenean, Kristorenak zareteelako, amen esaten dizuet, ez du galduko bere saria. Eta norbaitek tropezu eragingo balio txiki hauetatik bati, nigan sinesten dutenei, hobe litzaioke harri errota bat lepoan

jarrita eduki eta itsasora botata izatea. Eta zure eskuak zu tropezu erazten bazaitu, moztu ezazu hura; hobe duzu elbarri bizitzan sartzea, bi eskuak izanik Gehennara joatea baino, su itzalezinetara, non haien harra ez den hiltzen eta sua ez den itzaltzen. Eta zure oinak zu tropezu eragiten badizu, ebaki ezazu hura; hobe da zuretzat bizitzan sartzea maingu, bi oinak izanik gehennara botatua izatea baino, su itzalezinetara, non haien harra ez baitut hiltzen eta sua ez baita itzaltzen. Eta baldin zure begia zu tropezu eragiten badizu, atera ezazu hura; hobe da zuretzat begi bakarrarekin sartzea Jainkoaren erreinuan, edo bi begiak izanik joatea suaren gehenara, non haien harra ez hiltzen den eta sua ez itzaltzen den. Guztia suarekin gazitua izango da, eta sakrifizio guztia gatzarekin gazitua izango da. Ona da gatza; baina baldin gatza gatzik gabea bihurtzen bada, zerekin gazituko duzue hura? Izan ezazue gatza zuen baitako eta egon bakean elkarren artean.

10

Eta handik jaiki ondoren, Judeako mugetara dator Jordango beste aldetik zehar, eta jendetzak berriro biltzen dira harengana, eta ohituta zegoen bezala, berriro irakasten zien. Eta Fariseuak hurbildu ondoren, hura probatzen ari zirela, galdetzen zioten ea gizon bati emaztea uztea baimenduta dagoen. Baina hark erantzunez esan zien: Zer agindu zizuen Moisesek? Baina haiek esan zuten: Moisesek baimendu zuen dibortzioko liburua idaztea eta banatzea. Eta erantzuten Jesuek

esan zien haiei: zuen bihotz gogortasunagatik idatzi zuen zuei agindu hau; baina hasieratik sorkuntzaren gizonezkoa eta emeezkoa egin zituen haiek Jainkoak; hau dela eta utziko ditu gizakiak bere aita eta ama, eta batuko da bere emaztearengana, eta izango dira biak haragi bakar. Horrela ez dira gehiago bi, baizik haragi bat; beraz Jainkoak elkartu zuena, gizonak ez beza banandu. Eta etxera berriro ikasleek honi buruz galdetu zioten hari, eta dio haiei: norbaitek bere emaztea utzi eta beste batekin ezkondu, adulterio egiten du haren aurka; eta emakume batek gizona utzi eta beste batekin ezkondu, adulterio egiten du. Eta ekartzen zizkioten haurrak, haiek ukitu ditzan; baina ikasleek zigortu egiten zituzten ekartzen zituztenak. Ikusi ondoren, baina Jesus haserre egon zen eta esan zien: utzi umeek etortzea nire aldera, eta ez galarazi haiek; halakoen da baitere Jainkoaren erresuma. Benetan esaten dizuet, norbaitek ez badu jasotzen Jainkoaren erresuma haur bat bezala, ez da sartuko hartan. Eta haiek besarkatu ondoren, bedeinkatu egin zituen eskuak haien gainean jarrita. Eta hark biderantz ateratzen zenean, bat korrika etorri eta belaunikatuz galdetu zion: Irakasle ona, zer egin behar dut bizitza betikoa heredatzeko? Baina Jesusek esan zion: zergatik deitzen nauzu on? Inor ez da ona, bat izan ezik, Jainkoa. Aginduak dakizkizu: ez adulteratu, ez hildu, ez lapurtu, ez egin testigantz faltsurik, ez iruzurtu, ohora zure aita eta ama. Baina berak erantzunez esan zion: Irakaslea, hauek guztiak gorde ditut nire gaztetatik. Baina Jesusek hura begiratu eta maite izan zuen, eta esan zion: Gauza bat falta zaizu. Baldin perfektua izan nahi baduzu, joan, duzun guztia saldu eta eman behartsuei, eta altxor bat izango duzu zeruan, eta zatoz eta jarraitu niri, zure gurutzea

hartuta. Baina hura ilun bihurtu zen hitz horretan eta joan zen penaturik, ondasun asko baitzituen. Eta ingurura begiratu ondoren, Jesusek bere ikasleei diotsie: nola zailtasunez dirua dutenek Jainkoaren erresuman sartuko diren! Baina ikasleek harrituta zeuden haren hitzei buruz. Baina Jesusek berriro erantzunez esaten die haiei: seme-alabak, nola zaila den diruan konfiantza dutenek Jainkoaren erresuman sartzea; errazagoa da gamelu bat orratz-zulo batetik sartzea aberats bat Jainkoaren erresuman sartzea baino. Baina haiek oso harrituak zeuden beraien artean esaten: Eta nor salba daiteke? Begiratu ondoren, Jesusek haiei dio: gizakien artean ezinezkoa da, baina ez Jainkoaren artean, guztiak posible dira Jainkoarentzat. Petrosek hasi zitzaion esaten: Ikusi, guk guztia utzi dugu eta jarraitu dizugu. Erantzunez baina Jesusek esan zuen: benetan esaten dizuet, inor ez da utzi duen etxea edo anaiak edo arrebak edo aita edo ama edo emaztea edo seme-alabak edo soroak nire gatik eta ebangelioaren gatik, hartzen ez badu ehun aldiz gehiago orain denbora honetan etxeak eta anaiak eta arrebak eta aita eta ama eta seme-alabak eta soroak persekuzioekin batera, eta etorkizuneko mendean bizitza betikoa. Asko, ordea, izango dira lehenak azkenak eta azkenak lehenak. Bidean zeuden, Jerusalemera gora joaten, eta Jesus haien aurretik zihoala, eta harriturik zeuden, eta jarraitzen zutenek beldurra zuten. Eta hamabiak berarekin harturik berriro hasi zen haiei esaten berari gertatuko zitzaizkion gauzak, hara goaz gora Jerusalemera eta gizakiaren semea emana izango da apaiz nagusiei eta eskribei, eta kondenatuko dute hura heriotzara eta emango dute hura nazioei, eta iseka egingo diote eta azotatu

egingo dute hura eta tustuka egingo diote eta hil egingo dute hura, eta hirugarren egunean altxatuko da. Eta Jakobe eta Joan, Zebedeoren semeak, hurbiltzen zaizkio esanez: Irakasle, nahi dugu eskatzen dizugun hori egin diezaguzun. Baina esan zien: Zer nahi duzue egin dizuedan? Baina haiek esan zioten: Eman iezaguzu bat zure eskuinean eta bat zure ezkerrean jar gaitezen zure glorian. Baina Jesus-ek esan zien haiei: ez dakizue zer eskatzen duzuen. Zuek gai zarete edaten kopa nik edaten dudan, eta bataioa nik bataiatu naizen bataiatzera? Baina haiek esan zioten hari: gai gara. Eta Jesusek esan zien haiei: egia, edontzia ni edaten dut edango duzue, eta bataioa ni bataiatzen naiz bataiatuko zarete; baina eserita nire eskuinetik eta ezkerretik ez da nirea ematea, baizik nori prestatua izan da. Eta hamarrek entzun zutenean, Jakobori eta Joani buruz haserre hasten hasi ziren. Baina Jesusek haiek deituta esan zien: badakizue nazioen gainean agintzen dutela dirudenek haien gainean jaunaritzen dutela eta haien handiek haien gainean agintaritza egikaritzen dutela; baina ez da horrela izango zuen artean, baizik norbaitek zuen artean handia izan nahi badu, izango da zuen zerbitzaria, eta norbaitek zuen artean lehena izan nahi badu, izango da guztien esklaboa; eta izan ere gizakiaren semea ez da etorri zerbitzatua izateko, baizik zerbitzatzeko, eta emateko bere arima askatasun-prezioa askoren ordez. Eta Jerikora datoz. Eta hura Jerikotik irteten ari zenean eta haren ikasleak eta jende nahikoa, Timaioren semea Bartimeo itsua eseri zen bidearen ondoan eskatzen. Eta entzun zuenean Jesus Nazaretarra zela, oihu egiten eta esaten hasi zen: Daviden seme, Jesus, erruki izan nirekin. Eta askok zigortu zuten isilik egon zedin, baina hura

askoz gehiago oihuka zegoen: Daviden semea, erruki zaitez nirekin! Eta zutik Jesus esan zuen: deitu hura. Eta deitzen dute itsua, esanez hari: ausardia izan, jaiki, deitzen zaitu. Baina bere jantzia galdu ondoren jaiki eta Jesusgana etorri zen. Eta erantzunez esaten dio Jesusek: zer nahi duzu egitea zuretzat? Eta itsua esan zion: rabboni, berriro ikusi dezadan. Eta Jesusek esan zion: zoaz, zure fedeak salbatu zaitu. Eta berehala begiratu zuen gora, eta jarraitu zion Jesusi bidean.

11

Eta noiz hurbiltzen diren Jerusalemera, Betfagera eta Betaniara, olibondoen mendira, bidaltzen ditu bere ikasle bi eta esaten die: zoazte zuen aurrean dagoen herrira, eta berehala bertan sartzen zaretela aurkituko duzue zaldi-kume bat loturik, zeinaren gainean inor ez den eseri; askatu hura eta ekarri. Eta baldin norbaitek zuei esan badizue: Zer egiten duzue hau? Esan Jaunak haren beharra duela, eta berehala hura bidaltzen du berriro hona. Joan ziren eta aurkitu zuten txahala loturik atearen ondoan, kanpoan kalean, eta askatu zuten. Eta han zutik zeuden batzuek esaten zieten haiei: Zer egiten ari zarete zaldi gaztea askatzen? Haiek esan zieten bezala agindu zuen Jesusek, eta utzi egin zituzten. Eta zaldi-kumea Jesus-engana eraman zuten, eta beren jantziak haren gainean jarri zituzten, eta haren gainean eseri zen. Asko beren soinekoak bidean zabaldu zituzten, eta beste batzuek zuhaitzetan hostodun adarrak moztu eta bidean zabaldu zituzten. Eta aurretik joaten zirenak eta

jarraitzen zutenak oihu egiten zuten esanez: Hosanna, bedeinkatu daitela Jaunaren izenean datorrena. Bedeinkatu etortzen den erreinua gure aita Dabiden izenean Jaunaren, hosanna gorenetan. Eta Jesus sartu zen Jerusalemera eta tenplura, eta guztiari inguruan begiratu ondoren, ordua dagoeneko arratsaldea zenez, atera zen Betaniara hamabiekin. Eta hurrengo egunean haiek Betaniatatik irten ondoren gose izan zen; eta urrutitik piku bat ikusi zuen hostoak zituena, etorri zen ea zerbait aurkituko zuen bertan; eta bertara etorri zenean ezer ez zuen aurkitu hostoak baizik, ez baitzen pikuen garaia. Eta erantzunez esan zion: gehiago ez inork jan zure fruiturik betiko. Eta haren ikasleek entzuten zuten. Eta berriro Jerusalemera etortzen dira; eta Jesus tenplura sartu ondoren hasi zen kanpora botatzen saltzen ari zirenak eta erosten ari zirenak tenpluan, eta diruzaleen mahaiak eta usoak saltzen zituztenak eserlekuak itzuli zituen, eta ez zuen uzten inork ontziak eraman zezan tenplutik zehar, eta irakats zuen esanez haiei: ez al dago idatzita nire etxea otoitz etxea deituko dela herrialde guztientzat? Zuek, ordea, hura lapurren kobazulo bat egin duzue. Eta idazkariek, fariseuek eta apaiz nagusiek entzun zuten, eta bilatzen zuten nola hura suntsitu, beldur baitzitzaizkion, zeren jende guztia harriturik zegoen haren irakaskuntzaz. Eta berandu egin zenean, hiritik kanpora ateratzen zen. Eta goizean igarotzen ari zirela, ikusi zuten pikondo zuhaitza errotik lehorturik zegoela. Eta Petrosek gogoratuz, esaten dio: Rabbi, ikusi, madarikatua zenuen pikondo hori lehortu egin da. Eta erantzuten, Jesusek esaten die: Izan ezazue Jainkoaren fedea. Benetan esaten dizuet: nork esango

baitio mendi honi, Altxatu eta jaurtita izan itsasora, eta ez badu zalantzarik bere bihotzean, baizik eta sinesten badu gertatzen dela esaten duena, izango da beretzat esaten duena. Horregatik esaten dizuet: guztia, zenbat ere otoitz egiten eskatzen duzuen, sinets ezazue hartzen duzuela, eta zuena izango da. Eta noiz zutik zaudeten otoitz egiten, barkatu baldin zerbait duzue norbaiten aurka, hala ere zuen aita zeruetan dagoena barkatu diezazkizuen zuen hutsegiteak. Baina zuek ez baduzu barkatzen, zuen aitak ere ez ditu barkatuko zuen hutsegiteak. Eta etortzen dira berriro Jerusalemera; eta tenpluan hura ibiltzen ari dela, etortzen dira haren aurrera apaiz nagusiak eta eskribak eta zaharrenak, eta esaten diote hari: Zer agintepidez egiten dituzu gauza hauek? Edo nork eman dizu autoritate hau gauza hauek egin ditzazun? Baina Jesusek erantzunez esan zien: galdetuko dizuet nik ere hitz bat, eta erantzun iezadazue, eta esango dizuet zer agintaritzatan egiten ditudan gauza hauek. Joanen bataioa zerutik zen ala gizakiengandik? Erantzun niri. Eta beraien artean arrazoitzen ari ziren esanez: Baldin zerutik esan badugu, esango du: Zergatik, beraz, ez zenuten hura sinetsi? Baina esan dezagun, gizakiengandik? Herriari beldur zioten; guztiek uste baitzuten Joan profeta zela. Eta erantzunez diote Jesusi: ez dakigu. Eta Jesusek erantzunez esaten die: ez eta ni ere esaten dizuet zein agintepean egiten ditudan gauza hauek.

12

Eta hasi zitzaien paraboletan esaten: gizon batek mahastia landatu zuen, eta hesia jarri zuen inguruan, eta tolare bat induskatu zuen, eta dorre bat eraiki zuen, eta nekazariei alokatu zion, eta urrun joan zen. Eta denborean esklabo bat bidali zuen nekazarietara, nekazarien artean mahastiko frutua har zezan. Eta hura hartu ondoren, jo egin zuten eta hutsik bidali zuten. Eta berriro beste esklabo bat bidali zuen haiekara, eta hura harrituta buruan zauritu zuten eta lotsatuta bidali zuten. Eta berriro beste bat bidali zuen, eta hura ere hil zuten, eta beste asko, batzuk jokatuz, beste batzuk hiltzen. Oraindik beraz seme bat edukiz, bere maitea, bidali zuen bera ere azkenik haiekara, esanez: Nire semeari errespetua izango diote. Baina nekazari haiek, hura etortzen ikusita, beraien artean esan zuten: Hau da oinordekoa; zatozte, hil dezagun hura, eta ondarea gurea izango da. Eta hartu ondoren hil zuten hura, eta mahastitik kanpora bota zuten. Zer egingo du, beraz, mahastizainaren jaunak? Etorriko da eta suntsituko ditu nekazari hauek, eta emango die mahastia besteei. Ezta idazkera hau irakurri ere, eraikitzaileek baztertu zuten harria, hau bihurtu zen izkineko buru; Jaunarengandik gertatu zen hau, eta harrigarria da gure begien aurrean? Eta hura harrapatu nahi zuten, eta jendetzari beldur izan zioten; izan ere, jakin zuten haien aurka parabolea esan zuela. Eta hura utzirik joan ziren. Eta bidaltzen dituzte harengana batzuk fariseuetakoak eta herodiarretakoak, hura hitzez harrapatu dezaten. Eta etorri ondoren esaten diote hari: irakasle, dakigu egia zarela eta ez zaizkizu inporta inorri buruz; ez baituzu begiratzen gizonen aurpegira, baizik egiaren gainean Jainkoaren bidea irakasten duzu. Esan ziguten beraz guri:

baimenduta dago zerga ematea Zesarri ala ez? Eman dezagun ala ez dezagun eman? Baina haien hipokrisiari buruz jakinda, esan zien: Zergatik probatzen naukazue? Ekarri iezadazue denario bat ikusi ahal izateko. Baina haiek ekarri zuten. Eta esaten die haiei: norena da irudi hau eta inskripzio hau? Eta haiek esan zuten: Zesarrarena. Eta erantzunez, Jesusek esan zien: Eman itzazue Zesarrenak Zesarri eta Jainkoarenak Jainkoari. Eta harritu egin ziren haren gainean. Eta Saduzeoak etortzen dira harengana, zeintzuk dioten pizkunderik ez dagoela, eta galdetzen zioten esanez: irakaslea, Moisesek idatzi zigun baldin norbaiten anaia hiltzen bada eta emaztea uzten badu, eta haurrak ez baditu uzten, hartu dezan haren anaiak haren emaztea eta altxa dezan hazia haren anaiarentzat. Zazpi anaia zeuden, beraz. Eta lehenengoak emazte bat hartu zuen, eta hiltzen ari zenean ez zuen semendeik utzi. Eta bigarrenak hartu zuen hura, eta hil zen, eta berak ere ez zuen utzi hazia. Eta hirugarrena gauza berean. Eta zazpiek hartu zuten hura, eta ez zuten utzi haziarik. Azkenean guztietatik hil zen emakumea ere. Pizkunderatzean, beraz, pizkuntzen direnean, norena izango da emakumea haietako? Zazpiak izan zuten hura emazte, bada. Eta erantzuten zuela, Jesusek esan zien: Ez al zarete honengatik engainatzen, idazkiak ezagutzen ez dituzuelako eta Jainkoaren indarra ere ez? Hildakoetatik pizten direnean, ez dira ezkontzen ez ezkontzera ematen, baizik eta zeruko mezulariak bezala dira. Hildakoei buruz, pizten direla, ez al duzue irakurri Moisesen liburuan, sasiaren pasartean, nola esan zion Jainkoak: Ni Abrahamen Jainkoa eta Isaken Jainkoa eta Jakoben Jainkoa naiz? Ez da Jainkoa hildakoen Jainkoa, baizik bizien Jainkoa;

zuek, beraz, oso engainatuta zaude. Eta idazleetako bat hurbildu zen, haiek eztabaidatzen entzun zituenean, haiei ongi erantzun ziela ikusi zuenean, galdetu zion: Zein da aginduetatik lehena? Eta Jesusek erantzun zion hura guztien lehen agindua dela: entzun, Israel, Jauna gure Jainkoa Jaun bakarra da; eta maite izango duzu Jauna zure Jainkoa zure bihotz osoetik eta zure arima osoetik eta zure adimen osoetik eta zure indar osoetik. Hau lehen agindua da. Eta bigarrena antzekoa da, hau: maite izango duzu zure hurkoa zeu bezala. Hauek baino handiagoa beste agindu bat ez dago. Eta eskribak esan zion: ongi, maisu, egiaren gainean esan duzu bat dela eta ez dela bestekorik bera izan ezik; eta hura bihotz osoaren eta ulermen osoaren eta arima osoaren eta indar osoaren guztitik maitatzea, eta hurbilekoa bere burua bezala maitatzea gehiago da errekuntza guztien eta sakrifizio guztien baino. Eta Jesusek, adimentsuki erantzun zuela ikusirik, esan zion: Ez zaude urrun Jainkoaren ereinutik. Eta inork ez zuen gehiago ausartu hura galdetzera. Eta erantzuten zuen Jesusek, tenplu-an irakasten ari zela: Nola esaten dute idazleek Kristo Daviden seme dela? Berak bera Davidek esan zuen Espiritu Santuan: Jaunak dio nire Jaunari, eseri nire eskuinean, jarri arte zure etsaiak zure oinetako. Berak bada David deitzen dio hari Jauna; eta nondik da bere semea? Eta jende ugari hura pozik entzuten zuen. Eta esaten zien bere irakaspenean: begiratu idazkarietatik, nahi dutenak soinekoekin ibiltzea eta agurrak merkatuetan eta lehen eserlekuak biltzarretan eta lehen lekuak afarialdietan. Alargunen etxeak iresten dituztenak eta aitzakiatzat otoitz luzeak egiten dituztenak, hauek epai handiagoa jasoko dute. Eta jesarrita,

Jesusek kutxazainaren aurrean behatzen zuen nola jendetzak brontze botatzen zuen kutxazainera. Eta aberats askok asko botatzen zuten, eta alargun txiro bat etorri zenean txanpon txiki bi botatu zituen, hau da, kodrantea. Eta bere ikasleei deituta esan zien: benetan esaten dizuet alargun behartsu honek guztiek baino gehiago bota duela diruzaintzara bota duten guztiek baino; guztiek haien soberakotik bota dute; honek ordea bere eskasitatetik zeukan guztia bota du, bere bizitza osoa.

13

Eta tenplu-tik irteten ari zela, bere ikasle-etako batek esaten dio: Irakasle, ikusi nolako harriak eta nolako eraikuntzak. Eta Jesusek, erantzunez, esan zion: ikusten dituzu eraikin handi hauek? Ez da utziko hemen harririk harriaren gainean erautsi ez denik. Eta hura Olibondo mendiaren gainean eserita tenplua aurrean, galdezka zeuden hari bakarka Pedro eta Jakue eta Joan eta Andres: esan guri noiz izango diren gauza hauek, eta zer den seinalea gauza hauek guztiak burutzear daudenean. Jesus-ek erantzunez hasi zitzaien esaten: Begiratu, inork ez zaitzatela engainatu. Asko etorriko dira nire izenean esanez ni naiz, eta asko engainatuko dituzte. Baina gerra eta gerra-hotsak entzuten dituzuenean, ez kezkatuta egon, gertatu behar baita, baina oraindik ez da amaiera. Jasotzeko da nazioa nazioaren aurka eta erresuma erresumarenaren aurka, eta lurrikarak izango dira leku askotan, eta gosealdiak eta nahasmenduak izango dira. Hauek erditze-minen hasikerak dira. Baina ikusten duzue zuek

zeuen burua. Entregatuko zaituzte kontseiluetara eta haien batzarretan jipoituko zaituzte, eta buruzagien eta erregeen aurrean jarriko zaituzte ni dela eta lekukotasun gisa haientzat. Eta nazio guztietara lehenik albiste ona iragarri behar da. Baina haiek zuek entregatzera eramaten zaituztenean, ez kezkatu aurretik zer esango duzuen, ezta praktikatu ere, baizik zer emango zaizuen ordu hartan, hori esan; ez baitara zuek hitz egiten ari direnak, baizik Espiritu Santua. Anaia batek anaia heriotzara emango du, eta aitak haurra, eta haurrak gurasoen aurka jasoko dira eta hilko dituzte haiek. Eta guztien gorroto izango zarete nire izenaren dela eta, baina azkeneraino iraun duenak salbatuko da. Baina zuek ikusten duzuenean desolazioaren abominazioa, Daniel profetaren bidez esana, egon behar ez den lekuan zutik, irakurtzen ari denak uler beza, orduan Judean daudenak ihes egin bezate mendietara, eta teilatuan dagoena ez beza jaitsi etxera ez eta sartu ere bere etxetik zerbait hartzeko, eta soroan dagoena ez beza itzuli atzera bere janzkia hartzeko. Ai, baina sabelean dutenei eta edoskitzen dutenei egun haietan. Otoitz egizue, baina, zuen ihesa neguan gertatu ez dadin. Egun haiek tribulazio izango dira, halakoa ez baita gertatu sorreraren hasieratik, Jainkoak sortu zuenetik orain arte, eta ez da gehiago gertatuko. Eta baldin Jaunak ez balitu egunak laburtu, ez zen haragirik salbatuko, baina hautatuengatik, zeintzu aukeratu zituen, egunak laburtu zituen. Eta orduan, baldin norbaitek zuei esaten badizue: Ikusi, hemen dago Kristo edo Ikusi, han dago, ez sinestu. Jasotzeko dira, zeren Kristo faltsuak eta profeta faltsuak jasotzeko direlako, eta emango dituzte zeinuak eta mirariak hautatuak

bidebideratzen, posible bada. Zuek, ordea, ikusi; hara, aurretik esan dizuet dena. Baina egun haietan, tribulazio haren ondoren, eguzkia ilunduko da, eta ilargiaĸ ez du emango bere argia, eta izarrak zerutik erortzen egongo dira, eta zeruetan dauden indarrak astinduko dira. Eta orduan ikusiko dute gizakiaren Semea hodeitan etortzen, indar handiarekin eta gloriarekin. Eta orduan bidaliko ditu bere mezulariak eta bildu egingo ditu bere aukeratuak lau haizetatik, lurraren amaieratik zeruaren amaierara arte. Baina pikondo zuhaitzaretik ikasi ezazue parabola hori. Noiz bere adarra jadanik biguna bihurtzen den eta hostoak ateratzen dituen, dakizue uda hurbil dagoela; horrela zuek ere, noiz gauza hauek gertatzen ikusten dituzuenean, dakizue hurbil dagoela ateen gainean. Amen, esaten dizuet: ez da igaroko belaunaldi hau, hauek guztiak gertatu arte. Zeruak eta lurra igaroko dira, baina nire hitzak ez dira igaroko. Egun haren edo ordu haren buruz, ordea, inork ez daki, ezta zeruko mezulariek ere, ezta Semeak ere, Aitak baizik. Begiratu, erne egon eta otoitz egin, ez baitakizue noiz den unea. Bidaian dagoen gizon batek bezala, bere etxea utzi eta bere esklaboak agintea eman eta bakoitzari bere lana eman, eta atezainari zaintzeko agindu zion. Zaindu beraz; ez dakizue bada noiz etxearen jauna datorren, berandu ala gauerdi ala oilar-kantu ala goiz; bat-batean etorrita aurkitu ez zaitzaten lo. Baina zuei esaten dizkizuedana, guztiei esaten diet: zaindu egon.

14

Pazko eta ogi legamigabea bi egunera zen. Eta apaiz nagusiak eta eskribak bilatzen ari ziren nola hura engainuz harrapatu ondoren hil zezaketen. Esaten zuten, ordea: Ez jaian, herriaren istilua gerta ez dadin. Eta hura Betanian zegoela, Simonen leprosoaren etxean, hura mahaiean etzanda zegoela, emakume bat etorri zen nardo garbi eta garestiaren untaduraren alabastro ontzi bat edukitzen zuela, eta alabastro ontzia hautsi eta haren buruaren gainean isuri zuen. Baina batzuk haserre zeuden beraien artean esaten: Zertarako izan da untuen hondamendi hau? Izan zitekeen, hain zuzen ere, perfume hau hirurehun denario baino gehiagotan saldu eta pobreentzat eman izatea, eta zirikatu egin zuten hura. Jesus-ek esan zuen: utzi hura; zergatik nekeak ematen diozuete hari? Lan eder bat egin du nigan. Behartsuak beti zeuek gera dituzuelako, eta nahi duzuenean haiei on egin diezaiekegulako, ni ordea ez duzue beti. Honek zeukana egin zuen, nire gorputza ehortzerako gantzutzea aurreratu egin zuen. Benetan esaten dizuet, non ere iragarria izan albiste on hau mundu osora, zer egin zuen honek ere esana izango da beraren oroigarritzat. Eta Judah Iskariotea, hamabietako bat, apaiz nagusietara joan zen hura haiei emateko. Baina entzun ondoren poztu ziren, eta hitzeman zioten zilar piezak emango zizkiotela, eta bilatzen zuen nola traizionatu ahal izango zuen egoki. Eta azimo-ogiaren lehenengo egunean, Pazko sakrifizatzen zutenean, bere ikasleek esan zioten: Non nahi duzu joanda prestatu dezagun Pazko jan dezazun? Eta bere ikasle bi bidaltzen ditu eta haiei esaten die: zoazte hirira, eta gizon bat ur ontzi bat daramala topatuko zaituzte; jarraitu hari, eta non sartzen den, esan etxeko

nagusiari maisuak esaten duela: non dago nire gela non pazko nire ikasleekin jango dut? Eta berak gela goiko handi altzatua eta prest bat erakutsiko dizue; han prestatu guri. Eta bere ikasleak atera ziren eta hirira joan ziren, eta esan zien bezala aurkitu zuten, eta Pazko prestatu zuten. Eta arratsaldea gertatu ondoren, dator hamabiekin; eta haiek mahaian jarrita eta jaten ari zirela, Jesusek esan zuen: benetan esaten dizuet zuetako batek salatuko nauela, nirekin jaten ari dena. Eta haiek hasi ziren tristetzen eta esaten hari bakoitza banan-banan: Ez ote ni? Eta beste batek: ez ote ni? Baina erantzunez esan zien: Bat hamabietatik, nirekin ontzian murgiltzen ari dena. Gizonaren Semea benetan doa idatzita dagoen bezala haren buruz, baina ai gizon hari, zeinen bidez gizonaren Semea emana den; ona izango litzateke berarentzat gizon hura jaio ez balitz. Eta haiek jaten ari zirela, Jesusek ogia hartu, bedeinkatuta hautsi zuen eta eman zien haiei, eta esan zuen: hartu, jan, hau nire gorputza da. Eta kopa hartu eta eskerrak eman ondoren, haiei eman zien, eta denek edan zuten hartatik. Eta esan zien: Hau da nire odola, itun berriaren odola, askoren alde isurtzen ari dena. Benetan esaten dizuet ez gehiago edango dudala mahatsondoaren fruituetik egun hura arte, noiz berria edango dudan Jainkoaren erreinuan. Eta himen bat abestu ondoren, olibondoen mendira atera ziren. Eta Jesusek haiei esaten die zuek guztiak ni-n tropezu egingo duzuela gau honetan, idatzita dagoelako, artzaina joko dut eta ardiak sakabanatuko dira, baina ni piztu ondoren zuek aurretik Galileara eramango zaituztet. Baina Pedrok esan zion: Nahiz eta guztiak eskandalizatu, ni ez. Eta Jesusek esaten dio: Amen, esaten dizut gaur gau honetan, oilarra

birritan jo baino lehen, hirutan ukatuko nauzu. Baina Petrok oraindik gehiago esaten zuen: baldin niri zurekin batera hil behar badut, ez zaitut ukatuko. Halaber denek ere esaten zuten. Eta leku batera datoz, bere izena Getsemani dena, eta bere ikasleei dio: eseri hemen nik otoitz egin arte. Eta bere buruarekin hartzen ditu Pedro eta Jakue eta Joan, eta hasi zen oso larrituta eta atsekabetuta egoten eta haiei esaten: oso tristea da nire arima heriotzaraino; geratu hemen eta zaindu. Eta aurrera apur bat joan ondoren, erori zen aurpegi gainean lurraren gainean, eta otoitz egiten zuen, posible balitz, ordua berengandik igaroko zedila, eta esaten zuen: abba aita, gauza guztiak posible dira zuretzat; eraman kopa hau nigandik; baina ez nik nahi dudana, baizik zuk nahi duzuna. Eta dator eta aurkitzen ditu haiek lo, eta esaten dio Pedrori: Simon, lo zaude? Ez zenuten indarrik izan ordu batez esna egoteko? Zainduan egon eta otoitz egin, tentamenduan ez sartzeko; espirituak prest dago, baina haragia ahula da. Eta berriro joan ondoren, otoitz egin zuen hitz bera esanez. Eta itzuli zenean aurkitu zituen haiek berriro lo, zeren haien begiak pisutuak zeuden, eta ez zekiten zer erantzun behar zioten. Eta dator hirugarrenez eta dioste haiei: lo egiten duzue orain eta atsedenean zaude, nahikoa da; etorri da ordua; hara, gizonaren semea bekatarienen eskuetan emana da; jaiki zaitezte, goazen; hara, ni ematen duena hurbil dago. Eta berehala, oraindik hura hitz egiten ari zela, etorri zen Judah Iskariote, hamabietako bat, eta berarekin jende ugari ezpatekin eta makilekin, apaiz nagusien eta eskriboen eta zaharren aldetik bidaliak. Baina hura salatzen ari zenak seinalea eman zien esanez: Nori musu emango diodan,

hura bera da; atxilotu hura eta eraman seguru. Eta etorri eta berehala hurbildu zitzaionean, esan zion: Kaixo, rabbi, eta musu egin zion. Baina haiek beren eskuak haren gainean jarri eta atxiki egin zuten. Baina bertan zeudenetako batek ezpata aterata, apaiz nagusiaren esklabua jo zuen eta haren belarria moztu zion. Eta erantzunez, Jesusek esan zien: lapurren gainean bezala atera zineten ezpatak eta zurak ekin ni harrapatzeko; egun bakoitzean zuekin nengoen tenpluan irakasten, eta ez ninduzuten harrapatu. Baina idazkiak bete daitezen. Eta hura utzirik, guztiak ihes egin zuten. Eta gazte bat jarraitu zuen hura, mihise bat jantzita gorputz biluziaren gainean, eta gazte batzuek heldu zioten. Baina hark liho-oihala utzirik, biluzik ihes egin zuen haietatik. Eta Jesus apaiz nagusiarengana eraman zuten, eta berarekin bildu ziren apaiz nagusi guztiak, zaharrak eta eskribak. Eta Petros urrunetik jarraitu zion apaiz nagusiaren patioaren barruraino, eta laguntzaileekin batera eserita zegoen argiaren ondoan berotzen. Apaiz nagusiak eta kontseilua osoa Jesusen kontrako testigantza bilatzen ari ziren hura heriotzara emateko, eta ez zuten aurkitzen; izan ere, asko testigantza faltsuak ematen ari ziren haren kontra, eta testigantzak ez ziren berdinak. Eta batzuk jaiki ondoren gezurrezko lekukotza ematen zuten haren aurka esanez: gu entzun genuen hura esaten, ni suntsituko dut tenplu eskuz egin hau eta hiru egunetan bestea eskuz egin gabea eraikiko dut. Eta horrela ere ez zen haien testigantza berdina. Eta apaiz nagusia jaiki ondoren erdira galdetu zion Jesusi esanez: ez duzu ezer erantzuten? Zer hauek zure kontra testigantza ematen dute? Baina hura isilik zegoen eta ezer ez zuen erantzun. Berriz apaiz

nagusiak galdetu zion eta esaten dio: zu zara Kristo, bedeinkatuaren semea? Baina Jesusek esan zuen: Ni naiz, eta ikusiko duzue gizakiaren Semea boterearen eskuinean eserita eta zeruko hodeietan etortzen. Baina apaiz nagusiak bere tunikak urratuta esan zuen: Zer behar dugu oraindik lekukurik? Entzun duzue guztiz blasfemia; zer iruditzen zaizue? Baina guztiek hura heriotzaren errudun izatea kondena zuten. Eta batzuek hasi ziren hura gainera tustuka eta haren aurpegia estaltzen eta hura ukabilkadaz jotzen eta hari esaten: profetiza iezaguzu nor den zu jo duen hori. Eta zerbitzariek kolpeekin hura jo zuten. Eta Pedro behean egonda patioan, apaiz nagusiaren neskameetako bat dator, eta Pedro berotzen ikusita eta berarengan arretaz begiratu ondoren dio: eta zu Nazareteko Jesusekin egon zinen. Baina ukatu zuen esanez: ez dakit eta ez dakit ere zer esaten duzun. Eta kanpora atera zen patiora, eta oilarrak jo zuen. Eta neska gazteak, hura ikusi ondoren, berriz hasi zen inguruan zeudenei esaten hau haietako bat dela. Baina berak berriro ukatu zuen. Eta denbora gutxi ondoren berriro ondoan zeuden horiek esaten zioten Pedrori: benetan haietakoa zara; eta izan ere Galilearra zara eta zure hizkera antzekoa da. Baina hasi zen madarikatzen eta zin egiten ez duela ezagutzen gizon hau zuek diozuena. Eta bigarrenez oilarra oihukatu zuen. Eta Petrosek gogoratu zuen Jesusek hari esan zion hitza: Oilarra bi aldiz kantatu aurretik, ni hiru aldiz ukatuko nauzu, eta kanpora irtetean negar egin zuen.

15

Eta berehala, goizean, apaiz nagusiek zaharragoekin eta eskribaekin eta kontseilua osoarekin kontseilua egin ondoren, Jesus lotu eta eraman zuten, eta Pilatoi eman zioten. Eta Pilatok galdetu zion: zu zara Juduen errege? Baina erantzun eta esan zion: zu diozu. Eta apaiz nagusiek haren aurka asko salatu zuten, baina berak ez zuen ezer erantzun. Eta Pilatok berriro galdetu zion esanez: ez duzu ezer erantzuten? Ikusi zenbat gauza zure kontra lekukotzen duten. Baina Jesusek ez zuen gehiago ezer erantzun, horrela Pilato harritu zen. Baina jaietan preso bat askatzen zien, eskatzen zutena. Zen baina Barabbas izenekoa matxinokin lotuta zegoena, zeintzuek matxinadan hilketa egin zuten. Eta jendetza oihu egin ondoren, haiei beti egiten zien bezala eskatzen hasi zen. Baina Pilatok erantzun zien esanez: nahi duzue askatu dizuet Judutarren erregea? Jakiten zuen, bada, inbidiaz eman zutela hura apaiz nagusiek. Baina apaiz nagusiak jendetzea kitzikatu zuten, Barrabas askatu ziezaien haiei. Baina Pilatok erantzunez berriro esan zien: Zer nahi duzue, beraz, egin dezadan zein esaten duzue Juduen errege? Baina haiek berriro oihu egin zuten: Gurutziltzatu hura! Baina Pilatosek esan zien haiei: Zer gaizki egin zuen ba? Baina haiek are gehiago oihukatu zuten: gurutziltzatu ezazu hura. Baina Pilatok, jendeari nahikoa egin nahi izanez, Barrabas askatu zien, eta Jesus eman zuen azotatu ondoren gurutziltzatzeko. Soldaduek eraman zuten hura patioko barrualdean, hau da pretorioa, eta deitu zuten kohorte osoa; eta jantzi zuten hura purpuraz eta jarri zioten arantzazko koroa ehotu ondoren, eta hasi ziren hura agurtzen. Ongi etorri Juduen erregea; eta jotzean zuten haren burua kanaberarekin eta

txistuka zuten haren gainean, eta belaunak jarrita gurtzen zuten hura. Eta haiekin barre egin zutenean, purpura kendu zioten eta bere jantziak jantzi zizkioten, eta kanpora atera zuten gurutziltzatzeko. Eta behartzen dute igarotzen ari den Simon Zirenearra bat, sorrotik etortzen ari dena, Alexandroren eta Ruforen aita, bere gurutzea har dezan. Eta hura Golgotha lekura eramaten dute, hau da, itzulita, Garezurraren Lekua. Eta mirrarekin nahastutako arnoa edatera eman zioten, baina hark ez zuen hartu. Eta hura gurutziltzatu ondoren, bere jantziak banatzen dituzte, haien gainean zozketaren bat botatzen nork zer hartu. Baina hirugarren ordua zen eta gurutziltzatu zuten hura. Eta haren kausaren inskripzioa idatzita zegoen: Juduen Erregea. Eta berarekin bi lapurrak gurutziltzatzen dituzte, bat eskuinean eta bat ezkerrean. Eta bete zen esaten zuen idazkia: eta legegabeekin kontatu zen. Eta igarotzen ari zirenak blasfematzen zuten hura beren buruak mugitzen eta esaten: ai, tenplua suntsitzen duena eta hiru egunetan eraikitzen duena, salba ezazu zeure burua eta jaitsi gurutzetik. Antzera, apaiz nagusiak ere, eskribauekiko elkarren artean iseka egiten, esaten zuten: Besteei salbatu zuen, bere burua ezin du salbatu. Kristo, Israelgo erregea, jaitsi bedi orain gurutzetik, ikusi dezagun eta sinets diezaiogun hari. Eta harekin gurutziltzaturik zeuden horiek hura gaitzesten zuten. Seigarren ordua gertatu zenean, iluntasuna lurralde osoan zehar etorri zen bederatzigarren ordura arte; eta bederatzigarren orduan Jesusek oihu egin zuen ahots handiarekin esanez: Eloi Eloi, lema sabaktani? Hau da itzulita: nire Jainkoa, nire Jainkoa, zergatik utzi nauzu? Eta ondoan zeuden batzuek entzun ondoren zioten: Ikusi, Elias

deitzen du. Korrika egin zuen batek eta belaki bat ozpinez bete ondoren, kana bati inguruan jarrita, edatera ematen zion hura, esanez: utzi ikus dezagun ea Elias datorren hura jaisteko. Baina Jesusek oihu handia emanez azken hatsa eman zuen. Eta templuaren oihala bi zatitan urratu zen goitik behera. Ikusi zuenean, ordea, ehuneko buruak, haren aurrean zutik zegoena, horrela oihu egin eta azken hatsa eman zuela, esan zuen: Benetan, gizon hau Jainkoaren semea zen. Zeuden emakumeak urrutitik begiratzen, zeinen artean zegoen Maria Magdalena eta Maria Jakearen txikiaren eta Joseren ama, eta Salome, zeinek Galilean zegoenean jarraitzen zuten hura eta zerbitzatzen zuten hura, eta beste emakume asko harekin batera Jerusalemera igoak. Eta jadanik arratsaldea gertatu zenean, prestaketa zen zelako, hau da larunbat aurreko eguna, etorri zen Jose Arimateakoa, kontseilari dotorea, berak ere Jainkoaren erresuma espero zuena, ausartu zen eta sartu zen Pilatoren aurrera eta eskatu zuen Jesusen gorputza. Eta Pilatok harritu zen ea jadanik hil zen, eta zenturioia deituta galdetu zion ea aspaldi hil zen; eta zenturioiagandik jakin ondoren, gorpua eman zion Joseri opari gisa. Eta mihise-oihala erosita eta hura jaitsita, mihise-oihalean bildu zuen, eta hura hilobian jarri zuen, harritik ebakia zegoena, eta harria hilobiko atearen gainera biribildu zuen. Maria Magdalenak eta Joseren Mariak ikusten zuten non jartzen zen.

16

Eta sabbata igaro ondoren, Magdalena Maria eta Jakoboren Maria eta Salome espeziak erosi zituzten, joan eta hura gantzutzeko. Eta oso goiz, sabatetan baten, hilobira datoz eguzkia atera denean. Eta beren artean esaten zuten: Nork kenduko digu harria hilobiko atearen aurretik? Eta gora begiratu ondoren, ikusten dute harria kendu dela, oso handia baitzen. Eta hilobira sartu ondoren, gizon gazte bat ikusi zuten eskuinean eserita, soineko zuri bat jantzita, eta oso harrituak geratu ziren. Baina berak esaten die haiei: Ez izutu, Jesus Nazaretarra bilatzen duzue, gurutziltzatua. Piztu da, ez dago hemen. Ikusi lekua non jarri zuten hura. Baina zoazte eta esan haren ikasleei eta Pedrori aurretik doala Galileara; han ikusiko duzue hura, esan zizueten bezala. Eta irten ondoren ihes egin zuten hilobitik, baina ikara eta izua zeukaten, eta inori ezer ez zioten esan, beldur baitziren. Jaiki eta, goiz-goizean, igandearen lehen egunean, lehen agertu zitzaion Magdalenako Mariari, zeinetatik zazpi deabru kanporatu baitzituen. Hura joan ondoren, harekin egon zirenei jakinarazi zien, doluan eta negarrez zeudela. Eta haiek entzun ondoren bizi zela eta hark ikusi zuela, sinetsi ez zuten. Eta hauek ondoren, haietatik biri ibiltzen ari zirela, agertu zitzaien beste itxura batean, sorora zihoazenean. Eta haiek joan ondoren gainerakoei jakinarazi zieten, baina ez zieten haiei ere sinetsi. Geroago, etzanda zeuden hamaikari agertu zitzaien, eta errieta egin zien haien sinesmengabeari eta bihotz gogortasunari, hura pizturik ikusi zutenei sinetsi ez zietelako. Eta esan zien: Joanda mundu osora, aldarrikatu albiste ona sorkuntza osori. Sinetsita eta bataiatu dena salbatuko da, baina sinesten ez duenak kondenatuko da.

Eta seinale hauek jarraituko diete sinesten dutenei: nire izenean deabruak botatuko dituzte; hizkuntza berrietan hitz egingo dute; sugeak jasoko dituzte; eta hilgarri zerbait edaten badute ere, ez die kalterik egingo; gaixoen gainean eskuak jarriko dituzte, eta ongi egongo dira. Jauna, beraz, haiekin hitz egin ondoren zerura eraman zen eta Jainkoaren eskuinean eseri zen. Eta haiek irten ondoren aldarrikatu zuten leku guztietan, Jaunak lankidetzan aritu eta hitza sendotu zuelarik jarraitzen zitzaizkien seinale bidez. Amen.

Joanen Ebanjelioa

1

Hasieran Hitza zen, eta Hitza Jainkoagana zen, eta Hitza Jainkoa zen. Hau Jainkoagana zen hasieran. Dena haren bidez egin zen, eta beretzik ezer ez zen egin egindako guztietatik. Haren barruan bizitza zegoen, eta bizitza gizakien argia zen. Eta argia iluntasunean distira egiten du, eta iluntasunak hura ez du gainditu. Gizon bat egon zen Jainkoagandik bidalita, bere izena Joan; hau etorri zen testigantzara, argiaren gainean testigantza eman zezan, denek haren bidez sinets zezaten. Ez zen hura argia, baizik argiaren inguruan lekukotza zezan. Argi egiazko hura zen, mundura datorren gizon guztia argitzen duena. Munduan zen, eta mundua bere bitartez existentzian etorri zen, eta mundua ez zuen hura ezagutu. Bere etxera etorri zen, eta bereek ez zuten hura hartu. Baina hura hartu zuten guztiei, eman zien haiei agintea Jainkoaren seme-alabak bihurtzeko, haren izenean sinesten dutenei, haiek ez odoletatik, ez haragi-nahitik, ez gizon-nahitik, baizik Jainkotik jaio ziren. Eta Hitza aragia bihurtu zen eta gure artean bizi izan zen, eta ikusi

genuen haren aintza, Aitagandik datorren seme bakarraren aintza, grazia eta egiaz betea. Jonek haren buruz testigantza ematen du eta oihu egin du esanez: Hau zen nori esan nion: Nire atzetik datorren nire aurretik bihurtu da, zeren nire lehena zen. Eta haren betetasunetik gu guztiak hartu genuen, eta grazia graziaren ordez; zeren legea Moisesen bidez eman zen, grazia eta egia Jesu Kristoren bidez gertatu zen. Jainkoa ez du inork ikusi inoiz, Aitaren bularra barruan dagoen seme bakarra, hark azaldu du. Eta hau da Joanen lekukotza, Juduek Jerusalemetik apaizak eta levitak bidali zizkiotenean hura galdetzeko: Zu nor zara? Eta aitortu zuen, eta ez zuen ukatu, eta aitortu zuen: Ni ez naiz Kristo. Eta galdetu zioten: zer, beraz? Zu Elias zara? Eta dio: ez naiz. Profeta zara zu? Eta erantzun zuen, ez. Esan zioten beraz hari: nor zara? Erantzun bat eman diezaiegun gu bidali gaituztenenei; zer diozu zeure buruaz? Esan zuen: Ni basamortuan oihukatzen ari denaren ahotsa naiz, zuzendu Jaunaren bidea, Isaias profetak esan zuen bezala. Eta bidaliak Fariseuengandik zeuden; eta galdetu zioten eta esan zioten: zer orduan bateatzen duzu, baldin zu ez bazara Kristo ez Elias ez profeta? Joanesek erantzun zien esanez: Ni uran bataiatu egiten dut, baina zuen erdian dago ezagutzen ez duzuena. Bera da nire ondoren datorren hura, nork nire aurretik bihurtu duen, norena ni ez naiz duin beraren sandalaren uhala askatzeko. Gauza hauek Betanian gertatu ziren Jordanaren beste aldean, non Joan bateatzen ari zen. Hurrengo egunean, Joanek ikusten du Jesus beragana etortzen eta dio: Hara, Jainkoaren Bildotsa, munduaren bekatua kentzen duena. Hau da niri buruz esan nuen hura: nire atzetik datorren gizona nire aurretik jarri da,

zeren nire aurretik baitzen. Eta ni ez nekien hura, baina Israelari agertua izan dakion, horregatik etorri nintzen ni uran bateatzen. Eta Jonek lekukotza eman zuen esanez: Ikusi dut Espirituaren jaitsi bezala uso bat zerutik, eta haren gainean geratu zen. Eta ni ez nuen ezagutzen hura, baina ni uran bataiatzera bidali ninduenak esan zidan: Noren gainean ikusiko duzun Espirituaren jaisten eta geratzen, hura da Espiritu Santuan bataiatzea duena. Eta nik ikusi dut eta testifikatu dut hau Jainkoaren Semea dela. Biharamunean berriro zegoen Joan eta bere ikasleetatik bi, eta begiratu ondoren ibiltzen ari zen Jesusi dio: ikusi Jainkoaren bildotsa. Eta bi ikasleek entzun zuten hitz egiten, eta Jesusi jarraitu zioten. Baina Jesusek itzuli eta haiek jarraitzen ikusi ondoren haiei esaten die: zer bilatzen duzue? Eta esan zioten hari: rabbi, hau da itzulita irakasle, non bizi zara? Haiei esaten die: Zatozte eta ikusi ezazue. Etorri ziren beraz eta ikusi zuten non geratzen zen, eta berarekin geratu ziren egun hartan; ordua hamargarrena zen gutxi gorabehera. Andres, Simen Pedroren anaia, Joanesgandik entzun eta jarraitu zioten bien arteko bat zen. Honek lehenik aurkitzen du bere anaia Simon eta esaten dio: aurkitu dugu Mesias, hori da itzulita Kristo; eta eraman zuen hura Jesusenera. Hura begiratuta, Jesusek esan zuen: zu zara Simon, Jonasen semea, zu Cefas deitua izango zara, zeina Pedro interpretatzen den. Hurrengo egunean, Jesus Galileara joan nahi izan zen, eta Filipo aurkitu zuen eta esan zion: Jarrai nazazu. Baina Philip Betesaidakoa zen, Andres eta Petroren hirikoa. Filipok Natanael aurkitzen du eta esaten dio: Moisesek legean idatzi zuen hura eta profetek, aurkitu dugu, Jesus, Joseren semea, Nazaretetik. Eta Natanaelek

esan zion: Nazaretik gauza on bat egon daiteke? Filip-ek dio hari: etorri eta ikusi. Jesusek ikusi zuen Natanael beragana etortzen, eta haren buruz dio: Ikusi, benetan israeldar bat, non iruzurrik ez dagoen. Natanaelak dio hari: nondik ezagutzen nauzu? Jesuek erantzun zuen eta esan zion: Filipok zu deitu aurretik, pikondo zuhaitzaren azpian zaudela ikusi zintudan. Natanalek erantzun zuen eta esan zion: Rabbi, zu zara Jainkoaren Semea, zu zara Israelgo Erregea. Jesusek erantzun zuen eta esan zion: pikondo zuhaitzaren azpian ikusi zintudala esan dizudalako, sinesten duzu? Hauek baino handiagoak ikusiko dituzu. Eta esaten dio hari: Amen, amen esaten dizuet, orain-etik ikusiko duzue zerua irekita, eta Jainkoaren aingeruak igotzen eta jaisten Gizakiaren Semearen gainean.

2

Eta hirugarren egunean ezteia gertatu zen Galileako Kanan, eta Jesusen ama han zegoen; gonbidatu ziren ere Jesus eta haren ikasleak ezteietara. Eta ardoa agortu ondoren, Jesusen amak esaten dio: Ardorik ez dute. Jesusek diotsio hari: zer niri eta zuri, emakume? Oraindik ez da iritsi nire ordua. Amak zerbitzariei dio: zer esaten dizuen ere, egin ezazue. Sei ur-ontzi harrizkoak zeuden han jarrita juduen garbiketarako, bakoitzak bi edo hiru neurri edukitzen zituztenak. Jesuek haiei dio: bete itzazue urontziak urez. Eta bete zituzten goraino. Eta dio haiei: atera orain eta eraman mahaiburuari. Eta ekarri zuten. Baina maisu-nagusiak dastatu zuenean ura ardo bihurtu zena eta ez zekien

nondik zen; baina zerbitzariek zekiten, ura atera zutenek, maisu-nagusiak deitu zuen ezkonberria eta esan zion: gizon guztiek lehenik ardo ona jartzen dute, eta mozkortzen direnean, orduan txarragoa; zuk gorde duzu ardo ona orain arte. Hau egin zuen Jesusek zeinuen hasiera Galileako Kanan, eta agertu zuen bere dohaintza, eta bere ikasleek sinetsi zuten beragan. Honen ondoren, bera eta haren ama eta haren anaiak eta haren ikasleek Kapernaumera jaitsi ziren, eta han egun gutxi batzuk egon ziren. Eta juduaren pazko hurbil zen, eta Jesus Jerusalemera igo zen. Eta tenpluan aurkitu zituen zezenak, ardiak eta usoak saltzen ari zirenak, eta dirualdatzaileak eserita. Eta soketatik zigor bat egin ondoren, denak kanporatu zituen tenplu-tik, ardiak eta idiak ere, eta dirutrukatzaileen txanponak isuri zituen eta mahaiak irauli zituen, eta usoak saltzen zituztenei esan zien: eraman itzazue hauek hemendik; ez ezazue egin nire aitaren etxea merkataritza-etxe. Baina haren ikasleek gogoratu zuten idatzita dagoela: Zure etxearekiko zeloak irentsiko nau. Beraz, juduek erantzun eta esan zioten: Zer seinalea erakusten diguzu, hauek egiten dituzulako? Jesus-ek erantzun zuen eta esan zien: Suntsitu templu hau, eta hiru egunetan jasoko dut. Esan zuten beraz juduek: berrogei eta sei urteetan eraikia izan zen tenplu hau, eta zuk hiru egunetan altxatuko duzu? Hura, ordea, bere gorputzaren templuari buruz ari zen. Beraz hildakoetatik piztu zenean, bere ikasleek gogoratu zuten hau esaten zuela, eta idazkiari eta Jesusek esan zuen hitzari sinetsi zioten. Baina Jerusalemen zegoela pazko jaialdian, askok sinetsi zuten haren izenean, hark egiten zituen seinaleak ikusita. Baina Jesus berak ez zuen bere burua haiei konfiatzen

haiek guztiak ezagutzen zituelako, eta ez zuelako beharrik inork gizonari buruz testigantza eman zezan; berak baitzekien zer zegoen gizonaren barruan.

3

Fariseuetako gizon bat zegoen, Nikodemo izena zuena, juduen agintaria. Hau gauez etorri zen haren aurrera eta esan zion: Rabbi, badakigu Jainkoarengandik etorri zarela irakasle gisa, inork ezin baititzake egin zeinu hauek zuk egiten dituzunak, Jainkoa berarekin ez badago. Jesusek erantzun zuen eta esan zion: Amen, amen, esaten dizut, baldin norbait goitik jaio ez bada, ezin du ikusi Jainkoaren erreinua. Nikodemok dio hari: nola gai da gizon bat jaio izateko zahar izanik? Ezin al da bere amaren sabelera bigarrenez sartu eta jaio? Jesusek erantzun zuen: Benetan, benetan esaten dizut, baldin norbait ez bada jaiotzen uretik eta Espiritutik, ezin da sartu Jainkoaren erreinuan. Haragitik jaiotakoa haragia da, eta Espiritutik jaiotakoa espiritu da. Ez harritu esan nizulako beharrezkoa dela zuek goitik jaio behar izatea. Izpiritua nahi duen tokian haizatzen du, eta haren ahotsa entzuten duzu, baina ez dakizu nondik datorren eta nora doan; horrela da Izpirituaren jaiotako guztia. Nikodemok erantzun zuen eta esan zion: Nola gerta daitezke gauza hauek? Jesusek erantzun zion eta esan zion: Zu zara Israelgo irakaslea eta gauza hauek ez dakizu? Benetan, benetan esaten dizut: dakiguna hitz egiten dugu eta ikusi duguna lekukotzen dugu, eta gure lekukotza ez duzue jasotzen.

Baldin lurrekoak esan dizkizuet eta ez duzue sinesten, nola sinetsiko duzue zerukoak esaten dizkizuedanean? Eta inor ez da igo zerura, zerutik jaitsi dena izan ezik, gizonaren Semea, zeruetan dagoena. Eta Moisesek sugea basamortuan gora altxatu zuen bezala, horrela gora altxatu behar da gizakiaren semea, hura sinesten duen guztia ez galdu dadin, baizik bizitza betikoa izan dezan. Horrela maite izan zuen Jainkoak mundua, non bere seme bakarra eman baitzuen, hura sinesten duen oro galdu ez dadin, baizik bizitza betikoa izan dezan. Ez baitu bidali Jainkoak bere semea mundura mundua epaitzeko, baizik mundua haren bidez salbatzeko. Berengan sinesten duena ez da epaitzen, baina sinesten ez duena dagoeneko epaitua izan da, zergatik ez baitu sinetsi Jainkoaren Seme bakar-jaioaren izenean. Hau da, ordea, epaia: argia mundura etorri da, eta gizakiek iluntasuna gehiago maite izan zuten argia baino, zeren haien lanak gaiztoak baitziren. Gauza txarrak egiten dituen guztiak, izan ere, argia gorroto du eta ez dator argira, bere lanak salatu ez daitezen; baina egia egiten duenak argira dator, bere lanak agerian jar daitezen, Jainkoarengan eginak baitira. Honekin ondoren, Jesus eta bere ikasleek Judeako lurraldera joan ziren, eta han haiekin egon zen eta bateatzen ari zen. Joan ere bateatzen ari zen Ainonen, Salimen ondoan, ur asko zegoen han, eta iristen ziren eta bateatzen ziren; oraindik ez baitzen Joan espetxera botatua izan. Gertatu zen, beraz, eztabaida bat Joanen ikasleengandik judu batekin garbitzari buruz. Eta etorri ziren Joanesgana eta esan zioten hari: rabbi, zeina zen zurekin Jordanaren bestaldean, zeini zu lekukotza eman diozu, ikusi hau bateatzen du eta denak datoz harengana. Joanesek erantzun zuen eta esan

zuen: Ezin du gizakiak ezer hartu, baldin eta zerutik emana izan ez bazaio. Zuek beraiek lekukotzen didazue esan nuela: Ez naiz ni Kristo, baizik haren aurretik bidalita nago. Ezkongaia duenak ezkongaia da; baina ezkongaiaren laguna, zutik dagoena eta hura entzuten duena, pozez pozten da ezkongaiaren ahotsagatik. Hau, beraz, nire poza bete da. Hura handitu behar da, ni, berriz, txikitu. Goitik datorren hori guztien gainetik dago. Lurretik dena lurretik da eta lurretik hitz egiten du; zerutik datorren guztien gainetik dago, eta ikusi duen eta entzun duen hori testigantza ematen du, eta haren testigantza inork ez du hartzen. Haren lekukotasuna hartu duenak zigilatu du Jainkoa egia dela. Jainkoak bidali zuenak Jainkoaren hitzak hitz egiten ditu, ez baitu Jainkoak Espirituaren neurriz ematen. Aitak semea maite du, eta dena haren eskuan eman du. Semearen sinesten duena bizitza betikoa du, baina Semeari desobeditzen diona ez du bizitza ikusiko, baizik Jainkoaren haserrea haren gainean geratzen da.

4

Beraz, Jaunak jakin zuenean fariseuek entzun zutela Jesus ikasleak gehiago egiten zituela eta bateatzen zuela Joan baino, nahiz eta Jesus berak ez zuen bateatzen, baina haren ikasleek bateatzen zuten, utzi zuen Judea eta joan zen Galileara. Beharrezkoa zen, ordea, hura Samariatik pasatzea. Dator beraz Samariako hiri batera deitua Sikar, Jakob-ek bere seme Joseferi eman zion lekuaren hurbil; baina han zegoen Jakoben iturria.

Jesus, beraz, bidaiatik nekatuta, horrela eserita zegoen iturriaren ondoan; seigarren ordua zen gutxi gorabehera. Samariatik emakume bat dator ura ateratzera. Jesuek dio hari: eman niri edateko. Bere ikasleek hirian janaria erosteko joan baitziren. Beraz emakume samariarrak dio hari: nola zu judu izanik nigandik edateko eskatzen didazu, ni samariar emakumea izanik? Juduek ez baitute Samariarrekin traturik izaten. Jesusek erantzun zuen eta esan zion: Baldin Jainkoaren dohaina ezagutuko bazenu, eta nor den eman iezadazu edateko esaten dizuna, zuk eskatu baitzenion, eta berak emango baitzizkizun ur bizia. Emakumeak diotsa: Jauna, ez duzu ontzik, eta putzua sakona da; nondik duzu, beraz, ur bizia? Ez zara gure aita Jakob baino handiagoa, putzu hau eman ziguna, eta berak bertatik edan zuen, eta bere semeek eta bere abereek ere? Jesuek erantzun zuen eta esan zion hari: ur honetatik edaten duen guztia egarri izango da berriro; baina nork ere edango duen nik emango diodan uretik, ez da egarri izango betiko, baina nik emango diodan ura, bihurtuko da beragan jauzi egiten duen ur iturri bat bizitza betieranerako. Emakumeak diotso: Jauna, eman iezadazu ur hori, egarri ez izateko eta hona ura ateratzera etorri behar ez izateko. Jesusek honi dio: joan, deitu zure gizona eta etorri hona. Erantzun zuen emakumeak eta esan zuen: ez dut gizonik. Jesusek diotso hari: ongi esan duzu gizonik ez daukadala; bost gizon izan dituzu-eta, eta orain duzuna ez da zure gizona; egia esan duzu hau. Emakumeak dio hari: Jauna, ikusten dut profeta zarela. Gure aitak mendi honetan gurtu zuten, eta zuek diozu Jerusalemen dagoela gurtu behar den lekua. Jesusek emakume honi diotso: Emakumea, sinetsi niri,

badator ordua non ez mendi honetan ez Jerusalemen guretsiko duzuen Aita. Zuek ezagutzen ez duzuen hori gurtzea duzue; gu ezagutzen dugun hori gurtzea dugu, zeren salbamena Juduetatik dator. Baina ordua dator, eta orain da, non egiazko gurtzaileek Aita gurtzatuko duten espirituan eta egiatan, eta izan ere, Aitak halako gurtzaileak bilatzen ditu. Espiritu bat da Jainkoa, eta hura adoratzen dutenak espiritu-n eta egia-n adoratu behar dute. Emakumeak dio hari: Badakit Mesias datorrela, Kristo deitua, eta hura etorri denean, guztia iragarriko digula. Jesusek diotsa: Ni naiz zurekin hitz egiten ari naizena. Eta honen gainean etorri ziren bere ikasleak, eta harritu egin ziren emakume batekin ari zelako mintzatzen, baina inork ez zuen esan: Zer bilatzen duzu? edo Zergatik hitz egiten duzu harekin? Utzi zuen beraz bere ur-ontzia emakumeak eta joan zen hirira, eta dio gizonei: zatozte ikusi gizon bat niri esan zidan gauza guztiak egin nituen: ez ote da hau Kristo? Atera ziren, beraz, hiritik eta haren aldera zetozen. Bitartean, ordea, ikasleek eskatzen zioten, esanez: Errabia, jan. Baina berak esan zien: Nik janaria daukat jateko, zeina zuek ez dakizuen. Ikasleek, beraz, elkarri esaten zieten: Ez ote du norbaitek ekarri hari jateko? Jesusek haiei dio: Nire janaria da nire bidaltzailearen nahia egitea eta haren lana bukatzea. Ez al duzue esaten oraindik lau hilabete direla eta uzta datorrela? Hara, esaten dizuet, jaso zuen begiak eta begiratu lurraldeei, zeren zuriak baitira uztarako jadanik. Eta uzta biltzen ari denak saria hartzen du eta fruitua bilduko du bizitza betierekora, hala non ereiten ari dena eta uzta biltzen ari dena batera poztu ahal izateko. Honetan hitza egia da, beste bat baita ereiten duena eta beste bat uzta biltzen

duena. Ni zuek bidali zitzuetan biltzeko ez zuek lan egin duzuen hori, beste batzuek lan egin dute, eta zuek haien lanean sartu zarete. Hiri hartatik, ordea, Samaritarren artean asko sinesten zuten beragan emakumearen hitzagatik, testigantza ematen zuelako: Esan zidan egin nuen guztia. Beraz, Samaritarrak harengana etorri zirenean, haiekin gelditzeko eskatu zioten, eta bi egun gelditu zen han. Eta askoz gehiago sinesten zuten haren hitza dela eta, eta emakumeari esaten zioten ez dugula gehiago zure hitz egitea dela eta sinesten; guk geuk entzun dugu, eta badakigu hau benetan munduko salbatzailea dela, Kristo. Baina bi egun ondoren handik atera zen eta Galileara joan zen. Jesusen berak lekukotza egin zuen profeta batek bere aberrian ez duela ohorea. Beraz, Galileara etorri zenean, galilearrek hartu zuten hura, Jerusalemgo jaian egin zuen guztia ikusi zutelako, eta beraiek ere jaira joan zirelako. Etorri zen beraz berriro Jesus Galileako Kanara, non egin zuen ura arno. Eta errege-gizon bat zen, zeinen semea gaixorik zegoen Kafarnaumen; honek entzun zuenean Jesús Judeatik Galileara etorri zela, joan zen haren aurrera eta eskatu zion jaitsi eta sendatu zezan haren semea; hilzorian zegoen eta. Jesusek, beraz, hura buruz esan zuen: Seinale eta mirariak ikusten ez baduzue, ez duzue sinetsiko. Errege-gizonak dio hari: Jauna, jaitsi zaitez nire haurra hil baino lehen. Jesusek diotso hari: zoaz; zure semea bizi da. Eta gizonak sinesten zuen Jesusek hari esan zion hitzean, eta joan zen. Eta jadanik hura jaisten ari zela, haren esklaboak aurkitu zuten hura eta jakinarazi zioten esanez zure semea bizi dela. Ikasi zuen, beraz, haietatik zein ordutan hobeto eduki zuen. Eta esan zioten berari atzo zazpigarren

orduan sukarrak utzi zuela. Aitak jakin zuen, beraz, hori ordu hartan gertatu zela, non Jesusek esan baitzion zure semea bizi dela, eta sinetsi zuen berak eta bere etxe osoak. Hau berriz bigarren zeinua egin zuen Jesusek Judeatik Galileara etorri zenean.

5

Honen ondoren juduen festa bat izan zen, eta Jesus Jerusalemera igo zen. Jerusalemen ardi-uhartegia dago, hebreraz Betesda deitua, bost zutabe-galeria dituena. Hauetan gaixo, itsu, maingu eta lehor askoren multzo handia etzanda zegoen, uraren mugimendua itxaroten. Mezulari bat denboraldi jakin batean jaisten zen igerilekura, eta ura nahasturik zegoen; beraz, uraren nahasmenduaren ondoren lehena sartu zena osasuntsu bihurtzen zen edozein gaixotasunez eusten zitzaion. Baina han gizon bat zegoen, hogeita hamazortzi urte bere gaixotasunean zeramatzana. Hau ikusita Jesus etzanda zegoela, eta denbora asko dagoeneko zuela jakinda, dio hari: nahi duzu osasuntsu bihurtu? Gaixoak erantzun zion: Jauna, ez dut inor, ura nahasten denean igerilekura ni sartzeko; baina ni joaten naizenean, beste bat nire aurretik jaisten da. Jesusek dio hari: Jaiki, hartu zure estera eta ibili. Eta berehala osasuntsu bihurtu zen gizona, eta hartu zuen bere estera eta ibiltzen ari zen. Baina larunbata zen egun hartan. Juduek sendatua izan zenari esaten zioten beraz: Sabatua da, ez zaizu baimenduta estera altxatzea. Erantzun zien: Ni osasuntsu egin ninduenak esan zidan: Hartu

zure ohea eta ibili. Galdetu zioten beraz: Nor da zuri Hartu zure ohea eta ibili esan dizun gizona? Baina sendatuak ez zekien nor zen, Jesusek alde egin baitzuen jendetzak tokian zegoelako. Honekin ondoren, Jesusek hura aurkitu zuen tenpluan eta esan zion: Ikusi, osasuntsu bihurtu zara; ez egin gehiago bekaturik, zerbait okerragoa gerta ez dakizun. Joan zen gizona eta judutarrei jakinarazi zien Jesus dela hura osasuntsu egin zuena. Eta horregatik juduek Jesus jarraitzen zuten eta hura hiltzea bilatzen zuten, hauek larunbatean egiten zituelako. Baina Jesusek erantzun zien: Nire aitak orain arte lan egiten du, eta nik ere lan egiten dut. Horregatik, beraz, juduek oraindik gehiago bilatzen zuten hura hiltzeko, ez bakarrik larunbata hausten zuelako, baizik eta Jainkoa bere aita propioa zela esaten zuelako, bere burua Jainkoaren berdina eginez. Jesusek beraz erantzun zien eta esan zien: Amen, amen esaten dizuet, Semeak ezin du bere kabuz ezer egin, Aitak egiten duen ikusten ez badu; zeren Hark egiten dituen gauza horiek, Semeak ere era berean egiten baititu. Aitak semea maite du eta berak egiten dituen gauza guztiak erakusten dizkio, eta hauek baino lan handiagoak erakutsiko dizkio, zuek harritu zaitezketen. Zeren, nola Aitak hildakoak pizten dituen eta bizia ematen duen, hala Semeak ere nahi dituenei bizia ematen die. Ezta aitak ere inor epaitzen, baizik epaiketa guztia eman dio semeari, denek semea ohorestu dezaten aita ohorestatzen duten bezala. Semea ohorestatzen ez duena ez du ohorestatzen aita, hura bidali zuena. Benetan benetan esaten dizuet: nire hitza entzuten duena eta ni bidali nauena sinesten duena bizitza betikoa du, eta ez da epaiketara etorriko, baizik heriotzatik bizitzara igaro da. Benetan benetan

esaten dizuet etortzen ari den ordua, eta orain da, noiz hilak entzungo duten Jainkoaren Semearen ahotsa, eta entzun dutenak biziko dira; zeren Aitak bizitza duen bere baitan, horrela eman zion Semeari ere bizitza izatea bere baitan; eta eman zion hari agintea eta epaiketa egitea, gizonaren semea delako. Ez harritu honekin, zeren datorren ordua non hilobietako guztiak entzungo duten haren ahotsa, eta irtengo dira gauza onak egin dituztenak bizitzaren piztuerako, baina gauza txarrak egin dituztenak epaiaren piztuerako. Ni ez naiz gai neure kabuz ezer egiteko. Entzuten dudan bezala epaitzen dut, eta nire epaia zuzena da; zeren ez baitut bilatzen nire borondatea, baizik ni bidali nauen aitaren borondatea. Baldin ni neure buruari buruz testigatzen badut, nire testigantza ez da egia. Beste bat da niri buruz lekukotzen duena, eta badakit egia dela niri buruz ematen duen lekukotza. Zuek bidali duzue Joanesgana, eta hark egiaren alde testigantza eman du; baina nik ez dut gizakiarengandik testigantza hartzen, baina gauza hauek esaten ditut zuek salba zaitezten. Hura zen lanpara erreten eta distira egiten ari zena, zuek, ordea, ordubatez poztu nahi izan zenuten haren argian. Baina nik Joanena baino testigantza handiagoa dut, zeren aitak eman baitzizkit burutzeko lanak, lan horiek berak, nik egiten ditudanak, niri buruz testigantza ematen baitute Aitak bidali nauela. Eta ni bidali duen aitak, berak lekukotza eman du niri buruz. Ez duzue inoiz entzun haren ahotsa ez ikusi haren itxura, eta haren hitza ez duzue irauten zuen barruan, zeren hark bidali zuena, honi zuek ez duzue sinesten. Aztertzen dituzue idazkiak, zeren zuek uste duzue haietan bizitza betikoa duzuela; eta haiek dira niri

buruz testigantza ematen dutenak; eta ez duzue nahi nire batera etorri, bizitza izan dezazuen. Gizonen artean ospea ez dut hartzen; baina ezagutu zaituztet zuek Jainkoaren maitasuna ez duzuela zeuen barruan. Ni nire aitaren izenean etorri naiz, eta ez naukazue hartzen; baldin beste bat bere izenean badator, hura hartuko duzue. Nola sinets dezakezue zuek, elkarrengandik ospea hartzen duzuenean, eta Jainko bakarrarengandik datorren ospea ez duzuenean bilatzen? Ez pentsatu nik aitarengana salatu egingo zaituztedalako; badago zuen salatzailea: Moises, zeingan zuek itxaropena jarri duzuen. Moisesi sinesten bazenioten, niri ere sinetsiko zenidakete, niri buruz idatzi baitzuen hark. Baina haren idazkiei ez badiezue sinesten, nola sinetsiko diozue nire hitzei?

6

Hauek ondoren, Jesus joan zen Galileako itsasoaren bestaldean, Tiberiadesekoa; eta jende asko jarraitzen zion, zeren ikusten zituzten haren seinaleak egiten zituen gaixoen gainean. Jesus mendiara igo zen, eta han bere ikasleekiko eserita zegoen. Baina pazko hurbil zegoen, juduen jaia. Jesusek begiak jaso ondoren eta jendetza handia hurbiltzen zela ikusirik, Filipori esan zion: Nondik erosi behar ditugu ogiak hauek jan dezaten? Hau esaten zuen, ordea, hura probatzeko, bera baitzekien zer egin behar zuen. Filipok erantzun zion: Berrehun denarioko ogiak ez dira nahikoak haientzat, bakoitzak apur bat har dezan. Haren ikasletatik batek esaten dio hari, Andres, Simon Pedroren anaia:

haurra bat dago hemen, zeinek bost ogi garagarrezkoak eta bi arrain txiki dituen; baina hauek zer dira hainbeste pertsonarentzat? Jesuek esan zuen: egin gizonak etzan; eta belar asko zegoen leku hartan. Erori ziren beraz gizonak, zenbakiz gutxi gorabehera bost mila. Jesusek ogia hartu zuen, eta eskerrak eman ondoren ikasleei banatu zien, eta ikasleek mahairatutakoei, era berean arrainetik ere nahi zuten guztia. Bete zirenean, bere ikasleei dio: bildu geratutako zatiak, ezer galdu ez dadin. Bildu zuten, beraz, eta hamabi saski bete zituzten zatiekin bost ogi garagarrezkoetatik jandakoei geratzen zitzaizkienekin. Gizonak, beraz, Jesusek egin zuen zeinua ikusi zutenean, esaten zuten: Hau da, benetan, mundura etortzen den profeta. Jesus, beraz, jakin zuelako etorri eta hura harrapatu nahi zutela errege egin zezaten, berriro mendira atzera egin zuen bakarrik. Eta arratsaldea etorri zenean, haren ikasleek itsasorantz jaitsi ziren, eta ontzi batera sartu ondoren, itsasoaren bestaldean Kafarnaumerantz zihoazen. Eta iluntasuna jadanik etorri zen eta Jesus ez zen haien aldera etorri, eta itsasoa haize handi bat harritzen ari zenean altxatu zen. Hogei bost edo hogeita hamar estadio eraman ondoren, Jesús itsasoaren gainean ibiltzen eta itsasontziaren hurbil gertatzen ikusten dute, eta beldurtu ziren. Baina berak esaten die haiei: Ni naiz, ez izan beldur. Nahi zuten beraz hura itsasontzira hartu, eta berehala itsasontzia lurrera iritsi zen, nora zihoazen. Biharamunean itsasoaren bestaldean zutik zegoen jendetzak ikusi zuen txalupa beste bat ez zegoela han bat izan ezik, hura non sartu ziren bere ikasleek, eta Jesus ez zela sartu bere ikasleeekin batera txalupan, baizik bere ikasleak

bakarrik joan zirela; baina beste txalupa batzuk etorri ziren Tiberiadetik leku hurbil, non jan zuten ogia Jaunak eskerrak eman ondoren; beraz noiz ikusi zuen jendetzak Jesus ez zegoela han ez eta bere ikasleak ere ez, sartu ziren beraiek txalupetan eta etorri ziren Kapernaumera Jesus bilatzen. Eta itsasoaren bestaldean hura aurkitu ondoren, esan zioten: Errabino, noiz iritsi zara hona? Jesusek erantzun zien eta esan zien: Benetan, benetan esaten dizuet, ni bilatzen naukazue, ez seinalerik ikusi zenuelako, baizik ogietatik jan zenuelako eta ase zineteelako. Lan egin ez suntsitzen ari den janarigaitik, baizik betiko bizitzara irauten duen janarigaitik, gizonaren Semeak zuei emango dizuena, zeren Jainkoa den Aitak zigilua jarri baitu honengan. Esan nuen beraz hari: zer egin dezagun Jainkoaren lanak egin ditzagun? Jesusek erantzun eta esan zien: Hau da Jainkoaren lana, hark bidali zuenean sinets dezazuen. Esan zioten beraz hari: zer seinalea egiten duzu beraz zu, ikusi dezagun eta sinets diezazugun zuri? Zer egiten ari zara? Gure aitek mana jan zuten basamortuan, idatzita dagoen bezala: ogia zerutik eman zien haiei jateko. Jesusek, beraz, esan zien: Benetan, benetan esaten dizuet, ez Moisesek eman zizuen zerutiko ogia, baizik nire Aitak ematen dizue zerutiko ogi egiazko. Jainkoaren ogia zerutik jaitsi eta munduari bizia ematen diona da. Beraz, esan nioten: Jauna, eman iezaguzu beti ogi hau. Baina Jesusek esan zien: Ni naiz bizitzaren ogia; nireganako etortzen dena ez da inoiz gosetu, eta nigan sinesten duenak ez du inoiz egarririk izango. Baina esan nuen zuei ikusi naukazuela eta ez duzuela sinesten. Aitak niri ematen didan guztia nirengana etorriko da, eta nirengana datorrenari ez dut

kanpora botatuko; zeren zerutik jaitsi bainaiz ez nire nahia egiteko, baizik ni bidali nauenaren nahia egiteko. Hau da, ordea, ni bidali ninduen aitaren nahia: eman didan guztia ez galtzea, baizik eta azken egunean piztea. Hau da, ordea, ni bidali nauenaren borondatea: Semea ikusten duen eta hura sinesten duen guztiak bizitza betierekoa izan dezan, eta ni piztuko dut hura azken egunean. Marmar egiten zuten beraz juduek haren inguruan esan zuelako, ni naiz zerutik jaitsi den ogia, eta esaten zuten: ez da hau Jesus Joseren semea, zeinen guk ezagutzen ditugun aita eta ama? Nola beraz dio honek zerutik jaitsi naizela? Jesusek erantzun zien beraz eta esan zien: Ez marrumatu elkarrekin. Inor ez da gai nire aldera etortzeko, baldin eta ni bidali nauen aitak berarenganatu ez badu, eta nik azken egunean piztuko dut. Idatzita dago profetetan: eta guztiak Jainkoaren irakatsiak izango dira. Aitagandik entzuten duen eta ikasi duen guztia nire aldera dator; ez da inork aita ikusi duelako, Jainkoagandik den hori ez bada, honek ikusi du aita. Benetan, benetan esaten dizuet: nigan sinesten duenak bizitza betikoa du. Ni bizitzaren ogia naiz. Zuen aitek jan zuten mana basamortuan eta hil ziren; hau da ogia zerutik jaisten dena, norbaitek hartatik jan dezan eta hil ez dadin. Ni naiz ogi bizia zerutik jaitsi dena; norbaitek ogi honetatik jaten badu, betirako biziko da. Eta nik emango dudan ogia, nire haragia da, nik munduaren biziaren alde emango dudana. Borrokatzen ziren, beraz, elkarren aurka juduak esanez: Nola gai da honek guri bere haragia jaten emateko? Jesusek, beraz, haiei esan zien: Amen, amen esaten dizuet, baldin ez baduzue jaten gizakiaren semearen haragia eta edaten bere odola, ez duzue bizitzarik

zuen baitan. Nire haragia jaten duena eta nire odola edaten duena bizitza betikoa du, eta ni piztuko dut hura azken egunean. Nire haragia benetan janaria da, eta nire odola benetan edaria da. Nire haragia jaten duena eta nire odola edaten duena nigan geratzen da, eta ni beragan. Bizi den aitak bidali ninduen eta ni aitagatik bizi naizen bezala, ni jaten nauena ere nigatik biziko da. Hau da zerutik jaitsi den ogia, ez zuen aiten manna jan eta hil ziren bezala; ogi hau jaten duenak betiko biziko du. Gauza hauek esan zituen batzarrean irakasten ari zela Kapernaumen. Asko beraz, bere ikasleengandik entzun ondoren, esan zuten: Gogorra da hitz hau; nor da gai hura entzuteko? Baina Jesusek bere baitan jakinda bere ikasleek honi buruz marmarkatzen dutela, esan zien: hau zuek tropeztarazten zaituzte? Baldin beraz gizakiaren semea lehen zegoen tokira igotzen ikusten baduzue? Espirituak bizia ematen du, haragiak ez du ezer onurarik ematen, nik zuei esaten dizkizuedan hitzak espiritu eta bizia dira. Baina zuetako batzuk daude sinesten ez dutenak. Zekien Jesus-ek hasieratik nortzuk ziren sinesten ez zutenak eta nor zen hura emango zuena. Eta esaten zuen: horregatik esan dizuet inor ez dela gai niregana etortzera, baldin eta hura eman ez bazaio nire Aitak. Honetatik asko joan ziren bere ikasleen artetik atzera, eta ez zuten gehiago harekin ibili. Jesusek, beraz, hamabiei esan zien: Ez al duzue zuek ere joan nahi? Simon Petrok erantzun zion beraz: Jauna, noren aurrera joango gara? Bizitza betiereko hitzak dituzu; eta gu sinetsi dugu eta ezagutu dugu zu zarela Kristo, Jainko biziaren Semea. Erantzun zien Jesusek: ez ote ditut nik zuek hamabiak aukeratu? Eta zuetako bat deabrua da. Juda Simon Iskariotetarraz ari zen, hau hura

entregatzera zihoalako, hamabietako bat zelarik.

7

Eta Jesus Galilean zebilen gauza hauen ondoren, ez baitzuen Judean ibiltzea nahi, juduak hura hil nahi zutelako. Baina hurbil zen Juduen jaia, Tabernakuluen Jaia. Esan zioten beraz haren anaiek hari: joan hemendik eta zoaz Judeara, zure ikasleek ere ikusi ditzaten egiten dituzun zure lanak; inork ez baitu ezkutuan zerbait egiten eta berak bilatzen du publikoan egotea. Baldin gauza hauek egiten badituzu, egin ezagut zeure burua munduari. Ez baitzen haren anaiak ere sinesten zuten beragan. Jesusek beraz haiei dio: Nire denbora oraindik ez dago hemen, baina zuen denbora beti dago prest. Munduak ezin zaituztete gorroto izan, baina ni gorrotatzen nau, zeren nik testigantza egiten baitut haren gainean bere lanak gaizto direla. Zuek igo zaitezte jai honetara; ni ez noa oraindik jai honetara, zeren nire denbora oraindik ez baita bete. Baina gauza hauek haiei esan ondoren Galilean geratu zen. Baina bere anaiak igo zirenean, orduan bera ere igo zen festara, ez irekian, baizik ezkutuan. Juduak, beraz, bilatzen zuten hura jaian eta esaten zuten: Non da hura? Eta marmar handia haren inguruan zegoen jendearen artean. Batzuk esaten zuten ona dela; besteak esaten zuten, ez, baizik jendetzari engainatzen diela. Inor ez zegoen, ordea, frankotasunez hitz egiten haren buruz juduen beldurragatik. Dagoeneko festa erdian zegoela, Jesus tenplura igo zen eta irakastea ari zen. Eta juduak harritu ziren esanez: Nola daki

honek idazkiak, ikasi gabe? Beraz erantzun zien Jesusek eta esan zuen: nire irakaspena ez da nirea, baizik ni bidali ninduen horren irakaspena; norbaitek haren nahia egin nahi badu, jakingo du irakaspenari buruz, ea Jainkoagandik den ala ni neure kabuz hitz egiten dudan. Bere burutik hitz egiten duenak bere aintza propioa bilatzen du, baina hura bidali zuenaren aintza bilatzen duenak, hau egiazko da, eta injustiziarik ez dago bertan. Ez al dizue Moisesek eman legea? Eta zuetarik inork ez du legea betetzen. Zergatik bilatzen nauzu hil? Jendetza erantzun zuen eta esan zuen: Deabru bat duzu. Nor zu hil nahi zaitu? Jesus-ek erantzun zuen eta esan zien: Lan bat egin nuen, eta guztiak harriturik zaudete horregatik. Moisesek zirkuntzizioa eman dizue, ez Moisesetatik delako, baizik gurasoetatik, eta larunbatean gizona zirkuntzitatzen duzue. Gizon batek zirkunzisioa hartzen badu larunbatean Moisesen legea hausten ez dadin, niri haserre al zaudete gizon oso bat osasuntsu egin nuelako larunbatean? Ez epai ezazue itxuraren arabera, baizik epai zuzena epai ezazue. Jerusalemdarretako batzuek esaten zuten, beraz: Ez al da hau bilatzen dutena hil nahian? Eta ikusi, ausardiaz hitz egiten du, eta ezer ez diote esaten. Ezin ote dute benetan jakin buruzagiek hau benetan Kristo dela? Baina hau dakigu nondik den; Kristo, ordea, noiz etorri, inor ez daki nondik den. Oihu egin zuen beraz tenpluan irakastean Jesusek eta esanez: eta ni ezagutzen naukazue, eta ezagutzen duzue nondik naizen; eta neure buruagatik ez naiz etorri, baina egia da ni bidali nauena, zeina zuek ez duzuen ezagutzen; ni ezagutzen dut hura, zeren harengandik naiz eta hark ni bidali nau. Bilatzen zuten, beraz, hura harrapatzea, eta

inork ez zuen jarri eskua haren gainean, zeren oraindik ez baitzen etorri haren ordua. Jendetzatik asko, ordea, sinesten zuten hura eta esaten zuten: Kristoa datorrenerako, ez ote du seinaleak gehiago egingo hauek baino, honek egin dituenak baino? Fariseuek entzun zuten jendetza haren inguruan gauza hauek marmarkatzen ari zela, eta fariseuek eta apaiz nagusiek laguntzaileak bidali zituzten hura atxilo har zezaten. Jesusek esan zuen beraz: Oraindik denbora gutxi baterako zuekin nago, eta gero nire bidali ninduen horengana joango naiz. Bilatuko nauzu eta ez nauzu aurkituko, eta non ni nagoen, zuek ezin zatozte. Esan zuten beraz judutarrek beren artean: Nora joateko asmoa du honek, gu hura aurkituko ez dugulako? Ez ote doa grekoen diasporara joateko eta grekoei irakasteko? Zer da esaldi hau esan duena: bilatuko naukazue ni eta ez naukazue aurkituko, eta non nagoen ni, zuek ezin zatozke etorri? Baina jaiaren azken egun handian, Jesús zutik zegoen eta oihu egin zuen esanez: Baldin norbaitek egarri badu, nire batera etorri eta edan beza. Nigan sinesten duenak, idazkiak esan zuen bezala, ur biziaren ibaiak haren sabeletik isuriko dira. Hau, ordea, Espirituari buruz esan zuen, hura hartzeko zeuden berak sinesten zutenak, oraindik ez baitzegoen Espiritu Santurik, Jesus oraindik glorifikatu ez zelako. Asko, beraz, jendetzatik hitza entzun ondoren zioten: hau da benetan profeta; beste batzuek zioten: hau da Kristo; beste batzuek zioten: ez ote da Galileatik datorren Kristo? Ez al du idazkiak esan Kristo Daviden hazitik eta Betlehem herritik, non David zen, datorren? Zatiketa bat, beraz, jendetzan gertatu zen haren ondorioz. Batzuek, ordea, hura harrapatu nahi zuten, baina inork ez zion eskurik gainean

jarri. Laguntzaileak apaiz nagusietara eta fariseuetara etorri ziren beraz, eta haiek esan zieten: Zergatik ez duzue ekarri hura? Laguntzaileek erantzun zuten: Inoiz ez du gizonak horrela hitz egin, gizon honek bezala. Erantzun zuten beraz haiei fariseoak: Ez eta zuek ere engainatu zarete? Ez al du inork gobernatzaileen artetik sinesten beragan edo fariseuen artetik? Baina jende multzo hau legea ezagutzen ez duena madarikatuak dira dio Nikodemok haiei, gauez haren ondora joan zena, haietako bat izanik: ez al du gure legeak gizona epaituko, lehenik beraren aldetik entzun eta zer egiten duen jakin ezean? Erantzun zuten eta esan zioten hari: ez eta zu Galileatik zara? Aztertu eta ikusi profeta bat Galileatik ez dela jaiki. Eta bakoitza bere etxera joan zen.

8

Jesus Olibondoen Mendira joan zen, eta egunsentiean berriro tenplura etorri zen, eta herri guztia haren aurrera etortzen zen, eta eseri ondoren irakasten zien. Eta eramaten dute eskribek eta fariseuek emakume bat adulterioagatik harrapatua, eta jarri ondoren hura erdian esaten diote hari: irakasle, emakume hau harrapatu da egin beran adulterioa egiten; eta gure legean Moisesek agindu zuen halakoak harrikatu. Zu, beraz, zer diozu? Baina hau esan zuten hura probatuz, akusazio bat izan zezaten haren kontra. Baina Jesusek behera makurtu eta hatzarekin lurrean idazten zuen. Baina iraun zuten hura galdetzen, zuzendu zen eta esan zien: zuen artean bekaturik ez duena

lehenak bota dezala harria haren gainera. Eta berriro behera makurturik, lurrean idazten zuen. Baina entzun ondoren, bat bana irteten ziren, zaharretatik hasita, eta Jesus eta erdian zegoen emakumea bakarrik geratu ziren. Altxatu ondoren, Jesusek esan zion hari: emakumea, non daude? Inork ez zaitu kondenatu? Eta berak esan zuen: inor ez, Jauna. Esan zuen Jesusek: ni ere ez zaitut kondenatzen, zoaz eta hemendik aurrera ez bekatatu gehiago. Berriro ere, beraz, Jesuek hitz egin zien esanez: Ni naiz munduaren argia; niri jarraitzen didana ez da iluntasunean ibiliko, baizik eta bizitzaren argia izango du. Fariseuek, beraz, esan zioten: Zu zeure buruaz testigantza ematen duzu; zure testigantza ez da egia. Jesusek erantzun zuen eta esan zien: Nahiz eta nik neure buruari buruz testigantza egiten diodan, egia da nire testigantza, zeren badakit nondik etorri nintzen eta nora noan. Zuek, ordea, ez dakizue nondik natorren edo nora noan. Zuek haragiaren arabera epaitzen duzue, ni ez dut inor epaituko. Eta baldin epaituko badut ni, nire epaiketa egia da, zeren ez bainaiz bakarrik, baizik ni eta ni bidali ninduen Aitak. Eta zuen legean ere idatzita dago bi gizonen lekukotza egia dela. Ni naiz nire buruari buruz testigantza egiten duena, eta niri buruz testigantza egiten du ni bidali ninduen aitak. Beraz esaten zioten hari: non dago zure aita? Jesusek erantzun zuen: ez nazue ni ezagutzen ez nire aita; ni ezagutu bazinute, nire aita ere ezagutu zinuzukete. Hitz hauek esan zituen Jesusek tenpluaren diruzaintzan, han irakastean, eta inork ez zuen atxilotu, zeren oraindik ez baitzen iritsi bere ordua. Jesusek beraz berriro esan zien: Ni joaten naiz eta bilatuko naukazue, eta zuen bekatuan hilko zarete; non ni

joaten naizen, zuek ezin zarete etorri. Judutarrak zioten, beraz: Ez ote du bere burua hilko, hau dioelako: Non ni joaten naizen, zuek ezin etorri? Eta esan zien: Zuek behekoetarik zarete, ni goikoetarik naiz; zuek mundu honetarik zarete, ni ez naiz mundu honetarik. Esan nuen beraz zuei hilko zaretela zuen bekatuetan, baldin sinesten ez baduzue ni naizela, hilko zaretela zuen bekatuetan. Beraz esaten zioten: zu nor zara? Eta Jesusek esan zien: hasieratik, zer hitz egiten dizuet. Asko daukat zuen buruz hitz egiteko eta epaiteko, baina ni bidali nauenak egia da, eta nik harengandik entzun nituena mundura esaten dut. Ez zuten ulertu aitaz ari zitzaiela. Jesusek beraz esan zien: Noiz jasotzen duzuenean gizonaren semea, orduan jakingo duzue ni naizela, eta neure kabuz ezer ez dudala egiten, baizik nire aitak irakatsi zidanez hori hitz egiten dudala. Eta ni bidali duenak nirekin dago, ez nau bakarrik utzi aitak, zeren nik berarentzat atseginak diren gauzak beti egiten baitut. Gauza hauek berak hitz egiten zituen bitartean, askok sinesten zuten beragan. Esaten zuen, beraz, Jesusek berarengan sinesten zuten judutarrei: baldin zuek geratzen bazarete nire hitzean, benetan nire ikasleak zarete, eta ezagutuko duzue egia, eta egiak askatuko zaituzte. Erantzun zioten hari: Abrahamen hazia gara eta inori ez gatzaizkio menpe izan inoiz. Nola zu esaten duzu libre izango zaretela? Jesusek erantzun zien haiei: benetan benetan esaten dizuet bekatu egiten duen oro bekatuaren esklabo dela. Baina esklaboa ez da betiko geratzen etxean, semea betiko geratzen da. Beraz, Semeak zuek askatu egiten bazaituzte, benetan askeak izango zarete. Badakit Abrahamen hazia zaretela, baina ni hiltzen saiatzen zarete, zeren nire hitza

ez baitu lekurik zuengan. Nik nire aitaren ondoan ikusi dudana hitz egiten dut, eta zuek, beraz, zuen aitaren ondoan ikusi duzuena egiten duzue. Erantzun zuten eta esan zioten hari: gure aita Abraham da. Jesusek haiei dio: baldin Abrahamen seme-alabak zinateke, Abrahamen lanak egingo zenituzke. Orain, ordea, ni hil nahi naukazue, gizon bat naiz egia zuei esan dizuedana, Jainkoarengandik entzun nuena; hau Abraham ez zuen egin. Zuek egiten dituzue zuen aitaren lanak. Esan zioten beraz hari: gu ez gara jaio sexu-imoralitatetatik; aita bat dugu, Jainkoa. Jesusek, beraz, esan zien: Jainkoa zuen aita balitz, ni maite izango nindukezue, zeren ni Jainkoagandik atera eta etorri bainaiz; ez bainaiz neure kabuz etorri, baizik berak bidali nau. Zergatik ez dakizue nire hizketa ulertzen? Zeren ezin dezakezue nire hitza entzun. Zuek deabrutaren aitarengandik zarete, eta zuen aitaren desioak egin nahi dituztez. Hura giza-hiltzailea zen hasieratik eta egiaren barruan ez dago zutik, egia ez dagoelako beragan; gezurra hitz egiten duenean, bere propioetatik hitz egiten du, gezurlaria delako eta haren aita ere. Ni, ordea, egia esaten dudanez, ez didazue sinesten. Nor zuetatik salatu egiten nau bekatuaz? Baina egia esaten badut, zergatik zuek ez niri sinesten? Jainkoarengandik dena Jainkoaren hitzak entzuten ditu; horregatik zuek ez duzue entzuten, zeren Jainkoarengandik ez baitazarete. Juduek erantzun zioten beraz eta esan zioten: Ez al dugu ondo esaten gu samaritarra zarela eta deabrua duzula? Jesusek erantzun zuen: Ni ez dut demoniorik, baina nire Aita ohoreztatu egiten dut, eta zuek ni desohoratzen nazazue. Ni, baina, ez dut bilatzen nire aintza; badago bilatzen eta epaituko duena. Benetan, benetan esaten

dizuet: norbaitek nire hitza gordetzen badu, heriotzarik ez du ikusiko betiko. Esan zioten beraz judutarrek hari: orain jakin dugu deabru bat duzula. Abraham hil zen eta profetek, eta zu diozu, norbaitek nire hitza gordetzen badu, ez duela heriotzarik dastatu betiko? Ez al zara zu handiagoa gure aita Abraham baino, hil zen hura? Eta profetek hil ziren; nor egiten duzu zeure burua? Jesusek erantzun zuen: baldin ni glorifikatzen badut neure burua, nire glorioa ezer ez da; nire aita da ni glorifikatzen nauena, zeina zuek diozuen zuen Jainkoa dela, eta ez duzue ezagutu hura; ni ordea ezagutzen dut hura. Eta baldin esaten badut ez dakidala hura, izango naiz zuek bezalako gezurti bat; baina badakit hura eta haren hitza gordetzen dut. Zuen aita Abraham poztu zen nire eguna ikusteko, eta ikusi zuen eta poztu zen. Juduek, beraz, hura(ri) esan zioten: Oraindik berrogeita hamar urte ere ez dituzu, eta Abraham ikusi duzu? Jesusek esan zien: Benetan, benetan diot zuei, Abraham izan baino lehen ni naiz. Hartu zuten, beraz, harriak haren gainera bota zezaten. Jesus ordea ezkutatu zen, eta tenplutik atera zen haien erdian zehar igarota, eta horrela aurrera joan zen.

9

Eta igarotzen ari zela, jaiotzez itsu zen gizon bat ikusi zuen. Eta bere ikasleek galdetu zioten, esanez: Rabbi, nork bekatu egin du, honek ala bere gurasoek, itsu jaio zedin? Jesusek erantzun zuen: ez honek bekatu egin zuen, ez bere gurasoek, baina Jainkoaren lanak bertan agerian jar daitezen. Ni beharrezkoa da lan egitea

ni bidali ninduen haren lanak eguna den bitartean; dator gaua, noiz inor ez den gai lan egiteko. Munduan nagoen bitartean, munduaren argia naiz. Gauza hauek esan ondoren, lurrera tu egin zuen eta lokatza egin zuen tutik, eta lokatza lotu zuen itsuaren begien gainean eta esan zion: joan garbitu Siloamgo igerilekura, zein interpretatzen baita bidalia. Beraz joan zen eta garbitu zen eta etorri zen ikusten. Auzokoak eta lehenago itsu zegoen hura ikusten zutenek esaten zuten: Ez al da hau eserita eskatzen egoten zena? Batzuk esaten zuten hau dela; baina beste batzuk esaten zuten haren antzekoa dela. Hark esaten zuen ni naizela. Esaten zioten beraz hari: Nola ireki ziren zure begiak? Hark erantzun zuen eta esan zuen: Jesus izeneko gizon batek lokatza egin zuen eta nire begiak lohitu zituen, eta esan zidan: Joan Siloamgo aintzirara eta garbitu. Joan nintzen, garbitu nintzen eta ikusi nuen. Esan zioten beraz hari: non dago hura? Dio: ez dakit. Noizbait itsua zen hura Fariseuengana eramaten dute. Larunbata zen, Jesusek lokatza egin eta haren begiak ireki zituenean. Beraz, berriz galdezka ari zitzaizkion hari fariseoak ere nola ikusmena berreskuratu zuen. Eta esan zien haiei: lokatza jarri zuen nire begien gainean, eta garbitu nintzen, eta ikusten dut. Beraz, fariseuetako batzuk esaten zuten: gizon hau ez da Jainkoagandik, larunbata gordetzen ez duelako. Besteak zioten: nola gai da gizon bekatari batek horrelako seinale egiteko? Eta zatiketa bat zegoen haien artean. Esaten diote itsuari berriro: zu zer esaten duzu haren gainean, zure begiak ireki zituelako? Baina berak esan zuen profeta bat dela. Juduek ez zuten sinisten, beraz, haren inguruan itsu zela eta ikusmena berreskuratu zuela, deitu zituzten arte ikusmena berreskuratu

zuenak haren gurasoak eta galdetu zieten esanez: hau da zuen semea, zuek diozuena itsu jaio zela? Nola beraz orain ikusten du? Erantzun zieten baina haiei haren gurasoak eta esan zuten: badakigu hau dela gure semea eta itsu jaio zela; baina nola orain ikusten duen ez dakigu, edo nork ireki zituen haren begiak gu ez dakigu; berak adina du, galdetu berari, berak bere buruz hitz egingo du. Hau esan zuten bere gurasoek, juduei beldur zielako, jadanik juduek hitzartu baitzuten hala non, norbaitek hura Kristo aitortu bazuen, sinagogatik kanporatua bihurtuko zen. Horregatik bere gurasoak esan zuten: Adina du, galdetu berari. Beraz, bigarrenez deitu zuten itsua izan zen gizona, eta esan zioten: Eman aintza Jainkoari; gu badakigu gizon hori bekatiarra dela. Beraz, hark erantzun zuen eta esan zuen: Bekataria den ala ez, ez dakit; gauza bat dakit: itsu nintzen eta orain ikusten dut. Baina esan zioten berriz: zer egin zizun? Nola ireki zizkizun begiak? Erantzun zien haiei: esan nizuen jadanik, eta ez zenuten entzun; zer nahi duzue berriz entzun? Zuek ere ez al duzue nahi haren ikasle bihurtu? Iraindu zuten hura eta esan zuten: Zu haren ikaslea zara, baina gu Moisesen ikasleak gara. Gu dakigu Jainkoaĸ Moisesi hitz egin diola, baina ez dakigu hau nondik den. Gizonak erantzun zuen eta esan zien: Horretan harrigarria da, izan ere, zuek ez dakizue nondik den, eta nire begiak ireki ditu. Dakigu, baina, bekatariak Jainkoak ez dituela entzuten, baina baldin norbait Jainkoaren beldurra bada eta bere borondatea egiten badu, hori entzuten duela. Arotik ez da entzun inork itsu jaiotako baten begiak ireki dituenik. Baldin hau Jainkoagandik ez bazen, ezin zezakeen ezer egin. Erantzun zuten eta esan zioten: bekatuetan zu jaio zinen osorik, eta zu

irakasten al diguzu guri? Eta kanporatu zuten hura kanpora. Jesusek entzun zuen kanporatu zutela hura, eta aurkitu zuenean, esan zion: Zu sinesten duzu Jainkoaren Semean? Hark erantzun eta esan zuen: Eta nor da, Jauna, beragan sinets dezadan? Jesusek esan zion: Ikusi duzu hura, eta zurekin mintzatzen ari dena hura da. Baina berak esan zuen: Sinesten dut, Jauna, eta adoratu egin zion. Eta Jesusek esan zuen: Epaiketarako ni mundu honetara etorri nintzen, ikusten ez dutenak ikusi dezaten eta ikusten dutenak itsu bihur daitezen. Eta fariseoetako berarekin zeuden hauek entzun zuten gauza hauek, eta esan zioten hari: Ez ote gara gu ere itsuak? Jesusek esan zien: baldin itsuak bazenate, ez zenukete bekaturik izango; orain, ordea, esaten duzue ikusten dugula, beraz zuen bekatua geratzen da.

10

Benetan benetan esaten dizuet, ateetatik sartzen ez dena ardien patiora, baizik beste nonbaitetik igotzen dena, hura lapurra da eta bandolero bat; baina ateetatik sartzen dena ardien artzaina da. Honi atezainak irekitzen dio, eta ardiek haren ahotsa entzuten dute, eta bere ardiak izenez deitzen ditu eta kanpora eramaten ditu. Eta bere ardiak kanpora botatzen dituenean, haien aurretik doa, eta ardiak hura jarraitzen dute, ezagutzen dutelako haren ahotsa; baina arrotzari ez diote jarraituko, baizik ihes egingo dute harengandik, ez dutelako ezagutzen arrotzen ahotsa. Esaera hau esan zien Jesusek, baina haiek ez

zuten ulertu zer zen haiei esaten ari zitzaiena. Jesusek, beraz, berriro esan zien: Amen, amen, esaten dizuet ni naizela ardien atea. Nire aurretik etorri ziren guztiak lapurrak eta bandidoak dira, baina ardiek ez zieten entzun. Ni naiz atea; nire bidez norbait sartzen bada, salbatua izango da, eta sartuko da eta aterako da, eta larreak aurkituko ditu. Lapurra ez dator lapurtzeko, hiltzeko eta suntsitzeko baizik; ni etorri nintzen bizitza izan dezaten eta ugariro izan dezaten. Ni naiz artzain ona. Artzain onak bere arima jartzen du ardien alde; langile kontratuak, ordea, eta artzain ez izanik, zeinen ardiak ez diren berekoak, ikusten du otsoa etortzen eta uzten ditu ardiak eta ihes egiten du; eta otsoak harrapatzen ditu haiek eta barreiatzen ditu ardiak. Baina langile alokatuak ihes egiten du, langile alokatu delako eta ardiei buruz axolarik ez diolako. Ni naiz artzain ona, eta ezagutzen ditut nireak eta ezagutzen naiz nireetarik, aitak ni ezagutzen nauen bezala eta ni aita ezagutzen dudan bezala, eta nire arima jartzen dut ardien alde. Eta beste ardiak ditut, zeintzuk ez baitira korral honetatik, eta haiek ere ekarri behar ditut, eta nire ahotsa entzungo dute, eta artalde bakarra izango da, artzain bakarra. Horregatik Aitak maite nau, nik nire arima ematen dudalako, berriro hartu ahal izateko. Inork ez dit hura kentzen, baizik ni berez jartzen dut hura, agintea daukat hura jartzeko, eta agintea daukat hura berriro hartzeko, agindu hau hartu nuen nire Aitagandik. Zatiketa bat berriro gertatu zen juduetan hitz hauengatik. Esaten zuten, ordea, haietako askok: Deabrua du eta erotu da. Zergatik entzuten diozue? Besteak zioten: Hitz hauek ez dira deabrudunarenak. Deabruak ez al ditu itsuen begiak ireki

ditzake? Gertatu zen dedikazioa Jerusalemen, eta negua zen; eta Jesus ibiltzen zen tenpluan Salomonaren atarian. Beraz, juduek inguratu zuten hura eta esaten zioten hari: noiz arte gure arima kentzen duzu? Kristo zu bazara, esan iezaguzu ausardiaz. Jesusek erantzun zien haiei: esan nion zuei, eta ez duzue sinesten; lanak nik egiten ditudan nire aitaren izenean, hauek testigantza ematen dute niri buruz; baina zuek ez duzue sinesten; ez baitara nire ardietatik, esan nion zuei bezala. Nire ardiak nire ahotsa entzuten dute, eta ni ezagutzen ditut haiek, eta jarraitzen didate, eta ni bizitza betikoa ematen diet haiei, eta ez dira galduko betiko, eta inork ez ditu kenduko haiek nire eskutik. Nire aita, nork eman dit niri, guztiak baino handiagoa da, eta inork ezin du ezer harrapatu nire aitaren eskutik. Ni eta aitak bat gara. Juduek, beraz, berriro harriak eraman zituzten hura harrikatzeko. Jesusek erantzun zien: Lan on asko erakutsi dizuet nire Aitagandik; zein haietako lanagatik harrika egiten naukazue ni? Juduek erantzun zioten esanez: Lan eder batengatik ez zaitugu harrikatu, baizik blasfemiagatik, eta gizon izanik zeure burua Jainko egiten duzulako. Jesusek erantzun zien: Ez al dago idatzita zuen legean Ni esan nuen, jainkoak zarete? Baldin haiek jainkoak esan bazituen, zeinen batera Jainkoaren hitza etorri bazen, eta ezin da askatu idazkia, zeina aitak santifikatu eta mundura bidali zuen, zuek diotzue blasfematzen duzula, zergatik esan nuen, Jainkoaren semea naiz? Nire aitaren lanak egiten ez baditut, ez niri sinetsi; baina egiten baditut, nahiz eta niri ez sinesten, lanei sinets iezaiezue, jakin dezazuen eta sinets dezazuen aita nigan dagoela eta ni beragan. Beraz, berriro ere harrapatu nahi zuten hura, baina

haien eskutik ihes egin zuen. Eta berriro joan zen Jordanaren harantzago, leku hartara non Joan lehen bateatzen ari zen, eta han geratu zen. Eta asko etorri ziren haren aldera eta esaten zuten: Joanek ez zuen inolako seinaleak egin, baina Joanek honi buruz esan zuen guztia egia zen. Eta asko sinesten zuten han berarengan.

11

Baina norbait gaixo zegoen, Lazaro, Betaniakoa, Mariaren eta haren ahizpa Martaren herrikoa. Zen baina Maria hura gantzutu zuen Jauna gantzuarekin eta garbitu zituen haren oinak bere ileekin, zeinaren anaia Lazaro gaixo zegoen. Ahizpek bidali zuten beraz hura, esanez: Jauna, ikusi, maite duzuna gaixo dago. Entzun ondoren, ordea, Jesusek esan zuen: Gaixotasun hau ez da heriotzarako, baizik Jainkoaren gloriarako, Jainkoaren Semea haren bidez glorifikatu dadin. Jesusek Marta, haren ahizpa eta Lazaro maite zituen. Beraz entzun zuenean gaixo zegoela, orduan benetan egon zen zegoen lekuan bi egun; gero honen ondoren dio ikasleei: goazen Judeara berriro. Ikasleek esaten diote: Errabino, orain juduek zu harrikatu nahi zuten, eta berriro hara joan nahi duzu? Jesusek erantzun zuen: ez al dira hamabi ordu egunaren? Norbait egunean ibiltzen bada, ez du behaztopatzen, mundu honen argia ikusten duelako; baina norbait gauean ibiltzen bada, behaztopatzen du, argia beragan ez dagoelako. Hauek esan zituen, eta honen ondoren haiei dio: Lazaro, gure laguna, lo

hartu du, baina noa hura esnatzera. Haren ikasleek esan zuten, beraz: Jauna, lo hartu badu, salbatuko da. Jesusek bere heriotzari buruz esan zuen, baina haiek uste izan zuten loaren atsedena buruz ari zela. Orduan, beraz, esan zien Jesusek ausardiaz: Lazaro hil da, eta pozten naiz zuen gatik, sinets dezazuen, ez nintzelako han; baina goazen harengana. Beraz, Tomas, Didymus deitua, ikaskide-lagunei esan zien: Goazen gu ere, harekin hil gaitezen. Etorri zenean, beraz, Jesusek aurkitu zuen lau egun zeramatzala dagoeneko hilobian. Betania Jerusalemtik gertu zegoen, hamabost estadio ingurura, eta juduetako asko etorri ziren Marta eta Mariaren ingurukoenengana haien anaia dela-eta haiek kontsolatzeko. Marta, beraz, entzun zuenean Jesus datorrelako, joan zen hura hartzera; Maria, ordea, etxean eseri zen. Marta-k, beraz, Jesusi esan zion: Jauna, hemen egon bazina, nire anaia ez zen hila izango. Baina orain ere badakit Jainkoak emango dizula zuk Jainkoari eskatuko diozun guztia. Jesusek dio hari: Zure anaia jaiki egingo da. Martak diotsio: Badakit piztuko dela azken eguneko pizkunderakoan. Jesusek esan zion: Ni naiz piztea eta bizia. Nigan sinesten duena, nahiz eta hil, biziko da; eta bizi dena eta nigan sinesten duena ez da inoiz hilko betirako. Sinesten duzu hau? Dio hari: Bai, Jauna, ni sinetsita nago zu zarela Kristo, Jainkoaren Semea, mundura etortzen dena. Eta hau esan ondoren, joan zen eta Maria bere arreba deitu zuen isilpean, esanez: Irakaslea hemen dago eta deitzen zaitu. Hura entzun zuenean, azkar altxatu zen eta haren aldera joan zen. Oraindik ez zen Jesus herrira etorri, baizik eta Martak topatu zuen lekuan zegoen. Juduak, beraz, harekin etxean zeuden eta

konsolatzen zuten hura, ikusi zutenean Maria azkar altxatu eta irten zela, jarraitu zioten, esanez hilobira doala han negar egiteko. Maria, beraz, Jesus zegoen tokira etorri zenean, hura ikusi zuenean erori zen haren oinetara esanez: Jauna, hemen egon bazina, ez zen hil nire anaia. Jesuek, beraz, ikusi zuenean hura negarrez eta harekin bildu ziren juduak negarrez, sakonki mugitua izan zen espirituarekin eta bere burua nahastu zuen, eta esan zuen: non jarri duzue hura? Esaten diote hari: Jauna, etorri eta ikusi. Jesusek negar egin zuen. Esaten ari ziren beraz juduak: ikusi nola maite zuen hura; batzuek ordea haietatik esan zuten: ezin zezakeen honek, itsuaren begiak ireki zituena, egin hau ere hil ez zedin? Jesus, beraz, berriro bere baitan sakontasunez hunkitua, hilobira dator. Kobazulo bat zen, eta harri bat zegoen gainean. Jesusek dio: altxatu harria. Hil eginaren arreba Martak dio hari: Jauna, dagoeneko usaintzen du; laugarren egunekoa da-eta. Jesusek dio hari: Ez al nizun esan sinesten baduzu, Jainkoaren aintza ikusiko duzula? Beraz, hartu zuten harria non hildakoa etzanda zegoen. Eta Jesusek begiak gora altxatu zituen eta esan zuen: Aita, eskerrak ematen dizkizut entzun nauzu-lako. Baina ni jakiten nuen beti entzuten didazula, baina inguruan dagoen jendeagatik esan nuen, sinets dezaten zuk ni bidali nauzula. Eta hau esanda, ahots handiz oihu egin zuen: Lazaro, atera kanpora! Eta atera zen hila, oinak eta eskuak oihal-zerrendez loturik, eta haren aurpegia zapiarekin inguraturik zegoen. Jesusek haiei esaten die: askatu hura eta utzi joatera. Juduetako asko, beraz, Mariaren aldera etorri eta Jesusek egin zuena ikusi zutenek, beragan sinetsi zuten. Baina haietatik batzuk fariseuengana joan ziren eta esan

zieten Jesusek egin zuena. Bildu zuten, beraz, apaiz nagusiak eta fariseoak kontseilua, eta esaten zuten: Zer egiten dugu, gizon honek zeinuak asko egiten dituelako? Hura horrela uzten badugu, guztiak sinetsiko dute hura, eta erromatarrak etorriko dira eta gure lekua eta nazioa kenduko dituzte. Baina haietako bat Kaifas, urte hartako apaiz nagusia izanik, esan zien: zuek ez dakizue ezer, eta ez duzue pentsatzen onuragarria dela guri gizon bat hil dadin herriaren alde eta nazio osoa galdu ez dadin. Hau baina bere burutik ez zuen esan, baizik urte hartako apaiz nagusia izanik profetizatu zuen Jesusek herriaren alde hil behar zuela, eta ez herriaren alde bakarrik, baizik Jainkoaren seme-alaba barreiatuak ere batean bildu zitzan. Egun hartatik aurrera, beraz, kontseilua hartu zuten hura hil zezaten. Jesus, beraz, ez zen gehiago askatasunez ibilitzen juduen artean, baizik joan zen handik basamortuaren hurbileko lurraldera, Efraim izeneko hirira, eta han ematen zuen denbora bere ikasleekin. Baina Juduen Pazko hurbil zen, eta askok igo ziren Jerusalemera lurraldetik Pazko aurretik beraiek garbitzeko. Beraz, Jesus bilatzen ari ziren eta elkarrekin hitz egiten ari ziren tenplu-an zutik, zer iruditzen zaizue, ez ote da etorriko festara? Apaiz nagusiek eta Fariseuek agindu bat eman zuten: norbaitek non dagoen jakin bazuen, salatu zezan hura atxilotu ahal izateko.

12

Beraz, Jesusek pazkoaren sei egun lehenago Betaniara etorri

zen, non Lazaro hila zegoen, zeina hildakoen artetik piztu zuen. Beraz, han afari bat egin zioten, eta Martak zerbitzatzen zuen, baina Lazaro harekin mahaiean etzanda zeudenen artean bat zen. Maria beraz, libra bat nardo garbi eta garestiko unguentua hartu zuenean, Jesusen oinak igurtzi zituen eta bere ilekin haren oinak garbitu zituen, eta etxea unguentuaren usainaz bete zen. Beraz dio bere ikasletatik batek, Judah Simon Iskariotetakoak, hura entregatu behar zuena: Zergatik ez zen saldu perfume hau hirurehun denariotan eta eman behartsuei? Hau esan zuen, ordea, ez pobreei buruz kezka zitzaiolako, baizik eta lapurra zelako, eta diruzorroa zuelako eta bertan sartzen zena kentzen zuelako. Jesusek esan zuen, beraz: Utzi hura, nire ehortzeko egunerako gorde du hura. Pobreen beti duzue zuekin, baina ni ez duzue beti. Juduetako jende asko jakin zuen, beraz, han zegoela, eta ez Jesusengatik bakarrik etorri ziren, baizik eta Lazaro ikusteko ere, zeina hildakoen artetik piztu zuen. Baina apaiz nagusiek erabaki zuten Lazaro ere hil zezaten, juduetako asko haren bidez joaten zirelako eta Jesusengan sinesten zutelako. Biharamunean, jaiara etorri zen jende asko, entzun zutenean Jesus Jerusalemera datorela, palmondoen adarrak hartu zituzten eta atera ziren hura biltzera, eta oihu egiten zuten: Hosanna, bedeinkatua dator Jaunaren izenean, Israelgo erregea. Asto gazte bat aurkitu ondoren, Jesusek haren gainean eseri zen, idatzita dagoen bezala: ez izan beldurrik, Sionen alaba; hona hemen zure erregea dator asto-ume baten gainean eserita. Hauek, ordea, ez zituzten ezagutu haren ikasleek hasieran, baina Jesu goretsua izan zenean, orduan gogoratu ziren gauza hauek haren gainean idatzita zeudela, eta hauek

egin zizkiotela hura. Jendetzak lekukotza zuen, beraz, berarekin zegoenak, Lazaro hilobitik kanpora deitu zuenean eta hura hildakoetatik altxatu zuenean. Horregatik jendetza aurrez joan zitzaion, entzun zutelako hark zeinu hori egin zuela. Fariseuak, beraz, beren artean esan zuten: ikusten duzue ez duzuela ezer lortzen? Ikusi, mundua haren atzetik joan da. Jaialdian gurtzeko goera zeuden artean, greko batzuk zeuden. Hauek, beraz, hurbildu ziren Filipori, Galileako Betsaidakoa, eta eskatzen zioten esanez: Jauna, Jesusa ikusi nahi dugu. Felipe dator eta Andreasi esaten dio, eta berriro Andres eta Felipe Jesusi esaten diote; eta Jesusek erantzun zien esanez: ordua etorri da gizakiaren semea glorifikatu dadin. Benetan benetan esaten dizuet: baldin alearen ale bakarra lurrera eroririk hiltzen ez bada, bera bakarrik geratzen da; baina hiltzen bada, fruitu asko ekartzen du. Bere arima maite duenak galduko du hura, eta bere arima mundu honetan gorrotatzen duenak bizitza betikoan gordeko du hura. Baldin norbaitek niri zerbitzatzen badidan, jarraitu beza, eta non ni nagoen, han nire zerbitzaria ere egongo da, eta baldin norbaitek niri zerbitzatzen badidan, Aitak ohore egingo dio. Orain nire arima nahasita dago, eta zer esango dut? Aita, salbatu nazazu ordu honetatik. Baina horregatik etorri nintzen ordu honetara. Aita, glorifikatu zure izena. Beraz, ahots bat etorri zen zerutik: glorifikatu nuen eta berriro glorifikatuko dut. Beraz, zutik zegoen eta entzun zuen jendetzak zioen trumoiak gertatu zela; beste batzuek zioten mezulari batek harekin hitz egin zuela. Jesusek erantzun zuen eta esan: Ahots hau ez da nire bidez gertatu, baizik zuen bidez. Orain epaiketa da mundu honen, orain mundu honen errege kanpora botatua

izango da; eta ni lurretik gora altxatua banaz, guztiak erakarriko ditut neure buruarantz. Hau, ordea, esaten zuen adierazten zein heriotzaz hil behar zuen. Jendetzak erantzun zion: gu entzun dugu legetik Kristo betiko geratzen dela, eta nola zu esaten duzu beharrezkoa dela goratua izatea gizakiaren semea? Nor da hau gizakiaren semea? Jesusek, beraz, haiei esan zien: Oraindik denbora gutxi egongo da argia zuekin. Ibili argia duzuen bitartean, iluntasunak harrapatu ez zaitzaten, eta iluntasunean dabilenak ez daki nora doan. Argia duzuen bitartean, sinets ezazue argian, argiaren semeak bihur zaitezten. Gauza hauek hitz egin zituen Jesus, eta joan ondoren ezkutatu zen haietatik. Hainbeste seinale egin arren haien aurrean, ez zuten hura sinesten, Isaias profetaren hitza bete zedin, zeina esan zuen: Jauna, nork sinesten zuen gure entzuteari? Eta Jaunaren besoa nori agertu zaio? Horregatik ez ziren gai sinisteko, Isaias berriro esan zuelako: itsutu egin ditu haien begiak eta gogortarazi egin du haien bihotza, begiekin ikusi ez dezaten eta bihotzarekin ulertu ez dezaten eta itzuli ez daitezen, eta sendatuko ditut haiek. Gauza hauek esan zituen Isaias haren gloria ikusi zuenean, eta haren buruz hitz egin zuen. Hala ere, ordea, buruzagietatik asko sinesten zuten beragan, baina fariseoengatik ez zuten aitortu, sinagogatik kanporatuak izan ez zitezen; izan ere, gizakien ospea maite zuten gehiago Jainkoaren ospea baino. Jesuek oihu egin zuen eta esan zuen: nigan sinesten duena ez du nigan sinesten, baizik ni bidali nauenagan, eta ni ikusten nauena ikusten du ni bidali nauena. Ni argia mundura etorri naiz, nigan sinesten duen guztia iluntasunean gelditu ez dadin. Eta baldin norbaitek nire hitzak entzuten baditu eta ez

baditu sinesten, ni ez dut hura epaituko, ez bainaiz etorri mundua epaitzera, baizik mundua salba dezadan. Ni baztertzen nauena eta nire hitzak hartzen ez dituena, du hura epaituko duena; hitz egin nuen hitza, hark epaituko du hura azken egunean; zeren ni neure burutik ez bait nuen hitz egin, baina ni bidali ninduen aitak berak eman zidan agindua zer esan eta zer hitz egin; eta badakit haren agindua bizitza betikoa dela. Zeintzuk beraz hitz egiten dut ni, nola esan dit aitak niri, horrela hitz egiten dut.

13

Pazkoaren jaiaren aurretik, Jesús, bere ordua etorri zela jakinda mundu honetatik Aitarengana joateko, munduan zeuden bereak maite izan zituenez, amaiera arte maite izan zituen haiek. Eta afaria gertatu ondoren, deabruak jadanik Simon Iskarioteko Judaren bihotzean sartu zuelarik hura entregatu zezan, Jesusek jakinda Aitak gauza guztiak eman zizkiola eskuetan, eta Jainkoagandik atera zela eta Jainkoagana joaten dela, altxatzen da afaritik eta jartzen ditu jantziak, eta oihal bat hartu ondoren bere burua gerrikotu zuen. Gero ura arroan botatzen du, eta ikasleen oinak garbitzen hasi zen eta gerritik lotuta zeukan eskuoihalarekin lehortu. Dator, beraz, Simon Petrongana, eta hark esaten dio: Jauna, zuk nire oinak garbitzen? Jesusek erantzun zuen eta esan zion: Nik egiten dudana zu ez dakizu orain, baina geroago jakingo duzu. Petrok dio hari: ez, ez duzu garbituko nire oinak inoiz ere. Jesuek erantzun zion hari: baldin

ez badizut garbitzen zu, ez duzu parterik nirekin. Simon Petrok dio hura: Jauna, ez nire oinak bakarrik, baizik eta eskuak eta burua ere. Jesusek dio hura: Bainatu denak ez du beharrik oinak garbitzeko, osoki garbi baita; eta zuek garbiak zarete, baina ez denak. Zekien traizionatzen ari zena, horregatik esan zuen: Ez zarete guztiak garbi. Noiz beraz garbitu zituen haien oinak eta hartu zituen bere jantziak, berriro etzan ondoren esan zien: dakizue zer egin diodan zuei? Zuek Irakaslea eta Jauna deitzen didazue, eta ongi esaten duzue, hori bainaiz. Baldin beraz nik zuen oinak garbitu baditut, Jauna eta Irakaslea naiz eta, zuek ere elkarren oinak garbitu behar dituzue. Adibidea eman dizuet, ni zuei egin dizuedan bezala, zuek ere egin dezazuen; benetan benetan esaten dizuet, ez da esklaborik bere jauna baino handiagoa, ezta apostolurik bera bidali zuenak baino handiagoa. Hauek badakizue, zoriontsuak zarete egiten baduzue. Ez zuon guztiei buruz ari naiz; nik badakit nortzuk aukeratu nituen; baina idazkia bete dadin, nirekin ogia jaten duena bere orrazia nire aurka altxatu du. Oraindik aurretik esaten dizuet, gertatu baino lehen, horrela gertatzen denean sinets dezazuen ni naiz. Benetan, benetan esaten dizuet: norbait bidaliko badut, hura hartzen duenak ni hartzen nau, eta ni hartzen nauena, berriz, ni bidali ninduen hura hartzen du. Hauek esan ondoren, Jesus espirituan nahastu zen, eta testifikatu zuen eta esan zuen: Amen, amen, esaten dizuet zuetako batek salatuko nauela. Ikasleek, beraz, elkarri begiratzen zioten, galduta norbaitez ari zen. Eta etzanda zegoen bat bere ikasleengandik Jesusen bularrean, Jesusek maite zuena; keinu egiten dio beraz honi Simon Petrok galdetzeko nor izango

litzatekeen zeinari buruz esaten duen. Baina hura Jesusen bularraren gainera erori ondoren, dio hari: Jauna, nor da? Jesusek erantzuten du: hura da nori ni ogia busti ondoren emango diodan. Eta zatia busti ondoren, Simonen seme Judah Iskarioteri ematen dio. Eta zatia ondoren, orduan Satanas sartu zen hura barruan. Jesusek beraz dio hari: Egiten duzuna, egin azkarrago. Baina hau inork ez zuen jakin mahaian zeudenen artean zergatik esan zion hura; batzuek uste zuten, Judak diru-kutxa zuelako, Jesusek esaten ziola, erosi behar duguna jaialdirako, edo behartsuei zerbait eman diezaien. Zatia hartu ondoren, beraz, hura berehala atera zen; gaua zen. Noiz beraz atera zenean, Jesusek dio: Orain glorifikatu da gizakiaren semea, eta Jainkoa glorifikatu da beragan. Baldin Jainkoa glorifikatu bazen berarengan, Jainkoak ere glorifikatuko du hura bere buruan, eta berehala glorifikatuko du. Haurtxoak, oraindik denbora gutxi zuekin nago. Ni bilatuko naukazue, eta juduei esan nien bezala non ni noan, zuek ezin etorri zaitezkete, eta zuei esaten dizuet orain. Agindu berri bat ematen dizuet, elkar maite izan dezazuen, ni zuek maite izan zintudan bezala, zuek ere elkar maite izan dezazuen. Honetan jakin dute guztiek nire ikasle zaretela, elkarrengan maitasuna baduzue. Simon Petrok dio hari: Jauna, nora zoaz? Jesusek erantzun zion: non ni joaten naizen, ezin didazu orain jarraitu, baina geroago jarraituko didazu. Petrok diotsio hari: Jauna, zergatik ezin dizut jarraitu orain? Nire arima zure alde jarriko dut. Jesusek erantzun zion: Zure arima nire gainean jarriko duzu? Amen, amen esaten dizut, ez du oilarrak kantatuko ukatu nazun hiru aldiz arte.

14

Ez bedi nahastu zuen bihotza. Jainkoarengan sinesten duzue, eta nigan ere sinesten duzue. Nire aitaren etxean gela asko daude; eta hala ez balitz, esango nizuekeen; zoaz zuei leku bat prestatzera; eta baldin banoa eta prestatzen badizuet leku bat, berriro etorriko naiz eta hartuko zaituztet nire buruarenganera, non ni nagoen hor, zuek ere egon zaitezten. Eta nora ni joaten naizen dakizue, eta bidea dakizue. Tomasek dio hari: Jauna, ez dakigu nora zoazen, eta nola izan gaitezke gai bidea jakiteko? Jesusek diotsio hari: Ni naiz bidea eta egia eta bizitza; inor ez da Aitaganatzera etortzen ni bidez ezean. Baldin ni ezagutu bazinuzketete, nire aita ere ezagutu izango zinuzketete. Eta orain aurrera ezagutzen duzue hura eta ikusi duzue hura. Filipok dio hari: Jauna, erakutsi iguzu Aita, eta nahikoa izango zaigu. Jesusek dio hari: hainbeste denbora zuekin nago, eta ez nauzu ezagutu, Felipe? Ni ikusi nauen horrek aita ikusi du; eta nola zu esaten duzu, erakutsi iezaguzu aita? Ez duzu sinesten ni Aitan nagoela eta Aita nigan dagoela? Hitzak ni zuei hitz egiten dizkizuedan, neure burutik ez ditut hitz egiten; baina Aita nigan geratzen denak berak egiten ditu lanak. Sinets iezadazue ni Aitaren barruan nagoela eta Aita nigan dagoela; bestela, lanak beraiengatik bederen sinets iezadazue. Benetan benetan esaten dizuet, nigan sinesten duenak, nik egiten ditudan lanak hark ere egingo ditu, eta hauek baino handiagoak egingo ditu, nik nire aitaren gana joaten naizelako, eta zer eskatzen duzuen nire izenean, hori egingo dut, aita semean glorifikatu dadin. Zerbait

nire izenean eskatzen baduzue, nik egingo dut. Baldin maite banaukazue ni, nire aginduak bete, eta ni eskatuko diot aitari eta beste abokatua emango dizu zuei, gera dadin zuekin betirako, Egiaren Espirituak, mundua ezin du hartu, ez ikusten duelako hura ez eta ezagutzen ere hura; zuek ordea ezagutzen duzue hura, zuen artean geratzen delako eta zuen barruan egongo delako. Ez zaituztet umezurtz utziko, zuengana nator. Oraindik gutxi eta mundua ez nau gehiago ikusiko, zuek ordea ikusten naukazue, zeren ni bizi naiz eta zuek biziko zarete. Egun hartan jakingo duzue ni nire aitan naudela eta zuek nigan zaudela eta ni zuetan naudela. Nire aginduak dituena eta gordetzen dituena, hura da ni maite nauena. Baina ni maite nauena maitatua izango da nire Aitak, eta nik maitatuko dut hura eta erakutsiko diot neure burua. Judah-ek, ez Iskarioteak, dio: Jauna, zer gertatu da guri zure burua agertuko diezulagula eta ez munduari? Jesusek erantzun eta esan zion: Norbaitek ni maite banauka, nire hitza gordeko du, eta nire aitak hura maiteko du, eta harengana etorriko gara eta egoitza bat harekin egingo dugu. Ni maite ez nauena ez ditu nire hitzak gordetzen, eta entzuten duzuen hitza ez da nirea, baizik eta ni bidali nauen Aitarena. Gauza hauek hitz egin ditut zuei zuen artean geratzen; baina abokatua, Espiritu Santua, zeina bidaliko duen aitak nire izenean, hark irakatsiko dizkizue gauza guztiak eta gogoraraziko dizkizue nik zuei esan nizkizuen gauza guztiak. Bakea uzten dizuet, nire bakea ematen dizuet; ez munduak ematen duen bezala, ni ematen dizuet. Ez bedi nahastu zuen bihotzik ez eta ez bedi beldurtu. Entzun duzue nik zuei esan nuela, noa eta nator zuengana; baldin maite baninduzue, poztu zinetezkeen esan

nuelako, noa aitarengana; aita nire handiagoa ni baino da; eta orain esan dizuet gertatu baino lehen, hala non gertatzen denean sinets dezazuen. Jada ez gauza asko hitz egingo zuekin; dator baitezpada munduaren errege, eta nigan ez du ezer; baina mundua jakin dezan maite dudala aita, eta aiteak agindu zidan bezala, horrela egiten dut. Jaiki zaitezte, goazen hemendik.

15

Ni mahasti egiazko naiz, eta nire aita nekazaria da. Nigan fruitua ematen ez duen adar oro kentzen du, eta fruitua ematen duen oro garbitzen du fruitu gehiago eman dezan. Jadanik zuek garbi zarete nik zuentzat hitz egin dudan hitzagatik. Gelditu nigan, eta ni zuetan. Adarrak ezin duen bezala fruitu ekarri bere kabuz, mahastian geratzen ez bada, horrela ezta zuek ere, nigan geratzen ez bazarete. Ni mahastia naiz, zuek adarrak zarete. Nigan geratzen dena eta ni beragan, honek fruitu asko ekartzen du, zeren nire gabe ezin duzue ezer egin. Baldin norbait nigan geratzen ez bada, kanpora jaurtita izan zen adar bezala eta lehortu egin zen, eta haiek biltzen dituzte eta sura botatzen dituzte, eta erretzen da. Baldin nigan geratzen bazarete eta nire hitzak zuetan geratzen badira, nahi duzuena eskatu, eta egingo zaizue. Honetan glorifikatu zen nire aita, fruta asko ekartzean, eta horrela nire ikasleak izango zarete. Aitak ni maitatu ninduen bezala, eta nik zuek maitatu zintuztedadet, egon zaitezte nire maitasunean. Nire aginduak gordetzen badituztue, nire maitasunean geldituko zarete, ni nire aitaren aginduak gorde

ditut eta bere maitasunean geratzen naizen bezala. Hauek hitz egin dizkizuet, nire poza zuen artean iraun dezan eta zuen poza bete dadin. Hau da nire agindua: elkar maite izan dezazuen ni zuek maite izan zintuztedanez. Inork ez du hau baino maitasun handiagoa, norbaitek bere arima bere adiskideen alde jartzea. Zuek nire lagunak zarete, baldin egiten baduzue nik agintzen dizuedana. Ez diot gehiago zuei esklaboak, zeren esklabuak ez daki zer egiten duen bere jaunak, zuei ordea esan dizuet lagunak, zeren guztia entzun dudana nire aitarengandik ezagutarazi dizuet zuei. Ez zuek ni aukeratu naukazue, baizik nik zuek aukeratu zaituztet, eta jarri zaituztet zuek joan zaitezten eta fruitua ekarri dezazuen, eta zuen fruitua gelditu dadin, nire izenean Aitari eskatzen diozuen guztia eman diezazuen. Hauek agintzen dizkizuet, elkar maita dezazuen. Baldin munduak zuei gorrotoa badizue, jakin ezazue ni zuek baino lehen gorroto izan nauela. Munduarena izango bazinete, munduak berea maite izango zuen; baina munduarena ez zarete, baizik eta nik hautatu zintuztetan zuek mundutik, horregatik munduak gorroto zaituzte. Gogoratu nik zuei esan nizuen hitza: ez da esklaborik bere jauna baino handiagoa. Baldin ni persegitu bazuten, zuek ere persegituko zaituztete; baldin nire hitza gorde bazuten, zuena ere gordeko dute. Baina hauek guztiak egingo dizkizuete nire izenaren erruz, ez baitute ezagutzen ni bidali nauena. Baldin etorri ez banintz eta haiekin hitz egin ez banuen, bekaturik ez zuten izango; baina orain aitzakiarik ez dute beren bekatuari buruz. Ni gorrotatzen nauena nire aita ere gorrotatzen du. Baldin lanak ez banituen egin haien artean inork besteak egin ez dituena, bekaturik ez

zuten izango; baina orain ikusi dute eta gorroto izan dute ni eta nire aita. Baina hala bete dadin haien legean idatzita dagoen hitza: Dohainik gorroto egin didate. Baina noiz etorri Defendatzailea nik bidaliko dizuedan Aitagandik, Egiaren Espiritu Aitagandik ateratzen dena, hark lekukotuko du niri buruz; eta zuek ere lekukotzen duzue, hasieratik nirekin zarete delako.

16

Hauek hitz egin dizkizuet iraindu ez zaitezten. Kanporatuak egingo zaituztete, baina badator ordua non zuek hiltzen dituenak uste izango duen Jainkoari zerbitzua eskaintzen ari dela. Eta gauza hauek egingo dituzte, ez dutelako ezagutu aita ez eta ni ere. Baina gauza hauek hitz egin dizuet, hala non ordua etorri denean, gogoratu zaitezteten haietaz nik zuei esan nizuela. Baina gauza hauek ez nizkizuen esan hasieratik, zuekin nengoen-eta. Orain baina ni noa ni bidali ninduen hura batera, eta inor ez zuetatik galdetu dit non zoazen, baina gauza hauek hitz egin diet zuei, tristurak bete du zuen bihotza. Baina ni egia esaten dizuet: onuragarria da zuetzat ni joatea. Zeren baldin ni ez banoa, abokatua ez da etorriko zuengana; baina baldin banoa, bidaliko dut hura zuengana; eta etorrita hark munduari errudiko dio bekatuari buruz eta zuzentasunari buruz eta epaiketari buruz. Bekatuari buruz, benetan, ez dutelako sinesten nigan; justiziari buruz, ordea, nire aitarengana noa eta ez naukazue gehiago ikusten; epaiketari buruz, ordea, mundu

honen errege epaitua izan da. Oraindik asko daukat esateko zuentzat, baina ez zarete gai hori jasateko orain. Baina noiz datorrenean hura, Egiaren Izpiritua, gidatuko zaituzte egia guztira, ez zeren hitz egingo du bere burutik, baina entzuten duen guztia hitz egingo du, eta datozenak iragarriko dizue. Hark ni glorifikatuko nau, zeren niretik hartuko baitu eta zuei iragarriko baitzizuete. Aitak duen guztia nirea da, horregatik esan nuen nitik hartuko duela eta zuei iragarriko dizuela. Denbora gutxi barru eta ez naukazue ikusiko, eta berriro denbora gutxi barru ikusiko naukazue, zeren ni Aitarengana joaten bainaiz. Bere ikasletatik batzuek elkarri esan zieten, beraz: Zer da esaten digun hau: Denbora gutxi eta ez naukazue ikusiko, eta berriz denbora gutxi eta ikusiko naukazue, eta Ni Aitarengana noa? Esaten ari ziren beraz: zer da hau esaten duena, txikia? Ez dakigu zer hitz egiten duen. Jakin zuen, beraz, Jesusek hura galdetu nahi zutela, eta esan zien: Honi buruz bilatzen duzue elkarrekin, esan nuelako: Gutxi eta ez naukazue ikusten ni, eta berriro gutxi eta ikusiko naukazue ni? Benetan benetan esaten dizuet zuek negarrez egingo duzuela eta deitorez egingo duzuela zuek, baina mundua poztu egingo da; zuek baina tristetu egingo zarete, baina zuen tristura poz bihurtuko da; emakumea erditzen duenean, tristura du, zeren etorri baita bere ordua; baina haurra erditzen duenean, ez du gehiago gogoratzen estualdiari pozagatik, zeren jaio baita gizon bat mundura. Eta zuek, beraz, mina duzue orain, baina berriro ikusiko zaituztet eta zuen bihotza poztu egingo da, eta zuen poza inork ez du kentzen zuengandik. Eta egun hartan ez didazue ezer galdetuko. Amen, amen esaten dizuet: zenbat ere eskatuko

diozueten Aitari nire izenean, emango dizu zuei. Orain arte ez duzue ezer eskatu nire izenean; eskatu eta jasoko duzue, zuen poza betea izan dadin. Gauza hauek paraboletan hitz egin dizuet, baina dator ordua noiz gehiago ez paraboletan hitz egingo dizuet, baizik irekitasunez Aitaz jakinaraziko dizuet. Egun hartan nire izenean eskatuko duzue; eta ez diet esaten zuei nik Aita zuen inguruan eskatuko dudanik; bera Aitak berak maite zaituzte, zuek ni maite izan naukazuelako, eta sinetsi duzuelako ni Jainkoagandik atera nintzela. Aitagandik atera nintzen eta mundura etorri naiz; berriro mundua uzten dut eta aitagana noa. Bere ikasleek esan zioten: Begira, orain garbi hitz egiten duzu, eta ez duzu esaerarik esaten. Orain dakigu badakizula gauza guztiak eta ez duzula beharrik inork zu galdetu dezan. Honetan sinesten dugu Jainkoagandik atera zinela. Erantzun zien Jesusek: orain sinesten duzue; hara dator ordua, eta orain etorri da, barreiatu zaiteztela bakoitza bere etxera eta ni bakarrik utzi nazazuela; eta ez nago bakarrik, Aita nirekin dagoelako. Gauza hauek esan dizkizuet nigan bakea izan dezazuen. Munduan tribulazio izango duzue; baina ausardia izan, nik mundua garaitu dut.

17

Gauza hauek hitz egin zituen Jesusek, eta jaso zituen bere begiak zerura eta esan zuen: Aita, etorri da ordua; glorifikatu zure semea, zure semeak ere glorifikatu zaitzaten zu, eman zenion hari agintea haragi guztiaren gainean, eman diezaien haiei

bizitza betikoa eman diezun hari guztiari. Hau da, berriz, betiereko bizia: zu, Jainko egiazko bakarra, eta zuk bidali zenuen Jesukristo ezagutzea. Ni zu glorifikatu nuen lurraren gainean, lana bukatu nuen eman didazuna egin dezadan; eta orain glorifikatu nazazu zu, aita, zeure ondoan aintza horrekin nuen mundua izan baino lehen zure ondoan. Agertu dut zure izena gizakiei, zeintzuk eman baitizkidazu mundutik. Zurenak ziren eta eman dizkidazu haiek niri, eta zure hitza gorde dute. Orain jakin dute gauza guztiak eman dizkidazun guztiak zutik direla; hitzak eman dizkidazun eman diet haiei, eta beraiek hartu dute, eta benetan jakin dute zutik atera nintzela, eta sinetsi dute zu ni bidali nauzula. Ni haien gainean eskatzen dut; ez munduaren gainean eskatzen dut, baizik eman dizkidazun horien gainean, zurea direlako, eta nire guztiak zurea dira eta zurea nireak dira, eta glorifikatua izan naiz haietan. Eta ez naiz gehiago munduan, eta hauek munduan daude, eta ni zure aldera nator. Aita santua, gorde itzazu haiek zure izenean, zeina eman baitidazu niri, bat izan daitezen gu bezala. Noiz ni haiekin nintzen munduan, ni haiek zaintzen nuen zure izenean; zeinek eman dizkidazu niri zaindu nuen, eta inor haietatik ez zen galdu ezean galtzeko semea, idazkia bete dadin. Orain, ordea, zuri nator, eta gauza hauek munduan esaten ditut, nire poza beteta izan dezaten berengan. Nik eman diot haiei zure hitza, eta munduak gorroto izan ditu haiek, mundutik ez baitira, ni mundutik ez naizen bezala. Ez dut eskatzen haiek mundutik kentzea, baizik haiek gaiztotik zaintzea. Mundu-tik ez dira, ni mundu-tik ez naizen bezala. Santifikatu itzazu haiek zure egiaren bidez; zure hitza egia da. Zuk ni mundura bidali

ninduzun bezala, nik ere haiek mundura bidali nituen. Eta haien alde ni santifikatzen dut neure Ez hauei buruz bakarrik galdetzen dut, baizik eta haien hitzaren bidez nigan sinesten dutenen buruz ere, denak bat izan daitezen, zu, aita, nigan eta ni zugan bezala, haiek ere gugan bat izan daitezen, mundua sinets dezan zu ni bidali nauzula. Eta nik aintza zuk eman didazuna eman diet haiei, bat izan daitezen gu bat garen bezala, ni haiengan eta zu nigan, perfekzionatuak izan daitezen batera, eta mundua jakin dezan zuk ni bidali nauzula eta maite izan dituzu haiek ni maite izan nauzun bezala. Aita, zeinek eman dizkidazu niri, nahi dut non naizen ni, haiek ere izan daitezen nirekin, ikus dezaten nire goraintzia, zeina eman dizkidazu niri, zeren maite izan nauzu munduaren oinarria baino lehen. Aita zuzena, eta munduak zu ez zaituen ezagutu, baina nik zu ezagutu zaitut, eta hauek ezagutu dute zu ni bidali zinuela, eta ezagutarazi nien haiei zure izena eta ezagutaraziko dut, maitasuna zeinarekin maite izan ninduzun haiengan egon dadin, eta ni haiengan.

18

Hauek esanda, Jesusu irten zen bere ikaslearekin Zedronen torrentearen harandeaz, non lorategi bat bazen, zeinetan sartu zen bera eta bere ikasleak. Judah traizionatzen zuenak ere lekua ezagutzen zuen, Jesus sarritan bere ikaslekin han bildu ohi baitzen. Beraz, Judak kohorte bat hartu eta apaiz nagusien eta Fariseuaren laguntzaileak hartu, eta hara dator sua-argiekin eta

linternarekin eta armekin. Jesus, beraz, bere gainera etortzen ari ziren gauza guztiak jakinda, irten eta esan zien: Nor bilatzen duzue? Erantzun zioten: Jesus Nazaretarra. Jesuek haiei dio: ni naiz. Eta Judah ere, hura ematen ari zena, haiekin zutik zegoen. Hala beraz, esan zienean Ni naiz, atzera joan ziren eta lurrera erori ziren. Berriro, beraz, haiei galdetu zien: nor bilatzen duzue? Eta haiek esan zuten: Jesus Nazaretarra. Jesus-ek erantzun zuen: esan nizuen zuei ni naizela. Beraz ni bilatzen baduzue, utzi hauek joaten; bete dadin esan zuen hitza: eman dizkidazunak, ez dut galdu haietatik inor. Simon Pedrok, beraz, ezpata bat edukiz, atera zuen hura, eta jo zuen apaiz nagusiaren morroia eta moztu zuen haren eskuineko belarria; eta morroiaren izena Malko zen. Jesusek, beraz, Petrori esan zion: Bota ezpata funtsera. Aitak eman didan kopa ez al dut edango? Kohortea, beraz, eta tribuno militarra eta juduaren zerbitzariak atxilotu zuten Jesus eta lotu zuten hura, eta eraman zuten hura Annasen aurrera lehenik; Kaifasen aitaginarreba zen, eta hura urte hartako apaiz nagusia zen. Kaifas zen, baina, Judutarrei aholkatu ziena komeni zela gizon bat galtzea herriarentzat. Simon Petrok eta beste ikasle batek Jesusi jarraitzen zioten. Ikasle hura ezaguna zen apaiz nagusiarentzat, eta sartu zen Jesusekin batera apaiz nagusiaren patiora; baina Pedro zegoen atearen ondoan kanpoan. Beraz atera zen beste ikaslea, apaiz nagusiaren ezaguna zena, eta esan zion atezainari, eta sartu zuen Pedro. Beraz dio ate-zaindari neskameak Pedrori: ez eta zu ere gizon honen ikasleetakoa zara? Hark dio: ez naiz. Esklaboak eta laguntzaileak zutik zeuden, ikatz-sua egin zutelako hotz egin zuelako, eta berotzen ari ziren; Pedro ere haiekin zegoen, zutik

eta berotzen ari zela. Apaiz nagusiak, beraz, Jesus galdetu zion bere ikasleei buruz eta bere irakaskuntzari buruz. Jesusek erantzun zion: Ni irekitasunez hitz egin nion munduari, beti irakatsi nuen biltzarrean eta tenpluan, non juduak beti biltzen diren, eta ezkutuan ez nuen ezer hitz egin. Zer galdetzen didazu? Galdetu entzun dutenei zer hitz egin nuen haiei; ikusi, hauek dakite nik esan nuena. Hauek esan ondoren, baina, laguntzaileetako bat ondoan zegoenak kolpe bat eman zion Jesusi esanez: Horrela erantzuten diozu apaiz nagusiari? Jesusek erantzun zion: Baldin gaizki hitz egin badut, testifikatu gaitzari buruz; baina baldin ongi, zergatik jotzen nauzu? Anasek hura loturik bidali zuen Kaifas apaiz nagusiarengana. Simon Pedro zutik egon zen eta bero hartzen ari zen. Esan zioten beraz hari: ez zu ere haren ikasleetakoa zara? Ukatu zuen beraz hark eta esan zuen: ez naiz. Apaiz nagusiaren morroietako batek dio, Pedro-k belarria moztu zion haren ahaide zena: ez al zaitut ni ikusi lorategian harekin? Berriro beraz, Petrosek ukatu zuen, eta berehala oilarrak jo zuen. Beraz, Jesús Kaifasen-etik pretoriora eramaten dute. Goiza zen, eta beraiek ez ziren pretoriora sartu, kutsatu ez daitezen, baizik eta pazkoa jan dezaten. Atera zen, beraz, Pilato haiekengana eta esan zuen: Zein salaketa ekartzen duzue gizon honen aurka? Erantzun zioten eta esan zioten: Hau gaizkilea ez balitz, ez genuke zuri entregatuko. Esan zien beraz Pilatosek haiei: hartu ezazue hura zuek eta zuen legearen arabera epai ezazue hura. Juduek esan zioten beraz hari: guri ez zaigu baimendua inor hil; Jesusen hitza bete zedin, esan zuen adieraziz zein heriotzaz hil behar zuen. Sartu zen beraz praitoriora berriro Pilatok eta deitu zuen Jesus eta esan zion: zu

zara juduen erregea? Jesusek erantzun zion: Zeure kabuz esaten duzu hori, ala besteek esan dizute niri buruz? Pilatosek erantzun zuen: ez ote naiz ni judua? Zure nazioak eta apaiz nagusiek eman zaituzte niri; zer egin duzu? Jesusek erantzun zuen: Nire erresuma ez da mundu honetatik. Baldin nire erresuma mundu honetatik balitz, nire laguntzaileek borrokatuko lukete, juduei entregatu ez nendin. Baina orain nire erresuma ez da hemendik. Esan zion beraz Pilatok: beraz errege zara zu? Jesusek erantzun zuen: zu diozu errege naizela ni. Ni honetarako jaio naiz eta honetarako etorri naiz mundura, egiari buruz lekukotza egin dezadan. Egitatik den oro nire ahotsa entzuten du. Pilatosek diotsio: zer da egia? Eta hau esan ondoren, berriro atera zen judutarren aurrera eta esan zien: ni ez dut aurkitzen inolako errurik beragan; baina ohitura bat dago zuei bat askatu Pazkoetan; nahi duzue beraz askatu judutarren erregea? Oihu egin zuten beraz berriro denek esanez: ez hau, baizik Barrabas. Eta Barrabas lapurra zen.

19

Orduan, beraz, Pilatosek Jesus hartu zuen eta azotatu egin zuen. Eta soldaduek arantzazko koroa bat ehundu ondoren jarri zuten haren buruan, eta jantzi purpura bat inguratu zioten, eta esaten zuten: Tori, Juduen erregea; eta ematen zizkioten kolpeak. Atera zen beraz berriro kanpora Pilato, eta esaten die haiei: Ikusi, ekartzen dut zuei hura kanpora, jakin dezazuen bertan ez dudala inongo errurik aurkitzen. Beraz Jesus atera zen kanpora

eramaten arantzazko koroa eta purpurazko mantua, eta dio haiei: ikusi gizona. Beraz, apaiz nagusiek eta zerbitzariek hura ikusi zutenean, oihu egin zuten esanez: gurutziltzatu, gurutziltzatu hura. Pilatosek haiei dio: hartu ezazue hura zuek eta gurutziltzatu; ni ez baitut aurkitzen beragan errurik. Juduek erantzun zioten: Gu legea dugu, eta gure legearen arabera hil behar du, bere burua Jainkoaren seme egin duelako. Beraz Pilatok hitz hau entzun zuenean, gehiago beldurtu zen, eta pretoriora sartu zen berriro eta Jesusi esaten dio: nongoa zara zu? Baina Jesusek ez zion erantzunik eman. Beraz dio hari Pilatok: niri ez duzu hitz egiten? Ez al dakizu autoritatea dudala zu gurutziltzatzeko eta autoritatea dudala zu askatzeko? Jesusek erantzun zuen: ez zenuen nire aurka agintaritzarik, goitik emana ez bazaizu; horregatik, ni zuri ematen dizunak bekatu handiagoa du. Honetatik Pilatok hura askatzea bilatzen zuen; baina judutarrak oihu egiten zuten esanez: hau askatzen baduzu, ez zara Zesarren laguna. Bere burua errege egiten duen guztia Zesarren aurka hitz egiten du. Beraz Pilatok hitz hau entzun ondoren Jesus kanpora eraman zuen, eta eserita jarri zen plataformaren gainean leku batean deitua Harriz Zorua, hebreraz ordea Gabata; eta bazen Pazkoaren prestaketa, eta ordua sei bezala zen; eta dio judutarrei: ikusi zuen erregea. Baina haiek oihu egin zuten: kendu, kendu, gurutziltzatu hura! Pilatosek haiei esaten die: zuen erregea gurutziltzatuko dut? Apaiz nagusiek erantzun zuten: ez dugu erregerik Zesar ez bada. Orduan, beraz, hura haiei eman zien gurutziltzatu zedin. Hartu zuten Jesus eta eraman zuten; eta bere gurutzea kargatzen ateratzen zen burezurraren toki deitua denera, zeina

hebrearrez Golgota deitzen da, non hura gurutziltzatu zuten, eta harekin beste bi alde honetatik eta alde horretatik, erdian berriz Jesus. Pilatok titulu bat idatzi eta gurutzean jarri zuen, eta idatzita zegoen: Jesus Nazaretarra, Juduen Erregea. Titulu hau, beraz, judutarren artean askok irakurri zuten, zeren Jesus gurutziltzatu zen lekua hiriaren hurbil baitzegoen, eta hebreraz, grekoez eta latinoez idatzita zegoen. Juduaren apaiz nagusiek beraz Pilatoi esaten zioten: ez idatzi Juduaren Erregea, baizik Hark esan zuen: Juduaren Errege naiz. Pilatok erantzun zuen: Idatzi dudana, idatzi dut. Soldaduek, beraz, Jesus gurutziltzatu zutenean, hartu zuten haren arropak eta lau zati egin zituzten, soldadu bakoitzarentzat zati bat, eta tunika ere bai; baina tunika josturarik gabea zen, goitik behera osoa zehar ehuna. Esan zuten beraz elkarri: ez dezagun urratu hura, baizik zozketak egin ditzagun haren gainean norena izango den; idazkia bete dadin esaten duena: banatu zituzten nire arropak berentzat, eta nire jantziaren gainean zozketa egin zuten. Soldaduek, beraz, gauza horiek egin zituzten. Eta zutik zeuden Jesusen gurutzaren ondoan haren ama eta haren amaren arreba, Maria Klopasena eta Maria Magdalena. Jesus, beraz, bere ama eta maite zuen ikaslea ondoan zeudelarik ikusirik, bere amari dio: Emakume, ikusi zure semea. Gero esaten dio ikasleari: hara zure ama. Eta ordu harretatik aurrera ikasleak hartu zuen hura bere etxera. Honen ondoren, Jesusek gauza guztiak dagoeneko burutu direla jakinik, idazkia osatu dadin, dio: egarri dut. Ontzi bat, beraz, zegoen ozpinez betea, eta haiek belaki bat ozpinaz bete eta hisopoan jarri eta haren ahora hurbildu zuten. Beraz, Jesusek ozpina hartu zuenean esan zuen: Osatuta dago, eta burua

makurturik espirituari uko egin zion. Juduek, beraz, gorputzak gurutzean larunbatean gelditu ez zitezen, prestakuntze-eguna zelako, eta larunbat harena egun handia zelako, Pilatori eskatu zioten haien hankak hautsi zitzaten eta kendu zitzaten. Etorri ziren beraz soldaduak, eta lehenengoaren hankak hautsi zituzten eta bestearena harekin gurutziltzatua izan zenaren, baina Jesusengana etorrita ikusi zutenean hura jadanik hila zegoela, ez zituzten haren hankak hautsi, baina soldaduetatik batek lantza batez haren saihets-aldea zulatu zuen, eta berehala irten zen odola eta ura. Eta ikusi duenak lekukotza eman du, eta bere lekukotza egia da, eta hark badaki egia esaten duela, zuek ere sinets dezazuen. Izan ere, gertatu ziren gauza hauek idazkia bete zedin: haren hezurrik ez da hautsiko. Eta berriro beste idazki batek dio: ikusiko dute nor zulatu zuten. Eta hauek ondoren, galdetu zion Pilatoi Josefek Arimateakoak, Jesusen ikaslea zenak, baina ezkutatua juduen beldurragatik, Jesusen gorputza eraman zezan; eta baimena eman zuen Pilatok. Etorri zen beraz eta hartu zuen Jesusaren gorputza. Baina Nikodemo ere etorri zen, gauez Jesusen lehen aldiz etorria, mirra eta aloearen nahasketa bat ekarriz, ehun libra inguru. Hartu zuten, beraz, Jesusen gorputza eta lotu zuten mihise-oihaletan espeziekin, juduek ehortzteko duten ohituraren arabera. Eta zegoen leku hartan non gurutziltzatu zen lorategi bat, eta lorategi hartan hilobia berri bat, non oraindik inor jarri ez zen; han beraz juduen prestakuntza dela eta, hilobia hurbil zegoen, jarri zuten Jesus.

20

Baina igandeetako batean, Maria Magdalenak goiz-goizean dator, iluntasuna oraindik dagoenean, hilobira, eta ikusten du harria hilobitik kenduta dagoela. Korrika egiten du, beraz, eta Simon Petrorengana eta Jesusek maite zuen beste ikaslearengana dator, eta haiei dio: Jauna hilobitik hartu dute, eta ez dakigu non jarri duten. Atera zen beraz Peter eta beste ikaslea, eta hilobira zihoazen. Korrika ari ziren biak batera; eta beste ikaslea aurreratu zen azkarrago Pedroren baino eta iritsi zen lehena hilobira, eta makurtu eta begiratu zuenean ikusten ditu mihise-oihalak han zeudela, baina hala ere ez zen sartu. Simon Pedro dator, beraz, hura jarraitzen, eta sartu zen hilobira eta ikusten ditu mihise-oihalak etzanda, eta aurpegi-oihala, haren buruan zegoen hura, ez mihise-oihalekin batera etzanda, baizik bereiz tolestuta leku batean. Orduan, beraz, sartu zen beste ikaslea ere, lehenengo hilobirara etorri zena, eta ikusi zuen eta sinetsi zuen; oraindik ez baitzekiten idazkiak hil artean piztu behar zuela. Ikasleek, beraz, berriro beren buruengana joan ziren. Maria, ordea, hilobian zegoen negarka, kanpoan. Negar egiten zuen bitartean, beraz, hilobira makurtu zen eta bi mezulari zuri ikusten ditu eseririk, bat buruaren aldean eta bestea oinetara, Jesusen gorpua zegoen tokian. Eta haiek diote hari: emakumea, zergatik negar egiten duzu? Haiei dio: Nire Jauna hartu dute, eta ez dakit non jarri duten hura. Eta hau esan ondoren, atzera itzuli zen, eta Jesus zutik ikusten du, baina ez zekien Jesus zela. Jesusek diotso hari: emakumea, zergatik negar

egiten duzu? Nor bilatzen duzu? Hura, lorezaina dela dirudienez, esaten dio: jauna, zu eraman baduzu hura, esan iezadazu non jarri duzun hura, eta nik jasoko dut hura. Jesusek dio hari: Maria. Itzuli ondoren, hark esaten dio hari: rabbouni, hau esaten da, irakaslea. Jesusek honi dio: ez nazazu ukitu, oraindik ez bainaiz igo nire aitaren aldera, baina joan nire anaien aldera eta esan haiei: igotzen naiz nire aitaren eta zuen aitaren aldera, eta nire Jainkoaren eta zuen Jainkoaren aldera. Dator Maria Magdalena ikaslei jakinarazten Jauna ikusi duela, eta gauza hauek esan zizkiola. Arratsaldea izanik, beraz, egun hartan, sabateetako batean, eta ateak itxita zeuden non ikasleak bilduta zeuden juduen beldurragatik, Jesus etorri zen eta erdian zutik jarri zen, eta haiei dio: Bakea zuei. Eta hau esan ondoren, erakutsi zizkien eskuak eta bere alboa. Poztu ziren beraz ikasleek Jauna ikustean. Jesusek beraz berriro esan zien: bakea zuentzat. Nola aitak ni bidali nauen, ni ere zuek bidaltzen zaituztet. Eta hau esan ondoren arnasa hartu zuen eta esaten die haiei: hartu Espiritu Santua; batzuen bekatuak barkatzen baditutzue, barkatuak dira haiei; batzuenak atxikitzen baditutzue, atxikituak daude. Thomas, ordea, hamabietako bat, Didymus deiturikoa, ez zegoen haiekin Jesus etorri zenean. Beraz, beste ikasleek esaten zioten: Ikusi dugu Jauna. Baina berak esan zien: baldin ikusten ez badut haren eskuetan iltzeen marka, eta jartzen ez badut nire hatza iltzeen markan, eta jartzen ez badut nire eskua haren saihetsan, ez dut sinetsiko. Eta zortzi egun ondoren berriro barruan zeuden haren ikasleak eta Tomas haiekin. Jesus dator atak itxita egonda, eta erdian zutik jarri zen eta esan zuen: bakea zuei. Gero Tomasi esaten dio:

Ekarri zure hatza hona eta ikusi nire eskuak, eta ekarri zure eskua eta sartu nire alboan, eta ez izan sinesgaitza, baizik sineslehia. Eta Tomak erantzun zuen eta esan zion: Nire Jauna eta nire Jainkoa. Jesusek dio hari: ikusi nauzu, sinetsi duzu; zorionekoak dira ikusi gabe sinetsi dutenak. Gauza asko benetan beraz eta beste seinale asko egin zituen Jesusek bere ikasleen aurrean, zeintzuk ez baitaude idatzita liburu honetan; baina hauek idatzi dira sinets dezazuen Jesus dela Kristo Jainkoaren Semea, eta sinesten duzuelarik bizitza izan dezazuen haren izenean.

21

Honekin ondoren, Jesusek berriro bere burua agerian egin zien ikasleei Tiberiadeko itsasoaren gainean, eta honela agerian egin zuen. Batera zeuden Simon Petros, eta Tomas Didymus deiturikoa, eta Nathanael Galileako Kana-koa, eta Zebedeoren semeak, eta bere ikasleengandik beste bi. Simon Petrok dio haiei: arrantzara noa. Esaten diote hari: gatoz eta gu ere zurekin. Atera ziren eta itsasontzira igo ziren berehala, eta gau hartan ez zuten ezer harrapatu. Goiza dagoeneko iritsi zenean, Jesus hondartzan zutik zegoen, baina ikasleek ez zekiten Jesus zela. Jesuek beraz haiei dio: haurrak, ez al duzue jateko gauza bat? Erantzun zioten hari: ez. Baina berak esan zien: bota sarea untziko eskuin aldera, eta aurkituko duzue. Bota zuten, beraz, eta ez zuten gehiago hura arrastatu ahal izan arrainen ugaritasunagatik. Beraz diotso ikasle hark, Jesusek maite zuena,

Petrori: Jauna da. Simon Pedro, beraz, entzun zuenean Jauna zela, kanpoko arropa lotu zuen bere buruari; biluzik zegoen eta; eta bere burua itsasora bota zuen; beste ikasleek, ordea, txalupaz etorri ziren; ez baitzegoen urrun lurretik, baizik berrehun bekondotik bezala, arrainen sarea arrastatuz. Beraz, lurrera joan zirenean, ikatz-sua etzanda ikusten dute, eta gainean arraina jarrita, eta ogia. Jesusek haiei dioste: Ekartzazue orain harrapatu duzuen arrainetik. Simon Petros igo zen eta sarea lurrera tiratu zuen, arrain handi ehun berrogeita hamarrekin betea, eta hainbeste izanda ere sarea ez zen urratu. Jesusek haiei dio: zatozte gosaldu. Baina ikasleengandik inork ez zuen ausartu hura galdetzera Zu nor zara?, Jauna zela jakinda. Dator, beraz, Jesus eta ogia hartzen du, eta haiei ematen die, eta arraina ere era berean. Hau jadanik hirugarren aldiz agertu zen Jesus bere ikasleei, hiletan piztuta. Noiz beraz gosaldu zuten, dio Simon Petrori Jesusek: Simon Jonasen semea, maite nauzu gehiago hauek baino? Dio hari: bai, Jauna, zu dakizu maite zaitudala. Dio hari: Elikatu nire bildotsak. Dio hari berriro bigarrenez: Simon Jonasen, maite nauzu? Dio hari: bai, Jauna, zu dakizu maite zaitudala. Esaten dio: artzain itzazu nire ardiak. Dio hari hirugarren aldiz: Simon Jonasen, maite nauzu? Pedro triste egon zen hark hirugarrenez esan ziolako maite nauzu, eta esan zion: Jauna, zu gauza guztiak dakizu, zu badakizu maite zaitudala. Jesusek dio hari: bazka itzazu nire ardiak. Benetan, benetan esaten dizut: gaztea zinenean, zeure burua gerrikotzen zenuen eta nahi zenuen tokira joaten zinen; baina zahartzen zarenean, zure eskuak luzatuko dituzu, eta beste batek gerrikotuko zaitu eta ez duzun tokira eramango zaitu. Hau baina

esan zuen adieraziz zein heriotzaz glorifikatuko zuen Jainkoa. Eta hau esan ondoren, dio hari: jarraitu niri. Itzuli baina, Petrosek ikusten du Jesusek maite zuen ikaslea jarraitzen, zeina afarira haren bularraren gainean etzan baitzen eta esan baitzuen: Jauna, nor da zu ematen ari dena? Hau ikusirik, Petrok Jesusi dio: Jauna, honek, ordea, zer? Jesusek diotso hari: baldin hura gelditu nahi badut ni natorren arte, zer zuri? Zu jarraitu niri. Atera zen, beraz, hitz hau anaiengana: ikasle hura ez dela hiltzen. Eta ez zion esan hari Jesusek ez dela hiltzen, baizik: Baldin hura nahi badut gelditzea ni natorrela arte, zer zuri? Hau da ikasle lekukotzen duena hauen buruz eta hauek idatzi dituena, eta dakigu egia dela bere lekukotza. Eta badira ere beste gauza asko Jesusek egin zituenak, zeintzuk baldin idatziko balira banan-banan, ez dut uste munduak berak ere idatzitako liburuak eduki ahal izango lituzkeenik. Amen.

Joanen Gutuna

1

Hasieratik zen hura, entzun dugun hura, gure begiekin ikusi dugun hura, begiratu dugun hura eta gure eskuek ukitu duten hura, bizitzaren hitzari buruz; eta bizitza agertu zen, eta ikusi dugu eta testigantza ematen dugu eta iragarri egiten dizuegu bizitza betikoa, Aitaren ondoan zen eta guri agertu zitzaigun hura; ikusi dugun eta entzun dugun hura, iragarri egiten dizuegu, zuek ere gurekin komunioa izan dezazuen; eta gure komunioa Aitarekin eta haren Seme Jesu Kristorekin da. Eta gauza hauek idazten dizkizuegu zuei, gure poza bete izan dadin. Eta hau da berengandik entzun dugun eta zuei iragarri dizuegun mezua: Jainko argia da eta iluntasunik ez dago beragan. Baldin esaten badugu komunioa daukagula harekin eta ilunbetan ibiltzen bagara, gezurra esaten dugu eta ez dugu egiten egia; baina baldin argitan ibiltzen bagara, bera argitan dagoen bezala, komunioa daukagu elkarrekin, eta Jesu Kristo bere semearen odolak garbitzen gaitu bekatu guztietatik. Baldin esaten badugu bekatua ez dugula, geure buruak engainatzen

ditugu eta egia ez dago gure baitan. Baldin gure bekatuak aitortzen baditugu, leial da eta zuzena, gure bekatuak barkatzeko eta injustiziatik garbitzeko. Baldin esaten badugu ez dugula bekatu egin, gezurti egiten dugu hura, eta haren hitza ez dago gutan.

2

Nire seme-alaba txikiak, gauza hauek idazten dizkizuet bekatu ez dezazuen; eta norbaitek bekatua egiten badu, abokatu bat dugu Aitaren aurrean, Jesus Kristo zuzena; eta bera gure bekatuen beraren da, ez gureei buruz soilik, baizik eta mundu osoari buruz ere. Eta honekin dakigu ezagutu dugula hura, haren aginduak gordetzen baditugu. Esaten duena, ezagutu dut hura, eta haren aginduak gordetzen ez dituena, gezurti da, eta honetan egia ez dago; baina norbaitek gordetzen badu haren hitza, benetan honetan Jainkoaren maitasuna perfekzionatu da. Honekin dakigu beragan garela. Bertan gelditzen dela dioena behar du, hark ibili zuen bezala, bera ere horrela ibiltzea. Anaiak, ez dizuet agindu berri bat idazten, baizik eta agindu zahar bat, hasieratik izan zenuten hura; agindu zaharra da hasieratik entzun zenuten hitza. Berriro agindu berri bat idazten dizuet, hori egia da beragan eta zuengan, iluntasuna igarotzen ari delako eta argi egia dagoeneko distira egiten duelako. Argian dagoela dioenak, eta bere anaia gorroto duenak, iluntasunean dago orain arte. Bere anaia maite duena argian geratzen da, eta ez dago berengan tropezu harririk; baina bere

anaia gorroto duena ilunbetan dago eta ilunbetan ibiltzen da, eta ez daki nora doan, zeren ilunbeak bere begiak itsutu baititu. Idazten dizuet, haurrak, zuen bekatuak barkatu zaizkizuelako haren izenaren bidez. Idazten dizuet, aitak, hasieratik dena ezagutu duzuelako. Idazten dizuet, gazte gizonok, gaiztoa garaitu duzuelako. Idatzi dizuet, haurrak, aita ezagutu duzuelako. Idatzi nizuen zuei, aitak, ezagutu duzuelako hasieratik zegoena. Idatzi nizuen zuei, gazte gizonak, indartsuak zaretelako eta Jainkoaren hitza zuetan geratzen delako eta gaiztoa gainditu duzuelako. Ez maite izan mundua ez eta munduan dauden gauzak ere. Norbaitek mundua maite badu, aitaren maitasuna ez dago beragan; zeren munduan dagoen guztia, haragiaren desira eta begien desira eta bizitzaren harrokeria, ez dator aitagandik, baizik mundutik dator. Eta mundua igarotzen ari da eta haren desira, baina Jainkoaren nahia egiten duenak betirako irauten du. Haurrak, azken ordua da, eta entzun zenuten bezala Antikristo datorrela, eta orain Antikristo asko bihurtu dira; hortik dakigu azken ordua dela. Guretik irten ziren, baina ez ziren gurekoak. Baldin gurekoak izan balira, gurekin gelditu izan balira, baina horrela agerian jarri daitezen ez direla guztiak gurekoak. Eta zuek gantzutze bat duzue santuarengandik, eta gauza guztiak dakizuez. Ez dizuet idatzi egia ez dakizuelako, baizik dakizuelako, eta gezur oro egiatik ez delako. Nor da gezurlaria baldin ez ukatu egiten duena Jesus ez dela Kristo? Hau da antikristoa, aita eta semea ukatzen dituena. Semea ukatzen duen orok ez du aita ere. Zuek, beraz, hasieratik entzun zenuten hori zuen barruan gera bedi. Baldin zuetan geratzen bada hasieratik entzun zenuten hura,

zuek ere Semean eta Aitan gelditukо zarete. Eta hau da berak guri hitzeman zigun hitzegitea, bizitza betikoa. Hauek idatzi nizkizuen zuek engainatzen ari direnen buruz. Eta zuek, harengan hartu zenuten untzioa zuen barruan geratzen da, eta ez duzue beharrik inork irakatsi zaituztela, baina untzio berak irakasten dizuen bezala gauza guztiei buruz, eta egia da eta ez da gezurra, eta irakatsi zizuen bezala, beragan gelditukо zarete. Eta orain, seme-alaba txikiak, egon beragan, hura agertzen denean ausardia izan dezagun eta haren aurrean lotsa ez gaitezan haren etorreran. Baldin badakizue hori zuzena dela, dakizue zuzentasuna egiten duen oro bertatik jaio dela.

3

Ikusi zer maitasun eman digun aitak, Jainkoaren seme-alabak deitu gaitezan. Horregatik mundua ez zaituzte ezagutzen, hura ez zuelako ezagutu. Maiteok, orain Jainkoaren seme-alabak gara, eta oraindik ez da agerian jarri zer izango garen. Badakigu, ordea, hori agerian jartzen bada, beraren antzekoak izango garela, hura den bezala ikusiko dugulako. Eta itxaropen hau haren gainean duen guztiak bere burua garbitzen du, hura garbia den bezala. Bekatua egiten duen guztiak legegabekeria ere egiten du, eta bekatua legegabekeria da. Eta dakizue hura agerian jarri zela gure bekatuak kendu ditzan, eta bekaturik ez dagoela bertan. Bertan geratzen den guztiak ez du bekatzen, bekatzen duen guztiak ez du hura ikusi eta ezta ezagutu ere. Haur txikiak, inork ez beza engainatu zuek; zuzentasuna egiten

duena zuzena da, hura zuzena den bezala; bekatu egiten duena deabrutik da, hasieratik deabruak bekatzen duelako. Honetarako agertu zen Jainkoaren Semea, deabruaren lanak suntsitu ditzan. Jainkoarengandik jaiotako guztiak ez du bekatua egiten, zeren haren hazia beragan geratzen baita, eta ezin du bekatu egin, zeren Jainkoarengandik jaio baita. Honetan agerian daude Jainkoaren seme-alabak eta deabruaren seme-alabak. Zuzentasuna egiten ez duen guztia ez da Jainkoagandik, eta bere anaia maite ez duena ere. Hau da zuek hasieratik entzun zenuten mezua, elkar maite dezagun, ez Kain gaiztoarengandik zen eta bere anaia hil zuen bezala; eta zergatik hil zuen hura? Haren lanak gaiztoak ziren, baina haren anaiarenak zuzenak ziren. Ez harritu, nire anaiak, munduak gorroto bazaizkie. Gu dakigu heriotzatik bizitzara igaro garela, anai-arrebak maite ditugulako. Anaia maite ez duenak heriotzan geratzen da. Bere anaia gorrotatzen duen oro hiltzailea da, eta badakizue hiltzaile oro ez duela bizitza betikoa bere baitan irauten. Honetan ezagutu dugu maitasuna, hura gure alde bere arima jarri zuelako, eta gu anaien aldeko arimak jarri behar ditugu. Baina nork edukiko luke munduaren bizitza eta ikusiko luke bere anaia beharra duela eta itxiko lituzke bere erraiak berengandik, nola geratzen da Jainkoaren maitasuna beregan? Nire seme-alaba txikiak, ez dezagun maite izan hitzez ezta mihiz ere, baizik eginez eta egiaz. Eta honetan dakigu egitatik garela, eta haren aurrean konbentzituko ditugu gure bihotzak, gure bihotzak guri kondenatzen badio, Jainkoa gure bihotza baino handiagoa dela eta gauza guztiak dakizkiela. Maiteok, baldin gure bihotzak ez bagaitu kondenatzen, ausardia dugu

Jainkoagana, eta zer eskatzen dugun hartzen dugu berengandik, zeren haren aginduak gordetzen ditugulako eta haren aurrean atseginak direnak egiten ditugulako. Eta hau da bere agindua: sinets dezagun bere seme Jesu Kristoren izenean eta maite ditzagun elkar, eman zuen agindua bezala. Eta haren aginduak gordetzen dituena beragan geratzen da eta bera beragan. Eta honetan dakigu gurekin geratzen dela, eman zigun Espirituagatik.

4

Maiteok, ez sinets espiritu guztiari, baizik probatu espirituak ea Jainkoagandik diren, zeren profeta faltsu asko irten baitira mundura. Honetan ezagutzen duzue Jainkoaren espirituaren: espiritu guztia Jesus Kristo haragian etorri dela aitortzen duena, Jainkoarengandik da; eta espiritu guztia Jesus Kristo haragian etorri dela aitortzen ez duena, Jainkoarengandik ez da; eta hau da Antikristoarena, entzun duzue etortzen dela, eta orain munduan dago dagoeneko. Zuek Jainkoarengandik zarete, haurrak, eta gainditu dituzu haiek, zeren zuengan dagoena munduan dagoena baino handiagoa den. Beraiek mundu-tik dira; horregatik mundu-tik hitz egiten dute eta munduak beraiei entzuten die. Gu Jainkoarengandik gara; Jainkoa ezagutzen duenak gu entzuten gaitu. Nor ez den Jainkoagandik ez gaitu entzuten. Honetatik ezagutzen ditugu egiaren espirituaren eta errakuntzaren espirituaren. Maiteok, maite ditzagun elkar, zeren maitasuna Jainkoagandik datorrelako, eta maite duen

guztia Jainkoagandik jaio da eta Jainkoa ezagutzen du. Maite ez duenak ez du Jainkoa ezagutu, zeren Jainkoa maitasuna baita. Honetan agerian jarri zen Jainkoaren maitasuna gutan, Jainkoak bere Seme bakarra mundura bidali duelako, haren bitartez bizi gaitezen. Honetan dago maitasuna, ez guk Jainkoa maite izan dugulako, baizik berak gu maite izan gaituelako eta bere Semea bidali zuelako gure bekatuen ordaingarri. Maiteok, baldin Jainkoak horrela maite izan bagintuen, guk ere elkar maite izan behar dugu. Jainkoa inork ez du inoiz ikusi; baldin elkar maite badugu, Jainkoa gurekin geratzen da eta haren maitasuna perfekzionatua dago gurekin. Honekin dakigu haren barruan geratzen garela eta bera gure barruan, zeren bere Espiritutik eman baitigu. Eta guk ikusi dugu eta testigantza ematen dugu Aitak Semea bidali duela munduaren salbatzaile gisa. Nor aitortu beharko lukeela Jesus Jainkoaren semea dela, Jainkoa beragan geratzen da eta bera Jainkoan geratzen da. Eta guk ezagutu dugu eta sinetsi dugu Jainkoak gutan duen maitasuna. Jainkoa maitasuna da, eta maitasunean geratzen denak Jainkoan geratzen da eta Jainkoa beragan. Honen bidez perfekzionatu da gurekin maitasuna, ausardia izan dezagun epaiketaren egunean, zeren hura den bezala, gu ere mundu honetan gara. Beldurra ez dago maitasunean, baina maitasun perfektuak kanpora botatzen du beldurra, zeren beldurrak zigorra daukan, eta beldurtzen denak ez da perfekzionatu maitasunean. Gu maite dugu hura, zeren berak lehenik maite izan gintuen. Baldin norbaitek esaten badu Jainkoa maite dut, eta bere anaia gorroto badu, gezurti bat da, zeren ikusi duen anaia maite ez duenak, nola gai izan daiteke ikusi ez duen Jainkoa maite izateko? Eta

agindu hau dugu harengandik: Jainkoa maite duenak bere anaia ere maite du.

5

Jesus Kristo dela sinesten duen oro Jainkotik jaio da, eta sortu duena maite duen oro, hark bertatik jaio dena ere maite du. Honetan dakigu Jainkoaren seme-alabak maite ditugula, Jainkoa maite dugunean eta bere aginduak betetzen ditugunean. Hau da, bada, Jainkoaren maitasuna, haren aginduak gorde ditzagun; eta haren aginduak pisuak ez dira, zeren Jainkoarengandik jaiotako guztiak mundua garaitzen duelako; eta hau da garaipena mundua garaitu duena, gure fedea. Nor da mundua garaitzen duena, Jesus Jainkoaren Semea dela sinesten duena ez bada? Hau da ura eta odolaren bidez etorri dena, Jesus Kristo, ez uraren bidez bakarrik, baizik uraren eta odolaren bidez, eta Espirituak testigantza ematen du, zeren Espirituak egia da. Hiru direla lekukotzen ari direnak zeruan, Aita, Hitza eta Espiritu Santua, eta hauek hiru bat dira; eta hiru direla lekukotzen ari direnak lurrean, Espirituak eta urak eta odolak, eta hirurak batera bat dira. Gizonen lekukotasuna onartzen badugu, Jainkoaren lekukotasuna handiagoa da, zeren hau baita Jainkoaren lekukotasuna, bere Semeari buruz eman duena. Jainkoaren Semearengan sinesten duenak lekukotasuna du beragan, Jainkoarengan sinesten ez duenak gezurlari egin du hura, zeren ez duelako sinetsi lekukotasunean Jainkoak bere Semeari buruz eman duenean. Eta hau da lekukotza: bizitza

betierekoa eman zigun Jainkoak, eta bizitza hau bere Semean dago. Semea duenak bizitza du; Jainkoaren Semea ez duenak bizitza ez du. Hauek idatzi nizkizuen zuei, Jainkoaren Semearen izenean sinesten duzuenei, jakin dezazuen bizitza betierekoa duzuela, eta Jainkoaren Semearen izenean sinets dezazuen. Eta hau da frankotasuna harekin dugun: baldin zerbait eskatzen badugu haren borondatearen arabera, entzuten gaitu. Eta baldin badakigu entzuten gaituela zer gura eskatzen dugun, badakigu dauzkagula beragandik eskatu ditugun eskaerak. Norbaitek bere anaia bekatzen ikusten badu bekatu bat heriotzara ez dena, eskatuko du, eta emango dio bizitza, heriotzara ez bekatzen dutenei. Bekatu bat dago heriotzarantz; ez dut esaten hura buruz eskatu dezan. Injustiza guztia bekatu da, eta badago heriotzara ez doan bekatua. Badakigu Jainkoagandik jaiotako guztia ez bekatzen duela, baina Jainkoagandik jaiotakoak bere burua gordetzen duela, eta gaiztoak ez duela hura ukitzen. Dakigu Jainkoagandik garela, eta mundu osoa gaiztoan datzala. Badakigu eta Jainkoaren Semea etorri dela eta eman digu adimena egiazkoari ezagutzeko; eta egiazkoaren gaude, bere Seme Jesu Kristorengan. Hau da egiazko Jainkoa eta betiko bizitza. Haurrak, zaindu zuen buruak idoloetatik, amen.

Hasiera

1

Hasieran, Jainkoak zerua eta lurra egin zituen. Lurra ikusezina eta moldagabea zen, eta iluntasuna abismuaren gainean zegoen, eta Jainkoaren espirituak uraren gainean zebilen. Eta Jainkoak esan zuen: Argia egon bedi, eta argia sortu zen. Eta Jainkoak ikusi zuen argia, ona zela, eta Jainkoak banandu zuen argiaren eta ilunbearen artean. Eta Jainkoak argia egun deitu zuen, eta ilunbea gau deitu zuen. Eta arratsaldea izan zen, eta goiza izan zen, egun bat. Eta Jainkoak esan zuen: Egon bedi sendotasun bat uraren erdian, eta banatu beza ura eta ura, eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak firmamentua egin zuen, eta Jainkoak banandu zuen firmamentuaren azpian zegoen ura eta firmamentuaren gainean zegoen ura. Eta Jainkoak firmamentuari zerua deitu zion, eta Jainkoak ikusi zuen ona zela. Arratsaldea gertatu zen, eta goiza gertatu zen: bigarren eguna. Eta Jainkoak esan zuen: Bildu bedi zeruaren azpiko ura batzar batera, eta ager bedi lehorra. Eta horrela gertatu zen: bildu zen zeruaren azpiko ura haien batzarretara, eta lehorra agertu zen. Eta Jainkoak lehorra

lurra deitu zuen, eta uren bildumak itsasoak deitu zituen, eta Jainkoak ikusi zuen ona zela. Eta Jainkoak esan zuen: Lurrak ernaraz beza belarra, hazia ereiten duena bere motaren arabera eta antzekotasunaren arabera, eta zuhaitz emankorra, fruitua ematen duena, bere hazia bere barruan duela, bere motaren arabera lurraren gainean. Eta horrela gertatu zen. Eta lurrak belarrak atera zituen, belarra hazia banatzen duena bere motaren arabera eta antzekotasunaren arabera, eta zuhaitz fruitudunak fruitua ematen duena, bere hazia bere baitan duela bere motaren arabera lurraren gainean, eta Jainkoak ikusi zuen ona zela. Eta arratsaldea gertatu zen, eta goiza gertatu zen: hirugarren eguna. Eta Jainkoak esan zuen: Egin bitez argiak zeruaren firmamentuan, lurraren gainean argitzeko, eguna eta gaua banatzeko; eta izan bitez seinale, eta garaiak, eta egunak, eta urteak adierazteko. Eta izan bitez argi zeruaren firmamentuan, lurraren gainean argitzeko, eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak bi argi handi egin zituen: argi handia egunaren agintaritzarako, eta argi txikiagoa gauaren agintaritzarako, eta izarrak. Eta Jainkoak jarri zituen haiek zeruaren firmamentuan, lurraren gainean distira egin dezaten, eta egunaren eta gauaren gainean agindu dezaten, eta argiaren erdian eta ilunbearen erdian banandu dezaten; eta Jainkoak ikusi zuen ona zela. Eta arratsaldea gertatu zen eta goiza gertatu zen, laugarren eguna. Eta Jainkoak esan zuen: Atera ditzatela urek arimen bizidun arrastaka dabiltzan gauzak, eta hegaztiak hegan egiten lurra gainean, zeruaren firmamentuaren arabera. Eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak egin zituen itsas izaki handiak, eta urek atera zituzten arrastaka dabiltzan animalien

arima guztiak beren mota arabera, eta hegaluzko hegazti guztiak mota arabera, eta Jainkoak ikusi zuen ongi zirela. Eta Jainkoak bedeinkatu zituen haiek, esanez: Hazi eta ugaldu zaitezte, eta bete itzazue itsasoetako urak, eta hegaztiak ugaldu bitez lurraren gainean. Eta arratsaldea gertatu zen, eta goiza gertatu zen: bosgarren eguna. Eta Jainkoak esan zuen: Lurrak ekarrarazi dezala arima bizia bere arraza arabera, lau oineko animaliak, eta gauza herrestariak, eta lurreko piztiak beren arraza arabera. Eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak egin zituen lurreko piztiak haien arrazaren arabera, eta abelgorria haien arrazaren arabera, eta lurreko herrestari guztiak haien arrazaren arabera, eta Jainkoak ikusi zuen onak zirela. Eta Jainkoak esan zuen: Egin dezagun gizakia gure irudiaren arabera eta gure antzaren arabera, eta agindu bezate itsasoko arrainen gainean, zeruetako hegaztien gainean, abereen gainean, lur osoan, eta lurraren gainean dabiltzan narrasti guztien gainean. Eta Jainkoak gizona egin zuen, Jainkoaren irudiaren arabera egin zuen hura; arra eta emea egin zituen haiek. Eta Jainkoak bedeinkatu zituen haiek, esanez: handitu eta ugaritu zaitezte, eta bete lurra, eta menderatu ezazue hura, eta agindu itsasoko arrainen gainean, eta zeruko hegaztien gainean, eta abere guztien gainean, eta lur osoan, eta lurrean dabiltzan narrasti guztien gainean. Eta Jainkoak esan zuen, Hara, eman dizuet zuei belar hazi-emaile guztia hazia ereiten duena, hori dago lur osoaren gainean; eta zuhaitz guztia, honek du bere baitan hazi-emailearen haziaren fruitua, zuei izango zaizue janari, eta lurreko abere guztiei, eta zeruko hegazti guztiei, eta lurrean arrastaka dabilen gauza guztiei, honek du bere baitan

bizitzaren arima, eta belar berde guztia janari; eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak ikusi zituen egin zituen gauza guztiak, eta hara, oso onak ziren, eta arratsaldea gertatu zen, eta goiza gertatu zen, seigarren eguna.

2

Eta zerua eta lurra osatu ziren, eta haien mundu guztia. Eta Jainkoak seigarren egunean osatu zituen egin zituen bere lanak, eta zazpigarren egunean atseden hartu zuen egin zituen bere lan guztietatik. Eta Jainkoak bedeinkatua zuen zazpigarren eguna, eta santifikatu zuen hura, zeren hartan atseden hartu zuen bere lan guztietatik, zeinak Jainkoak egiten hasi zen. Hau zeruaren eta lurraren jatorriaren liburua da, gertatu zenean, zein egunean egin zituen Jauna Jainkoak zerua eta lurra, eta soroko landare berde guztiak lurrean egon aurretik, eta soroko belar guztiak atera aurretik; ez baitzuen Jainkoak euria bota lurraren gainera, eta gizonik ez zegoen lan egiteko hura. Iturri bat, ordea, igotzen zen lurretik, eta lurraren azal guztia ureztatzen zuen. Eta Jainkoak gizona moldatu zuen lurrezko hautsez, eta bizitzaren arnasa haren aurpegira arnasarazi zuen, eta gizona arima bizidun bihurtu zen. Eta Jainkoak paradisua landatu zuen Edenen ekialdean, eta han jarri zuen moldatu zuen gizona. Eta Jainkoak lurretik sorrarazi zuen oraindik zuhaitz guztia, ikusgarria begiratzeko eta ona jateko, eta bizitzaren zuhaitza paradisuko erdian, eta onaren eta gaizktoaren ezagutzaren zuhaitza. Ibai bat Edenetik ateratzen

da paradisua ureztatzen, eta handik lau adarretan banatzen da. Baten izena Pishon da, hau Havilah lur guztia inguratzen duena, han non urrea dagoen. Baina lur haren urrea ona da, eta han karbunkulua dago eta harri berdea. Eta bigarren ibaiaren izena Gihon da, hau Etiopiako lur guztia inguratzen duena. Eta hirugarren ibaia Tigris da, hau Asiriarren aurrean aurretik joaten dena, eta laugarren ibaia Eufrates da. Eta Jainko Jaunak hartu zuen moldatu zuen gizona, eta atseginaren paradisuan jarri zuen, lan egin eta zain dezan. Eta Jaunak Jainkoak agindu zion Adami, esanez: paradisuko zuhaitz guztietatik janda jan zenezake. Baina onaren eta gaizkiaren ezagutzeko zuhaitzaren fruiturik ez duzue jango, zeren hartatik jaten duzuen egunean, heriotzaz hilko zarete. Eta Jaun Jainkoak esan zuen: Ez da ona gizona bakarrik egotea; egin diezaiogun laguntzaile bat haren arabera. Eta Jainkoak lurretik moldatu zituen oraindik soroko abere guztiak eta zeruko hegazti guztiak, eta eraman zituen Adamen aurrera, ikusteko zer izena emango zien, eta Adamek arima bizidun deitu zion guztiari, hori zen haren izena. Eta Adamek izenak jarri zizkien abere guztiei, zeruetako hegazti guztiei eta eremuetako pizti guztiei, baina Adamentzat ez zen aurkitu berarentzako laguntzaile antzekoa. Eta Jainkoak extasia jarri zion Adami, eta lo jarri zuen, eta haren saihetsetako bat hartu zuen, eta haragiz bete zuen haren ordez. Eta Jainkoak eraikitzen zuen saihets Adamengandik hartu zuena emakume bihurtzeko, eta ekarri zuen hura Adamengana. Eta Adamek esan zuen: Hau orain nire hezurretatik ateratako hezurra da, eta nire haragitik ateratako haragia. Hau emakume deitua izango da, bere gizonagandik hartua izan delako. Horregatik gizonak bere

aita eta ama utziko ditu, eta bere emaztearengana batuko da, eta biak haragi bakar izango dira. Eta bi biluzik zeuden, Adam eta bere emaztea, eta ez ziren lotsatzen.

3

Baina sugea lurraren gaineko pizti guztien artean zuhurrena zen, Jaun Jainkoak egin zituen piztietakoa, eta sugeak emakumeari esan zion: Zer da hori, Jainkoak esan du ez dezazuela paradisuko zuhaitz guztietatik jan? Eta emakumeak sugeari esan zion, paradisuko zuhaitzaren fruituetik jango dugu; Baina paradisuko erdian dagoen zuhaitzaren fruitutik, Jainkoak esan zuen, ez duzue jango hartatik, ez eta ukituko ere ez hura, hil ez zaitezten. Eta sugeaĸ esan zion emakumeari: ez zarete heriotzaz hiltuko; zekien bait Jainkoak, zein egunean jan dezazuen hartatik, irekiko direla zuen begiak, eta izango zarete jainko bezala, ongia eta gaizkia ezagutuz. Eta emakumeak ikusi zuen zuhaitza ona zela jateko, eta begientzat atsegingarria zela ikusteko, eta ederra zela ulertzeko, eta hartu zuen bere fruitutik, jan zuen, eta eman zion bere gizonari, berarekin zegoenari, eta jan zuten. Eta bion begiak ireki ziren, eta jakin zuten biluzik zeudela, eta piku-zuhaitzaren hostoak josi zituzten, eta gerrikoak egin zizkieten berentzat. Eta Jainko Jaunaren ahotsa entzun zuten, paradisuan arratsaldean ibiltzen ari zela, eta ezkutatu egin ziren Adam eta bere emaztea Jainko Jaunaren aurpegitik, paradisuko zuhaitzaren erdian. Eta Jauna Jainkoak Adam deitu zuen, eta esan zion: Adam, non zaude? Eta esan

zion: Zure ahotsa entzun nuen paradisuan ibiltzen, eta beldurtu nintzen biluzik nengoelako, eta ezkutatu egin nintzen. Eta Jainkoak esan zion: Nork jakinarazi dizu biluzik zaudela? Agian zuhaitz hartatik jan duzu, zeinari agindu bainizun honi bakarrik ez jateko? Eta Adamek esan zuen: emakumea, nirekin eman zenidana, hark eman zidan zuhaitzaren fruituetik, eta jan nuen. Eta Jaun Jainkoak emakumeari esan zion: zer egin duzu hau? Eta emakumeak esan zuen: sugeak engainatu ninduen, eta jan nuen. Eta Jaun Jainkoaren sugeari esan zion: Hori egin duzulako, madarikatua izango zara abere guztien artetik eta lurraren gaineko piztia guztien artetik; zure bularraren eta sabelaren gainean joango zara, eta lurra jango duzu zure bizitzako egun guztietan. Eta etsaitasuna jarriko dut zure eta emakumearen artean, eta zure haziaren eta haren haziaren artean; berak zure burua zainduko du, eta zuk haren orpoa zainduko duzu. Eta emakumeari esan zion: biderkatzean biderkatuko ditut zure minak eta zure negar egitea; minetan erdiko dituzu seme-alabak, eta zure gizonarenganako itzulera izango da, eta berak agintaritza izango du zure gainean. Baina Adamek esan zion: entzun duzulako zure emazte haren ahotsa, eta jan duzulako zuhaitz haretik, zeini agindu bainion honetatik bakarrik ez jateko, eta haretik jan duzu, madarikatua lurra zure lanetan; min-penaetan jango duzu hura zure bizitzako egun guztietan. Arantzak eta kardoak sortuko zaizkizu, eta zelaiko belarra jango duzu. Zure aurpegiko izerdiarekin jango duzu zure ogia, lurrera itzuli arte, zeinetik hartu zineten, zeren lurra zara eta lurrera joango zara. Eta Adamek bere emazte izena Bizitza deitu zion, zeren bizi direnen guztien ama baitzen. Eta

Jainko Jaunak Adamentzat eta haren emakumerentzat larruzko tunikak egin zituen, eta jantzi zituen. Eta Jainkoak esan zuen: Hara, Adam gure antzeko bat bihurtu da, ona eta gaiztoa ezagutzeko gai. Eta orain, ez dezala inoiz bere eskua luzatu eta bizitzaren zuhaitzaren fruiturik hartu eta jan, eta betiko bizi izan. Eta Jaun Jainkoak kanporatu zuen hura luxuzko paradisutik, lurra lan egiteko, zeinetatik hartu baitzen. Eta Adam kanporatu zuen, eta hura paradisu gozamenaren aurrean ezarri zuen, eta kerubimak jarri zituen, eta ezpata suzko birakaria, bizitzaren zuhaitzaren bidea zaintzeko.

4

Adamek ezagutu zuen Eua bere emaztea, eta haurdun geratu ondoren Kain erditu zuen, eta esan zuen: Gizon bat eskuratu dut Jainkoaren bidez. Eta bere anaia Abel erditzen gehitu zuen, eta Abel ardien artzaina izan zen, baina Kain lurra lantzen ari zen. Eta gertatu zen egun batzuen ondoren Kainek lurreko fruituetako sakrifizioa ekarri ziola Jaunari. Eta Abelek ere bere ardien lehenengo jaiotakoetatik ekarri zuen, eta haien gantz zatietatik. Eta Jainkoak Abelengana begiratu zuen, eta haren opariengana. Kain gainean, ordea, eta bere sakrifizioei gainean, ez zion arretarik jarri, eta Kain oso atsekabetuta geratu zen, eta aurpegia erori zitzaion. Eta Jaungoikoak esan zion Kaini: Zergatik hain triste jarri zara, eta zergatik erori da zure aurpegia? Ez al duzu bekatu egin zuzen eskaini baduzu baina zuzen banatu ez baduzu? Egon isilik; zuregana dago haren

itzultzea, eta zu aginduko duzu haren gainean. Eta Kainek bere anaia Abeli esan zion, goazen lautadarako, eta gertatu zen lautadan zeudela, Kain bere anaia Abelen gainera jaiki zen, eta hil egin zuen. Eta Jainko Jaunak esan zion Kaini: non dago Abel, zure anaia? Eta esan zuen, ez dakit; ez naiz nire anaiaren zaintzailea ni? Eta Jauna esan zuen, zer egin duzu? Zure anaiaren odolaren ahotsak oihu egiten dit lurretik. Eta orain madarikatua zu lurretik, zeina ireki baitzuen bere ahoa zure anaiaren odola hartzeko zure eskutik. Noiz lan egiten duzun lurra, ez gehituko bere indarra eman zuri, negar egiten eta dardar egiten izango zara lurraren gainean. Eta Kainek esan zion Jainko Jaunari: Nire errua handiegi da barkatua izateko. Baldin gaur lurraren aurpegitik botatzen banazu, eta zure aurpegitik ezkutatuko naiz, eta lurraren gainean gemeka eta dardar eginez egongo naiz, eta ni aurkitzen nauen oro hilko nau. Eta Jauna Jainkoak esan zion, ez horrela; Kain hiltzen duen oro, zazpi mendeku jasango ditu. Eta Jauna Jainkoak marka bat jarri zion Kaini, hura aurkitzen zuen guztiak hura hil ez zezan. Kain Jainkoaren aurpegitik irten zen, eta Naid lurralden, Edenen aurkakoan, bizi izan zen. Eta Kainek bere emaztea ezagutu zuen eta haurdun geratu eta Enok erditu zuen. Eta hiri bat eraikitzen ari zen; eta hiriari bere semearen izenaren gainean izena eman zion, Enok. Enoch-i Gaidad jaio zitzaion, eta Gaidad-ek Mahalalel sortu zuen, eta Mahalalel-ek Methuselah sortu zuen, eta Methuselah-ek Lamech sortu zuen. Eta Lamechek bi emazte hartu zituen berarentzat, baten izena Ada, eta bigarrenaren izena Sella. Eta Adak Jobel erditu zuen; hau tenda-etan bizi ziren abere-hazleen aita zen. Eta bere anaiaren izena Jubal zen, hau

salterioa eta lira asmatu zituen hori izan zen. Zillah ere berak erditu zuen Tubal; eta mailukari zen, brontzekoa eta burdinakoa. Thobelen ahizpa, berriz, Noema da. Lamechek bere emaztei esan zien, Ada eta Sella: entzun nire ahotsa, Lamech-en emakumeak, belarri eman nire hitzei, gizon bat hil nuelako zauri batengatik niretzat, eta gazte bat ubeldura batengatik niretzat. Hori zazpi aldiz mendekatua izan da Kainetatik, baina Lameketatik, hirurogeita hamar aldiz zazpi. Ezagutu zuen, baina, Adamek Eva bere emaztea, eta haurdun geratu ondoren seme bat erditu zuen, eta bere izena Seth jarri zion, esanez: Jainkoak beste hazi bat altxatu dit niri Abelen ordez, Kainek hil zuena. Eta Sethi seme bat izan zitzaion, eta bere izena Enos jarri zion; honek itxaropen zuen Jainko Jaunaren izena deitzea.

5

Hau da gizakien jatorriaren liburua; Jainkoak Adan egin zuen egunean, Jainkoaren irudiaren arabera egin zuen hura; Gizonezkoa eta emea egin zituen haiek; eta bedeinkatu zituen haiek; eta deitu zuen bere izena Adan, haiek egin zituen egunean. Bizi izan zen Adamek berrehun eta hogeita hamar urte, eta seme bat sortu zuen bere formararen arabera eta bere irudiaren arabera, eta bere izena Set jarri zion. Bihurtu ziren Adamen egunak, Seth sortu ondoren bizi izan zituenak, zazpiehun urte, eta semeak eta alabak sortu zituen. Eta Adamek bizi izan zituen egun guztiak bederatzi ehun eta hogeita hamar urte izan ziren, eta hil zen. Bizi izan zen Seth berrehun eta bost

urte, eta Enos sortu zuen. Eta Seth bizi izan zen Enos sortu ondoren zazpiehun eta zazpi urte, eta seme-alabak izan zituen. Sethen egun guztiak bederatzi ehun eta hamabi urte izan ziren, eta hil zen. Eta Enos ehun eta laurogeita hamar urte bizi izan zen, eta Kainan sortu zuen. Eta Enos bizi izan zen Kainan jaio ondoren zazpiehun eta hamabost urte, eta seme-alabak izan zituen. Eta Enosen egun guztiak bederatziehun eta bost urte izan ziren, eta hil zen. Eta Kainan ehun eta hirurogeita hamar urte bizi izan zen, eta Mahalalel sortu zuen. Eta Kainan bizi izan zen Mahalalel erditu ondoren zazpiehun eta berrogei urte, eta semeak eta alabak erditu zituen. Eta Kainanen egun guztiak bederatzi ehun eta hamar urte izan ziren, eta hil zen. Eta Mahalalel ehun hirurogeita bost urte bizi izan zen, eta Jared sortu zuen. Eta Maleleel bizi izan zen Jared sortu ondoren zazpiehun eta hogeita hamar urtez, eta semeak eta alabak sortu zituen. Eta Maleleelen egunak guztiak izan ziren bost eta laurogeita hamar eta zortzireun urte, eta hil zen. Eta Jared ehun eta hirurogeita bi urtez bizi izan zen, eta Enoch sortu zuen. Eta Jared bizi izan zen Enok sortu ondoren zortzi ehun urtez, eta semeak eta alabak izan zituen. Eta Jareden egunak guztiak bihurtu ziren bederatzi ehun eta hirurogei eta bi urte, eta hil zen. Eta Enok ehun hirurogeita bost urte bizi izan zen, eta Matusalen sortu zuen. Enokek Jainkoari atsegin izan zion Matusalena jaio ondoren berrehun urtez, eta semeak eta alabak izan zituen. Eta Enoch-en egun guztiak hirurehun hirurogeita bost urte izan ziren. Eta Enok Jainkoari atsegin izan zitzaion, eta ez zen aurkitu, zeren Jainkoak lekualdatu zuen hura. Eta Matusalem ehun hirurogeita zazpi urte bizi izan zen, eta Lamek

sortu zuen. Eta Matusalem bizi izan zen Lamek sortu ondoren berrehun eta zortzi urte, eta semeak eta alabak izan zituen. Eta Matusalaren egun guztiak bederatzi ehun eta hirurogei eta bederatzi urte izan ziren, eta hil zen. Eta Lamech ehun eta laurogei eta zortzi urte bizi izan zen, eta seme bat sortu zuen. Eta bere izena Noe jarri zion, esanez: honek atsedena emango digu gure lanetatik eta gure eskuen minetatik, eta Jainko Jaunak madarikatutako lurretik. Eta Lamech bizi izan zen Noe jaio ondoren bostehun eta hirurogeita bost urte, eta semeak eta alabak izan zituen. Eta Lamech-en egun guztiak zazpiehun berrogeita hamahiru urte izan ziren, eta hil zen. Eta Noe bostehun urtekoa zen, eta hiru seme izan zituen: Sem, Kam eta Jafet.

6

Eta gertatu zen gizakiak lurraren gainean ugaritzen hasi zirenean, eta alabak jaio zitzaizkien. Ikusi ondoren, Jainkoaren semeek gizakien alabak ederrak zirela, hartu zituzten berentzat emazteak guztietatik, aukeratu zituztenak. Eta Jauna Jainkoak esan zuen: Ez da nire espiritua betirako geldituko gizaki hauetan, haiek haragia direlako; baina haien egunak ehun hogei urte izango dira. Erraldoiak, ordea, lurraren gainean zeuden egun haietan, eta haren ondoren, Jainkoaren semeak gizakien alabengana sartzen zirenean, eta haiek haientzat erditu zituztenean, haiek ziren erraldoiak, aspaldikoak, gizon ospetsuak. Ikusi ondoren, Jauna Jainkoak, zeren biderkatu ziren

gizonen gaiztakeriak lurraren gainean, eta bakoitza pentsatzen du bere bihotzean arretaz gauzak gaiztoen gainean egun guztietan; Eta gogoan hartu zuen Jainkoak, zeren egin zuen gizona lurraren gainean, eta gogoan hartu zuen. Eta Jainkoak esan zuen: Ezabatuko dut gizona, egin nuen, luraren aurpegitik, gizonetik abere arte, eta narrasti gauzetatik zeruko hegaztiak arte, zeren damututa nago egin nituelako haiek. Noek, ordea, grazia aurkitu zuen Jainko Jaunaren aurrean. Hauek dira Noeren belaunaldiak. Noe gizon zuzena zen, bere belaunaldian perfektua izanik, eta Noe Jainkoari atsegin izan zitzaion. Noek hiru seme sortu zituen: Sem, Kam eta Jafet. Lurra suntsitua izan zen Jainkoaren aurrean, eta lurra bidegabekeriaz betea izan zen. Eta Jainko Jaunak lurra ikusi zuen, eta suntsituta zegoen, zeren haragi guztiak bere bidea suntsitu zuen lurraren gainean. Eta Jaunak Jainkoak Noeri esan zion: gizaki guztien denbora iritsi da nire aurrean, lurra haien bidegabekeriagatik bete delako, eta hona, ni berak suntsituko ditut haiek eta lurra. Egin beraz zeure buruarentzat kutxa bat egur karratuetatik, habiak egingo dituzu kutxan, eta estali egingo duzu hura barrutik eta kanpotik asfaltuarekin. Eta horrela egingo duzu ontzia: hirurehun ukondoko luzera izango du ontziak, eta berrogeita hamar ukondoko zabalera, eta hogeita hamar ukondoko altuera. Biltzea egingo duzu ontzia, eta bekoki batera osatuko duzu hura goitik. Atea, berriz, ontziarena egingo duzu alboetarik. Behekoak, bigarren solairuak eta hirugarren solairuak egingo dituzu. Ni, ordea, ikusi, uholde bat ekartzen dut, ura lurra gainera, suntsitzeko haragi guztia non bizitzaren arnasa dagoen zeruaren azpian, eta lurra gainean dagoen guztia hil egingo da.

Eta nire ituna zurekin ezarriko dut, baina zu sartuko zara arkara, eta zure semeak, eta zure emaztea, eta zure semeen emazteek zurekin. Eta abiaburu guztietatik, narrasti guztietatik, abere basati guztietatik eta haragi guztietatik, bi bina guztietatik sartuko dituzu ontziratuan, zeure buruarekin bizirik mantendu ditzazun; ar eta eme izango dira. Hego-txori guztietatik arrazaren arabera, eta abere guztietatik arrazaren arabera, eta lurraren gainean dabiltzan narrasti guztietatik haien arrazaren arabera, guztietatik bina-bina sartuko dira zurengana zurekin elikatzeko, arra eta emea. Zu, ordea, hartuko duzu zeure buruarentzat janari guztietatik jango dituzuena, eta bilduko duzu zeure buruarantz, eta zuretzat eta haientzat jateko izango da. Eta Noek egin zuen guztia Jainko Jaunak agindu zion bezala, horrela egin zuen.

7

Eta Jaun Jainkoak esan zion Noe-ri, sartu zu eta zure etxe osoa ontziratuan, zeren zu zuzen ikusi zintudan nire aurrean belaunaldi honetan. Abere garbienetatik ekarri zure burugantz zazpi zazpi, arra eta eme; baina abere ez garbienetatik bi bi, arra eta eme. Eta zeruaren hegazti garbietatik zazpi zazpi, ar eta eme, eta hegazti garbi ez diren guztietatik bi bi, ar eta eme, hazia lur guztian mantentzeko. Oraindik zazpi egunez, ni euria ekarriko dut lurraren gainera, berrogei egun eta berrogei gauez, eta ezabatuko dut egin nuen izate guztia lur osoaren aurpegitik. Eta Noek egin zuen guztia, Jainko Jaunak agindu zion guztia.

Noe seiehun urtekoa zen, eta uraren uholdea lurraren gainean gertatu zen. Sartu zen, baina, Noe eta bere semeak, eta bere emaztea, eta bere semeen emazteek berarekin ontzira, uholdearen uraren ondorioz. Eta hegazti garbienetatik, eta hegazti ez garbienetatik, eta abere garbienetatik, eta abere ez garbienetatik, eta lurraren gainean herrestatzen diren guztietatik, bi bina sartu ziren Noeren ontziratza, arra eta emea, Jainkoak Noeri agindu zion bezala. Eta gertatu zen zazpi egunen ondoren, eta dilubioaren ura lurraren gainean izan zen. Noe-ren bizitzako seiehungarren urtean, bigarren hilabeteko hogeitazazpigarren egunean, egun hartan abisuaren iturburu guztiak puskatu ziren, eta zeruaren konportak ireki ziren. Eta euria berrogei egun eta berrogei gauz lurraren gainean egon zen. Egun honetan sartu ziren Noe, Sem, Kam, Jafet, Noeren semeak, eta Noeren emaztea, eta bere semeen hiru emazteek berarekin, ontzira. Eta abere basati guztiak beren motaren arabera, eta abere etxeko guztiak beren motaren arabera, eta lurrean mugitzen den narrasti guztia beren motaren arabera, eta hegan egiten duen hegazti guztia beren motaren arabera, sartu ziren Noeren ontziratza, bi bina, arra eta emea, bizitzaren arnasa duen haragi guztitik. Eta sartzekoak, arra eta eme haragi guztitik, sartu ziren, Jainkoak Noeri agindu zion bezala, eta Jauna Jainkoak ontzia kanpotik itxi zuen. Eta uholdea berrogei egun eta berrogei gau iraun zuen lurraren gainean, eta ura ugaritu zen, eta arkua jaso zuen, eta lurretik altxatu zen. Eta ura nagusitu zen, eta oso ugaldu zen lurraren gainean, eta kutxa uraren gainean flotatzen zihoan. Baina ura oso-oso nagusitu zen lurraren gainean, eta estali zituen zeruaren azpian zeuden

mendi altu guztiak. Hamabost ukondoz gainera gora altxatu zen ura, eta mendi garai guztiak estali zituen. Eta hil zen lurraren gainean mugitzen zen haragi guztia: hegaztienak, abereenak, piztienak, lurraren gainean mugitzen zen narrasti guztia, eta gizon guztia. Eta bizitzaren arnasa zuen guztia, eta lehor lurraren gainean zegoen oro, hil zen. Eta ezabatu zuen izaki bizirik guztia lurraren gainazalean zena, gizakitik abereraino, narrasti eta zeruetako hegaztiak, eta ezabatu ziren lurretik, eta bakarrik gelditu zen Noe eta harekin ontzian zeudenak. Eta ura ehun eta berrogeita hamar egunez gora altxatuta egon zen lurraren gainean.

8

Eta Jainkoak Noe gogoratu zuen, eta harekin ontzian zeuden pizti guztiak, abere guztiak, hegazti guztiak eta narrasti guztiak. Eta Jainkoak haizea ekarri zuen lurrera, eta ura gelditu zen. Eta abismuaren iturburuak estali ziren, eta zeruaren konpuertak, eta zerutik zetorren euria gelditu zen. Eta ura gutxitzen ari zen lurretik alde eginez, eta ura gutxitzen zen ehun eta berrogeita hamar egun ondoren. Eta ontzia jesarri zen zazpigarren hilabetean, hilabetearen hogeitazazpigarrenean, Ararateko mendien gainean. Eta ura gutxitzen ari zen hamargarren hilabete arte. Eta hamargarren hilabetean, hilabetearen lehenengoan, mendien buruak ikusi ziren. Eta berrogei egun igaro ondoren, Noek ontziko leihoa ireki zuen, berak egin zuena. Eta belabeltza bidali zuen, eta irten ondoren, ez zen itzuli

lurretik ura lehortu arte. Eta usoa bidali zuen bere ondoren, urak lurretik gutxitu ote ziren ikusteko. Eta usoak ez zuenez aurkitu atsedenik bere oinetarako, itzuli zen beragana ontziratara, zeren ura baitzegoen lurraren azal guztian gainean, eta eskua luzatuta hartu zuen, eta sartu zuen bere ondora ontziratara. Eta beste zazpi egun itxaron ondoren, berriro bidali zuen usoa arkutik. Eta usoak itzuli zen haren aldera arratsaldean, eta olibondoko hosto txiki bat zuen ahoan, eta Noek jakin zuen ura lurretik jaitsi zela. Eta zazpi egun gehiago itxaron ondoren, berriro bidali zuen usoa, eta honek ez zuen gehiago itzuli harengana. Eta gertatu zen seiehun eta batgarren urtean Noeren bizitzan, lehen hilabetean, hilabetearen lehenean, ura desagertu zen lurretik. Eta Noek ontziaren teilatua estali gabetu zuen, egin zuen hura; eta ikusi zuen urak luraren aurpegitik joan zirela. Bigarren hilabetean, berriz, lurra lehortu zen hilabetearen hogeitazazpigarren egunean. Eta esan zuen Jauna Jainkoak Noe-ri, esanez: Atera ontzi-tik zu, eta zure emaztea, eta zure semeak, eta zure semeen emazteek zurekin. Eta abere guztiak zenbat baitira zurekin, eta haragi guztia hegaztietatik abereenganino, eta narrasti guztia mugitzen dena lurraren gainean, atera zeure buruarekin. Eta handitu eta ugaritu lurraren gainean. Eta irten zen Noe, eta haren emaztea, eta haren semeak, eta haren semeen emazteek harekin; Eta pizti guztiak, eta abere guztiak, eta hegazti oro, eta lurraren gainean mugitzen den narrasti oro haien motaren arabera, irten ziren arkutik. Eta Noek aldare bat eraiki zion Jaunari, eta abere garbi guztietatik hartu zuen, eta hegazti garbi guztietatik, eta errekuntza gisa eskaini zuen aldarearen gainean. Eta Jauna

Jainkoak usain gozoa usaindu zuen. Eta esan zuen Jaunak Jainkoak pentsatu ondoren, ez dut gehituko oraindik madarikatzen lurra gizonen lanen gatik; zeren datzan gizonaren adimena arretaz gaitzen gainean bere gaztarotik; ez dut gehituko beraz oraindik jotzen haragi bizidun guztia, egin nuen bezala. Lurraren egun guztietan, hazia eta uzta, hotza eta beroa, uda eta udaberria, eguna eta gaua, ez dira geldituko.

9

Eta Jainkoak bedeinkatu zuen Noe eta haren semeak, eta esan zien: handitu eta ugaritu zaitezte, eta bete lurra, eta menderatu ezazue hura. Eta zuen ikara eta beldurra izango da lurreko abere basati guztien gainean, zeruko hegazti guztien gainean, lurrean mugitzen den guztien gainean, eta itsasoko arrain guztien gainean; zuen eskuetan eman ditut. Eta gauza herrestatu guztia bizirik dagoena zuei janari izango zaizue; belar-barazki bezala eman dizkizuet guztiak. Baina haragia bere arimaren odolarekin ez duzue jango. Eta zeren zuon odola, zuon arimen odola, piztien guztien eskutik eskatuko dut hura, eta gizakiaren eskutik, anaiaren eskutik, eskatuko dut gizakiaren arima. Gizonaren odola isurtzen duenak bere odola isuriko du, zeren Jainkoaren irudian egin nuen gizona. Zuek, ordea, handitu eta ugaldu, eta bete lurra, eta menderatu hura. Eta esan zuen Jainkoak Noeri eta haren semeei, harekin esanez, eta hona ni altxatzen dut nire ituna zuei, eta zuen haziari zuekin, eta arima bizidun guztiari zuekin, hegaztietatik, eta abereetatik; eta

lurreko piztia guztiei, zuekin dauden guztiak, ontzitatik irten diren guztietatik. Eta nire ituna ezarriko dut zuekin, eta ez da haragi guztia gehiago hiltzen uhartearen uretik, eta ez da gehiago izango uraren uharterik lur guztia suntsitzeko. Eta Jaungoikoak esan zion Noeri: Hau da itunaren zeinua, nik ematen dudana nire eta zuen artean, eta zuekin dauden izaki Nire arkua hodeian jartzen dut, eta itun seinalea izango da nire eta lurraren artean. Eta gertatuko da ni hodeiak lurraren gainean biltzean, arkua hodeiean ikusiko da. Eta nire ituna gogoratuko dut, zeina den nire eta zuen artean, eta arima biziaren guztien artean haragi guztietan, eta ura ez da gehiago uholde izango haragi guztia suntsitzeko. Eta nire arkua hodeian egongo da, eta ikusiko dut nire eta lurraren arteko itun betikoa gogoratzeko, eta lurraren gainean dagoen haragi guztietan bizi den arima guztien artekoa ere. Eta Jainkoak esan zion Noeri: Hau da nire eta lurraren gainean dagoen haragi guziaren artean ezarri dudan itunaren seinalea. Noeren semeak, arkutik irten zirenak, Sem, Kam eta Jafet ziren. Ham Kanaanen aita zen. Hiru hauek Noeren semeak dira, hauengandik barreiatuak izan ziren lur guztian. Eta Noe, lurra lantzen zuen gizona, hasi zen eta mahastia landatu zuen. Eta ardotik edan zuen, eta mozkortuta geratu zen, eta biluztu zen bere etxean. Eta Kamek, Kanaanen aitak, bere aitaren biluzitasuna ikusi zuen, eta irten ondoren kanpoan zeuden bere bi anaiei jakinarazi zien. Eta Semek eta Jafetek jantziak harturik, jarri zuten beren bi bizkarretan gainean, eta atzerantz joan ziren, eta estali zuten beren aitaren biluzitasuna; eta beren aurpegia atzerantz, eta beren aitaren biluzitasuna ez zuten ikusi. Noe arnotik esnatu zen, eta jakin

zuen bere seme gaztenak hari egin ziona. Eta esan zuen, madarikatua Kanaan umea; zerbitzari izango da bere anaiei. Eta esan zuen: Benedikatua izan bedi Semen Jainkoa den Jauna; eta Kanaan haren zerbitzaria izango da. Zabaldu dezala Jainkoak Jafet, eta bizi bedi Semen etxeetan; eta izan bedi Kanaan haren semea. Bizi izan zen, baina, Noe uholdea ondoren hirurehun eta berrogeita hamar urte. Eta Noeren egunak guztira bederatzi ehun eta berrogeita hamar urte izan ziren, eta hil zen.

10

Hauek dira Noeren semeen belaunaldiak: Sem, Kam eta Jafet, eta haiei semeak jaio zitzaizkien uholdea ondoren. Jafeten semeak: Gomer, Magog, Madai, Javan, Elisa, Tubal, Mesek eta Tiras. Eta Gomerren semeak: Ashkenaz, Riphath eta Togarmah. Eta Jovanen semeak: Elisha, eta Tharseis, Kittim, Rhodanim. Honetatik banandu ziren nazioen uharteak haien lurrean, bakoitza bere hizkuntzaren arabera beren tribuetan, eta beren nazioetan. Hamren semeak, berriz, Kus, Mesraim, Fut eta Kanaan dira. Kusen semeak, berriz, Saba, Evilat, Sabata, Regma eta Sabataka; eta Regmaren semeak, Saba eta Dadan. Cusek Nimrod sortu zuen; honek erraldoi izaten hasi zen lurraren gainean. Hau erraldoi ehiztari bat zen Jaunaren aurrean, Jainkoaren aurrean; horregatik esango dute: Nimrod bezala, erraldoi ehiztaria Jaunaren aurrean. Eta haren erresumaren hasiera Babilonia izan zen, eta Orek, eta Arkad, eta Kalanne, Senaar lurrean. Lur hura-tik irten zen Assur; eta eraiki zituen

Ninive, eta Rehoboth hiria, eta Calah, eta Resen Ninive-ren eta Calah-ren artean; hau hiria handia. Eta Mizraimek sortu zituen Ludimdarrak, eta Neftalimdarrak, eta Anamimdarrak, eta Lehabimdarrak, eta Pathrusimdarrak, eta Casluhimdarrak, nondik atera ziren Filistearrak, eta Caphtorimdarrak. Kanaan-ek sortu zuen Sidon bere lehenengo semea, eta Hetarra, eta Jebusarra, eta Amorrarra, eta Girgasarra, eta Hivarra, eta Arkarra, eta Sinarra, eta Arvadarra, eta Zemararra, eta Hamatarra. Eta honen ondoren Kanaandarren tribuak barreiatu ziren. Eta Kanaandarren mugak Sidondik Gerarera eta Gazara iritsi arte izan ziren, Sodomara eta Gomorrara, Adamara eta Zeboimera Lasharaino iritsi arte. Hauek Khamren semeak dira, beren tribuetan, beren hizkuntzen arabera, beren lurraldeetan, eta beren nazioetan. Eta Sem-i ere jaio zitzaion, Eber-en seme guztien aita, Jafet handiagoarenaren anaia. Semaren semeak: Elam, eta Asiria, eta Arfaxad, eta Lud, eta Aram, eta Kainan. Eta Aramen semeak: Uz, Ul, Gater eta Mesek. Eta Arphaxadek Cainan sortu zuen, eta Cainanek Sala sortu zuen, eta Salak Eber sortu zuen. Eta Eberri bi seme jaio zitzaizkion, baten izena Phaleg, zeren bere egunetako lurra zatitu baitzen, eta bere anaiaren izena Joktan. Joktan-ek sortu zituen Elmodad, eta Sheleph, eta Hazarmaveth, eta Jerah, eta Hadoram, eta Uzal, eta Diklah, eta Obal, eta Abimael, eta Sheba, eta Ophir, eta Havilah, eta Jobab; hauek guztiak Joktan-en semeak ziren. Eta haien bizilekua Masatik Safara mendia ekialderantz iritsi arte izan zen. Hauek Shemen semeak dira, beren tribuen artean, beren hizkuntzen arabera, beren lurraldeetan, eta beren nazioen artean. Hauek dira Noeren semeen tribuak, haien belaunaldien

arabera, haien nazioen arabera; honetatik barreiatuta geratu ziren nazioen uharteak lurraren gainean uholdearen ondoren.

11

Eta lur osoak hizkuntza bat zuen, eta ahots bat guztientzat. Eta gertatu zen haiek ekialdetik mugitzean, lautada bat aurkitu zutela Senaar lurrean, eta han ezarri ziren. Eta gizonak bere hurbilari esan zion: Zatoz, egin ditzagun adreiluak, eta labegindu ditzagun suan. Eta adreilua harri bihurtu zitzaien, eta asfalto zen haientzat buztina. Eta esan zuten: Zatoz, eraiki dezagun geure buruarentzat hiri bat eta dorre bat, zeinen burua zeruaraino iritsiko den, eta egin dezagun geure buruarentzat izen bat, lurraren aurpegi osoan zehar sakabanatu aurretik. Eta Jauna jaitsi zen hiria eta dorrea ikusteko, gizakien semeek eraiki zutena. Eta Jaunak esan zuen: Ikusi, arraza bat eta ezpain bat guztientzat, eta hau egiten hasi dira, eta orain ez zaie huts egingo egin nahi duten guztia. Zatoz, eta jaitsi ondoren nahas dezagun han haien mihia, bakoitzak bere auzokoarenaren ahotsa entzun ez dezan. Eta Jaunak sakabanatu zituen haiek handik lur osoko gainean, eta gelditu ziren hiria eta dorrea eraikitzen. Horregatik deitu zen haren izena Nahasketa, han Jaunak nahastu zituelako lur osoko herri guztien ezpainak, eta handik Jaunak barreiatu zituen haiek lur osoko gainazal guztian. Eta hauek dira Semen belaunaldiak, eta Sem ehun urteko semea zen, Arfaxad sortu zuenean, uholdearen ondorengo bigarren urtean. Eta Sem bizi izan zen, Arfaxad jaio

ondoren, bostehun urte, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Arfaxad ehun eta hogeita hamabost urte bizi izan zen, eta Kainan sortu zuen. Eta bizi izan zen Arfaxad, Kainan sortu ondoren, lau ehun urte, eta semeak eta alabak sortu zituen, eta hil zen. Eta bizi izan zen Kainan ehun eta hogeita hamar urte, eta sortu zuen Sala; eta bizi izan zen Kainan, hura Sala sortu ondoren, urte hirurehun hogeita hamar, eta sortu zituen semeak eta alabak, eta hil zen. Eta Salak ehun eta hogeita hamar urte bizi izan zituen, eta Eber sortu zuen. Eta Sala bizi izan zen Eber jaio ondoren hirurehun hogeita hamar urtez, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Eber ehun hogeita hamalau urte bizi izan zen, eta Faleg sortu zuen. Eta Eber bizi izan zen Faleg jaio ondoren berrehun eta hirurogeita hamar urtez, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Phaleg hogeita hamar eta ehun urte bizi izan zen, eta Ragau sortu zuen. Eta Faleg bizi izan zen, Ragau sortu ondoren, berrehun eta bederatzi urte, eta semeak eta alabak sortu zituen, eta hil zen. Eta Ragau ehun hogeita hamabi urtez bizi izan zen, eta Seruk sortu zuen. Eta Ragau bizi izan zen Seruk jaio ondoren berrehun zazpi urte, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Seruk ehun hogeita hamar urte bizi izan zituen, eta Nahor sortu zuen. Eta Seruk berrehun urte bizi izan zituen Nahor sortu ondoren, eta seme-alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Nahor ehun hirurogeita hemeretzi urte bizi izan zen, eta Thara sortu zuen. Eta Nahor bizi izan zen Tera sortu ondoren ehun hogeita bost urtez, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil egin zen. Eta Tharra hirurogeita hamar urtez bizi izan zen, eta Abram, Nakhor eta Arran sortu zituen. Hauek dira Terahren

belaunaldiak: Terahek sortu zituen Abram, Nahor eta Haran, eta Haranek sortu zuen Lot. Eta Arran hil zen Terah bere aitaren aurrean, jaio zen lurrean, Kaldeoen lurraldean. Eta Abramek eta Nahorrek emazteak hartu zituzten berentzat: Abram-en emaztearen izena Sara, eta Nahor-en emaztearen izena Melka, Haran-en alaba, eta Melka-ren aita, eta Iska-ren aita. Eta Sarai antzua zen, eta ez zuen haur egin. Eta Tharak hartu zituen bere semea Abram, eta Lot, Arranen semea, bere bilobasoa, eta bere eraina Sarai, bere semearen Abramen emaztea, eta atera zituen haiek Kaldeoen lurretik Kanaango lurrera joateko, eta Haranera iritsi ziren, eta han bizi izan zen. Eta Terahen egun guztiak Haran lurrean berrehun eta bost urte izan ziren, eta Terah Haranen hil zen.

12

Eta Jaunak Abrami esan zion: irten zure lurretik, eta zure ahaidetasunetik, eta zure aitaren etxetik, eta etorri erakutsiko dizudan lurrera. Eta nazio handi bihurtuko zaitut, eta bedeinkatu egingo zaitut, eta zure izena handituko dut, eta bedeinkatu izango zara. Eta bedeinkatu egingo ditut zu bedeinkatzea, eta zu madarikatzea madarikatu egingo dut, eta zure bidez bedeinkatu egingo dira lurreko tribu guztiak. Eta Abram joan zen, Jaunak hura esan zion bezala, eta Lot joan zen harekin. Abram hirurogeita hamabost urtekoa zen Haranetik atera zenean. Eta Abramek hartu zuen Sarai bere emaztea, eta Lot bere anaiaren semea, eta beraien ondasun guztiak zenbat

eskuratu zuten, eta arima guztiak zein eskuratu zuten Harranetik, eta atera ziren Kanaango lurrera joateko. Eta Abramek lurra zeharkatu zuen bere luzeran Sikemeko tokiraino, haritz altuaren ondora, baina Kanaandarrak orduan lur hartan bizi ziren. Eta Jauna agertu zitzaion Abrami, eta esan zion: Zure haziari emango diot lur hau, eta Abramek aldare bat eraiki zuen han hari agertu zitzaion Jaunari. Eta handik urrundu zen mendirantz, Betelen ekialdera, eta han finkatu zuen bere tenda Betelen, itsasorantz, eta Angai ekialdera. Han aldare bat eraiki zion Jaunari eta Jaunaren izenari deitu zion. Eta Abram joan zen, eta joan ondoren basamortuan kanpatu zuen. Eta gosete bat gertatu zen lurraren gainean, eta Abram Egiptora jaitsi zen han bizitzera, gosete lurraren gainean indartu zelako. Gertatu zen, Abram Egiptora sartzera hurbildu zenean, Abramek bere emazte Sarai esan zion: Badakit ni aurpegi ederreko emakumea zarela. Izango da, beraz, Egiptoarrek zu ikusten zaituztela, esango dutela emazte bere da hau, eta hilko naute ni, baina zu gordeko zaituzte. Esan nuen, beraz, haren arreba naizela, zure bidez ongi gerta dakidan eta nire arima zure ondorioz biziko den. Gertatu zen, Abram Egiptora sartu zenean, egiptiarrek bere emaztea ikusi zutenean, oso ederra zela. Eta Faraoiren buruzagiek ikusi zuten hura, eta goraipatu zuten hura Faraoirengan, eta eraman zuten hura Faraoiren etxera. Eta Abrami ondo tratatu zuten haren bidez; eta izan zitzaizkion ardiak, eta txekorrak, eta astoak, eta seme-alabak, eta neskameak, eta mandoak, eta gameloak. Eta Jainkoak zigortu zuen Faraoi zigor handi eta gaiztoekin, eta bere etxea ere, Abram-en emazte Sararen gatik. Faraoak Abram deitu eta esan

zuen: Zer da hau egin didazuna? Zergatik ez didazu jakinarazi zure emaztea dela? Zergatik esan zenuen nire arreba dela? Eta hartu nuen hura neure buruarentzat emazte; eta orain hona hemen zure emaztea zure aurrean, harturik alde egin. Eta Faraoak gizonei agindu zien Abram bidali zezaten, eta bere emaztea, eta berari zegokion guztia.

13

Abram Egiptotik igo zen, bera, eta bere emaztea, eta bere gauza guztiak, eta Lot berarekin, basamortura. Abram, ordea, oso aberatsa zen abelburuetan, zilarrez eta urrez. Eta joan zen nondik etorri zen basamortutik Betelera arte, lehen bere denda zegoen lekuraino, Betelen eta Airen artean, aldarearen lekura, non egin zuen han hasieran, eta deitu zuen han Abramek Jaunaren izena. Eta Lot Abram-ekin batera bidaiatzen ari zenak ardiak, behiak eta dendak zituen. Eta lurrak ez zituen haiek batera bizitzeko lekurik ematen, zeren haien ondasunak asko ziren, eta lurrak ez zituen haiek batera bizitzeko lekurik ematen. Eta borroka bat gertatu zen Abram-en abere-artzainen eta Lot-en abere-artzainen artean, baina Kanaandarrak eta Periziarrak orduan lur hartan bizi ziren. Abramek Loti esan zion: Ez bedi borrokarik nire eta zure artean, ez eta nire artzainen eta zure artzainen artean ere, zeren anaia gizonak baikara. Ez al dago lur osoa zure aurrean? Banandu nitik; zu ezkerrera bazoaz, ni eskuinera; baina zu eskuinera bazoaz, ni ezkerrera. Eta Lotek bere begiak jasota, Jordaneko inguruko

eskualde guztia ikusi zuen, guztia ureztatua zegoelako, Jainkoak Sodoma eta Gomorra suntsitu aurretik, Jainkoaren paradisua bezala, eta Egiptoko lurra bezala, Zoarrera iritsi arte. Eta Lotek berarentzat aukeratu zuen Jordanaren inguruko eskualde guztia, eta Lot ekialdetik joan zen, eta bakoitza bere anaiagandik banandu zen. Abram, berriz, Kanaango lurrean bizi izan zen, Lot, berriz, inguruko eskualdeko hiri batean bizi izan zen, eta Sodoman jarri zuen bere tentua. Baina Sodoman zeuden gizakiak oso gaizto eta bekatariak ziren Jainkoaren aurrean. Eta Jainkoak esan zion Abrami Lot bertatik banandu ondoren: begiratu zure begiekin, eta ikusi orain zauden lekutik iparraldera eta hegora eta ekialdera eta itsasora; zeren lur guztia, zeina ikusten duzun, zuri emango diot hura eta zure haziari betirako. Eta zure hazia lurraren hondarra bezain ugaria egingo dut; baldin norbaitek lurraren hondarra zenbatu ahal badu, zure hazia ere zenbatuak izango da. Jaiki eta zeharkatu lurra bere luzeran eta zabaleran, zeren zuri emango dizut hura eta zure haziari betirako. Eta bere denda mugitu ondoren, Abram etorri zen eta Mambreko haritz ondoan ezarri zen, Hebronen zegoena, eta han aldare bat eraiki zion Jaunari.

14

Gertatu zen Amrafelaren erreinuan, Shinarreko erregea, eta Arioch Ellasarreko erregea, Chedorlaomer Elameko erregea, eta Tidal nazioen erregea, gerra egin zuten Bilhah Sodomako erregea-rekin, eta Birsha Gomorrahko erregea-rekin, eta Shinar

Admahko erregea-rekin, eta Shemeber Zeboiimeko erregea-rekin, eta Balak erregea-rekin; hau Zoar da. Hauek guztiak haran gatzatuaren gainean adostu zuten, hau da, gatzen itsasoa. Hamabi urtez Kodorllaogomor-i zerbitzatu zioten, baina hamahirugarren urtean matxinatu egin ziren. Hamalauko urtean, ordea, Kodorllagomor eta berarekin zeuden erregeak etorri ziren, eta Astaroten zeuden giganteak moztu zituzten, eta Karnaimen, eta aldi berean haiekin zeuden nazio indartsuak, eta Saue hirian zeuden Ommearrak. Eta Horrearrak Seir mendietakoak, Parango terebintoarengana arte, basamortuan dagoena. Eta itzuli ondoren etorri ziren epaiketa-iturriaren gainera; hau da Kades; eta moztu zituzten Amaleken buruzagi guztiak, eta Asasonthamar-en bizi ziren amorrearrak. Irten zen ordea Sodomako erregea, eta Gomorrako erregea, eta Admahko erregea, eta Zeboiimeko erregea, eta Balakeko erregea; hau da Zoar; eta antolatu ziren haien aurka gerrara haranean, gatz-haranean, Kedorlaomerren aurka Elameko erregea, eta Tidal nazioen erregea, eta Amrafel Shinarreko erregea, eta Ariok Ellasarreko erregea, lau erregeak bost erregeen aurka. Harana gazia, berriz, asfaltozko putzuak zituen; Sodomako erregea eta Gomorrako erregea ihes egin zuten, eta han erori ziren; geratutakoak, berriz, mendira ihes egin zuten. Hartu zuten Sodomako eta Gomorako zaldi guztia, eta haien janari guztia, eta joan ziren. Hartu zuten Lot, Abram-en anaiaren semea, eta bere ondasunak, eta joan ziren, zeren Sodoman bizi baitzen. Iritsi ondoren, erreskatatu zirenetako batek jakinarazi zion Abram hebrearari. Bera, berriz, bizi zen Mamre amorrearraren haritzaren ondoan, Escholen anaia eta Onanen anaia; hauek

Abramren aliatuak ziren. Entzun zuenean Abramek Lot bere anaia harrapatua izan zela, zenbatu zituen bere etxeko jaioak hirurehun eta hamar eta zortzi; eta persekitu zituen haien atzetik Dan arte. Eta erori zen haien gainera gauean berak, eta bere seme-alabak, eta jo zituen haiek, eta persekitatu zituen haiek Hobah arte, zein dago Damaskoaren ezkerrean. Eta itzuli zuen Sodomako zaldi guztia, eta Lot, bere iloba, itzuli zuen, eta bere ondasun guztiak, eta emakumeak, eta herria. Sodomako erregea atera zen harekin biltzera, Kodorllogomor eta harekin zeuden erregeak garaitu ondoren itzuli zenean, Sabueko haranera; hau erregeen lautada zen. Eta Melkisedek, Salemgo erregeak, ogia eta ardoa atera zituen, eta Jainko Gorenaren apaiza zen. Eta Abram bedeinkatu zuen, eta esan zuen: Bedeinkatu Abram Jainko Gorenari, zeruak eta lurra sor Eta benedikatua Jainko gorenena, zeinak zure etsaiak zure menpe eman baitzituen, eta Abramek hamarren bat eman zion guztietatik. Sodomako erregeak Abrami esan zion: eman iezadazu gizonak, eta zaldiak hartu zeurentzat. Abramek esan zion Sodomako erregeari, nire eskua luzatuko dut Jaunaren aurrera Jainko gorenaren aurrera, zeruak eta lurra sortu zituena, hari batetik oinetako uhal bateraino hartuko badut zure guztietatik, esan ez dezazun, nik Abram aberastu nuen. Salbu gazte gizonek jan zutena, eta nirekin batera joan ziren gizonen zatia: Eskol, Aunan, Mambre; hauek hartuko dute zatia.

15

Hitz hauek ondoren, Jaunaren hitza Abram-engana etorri zen ikuspenean, esanez: ez izan beldur Abram, ni zure babeslaria naiz, zure saria oso handia izango da. Abramek dio, Jauna Nagusia, zer emango didazu? Ni baina joaten naiz seme-alabarik gabe; eta Masek nire etxeko jaioaren semea, hau Damasko Eliezer da. Eta Abramek esan zuen: Zeren eta niri ez didazun ondorengorik eman, nire etxean jaiotakoak heredatuko nau. Eta berehala Jaunaren ahotsa etorri zen berarenganat, esanez: Ez zaitu hau heredatuko, baizik eta zuretzat irtengo dena, hark heredatuko zaitu. Eraman zuen kanpora eta esan zion: Begiratu gora zerura eta zenbatu izarrak, baldin ahal baduzu zenbatu haiek. Eta esan zuen: Horrela izango da zure hazia. Eta Abramek Jainkoari sinetsi zion, eta zuzentasuntzat zenbatu zitzaion. Baina esan zion: Ni naiz Jainko zu Kaldearren lurretik atera zintuena, lur hau heredatzeko eman dizazudana. Baina esan zuen: Nagusi Jauna, nola jakingo dut hura heredatuko dudala? Baina esan zion: Hartu niri txekorro bat hiru urtekoa, eta ahuntz bat hiru urtekoa, eta ahari bat hiru urtekoa, eta usapal bat, eta uso bat. Hartu zituen, ordea, haiek guztiak berarentzat, eta zatitu zituen erdian, eta jarri zituen aurrez aurre elkarren aurrean; baina hegaztiak ez zituen zatitu. Hegaztiak jaitsi ziren gorputzen gainera, haien bi zatien gainera, eta Abram haiekin eseri zen. Eguzkia sartzerakoan trantsea erori zitzaion Abrami, eta ikusi, beldur ilun handia erortzen zitzaion. Eta Abram-i esan zitzaion: jakinez jakingo duzu zure hazia arrotz izango dela bere lurra ez den lurrean, eta esklabotuko dituzte, eta txarto tratatuko dituzte, eta apaldu egingo dituzte, lau ehun urtez. Herria, ordea, zeinari baldin zerbitzatuko badiote, epaituko dut

ni. Baina hauek ondoren, aterako dira hona ondasun askorekin. Zu, ordea, joango zara zure aitak-era bakean, zahartzaro onean hazita. Laugarren belaunaldian itzuliko dira hona, oraindik ez baitira bete Amorreoen bekatuak orain arte. Baina eguzkia sarrera aldera joan zenean, gar bat agertu zen, eta ikusi: labe bat kea egiten eta su-tortzak, hauek igaro ziren zati zatituen hauen erdian. Egun hartan Jaunak Abramarekin ituna egin zuen, esanez: Zure ondorengoei lur hau emango diet, Egiptoko ibaitik Eufrates ibai handiraino: Kenearrak, eta Kenezearrak, eta Kadmonearrak, eta Hitearrak, eta Perizearrak, eta Refaimdarrak, eta Amorearrak, eta Kanaandarrak, eta Hivearrak, eta Gergesearrak, eta Jebusearrak.

16

Sarai, Abramen emaztea, ez zion haur erdietu. Egiptoar neska-zerbitzari bat zuen, Hagar izenekoa. Saraik Abrami esan zion: Ikusi, Jaunak itxi nau erditzen ez nadinetz. Sartu, beraz, nire neskatoagana, haren bidez seme-alabak lor ditzadan. Eta Abramek Sarairen ahotsa entzun zuen. Eta Sara, Abramen emazteak, hartu ondoren Agar egiptoarra, bere neska gaztea, Abram Kanaango lurran bizi izan eta hamar urtera, eman zion hura bere senar Abrami emazte gisa. Eta Agarengana sartu zen, eta haurdun geratu zen, eta ikusi zuenean sabelean zuela, nagusia mespretxatua izan zen haren aurrean. Saraik Abrami esan zion, zure aldetik bidegabetua naiz; nik nire neskamea eman diot zure bularra, baina ikusi duelarik haurdun dagoela,

bere aurrean ohoregabetua izan naiz. Epaitu dezala Jainkoak nire eta zure artean. Eta Abramek Sarairi esan zion, hara, zure neskamea zure eskuetan dago, erabili hura zuri atsegin zaizun bezala. Eta Saraik hura mindu zuen, eta haren aurpegitik ihes egin zuen. Jaunaren mezulariak aurkitu zuen hura uraren iturrian basamortuan, Shur bideko iturrian. Eta esan zion Jaunaren mezulariak, Agar Sararen zerbitzari, nondik zatoz? Eta nora zoaz? Eta esan zuen: nire andrea Sararen aurpegitik ihes egiten ari naiz. Jaunaren aingeruak esan zion: Itzuli zure nagusiaren aurrera, eta umiliatu zaitez bere eskuen azpian. Eta Jaunaren mezulariak esan zion: ugalduz ugalduko dut zure hazia, eta ez da zenbatuko hain ugaria izango delako. Eta Jaunaren aingeruak esan zion: Hara, haurdun zaude, eta seme bat erdiko duzu, eta Ismael izena emango diozu, zeren Jaunak entzun duelako zure apaltzea. Hau basati bat izango da, haren eskuak guztien gainean, eta guztien eskuak haren gainean, eta bere anai guztien aurrean biziko da. Eta deitu zuen harekin hitz egiten zuen Jaunaren izena, zu ni ikusi nauen Jainkoa; zeren esan zuen, eta izan ere aurretik ikusi nuen niri agertua. Honen gatik deitu zuen putzua, ikusi nuen putzua; hona hemen Kades eta Barad artean. Eta Agarrek seme bat erditu zion Abrami, eta Abramek bere semeari izena jarri zion, Agarrek berarentzat erditu zion semeari, Ismael. Abram laurogeita sei urtekoa zen, Hagarrek Ismael erditu zionean.

17

Abram laurogeita hemeretzi urtekoa bihurtu zen. Eta Jauna agertu zitzaion Abrami, eta esan zion, ni naiz zure Jainkoa; izan atsegingarri nire aurrean, eta bihurtu errugabe. Eta nire ituna jarriko dut nire eta zure artean, eta oso ugarituko zaitut. Eta Abram bere aurpegira erori zen. Eta Jainkoak hitz egin zion, esanez: Eta ni, hona hemen nire ituna zurekin, eta nazio ugariren aita izango zara. Eta zure izena ez da gehiago Abram deituko, baina zure izena Abraham izango da, zeren nazio askoren aita jarri baitut zu. Eta oso-oso handituko zaitut, eta nazio bihurtuko zaitut, eta erregeak zuregandik aterako dira. Eta nire ituna ezarriko dut zure eta zure ondorengo haziaren artean, haien belaunaldietarako, itun betierekoa izateko, zure Jainko eta zure ondorengo haziaren Jainko izateko. Eta emango dizut zuri eta zure ondorengoari zurekin lurra, zeinetan bizi zaren, Kanaango lur guztia, betiko jabetza gisa, eta izango naiz haien Jainko. Eta Jainkoak Abrahami esan zion, zu berriz. Nire ituna gordeko duzu, zu eta zure ondorengoa zure ondoren haien belaunaldietan. Eta hau da ituna zeina zuk gordeko duzun nire eta zuen artean, eta zure ondorengoaren artean zurekin batera haien belaunaldietara: ebakiko da zuen gizonezko guztia. Eta zuen prepuzioaren haragia erdaindu behar duzue, eta nire eta zuen arteko itunaren seinale izango da. Eta zortzi eguneko haurra zirkunzidatua izango da zuei, gizon guztia zuen belaunaldietara; eta etxean jaiotakoa eta zilarra erositakoa seme arrotz guztietatik, zeina ez baita zure hazitik. Zirkunzisioarekin zirkunzidatua izango da zure etxeko etxean jaiotakoa, eta zilarra erositakoa; eta nire ituna izango da zuen haragiaren gainean itun betiko. Eta zirkunzidatu gabeko gizonezkoa, zeina

ez baita zirkunzidatuko bere prepuzioaren haragia zortzigarren egunean, arima hura bere arrazatik suntsituko da, zeren nire ituna hautsi duelako. Eta Jainkoak Abrahami esan zion: Sarai, zure emaztea, ez da gehiago Sarai izenarekin deituko; Sara izango da bere izena. Bedeinkatu egingo dut hura, eta emango dizut harengatik umea, eta bedeinkatu egingo dut hura, eta nazioak izango dira, eta nazioen erregeak hartik izango dira. Eta Abraham bere aurpegi gainera erori zen, eta barre egin zuen, eta bere buruan esan zuen, esanez: ehun urteko bati seme bat izango al zaio? Eta baldin Sara laurogeita hamar urtekoa erdiko du? Abrahamek Jainkoari esan zion: Ismael hau bizi bedi zure aurrean. Baina Jainkoak esan zion Abrahami: Bai, ikusi, Sarah zure emazteak seme bat erdiko dizu, eta Isaak izena emango diozu. Eta nire ituna ezarriko dut berarekin, itun betiko bat, haren Jainko izateko eta haren ondorengoena berarekin. Ismaeli buruz, hara, entzun dizut, eta hara, bedeinkatu dut hura, eta handituko dut hura, eta ugarituko dut hura oso-oso. Hamabi nazioak sortuko ditu, eta nazio handi bihurtuko dut hura. Nire ituna, ordea, Isaakekin ezarriko dut, zeina jarriko baitu zuretzat Sarak denbora honetan, hurrengo urtean. Amaitu zuen hitz egitea harekin, eta Jainkoa igo zen Abrahamen ondotik. Eta Abrahamek hartu zuen Ismael, bere semea, eta bere etxeko jaiotako guztiak, eta zilarra erositako guztiak, eta Abrahamen etxeko gizonen arteko gizonezko guztiak, eta ebaki zituen haien aurrepezkuruak egun hartako denboran, Jainkoak hari esan zion bezala. Abraham, berriz, laurogeita hemeretzi urtekoa zen bere prepuzioaren haragia zirkunzidatu zuenean. Ishmael, berriz, bere semea hamahiru urtekoa zen bere prepuzioaren

haragia zirkunzidatu zenean. Egun haren denboran, zirkunzidatu zen Abraham, eta Ismael bere semea, eta bere etxeko gizon guztiak, eta bere etxean jaiotakoak, eta atzerritar herritatik zilarrez erosiak.

18

Jainkoa agertu zitzaion Mamreko haritzaren ondoan, bere dendaren atearen aurrean eserita zegoenean erdieguna zenean. Begiak altxatu eta bere begiekin ikusi zuenean, hara, hiru gizon zutik zeuden haren gainean, eta ikustean, bere dendaren atetik korrika joan zen haiek hartzera, eta lurrera makurtu zen. Eta esan zuen, Jauna, mesedea aurkitu badut zure aurrean, ez igaro zure zerbitzariaren ondotik. Har dadila ura, eta garbitu ditzatela zuen oinak, eta hotz egin ezazue zuhaitzaren azpian. Eta hartuko dut ogia, eta jango duzue. Eta honen ondoren jarraituko duzue zuen bidean, zeinaren gatik aldendu zineten zuen zerbitzariaren etxera. Eta esan zuen, horrela egin, esan duzun bezala. Eta Abraham presaka joan zen tendara Sararen aldera, eta esan zion: Presaka egin, nahastu hiru neurri irin fin, eta egin hautspeko ogiak. Eta idietara korrika egin zuen Abrahamek, eta hartu zuen txekor biguna eta ona, eta eman zion mutilari, eta presaka egin zuen hura egiteko. Hartu zuen gurina, esnea eta egin zuen txahala, eta jarri zuen haien aurrean, eta jan zuten. Bera, berriz, zutik egon zen haien ondoan zuhaitzaren azpian. Eta esan zion, non dago Sara, zure emaztea? Baina erantzun eta esan zuen, ikusi etxola-dendan. Esan zuen, eta itzuliz etorriko

naiz zure ondora denbora honen arabera ordu honetan, eta seme bat izango du Sarahk zure emazteak. Sara, ordea, entzun zuen atearen ondoan egonda, tentaren atearen ondoan, haren atzean. Abraham eta Sarah zaharragoak ziren, egunetan aurreratuak, eta Sarah-ri emakumezko gauzak gertatzeari utzi zitzaion. Sara barre egin zuen bere baitan esanez: Oraindik ez zait gertatu orain arte, eta nire jauna zaharragoa da. Eta Jaunak Abrahami esan zion, zergatik barre egin zuen Sarak bere baitan, esaten, ba benetan erdituko dut? Baina ni zahartu naiz. Ez al da hitzik ezinezkoa izango Jainkoarentzat? Denbora honetan itzuliko naiz zure aurrera, eta Sarahk semea izango du. Sara ukatu egin zuen, ordea, esanez: Ez nuen barre egin; beldur zegoen, hain zuzen ere. Eta esan zion, ez, baina barre egin zenuen. Handik jaiki ondoren, gizonek Sodomaren eta Gomorraren aurpegira behera begiratu zuten. Abraham, ordea, haiekin batera bidaiatzen zuen, haiek lagunduz. Eta Jauna esan zuen, ez dut ezkutatuko ni Abrahamengandik nire semetik zera ni egiten dut. Abraham, ordea, nazio handi eta ugaria bihurtuko da, eta beragan bedeinkatu izango dira lurreko nazio guztiak. Nekien, hori aginduko diela bere semeei eta bere etxeari haren ondoren, eta Jaunaren bideak zaintzen dituztela, zuzentasuna eta epaiketa egiteko, horrela Jaunak Abrahami ekar diezazkion gauza guztiak, hainbat hitz egin zion. Jaunak esan zuen: Sodomako eta Gomorrakoaren oihua nirengana iritsi da, eta haien bekatuak oso handiak dira. Jaitsi ondoren, beraz, ikusiko dut ea haien oihu niri heltzen zaidan arabera burutzen ari diren, eta ez bada hala, jakin dezadan. Eta gizonak handik itzuli ondoren, Sodomara joan ziren, baina Abraham oraindik

Jaunaren aurrean zutik zegoen. Eta Abraham hurbilduz, esan zuen: ez suntsitu zuzena gaiztoarekin batera, eta zuzena gaiztoa bezala izango da. Baldin berrogeita hamar gizon zuzen hirian badaude, suntsituko dituzu? Ez duzu leku guztia askatuko berrogeita hamar zuzenen erruz, baldin bertan badaude? Inola ere ez duzu egingo hitz hau bezala, zuzenaren hiltzea jainkoaren kontrakoaren batekin, eta zuzena izango da jainkoaren kontrakoa bezala; inola ere, lur guztia epaituko duenak ez al du epaiketa egingo? Esan zuen Jaunak: baldin berrogeita hamar zuzen badaude Sodoman, hirian, utziko dut hiri osoa eta leku guztia haien bidez. Eta erantzunez, Abraham esan zuen: Orain hasi naiz nire Jaunari hitz egiten, baina ni lurra eta hautsa naiz. Baina berrogeita hamar zuzenak berrogeita bostera gutxitu badaitezke, suntsituko duzu bost horiengatik hiri guztia? Eta esan zuen, ez suntsituko dut, bertan berrogeita bost aurkitzen baditut. Eta oraindik gehitu zuen berarekin hitz egitea, eta esan zuen: baina baldin berrogei aurkitzen badira han, esan zuen: ez dut suntsituko berrogei horien zergaitik. Eta esan zuen, ez dago ezer, Jauna, hitz egiten badut? Baina hogeita hamar aurkitzen badira bertan? Eta esan zuen, ez dut suntsituko hogeita hamarren gatik. Eta esan zuen, Jaunari hitz egitea daukat, baina aurkitzen badira bertan hogei? Eta esan zuen: Ez suntsituko dut, han hogei aurkitzen baditut. Eta esan zuen, ez zer, Jauna, baldin oraindik behin hitz egingo badut? Baina hamar han aurkitzen badira? Eta esan zuen, ez dut suntsituko hamarren gatik. Jauna joan zen, Abrahami hitz egiteari utzi zionean, eta Abraham bere lekura itzuli zen.

19

Bi mezulariak Sodomara etorri ziren arratsaldean. Lot eseri zen Sodomako atean; baina Lot-ek ikusi zuenean, jaiki zen haiekin biltzera, eta makurtu zen aurpegiarekin lurrera. Eta esan zuen, hara, Jaunak, alderatu zaitezte zuen zerbitzariaren etxera, eta ostatu hartu, eta garbitu zuen oinak, eta goiz jaikita joango zarete zuen bidera. Eta esan zuten, ez, baina kale zabalean geratuko gara gauean. Eta bultzatu zituen haiek, eta aldendu ziren hura aldera, eta sartu ziren haren etxean, eta edaria egin zien, eta ogibihi gabeak egosi zituen haientzat, eta jan zuten. Lo egin aurretik, baina, hiriko gizonak, Sodomakoiak, inguratu zuten etxea, gazte batetik zaharrena arte, herri osoa batera. Eta deitzen zuten Lot, eta esaten zioten hari, non daude zu gaua sartu ziren gizonak? Atera itzazu haiek gure aldera, haiekin ahaide egin gaitezkeen. Lot atera zen haietara ateburura, eta atea itxi zuen bere atzetik. Baina haiei esan zien: Inola ere ez, anaiak, ez egin gaizki. Baina bi alaba ditut, hauek ez dute gizonik ezagutu, ateratuko ditut haiek zuengana, eta erabili haiek nola atsegin zaizuen, bakarrik gizon hauei ez egin bidegabea, zeren nire habeen babesean sartu baitira. Baina esan zioten, urrundu hemendik; sartu zinen bizitzera, eta ez epaitzeko epaitu? Orain, beraz, zu kalte gehiago egingo dizugu haiei baino. Eta Lot gizona oso indarrez behartzen ari ziren, eta atea apurtzera hurbildu ziren. Eskuak luzatuta, gizonek Lot beren buruen aldera etxera sartu zuten, eta etxeko atea itxi zuten. Baina atean zeuden gizonak, txikienetik handienera,

itsutzez jo zituzten, eta ahulduta atea bilatzen saiatu ziren. Eta gizonek esan zioten Loti: ba al dituzu hemen suhi-semeak, edo semeak, edo alabak? Edo beste inor baduzu hirian, atera leku honetatik, zeren gu suntsitzen ari gara leku hau; haien oihua Jaunaren aurrean altxatu zen, eta Jaunak bidali gintuen hura suntsitzeko. Lot atera zen, eta bere suhi-semeei hitz egin zien, bere alabak hartu zituztenei, eta esan zien: Jaiki zaitezte eta atera zaitezte toki honetatik, zeren Jaunak hiria suntsitzen duelako. Baina bere suhi-semeen aurrean txantxetan ari zela iruditu zitzaien. Baina egunsentia etorri zenean, mezulariek Lot presaka jartzera bultzatu zuten, esanez: Jaiki, hartu zure emaztea eta dituzun bi alabak, eta irten, zu ere hiriko legegabekerieekin batera galdu ez zaitezen. Eta nahastu ziren, eta aingeruek haren eskutik, haren emaztaren eskutik eta haren bi alaben eskuetatik heldu zieten, Jaunak hura errukitzean. Eta gertatu zen kanpora atera zituztenerako, eta esan zuten: salbatzen, salbatu zure arima, ez begiratu atzera, ezta gelditu ere inguruko eskualde osoan; mendira salbatu zeure burua, eraman ez zaitezen. Lotek esan zien haiei: Erregutu egiten dut, Jauna, zure zerbitzariak errukia aurkitu duelako zure aurrean, eta handitu duzu zure justizia, egiten duzuna nire gain, bizitzeko nire arima; baina ni ez naiz gai izango mendira salbatzeko, gaitzak harrapatu ez nindaten, eta hil nadin. Begira, hiri hau hurbil dago ni hara ihes egiteko, txikia da; eta han salbatuko naiz; ez da txikia? Eta biziko da nire arima zure ondorioz. Eta esan zion: Ikusi, zure aurpegia harrituta utzi nau, eta hitz honen ondorioz ez dut suntsituko hitz egin zenuen hiria. Presaka beraz hara salbatzeko, ez baitut ahal izango ezer egin,

zu hara etorri arte. Horregatik deitu zuen hiri haren izena Segor. Eguzkia lurraren gainean irten zen, eta Lot Zoarrera sartu zen. Eta Jaunak euri egin zuen Sodomaren eta Gomorraren gainean sufre eta su, Jaunagandik zerutik. Eta hiri hauek suntsitu zituen, eta inguruko eskualde guztia, eta hirietan bizi ziren guztiak, eta lurretik hazten ziren gauzak. Eta bere emazteak atzera begiratu zuen, eta gatz-zutabe bat bihurtu zen. Goiz jaiki zen Abraham goizean, Jaunaren aurrean zegoen tokira. Eta Sodomaren eta Gomorraren aurpegira begiratu zuen, eta inguruko eskualdearen aurpegira, eta ikusi zuen, eta hara, garra lurretik gora zihoan, labe baten kea bezala. Eta gertatu zen, Jainkoak inguruko eskualdeko hiri guztiak suntsitu zituenean, Jainkoak Abraham gogoratu zuen, eta Lot suntsitzearen erdialdetik kanpo bidali zuen, Jaunak Lot bizi zen hiriak suntsitu zituenean. Lot Zoar-etik igo zen, eta mendian eseri zen bera eta bere bi alabak berarekin, beldur izan baitzen Zoar-en bizitzeaz, eta leize batean bizi izan zen bera eta bere bi alabak berarekin. Zaharrenak gazteagoari esan zion: Gure aita zaharra da, eta inor ez dago lurrean, nor etorriko den gure ondora, lur guztian egokia den bezala. Zatoz eta edan dezagun gure aitari arnoa, eta etzanda gaitezan berarekin, eta altxa dezagun gure aitaren hazia. Edatera eman zioten beren aitari ardoa gau hartan, eta sarturik, nagusiagoak lo egin zuen bere aitarekin gau hartan, eta ez zekien hura lo egitean eta igotzean. Gertatu zen hurrengo egunean, eta zaharrenak gazteagoari esan zion: Hara, atzo gure aitarekin lo egin nuen. Edan dezagun ardoa gaur gauean, eta zu sartu eta harekin lo egin, eta altxa dezagun gure aitatik hazia. Gau hartan ere beren aitari ardoa edatera eman zioten, eta

sartu ondoren, gazteena bere aitarekin lo egin zuen, eta aitak ez zekien noiz lo hartu zuen eta noiz jaiki zen. Eta Loten bi alabek haurdun geratu ziren beren aitagandik. Eta zaharrenak seme bat erditu zuen, eta haren izena Moab jarri zion, esanez: nire aitatik; hau da moabitarren aita gaur egun arte. Gazteenak ere seme bat erdi zuen, eta haren izena Ammon deitu zuen, esanez: Nire arrazako semea, hau da Ammonidarren aita gaurko eguneraino.

20

Eta Abraham handik mugitu zen hegoaldeko lurraldera, eta Kades eta Sur artean bizi izan zen, eta Geraran arrotz bizi izan zen. Abrahamek bere emazte Sarari buruz esan zuen: Nire arreba da, beldur baitzen esateko Nire emaztea da, hiriko gizonek haren bidez hil ez zezaten. Eta Gerarako errege Abimelek-ek bidali zuen eta Sara hartu zuen. Eta Jainkoa Abimelek-engana sartu zen lo-ean gau hartan, eta esan zion: Hara, zu hil egingo zara hartu duzun emakumearen gatik, baina hau gizon batekin bizi da. Abimelech-ek, ordea, ez zuen hura ukitu, eta esan zuen: Jauna, nazioa ezjakina eta zuzena suntsituko duzu? Ez al zidan berak esan, nire arreba dela? Eta honek niri esan zidan, nire anaia da? Bihotz garbian eta eskuen zuzentasunean egin nuen hau. Jainkoak esan zion lo-egitean, eta nik jakin nuen bihotz garbiarekin egin zenuela hau, eta barkatu nizun zu nire aurka bekatu ez egiteko, horregatik ez nizun utzi hura ukitzen. Orain, ordea, itzuli emaztea gizonari, profeta

delako, eta hark zure alde otoitz egingo du, eta biziko zara. Baina ez badiozu itzultzen, jakin ezazu hil egingo zarela zu eta zure guztiak. Eta Abimelech goiz jaikitzen zen goizean, eta deitu zituen bere seme-alaba guztiak, eta hitz hauek guztiak haien belarrietan esan zituen; eta gizon guztiak oso beldur ziren. Eta Abimelech-ek deitu zuen Abraham eta esan zion hari: Zer da hau egin duzuna guri? Ez ote dugu bekatu egin zure aurka, zuk nire gainera eta nire erresumaren gainera bekatu handia ekarri duzulako? Inork egingo ez duen lana, egin didazu niri. Baina Abimelechek Abrahami esan zion: Zer ikusirik egin zenuen hau? Abraham-ek esan zuen: Esan nuen baitut, beraz ez dago jainkozaletasunik leku honetan, eta ni hilko naute nire emaztearengatik. Eta benetan ere, nire ahizpa da aitatik, baina ez amatik, baina nire emazte bihurtu zen. Gertatu zen, baina, Jainkoak nire aitaren etxetik atera ninduen, eta esan nion: Zuzentasun hau egingo duzu niretzat leku guztietara, non sartu behar dugun han, esan nire hori nire anaia dela. Abimelekek hartu zituen mila didragma, eta ardiak, eta txekorrak, eta haurrak, eta neskame-esklaboak, eta eman zion Abrahami; eta itzuli zion Sara, haren emaztea. Eta Abimelech-ek esan zion Abraham-i: Ikusi, nire lurra zure aurrean dago; non gehien atsegin zaizun, han bizi hadi. Baina Sarari esan zion: Ikusi, mila didragma eman dizkiot zure anaiari; hauek zure aurpegiaren ohorerako izango dira zuretzat eta zurekin dauden guztientzat, eta guztia egia esan. Abrahamek Jainkoari otoitz egin zion, eta Jainkoak Abimelech sendatu zuen, eta bere emaztea, eta bere neskameak, eta erditu zuten. Zeren Jaunak itxi zuen kanpotik ama-sabel guztia Abimelech-en etxean, Sara Abraham-en

emaztearengatik.

21

Eta Jaunak bisitatu zuen Sara, esan zuen bezala, eta Jaunak egin zion Sarari hitz egin zuen bezala. Eta haurdun geratu eta Abrahamari seme bat erditu zion zahartzaroan, Jaunak hitz egin zion denboraren arabera. Eta Abrahamek deitu zuen bere semearen izena, berarentzat jaio zen semearena, Sarak berarentzat erditu zuen semearena, Isaak; Eta Abrahamek zirkunzidatu zuen Isaak zortzigarren egunean, Jainkoak berarentzat agindu zuen bezala. Eta Abraham ehun urtekoa zen, Isaac bere semea izan zuenean. Esan zuen Sarah: Barre bat egin dit Jaunak; izan ere, entzun duenak poztu egingo da nirekin. Eta esan zuen nork jakinaraziko zion Abrahami Sarak haurra bularra ematen ari zuela? Zeren seme bat erditu nuen nire zahartzaroan. Eta haurra hazi zen, eta bularra kendu zitzaion; eta Abrahamek ospakizun handia egin zuen Isaak bere semea bularra kendu zitzaion egunean. Baina Sarak ikusi zuenean Agarren seme egiptoarra, Abrahamengandik jaio zena, jolasten Isaakrekin bere semearenkin, esan zion Abrahameri: Kanporatu zerbitxari hau eta bere semea; ez baitu oinordetuko zerbitxari honen semeak nire seme Isaakekin. Hitza oso gogorra agertu zen Abrahamen aurrean bere semeari buruz. Esan zuen baina Jainkoak Abrahami, ez bedi gogorra zure aurrean haurrari buruz, eta neskameari buruz; Sarah esango dizun guztia, entzun haren ahotsa; zeren Isaakengan deituko zaizu hazia. Eta neska

gazte honen semea ere nazio handi bihurtuko dut, zeren zure hazia baita. Abraham goizean jaiki zen, eta ogi-opilak eta ur-zakua hartu zituen, eta Agarri eman zizkion; eta haurra haren sorbaldaren gainean jarri zuen, eta bidali egin zuen hura; joan ondoren basamortuan zehar ibilitzen zen, zin-putzuaren aldean. Amaitu zen ura zakutik; eta bota zuen haurra izei zuhaitz baten azpian; Joan ondoren eserita zegoen haren aurrean urrutitik, arkuaren jaurtiketa bat bezala; esan zuen baitik, ez ikusiko dut nire hauraren heriotza. Eta haren aurrez eseri zen; baina haurrak oihu egin ondoren, negar egin zuen. Entzun zuen eta Jainkoak haurraen ahotsa zegoen tokitik; eta Jainkoaren mezulariak deitu zuen Agar zerutik, eta esan zion hari, zer da Agar? Ez izan beldur; Jainkoak entzun du-eta haurra-ren ahotsa dagoen tokitik. Jaiki eta hartu haurra, eta eutsi zure eskuaz hari; nazio handi bihurtuko dut hura, izan ere. Eta Jainkoak ireki zituen haren begiak; eta ikusi zuen ur biziaren putzu bat, eta joan zen, eta bete zuen zakua urez, eta edanarazi zion haurra. Eta Jainkoa haurrarekin zen; eta hazi zen, eta basamortuan bizi izan zen; eta arkulari bihurtu zen. Eta basamortuan bizi izan zen, eta amak emazte bat hartu zuen berarentzat Egipto-ko Paran-etik. Gertatu zen denbora hartan, eta Abimelek-ek esan zuen, eta bere aholkulari Oxozat-ek, eta bere indarraren agintari nagusi Fikol-ek, Abraham-i, esanez: Jainkoa zurekin dago egiten duzun guztietan. Orain, beraz, zin egin iezadazu Jainkoagatik ez didazula kalterik egingo, ez nire haziari, ez nire izenari, baizik eta nirekin egingo duzula nik zurekin egin nuen zuzentasunaren arabera, eta zu bizi izan zinen lur honetan ere. Eta Abrahamek esan zuen: Ni zinduko dut. Eta Abrahamek

Abimelech errieta egin zion uraren putzuei buruz, zeintzuk Abimelecharen zerbitzariek kendu zituzten. Eta Abimelechek esan zion: Ez nekien nork egin zizun hitz hau, ezta zuk niri jakinarazi, ezta nik entzun, gaur baino. Eta Abrahamek ardiak eta txehalak hartu zituen, eta Abimelecheri eman zizkion, eta biek ituna egin zuten. Eta Abrahamek zazpi arkume ardi bakarrik jarri zituen. Eta Abimelech-ek esan zion Abraham-i: Zer dira ardi hauetako zazpi arkume hauek, zeintzuk bakarrik ezarri dituzun? Eta Abrahamek esan zuen zazpi arkume eme horiek nire eskutik hartuko dituzula, lekukotasun izan diezazkidaten ni putzu hau induskatu nuela. Horregatik, leku hari Zin-egitearen putzu izena eman zion, han biek zin egin zutelako. Eta zin-putzuan ituna egin zuten. Abimelek, bere aholkulari Okozat eta bere indarren buruzagi nagusi Fikol jaiki ziren, eta Filistearren lurrera itzuli ziren. Eta Abrahamek soro bat landatu zuen zin-eginaren putzuaren ondoan, eta han Jaunaren izenari deitu zion, Jainko betikoa. Abraham Filistearren lurrean bizi izan zen egun askotan.

22

Eta gertatu zen hitz hauek ondoren, Jainkoak Abraham probatu zuen, eta esan zion: Abraham, Abraham. Eta esan zuen: Hona ni. Eta esan zuen: Hartu zure seme maitea, maite izan duzuna, Isaac, eta joan lur gorenera, eta eskaini ezazu hura han errekuntza osorako esango dizudan mendietako batean. Jaiki eta Abraham goizean, zaldatu zuen bere astoa; hartu zuen bere

buruarekin bi mutil, eta Isaak bere semea; eta zatitu eginda egurra errekuntza osorako, jaiki eta joan zen, eta etorri zen lekura, esan zion Jainkoak, hirugarren egunean. Eta Abrahamek begiak gora altxatu eta, lekua urrutitik ikusi zuen. Eta Abrahamek bere seme-alabei esan zien, eseri hemen astoarekin; ni eta umea, berriz, joango gara hara arte; eta gurtxu egin ondoren itzuliko gara zuengana. Abrahamek errekuntza osoaren egurrak hartu zituen, eta Isaak bere semeari jarri zizkion, eta berak sua eta ezpata eskuetan hartu zituen, eta biak batera joan ziren. Eta Isaakek esan zion Abrahami bere aitari, aita; eta berak esan zuen, zer da, semea? Esan zuen, baina, hona hemen sua eta egurrak, non dago arkumea osorik erretzeko eskaintzarako? Abraham-ek esan zuen, Jainkoak berak ikusiko du bere buruarentzat ardia errekuntza osorako, semea. Joanda biak batera aldi berean, etorri ziren leku hartara, zeina esan zion Jainkoak; eta eraiki zuen han Abrahamek aldarea, eta jarri zituen egurrak; eta lotuta Isaak bere semea, jarri zuen hura aldarearen gainean egurren gainean. Eta Abrahamek bere eskua luzatu zuen ezpata hartzeko, bere semea hiltzeko. Eta Jaunaren Aingeruak deitu zion zerutik, eta esan zion: Abraham, Abraham. Eta berak erantzun zuen: Hona ni hemen. Eta esan zuen, ez ezazu jarri zure eskua haurra gainean, ez eta egin ezazu berari ezer; orain baitakit, zu beldur zara Jainkoa; eta ez zenuen gorde zure seme maitea nire gatik. Eta gora begiratu Abraham bere begiekin ikusi zuen, eta hara ahari bat Sabek landarean harrapatuta adarretatik. Eta joan zen Abraham, eta hartu zuen aharia, eta eskaini zuen hura errekuntza osorako bere seme Isacen ordez. Eta Abrahamek toki haren izena Jaunak ikusi zuen

deitu zuen, gaur esan dezaten: Mendian Jauna agertu zen. Eta deitu zuen Jaunaren Mezulariak Abraham bigarrenez zerutik, esanez, Neure buruaz zin egin dut, dio Jaunak, egin zenuen hitz hau dela eta, eta ez zenuen zure seme maiteari barkatu nire dela eta, Benetan benedikatuz bendekatuko zaitut, eta ugalduz ugalduko dut zure hazia, zeruko izarrak bezala, eta itsasoaren ertzean dagoen harea bezala; eta heredatuko du zure haziak aurkarien hiriak. Eta zure hazi-aren bidez bedeinkatu egingo dira lurreko nazio guztiak, nire ahotsari obeditu diozu-lako. Abrahamek itzuli zen bere seme-alabengana; eta jaiki ondoren joan ziren batera Zin-Egiareneko putzura. Eta Abraham Zin-putzuan bizi izan zen. Gertatu zen hitz hauek ondoren, eta jakinarazi zitzaion Abrahami, esanez, hara Melkak berak ere semeak erditu ditu zure anaia Nahorrentzat, Uz lehenengo jaiotakoa, eta Buz haren anaia, eta Kamuel Siriarren aita, eta Kesed, eta Azau, eta Pildes, eta Ieldaf, eta Betuel. Betuelek, ordea, Rebeka sortu zuen. Zortzi seme hauek, Milkak erditu zizkion Nahori, Abrahamen anaiari. Eta haren emaztekiak, zeinen izena Reuma zen, erditu zituen ere Tabek, Taam, Toxos eta Moxa.

23

Sararen bizitza ehun hogeita zazpiko urtekoa izan zen. Eta Sara hil zen Arbok hirian, hau hondoan dago, hau Hebron da Kanaan lurrean, eta Abraham etorri zen Saragatik dolua egiteko eta negar egiteko. Eta Abraham jaiki zen bere hildakotik; eta

Abrahamek esan zien Heten semeei, esanez: Arrotza eta etorkina ni naiz zuek artean; eman iezadazue, beraz, hilobi-jabetza bat zuek artean, eta ehorziko dut nire hildakoa nire aurretik. Erantzun zioten, ordea, Heten semeek Abrahami, esanez: Ez, jauna. Entzun gure, errege, Jainkoaren aldetik zu zara gure artean. Gure hilobi hautatuetan ehortzi zure hila. Gure artean inork ez du bere hilobia eragotziko zuri, zure hila han ehorzteko. Jaiki eta Abraham makurtu egin zitzaien lurreko herriari, Cheten semeei. Eta Abraham haiekin hitz egin zuen, esanez: Baldin zuen arimarekin baduzue nire hildakoa nire aurpegitik ehortzi ahal izateko, entzun nazue, eta hitz egin Efron Zoharren semearekin niri buruz. Eta eman dezala niri kobazulo bikoitza, hura berea dena, bere soroaren zati batean dagoena; zilarra merezi duenaren truke, eman ezazue niri hura zuen artean hilobi-jabetza gisa. Efron, ordea, eseri zen Heten semeen erdian; eta erantzunez Efron Hetarrak Abrahami esan zion, Heten semeak entzuten zuten bitartean, eta hirira sartzen ziren guztiak, esanez: Nire ondoan egon, jauna, eta entzun nazazu; soroa, eta bertan dagoen kobazuloa, zuri ematen dizkizut; nire herritarren guztien aurrean eman dizkizut; ehortzi zure hildakoa. Eta Abraham lureko herriaren aurrean makurtu zen. Eta esan zion Efronari belarrietara, lurreko herriaren aurrean: baldin nire aldera bazara, entzun nazazu, hartu soroaren zilarra nitik, eta ehorziko dut nire hildakoa han. Erantzun zuen baina Efronek Abrahami, esanez: Ez, jauna; entzun dut, lurra lau ehun didrakma zilarrezkoa da; baina zer izango litzateke hau nire eta zure artean? Zu, ordea, ehortzi ezazu zure hila. Eta Abrahamek Efronen hitza entzun zuen, eta

Abrahamek Efroneri zilarra itzuli zion, Heten semeen belarrietara hitz egin zuena, merkatarientzat onarturik dagoen zilarraren lau ehun didrakma. Eta gelditu zen Efronren soroa, bikoitz haitzuloan zegoena, Mambreren aurrean dagoena, soroa eta haitzuloa, bertan zegoena, eta zuhaitz guztia, soroan zegoena, eta guztia bere mugen inguruan zegoena, Abrahamentzat, jabetza gisa Heten semeen aurrean, eta hirira sartzen ziren guztien aurrean. Honen ondoren, Abrahamek Sara bere emaztea ehortzi zuen zelai bikoitzeko kobazuloan, Mambreren aurrean dagoena; hau da Hebron, Kanaango lurrean. Eta zelaia eta bertan zegoen leizea berretsi zitzaizkion Abrahami hilobiaren jabe gisa, Heten semeen aldetik.

24

Eta Abraham zaharra zen, egunekin aurreratua, eta Jaunak Abraham bedeinkatu zuen guztietan. Eta Abrahamek esan zion bere seme zaharrari, bere etxeko agintariari, bere gauza guztien buruzagiari: jarri zure eskua nire izterraren azpian. Eta zin eragiten dizut Zeruaren Jainko Jauna eta Lurraren Jainkoa, ez dezazula nire seme Isaaki emaztea hartu Kanandartarren alaben artetik, haiekin ni bizi naizen lekuan. Baina nire lurrera joango zara, non jaio nintzen, eta nire tribura, eta handik hartuko duzu emazte bat nire seme Isaakentzat. Eta seme-mutilak esan zion hari: ez ote du emakumeak nahi izan nirekin atzera joan lur honetara, itzuliko dut zure semea lurrera, nondik atera zinen handik? Abraham-ek esan zion: Kontuz ibili, ez

eraman nire semea hara. Zeruko Jauna Jainkoa eta lurreko Jainkoa, nire aitaren etxetik ni hartu ninduen eta jaio nintzen lurretik, niri hitz egin zidan eta niri zin egin zidan, esanez: Zuri emango dizut lur hau eta zure haziari, berak bidaliko du bere Mezularia zure aurrean, eta handik hartuko duzu emazte bat nire semeari. Baina emakumeak zurekin lur honetara joan nahi ez badu, nire zinetik garbi egongo zara; soilik nire semea ez itzuli hara. Eta mutilak bere eskua jarri zuen Abrahamen, bere jaunaren, izterraren azpian, eta zin egin zion hitz horren inguruan. Eta semeak hamar gamelu hartu zituen bere jaunaren gameluetatik, eta bere jaunaren ondasun guztietatik bere buruarekin; eta altxatu ondoren Mesopotamiara joan zen, Nahoren hirira. Eta kameloak etzarazi zituen hiriaren kanpoaldean, ur-putzu ondoan, arratsaldeko partean, emakumeak ura hartzera ateratzen diren orduan. Eta esan zuen: Jauna, nire jaun Abrahamen Jainkoa, egin nazazu gaur nire aurrean zoriontsu, eta egin errukia nire jaun Abrahamekin. Hona ni zutik nago ur-iturriaren gainean, eta hirian bizi direnen alabak ura ateratzera ateratzen dira. Eta izango da neska gaztea nori ni esango diodan, makurtu zure ur ontzia, edan dezadan, eta esango didan niri, edan zu, eta zure gameloak emango diet edaten, harik eta gelditzen diren edaten, hau prestatu duzu zure seme Isaakrentzat; eta honetan jakingo dut, egin duzu errukia nire jaun Abrahamekin. Eta gertatu zen hura bere gogoan hitz egiten bukatzen baino lehen, eta hara, Rebeka ateratzen ari zen, Batuel semea jaio zena, Melka Nakoren emaztea, Abrahamen anaia, ur ontzia sorbalden gainean zuela. Eta birjina oso ederra zen itxuraz, birjina zen, gizonak ez zuen ezagutu hura, baina

jaitsita iturrirantz, bete zuen bere ur-ontzia, eta igo zen. Mutilak lasterka egin zuen haren aurkitzera, eta esan zuen: Edatera eman iezadazu ur pixka bat zure ontzi-tik. Baina berak esan zuen: Edan, jauna, eta presaka egin zuen eta jaitsi zuen ur ontzia bere besoaren gainera, eta edan eman zion, edaten bukatu zuen arte. Eta esan zuen: Zure gameluei ere ura emango diet, guztiak edan arte. Eta presaka egin zuen eta hustu zuen ur ontzia edateko-ontzira, eta korrika egin zuen putzura berriro ura ateratzeko, eta ura atera zien gamelu guztiei. Gizona, ordea, behatu egiten zuen hura, eta isilik zegoen jakiteko ea Jaunak bere bidea loratu zuen ala ez. Gertatu zen, baina gameluak guztiak edaten gelditu zirenean, gizonak urrezko belarritakoak hartu zituen, drakma bateko pisukoak, eta bi urrezko eskumuturrekoak haren eskuetan jarri zituen, hamar urrezkoen pisukoak. Eta galdetu zion, eta esan zuen, noren alaba zara? Iragarri niri, ea zure aitaren etxean leku bat dagoen guri gelditzeko. Baina berak esan zion: Bathuelaren alaba naiz, Melchasek Nahorrekin izan zuena. Eta esan zion: Lasto eta bazka asko dugu, baita lo egiteko tokia ere. Eta pozik egonda, gizona makurtu egin zitzaion Jaunari eta esan zuen: benedikatua Jauna, nire jaun Abrahamen Jainkoa, zeinek ez baitzituen utzi bere justizia eta egia nire jaunarengandik; eta ni Jaunak gidatu ninduen nire jaunaren anaiaren etxera. Eta korrika egin ondoren, neska-mutikoak bere amaren etxean jakinarazi zuen hitz hauen arabera. Rebekak anaia bat zuen, zeinaren izena Laban zen, eta Laban lasterka joan zen gizonarengana kanpora, iturriaren ondora. Eta gertatu zen belarritakoak eta eskumuturrekoak bere arreba-ren eskuetan

ikusi zituenean, eta Rebeka bere arreba-ren hitzak entzun zituenean, esaten: Horrela hitz egin dit gizonak, eta gizonarengana joan zen, kameluen ondoan iturriaren gainean zutik zegoela. Eta esan zion, hona sartu, Jaunaren benedikatua; zergatik zaude kanpoan? Nik, ordea, prestatu dut etxea, eta lekua gameluei. Sartu zen gizona etxera, eta gameloak deskargatu zituen, eta lastoa eta bazka eman zizkien gameloei, eta ura bere oinak garbitzeko, eta berarekin zeuden gizonen oinak garbitzeko. Eta ogiak jarri zizkien aurrean jateko, eta esan zuen: ez dut jango nire hitzak esan arte. Eta esan zuen: hitz egin. Eta esan zuen, Abrahamen semea ni naiz. Jaunak bedeinkatu zuen nire jauna oso, eta goratu zen, eta eman zizkion ardiak, txekorrak, zilarra, urrea, haurrak, neskame-esklabook, gameluak eta astoak. Eta Sarah, nire jaunaren emazteak, seme bat erditu zion nire jaunari hura zahartzen ondoren, eta hari eman zion zuen guztia. Eta nire jaunak zin egin ninduen, esanez: Ez duzu hartuko emaztea nire semeari Kanaandarren alabetatik, zeinen lurrean ni arrotza bainaiz. Baina nire aitaren etxera joango zara, eta nire leinura, eta handik hartuko duzu emazte bat nire semeari. Baina esan nion nire jaunari: Agian emakumea ez da nirekin etorriko. Eta esan zidan: Jauna Jainkoa, zeinen aurrean atsegin izan naizen, berak bidaliko du bere Mezularia zurekin, eta zure bidea onartuko du, eta emazte bat hartuko duzu nire semearentzat, nire tribuaren eta nire aitaren etxetik. Orduan errugabe izango zara nire madarikazioetatik, zeren baldin nire leinura etortzen bazara eta ez badizkizute ematen, errugabe izango zara nire zin-hitzarengatik. Eta etorrita gaur iturriaren gainera esan nuen, Jauna nire jaun Abrahamen

Jainkoa, zu zoriontsua egiten baduzu nire bidea, non orain ni joaten naizen bertan, hona hemen ni zutik nago uraren iturriaren gainean, eta hiriko gizonen alabak ateratzen dira ura ateratzera; eta izango da neska gaztea, nori ni esango diodan, edaran iezadazu zure ontzi txikitik ur pixka bat, eta esango didana niri, eta zu edan, eta zure gamiluei ura emango diet, hau da emakumea Jaunak bere zerbitzari Isaakrentzat prestatu duena; eta honetan jakingo dut, egin duzula errukia nire jaun Abrahami. Eta gertatu zen ni nire gogoan hitz egiten bukatu aurretik, berehala Rebeka irten zen ur ontzia sorbaldetan duela, eta iturburura jaitsi zen, eta ura hartu zuen, baina esan nion, eman iezadazu edateko. Eta presaka, ur-ontzia bere besora jaitsi zuen, eta esan zuen: Edan zu, eta zure kameloak edanarazi egingo ditut, eta hark edan zuen, eta kameloak edanarazi zituen. Eta galdetu nion, eta esan nuen: Noren alaba zara? Esan iezadazu. Eta berak erantzun zuen: Bathuelen alaba naiz, Nahoren semearen alaba, zeina Melkak erditu baitzuen. Eta jarri nizkion belarritakoak eta eskumuturrekoak haren eskuetan. Eta poztu izanik, adoratu nuen Jauna, eta bedeinkatzen nuen Jauna, nire jaun Abrahamen Jainkoa, zeinek oparotu ninduen egiaren bidean, nire jaunaren anaiaren alaba hartzeko bere semearen tzat. Beraz, baldin zuek errukia eta justizia egiten baduzue nire jaunarekin, eta baldin ez, jakinarazi iezadazue, eskuinera edo ezkerrera jo dezadan. Laban eta Bethuelen erantzuten, esan zuten: Jaunarengandik atera da gauza hau, ezin diezazukegu aurka hitz egin, ez txarrik ez onik. Hona Rebecca zure aurrean; hartu eta joan, eta izan bedi emakume zure jaunaren semeari, Jaunak hitz egin zuen bezala.

Eta gertatu zen Abrahamen mutilak haien hitzak entzutean, makurtu zela lurrera jaunaren aurrean. Eta mutilak kanpora atera ondoren zilarrezko eta urrezko ontziak eta arropa, eman zion Rebekari; eta opariak eman zizkion haren anaiari, eta haren amari. Eta jan eta edan zuten, bera eta harekin zeuden gizonak, eta lo egin zuten. Goizean jaiki zenean, esan zuen: Bidali nazue, nire jaunagana joan nadin. Esan zuten baina haren anaiek eta amak: Gera beza neska-birjina gurekin hamar egun inguru, eta gero joango da. Baina berak esan zien haiei: ez nazazue atxiki, eta Jaunak oparotu du nire bidea; bidali nazazue, joan nadin nire Jaunagana. Baina haiek esan zuten: Dei dezagun neska, eta galdetu diezaiogun haren ahoari. Eta deitu zuten Rebeka, eta esan zioten hari, joango zara gizon honekin? Eta berak esan zuen, joango naiz. Eta bidali zuten Rebeka, haien ahizpa, eta haren ondasunak, eta Abrahamen zerbitzaria, eta berarekin zeuden hauek. Eta Rebeka bedeinkatzen zuten, eta esan zioten: Gure arreba zara, bihurtu milaka hamar milatan, eta zure haziak etsaien hiriak heredatu bitza. Jaiki eta Errebeka eta bere neskameak kameloen gainera igan ziren, eta gizonarekin joan ziren; eta mutilak Errebeka hartu eta joan zen. Isaac basamortuan zehar bidaiatzen ari zen ikusmenaren putzuaren arabera, eta bera hegoaldeko lurrean bizi zen. Eta Isaak atera zen zelaira hitz egitera arratsaldean, eta begiak jaso ondoren kameloak etortzen ikusi zituen. Eta Rebecca begiak jaso eta Isaac ikusi zuenean, kamelu gainetik jauzi egin zuen behera. Eta esan zion semeari, nor da gizon hura zelaitik datorren gure aurka? Eta seme-alabak esan zuen: Hau da nire jauna; eta emakumeak oihala hartu eta janzi zuen. Eta mutilak Isaaki

kontatu zizkion egin zituen hitz guztiak. Baina Isaac bere amaren etxera sartu zen, eta Rebeka hartu zuen, eta haren emazte bihurtu zen, eta maite izan zuen hura, eta Isaac kontsolatu zen bere ama Sarari buruz.

25

Batu baina Abraham-ek emazte bat hartu zuen, zeinen izena Ketura zen. Erdi zuen hura Zombran, Iezan, Madal, Madiam, Iesbok eta Soie. Iezan-ek, ordea, Saba eta Dedan sortu zituen. Dedan-en semeak, berriz, Asshurim, Letushim eta Leummim izan ziren. Madiamen semeak Gefar, eta Afeir, eta Enok, eta Abeida, eta Eldaga ziren; hauek guztiak Keturaren semeak ziren. Abrahamek bere ondasun guztiak eman zizkion bere seme Isaaci. Eta bere konkubinen semeei Abraham-ek opariak eman zizkien, eta bere semea Isaak-engandik bidali zituen haiek, oraindik bizirik zegoela, ekialderantz, ekialdeko lurraldera. Hauek dira Abrahamen bizitzako egunen urteak, zenbat bizi izan zen: ehun hirurogeita hamabost urte. Eta ahultzen, hil zen Abraham zahartze eder batean, zahar, eta egunekin betea, eta bere herriarekin bat egin zuen. Eta ehortzi zuten hura Isaak eta Ismaelen, bere semeek, haitzulo bikoitzean, Efron Saarren seme Hetearraren soroan, zeina dagoen Mambreren aurrean, soroa eta haitzuloa, zeina eskuratu zuen Abrahamek Heten semeen artean; han ehortzi zuten Abraham, eta Sara bere emaztea. Gertatu zen, baina, Abraham hil ondoren, Jainkoak bedeinkatu zuen bere semea Isaac, eta Isaac ikuspenaren putzuaren ondoan

bizi izan zen. Hauek dira Ismaelen leinuak, Abrahamen semearenak, zeina erditu baitzuen Agar egiptoarrak, Sararen neskameak, Abrahamentzat. Eta hauek Ismaelen semeen izenak, haien belaunaldien izenen arabera: Ismaelen lehenengo jaiotakoa, eta Nabajot, eta Kedar, eta Nabdeel, eta Massam, eta Masma, eta Duma, eta Masse, eta Hoddan, eta Taiman, eta Jetur, eta Nafes, eta Kedma. Hauek dira Ismaelen semeak, eta hauek dira haien izenak haien tendetetan eta haien kanpamenduetan, hamabi buruzagi haien nazioen arabera. Eta hauek Ismaelen bizitzaren urteak dira: ehun eta hogeita hamazazpi urte. Ahulduz hil zen, eta bere arrazara gehitu zen. Bizi izan zen Havilahetik Shurreraino, Egiptoren aurrean dagoena, Asiriarretara joan artekoa; bere anai guztien aurrean bizi izan zen. Eta hauek dira Isaak-en belaunaldiak, Abraham-en semearenak; Abrahamek Isaak sortu zuen. Isaac berrogei urtekoa zen Rebeka hartu zuenean emaztetzat, Bethuel Siriarraren alaba, Siriako Mesopotamiatik, Laban Siriarraren arreba. Isaak bere emazte Rebekaren gainean Jaunari otoizten zion, antzua baitzen, eta Jainkoak entzun zion, eta bere emazte Rebeka haurdun geratu zen. Jauzi egiten zuten haurrak haren barruan; eta esan zuen: baldin horrela gertatuko bazait, zertarako hau niretzat? Baina joan zen galdetzera Jaunarengandik. Eta Jaunak honi esan zion: bi nazio zure sabelean daude, eta bi herri zure sabeletik banatuko dira, eta herri batek bestea gainditu egingo du, eta handiagoak txikiagoari zerbitzatuko dio. Eta bete ziren hura erditzeko egunak, eta bikiak zeuden haren sabelean. Lehena atera zen gorrixka, osoa, azal bat bezala iletsua, eta bere izena Esau jarri

zion. Eta honen ondoren atera zen haren anaia, eta haren eskua Esauren orpotik harturik zegoen, eta deitu zuen haren izena Jakob. Isaak berriz hirurogei urtekoa zen, Errebeka haiek erditu zituenean. Gazteak hazi ziren, eta Esau ehizan trebea zen gizon basatia, baina Jakob gizon sinplea zen, etxean bizi zena. Isaakek Esau maite zuen, zeren haren ehiza janari zen berarentzat, baina Rebekak Jakobe maite zuen. Jakob-ek zukua egosi zuen, eta Esau zelaititik etorri zen ahulduta. Eta Esauk esan zion Jakobi: Elikatu nazazu egosi gorri honetatik, zeren ahulduta nago. Horregatik deitu izan zitzaion izena Edom. Jacobek Esauri esan zion: Saldu iezadazu gaur zure lehenengo jaiotzaren eskubidea. Eta Esauk esan zuen: hara, ni hiltzera noa, eta zertan dira niretzat lehen-seme-eskubide hauek? Eta Jakobek esan zion: Zin egin gaur niri. Eta zin egin zion. Horrela, Esauk lehen seme-eskubidea saldu zion Jakobi. Jacob-ek, ordea, ogia eman zion Esau-ri, eta lenteja-dilista, eta jan eta edan zuen, eta jaiki eta joan zen, eta Esau-k gutxietsi zuen lehen-seme-eskubidea.

26

Gosete bat gertatu zen lurraren gainean, lehenago gertatu zen goseteaz aparte, hura Abrahamen garaian gertatu zena, eta Isaak joan zen Abimelek filistearren erregearengana, Gerarara. Agertu zitzaion Jauna, eta esan zuen: ez joan behera Egiptora; bizi, ordea, zuri esango dizudan lurrean. Eta bizi lur honetan, eta zurekin egongo naiz, eta bedeinkatu egingo zaitut, zuri eta zure haziari emango diot lur hau guztia, eta beteko dut nire

zina, zin egin nion Abraham zure aitari. Eta zure hazia ugarituko dut zeruko izarrak bezala, eta zure haziari lur guztia hau emango diot, eta zure hazian lurreko nazio guztiak bendezitatuak izango dira. Ordez zure aita Abrahamek nire ahotsari obeditu izana, eta gorde zituelako nire aginduak, eta nire manamenduak, eta nire ordenantzak, eta nire legeak. Isaak, berriz, Geraran bizi izan zen. Lekuko gizonek bere emazte Rebekari buruz galdetu zioten, eta esan zuen: Nire arreba da, beldur baitzen esateko Nire emaztea da, lekuko gizonek Rebekaren gatik hil ez zezaten, itxura ederrekoa baitzen. Denbora luzea eman zuen han, eta Abimelek Gerarreko erregeak leihotikatik begiratu zuenean, Isaak bere emazte Rebekarekin jolasten ikusi zuen. Abimelek-ek deitu zuen Isaak, eta esan zion: Beraz, benetan zure emaztea da? Zergatik esan zenuen nire arreba da? Eta Isaakek esan zion: Esan nuen, ez nadin inoiz hil haren bidez. Eta Abimelekek esan zion, zer hau egin diguzu? Ia norbait nire familiatik lo egin zuen zure emaztearenkin, eta ekarriko zenuen gure gainera ezjakintasuna. Abimelechek agindu zuen bere herri guztiari, esanez: gizon hau eta haren emaztea ukitu duen guztia heriotzaz errudun izango da. Isaakek erein zuen lur hartan, eta urte hartan ehunkoizko garagarra aurkitu zuen, eta Jaunak bedeinkatzen zuen. Eta gizona goratu zen, eta aurreratuz gero eta handiagoa bihurtu zen, oso handia bihurtu zen arte. Baina gertatu zen berarentzat ardi abereak, eta behi abereak, eta nekazari asko. Filistearrek inbidiatu zuten hura. Eta putzu guztiak, zeintzuk bere aitaren seme-alabek indusi zituzten bere aitaren garaian, Filistearrek estali zituzten haiek, eta bete zituzten haiek lurrez. Abimelechek

Isaaci esan zion: Joan hemendik gure artetik, zeren gu baino askoz indartsuagoa bihurtu baithaiz. Eta Isaak handik joan zen, eta Gerarko haranean ostatu hartu zuen, eta han bizi izan zen. Eta berriro Isaak induskatu zituen uraren putzuak, zeintzuk induskatu zituzten Abraham bere aitaren seme-alabek, eta blokeatu zituzten haiek Filistearrek Abraham bere aita hil ondoren, eta izendatu zituen haiei izenak izenen arabera, zeintzuk izendatu zituen bere aitak. Eta Isaken seme-alabek induskatu zuten Gerarko arroian, eta han ur biziaren putzu bat aurkitu zuten. Eta Gerarko artzainek borrokatu zuten Isaaken artzainekin, ura berea zela esanez, eta putzu haren izena Bidegabekeria deitu zuten, zeren bidegabe egin zioten hari. Handik alde egin ondoren, beste putzu bat zulatu zuen, baina hura ere eztabaidatu zuten, eta haren izena Etsaitasuna jarri zion. Handik abiatu eta beste putzu bat zulatu zuen, eta ez zuten haren gainean borrokatu, eta haren izena Leku Zabal jarri zion, esanez: Orain Jaunak zabaldu digu tokia eta lurraren gainean handitu gaitu. Eta handik igo zen zin-putzura. Eta Jauna agertu zitzaion gau hartan, eta esan zuen: Ni naiz zure aita Abrahamen Jainkoa. Ez izan beldurrik, zurekin bainago, eta bendekatuko zaitut, eta ugarituko dut zure hazia zure aita Abrahamen bidez. Eta eraiki zuen han aldare bat, eta deitu zuen Jaunaren izena, eta jarri zuen han bere denda; induskatu zuten baina han Isaacen seme-alabak putzu bat Gerarko arroian. Eta Abimelech joan zen harengana Geraretik, eta Ahuzzath, bere aholkularia, eta Phicol, bere armadaren buruzagi nagusia. Eta Isaakek esan zien, zertarako etorri zarete nire? Zuek, ordea, gorroto izan ninduzuen ni, eta bidali ninduzuen ni alde zuengandik. Eta

haiek esan zuten, ikusirik ikusi dugu Jauna zurekin zegoela; eta esan genuen, izan bedi beraz gure artean eta zure artean, eta egingo dugu zurekin itun bat, Ez egiteko gurekin gaizkia, guk zu gutxietsi ez genizun bezala, eta modu onean tratatu gintuzu, eta bakean bidali gintuzu; eta orain zu bendikatua zaude Jaunak. Eta haientzat banketea egin zuen, eta jan eta edan zuten. Eta goizean jaiki ondoren, bakoitzak bere auzokideari zin egin zion, eta Isaakek bidali egin zituen, eta bakean joan ziren haren aurretik. Gertatu zen egun hartan, eta Isaken seme-alabak iritsi ondoren, berari jakinarazi zioten induskatu zuten putzuari buruz, eta esan zuten, ez dugu urik aurkitu. Eta deitu zion Zina, horregatik eman zion izen hura hiri hari, Zinaren Putzu, gaur egunera arte. Esau berrogei urtekoa zen, eta Judit hartu zuen emaztetzat, Beor hetearraren alaba, eta Basemat ere bai, Elon hetearraren alaba. Isaak eta Rebekarekin eztabaidatzen ari ziren.

27

Gertatu zen Isaac zahartzen ondoren, eta haren begiak ilundu ziren ikusteko, eta deitu zuen Esau, bere seme zaharrena, eta esan zion: Seme maitea, eta esan zuen: Hona ni hemen. Eta esan zuen: Ikusi, zahartua naiz, eta ez dakit noiz izango den nire heriotzaren eguna. Orain, beraz, hartu zure ontzia, gezia-zakua eta arkua, eta atera kanpora lautadera, eta ehizatu niretzat. Eta egin iezadazu janari gozoak, nik maite ditudan bezala, eta ekarri iezadazu, jan dezadan, nire arimak zu bedeinkatuko zaituzan ni

hil aurretik. Rebecca, ordea, entzun zuen Isaac bere seme Esauri hitz egiten, eta Esau lautadera joan zen ehiza egiteko bere aitarentzat. Rebeka-k esan zion bere seme gazteena den Jakobi, ikusi, entzun nuen zure aita hizketan Esau zure anaiarekin, esaten, ekarri iezadazu ehiza, eta egin iezadazu janari gozoak, jan ondoren bedeinkatuko zaitut Jaunaren aurrean ni hil baino lehen. Orain, beraz, seme maitea, entzun nazazu, nik zuri agintzen dizudan bezala. Eta joan ardera, hartu niri handik bi ahuntz gazte hagun eta on, eta egingo ditut haiek janari zure aitarentzat, hark maite duen bezala. Eta zure aitari ekarriko diozu, eta jango du, zure aitak bedeinkatuko zaitzala hil aurretik. Jakobek bere ama Rebekari esan zion: Esau nire anaia gizon iletsua da, baina ni gizon leuna naiz. Ez nazan inoiz ukitu aitak, eta bere aurrean mespretzatzaile bat bezala izango naiz, eta madarikazioa ekarriko dut nire gainera, eta ez bedeinkazioa. Baina amak esan zion: Nire gainean egon bedi zure madarikazioa, seme; entzun bakarrik nire ahotsa, eta joan eta ekarri iezadazu. Joanda, hartu eta bere amari ekarri zion, eta haren amak janari goxoak egin zituen, haren aitak maite zituen bezala. Eta Rebekak hartu zuen Esauren, bere seme zaharragoaren, soineko ederra, zeina baitzegoen berarekin etxean, eta jantzi zion Jakobi, bere seme gazteagoari. Eta ahuntz-gazteen larrua haren besoen gainean jarri zuen, eta haren lepoaren zati biluzietan. Eta janari gozoak eta egin zituen ogi-opilak eman zizkion bere seme Yakobi eskuetan. Eta bere aitari ekarri zion, eta esan zuen: Aita. Eta berak erantzun zuen: Hemen nago ni. Nor zara zu, seme? Eta Jakob aitari esan zion: Ni Esau naiz, zure lehenengo jaiotakoa. Egin dut niri esan zenidan

bezala. Jaiki zaitez, mesedez, eseri eta jan nire ehizatik, zure arimak ni bedeinkatuko nauenez. Isaakek bere semeari esan zion: Zer da hau, hain azkar aurkitu duzuna, o semea? Eta esan zuen, zure Jainko Jaunak nire aurrean eman zidan. Isaakek Jakobi esan zion: Hurbildu niri, eta ukituko zaitut, semea, zu nire semea Esau zaren ala ez jakiteko. Hurbildu zen Jakob bere aita Isaakengana, eta ukitu zuen, eta esan zuen: Ahotsa Jakob-en ahotsa da benetan, baina eskuak Esau-ren eskuak dira. Eta ez zuen ezagutu hura, ziren bait haren eskuak, Esau haren anaiaren eskuak bezala, iletsuak; eta bedeinkatu zuen hura, eta esan zuen, zu zara nire semea Esau? Baina berak esan zuen: Ni. Eta esan zuen: Ekarri iezadazu, eta jango dut zure ehizatik, seme, nire arimak zu bedeinkatuko zaitzaten. Eta eskaini zion, eta jan zuen, eta ardoa ekarri zion, eta edan zuen. Eta Isaak bere aitak esan zion: Hurbildu niri eta muxukatu nazazu, semea. Eta hurbilduz musu egin zion, eta haren arropen usaina usaindu zuen, eta bedeinkatu zuen, eta esan zuen: Hara, nire semearen usaina, soro betearen usaina bezala, Jaunak bedeinkatu zuena. Eta eman dezala Jainkoak zuri zeruaren ihintzetik eta lurraren aberastasunetik, eta ale eta ardo ugari. Eta nazioak zerbitzatu bezate zuri, eta buruzagiak gurtza bezate zuri, eta bihurtu zure anaiaren jaun, eta zure aitaren semeek gurtzatuko dizute. Zu madarikatzen duenak madarikatua, baina zu bedeinkatzenduenak bendikatua. Eta gertatu zen Isaak bere seme Jakob benedikatzeari uztea ondoren, eta gertatu zen, Jakob bere aita Isaaken aurpegitik irten zenean, eta bere anaia Esau ehizatik etorri zen. Eta berak ere janari goxoak egin zituen, eta bere aitari ekarri zizkion, eta aitari esan zion: Jaiki bedi nire

aita, eta jan beza bere semearen ehizatik, zure arimak ni bedeinkat nazaten. Eta esan zion Isaac bere aitak, nor zara zu? Eta esan zuen: Ni naiz zure seme lehena jaiotakoa, Esau. Isaac harriduraz handi-handi harritu zen, eta esan zuen: Nor da, beraz, niretzat ehizatu eta ekarri didana? Eta guztietatik jan nuen zu etorri baino lehen. Eta bedeinkatu nuen hura, eta bedeinkatua izango da. Gertatu zen, ordea, noiz Esauk entzun zituen bere aita Isaaken hitzak, oihu egin zuen ahots handia eta oso mingotsa, eta esan zuen: Bedeinkatu ni ere, benetan, aita. Baina esan zion: Zure anaia engainuarekin etorri da eta zure bedeinkapena hartu du. Eta esan zuen: Zuzentasunez deitu izan da bere izena Jakob, ornokatua baitu ni, ikusi, bigarren aldiz hau. Nire lehenbizikotasuna hartu du, eta orain nire bedeinkapena hartu du. Eta Esauk bere aitari esan zion: Ez al duzu utzi niri bedeinkapenik, aita? Erantzunez, baina, Isaak esan zion Esauri: baldin jaun hura egin badut zurea, eta guztiak haren anaiak egin ditut haren zerbitzari, gari eta ardoz eusteko hura, zuri, ordea, zer egingo dizut, seme? Esauk bere aitari esan zion, ez al duzu bedeinkatze bat bakarrik, aita? Benedi ni ere, aita; baina Isaak sakonki mugitua izan zenean, Esauk oihu egin zuen ahotsez, eta negar egin zuen. Erantzunez, baina, Isaak, bere aita, esan zion: Ikusi, lurraren aberastasunetik izango da zure bizilekua, eta goitiko zeruko ihintzetik. Eta zure ezpataren gainean biziko zara, eta zure anaia zerbitzatuko duzu, baina noizean behin suntsitzen eta kentzen baduzu haren ukala zure lepotik, hala izango da. Eta Esauk gorrotoa zuen Jakobi buruz, bere aitak eman zion bedeinkapenaren gatik. Eta Esauk bere buruari esan zion: Hurbil bitez nire aitaren doilorraren egunak,

Jakob nire anaia hil dezadan. Rebekari jakinarazi zitzaizkion bere seme zaharraren Esauren hitzak, eta bidali ondoren deitu zuen bere seme gazteagoa Jakob, eta esan zion: Hara, zure anaia Esauk mehatxatzen zaitu zu hiltzeko. Orain, beraz, semea, entzun nire ahotsa, eta jaiki eta ihes egin Mesopotamiara, nire anaia Labanen etxera, Harranera. Eta bizi harekin egun batzuk, zure anaiaren haserrea eta sumina zure gainetik itzuli arte, eta ahaztu arte zer egin diozu hari; eta bidali ondoren deituko zaitut handik, inoiz ez gerta dadin zuek bietatik seme gabe gera nadin egun batean. Rebeka Isaaki esan zion: Nekatuta nago nire bizitzaz Heteko semeen alaben erruz. Jakob lur honetako alabetatik emaztea hartzen badu, zer zentzua du niretzat bizitzeak?

28

Isaak-ek Jakobe deituz, bedeinkatu zuen eta agindu zion esanez: ez duzu Kanaandarren alabetatik emaztea hartuko. Jaiki eta ihes egin Mesopotamiara, Betuel-en etxera, zure amaren aitarena, eta hartu handik zeure buruarentzat emazte bat Laban-en alabetatik, zure amaren anaiarenak. Nire Jainkoak zu bendeika zaitzala, eta handi zaitzala, eta ugaritu zaitzala, eta nazioen biltzarre izango zara. Eta eman dezala zuri nire aita Abrahamen bedeinkapena, zuri eta zure ondorengoei zurekin batera, heredatzeko zure bizilekuaren lurra, Jainkoak Abrahami eman zion lurra. Eta Isaakek Jakob bidali zuen, eta Mesopotamiara joan zen Labanen aurrera, Betuel siriarraren semearen, Jakoben

eta Esauren ama Rebekaren anaiaren, aurrera. Ikusi zuen Esauk Isaakek bedeinkatu zuela Jakob, eta bidali zuela Siriako Mesopotamiara, emazte bat hartzera handik berarentzat, bedeinkatu zuenean hura, eta agindu ziola, esanez: ez duzu hartuko emaztea Kanaandarren alaben artetik. Eta Jakobek bere aita eta ama entzun zituen, eta Siriako Mesopotamiara joan zen. Ikusi ondoren Esauk ere gaizto direla Kanaango alabak Isaak bere aitaren aurrean, joan zen Esau Ismaelengana; eta hartu zuen Maeleth, Ismaelen alaba Abrahamen semearen, Nabiothen arreba, bere emazteen gainera emazte. Eta Jakob zin-putzu-tik atera zen, eta Haran-era joan zen. Eta toki batekin topo egin zuen, eta han lo egin zuen, eguzkia sartu zelako, eta tokiko harrietatik hartu zuen, eta bere buruaren aldera jarri zuen, eta toki hartan lo egin zuen. Eta amets egin zuen, eta hara hor, eskailera bat finkatuta lurrean, zeinen burua zerura iristen zen, eta Jainkoaren mezulariak igotzen ari ziren eta jaisten ari ziren haren gainean. Baina Jauna haren gainean zegoen, eta esan zuen: Ni naiz zure aita Abrahamen Jainkoa, eta Isaken Jainkoa. Ez izan beldurrik. Lurra, zeinen gainean lo egiten duzun, zuri emango dizut, eta zure haziari. Eta zure hazia lurraren hondarra bezala izango da, eta zabalduko da itsasorantz, eta hegoalderantz, eta iparralderantz, eta ekialderantz, eta lurreko leinu guztiak bendikatuko dira zure bidez, eta zure haziaren bidez. Eta hara, ni zurekin naiz, zu zaintzen bide guztietan, nora joan zaitezen ere, eta itzuliko zaitut lur honetara, zeren ez zaitut utziko, esan nizun guztia egin arte. Eta Jakob bere lotatik esnatu zen, eta esan zuen: Jauna leku honetan dago, eta nik ez nekien. Eta beldurtu zen, eta esan zuen: Zelako izugarria den leku hau!

Hau Jainkoaren etxea besterik ez da, eta hau zeruaren atea da. Eta Jakob goizean jaiki zen, eta hartu zuen harria han bere buruaren azpian jarri zuena, eta zutabe bat bezala ezarri zuen, eta olioa isuri zuen haren gainean. Eta leku haren izena Jainkoaren Etxea deitu zuen, eta hiriak lehenago Luz izena zuen. Eta Jakob-ek otoitz egin zuen, esanez, baldin Jauna Jainko nirekin badago, eta ni zaintzen banau bide honetan non ni zoazen, eta ogi ematen badidan jateko, eta arropa ematen badidan janzteko, eta ni itzultzen banau salbamenarekin nire aitaren etxera, eta Jauna izango da niretzat Jainko. Eta harri hau, zutabe gisa jarri dudana, Jainkoaren etxea izango zait, eta emango didazun guztien hamarrena emango dizut.

29

Eta Jakob oinak jasota, ekialdeko lurraldera joan zen, Laban siriarra Betuel-en semearengana, Jakob eta Esau-ren ama Rebeka-ren anaiagana. Eta ikusten du, eta hara putzu bat zelaian, eta bertan hiru artalde ardi zeuden haren gainean atsedentzen, zeren putzu hura tik edaten ematen baitzitzaizkien artaldeak, eta harri handi bat zegoen putzu ahoan. Eta han biltzen ziren artalde guztiak, eta kendu egiten zuten harria putzu-ahoaren ahotik, eta urez hornitzen zituzten ardiak, eta berriro jartzen zuten harria putzu-ahoaren gainean bere tokian. Eta esan zien Jakobek, anaiak, nondik zarete zuek? Eta haiek esan zuten: Harranetik gara. Eta esan zien: ezagutzen duzue Laban, Nahorren semea? Eta haiek esan zuten, dakigu; Eta esan

zien, osasuntsu dago? Eta haiek esan zuten, osasuntsu dago; eta hara, Rakel, haren alaba, zetorren ardiekin. Eta Jakobek esan zuen: Oraindik eguna handia da, oraindik ez da abere-taldeak biltzeko ordua. Ardiei edana eman ondoren, joan eta bazka itzazue. Haiek esan zuten: Ezin dugu, artzain guztiak bildu arte eta harria putzu-ahotik kendu arte, eta gero ardiei edaten emango diegu. Oraindik berak haiekin hitz egiten zuen bitartean, eta ikusi, Rakel, Labanen alaba, zetorren bere aitaren ardiekin, izan ere, berak zaintzen zituen bere aitaren ardiak. Gertatu zen, eta Jakobek ikusi zuenean Rakel, Labanen alaba, bere amaren anaia, eta Labanen ardiak, bere amaren anaia, Jakobek hurbildu eta harria kendu zuen putzu-ahotik, eta Labanen ardiak edaran zituen, bere amaren anaia. Eta Yakobek Rachel muxukatu zuen, eta bere ahotsarekin oihu egin eta negar egin zuen. Eta Rakeli jakinarazi zion bere aitaren anaia zela, eta Rebekaren semea zela, eta korrika egin eta bere aitari jakinarazi zion hitz hauek. Gertatu zen, baina, Labanek bere ahizparen seme Jakoben izena entzun zuenean, lasterka egin zuen harekin topo egiteko, eta besarkatu eta musu eman zion, eta bere etxera sartu zuen, eta Jakobek hitz hauek guztiak Labani kontatu zion. Eta Labanek esan zion: Nire hezurretatik eta nire haragitik zara zu, eta hilabete bat egon zen harekin. Labanek Jakobi esan zion: Zeren eta nire anaia zaren, ez didazu dohainik zerbitzatuko. Esan iezadazu zein den zure saria. Labanek bi alaba zituen, zaharrenaren izena Lea, eta gazteenaren izena Rakel. Learen begiak ahulak ziren, baina Rakel formaz ederra zen, eta itxuraz oso edergarria. Jacobek Rakel maite zuen, eta esan zuen: zazpi urte zerbitzatuko dizut zure alaba gazteagoarengatik,

Rakelengatik. Labanek esan zion: Hobe da eman hura zuri, edo eman hura beste gizon bati. Bizi nirekin. Eta Jakobek zazpi urte zerbitzatu zuen Rakelengatik, eta urte haiek haren aurrean egun gutxi batzuk bezala izan ziren, hura maite izateagatik. Esan zion Jakobek Labani: Eman iezadazu nire emaztea, zeren beteta baitaude egunak harekin sar nadin. Baina Labanek lekuko gizon guztiak bildu zituen, eta ezkontza egin zuen. Eta arratsaldea gertatu zen, eta Lea bere alaba harturik, Jakobarenganana eraman zuen, eta Jakoba berarekin sartu zen. Eta Labanek bere alaba Leari eman zion Zelfa, bere neskatxa, neskatxa gisa. Goiza gertatu zen, eta hara, Lea zen; eta Yakobek Labani esan zion, zer egin zenidan hau? Ez al nuen zerbitzatu Rakelen inguruan zure ondoan? Eta zergatik engainatu nauzu? Labanek erantzun zuen: Ez da horrela gure lekuan, gazteagoa eman zaharragoa baino lehen. Osatu, beraz, honen astea, eta emango dizut hau ere zuk nire ondoan egingo duzun lanaren truke, beste zazpi urte gehiago. Jacobek horrela egin zuen, eta honen zazpi egunak bete zituen, eta Labanek bere alaba Rachel emaztetzat eman zion. Eta Labanek bere alaba Bilhari bere neskamea eman zion neskame gisa. Eta Rakel-engana sartu zen, baina Rakel gehiago maite zuen Lea baino, eta zazpi urte gehiago zerbitzatu zion. Ikusi zuen Jaun Jainkoaren Lea gorroto zitzaiola, eta ireki zuen haren ume-sabela, baina Rakel antzua zen. Eta Lea haurdun geratu zen, eta seme bat erditu zion Jakobi, baina haren izena Ruben deitu zion, esanez: Zeren Jaunak ikusi baitu nire apaltzea, eta seme bat eman baitit, orain beraz nire gizonak maite izango nau. Eta berriro haurdun geratu zen, eta bigarren seme bat erditu zuen Jakobentzat, eta esan zuen: Jaunak entzun du

gorrotatua naizela, eta hau ere eman dit, eta Simeon izena jarri zion. Eta oraindik ere erditu zuen, eta seme bat erditu zuen, eta esan zuen: Orain denboraldi honetan nire aldera egongo da nire gizona, hiru seme erditu baitizkiot hura. Horregatik deitu zion izena Levi. Eta haurdun geratu ondoren, oraindik seme bat erditu zuen, eta esan zuen: Orain honengatik eskerrak emango dizkiot Jaunari. Horregatik deitu zion Juda izena, eta gelditu zen erditzen.

30

Ikusi zuelarik Rakelek ez ziola Jakobi seme-alabarik erditu, Rakelek bere ahizpari zeloak izan zizkion, eta Jakobi esan zion: Eman iezadazu seme-alabak, bestela hil egingo naiz. Haserre izanik, baina, Jakobek Rakeli esan zion: ez naiz ni Jainkoaren ordez, zeinek kendu dizun sabeleko fruitua? Rakel-ek Jakobi esan zion: Hona hemen nire neskamea Bala; sartu harekin, eta erdiko du nire belaunen gainean, eta nik ere seme-alabak izango ditut bertatik. Eta eman zion Bilhah, bere neskamea, emazte gisa, eta Jakob harekin egon zen. Eta haurdun geratu zen Bilhah, Rakhelen neskamea, eta seme bat erditu zion Jakobi. Eta Rahelek esan zuen: Jainkoak epai egin dit, eta nire ahotsa entzun du, eta seme bat eman dit; horregatik deitu zuen haren izena Dan. Eta haurdun geratu zen oraindik Balla, Rakelen neskamea, eta seme bigarrena erditu zuen Jakobentzat. Eta Rakelek esan zuen: Nire Jainkoak lehiatu du, eta nire ahizparekin borrokatu naiz, eta garaitu dut. Eta bere izena

Neftali deitu zuen. Leah-k ikusi zuen gelditu egin zuela umeak izaten, eta hartu zuen Zelfa bere neska-zerbitzaria, eta eman zion Jakob-i emazte gisa, eta sartu zen harengana. Eta Learen neskamea Zelpha haurdun geratu zen, eta Jakobi seme bat erditu zion. Eta Leak esan zuen: Zorte batean!, eta Gad izena jarri zion. Eta Learen neskamea Zelpha oraindik haurdun geratu zen, eta bigarren seme bat erditu zion Jakobi. Eta Leak esan zuen: Zoriontsu ni, emakumeek zoriontsutzat deituko nautelako, eta bere izena Aser deitu zion. Joan zen Ruben gari-uzta egunetan, eta mandragora sagarrak aurkitu zituen eremuan, eta haiek ekarri zizkion bere ama Leari. Rakel-ek bere arreba Leari esan zion: Eman iezadazu zure semearen mandragorak. Eta esan zuen Leak: ez da nahikoa zuretzat nire senarra hartu izana? Ez al dituzu nire semearen mandragorak ere hartuko? Baina Rakel esan zuen, ez horrela; lo egin beza zurekin gau hau zure semearen mandragoren ordez. Sartu zen Jakob zelatik arratsaldean, eta Lea irten zen hura biltzera, eta esan zuen: Nirekin sartuko zara gaur, izan ere alokatu zaitut nire semearen mandragoreen ordez, eta lo egin zuen harekin gau hartan. Eta Jainkoak Lea entzun zuen, eta haurdun geratu ondoren Jakobi bosgarren semea erditu zion. Eta Leak esan zuen: Jainkoak nire saria eman dit, nire neskamea nire gizonari eman niolako, eta haren izena Isakar deitu zuen, hau da, saria. Eta Leak oraindik erditu zuen, eta seme seigarrena erditu zion Jakobi. Eta Leak esan zuen: Jainkoak opari on bat eman dit orain; orain nire senarrak hautatuko nau, zeren sei seme erditu baitizkiot. Eta haren izena Zabulon jarri zion. Eta honen ondoren alaba bat erditu zuen, eta bere izena Dina jarri zion. Jainkoak Raquel

gogoratu zuen, eta Jainkoak haren nahia entzun zuen, eta haren sabelaldea ireki zuen. Eta haurdun geratu eta Jakobi seme bat erdi egin zion, eta Rakelek esan zuen: Nire Jainkoak nire gaitzespena kendu du. Eta haren izena Josef deitu zuen, esanez: Jainkoak beste seme bat gehitu biezaidan. Gertatu zen, Rakelek Joseba erditu zuenean, Jakobek Labani esan zion: bidali nazazu, nire lekura eta nire lurraldera joan nadin. Itzuli nire emakumeak eta nire haurrak, zeinen inguruan zuri zerbitzatu baitizut, joan nadin; zuk ezagutzen duzu zerbitzua, zeina zuri zerbitzatu baitizut. Baina Labanek esan zion: Baldin grazia aurkitu badut zure aurrean, igarri dut, izan ere, Jainkoak bedeinkatua izan nau zure etorreragatik. Zehaztu zure soldata niri, eta emango dut. Jakob-ek esan zuen: Zu badakizu nola zerbitzatu dizudan eta zenbat abere zure egon diren nirekin. Txikia zen zure ondasuna nire aurrean, eta ugari bihurtu zen, eta Jaunak Jainkoak bedeinkatu zaitu nire oinaren gainean, orain beraz, noiz egingo dut nik ere niretzat etxea? Eta Labanek esan zion, zer emango dizut? Jakob-ek esan zion: ez didazu emango ezer, baldin gauza hau egiten badidazu, berriro artzain egingo diet zure ardiei, eta zaindu egingo ditut. Igaro bitza zure ardi guztiak gaur, eta bereizi handik ardi ilun oro bildotsetan, eta zuritu oro eta pikatu oro ahuntzetan; hori izango da nire saria. Eta nire justizia entzungo dit hurrengo egunean, hori da nire saria zure aurrean: guztia ez bada zizelkatua eta zuriunea ahuntzetan, eta iluna bildotsetan, lapurtua izango da nire ondoan. Baina Labanek esan zion: Izan bedi zure hitzaren arabera. Eta egun hartan banandu zituen ahari marradunak eta orbanatsuak, eta ahuntz marradun eta orbantsu guztiak, eta

bildotsen artean gris zena guztia, eta haien artean zuri zena guztia, eta bere semeen eskuetan eman zituen. Eta hiru eguneko bidea jarri zuen haien eta Jakoben artean, eta Jakobek, berriz, Labanen gelditu ziren ardiak artzaintzen zituen. Jakobek beretzat hartu zuen estorakeko makila berdea eta intxaurrekoa eta platanokoa, eta Jakobek azaldu zituen azalketa zuriak eginez, eta berdea kendu ahala, makilekin agertzen zen zuria, zein azaldu zuen, nahasirik. Eta jarri zituen zuritu zituen makilak ur-emate tokietako ur-hobietan, hala non ardiak edatera etorri behar dutenean, makilen aurrean edatera etortzean, ardiak haurdun gera daitezen makilengatik. Eta ardiak makilen aurrera sortzen zirenean, ardiek zuri garbiak eta koloretsuak eta hautsezko orbandun erditzen zituzten. Bildotsak bereizte zituen Jakobek, eta jarri zuen ardien aurrean ahari zuriuneduna eta guztia nahasiduna bildotsetan, eta bereizte zituen berarentzat artaldeak bere kabuz, eta ez zituen nahastu haiek Labanen ardiekin. Gertatu zen, baina, ardiak haurdun zeuden garaian, Jakobek makilak jarri zituen ardien aurrean edalontzietako, haiek makilei dagokienez haurdun egiteko. Ardiak erditzen zituenean, ez zituen jartzen, eta gertatu zen markagabeak Labanenak zirela, baina markatuak Jakobenak. Eta gizona oso-oso aberastu zen, eta abere asko izan zituen, eta idiak, eta zerbitzariak, eta neskameak, eta kameloak, eta astoak.

31

Jakobek entzun zituen, ordea, Labanen semeen hitzak, esaten zutenak: Jakobek hartu ditu gure aitaren gauza guztiak, eta gure aitaren ondasunetatik egin du aintza hau guztia. Eta Jakobek ikusi zuen Labanen aurpegia, eta hara, ez zen harekin atzo eta herenegun bezalakoa. Jaunak esan zion Jakobi: itzuli zaitez zure aitaren lurrera eta zure leinura, eta zurekin egongo naiz. Bidalita baina, Jakobek deitu zituen Lea eta Rakel lautadera, non zeuden artaldeak. Eta esan zien haiei: ikusten dut zuen aitaren aurpegia ez dela nire aldera bezala atzo eta hirugarren eguna, baina nire aitaren Jainkoa zen nirekin. Eta zuek ere badakizue hori, nire indar osoarekin zerbitzatu diot zuen aitari. Baina zuen aitak iruzur egin nidan, eta nire soldata hamar aldiz aldatu zuen, baina Jainkoak ez zion utzi kalte egiteko. Baldin horrela esaten badu, aniztasunak izango dira zure saria, eta ardi guztiak aniztasunak erdiko ditu; baldin baina esaten badu, zuriak izango dira zure saria, eta ardi guztiak zuriak erdiko ditu. Eta Jainkoak zuen aitaren abere guztiak kendu eta niri eman zizkidan. Eta gertatu zen noiz ardiak haurdun hartzen ari nintzen, eta ikusi nuen nire begiekin lo-ean; eta hara akerrak eta ahariak igotzen ardien eta ahuntzen gainera, zuri-marradunak eta aldaratuak eta hautskoloredun ziztadunak. Eta Jainkoaren Aingeruak esan zidan lo egiten nuenean: Jakob. Eta nik esan nuen: Zer da? Eta esan zuen: Altxatu zure begiak eta ikusi ahunkeriak eta ahariak igotzen ardien eta ahuntzen gainera, zurituak eta nahastuak eta hautskoloreko ziztadunak, ikusi dut Labanek zuri egiten dizkizun guztiak. Ni naiz Jainkoa, zuri Jainkoaren tokian agertua, non han zutabe bat ganitu bainendizun eta han boto bat egin bainendizun. Orain, beraz,

jaiki, atera lur honetatik, eta joan zure jatorrizko lurrera, eta zurekin egongo naiz. Eta Rakelek eta Leak erantzunez esan zioten: Ez al dago guretzat oraindik zatirik edo herentziarik gure aitaren etxean? Ez ote gara arrotzak bezala kontsideratuak izan haren aurrean? Saldu gaitu egin du, eta jan-janez jan du gure zilarra. Gure aitak zuen aberastasun eta goratasun guztia, Jainkoak kendu zuena, gurea izango da eta gure umeen. Orain, beraz, Jainkoak zuri esan dizun guztia egin ezazu. Jaiki eta Jakob-ek hartu zituen bere emazteak eta bere haurrak gameluen gainean; Eta eraman zituen bere ondasun guztiak, eta bere zamakarga guztia, zeina eskuratu zuen Mesopotamian, eta bere gauza guztiak, joateko Isaak bere aitarengana Kanaan lurraldera. Laban joan zen bere ardiak mozteko, baina Rachelek bere aitaren idoloak lapurtu zituen. Jakobek ezkutatu zion Laban siriarrari, ihes egiten zuela ez jakinarazteko. Eta berak ihes egin zuen bere ondasun guztiekin, ibaia zeharkatu zuen, eta Galaad mendira abiatu zen. Jakartatu zitzaion Laban Siriari hirugarren egunean, Jakob ihes egin zuela. Eta bere anaiak bere buruarekin hartu ondoren, zazpi eguneko bidea jarraitu zuen bere atzetik, eta Galaad mendian harrapatu zuen. Baina Jainkoa etorri zen Laban Siriarrarengana gaueko ametsean, eta esan zion: Zaindu zeure burua, ez inoiz hitz egin Jakobekin gaizki. Eta Labanek Yakob harrapatu zuen. Yakobek bere tenda mendian jarri zuen, eta Labanek bere anaiak Galaadko mendian ezarri zituen. Eta Labanek Jakobi esan zion, zer egin duzu? Zergatik ezkutuan ihes egin zenuen, eta lapurtu ninduzun, eta eraman zenituen nire alabak, ezpataz hartutako presoak bezala? Eta baldin jakinarazi bazenidan, bidali nizun zu alaitasunarekin, eta

musikariekin, eta danborrekin, eta lirarekin. Eta ez nintzen duin izan musu egiteko nire seme-alabei eta nire alabei; baina orain zentzugabe jokatu duzu. Eta orain nire eskuak indarra du zu kaltetzeko, baina zure aitaren Jainkoak atzo esan zidan: Zaindu zeure burua, ez inoiz hitz egin Jakobekin gaizki. Orain beraz joan zara, desira handiz desiratu baitzenuen zure aitaren etxera itzultzea, zergatik lapurtu zenituen nire jainkoak? Erantzunez, Jakob esan zion Labani: Beldur izan nintzen, esan nuen baitut, ez dezazula inoiz zure alabak nire ganic kendu, eta nire guztiak ere. Eta Jakobek esan zuen: Norbaitengan aurkitzen badituzu zure jainkoak, ez da biziko gure anaieen aurrean. Ezagutu zer den nirengan zurea, eta hartu. Eta ez zuen berarengan ezer ezagutu. Baina Jakobek ez zekien Rakel bere emazteak lapurtu zituela haiek. Sartu ondoren, Laban bilatu zuen Learen etxean, eta ez zuen aurkitu, eta atera zen Learen etxetik, eta bilatu zuen Jakoben etxean, eta bi neskameen etxean, eta ez zuen aurkitu, sartu zen ordea Rakelen etxean ere. Rachel-ek, ordea, idoloak hartu zituen, eta kameluko zaku-zaldunetan sartu zituen, eta haien gainean eseri zen. Eta bere aitari esan zion: Ez hartu gaizki, jauna, ezin naiz altxatu zure aurrean, zeren emakumeen ohitura daukat. Labanek etxe osoan bilatu zuen, eta ez zituen idoloak aurkitu. Haserre zen Jakob, eta borrokatu zuen Labanekin; erantzunez Jakob esan zion Labani: zer da nire bidegabekeria? Eta zer da nire bekatua, nire atzetik persegitu nauzulako, eta nire etxeko ontzi guztiak miatu dituzulako? Zer aurkitu duzu zure etxeko ontzi guztietatik? Jarri hemen zure anai-arrebaren aurrean eta nire anai-arrebaren aurrean, eta epaitu dezatela gure bien artean. Hauek hogei urte ni naiz

zurekin; zure ardiak eta zure ahuntzak ez ziren umegabe egin; zure ardien ahariak ez nituen jan. Piztiek hilak ez nizkizun ekarri, nik neure kabuz ordaintzen nituen eguneko lapurretak eta gaueko lapurretak. Eguneko beroaz erreta eta gaueko izotzaz, eta loa nire begietatik urrundu zen. Hogei urte hauek ni zure etxean naiz, hamalau urte zerbitzatu nizun zure bi alaben ordez, eta sei urte zure ardiengan, eta nire soldata hamar aldiz iruzurtu duzu. Nire aita Abrahamen Jainkoa eta Isaakenaren beldurra izan ez banindu, orain hutsik bidaliko ninduzun. Nire umiliaketa eta nire eskuen lana ikusi zituen Jainkoak, eta atzo errieta egin zizun. Erantzunez, Labanek Jakobi esan zion: Alabak nire alabak dira, eta semeak nire semeak dira, eta abereok nire abereok dira, eta guztiak ikusten dituzun nireak dira, eta nire alaben gainean, zer egingo diet hauei gaur edo haien seme-alabei, zeintzuei erditu nieten? Orain, beraz, zatoz itun bat egin dezadan ni eta zu, eta lekukotasun izango da nire eta zure artean. Baina esan zion: hona, inor ez dago gurekin; ikusi, Jainkoa lekuko dago nire eta zure artean. Jakob harriak hartu eta zutabe gisa ezarri zuen. Jakobek bere anaiei esan zien: Bildu harriak, eta harriak bildu zituzten, eta muino bat egin zuten, eta han jan zuten muinoaren gainean, eta Labanek esan zion: Muino honek lekukotzen du nire eta zure artean gaur. Eta Labanek deitu zion testigantzaren muinoa, baina Jakobek deitu zion lekuko-muinoa. Labanek Jakobi esan zion: ikusi, muino hau eta zutabe hau, zeina ezarri bainuen nire eta zure artean, muino honek lekukotzen du, eta zutabe honek lekukotzen du; horregatik deitu zitzaion izena muinoak lekukotzen du. Eta ikusmena, esan zuena, begiratu Jainkoak nire eta zure artean,

elkarrengandik bananduko garelako. Baldin nire alabak apalatuko badituzu, baldin nire alaben gainera emazteak hartuko badituzu, ikusi, inor ez dago gurekin ikusten, Jainkoa lekuko da nire eta zure artean. Baldin eta ni ez banator zugana, ezta zu ere etorri nigana mendi hau eta zutabe hau gaizkirako. Abrahamgo Jainkoak eta Nahorreko Jainkoak epaitu dezatela gure artean, eta Jakobek zin egin zuen bere aita Isaakenaren beldurraren arabera. Eta sakrifizio bat eskaini zuen mendian, eta bere anaiak deitu zituen, eta jan zuten eta edan zuten, eta mendian lo egin zuten.

32

Jaiki zenean Labanek goizean, muxukatu zituen bere semeak eta bere alabak, eta bedeinkatu zituen haiek, eta itzuli ondoren Laban joan zen bere lekura. Eta Jakob bere bideari ekin zion, eta gora begiratu zuenean Jainkoaren kanpamentua kanpatuta ikusi zuen, eta Jainkoaren Mezulariak aurkeztu zitzaizkion. Eta Jakobek esan zuen, haiek ikusi zituenean: Jainkoaren kanpamentua da hau, eta leku haren izena Kanpamentuak jarri zion. Eta Jakobek mezulariak bidali zituen bere aurretik, bere anaia Esaugana, Seirko lurraldera, Edomgo eskualdera. Eta agindu zien haiei, esanez: horrela esango diezuete nire jaun Esauri: horrela dio zure seme Jakobek: Labanekin bizi izan naiz, eta luzatu egin dut orain arte. Eta izan ziren niretzat zezenak, eta astoak, eta ardiak, eta seme-alabak, eta neskameak; eta bidali nuen jakinarazteko nire jaun Esauri, zure zerbitzariak

zure aurrean grazia aurkitu dezan. Eta mezulariak Jakobarenera itzuli ziren, esanez: Joan ginen zure anaia Esaurenera, eta hara, bera dator zurekin biltzera, eta lau ehun gizon daude berarekin. Jakob oso beldurtu zen eta larrituta zegoen, eta banatu zuen bere buruarekin zegoen herria, eta idiak, eta kameluak, eta ardiak, bi kanpamentutan. Eta Jakobek esan zuen: Baldin Esau kanpamendu batera etortzen bada eta hura jotzen badu, bigarren kanpamendua salbatuko da. Esan zuen eta Jakob-ek, nire aita Abrahamen Jainkoa, eta nire aita Isaaken Jainkoa, Jauna zu esan zenidan niri, itzuli zure jatorriaren lurrera, eta ongi egingo dizut; Nahikoa bekio niri justizia guztitik, eta egia guztitik, zeina egin zenuen zure semeari; izan ere nire makila honekin zeharkatu nuen Jordan hau; orain baina bihurtu naiz bi kanpamentuetara. Askatu nazazu nire anaiaren eskutik, Esauren eskutik, zeren beldur bainaiz haren, etorri eta ni jo ez dezan, eta ama seme-alaben gainean ere. Zu, ordea, esan zenuen: Ongi tratatuko zaitut, eta zure hazia itsasoaren hondarra bezain ugaria egingo dut, zeina ezin zenbatu ahal izango den ugaritasunez. Eta lo egin zuen han gau hartan; eta hartu zuen zeuzkan ekarri zituen opariak; eta bidali zion Esauri, bere anaiari, ahuntzak berrehun, akerrak hogei, ardiak berrehun, ahariak hogei, gamerruak edoskitzekoak eta haien umeak hogeita hamar, idiak berrogei, zezenkoak hamar, astoak hogei, eta txahalak hamar. Eta eman zien haiek bere seme-alabei, artalde bakoitza bereizita; eta esan zien bere seme-alabei: zoazte nire aurretik, eta egin tartea artalde eta artalde artean. Eta agindu zion lehenari, esanez, baldin Esau nire anaia topo egiten bazaio, eta galdetzen bazaitu,

esanez, norena zara? Eta nora zoaz? Eta noren dira zure aurretik doazen gauza hauek? Esango duzu, zure seme Jakoben; opariak bidali ditu nire jaun Esauri; eta hara bera gure atzetik. Eta agindu zion lehenari, eta bigarrenari, eta hirugarrenari, eta artalde hauen atzetik aurretik joaten ziren guztiei, esanez, hitz honen arabera hitz egin Esauri zuek hura aurkitzen duzuenean. Eta esango duzue, hona hemen zure semea Jakob gure atzetik dator; izan ere esan zuen, baretu egingo dut haren aurpegia haren aurretik doazen opareiekin, eta honen ondoren ikusiko dut haren aurpegia; agian onartu egingo du nire aurpegia. Eta opariak bere aurretik joan ziren, baina bera gau hartan kanpamentuan lo egin zuen. Jaiki eta gau hartan, hartu zituen bi emakumeak, eta bi zerbitzari emakumeak, eta beraren hamaika haurrak, eta zeharkatu zuen Jabbok-eko zeharkaldia. Eta hartu zituen haiek, zeharkatu zuen erreka, eta ekarri zituen bere ondasun guztiak. Gelditu zen, ordea, Jakob bakarrik, eta gizon bat harekin borrokatu zen goizera arte. Ikusi zuen, ordea, ez zuela ahalmen haren aurka, eta ukitu zuen haren izterraren zabala, eta zenbaitu egin zuen Jakoben izterraren zabala harekin borrokatzen zenean. Eta esan zion, bidali nazazu, eguna atera da-eta. Baina esan zuen, ez zaitut bidaliko, baldin eta ni bedeinkatzen ez baduzu. Eta esan zion, zer da zure izena? Baina esan zuen: Jakob. Eta esan zion: Ez da gehiago zure izena Jakob deituko, baizik Israel izango da zure izena, zeren Jainkoaren aurka indartu baitara, eta gizakien aurka ere ahaltsu izango zara. Jakob-ek galdetu zuen, eta esan zuen, iragarri niri zure izena; eta esan zuen, zergatik galdetzen duzu zu nire izena? Eta bedeinkatu zuen hura han. Eta Jakob-ek deitu zuen leku haren

izena Jainkoaren Itxura; izan ere, ikusi nuen Jainkoa aurpegiz aurpegi, eta salbatu zen nire arima. Igo zitzaion eguzkia, Jainkoaren itxura igaro zuenean, baina bera bere izterrarekin marranka zebilen. Honen gatik ez dute jango Israelgo seme-alabek dormitu zen zaina, izterreko zabalgunean dagoena, gaur egun arte, zeren ukitu baitzuen Jakoben izterreko zabalgune hura, dormitu zen zaina.

33

Gora begiratu eta Jakobek bere begiekin ikusi zuen; eta hara Esau bere anaia etortzen, eta lau ehun gizon harekin; eta Jakobek haurrak banatu zituen Learen gainean, eta Rakelen gainean, eta bi neskameen gainean. Eta jarri zituen bi neskameak eta haien semeak lehenengo, eta Lia eta bere haurrak atzetik, eta Rakel eta Josef azkenean. Bera, ordea, aurreratu zen haien aurretik, eta lurrera makurtu zen zazpi aldiz bere anaiagana hurbildu arte. Eta Esau lasterka joan zen hura biltzera, eta besarkatu zuen hura eta bere lepoan erori zen, eta musu eman zion, eta biek negar egin zuten. Eta gora begiratu ondoren, Esauk ikusi zituen emakumeak eta haurrak, eta esan zuen: Zer dira hauek zure? Eta esan zuen: Haurrak dira, zeini Jainkoak errukia izan dion zure semeari. Eta neskameek eta haien haurrek hurbildu ziren, eta adoratu zuten. Eta Lea eta haren haurrak hurbildu ziren, eta adoratu zuten, eta horien ondoren Rakel eta Josef hurbildu ziren, eta adoratu zuten. Eta esan zuen: Zer dira zuretzat hauek guztiak, aurkitu ditudan

kanpamentu hauek? Eta esan zuen, zure semeak zure aurrean grazia aurkitu dezan, jauna. Esau-k esan zuen: Asko daukat nik, anaia; izan bedi zurea zurea. Jakob-ek esan zuen, baldin zure aurrean mesedea aurkitu badut, hartu opariak nire eskuen bidez; horregatik zure aurpegia ikusi dut, norbaitek Jainkoaren aurpegia ikusiko balu bezala, eta niregan pozik egongo zara. Hartu nire bedeinkapena, zuri ekarri nizkizuna, zeren Jainkoak errukia izan baitzuen nirekin eta dut guztia; eta behartu zuen hura, eta hartu zuen. Eta esan zuen: Abiatu ondoren, zuzen goazen. Esan zion, nire jauna badaki haurrak ahulago direla, eta ardiak eta behiak erditzen ari direla nire gainean; beraz, baldin egun batez jarraitzen badiet, abere guztiak hilko dira. Aurrera joan bedi nire jauna bere zerbitzariaren aurretik; ni berriz indartuko naiz bidean nire aurrean dagoen bidaiaren lasaitasunaren arabera, eta haurren oinaren arabera, ni nire jaunarengana Seirrera iritsi arte. Eta Esauk esan zuen, utziko dut zurekin nirekin dagoen jendetik; baina berak esan zuen, zergatik hori? Nahikoa da zure aurrean mesedea aurkitu dudala, jauna. Esau egun hartan bere biderantz itzuli zen Seirera. Eta Jakob Dendara joan zen, eta han etxeak egin zituen berarentzat, eta bere abereetarako dendak egin zituen; horregatik leku haren izena Dendak deitu zuen. Eta Jakob Salemera etorri zen, Sikemgo hirira, Kanaan lurrean dagoena, Mesopotamia Siriatik itzuli zenean, eta hiriaren aurrean kanpatu zuen. Eta eskuratu zuen eremuaren zatia non ezarri zuen han bere denda, Emmor Sikem-en aitagandik, ehun amnonengatik. Eta han aldare bat ezarri zuen, eta Israelgo Jainkoa deitu zuen.

34

Irten zen, ordea, Dina, Learen alaba, zeina erditu baitzuen Jakobi, tokiko alabak ezagutzera. Eta Sikemek, Emmorren semeak, hevitarrak, lurraren agintariak, ikusi zuen hura, eta hartu zuen, eta harekin lo egin zuen, eta apaldu egin zuen. Eta Dinaren arimari arreta jarri zion, Jacoben alabari, eta birjina maite izan zuen, eta birjinaren gogoarekin bat etorriz hitz egin zion hari. Sichemek esan zion Hamor bere aitari, esanez: Hartu ezazu niretzat neska hau emazte gisa. Jakob-ek entzun zuen Emmorren semeak bere alaba Dina zikindu zuela, baina bere semeak bere abereekin zeuden lautadan, eta Jakob isilik egon zen haiek etorri arte. Atera zen ordea Emmor, Sikem-en aita, Jakob-engana, harekin hitz egiteko. Jakoberen semeak zelatik etorri ziren, eta entzun zutenean, gizonak minberatuta geratu ziren, eta oso mingarria izan zen haientzat, zeren lotsagarria egin zuen Israelen, Jakoberen alabarekin etzanda, eta ez da horrela izango. Eta Hamor hitz egin zien haiei, esanez, Sikem nire semeak arimarekin aukeratu zuen zuen alaba; eman beraz hura hari emazte, eta egin ezkontza gurekin; eman zuen alabak guri, eta hartu gure alabak zuen semeentzat. Eta gurekin bizi zaitezte, eta lurra, hona hemen, zabal dago zuen aurrean; bizi zaitezte, merkataritza egin bertan, eta ondasunak eskuratu bertan. Sikem-ek haren aitari eta haren anai-arrebei esan zien: Grazia aurkitu nezake zuen aurrean, eta esaten duzuen hori emango dugu. Gehitu ezkontza-dohaina oso handia, eta emango dut esaten didazuenaren arabera, eta emango didazue neska

hau emazte gisa. Erantzun zieten, ordea, Jakoben semeek Sikemi eta Emmorri, haren aitari, iruzurrez, eta hitz egin zieten, zeren zikindu baitzuten Dina, haien ahizpa. Eta Simeonek eta Levík, Dinaren anaiek, esan zieten: Ezin dugu hori egin, gure arreba zirkunzidatu gabeko gizon bati ematea, zeren lotsagarria baita guretzat. Honetan bakarrik egingo gara zuek bezalakoak, eta biziko gara zuen artean, baldin zuek gu bezala bihurtzen bazarete, zuen gizonezko guztiak zirkunzidatuz. Eta gure alabak emango dizkizuegu, eta zuen alabetatik emazteak hartuko ditugu, eta zuen artean biziko gara, eta arraza bakar bat bezala izango gara. Baina ez badiguzue entzuten zirkunzidatzeari buruz, gure alaba hartuta joango gara. Eta hitzak atsegin izan zitzaizkien Emmori eta Emmoren seme Sikemi. Eta gazteak ez zuen atzeratu hitz hau egiteko, Jakoberen alabarengatik presionatuta zegoen-eta, eta bera zen ospetsuena bere aitaren etxeko guztien artean. Etorri zen eta Hamor eta Sikem bere semea haien hiriko atearengana, eta hitz egin zuten haien hiriko gizonekin, esanez, Gizon hauek baketsuak dira, gurekin bizi bitez lurraren gainean, eta merkataritza egin bezate bertan; lurra hara zabala da haien aurrean; haien alabak hartuko ditugu emaztetzat, eta gure alabak emango dizkiegu haiei. Baldintza honetan bakarrik egingo dira gure antzeko gizonak gurekin bizitzeko, herri bakar bat izateko: gure gizonezkoak guztiak zirkunzidatu behar dira, beraiek zirkunzidatuta dauden bezala. Eta haien abere-taldeak, eta lau hankako animaliak, eta haien ondasunak, ez al dira gure izango? Soilik honetan egin gaitezen haien antzeko, eta biziko dira gurekin. Eta Emmor eta bere semea Sikhem entzun zituzten, beren hiriko atean

merkataritza egiten zuten guztiak, eta zirkunzidatu zuten beren prepuzioaren haragia, gizonezko guztiak. Gertatu zen hirugarren egunean, minez zeudela, Jakoben bi semeek, Simeonek eta Leviek, Dinaren anaiek, bakoitzak bere ezpata hartu zuten, eta segurtasunez sartu ziren hirira, eta gizonezko guztiak hil zituzten. Emmor eta Sikem bere semea ezpataz hil zituzten, eta Dina Sikemeko etxetik hartu zuten, eta irten ziren. Jakoberen semeek, ordea, zaurituengana sartu ziren eta hiria lapurtu zuten, non haien arreba Dina zikindu baitzuten. Eta haien ardiak, haien idiak eta haien astoak, hirian zegoen guztia eta lautadan zegoen guztia hartu zuten. Eta haien gorputz guztiak, eta haien ekipaje guztia, eta haien emakumeak gatibu hartu zituzten, eta hirian zegoen guztia eta etxeetan zegoen guztia lapurtu zituzten. Jakob-ek Simeon eta Leviri esan zien: gorroto eragin didazue, horrela gaizto izateko lurrean bizi diren guztientzat, Kanaandarrentzat eta Perizitarrentzat. Ni gutxi naiz zenbakiz, eta nire aurka bilduko badira, moztu egingo naute, eta suntsitua izango naiz ni eta nire etxea. Baina haiek esan zuten: Prostituta bat bezala erabiliko dute gure ahizpa?

35

Jainkoak Jakobi esan zion: Jaiki eta igo Bethel lekura, eta bizi han, eta egin han aldare agertua zaizun Jainkoari, zure anaia Esauren aurpegitik ihes egiten zenuen garaian. Jakobek bere etxeari eta berarekin zeuden guztiei esan zien: kendu zuekin dauden jainko arrotzak zuen artetik, garbitu, eta aldatu zuen

soinekoek. Eta jaiki ondoren, igo gaitezen Betelera, eta egin dezagun han aldare bat nire larritasunaren egunean entzun zidan Jainkoari, nirekin egon zen eta salbatu ninduen nenbilen bidean. Eta eman zioten Jakobi jainko arrotzak zeuden euren eskuetan, eta belarritakoak zeuden euren belarritan, eta Jakobek ezkutatu zituen haiek Sikemeko terebintoaren azpian, eta suntsitu zituen haiek gaur egunera arte. Eta Israelek Sikemetik abiatu zen, eta Jainkoaren beldurra jausi zen haien inguruko hirietara, eta ez zituzten Israelgo semeak persekitatu. Etorri zen, ordea, Jacob Luzera, Canaan lurrean dagoena, hau da, Bethelera, bera eta harekin zegoen herri guztia. Eta han aldare bat eraiki zuen, eta leku haren izena Betel deitu zuen, han bait agertu zitzaion Jainkoa, bere anaia Esauren aurpegitik ihes egiten zuenean. Hil egin zen, ordea, Deborah, Rebekaren hazia, eta ehortzi zen Betelen azpian, haritzaren azpian, eta Jakobek deitu zion hari dolumina-haritza. Jainkoa agertu zitzaion Jakobi Luzan, Siriako Mesopotamiatik etorri zenean, eta Jainkoak bedeinkatu zuen. Eta Jainkoak esan zion: Zure izena ez da gehiago Jakob deituko, Israel baizik izango da zure izena, eta bere izena Israel deitu zuen. Jainkoak esan zion: Ni zure Jainkoa naiz, hazi eta ugaldu zaitez, nazioak eta nazioen biltzarrak zuregandik sortuko dira, eta erregeak zure gerritik aterako dira. Eta lurra, Abraham eta Isaac eman nien, zuri eman dizut hura, zurea izango da, eta zure ondorengoari zure ondoren emango diot lur hau. Jainkoa igo zen berengandik, berarekin hitz egin zuen lekutik. Eta Jakobek zutabe bat ezarri zuen lekuan, non Jainkoak hitz egin baitzuen berarekin, zutabe harrizkoa, eta edari-eskaintza bat isuri zuen gainean, eta olioa isuri zuen

gainean. Eta Jakobek leku haren izena deitu zuen, non Jainkoak berarekin hitz egin zuen han, Betel. Abiatu ondoren, Jakob Beteletik abiatu eta bere tenda Gader dorrearen harantzago jarri zuen. Gertatu zen, Chabrathatik Ephratharako bidean hurbiltzen zenean, Rachelek erditu zuela eta erditzean lan gogorra izan zuela. Gertatu zen, baina erditzean gogorrean, esan zion emaginak: Ausardia hartu, izan ere hau ere zure semea da. Gertatu zen, baina arima askatzean —hiltzen ari zen bait—, deitu zuen haren izena nire minaren semea, baina aitak deitu zuen haren izena Benjamin. Hil zen Rachel, eta lurperatu zen Efratako hipodromoaren bidean; hau da Betlehem. Eta Jakobek zutabe bat ezarri zuen bere hilobiaren gainean, hau da Rakelen hilobiaren gaineko zutabea gaur egunera arte. Gertatu zen, Israel lurralde hartan bizi zenean, Ruben joan zela eta lo egin zuela Ballas-ekin, Iakob bere aitaren zikoina, eta Israelek entzun zuen, eta gaiztotzat agertu zen haren aurrean. Jakobek, ordea, hamabi seme zituen. Learen semeak: Jacoben lehenlehengoa Ruben, Simeon, Levi, Juda, Isakar, Zabulon. Rachelen semeak, berriz, Joseph eta Benjamin. Eta Bilharen, Rakelen neskamearen, semeak, Dan eta Neftali. Zilpah Leah-ren neskamearen semeak, ordea, Gad eta Asher, hauek Jakob-en semeak, zeinek jaio zitzaizkion Siriako Mesopotamian. Baina Jakob etorri zen bere aita Isaak aurrera Mambreren, zelaiko hirira, hau da, Hebron, Kanaango lurrean, non Abraham eta Isaak bizilekutu zuten. Isaaken egunak, zeintzuk bizi izan zituen, ehun eta laurogei urte izan ziren. Eta Isaak ahultzen ari zela hil zen, eta bere arrazara gehitu zen, zaharra eta egunekin betea, eta Esau eta Jakob, bere semeek, lurperatu zuten.

36

Hauek Esauren jenerazioak dira, bera Edom da. Esauk bere emazteak hartu zituen Kanaandarren alabetatik: Ada, Ailom hetearraren alaba, eta Olibema, Ana Sebegon evearraren semearen alaba. Eta Basemath, Ismaelen alaba, Nabaioten arreba. Adahk Elifaz erditu zion, eta Basemathek Raguel erditu zuen. Eta Olibemak Ieous, Ieglom eta Kore erditu zituen; hauek Esauren semeak dira, Kanaan lurrean jaio zitzaizkionak. Esauk hartu zituen bere emazteak, bere semeak, bere alabak, bere etxeko pertsona guztiak, bere ondasun guztiak, abere guztiak, Kanaango lurrean eskuratu zuen guztia eta lortu zuen guztia, eta Esau joan zen Kanaango lurretik bere anaia Jakoben aurpegitik. Haien ondasunak ugari baitziren batera bizitzeko, eta haien aldi baterako egoitzaren lurraldeak ezin zituen haiek jasan, haien ondasunen ugaritasunagatik. Esau Seir mendian bizitzen zen, Esau bera Edom da. Hauek dira, ordea, Esauren jenerazioak, Edomgo aita, Seir mendian. Eta hauek dira Esauren semeen izenak: Elifaz, Esauren emazte Adaren semea, eta Raguel, Esauren emazte Basematen semea. Elifazen semeak izan ziren Teman, Omar, Sofar, Gotom eta Kenez. Thamna Esauren seme Eliphaz-en konkubina zen, eta Eliphaz-i Amalek erdi zion; hauek Esauren emazte Ada-ren semeak ziren. Hauek, ordea, Raguel-en semeak dira: Nahath, Zare, Some eta Moze; hauek Esau-ren emazte Basemath-en semeak ziren. Hauek Olibemas-en semeak dira, Ana-ren alaba, Sebegon-en semea, Esau-ren emaztea. Esau-rentzat erditu zituen Ieous, Ieglom eta Kore.

Hauek Esauren semeen buruzagiak dira; Elifazen semeak, Esauren lehenengoaren semeak; Teman buruzagia, Omar buruzagia, Zefo buruzagia, Kenaz buruzagia, Kore buruzagia, Gatam buruzagia, Amalek buruzagia; hauek Elifazen buruzagiak dira Edom lurrean; hauek Adaren semeak dira. Eta hauek Raguel-en semeak dira, Esau-ren semearenak: Nahoth buruzagia, Zare buruzagia, Some buruzagia, Moze buruzagia. Hauek Raguel-en buruzagiak dira Edom lurrean, hauek Basemath-en semeak dira, Esau-ren emaztearena. Hauek, ordea, Olibemas Esauren emaztaren semeak dira: Ieous buruzagia, Ieglom buruzagia, Kore buruzagia; hauek Ana alaba den Olibemas Esauren emaztearenaren buruzagiak dira. Hauek Esauren semeak dira, eta hauek haien buruzagiak, hauek Edomgo semeak dira. Hauek eta Seir Horreotarraren semeak dira, lurra bizi duenarenak: Lotan, Shobal, Zibeon, Ana, eta Dishon, eta Ezer, eta Dishan; hauek Horreotarraren buruzagiak dira, Seir semearenak Edom lurrean. Lotanen semeak Carites eta Heman izan ziren, eta Lotanen arreba Thamna zen. Hauek, berriz, Sobal-en semeak dira: Golam, Manahat, Gaibel, Zofar eta Omar. Eta hauek Zibeonen semeak, Aie eta Ana; hau da Ana, Iamein aurkitu zuen basamortuan, bere aita Zibeonen zamaldiak bazkatzen zituen garaian; Eta hauek Anaren semeak: Dison eta Oholibama, Anaren alaba. Hauek, ordea, Desonen semeak: Amadah, Asban, Ithran eta Haran. Hauek, ordea, Asarren semeak: Balaam, Zoukam eta Ioukam. Hauek, ordea, Risonen semeak: Hala eta Madarikatua. Hauek eta Horriren buruzagiak: Lotanen buruzagia, Sobalen buruzagia, Zibeonen buruzagia, Anaren buruzagia, Dishonen buruzagia, Ezerren

buruzagia, Dishanen buruzagia; hauek Horriren buruzagiak beren buruzagitzetan Edomeko lurrean. Eta hauek dira Edomn errege izan zuten erregeak, Israelen erregerik egon baino lehen. Eta Balak, Beorren semea, erreinatu zuen Edomen, eta bere hiriaren izena Dennaba zen. Hil zen Balak, eta haren ordez erreinatu zuen Jobab, Zararen semea, Bosorrakoa. Jobab hil zen, eta Thaimango lurraldetik etorritako Asom erreinatu zuen haren ordez. Hil egin zen Asom, eta haren ordez erreinatu zuen Adad, Barad-en semea, Midian Moab-eko lautadan jo zuena, eta haren hiriaren izena Gethaim zen. Adad hil zen, eta Samada Masrekkatik erreinatu zuen haren ordez. Samada hil zen, eta Saul erreinatu zuen haren ordez, Roobothetik, ibaiaren ondokotik. Saul hil zen, eta haren ordez Ballenon, Achoboren semea, erreinatu zuen. Hil zen Ballenon, Achoboren semea, eta haren ordez erreinatu zuen Arad, Baraden semea, eta haren hiriaren izena Peor, eta haren emaztearenizena Metebeel, Matraithren alaba, Maizoobren semearena. Hauek Esauren buruzagien izenak, haien leinuetan, haien lekuaren arabera, haien lurraldeetan, eta haien nazinoetan: Tamna buruzagia, Gola buruzagia, Jeter buruzagia, Oholibama buruzagia, Ela buruzagia, Pinon buruzagia, Kenaz buruzagia, Teman buruzagia, Mazar buruzagia, Magdiel buruzagia, Zafoin buruzagia; hauek Edomgo buruzagiak, haien jabetzaren lurraldeko kokaleku eraikituetan; hau Esau Edomgo aita.

37

Bizi izan zen Jakob lurrean, non bizi izan zen bere aita Kanaan lurrean, eta hauek dira Jakoben belaunaldiak. Josephek hamazazpi urte zituen, bere aitaren ardiak zaintzen bere anaiekin, gaztea zelarik, Ballas-en semeekin eta Zilpah-en semeekin, bere aitaren emazteekin. Josephek salaketa gaiztoa eraman zuen Israel bere aitarengana. Jacobek, ordea, Joseph maite zuen bere seme guztiak baino gehiago, zahartze-semea baitzen beretzat, eta tunika anitz bat egin zion. Ikusirik haren anaiek aita hura maite zuela seme guztietatik, gorroto egin zioten, eta ez ziren gai harekin ezer baketsua hitz egiteko. Amets bat amets egin ondoren, Josephek hura bere anai-arrebei jakinarazi zien. Eta esan zien: Entzun amesgaite hau nik amets egin dudana. Pentsatu nuen zuek gari-eskuak lotzen ari zinela zelaiko erdian, eta nire gari-eskua jaiki zen, eta zutitu zen, eta zuen gari-eskuak itzuli ondoren, nire gari-eskua gurtu zuten. Baina haren anaiek esan zioten: Benetan erregetuko al duzu gure gainean, edo benetan nagusituko al zara gure gainean?. Eta gehiago gorrotatu zuten hura bere amesgaiteak eta bere hitzak zirela-eta. Ikusi zuen amets beste bat, eta kontatu zien bere aitari eta bere anai-arrebei, eta esan zuen: Ikusi, amets beste bat egin nuen, non eguzkia, ilargia eta hamaika izarrak nire aurrean belaunikatzen ziren. Eta bere aitak zigortu zuen, eta esan zion, zer da amets hau, zuk amets egin zenuen? Orduan benetan etorrita etorriko gara ote ni eta zure ama eta zure anaiak zu lurrera adoratzera? Bere anaiek inbidia izan zioten, baina bere aitak hitza gorde zuen. Joan ziren bere anaiak beren aitaren ardiak zaintzera Sikem-era. Eta Israelek Joseperi esan zion: ez al daude zure anaiak artzain egiten Sikemen? Hona

bidaliko zaitut haiekengana; baina esan zion, hona ni. Israelek esan zion: Joan eta ikusi ea zure anaiak eta ardiak ongi dauden, eta jakinarazi niri. Eta bidali zuen hura Hebrongo haranetik, eta Sikemera etorri zen. Eta gizon batek aurkitu zuen hura lautadan ibiltzen, eta gizonak galdetu zion, esanez: Zer bilatzen duzu? Bera, ordea, esan zuen: Nire anaiak bilatzen ditut; esan iezadazu non bazkatzen ari diren. Gizonak esan zion: Hemendik joan dira, entzun nien esaten: Goazen Dothaim-era. Eta Josef joan zen bere anaien atzetik, eta aurkitu zituen Dothaim-en. Aurretik ikusi zuten hura urrutitik, haiekengana hurbildu aurretik, eta hura hiltzeko gaizki pentsatu zuten. Eta bakoitzak bere anaiari esan zion: Hara, ameslari hura dator. Orain, beraz, zatoz hil dezagun hura eta bota dezagun zulo batetara, eta esango dugu: Piztia gaizto batek jan zuen, eta ikusiko dugu zer gertatuko den haren ametsekin. Entzun ondoren, baina, Ruben-ek askatu zuen hura haien eskuetatik, eta esan zuen: ez dezagun hura arimarengan jo. Rubenek esan zien: Ez isuri odola, bota ezazue basamortuko putzu hauetako batera, baina ez ezar eskurik gainean, hura haien eskuetatik erreskatatu ahal izateko eta bere aitari itzul diezaion. Gertatu zen, ordea, Josef haren anaiengana etorri zenean, Josefi haren gaineko tunika aldakorra eraunzi ziotela. Eta hura harturik, zulora bota zuten; zuloa, ordea, hutsik zegoen eta ura ez zuen. Eseri ziren ogia jateko; eta begiak gora altxatu ondoren ikusi zuten, eta hara, bidaiari Ismaeldarrak zetozen Galaadetatik; eta haien kameloak intsentsuz eta erretxinaz eta mirraz beteta zeuden. Zoazen eramateko behera Egiptora. Judah-ek bere anaiei esan zien: Zer onura dago gure anaia hiltzen badugu eta haren odola ezkutatzen badugu?

Zatozte, saldu diezaiogun hura Ismaeldar hauei; baina gure eskuak ez bitez egon haren gainean, zeren gure anaia eta gure haragia baita. Bere anaiak entzun zuten, ordea. Eta pasatzen ari ziren gizonak Madiandarrak merkatariak, eta atera zuten eta igo zuten Joseba zulotik, eta saldu zuten Joseba Ismaeldarrei hogei urrekotan. Eta eraman zuten behera Joseba Egiptora. Itzuli zen, ordea, Ruben zulora, eta ez zuen Josef ikusi zuloan, eta bere arropak uratu zituen. Eta itzuli zen bere anaiengana, eta esan zuen, mutikoa ez dago; baina ni nora noa oraindik? Joseren tunika hartu ondoren, ahuntz-arkume bat hil zuten, eta tunika odolarekin zikindu zuten. Eta tunika anitza bidali zuten, eta beren aitari ekarri zioten, eta esan zioten: Hau aurkitu dugu, ezagutu ea zure semearen tunika den ala ez. Eta ezagutu zuen hura, eta esan zuen: Nire semearen tunika da, piztia gaizto batek jan zuen hura, piztia batek hartu zuen Josef. Jakobek bere arropa uratu zuen, eta zakua bere gerrian jarri zuen, eta bere semeagatik egun askotan negar egin zuen. Bildu ziren, ordea, bere seme guztiak eta alabak, eta etorri ziren hura lasaitzera, baina ez zuen lasaitua izan nahi, esanez: Doluz jaitsiko naiz nire semeagana Hadesera, eta haren aitak negar egin zuen huragatik. Madiandarrek Joseba saldu zioten Egiptora Peteferri, Faraoiren eunuko sukaldari nagusia.

38

Gertatu zen denbora hartan Juda bere anaiengandik jaitsi zela, eta Adullamdar gizon baten ondora iritsi zela, Hira

izenekoarengana. Eta Judak han ikusi zuen gizon kanaandar baten alaba, zeinen izena Sua zen, eta hartu zuen hura, eta sartu zen harengana. Eta haurdun geratu eta seme bat erditu zuen, eta haren izena Er jarri zion. Eta erditu ondoren seme bat erditu zuen oraindik, eta haren izena Onan deitu zuen. Eta gehitu ondoren seme bat erditu zuen, eta haren izena Silom deitu zuen; hau Chasbin zegoen haiek erditu zituenean. Eta Judahek emazte bat hartu zuen bere lehenengo seme Errentzat, zeinen izena Tamar zen. Gertatu zen Er, Judaren lehenengo semea, gaiztoa zela Jaunaren aurrean, eta Jainkoak hil zuen hura. Judahek Onani esan zion: Sartu zure anaiaren emaztearengana, ezkondu harekin, eta eman ondorengoa zure anaiari. Onanek jakin zuenean ez zela beretzat izango hazia, gertatu zen bere anaiaren emaztearengana sartzen zenean lurrera isurtzen zuela, ez emateko haziarik bere anaiari. Gaizto agertu zen Jainkoaren aurrean, hori egin zuelako, eta hau ere hil zuen. Judak esan zion Tamarri, bere erainari, eseri alargun zure aitaren etxean, Selah nire semea handi bihurtu arte; esan zuen bait, ez dadin inoiz hil hau ere, bere anaiak bezala. Joanda baina, Tamar bere aitaren etxean eseria zegoen. Biderkatu ziren egunak, eta hil zen Saua, Judaren emaztea, eta kontsolatua izanda, Juda igo zen bere ardien moztaileetara, berak eta Hira, bere artzaina Adullamitarra, Tamnara. Eta Tamarri, bere errain emaztea, jakinarazi zioten, esanez: hara, zure aitaginarreba Tamnara igotzen ari da bere ardiak mozteko. Eta alarguntzaren jantziak berengandik kendu ondoren, udako jantziak jantzi zituen, bere burua edertzen zuen, eta Ainanen ateetara eseri zen, hau Thamnaren bidean dagoena, ikusi zuelako handi

bihurtu zela Shiloh, baina berak ez zion hura hari emazte eman. Eta Judah-ek hura ikusi zuenean, prostituta zela uste izan zuen, aurpegia estali baitzuen eta ez baitzuen ezagutu. Alboratik alde egin zuen bidean hura aldera, eta esan zion: Baimendu ni sartzea zu aldera, ez baitzekien bere eztekoitza zela. Baina hark esan zuen: Zer emango didazu, baldin ni aldera sartzen bazara? Baina esan zuen: Ni zuri ahuntz-ume bat bidaliko dizut nire ardietatik. Baina esan zuen: Baldin berme bat ematen badidazu, zu bidali arte. Baina berak esan zuen, zein berme emango dizut? Eta berak esan zuen, zure eraztuna, eta zure lepokoa, eta zure eskuko makila. Eta eman zion hura hari, eta sartu zen harengana; eta haurdun geratu zen berengandik. Eta jaiki ondoren joan zen, kendu zuen bere uda-jantzia eta janzi zituen bere alarguntzaren arropak. Judak ahuntz-umea bidali zuen bere artzain Adullamdarraren eskuan, emakumeari emandako ezkontza-emailea berreskuratzeko, baina ez zuen aurkitu. Galdetu zien eta leku hartatik gizonei, non dagoen Enanen bidean egon zen prostituta? Eta esan zuten: Ez zegoen hemen prostitutarik. Eta Judagana itzuli zen, eta esan zuen: Ez dut aurkitu, eta lekuko gizonek diote ez dagoela hemen prostituturik. Judahk esan zuen: har bitza haiek, baina ez gaitezen inoiz barregarri izan; nik bidali dut ahuntz-ume hau, baina zuk ez duzu aurkitu. Gertatu zen hiru hilabete geroago Judari iragarri zitzaiola, esanez: Tamar zure errain-ak prostituzio egin du, eta hara, haurdun dago prostituziotik. Judak esan zuen: Atera ezazue hura eta erre bedi. Hau, baina, eramana izanik, bidali zuen bere aitaginarrebagana, esanez: gizon honen zeinenak hauek dira, ni haurdun nago, eta esan zuen: ezagutu

norenak diren eraztuna, eta katea, eta makila hau. Judahek ezagutu zuen, eta esan zuen: Tamar justifikatuagoa da ni baino, ez bainion eman hura nire seme Shilomi. Eta ez zuen gehiago ezagutu hura. Gertatu zen, ordea, erditzen ari zenean, eta bikiak zeuden bere sabelean. Gertatu zen erditzean, batek eskua atera zuen aurretik, baina emaginek hartu eta bere eskuan gorria lotu zuen, esanez: Hau irtengo da lehenengoa. Baina eskua atzera eraman zuenean, berehala haren anaia atera zen; eta berak esan zuen, zer hesia apurtu da zure erruz? Eta haren izena Perez deitu zuen. Eta honen ondoren irten zen bere anaia, zeinen eskuan gorria zegoen, eta deitu zion Zara.

39

Joseph, ordea, Egiptora eraman zuten, eta Petephresek, Pharaoaren eunukoak, sukaldari nagusiak, gizon egiptoarrak, eskuratu zuen hura Ismaeldarren eskuetatik, hauek han eraman baitzuten. Eta Jauna Joserekin zen, eta gizon arrakastatsu bat zen, eta bere jaun egiptoarraren etxean egon zen. Baina bere jaunak bazekien Jauna berarekin zegoela, eta egiten zuen guztia Jaunak ongi egiten zuela bere eskuetan. Eta Josepek mesedea aurkitu zuen bere jaunaren aurrean, eta atsegin eman zion hari. Eta izendatu zuen hura bere etxearen gainean; eta gauza guztiak zenbat ziren berari, eman zituen Joseren eskutik. Gertatu zen, baina, hura bere etxearen eta zuen guztien gainean ezarri ondoren, eta Jaunak egiptoarraren etxea bedeinkatu zuen Joseren bidez, eta Jaunaren bedeinkapena izan zen haren

ondasun guztietan etxean, eta bere soroan. Eta Joseren eskuetan jarri zuen zuen guztia, eta ez zekien bere buruzko ezer, berak jaten zuen ogiaren salbu. Eta Jose itxura ederrekoa zen, eta oso ikusgarria zen begiratzean. Eta hitz hauek ondoren gertatu zen, eta bere jaunaren emazteak begiak jarri zituen Joseren gainean, eta esan zuen: Etzan nirekin. Baina hura ez zen prest egon; eta esan zion bere jaunaren emazteari: nire jaunak ez daki ezer bere etxean nire bidez, eta eman dit nire eskuetan duen guztia, eta ez dago etxe honetan niregan baino handiagoa ezer, eta ez da ezer kendu nigandik, zu izan ezik, zu haren emaztea izateagatik, eta nola egingo dut gaitz hau, eta bekatuko dut Jainkoaren aurrean? Noiz baina hitz egiten zion Joseferi egunez egun, eta ez zion obeditzen harekin lo egiteko, berarekin harremanak izateko. Halako egun bat gertatu zen, eta Josef etxean sartu zen bere lanak egiteko, eta inor ez zegoen etxean barruan. Eta tira egin zion arropetik, esanez: Etzan nirekin, eta bere arropa haren eskuetan utzita, ihes egin zuen eta kanpora atera zen. Eta gertatu zen ikusi zuenean bere arropak haren eskuetan utzirik ihes egin zuela, eta atera zen kanpora, eta deitu zituen etxean zeudenak, eta esan zien haiei, esanez, ikusi, ekarri digu mutil hebrear bat guri iseka egiteko; sartu zen nire batera, esanez, etzan nirekin; eta oihu egin nuen ahots handiarekin. Baina hark nire ahotsa altxatu nuela eta oihukatu nuela entzutean, bere arropak nire ondoan utzita, ihes egin zuen eta kanpora irten zen. Eta arropak bere ondoan utzi zituen, jauna bere etxera etorri zen arte. Eta hitz hauen arabera harekin hitz egin zuen, esanez, nigan sartu zen hebrear mutila, zeina gure artean ekarri zenuen, niri burla egiteko; eta niri esan zidan,

zurekin lo egingo dut. Baina entzun zuenean nire ahotsa altxatu nuela eta oihu egin nuela, bere arropak nire ondoan utzirik ihes egin zuen, eta kanpora atera zen. Gertatu zen, ordea, jaunak bere emazteak esandako hitzak entzun zituenean, hura esaten ziona, horrela egin zidan zure mutilak, haserre handia hartu zuela. Eta Josefaren jauna hartu eta gaztelu barrura sartu zuen, leku hartara non erregearen presoak atxikita dauden han gazteluan. Eta Jauna Josefekin zen, eta haren errukia isuri zuen, eta grazia eman zion espetxe-buruzagiaren aurrean. Eta espetxe buruzagiak espetxea Joseren eskuetan eman zuen, eta espetxean zeuden atxilotu guztiak, eta han egiten zuten guztia, berak egiten zuen. Espetxeko buruzagi nagusiak ez zuen ezertxo ere ezagutzen berari buruz, guztia Joseren eskuetan zegoen, Jauna berarekin zegoelako, eta berak egiten zuen guztia, Jaunak oparoa egiten zuen beraren eskuetan.

40

Gertatu zen hitz hauek ondoren, Egiptoko erregearen ardandegi nagusiak bekatu egin zuen, eta okindegiaren nagusiak ere bai, haien jaun Egiptoko erregearen aurka. Eta Faraoi haserre egin zitzaion bere bi eunukoei, edarigile nagusiari eta okingile nagusiari. Eta jarri zituen haiek espetxean presondegira, tokira, non Josef konfinatuta zegoen. Eta espetxeko buruzagiak haiek Joseferi esleitu zizkion, eta haiei zerbitzatu zien, eta egunak eman zituzten espetxean. Eta biek amets bat ikusi zuten gau batean; baina edontzi-buruzagi nagusiaren eta ogigin-buruzagi

nagusiaren ametsaren ikuspegia, Egiptoko erregearenganakoak zirenak, espetxean zeudenak, hau zen. Josefek goizean haiekengana sartu zuen, ikusi zituen, eta nahasturik zeuden. Eta Faraoren eunukoei galdetu zien, bere jaunaren etxeko zaintzan berarekin zeuden haiei, esanez: Zergatik daude zuen aurpegiak hain ilun gaur? Eta esan zioten hari, amets bat ikusi dugu, eta interpretatzailea ez dago beretzat; eta Josefek esan zien, ez al da Jainkoaren bidez haien interpretazioa? Kontatu beraz niri. Eta mahasti-buruzagi nagusiak bere ametsa kontatu zion Joseperi, eta esan zuen: Nire loa-n mahasti bat zegoen nire aurrean. Baina mahastian hiru adar zeuden, eta hau loratzen ari zen, kimuak atera zituen, eta mahats-multzoak helduta zeuden. Eta Faraoiren kopa nire eskuan zegoen, eta mahatsak hartu nituen, eta kopan estutu nituen, eta kopa eman nion Faraoiri eskuan. Eta Josefek esan zion: Hau da bere interpretazioa: hiru adarrak hiru egun dira. Oraindik hiru egun, eta Faraok zure kargua gogoratuko du, eta zure edargiburuzagitza leheneratuko zaitu, eta Faraori kopa emango diozu bere eskuan zure lehenagoko karguaren arabera, edargilea zinela bezala. Baina gogoratu nire buruz zeure buruagatik, ongi gertatzen zaizunean, eta errukia egingo didazu, eta gogoratuko nauzu Faraoari, eta ateratzen nauzu presondegi honetatik. Lapurreta bidez lapurtua izan nintzen Hebreoen lurretik, eta hemen ez nuen ezer egin, baina ni zulo honetan sartu ninduten. Eta ikusi zuen ogi-buru nagusiak zuzen interpretatu zuela, eta esan zion Joseperi, eta nik ere ikusi nuen amets bat, eta pentsatu nuen hiru saski ogi-zati nire buruaren gainean jasotzen nituela. Baina goiko saskian, Faraok jaten duen mota guztietatik, ogilariaren lana, eta

zeruko txoriek jaten zituzten haiek nire buruaren gaineko goiko saskitik. Erantzunez baina Josek esan zion, hau da haren interpretazioa: hiru saskiak, hiru egun dira; Oraindik hiru egunetan, eta kenduko du Faraoak zure burua zugandik, eta zintzikatuko zaitu zuhaitz batean, eta jango dituzte zeruko hegaztiek zure haragiak zugandik. Gertatu zen hirugarren egunean, Faraoiren jaiotze eguna zen, eta edari bat egin zuen bere zerbitzari guztientzat; eta gogoratu zen kopazainaren karguaren eta ogigileren karguaren bere zerbitzarien artean. Eta nagusi edontzigilea bere kargura berreskuratu zuen, eta kopa Faraoiren eskuan eman zuen. Okindari nagusia, ordea, zintzilikatu zuen, Josefek haiei interpretatu zien bezala. Eta ardoaren buruzagi nagusiak ez zuen gogoratu Josefi, baina ahaztu egin zuen.

41

Gertatu zen bi urte eta egun batzuen ondoren, Faraoiak amets bat ikusi zuen: pentsatu zuen ibaiaren gainean zutik zegoela. Eta ikusi, nola ibaititik zazpi behi igotzen ziren, ederrak itxuraz eta hautatuak haragietan, eta Achein bazkatzen ari ziren. Beste zazpi behi, ordea, hauek ondoren ibaitik igotzen ari ziren, itxuraz itsusiak eta haragiz meheak, eta behien ondoan bazkatzen ari ziren ibaiaren ertzean. Eta zazpi behi itsusi eta haragiz meheak jan zituzten zazpi behi itxuraz eder eta haragiz hautatuak, eta Faraoi jaiki zen. Eta bigarrenez amets egin zuen, eta hara, zazpi buruzagi zetozen gora zutik batean, aukeratuak

eta onak. Eta hara, zazpi espiga mehar eta haize-hondatuak ernaltzen ari ziren haien ondoren. Eta zazpi buruxka mehar eta haize-hondatuek zazpi buruxka hautatuak eta beteak irentsi zituzten, baina Faraoi esnatu zen, eta amets bat zen. Gertatu zen goizean, eta bere arima nahastu zen, eta bidali ondoren deitu zituen Egiptoko interprete guztiak eta haren jakintsu guztiak, eta Faraoak bere ametsa kontatu zien haiei, eta ez zegoen inor hura Faraoiari azaltzen. Eta edanontzi-buruzagiak Faraoiri hitz egin zion, esanez: Nire bekatua gogoratzen dut gaur. Faraoia haserretu zen bere seme-alabekin, eta jarri gintuen espetxean, sukaldari nagusiaren etxean, ni eta okindegiburua. Eta biak amets bat ikusi genuen gau berean, ni eta bera, bakoitzak bere amets propioa ikusi genuen. Zen han gaztea, mutikoa, hebreoa, sukaldariburu-aren semea, gurekin; eta kontatu genion hari, eta interpretatu zigun guri. Gertatu zen, nola interpretatu zuen guri, horrela gertatu zen: ni nire hasierara leheneratu nintzen, eta hura zintzilikatu zen. Bidali ondoren, Faraoak deitu zuen Josef, eta atera zuten presondegitik, eta bizurtu zuten, eta aldatu zuten bere soinekoa, eta joan zen Faraoagana. Faraoak Joseri esan zion: Ametsa ikusi dut, eta hura interpretatzen duen inor ez dago. Baina zuri buruz entzun dut esaten dutela zu amesak entzun eta haiek interpretatzen dituzula. Josek Faraoiari erantzunez esan zion: Jainkoarik gabe ez da emango Faraoaren salbamena. Faraoak Joseperi hitz egin zion, esanez: Nire ametsean uste izan nuen ibaiaren ertzean zutik zegoela. Eta ibaititik zazpi behi igotzen ziren, itxura ederrekoak eta haragi hautatukoak, eta Achein bazkatzen ziren. Eta hara zazpi behi beste igotzen ari ziren haien atzetik ibaititik, gaiztoak eta

itsusiak itxuraz, eta argalak haragitan, ez nuen ikusi horrelakoak Egiptoko lur osoan itsusiagoak. Eta zazpi behi itsuiek eta meheek lehenengo zazpi behi eder eta aukeratuak jan zituzten. Eta haien sabelera sartu ziren, eta ez ziren bereizgarri bihurtu, zeren haien sabelera sartu baitziren, eta haien itxurak itsusiak ziren, hasieran bezala. Baina esnatu ondoren, lo egin nuen. Eta ikusi nuen berriro nire lotan, eta zazpi ale-buruzagi igotzen ziren zurtoin batean beteak eta ederrak; Baina beste zazpi ale-buruzagi meheak eta haizeak hondatuak hazten ziren haiei eutsiz. Eta zazpi buruzagi meheek eta haizeak hondatuek irentsi zituzten zazpi buruzagi onak eta beteak. Esan nien beraz interpretatzaileei, eta ez zegoen niri hura jakinarazten zuenik. Eta Josefek Faraoiari esan zion: Faraoaren amets bat da; Jainkoak egiten duena, Faraoiari erakutsi dio. Zazpi behi ederrak zazpi urte dira, eta zazpi buruzagi ederrak zazpi urte dira; Faraoiren amets bat da. Eta zazpi behi argalak, haien atzetik igotzen direnak, zazpi urte dira, eta zazpi buruzagi argal eta haizeak hondatuak, zazpi urte dira, gosete-urte zazpi izango dira. Baina Faraoari esan diodan hitza, Jainkoak egiten duena, Faraoari erakutsi zion. Hona, zazpi urteko ugaritasun handia dator Egiptoko lur osoan. Etorriko dira, ordea, zazpi gosete urte horien ondoren, eta ahaztuko dute Egipto osoan izango den ugaritasuna, eta gosetek lurra kontsumituko du. Eta oparotasuna ez da ezagutuko lurraren gainean ondoren etorriko den gosetearen ondorioz, oso-oso indartsua izango baita. Faraoi ametsa birritan errepikatzeari buruz, egia izango da Jainkoarengandik datorren hitza, eta Jainkoak azkar egingo du hura. Orain, beraz, begiratu gizon

zuhur eta adimendun bat, eta ezarri hura Egiptoko lurren gainean. Eta egin dezala Faraoak eta izenda ditzala gobernariak lurraren gainean; eta bil ditzatela Egiptoko lurraren ekoizkin guztiak ugaritasunaren zazpi urteetakoak, eta bildu ditzatela datozen urte on horien zazpietako janari guztiak; eta bildu bedi garia Faraoren eskuaren bidez; janaria hirietan gorde bedi. Eta gordetako janaria lurrarentzat izango da goseteko zazpi urteetan, zeina Egiptoko lurrean izango diren, eta lurra ez da suntsituko goseteagatik. Atsegin izan zen hitza Faraoi aurean, eta haren seme guztien aurean. Eta Faraoak bere seme guztiei esan zien, ez al dugu aurkituko gizon horrelako bat, zeinek Jainkoaren espiritua daukan beragan? Faraoak Joseri esan zion: Jainkoak gauza hauek guztiak erakutsi dizkizunez gero, ez dago zu baino gizon zuhurragorik eta adimentsuagorik. Zu nire etxearen gainean egongo zara, eta zure ahoarengan nire herri guztia obeditu egingo du; salbu tronuan, ni zurea baino handiagoa izango naiz. Faraoak Joseferi esan zion: Hara, gaur zu izendatzen zaitut Egiptoko lur guztian gain. Eta Faraoak bere eskutik eraztuna kendu ondoren, Joseren eskuan jarri zuen, eta mihise finezko soinekoz jantzi zuen, eta urrezko lepokoa jarri zion lepoan. Eta hura bere bigarren gurdi-gurdira igo zuen, eta heraldo batek haren aurrean aldarrikatu zuen, eta Egiptoko lur osoan izendatu zuen. Faraoak Joseri esan zion: Ni Faraoa naiz, zu gabe inork ez du bere eskua altxatuko Egiptoko lur osoan. Eta Faraoak Joseren izena Psontomphanech deitu zuen, eta eman zion emazte gisa Asenet, Heliopolisko apaiz Petefreren alaba. Josephek, ordea, hogeita hamar urte zituen Egiptoko erregea Faraoiren aurrean zutik jarri zenean. Joseph, ordea, Faraoiren

aurpegitik irten zen, eta Egiptoko lur guztia zeharkatu zuen. Eta lurrak gari-eskumuturrak egin zituen ugariaren zazpi urteetan. Eta zazpi urteetako janari guztia bildu zuen, zeinetan ugaritasuna zen Egiptoko lurran, eta janaria hirietan jarri zuen, hiri bakoitzaren inguruko zelaietako janaria bertan jarri zuen. Eta Josefek garia bildu zuen itsasoko hondarra bezala, oso asko, zenbatu ezin zen arte, ez baitzen zenbakirik. Josefek, ordea, bi seme izan zituen gosete-aldi zazpi urteak etorri baino lehen, zeintzuk erditu baitzituen berarentzat Asenetak, Heliopolisetako apaiz Petefreren alabak. Josefek lehen semearen izena Manases deitu zuen; zeren Jainkoak nire lan guztiak eta nire aitaren etxeko guztiak ahaztu eragin bait nizkion; eta bigarrenaren izena Efraim deitu zuen; zeren Jainkoak nire apaltzeko lurrean hazi bait ninduen. Igaro ziren, baina, oparotasuneko zazpi urteak, Egiptoko lurrean gertatu zirenak. Eta hasi ziren goseteko zazpi urteak etortzen, Josek esan zuen bezala, eta gosete bat gertatu zen lurralde guztietan, baina Egiptoko lurralde guztietan ogiak zeuden. Eta Egiptoko lur guztia gose izan zen, eta herria Faraoiari oihu egin zion ogiez buruz, eta Faraoak egiptoar guztiei esan zien: Zoazte Joseren aurrera, eta berak esaten dizuena, egin ezazue. Eta gosete zen lur osoaren gainean, baina Josephek granero guztiak ireki zituen eta egiptoar guztiei saltzen zien. Eta lurralde guztiak Egiptora etorri ziren Joseri erosteko, zeren gosete handia nagusitu baitzen lurralde guztietan.

42

Jakobek ikusi zuenean salmenta zegoela Egiptoan, bere semeei esan zien: Zergatik zaude alferrik? Hara, entzun dut artoa dagoela Egiptoan; jaitsi hara eta erosi gutarako janari pixka bat, bizi gaitezen eta hil ez gaitezen. Jaitsi ziren eta Joseren hamar anaiak, gari erosteko Egiptotik; Baina Benjamin, Joseren anaia, ez zuen bidali bere anaiekin; esan zuen bait, ez gertatuko zaio inoiz gaixotasunik. Israelgo semeak etorri ziren erostera, beste etortzen zirenekin batera, zeren gosete bat baitzegoen Kanaango lurrean. Joseph lurraldearen agintaria zen, berak saltzen zion lurraldearen herri guztiari, eta etorri zirenean, Josephen anaiak adoratu egin zuten hura, aurpegia lurrera jarrita. Josepek bere anaiak ikusi ondoren, ezagutu zituen; eta arrotz egin zitzaien haiekin, eta hitz gogorrak esan zizkien; eta esan zien, nondik etorri zarete? Eta haiek esan zuten, Kanaan lurretik janaria erosteko. Josepek ezagutu zituen bere anaiak; baina haiek ez zuten ezagutu hura; Eta Josepek gogoratu zituen bere ametsak, zeintzuk ikusi zituen berak; eta esan zien haiei, zelatariak zarete, herrialdearen arrastoak ikuskatzera etorri zarete. Baina haiek esan zuten, ez, jauna; zure zerbitzariak janaria erosteko etorri ginen. Guztiok gara gizon baten semeak; baketsuak gara, zure seme-alabak ez dira zelatariak. Esan zien: Ez, baizik eta lurraren oinatzak ikusteko etorri zineten. Eta haiek esan zuten, hamabi gara gu zure seme-alabak anaiak Kanaango lurrean; eta hara gazteena gure aitarekin dago gaur; eta bestea ez dago. Josek haiei esan zien: Hau da zuei esan dizuedana, zelatariak zaretelako. Honen bidez frogatuko zarete: Faraoiren osasunaren izenean, ez zarete hemendik irtenen, zuen anaia gazteena hona etorri ezean. Bidali bat zuetatik eta

har ezazue zuen anaia; zuek berriz eraman zaiteztela zuen hitzak argiak bihurtu arte, egia esaten duzuen ala ez jakiteko. Bestela, Faraoi osasunaren izenean, benetan espioak zarete. Eta hiru egunez zaintzapean jarri zituen haiek. Esan zien hirugarren egunean: hau egin eta biziko zarete, zeren ni Jainkoaren beldur naiz. Baldin baketsua zarete, zuen anaia bat atxilotuta egon bedi zaintzaren, baina zuek zoazte eta eraman zuen gariaren erosketa. Eta zuen anaia gazteena ekar ezazue niri, eta sinetsiak izango dira zuen hitzak; baina ez bada, hilko zarete. Eta horrela egin zuten. Eta bakoitzak bere anaiari esan zion: Bai, benetan bekatadunak gara gure anaiarekiko, zeren bere arimaren larritasuna gainbegiratu genuen erregutu zitzaigunean, eta ez genion entzun, eta horregatik etorri zaigu gainera larritasun hau. Erantzunez baina Ruben esan zien haiei, ez al nintzen hitz egin zuei, esanez, ez kalte egin umeari, eta ez zenidaten entzun? Eta hara, bere odola eskatzen ari da. Baina beraiek ez zekiten Josefek entzuten zuela; izan ere, itzultzailea haien artean zegoen; baina Josefek haietatik alde egin eta negar egin zuen; eta berriro haietara hurbildu zen, eta haiei esan zien; eta Simeon hartu zuen haietatik, eta lotu egin zuen haien aurrean. Josefek agindu zuen haien ontziak alekoz betetzea, eta haien zilarra bakoitzaren zakuan itzultzea, eta biderako hornidura ematea, eta horrela gertatu zen. Eta garia haien astoen gainean jarri ondoren, handik joan ziren. Batek bere zakua askatu zuenean, bere astoei pentsua emateko, ostatu hartu zuten tokian, bere zilarra loturik ikusi zuen, eta zakuaren ahoan gainean zegoen. Eta bere anaiei esan zien: Zilarra itzuli zait, eta hona hemen nire zorroan. Haien bihotza harritu zen,

eta elkarren artean nahastu ziren, esanez: Zer egin digu Jainkoak? Etorri ziren baina Jakob haien aitagana Kanaan lurrera, eta jakinarazi zioten hari gauza guztiak haiei gertatu zitzaizkienak, esanez: Hitz egin du gizonak, lurraren jaunak, gurekin gogorra, eta jarri gintuen espetxean, lurra zelatzen ari bagina bezala. Baina esan genion: Baketsuak gara, ez gara espiak. Hamabi anaia gara, gure aitaren semeak; bat ez dago, eta txikiena gaur gure aitarekin dago Kanaan lurrean. Esan zuen guri gizonak, lurraren jaunak: Honetan jakingo dut baketsua zaretela: anaia bat utzi hemen nirekin, eta zuen etxearen alehorniduraren erosketa hartuta, joan zaitezte. Eta ekarri nire burura zuen anaia gazteena, eta jakingo dut ez zarela zelatariak, baizik baketsuak zarela, eta zuen anaia itzuliko dizuet, eta lurrean merkataritza egingo duzue. Gertatu zen haiek beren zakuak husten ari zirenean, eta bakoitzaren zilharraren sorta bere zakuan zegoen; eta ikusi zituzten beren zilharraren sortak beraiek eta haien aitak, eta beldurtu ziren. Esan zien Jakob haien aitak, ni seme-alabarik gabe utzi naukazue; Josef ez dago, Simeon ez dago, eta Benjamin hartuko duzue? Nire gainean gertatu ziren gauza hauek guztiak. Rubenek bere aitari esan zion: Nire bi semeak hil itzazu, baldin hura zuri ez badakartzut. Eman hura nire eskuetan, eta ni berriro ekarriko dut hura zuri. Baina hark esan zuen: Ez da jaitsiko nire semea zuekin, zeren bere anaia hil baitzen, eta bera bakarrik gelditu da, eta gertatuko da bera ahuldua izatea bidean, zeinetan zoazten, eta eramango duzue nire zahartzaroa atsekabez Hadesera.

43

Baina gosetea lurraren gainean indartu zen. Gertatu zen, baina, bukatu zutenean Egiptotik ekarri zuten garia jaten, eta esan zien haien aitak: Joanda berriro, erosi iezaguzu janari gutxi. Judahek esan zion: Lurraren jaunak, gizon hark, solemneki testifikatu digu, esanez: Ez duzue nire aurpegia ikusiko, zuen anaia gazteena zuekin ez badator. Baldin benaz bidaltzen baduzu gure anaia gurekin, jaitsiko gara eta erosiko dizugu janaria. Baina baldin ez baduzu gure anaia gurekin bidaltzen, ez gara joango, zeren gizonak esan zigun: ez duzue nire aurpegia ikusiko, zuen anaia gazteena zuekin ez badago. Israelek esan zuen: Zergatik kalte egin didazue gizon hari anaia bat daukazuela esanez? Baina haiek esan zuten: Gizonak galdetzen galdetu zigun guri eta gure belaunaldiari buruz, esanez: Oraindik zuen aitak bizi al da? Ba al duzue anaia? Eta jakinarazi genion galdera horren arabera. Ez genekien esango zigula: Ekarri zuen anaia. Judak esan zion bere aita Israeli, bidali mutikoa nirekin; eta jaiki eta joango gara, bizi gaitezen eta hil ez gaitezen gu ere, eta zu ere, eta gure zamakina ere. Ni, ordea, hura itxarongo dut; nire eskutik bilatu hura. Baldin ez badut hura zure aurrera ekartzen eta zure aurrean ezartzen, bekatu egin duela izango naiz zure aurka egun guztietan. Atzeratu ez bagina, jadanik bi aldiz itzuli izan bagina. Israel, haien aitak, esan zien: Baldin horrela bada, hau egin: hartu lurreko fruituak zuen ontzietan, eta ekarri gizonari opariak: erretxina, eztia, intsentsua, mirra, terebintoa eta intxaurrak. Eta zilarra bikoitza hartu ezazue zuen eskuetan,

zuen zakuetan itzulita zegoen zilarra itzuli ezazue zuekin, agian hutsegite bat izan zen. Eta zuen anaia hartu, eta jaiki ondoren joan gizonarengana. Nire Jainkoak mesedea eman diezazuela gizonaren aurrean, eta zuen anaia bat eta Benjamin bidaltzeko. Ni, benetan, haurrik gabe nago bezala, haurrik gabe nago. Gizonek opari hauek eta zilar bikoitza hartu zituztenean, beren eskuetan hartu zuten eta Benjamin ere bai, eta jaiki ondoren jaitsi ziren Egiptora, eta Joseren aurrean zutik egon ziren. Josefek ikusi zituen haiek, eta Benjamin, bere anaia ama berekoa, eta etxearen arduradunari esan zion: Sartu gizonak etxera, hil eskaintzak eta prestatu, nirekin baita jango dute gizonek ogiak eguerdian. Gizonak egin zuen Josephek esan zuenez, eta gizonak Josephen etxera sartu zituen. Gizonek Joseren etxera sartu zirela ikusi ondoren, esan zuten: gure zakuetan hasieran itzuli zen zilarra dela eta gu sartzen ari gara, gu gezurrez salatzeko eta gu erasotzeko, gu esklabo gisa hartzeko, eta gure astoak ere hartzeko. Hurbilduz baina Joseren etxearen gaineko gizonaren aurrera, hitz egin zioten hari etxearen atarian, esanez: behar dugu, jauna; jaitsi ginen hasieran janaria erosteko. Gertatu zen, baina noiz etorri ginen ostatura, ireki genituen gure zakuak, eta hau: bakoitzaren zilarra bere zakuan, gure zilarra bere pisuan itzuli dugu orain gure eskuetan. Eta beste zilar bat ekarri genuen gurekin janaria erosteko; ez dakigu nork sartu zuen zilarra gure zakuetan. Esan zien: Grazia izan dezatela zuekin, ez izan beldur. Zuen Jainkoak eta zuen aiten Jainkoak eman zizkizuen altxorrak zuen zakuetan, eta zuen zilarra onartua dut jaso. Eta Simeon atera zuen haiekikara. Eta ura ekarri zuen haien oinak garbitzeko, eta

bazka eman zien haien astoei. Prestatu zituzten opariak Joseph eguerdian etorri arte, entzun zutelako han jango zuela. Josek etxera sartu zen, eta haiek beraien eskuetan zituzten opariak etxera ekarri zizkioten, eta lurrera aurpegia jarrita gurtu zuten. Baina galdetu zien, nola zaudete? Eta esan zien, osasuntsu dago zuen aita zaharra, zeinari buruz hitz egin zenuten? Oraindik bizi al da? Eta esan zuten, osasuntsu dago zure semea gure aita, oraindik bizi da. Eta esan zuen, bendikatua izan bedi gizon hura Jainkoarengatik; eta makurtu ondoren adoratu zuten hura. Begiak altxatu eta, Josefek ikusi zuen Benjamin bere anaia ama berekoa; eta esan zuen: Hau da zuen anaia gazteena, zeina niri ekartzeko esan zenidaten? Eta esan zuen, Jainkoak erruki izan zaitzala, umea. Josefek nahastu zen, zeren bere barruak bihurtu ziren bere anaiaren gainean, eta negar egin nahi zuen; ganbarara sartu zenean, han negar egin zuen. Eta aurpegia garbitu ondoren, atera eta bere burua kontrolatu zuen, eta esan zuen: jarri ogiak. Eta jarri zuten haren aurrean bakarrik, eta haien aurrean beraien arabera, eta harekin batera afaltzen ari ziren Egiptoarren aurrean beraien arabera, ez baitziren gai izan Egiptoarrak Hebrearrekin batera ogia jaten, nazkagarria baita Egiptoarrentzat. Eseri ziren haren aurrean, lehenengo jaioa bere lehentasunen arabera, eta gazteena bere gaztaroaren arabera, eta gizonak harritu ziren, bakoitza bere anaiagana. Hartu zuten zatia berengandik beraientzat, baina Benjaminen zatia guztien zatiak baino bost aldiz handiagoa zen haiekiko, eta edan zuten eta poztu ziren berarekin.

44

Eta Josefek agindu zion bere etxearen arduradunari, esanez: Bete gizonen zakuak janariez, eraman ahal duten guztia, eta sartu bakoitzaren zilarra zakuaren ahoan. Eta nire kopa zilarra sartu gazteenarena zakuan, eta bere gariaren prezioa. Gertatu zen, ordea, Joseren hitzaren arabera, esan zuen bezala. Goizean egunsentia egin zuen, eta gizonak bidali ziren beraiek eta haien astoak. Irten ondoren haiek hiritik, ez zuten urrun joan, eta Josefek bere etxeko arduradunari esan zion: Jaiki eta jarraitu gizon haien atzetik, eta harrapatuko dituzu, eta esango diezu: Zergatik itzuli duzue gaiztoa onarena ordez? Zergatik lapurtu zenuten nire kopa zilarra? Ez da hau, zeinetan edaten duen nire jauna? Bera, ordea, igarkuntzaren bidez igarkuntza egiten du beragan. Gaizki osatu dituzue egin duzuena. Haiek aurkitu ondoren, hitz hauek esan zien. Eta esan zioten hari, zergatik hitz egiten du jaunak hitz hauei buruz? Zure seme-alabek ez lukete egin behar hitz honen arabera. Baldin gure zakuetan aurkitu genuen zilarra itzuli badiogu Kanaan lurretik, nola lapurtuko genuke zure jaunaren etxetik zilarra edo urrea? Noren artean aurkitzen duzun zure seme-alaben kopa, hil bedi; eta gu ere gure jaunaren seme-alabak izango gara. Eta esan zuen, eta orain, esaten duzuen bezala, horrela izango da; noren artean aurkitzen den kopa, izango da nire semea; zuek ordea izango zarete garbiak. Eta presaka egin zuten, eta bakoitzak bere zakua lurrera jaitsi zuen, eta bakoitzak bere zakua ireki zuen. Bilatu zuen, baina zaharrenarekin hasita, gazteenera iritsi zen arte.

Eta kopa Benjaminen zakuan aurkitu zuen. Eta beren arropak urratu zituzten, eta bakoitzak bere zakua bere astoaren gainean jarri zuen, eta hirira itzuli ziren. Juda eta haren anaiak Josephengana sartu ziren, oraindik hura han zegoen bitartean, eta lurrera erori ziren haren aurrean. Josefek esan zien, zer gauza hau egin zenuten? Ez dakizue igarketaz igartzen duela gizonak, ni bezalakoak? Judak esan zuen, zer erantzungo diogu jaunari, edo zer esango dugu, edo nola justifikatuko gara? Jainkoak aurkitu du zure seme-alaben bidegabekeria; hona, gure jaunaren zerbitzariak gara, gu ere eta kopa non aurkitu zen hura ere. Josefek esan zuen, baina ez litzateke niri gertatu gauza hau egitea; gizona zeinen ondoan aurkitu zen kopa, bera izango da nire semea; zuek, ordea, igo segurtasunarekin zuen aitarengana. Hurbildu eta hura Juda esan zuen, eskatzen dut, jauna; hitz egin beza zure semeak hitz bat zure aurrean, eta ez haserretu zure semearekin, zeren zu Faraoi batekin zaude. Jauna, zuk galdetu zenituen zure seme-alabei, esanez, ba al duzue aita edo anaia. Eta esan genion jaunari, badugu aita zaharragoa, eta adinekoaren haur gazteagoa beretzat, eta haren anaia hil zen, baina bera bakarrik geratu zen bere amarentzat, eta aitak maite zuen hura; Baina esan zenien zure semeei, ekarri behera hura nigana, eta zaindu egingo dut hura. Eta esan genion jaunari, ez da gai izango haurra bere aita uzteko; baina aita uzten badu, hil egingo da. Baina zu esan zenien zure semeei: baldin zuen anaia gazteena ez badator zuekin, ez duzue gehiago ikusiko nire aurpegia. Gertatu zen, ordea, noiz igo ginen zure semeagana gure aitagana, jakinarazi genizkion hari gure jaunaren hitzak. Gure aitak esan zuen: Zoazte berriro eta erosi

iezaguzu janari gutxi. Gu, ordea, esan genuen: Ez gara gai izango jaisteko, baina gure anaia gazteena gurekin jaisten bada, orduan jaitsiko gara, ez baikara gai izango gizonaren aurpegia ikusteko gure anaia gazteagoa gurekin ez badago. Eta esan zuen zure semeak gure aitak guri, zuek dakizue bi erditu zizkidan emazteak, eta joan zen bat nitik; eta esan zenuten piztiek janda gertatu dela, eta ez dut ikusi hura orain arte. Baldin beraz hau ere nire aurpegitik hartzen baduzue, eta bidean zerbait txarra gertatzen bazaio, nire zahartzaroa minarekin hadesen eramango duzue. Orain beraz baldin sartzen banaz zure semearengana, gure aita baina, eta haurra ez badago gurekin, eta bere arima zintzilik dago honen arimarengandik, eta izango da ikustean berak ez dagoela haurra gurekin, hil egingo da, eta eramango dute zure semeek zure semearen zahartzaroa, gure aitaren baina, penakin Hadesera. Zeren zure semeak haurra jaso du aitarengandik, esanez, baldin ez badut ekarri hura zurengana, eta ezarri hura zure aurrean, bekatu eginda egongo naiz aitaren aurka egun guztietan. Orain, beraz, geldituko naiz zurekin seme bat haurra ordez, jaunaren zerbitzari; baina haurra igo bedi bere anaiarekin. Nola igoko naiz aitarengana, haurra gurekin ez dagoenean? Hala ez ikusteko gaiztakeriak, zeintzuk aurkituko duten nire aita.

45

Eta Josek ezin izan zuen jasan haren ondoan zeuden guztiak, baina esan zuen: Bidali itzazue guztiak nire ondotik, eta inor ez

zegoen Joseren ondoan, bere anaiei ezagutarazi zitzaienean. Eta negarra-rekin ahotsa askatu zuen, eta Egiptoar guztiek entzun zuten, eta Faraoi-ren etxean entzugarri gertatu zen. Josepek esan zien bere anaiei, ni naiz Josef; oraindik nire aita bizi da? Eta ez ziren gai anaiak erantzuteko hari; nahasturik zeuden eta. Josek bere anaiei esan zien: Hurbildu zaitezte nigana, eta hurbildu ziren. Eta esan zuen: Ni naiz Jose, zuen anaia, Egiptora saldu zenuten hura. Orain, beraz, ez zaiteztela harrituta egon, ez eta gogorra iruditu zuentzat ni hemen saldu ninduzueten, bizitzarako baitik bidali ninduen Jainkoak zuen aurretik. Hau da bigarren urtea gosetearen lurraren gainean, eta oraindik geratzen dira bost urte, zeinetan ez den izango goldaketarik, ez uztarik; zeren Jainkoak bidali nau zuen aurretik, uzteko zuetako hondar bat lurraren gainean, eta hazteko zuen hondar handia. Orain, beraz, ez zuek bidali naukazue ni hona, baizik Jainkoak, eta egin nau Faraoiren aita bezala, eta bere etxe osoaren jaun, eta Egiptoko lur osoaren agintari. Presaka izan ondoren, beraz, igo nire aitarengana, eta esan hari, gauza hauek dio zure seme Josefek: Jainkoak egin nau jaun Egiptoko lur guztiko; jaitsi beraz nirengana, eta ez geratu; Eta biziko zara Arabiako Gosen lurrean; eta izango zara nire hurbil zu, eta zure semeak, eta zure semeen semeak, zure ardiak, eta zure behiak, eta zuri den guztia. Eta han elikatuko zaitut, oraindik bost urteko gosete baitago, horrela ez zaitezen suntsitu zu, eta zure semeak, eta zure ondasun guztiak. Hara, zuen begiek ikusten dute, eta Benjaminen, nire anaiaren, begiek, nire ahoa dela zuentzat hitz egiten duena. Jakinarazi beraz nire aitari nire aintza guztia Egiptoan dudan hori, eta zenbat ikusi duzuen, eta azkarturik

ekarri behera nire aita hona. Eta bere anaia Benjaminen lepoaren gainera erori ondoren, haren gainean negar egin zuen, eta Benjaminek bere lepoaren gainean negar egin zuen. Eta bere anaia guztiak musukatuta, negar egin zuen haien gainean, eta honen ondoren bere anaiak harekin hitz egin zuten. Eta ahotsa zabaldu zen Faraoi-ren etxera, esanez: Etorri dira Joseren anaiak. Faraoi eta bere zerbitzariak poztu ziren. Faraoak Joseferi esan zion: esan zure anaiei, hau egin, bete zuen zakuak, eta joan zaitezte Kanaan lurrera. Eta zuen aita eta zuen ondasunak hartu ondoren, zatoz nigana, eta emango dizkizuet Egiptoko ondasun guztiak, eta lurraren muina jango duzue. Zu ordea agindu hau: hartu beraientzat gurdiak Egiptoko lurretik zuen haurrentzat, eta zuen emakumeentzat; eta hartuta zuen aita, zatozte. Eta ez zuen begiek zuen ontziei errukitu, zeren Egiptoko gauza on guztiak zuena izango baitira. Israelgo semeek horrela egin zuten; eta Josefek eman zieten gurdiak Faraoi erregeak esandakoaren arabera; eta eman zieten hornidura biderako; Eta denei eman zieten bi soineko; baina Benjamini eman zion hirurehun urre, eta bost soineko aldaketa. Eta bere aitari bidali zion gauza berak, eta hamar asto Egiptoko ondasun guztietatik eramaten zutenak, eta hamar mando bere aitari bidearako ogiak eramaten zituztenak. Bidali zituen bere anaiak, eta joan ziren, eta esan zien: Ez haserre izan bidean. Eta Egiptotik igo ziren, eta Kanaango lurrera etorri ziren, haien aita Jakobengana. Eta jakinarazi zioten esanez: Zure semea Josef bizi da, eta berak agintzen du Egiptoko lur guztian. Eta Jakob harritu egin zen bere gogoan, ez baitzien sinetsi. Hitz egin zioten baina hari Josepek esandako gauza guztiak, zenbat esan zien haiei.

Gurdiak ikusita, zeintzuk bidali zituen Josefek hura hartzeko, bizkortu zen haien aita Jakeben espirituak. Israelek esan zuen: Handia da niretzat Josef nire semea oraindik bizi bada. Joango naiz eta ikusiko dut hil aurretik.

46

Abiatu ondoren, Israel, bera eta bere guztiak, Zin-hitzaren putzura etorri zen, eta sakrifizio bat eskaini zion bere aita Isaaken Jainkoari. Jainkoak Israelri esan zion gaueko ikuspenean, esanez: Jakob, Jakob. Eta berak esan zuen: Zer da? Baina berak dio hari: Ni naiz zure aiten Jainkoa, ez izan beldurrik Egiptora jaisteko, zeren nazio handi bihurtuko zaitut han. Eta ni zurekin Egiptora jaitsiko naiz, eta ni zure amaierara eramango zaitut, eta Josefek bere eskuak zure begien gainean jarriko ditu. Jaiki zen Jakob Zintziliketa-putzu-tik, eta Israelgo semeek hartu zuten beren aita, eta zamaketa, eta beren emazteak, Josefek hura eramateko bidali zituen gurdien gainean. Eta haien ondasunak hartu ondoren, eta Kanaan lurretik eskuratu zuten jabetza guztia, Egiptora sartu ziren, Yakob eta bere hazi guztia berarekin. Semeak, eta haren semeen semeak harekin; alabak, eta haren alaben alabak; eta haren hazi guztia eraman zuen Egiptora. Hauek dira, ordea, Egiptora sartu ziren Israelgo semeen izenak Jakob haien aitarekin batera. Jakob eta haren semeak; Jakoben lehenengo semea, Ruben. Reuben-en semeak, ordea, Enoch, Pallu, Asron eta Charmi dira. Simeonen semeak, ordea, Jemuel, Jamin, Ehud, Jachin, Zohar eta

Saul kanaandar emakumearen semea dira. Leviren semeak, berriz, Gershon, Kath eta Merari. Judaren semeak, ordea, Er, eta Onan, eta Shiloh, eta Phares, eta Zara; baina Er eta Onan hil ziren Canaango lurrean; eta Pharesen semeak Hezron eta Jemuel izan ziren. Issacharren seme-alabak, ordea: Tola, Phua, Hashum eta Shimron. Zebulungo semeak, ordea, Sered, Allon eta Achoel. Hauek Leah-ren semeak dira, zeinek erditu baitzituen Jakoberi Siriako Mesopotamian, eta Dina bere alaba; guztiak arimak, semeak eta alabak, hogeita hamahiru. Gad-en semeak, ordea, Safon, eta Angis, eta Sannis, eta Tasoban, eta Aedeis, eta Aroedeis, eta Areeleis. Asherren semeak, Iemna, Iessoua, eta Ieul, eta Beria, eta Sara haien arreba. Bariaren semeak, ordea, Chobor eta Melchiil. Hauek Zilpah-ren semeak dira, zein Labanek eman zion Lea bere alabari, eta honek hamasei arima erditu zizkion Jakobi. Rachelen semeak, Jacoben emaztearena, Joseph eta Benjamin izan ziren. Joseren semeak Egiptoko lurrean jaio ziren, Asenetak erdituak, Petefreren apaizaren alaba Heliopolisekoa, Manases eta Efraim. Manasesen semeak jaio ziren, siriarra emaztekiak erdituak, Makir. Makirrek Galaad sortu zuen. Efraimen semeak, Manasesen anaia, Sutelaam eta Taam. Sutelaamen semeak, Edom. Benjaminen semeak, berriz, Bala eta Bokor eta Asbel. Balaren semeak izan ziren Gera, eta Noeman, eta Anchis, eta Rosh, eta Mamphim; eta Gerak sortu zuen Arad. Hauek Rachel-en semeak dira, zeinek Yakob-entzat erditu zituen, guztira hamezortzi arima. Danen semeak, berriz, Asom. Eta Neftaliren semeak: Asiel, Guni, Izar eta Sollem. Hauek Ballasaren semeak dira, zeina Labanek bere alaba Racheli eman zion, eta honek hauek erditu zituen Jakobi; arima guztiak zazpi.

Arima guztiak Jakobekin batera Egiptora sartu zirenak, haren izterretatik atera zirenak, Jakoberen semeen emazteak izan ezik, arima guztiak, hirurogeita sei; eta Joseren semeak, Egiptoko lurrean jaio zitzaizkionak, bederatzi arima. Jakobe etxeko arima guztiak, Jakoberekin batera Egiptora sartu zirenak, hirurogei eta hamabost arima ziren. Baina Juda bidali zuen bere aurretik Joseren aurrera, harekin topo egiteko Heroien hirian, Ramesesen lurrean. Uztartuta baina Josek bere gurdiak, igo zen Israel bere aita biltzera, Heroien hirira, eta agertu zitzaionean erori zen bere lepoan, eta negar egin zuen negar handiarekin. Eta Israelek Joseferi esan zion: Orain hil naiteke, zeren zure aurpegia ikusi baitut, zu oraindik bizirik baitzaude. Josefek bere anaiei esan zien: Gora joango naiz Faraoiaren aurrera eta esango diot: Nire anaiak eta nire aitaren etxea, Kanaan lurrean zeuden haiek, nire aurrera etorri dira. Gizonak artzainak dira; gizonak abeltzainak izan ziren, eta abereak, idiak eta haien guztia ekarri dute. Baldin beraz Faraoak deitzen bazaituzte eta esaten badizue, zer da zuen lana? Esango duzue, gizonak abeltzainak gara zure seme-alabak haurretik orain arte, eta gu, eta gure aitak; Gosengo Arabiako lurrean bizi zaiteztela; abominazioa baita Egiptoarrentzat ardi artzain oro.

47

Etorri ondoren, Josefek Faraoiari jakinarazi zion, esanez: Nire aita eta nire anaiak, eta haien abereek eta haien behiek, eta haien guztiak, Kanaan lurretik etorri dira, eta hara, Gosen

lurrean daude. Bere anaietatik bost gizon hartu zituen, eta Faraoiren aurrean jarri zituen. Eta Faraoak esan zien Joseren anaiei, Zer da zuen lana? Eta esan zioten Faraoiari: Ardien artzainak dira zure semeak, eta gu eta gure aitak. Esan zioten Faraoiari, lurrean bizitzera etorri gara, ez baitago larreak zure seme-alaben abere-taldeentzat, gosete handia izan baita Kanaan lurrean; orain, beraz, Gosen lurrean biziko gara. Eta esan zuen Faraoak Joseri, Bizi bitez Gosen lurrean; eta baldin badakizu, badaudela haien artean gizon ahaltsuak, izendatu itzazu haiek nire abere-taldeen buruzagi. Etorri ziren Egiptora Joseren ondora Jakob eta bere semeak; eta entzun zuen Faraoi Egiptoko erregeak. Eta Faraok Joseri esan zion, esanez: Zure aita eta zure anaiak etorri dira zurengana. Hona hemen, Egiptoko lurra zure aurrean dago; lur onenean ezarri zure aita eta zure anaiak. Josefek bere aita Jakob sartu zuen, eta hura Faraoiaren aurrean ezarri zuen, eta Jakobek Faraoa bedeinkatu zuen. Faraoak Jakobi esan zion: Zenbat urte dituzu zure bizitzan? Eta Jakobek Faraoiari esan zion: nire bizitzako urteetako egunak, arrotz bizi naizen hauek, ehun eta hogeita hamar urte dira; gutxi eta txarrak izan dira nire bizitzako urteetako egunak; ez dira iritsi nire aiten bizitzako urteetako egunetara, haiek arrotz bizi izan ziren egunetara. Eta Jakob Faraoari bedeinkapena eman ondoren, haren aurretik atera zen. Eta Josefek bere aita eta bere anaiak ezarri zituen, eta jabetza eman zien Egiptoko lurrean, lur hoberenean, Rameses lurrean, Faraoak agindu zuen bezala. Eta Josefek garia neurtzen zion bere aitari, eta anaiei, eta bere aitaren etxe osoari, pertsona bakoitzaren arabera. Alerik ez zegoen lurralde osoan, goseak oso indartu egin zuelako, eta

Egiptoko lurra eta Kanaango lurra amaitu ziren gosearen ondorioz. Josefek bildu zuen zilar guztia Egiptoko lurraldean eta Kanaango lurraldean aurkitua, erosten zuten alearen truke, eta neurtzen zien haiei, eta Josefek zilar guztia sartu zuen Faraoiaren etxean. Eta amaitu zen zilar guztia Egiptoko lurretik eta Kanaango lurretik; eta etorri ziren egiptoar guztiak Joseren aurrera, esanez: eman iezaguzu ogiak, eta zergatik hiltzen gara zure aurrean? Gure zilarra amaitu egin da, izan ere. Josefek esan zien: Ekarri zuen abelarra, eta emango dizkizuet ogiak zuen aberearen ordez, baldin zuen zilarra amaitu bada. Eraman zuten haien abelgorria Josefengana, eta Josefek ogiak eman zizkien zaldien ordez, eta ardien ordez, eta idien ordez, eta astoen ordez, eta elikatu zituen haiek ogiarekin haien abelgorri guztien ordez urte hartan. Atera zen urte hura, eta etorri ziren harengana bigarren urtean, eta esan zioten hari, ez ote garen inoiz suntsituko gure jaunarengandik? Baldin gure zilarra amaitu bada, eta ondasunak eta abere-taldeak zuregana jaunagana joan badira, eta ez da ezer gelditu guri gure jaunaren aurrean, baizik gure gorputz propioa eta gure lurra, beraz ez gaitezen hil zure aurrean, eta lurra hutsik gera ez dadin, erosi gaitzazu gu eta gure lurra ogiaren ordez, eta izango gara gu eta gure lurra Faraoiren seme, eman hazia, erein dezagun, eta bizi gaitezen eta ez gaitezen hil, eta lurra ez da hutsik geratuko. Eta Josefek Egiptiarren lur guztia eskuratu zuen Faraoiarentzat, Egiptiarrek beren lurra saldu baitzioten Faraoiari, goseak haien gainean nagusitu baitzen, eta lurra Faraoiarena gertatu zen. Eta herria esklabotu zuen hura haurrentzat, Egiptoko muturretako mugaetatik muturretara arte, apaizen lurretik aparte soilik; ez

zuen hau eskuratu Josefek; emateaz baitzion eman oparia apaizei Faraoak, eta jaten zuten oparia, zeina eman zien Faraoak; horregatik ez zuten saldu beren lurra. Josefek Egiptoar guztiei esan zien: Hara, gaur zuek eta zuen lurra Faraoiarentzat eskuratu ditut; hartu hazia zeuentzat, eta erein lurra. Eta haren ekoizpena izango da, eta bosgarren zatia emango diozue Faraoiari, baina lau zatiak zuetzat izango dira lurrerako hazi gisa, eta zuetzat janari gisa, eta zuen etxeetako guztientzat. Eta esan zuten, salbatu gaituzu; mesedea aurkitu dugu gure jaunaren aurrean, eta Faraonen zerbitzari izango gara. Eta Josefek agindu bat ezarri zien haiei gaur egunera arte, Egiptoko lurraren gainean Faraoiari bidaltzea, apaizen lurra salbu, bakarrik hori ez zen Faraoarena. Israel Egiptoko lurrean bizi izan zen, Goshenen lurraren gainean, eta heredatu zuten hura, eta hazi ziren eta oso ugaldu ziren. Bizi izan zen Jakob Egiptoko lurrean hamazazpi urtez, eta Jakob-en bizitzako urteak ehun berrogetatazazpi urte izan ziren. Israelgo egunak hurbildu ziren hiltzeko; eta deitu zuen bere semea Josef, eta esan zion, baldin aurkitu badut mesedea zure aurrean, jarri zure eskua nire izterraren azpian, eta egingo duzu nigan errukia eta egia, ez ni ehortzi Egipton; Baina lo egingo dut nire aiten artean; eta eramango nauzu Egiptotik, eta ehorziko nauzu haien hilobian; eta hark esan zuen, ni egingo dut zure hitzaren arabera. Esan zuen, ordea: Zin egin iezadazu, eta zin egin zion, eta Israel bere makilaren puntan adoratu zuen.

48

Gertatu zen hitz hauen ondoren, eta Joseri jakinarazi zitzaion zure aita gaixorik dagoela, eta bere bi seme, Manases eta Efraim, hartu ondoren, Jakobengana joan zen. Jakoberi jakinarazi zitzaion, esanez: Hara, zure semea Josef dator zure aldera, eta indartu ondoren Israel eseri zen ohearen gainean. Eta Jakobek esan zion Joseperi: Nire Jainkoa agertu zitzaidan Luzen, Kanaango lurrean, eta bedeinkatu ninduen, eta esan zidan: Hara, ni handituko zaitut, eta ugarituko zaitut, eta egingo zaitut nazioen biltzarrak, eta emango dizut lurra hau, eta zure ondorengoari zure ondoren, jabetza betikora. Orain, beraz, zure bi seme, Egiptoko lurrean jaio zaizkizunak ni zure aurrera Egiptora etorri baino lehen, nireak dira: Efraim eta Manases Ruben eta Simeon bezala izango zaizkit. Baina ondorengoak, hauek ondoren sortzen badituzu, haien anai-arreben izenarekin izango dira eta haien oinordetzen gainean deituko dira. Ni, baina, Siriako Mesopotamiatik nentorrela, hil zen zure ama Rachel Kanaango lurrean, Chabrathako hipodromora hurbiltzen nintzela, Efratara iristeko bidean, eta lurperatu nuen hura hipodromoaren bidean; hau da Betleem. Israelek Joseren semeak ikusirik, esan zuen: Nor dira hauek? Josefek esan zion bere aitari: Nire semeak dira, Jainkoak eman zizkidan hemen. Eta Jakob-ek esan zuen: ekarri itzazu niri haiek, bedeinkatuko ditudan. Israelgo begiak ilundu ziren zahartzaroarengatik, eta ez zen gai ikusteko. Hurbildu zituen haiek beragantz, musu eman zien eta besarkatu zituen. Eta Israelek Joseri esan zion: Ikusi, zure aurpegitik ez naiz gabetu izan, eta ikusi, Jainkoak zure hazia ere erakutsi dit. Eta Josefek atera zituen haiek bere belaunetatik, eta lurrera aurpegia jarrita adoratu zuten hura.

Josefek bere bi seme hartu eta, Efraim eskuinean, Israelen ezkerretik, eta Manases ezkerretik, Israelen eskuinetik, hurbildu zituen haiek hura. Luzatu zuen Israelek eskuin eskua eta jarri zuen Efraimen buruaren gainean, hau gaztea zen, eta ezkerra Manasesen buruaren gainean, gurutzatuta eskuak. Eta bedeinkatu zituen haiek, eta esan zuen: Jainkoa, zeini atsegin izan zitzaizkien nire aitak haren aurrean, Abraham eta Isaak, Jainkoa elikatu nauena nire gaztarotik egun honetara arte, Mezularia askatu nauena gaitz guztietatik, bedeinka ditzala haur hauek; eta deitua izango da haietan nire izena, eta nire aiten izena Abraham eta Isaak; eta ugaritu bitez multzo handi bihurtzeko lurraren gainean. Josefek ikusi zuenean aitak bere eskuin eskua Efraimen buruan jarri zuela, astuna iruditu zitzaion, eta Josefek aitaren eskua hartu zuen, hura Efraimen burutik kentzeko Manasesen buruan jartzeko. Josephek bere aitari esan zion: Ez horrela, aita, hau da lehena; jarri zure eskuin eskua haren buruan. Eta ez zuen nahi, baina esan zuen: badakit, seme, badakit, eta hau herri izango da, eta hau goratua izango da, baina haren anaia gazteagoa hura baino handiagoa izango da, eta haren hazia nazioen multzo izango da. Eta bedeinkatu zituen haiek egun hartan, esanez: Zuen bitartez bedeinkatu izango da Israel, esanez: Egin zaitzala Jainkoak Efraim bezala eta Manases bezala. Eta jarri zuen Efraim Manasesen aurretik. Israelek Joseperi esan zion: ikusi, ni hiltzen ari naiz, eta Jainkoa zuekin egongo da, eta zuen aiten lurrera itzuliko zaituzte. Baina ni ematen dizut Sikem berezia zure anaien gainetik, hartu nuen Amorrearren eskutik nire ezpataz eta arkuz.

49

Jakob-ek bere semeak deitu zituen, eta esan zien: Bildu zaitezte, azken egunetako gainean zuei zer gertatuko zaizuen adierazteko. Bildu zaitezte eta entzun nire, Jakoben semeak; entzun, Israel, entzun zuen aitari. Reuben, nire lehena jaiotakoa, zu nire indarra eta nire seme-alaben hasiera, eramateko gogorra eta gogorra burugogorra. Harrokeriaz jokatu duzu ur bezala, ez irakin; igan zinen zure aitaren ohe gainera, orduan zikindu zenuen ohea non igan zinen. Simeon eta Levi anaiak osatu zuten bidegabekeria haien kenketaren; haien kontseilura ez bedi etorri nire arima, eta haien konstituzioaren gainean ez beza borrokatu nire gibela; zeren haien hasarrearekin hil zituzten gizonak, eta haien desirarekin moztu zizkioten zainak zezenari. Madarikatua haien haserre, burugogor delako, eta haien sumina, gogortua izan delako; banatuko ditut haiek Jakoben, eta sakabanatuko ditut haiek Israelen. Juda, zure anaiek laudatu zaituzte, zure eskuak zure etsaien bizkarraren gainean, zure aitaren semeek gurtu egingo zaituzte. Judako lehoi kumea, kimutik, nire semea, igo zinen; atzera etzan eta lo egin zenuen lehoi gisa eta kume gisa; nork esnatuko du hura? Ez da agintaririk falta izango Judatik, eta buruzagirik bere gerritik, harik eta etorri arte berarentzat gordetako gauzak, eta bera izango da nazioen itxaropena. Bere zaldi-kumea mahastira loturik, eta bere astoaren zaldi-kumea kiribil-ari loturik, bere soinekoa ardoan garbituko du, eta bere estalkia mahatsaren odolean. Bere begiak ardoa baino distiratsuagoak dira, eta bere

hortzak esnea baino zuriagoak dira. Zebulun itsasertzean biziko da eta bera itsasontzien portuan egongo da, eta Sidonera arte hedatuko da. Issacharrek ederra desiratu zuen, kleroen erdian atsedena hartzen zuela. Eta atsedena ederra zela ikusirik, eta lurra emankor zela, bere sorbalda lanean jarri zuen, eta nekazari bihurtu zen. Danek bere herria epaituko du, Israelgo leinuetako bat bezala. Eta Dan suge bat bihur bedi bidean, bidezidor gainean eserita, zaldiaren orpoa hozkatuz; eta zaldizko hura atzerantz erori egingo da, Jaunaren salbamena itxaroten. Gad, talde eraso batek erasoko du, baina berak erasoko die atzean. Asher, gizena bere ogia, eta berak emango die luxua agintariei. Naftali enbor zabaldua da, ondorengoan edertasuna eskaintzen duena. Seme hazitakoa Josefe, nire seme hazitakoa maitegarria, nire seme gazteena, niri itzuli. Zeinaren aurka gogoeta egiten ari zirela iraindu zuten, eta gezi-jaunek harenganako gorroto bat zuten. Eta haien arkuak indarrez hautsi ziren, eta haien eskuko besoen zainak ahuldu ziren, Jakoben agintariaren eskuaren bidez, handik Israelen indartsua zure aitaren Jainkoaren aldetik. Eta nire Jainkoak lagundu zizun, eta bedeinkatu zaitu zeruko bedeinkazioarekin goitik, eta gauza guztiak dituen lurraren bedeinkazioarekin, bularren eta sabelerako bedeinkazioagatik, zure aitaren eta zure amaren bedeinkazioa; gainditu zuen mendi iraunkorren bedeinkazioaren gainetik, eta muino betikoen bedeinkazioetan; izango dira Joseren buruan, eta gidatu zituen anaien gailurrean. Benjamin otsoa harraparia da, goizean jango du oraindik, eta arratsean elikadura ematen du. Hauek guztiak Jakoben hamabi semeak dira, eta haien aitak gauza hauek esan zizkien, eta

bedeinkatu egin zituen haiek, bakoitza bere bedeinkapenaren arabera bedeinkatu zituen. Eta esan zien haiei, ni gehitzen ari naiz nire herrira; ehortzi nazue nire aiten artean kobazuloan, dago Efron Hetearraren soroan, kobazulo bikoitzean, Mambreren aurrean, Kanaango lurrean, erosi zuen Abraham kobazuloa Efron Hetearrarengandik hilobirako jabetzan. Han ehortzi zuten Abraham eta Sara, haren emaztea; han ehortzi zuten Isaak eta Rebeka, haren emaztea; han ehortzi zuten Lea; soroaren eta bertan dagoen leizearen jabetzan, Heten semeen eskutik. Eta Jakob atseden hartu zuen bere semeei agindu ondoren, eta bere oinak ohean gainera jasota, amaitu zen eta bere herriari gehitu zitzaion.

50

Eta Jose bere aitaren aurpegira erori eta haren gainean negar egin zuen, eta musu eman zion. Eta Josefek agindu zien bere semeei, balzamatzaileei, balzamatzeko bere aita; eta balzamatzaileek balzamatu zuten Israel. Eta bete zuten haren berrogei egunak, horrela baitira zenbatzen ehorzketaren egunak, eta Egiptok hirurogeita hamar egunez negar egin zuen hura. Doluko egunak igaro zirenean, Josefek Faraoiren agintariei hitz egin zien, esanez, zuen aurrean mesedea aurkitu badut, hitz egin Faraoiren belarriei niri buruz, esanez, nire aitak zin eragin zidan, esanez, hilobian, zeina induskatu nuen neure buruarentzat Kanaango lurrean, han ehortzi behar nauzu; orain beraz igoz ehortzi egingo dut nire aita, eta itzuliko naiz; Eta

Faraoak Josefi esan zion, igo, ehortzi zure aita, zin eragin zizun bezala. Eta igo zen Josek bere aita ehortzteko; eta igo ziren harekin batera Faraoiren seme guztiak, eta bere etxeko zaharrenak guztiak, eta Egiptoko lurreko zaharrenak guztiak, eta Joseren etxeko guztiak, eta bere anaiak, eta bere etxe gurasokoa osoa, eta bere ahaidetasuna; eta ardiak, eta idiak utzi zituzten Gosen lurran. Eta harekin batera igo ziren gurdi-gerrak eta zaldizko soldaduak, eta kanpamentua oso handia zen. Eta Atadeko larrainera iritsi ziren, Jordanaren bestaldean dagoena, eta negar handi eta oso indartsua egin zioten, eta zazpi egunez dolua egin zion bere aitari. Eta ikusi zuten Kanaango lurreko biztanleek dolua Atadeko larrainean, eta esan zuten, dolu handia da hau egiptoarrentzat; horregatik deitu zuen bere izena, Egiptoko Dolua, dago Jordanez bestalde. Eta haren semeek horrela egin zioten. Eta bere semeek hartu zuten hura Kanaan lurrera, eta ehortzi zuten hura kobazulo bikoitzean, Abraham-ek eskuratu zuen kobazuloa hilobi jabetzan Efron Hetearrengandik, Mambreren aurrean. Eta Joseph Egiptora itzuli zen, bera eta haren anaiak, eta haren aita ehortzi batera igo zirenak. Joseren anaiek ikusi ondoren haien aita hil zela, esan zuten: Ez ote du Josefek inoiz gorroto izango guri, eta ordaindu guri egin diogun gaitz guztia? Eta Joseren ondora iritsi ondoren esan zuten, zure aitak zin egin zuen hil aurretik berak, esanez, honela esan Joseri: barkatu haiei haien bidegabekeria eta haien bekatu, zeren gaizki erakutsi zuten zuri; eta orain onartu zure aitaren Jainkoaren zerbitzarien bidegabekeria; eta Jose negar egin zuen haiek harekin hitz egiten ari zirenean. Eta hura hurbildu ondoren esan zioten: badakigu gu zure

zerbitzariak garela. Eta Josef esan zien: ez izan beldurrik, zeren Jainkoarena naiz ni. Zuek nire aurka gauzak gaiztoak planifikatu zenituzten, baina Jainkoak niri buruz gauzak onak planifikatu zituen, gaur bezala gerta dadin, eta herri handia elikatu dadin. Eta esan zien: Ez izan beldurrik, nik elikatuko zaituztet zuek eta zuen etxeak. Eta animatu zituen haiek, eta bihotzera hitz egin zien. Eta Josek Egipton bizi izan zen, bera eta haren anaiak, eta haren aitaren etxeko guztiak, eta Josek ehun eta hamar urte bizi izan zituen. Eta Josefek ikusi zituen Efraimen haurrak, hirugarren belaunaldira arte; eta Makiren semeak, Manasesen semearen semeak, jaio ziren Joseren izterretan. Eta Josefek bere anai-arrebei esan zien, esanez: Ni hiltzen ari naiz, baina Jainkoak bisitatuko zaituzte, eta lur honetatik ateratzen zaituzte Jainkoak gure gurasoak Abraham, Isaak eta Jakobi zin egin zien lurrera. Eta Josefek Israelgo semeei zin eragin zien, esanez: Jainkoak zuei bisita egiten diezuenean, eramango ditutzue nire hezurrak hemendik zuekin. Eta Josef hil zen ehun eta hamar urterekin, eta lurperatu zuten, eta Egiptoko hileroski batean jarri zuten.

Irteera

1

Hauek dira Israelgo semeen izenak, Egipton sartu zirenak Jakobarekin, haien aitarekin batera; bakoitza bere etxalde osoarekin sartu zen. Ruben, Simeon, Levi, Juda, Isakar, Zabulon, Benjamin, Dan eta Neftali, Gad eta Aser. Joseph, ordea, Egiptoan zen, eta Jakobetatik zetozen arima guztiak hirurogeita hamabost ziren. Hil zen Joseph, eta bere anaia guztiak, eta belaunaldi hura osoa. Israelgo semeak hazi ziren, eta ugaldu ziren, eta ugariak bihurtu ziren, eta oso-oso indartu ziren, eta lurrak ugaldu zituen haiek. Jaiki zen, ordea, beste errege bat Egiptoren gainean, zeina ez zekien Jose. Bere naziora esan zuen: ikusi, Israelen semeen arraza multzo handia da, eta gu baino indartsuagoa da. Zatoz beraz, tratu ditzagun zentzuz haiek, ez litzateke ugaldu, eta noiz gertatuko litzateke guri gerra, gehituko lirateke eta hauek ere etsaiei, eta gerra egin ondoren guri, aterako lirateke lurretik. Eta jarri zituen haien gainean lanen gainbegiratzaileak, haiek lanetan zapaltzeko. Eta eraiki zituzten hiri indartuak Faraoiarentzat, Peitho eta Rameses eta On, hau da Eguzkiaren

hiria. Zeren haiek baxutu zituzten, hainbeste gehiago bihurtu ziren, eta indartu ziren oso oso, eta Egiptiarrek gorroto zituzten Israelgo semeak. Eta egiptoarrek Israelgo semeak indarrez zapaldu zituzten. Eta haien bizitza minberatzen zuten lan gogorretan, lokaztuan eta adreilugintzan, eta zelaietako lan guztietan, lan guztien arabera, zeinetan menperatu baitzituzten haiek indarrez. Eta Egiptiarren erregeak esan zien Hebreoen emaginen biei, haietako baten izena Sefora, eta bigarrenaren izena Fua: Eta esan zuen, Hebrear emakumeei erditzen laguntzen diezuenean, eta erditzear daudenean, gizonezkoa bada, hil ezazue; baina emakumezkoa bada, zaindu ezazue. Emaginak Jainkoaren beldur ziren, eta ez zuten egin Egiptoko erregeak agindu zien bezala, eta ume arrak bizirik utzi zituzten. Deitu zituen baina Egiptoko erregeak emaginek, eta esan zien: zergatik egin zenuten gauza hau eta bizirik mantendu zenituzten arrak? Emagin-emakumeek Faraoiari esan zioten: Hebrear emakumeak ez dira Egiptoko emakumeak bezalakoak, zeren erditzen baitute emagin-emakumeak haietara joan aurretik, eta erditu zuten. Jainkoak ondo tratatzen zituen emagin-etxekoak, eta herria ugaldu zen, eta oso indartsua bihurtu zen. Zeren emagin-emakumeak Jainkoaren beldur baitziren, etxeak egin zituzten beraientzat. Faraoak agindu zion bere herri osoari, esanez: Hebrearrei jaiotzen zaien ar guztia ibaira bota, eta eme guztia bizirik mantendu.

2

Baina norbait zen Leviren tributik, nork hartu zuen Leviren alabetako bat. Eta sabelean hartu zuen, eta ume arra erditu zuen; baina hura ederra zela ikusi zutenean, hiru hilabetez ezkutatu zuten. Baina ezin zutenean hura oraindik ezkutatu, haren amak otarre bat hartu zuen, eta berun-pezez estali zuen hura, eta haurra sartu zuen hartan, eta jarri zuen hura zienegian ibaiaren ondoan. Eta bere ahizpa urrutitik begiratzen zegoen, hari zer gertatuko zitzaion ikasteko. Jaitsi zen Faraoiren alaba ibaira bainatzera, eta bere zerbitzariak ibaiaren ondoan zebiltzan, eta zingiran saskia ikusirik, zerbitzaria bidali eta hartu zuen. Ireki ondoren ikusten du umea negarrez saskian; eta Faraoiren alabak errukitu zen harekin, eta esan zuen, hebreoen umeetatik da hau. Eta haren ahizpak esan zion Faraoiren alabari: nahi duzu deitu dezadan zuretzat emakume erizale bat hebreoen artetik, eta edoskituko du haurra zuretzat? Eta Faraoiren alabak esan zuen, zoaz; eta neska gaztea joan ondoren hauraren ama deitu zuen. Eta Faraoiren alabak esan zion hari, Zaindu niri haur hau, eta edoski niri hura, eta ni emango dizut soldata; eta emakumeak hartu zuen haurra, eta edoski zuen hura. Haurra hazi ondoren, hura eraman zuen Faraoiren alaba gana, eta bihurtu zen harentzat seme, eta izena jarri zion Moises, esanez, uretik atera nuen hura. Gertatu zen egun askotako haietan, handi bihurtu zenean, Moises atera zela bere anai-arrebengana, Israelgo semeetara. Haien lana ikusi ondoren, gizon egiptoar bat ikusten du hebrear bat jotzean, bere buruko anai-arrebenetako bat, Israelgo semeetakoa. Ingurura begiratu ondoren, baina hona eta hara inor ikusi ez zuenean, egiptoarra jo eta hondarrean ezkutatu zuen. Irten eta bigarren

egunean, bi gizon hebrear borrokan ikusten ditu, eta gaizkilearіari esaten dio: Zergatik jotzen duzu zure auzokoa? Baina esan zuen: Nork jarri zaitu buruzagi eta epaile gure gainean? Ez al nauzu hil nahi, zuk atzo Egiptoarra hil zenuen bezala? Beldurtu zen Moises, eta esan zuen: baldin horrela agerian bihurtu bada hitz hau. Faraoak hitz hau entzun zuen, eta Moises hiltzea bilatzen zuen. Alde egin zuen baina Moisesek Faraoiaren aurpegitik, eta bizi izan zen Madiango lurrean; etorrita baina Madiango lurrera, eseri zen putzuaren gainean. Madianeko apaizak zazpi alaba zituen, beren aita Jethroren ardiak zaintzen zituztenak. Etorri ondoren, ura atera zuten eta harrobiak bete zituzten, beren aita Jethroren ardiak urez emateko. Artzainek iritsi zirenean, haiek kanporatu zituzten, baina Moisesek jaiki eta erreskatu zituen haiek, eta ura atera zien, eta haien ardiei edan eman zien. Etorri ziren Raguel haien aitarengana, eta berak esan zien: Zergatik azkartu zenuten gaur etortzeko? Haiek esan zuten: Gizon egiptoar batek erreskatu gintuen artzainetatik, eta ura atera zuen guretzat, eta gure ardiei edaran zien. Eta berak bere alabei esan zien, eta non dago? Eta zergatik utzi duzue gizona? Deitu beraz hura, ogia jan dezan. Moises gizonaren ondoan ezarri zen, eta honek bere alaba Sefora emaztetzat eman zion Moisesi. Sabelean harturik, emakumeak seme bat erditu zuen, eta Moisesek Gershom izena jarri zion, esanez: Arrotza naiz lur atzerriko batean. Ondoren, egun ugari haiek igaro ondoren, Egiptoko erregea hil zen, eta Israelgo semeek lanen ondorioz marrandu zuten, eta oihu egin zuten, eta haien oihua Jainkoagana igo zen lanen ondorioz. Eta Jainkoak entzun zuen haien negar-hotsa, eta Jainkoak gogoratu

zuen Abrahamekin, Isaakin eta Jakobekin egindako bere ituna. Eta Jainkoak Israelgo semeak ikusi zituen, eta haiei ezagutua izan zitzaien.

3

Eta Moises bere aitaginarreba Jetroren ardiak artzaintzen ari zen, Madianeko apaizarenak, eta ardiak basamortura eraman zituen, eta Horeb mendira etorri zen. Agertu zitzaion Jaunaren Mezularia su-gar baten artean sasi-artetik, eta ikusten du sasia suz erretzen ari dela, baina sasia ez zela erretzea. Moisesek esan zuen: Hurbiltzen nadenean, ikuspen handi hau ikusiko dut, zergatik ez den sasioa erreten. Baina Jaunak ikusi zuenean hurbiltzen zela ikusteko, Jaunak deitu zuen hura sastratik, esanez: Moises, Moises. Eta berak esan zuen: Zer da? Eta esan zuen: ez hurbildu hona; askatu sandalia zure oinetarik, leku hau delako. Zeinetan zu zutik zauden, lurra santua da. Eta esan zuen: Ni naiz zure aitaren Jainkoa, Abrahamen Jainkoa, eta Isaken Jainkoa, eta Jakoben Jainkoa. Baina Moisesek bere aurpegia itzuli zuen, zeren beldur baitzen Jainkoaren aurrean zuzenean begiratzeko. Eta esan zuen Jaunak Moisesi, ikusirik ikusi dut nire herriaren sufrimentua Egiptoan dagoena, eta haien oihuak entzun ditut zereginetako nagusietatik; ezagutzen dut haien mina, eta jaitsi naiz haiek askatzeko egiptoarren eskutik, eta haiek ateratzeko lur hartatik, eta haiek sartzeko lur on eta ugari batera, esnea eta eztia darion lurrera, kanaandarren tokira, eta hetearren, eta amorearren, eta

perizearren, eta girgasearren, eta hivearren, eta jebusearren. Eta orain, hara, Israelgo semeen oihua iritsi zait, eta ikusi dut Egiptarrek haiei egiten dieten zapaltzea. Eta orain zatoz hona, bidaliko zaitut Faraoi, Egiptoko erregeari, eta ateratuko dituzu nire herria, Israelgo seme-alabak, Egiptoko lurretik. Eta Moisesek Jainkoari esan zion: Nor naiz ni, Egiptoko errege Faraoiaren aurrera joateko, eta Israelgo semeak Egiptoko lurretik ateratzeko? Jainkoak Moisesi esan zion, esanez: Zurekin egongo naiz, eta hau izango da zure zeinua ni zaituztelako bidaliko: zuk nire herria Egiptotik ateratzen duzunean, Jainkoari zerbitzu egingo diozue mendi honetan. Eta Moisesek Jainkoari esan zion, hara ni aterako naiz Israelgo semeen artera, eta esango diet haiei, gure aiten Jainkoak bidali nau zuengana; galdetuko didate, zer izen du berak? Zer esango diet haiei? Eta Jainkoak esan zion Moisesi, esanez: Ni naiz Dena. Eta esan zuen: Horrela esango diezu Israelgo semeei: Dena bidali nau zuentzat. Eta Jainkoak berriro esan zion Moisesi: Horrela esango diezu Israelgo semeei: Jauna, gure aiten Jainkoa, Abrahamen Jainkoa, Isaaken Jainkoa eta Jakoben Jainkoa, bidali nau zuengana. Hau da nire izen betierekoa, eta belaunaldiz belaunaldiko oroigarria. Etorri ondoren, beraz, bildu Israelgo semeen adinekoen kontseilua, eta esango diezu haiei: Jauna, gure aiten Jainkoa, agertu zait niri, Abrahamen Jainkoa eta Isaaken Jainkoa eta Jakoben Jainkoa, esanez: bisita egin dizuet, eta ikusi dut zenbat gertatu zaizuen Egipton. Eta esan zuen: Igoko zaituztet zuek Egiptoarren sufrimentutik Kanaandarren, Hetearren, Amorearren, Perizitarren, Girgasitarren, Hivitarren eta Jebusitarren lurraldera, esnea eta eztia ematen duen lurraldera.

Eta zure hotsa entzun egingo dute, eta zu eta Israelgo adinekoen kontseilua sartuko zarete Egiptoko errege Faraoiaren aurrera, eta esango diozu: Hebreoen Jainkoak deitu gaitu; beraz, hiru eguneko bidea egingo dugu basamorturaino, gure Jainkoari sakrifizio eskaintzeko. Baina nik badakit Egiptoko errege Faraoak ez zaituztetela utziko joaten, baldin eta esku indartsua bidez ez bada. Eta eskua luzatuta, joango ditut Egiptiarrak nire mirariak guztietan, zeintzuk egingo ditudan haien artean, eta horren ondoren igorriko zaituzte. Eta mesede emango diot herri honi Egiptiarren aurrean; baina noiz alde egiten duzuenean, ez zoazte hutsik; Baina emakumeak eskatuko ditu auzokoarengandik eta bere ondoan bizi denengandik ontzi zilarrezkoak, eta urrezkoak, eta arropa; eta jarriko dituzue zuen semeen gainean, eta zuen alaben gainean, eta lapurtuko dituzue Egiptiarrak.

4

Moisesek erantzun zuen eta esan zuen: Baldin niri ez badidate sinesten, ezta nire ahotsa entzuten ere, esango dute: Ez zaizu agertu Jainkoa. Zer esango diet? Eta Jaunak esan zion: Zer da hau zure eskuan? Eta berak esan zuen: Makila. Eta esan zuen: Bota ezazu hura lurrera, eta bota zuen hura lurrera, eta suge bihurtu zen, eta Moisesek ihes egin zuen harengandik. Eta Jaunak esan zion Moisesi: Luzatu eskua eta heldu buztanari. Beraz, eskua luzatu eta buztanari heldu zion, eta makila bihurtu zen bere eskuan. Hala sinets diezazuten, ezen agertu zaizu haien

gurasoen Jainkoa, Abrahamen Jainkoa, Isaken Jainkoa eta Jakoben Jainkoa. Baina Jaunak berriro esan zion: sartu zure eskua zure bularrean, eta sartu zuen bere eskua bere bularrean, eta atera zuen bere eskua bere bularretik, eta bere eskua elurra bezala gertatu zen. Eta berriro esan zuen: sartu zure eskua zure bularrean, eta sartu zuen eskua bere bularrean, eta atera zuen hura bere bularretik, eta berriro itzuli zen bere haragiaren kolorera. Baina baldin ez badute sinesten zuri, ezta lehenengo seinalearen ahotsari entzuten ere, bigarren seinalearen ahotsari sinetsiko dizute. Eta izango da, baldin ez badizute sinesten bi zeinu hauei, ezta zure ahotsari entzuten badiote ere, ibaiaren uretik hartuko duzu eta lehorraren gainean isuriko duzu, eta ibaitik hartzen duzun ura odola izango da lehorraren gainean. Moisesek Jaunari esan zion: Arren, Jauna, ez naiz gai izan atzo baino lehen ere ez, ez eta hirugarren egunaren aurretik ere, ez eta zure zerbitzariarekin hitz egiten hasi zinenetik ere; ahots ahulekoa eta mihia motela naiz ni. Eta Jaunak Moisesi esan zion, nork eman zion ahoa gizonari? Eta nork egin zuen entzuteko zailtasuna duena eta gormutua, ikusten duena eta itsua? Ez naiz Jainkoa ni? Eta orain zoaz, eta nik zure ahoa irekiko dut, eta irakatsiko dizut zer esango duzun. Eta Moisesek esan zuen: Arren, Jauna, izendatu beste norbait gai dena, zeina bidaliko duzun. Eta haserre eginda haserrearekin Jauna Moisesen gainean, esan zuen, ez ote da Aaron anaia zure Lebita? Badakit hitz egiten hitz egingo duela berak zuri; eta hara, hura aterako da zurekin biltzera, eta ikusi zaituenean poztu egingo da bere baitan. Eta hura esango diozu, eta nire hitzak haren ahoan jarriko ditut, eta ni zure ahoa eta haren ahoa irekiko ditut, eta

irakatsiko dizuet zer egin behar duzuen. Eta berak herriari zure izenean hitz egingo dio, eta bera izango da zure ahoa; zu, ordea, berarentzat izango zara Jainkoari buruzko gauzetan. Eta makila hau, sugearen bihurtu dena, hartuko duzu zure eskuan, zeinarekin egingo dituzun seinale hauek. Joan zen Moises, eta itzuli zen Jetro bere sugilearengana, eta dio, joango naiz eta itzuliko naiz nire anaien gana Egiptoan daudenak, eta ikusiko dut oraindik bizi diren ala ez; eta esan zion Jetrok Moisesi, joan osasuntsu; baina egun asko haien ondoren hil zen Egiptoko erregea. Baina Jaunak Moisesi esan zion Madianen: joan, atera Egiptora, hil baitira zure arima bilatzen zuten guztiak. Hartu ondoren Moisesek emaztea eta haurrak, igo zituen haiek zamaldien gainera, eta itzuli zen Egiptora; hartu zuen Moisesek makila Jainkoarengandik bere eskuan. Jaunak esan zion Moisesi, zure joan eta Egiptora itzultzean, ikusi zure eskuetan eman dizkizudan mirari guztiak, eginen dituzu haiek Faraoiaren aurrean, baina ni gogortuko dut bere bihotza, eta ez du bidaliko herria. Zu, ordea, esango diozu Faraoiari: Hau dio Jaunak: nire seme lehenengo jaiotakoa Israel da. Baina esan nizun: bidali kanpora nire herria, niri zerbitzatu diezaion. Beraz, benetan ez baduzu nahi haiek bidali, kontuz: ni zure seme lehenengoaren hilko dut. Gertatu zen bidean, ostatu-tokian, Jaunaren Mezulariak hura topatu zuela eta hura hil nahi zuela. Eta Zipporak harri bat hartu ondoren, zirkunzidatu zuen bere semearen prepuzioa; eta haren oinetara erori zen, eta esan zuen, gelditu egin da nire hauraren zirkunzizioaren odola. Eta berengandik joan zen, zergatik esan zuen gelditu zela nire haurra-ren zirkunzizioaren odola. Baina Jaunak esan zion

Aaroni: Joan basamortura Moisesekin topo egitera, eta joan zen, eta Jainkoaren mendian topatu zuen, eta elkar musukatu zuten. Eta Moisesek Aaroni jakinarazi zizkion Jaunaren hitz guztiak, zeinek bidali zuen, eta hitz guztiak, zeinak agindu zizkion. Joan zen Moises eta Aaron, eta bildu zuten Israelgo semeen adinekoen kontseilua. Eta Aaronek hitz egin zituen hitz hauek guztiak, Jainkoak Moisesi esan zizkionak, eta seinaleok egin zituen herriaren aurrean. Eta herriak sinistetu zuen eta poztu zen, zeren Jainkoak Israelgo semeak bisitatu zituen eta haien tribulazio ikusi zuelako; herriak makurtu eta adoratu egin zuen.

5

Eta honekin ondoren, Moises eta Aaron Faraoiaren aurrera sartu ziren, eta esan zioten: Hau dio Israelgo Jainko Jaunak: Bidali nire herria, basamortuan niri ospakizuna egin diezadaten. Eta Faraoak esan zuen, nor da haren ahotsari entzungo diodan, Israelgo semeak igor ditzadan? Ez dakit Jauna nor den, eta Israel ez dut bidali egingo. Eta esaten diote hari: Hebreoen Jainkoak deitu gaitu, beraz hiru eguneko bidea egingo dugu basamortura, gure Jainko Jaunari sakrifizio egin diezaiogun, heriotzak edo hilketak inoiz topo egin ez diezagun. Eta Egiptoko erregeak esan zien, zergatik, Moises eta Aaron, desbideratzen ari zarete herria lanetatik? Zoazte zuetako bakoitza bere lanen aldera. Eta Faraoak esan zuen: Ikusi, orain herria ugaldu da; ez ditzagun, beraz, lanetatik geldiarazi. Agindu zuen eta Faraoak herriko zeregin-bultzatzaileei eta

idazkariei, esanez: ez zarete gehiago emango lastoa herriari adreilugintzan, atzo eta hirugarren eguna bezala; baina beraiek joan bitez eta bildu bitzate beraientzat lastoa. Eta adreilu-egitearen antolaketa, zeina beraiek egiten duten egun bakoitzean, ezarriko diezu haiei; ez duzu ezer kenduko, alferrik daude hain zuzen ere. Horregatik oihu egin dute esanez: Jaiki gaitezen eta sakrifizio dezagun gure Jainkoari. Zama izan bedi gizon hauen lanak, eta hauez arduratu bitez, eta ez bitez arduratu hitz hutsetan. Presatzen zituzten haiek langainbegiratuak eta idazkariak, eta esaten zioten herriari, esanez: Hauek dio Faraoak: ez dizuet gehiago emango lastoa. Zuek zeuk joaten bildu zeuei lastoa nondik aurkitu, ez baitik kentzen zuen antolamenduaren ezer. Eta herria Egiptoko lur osoan sakabanatu zen lastoa biltzeko lasto egiteko. Baina langainbegiratzaileek bultzatzen zituzten haiek, esanez: Osatu eguneroko lan egokiak, hain zuzen ere lastoa ematen zitzaizuen garaian bezala. Eta Israel-en semeen arrazako idazkariak azotatuak izan ziren, Faraoiren gainbegiraleek haien gainean izendatuak, esanez: Zergatik ez duzue osatu adreilu egitearen zuen kuotak atzo eta herenegun bezala, eta gaur ere? Sartu ondoren, Israelgo seme-alaben idazleek oihu egin zioten Faraoari, esanez: Zergatik egiten diezu horrela zure zerbitzariei? Lastoa ez zaie ematen zure zerbitzariei, eta adreilu egin esaten digute; eta hara, zure seme-alabak jipoitu izan dira, beraz zure herria bidegabetu egingo duzu. Eta esan zien: Alferrik zaude, alferrikakoak zarete; horregatik esaten duzue: Goazen, sakrifika diezaiogun gure Jainkoari. Orain, beraz, joan ondoren, lan egin, zeren lastoa ez baitzaizue emango, eta adreilugintza-ren

kopurua eman beharko duzue. Israelgo semeen idazkariek beraiek gaitzetan ikusten zituzten, esanez: Ez duzue utziko eguneko adreilu-egitearen kopuru ezarria. Moises eta Aaron aurkitu zituzten etortzen haiek aurkitzera, haiek Faraotik ateratzen ari ziren bitartean. Eta esan zieten: ikus zaitzatela Jainkoak zuek eta epaitu, zeren nazkagarri egin baituzue gure usaina Faraoaren aurrean eta bere zerbitzarien aurrean, ezpata emanez bere eskuetara gu hiltzeko. Baina Moises itzuli zen Jaunaren aldera, eta esan zuen, eskatzen dut, Jauna; zergatik txarto tratatu duzu herri hau? Eta zergatik bidali nauzu? Eta ez noan Faraoiaren aurrera zure izenean hitz egitera, mindu egin du herri hau eta ez duzu zure herria salbatu.

6

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Dagoeneko ikusiko duzu zer egingo diodan Faraoiari, izan ere esku indartsuz bidaliko ditu haiek, eta beso gorenaz kanporatu egingo ditu bere lurretik. Jainkoak Moisesi hitz egin zion, eta esan zion: Ni Jauna naiz. Eta Abrahami eta Isaaci eta Jacobi agertu nintzen, haien Jainko izanik, eta nire izena, Jauna, ez nien haiei agertu. Eta nire ituna ezarri nuen haiekin, eman diezaien Kanaandarren lurra, bizi izan ziren lurra, non bizi izan ziren. Eta ni entzun dut Israelgo seme-alaben negar egitea, zeintzuk Egiptoarrek esklabotu baitituzte, eta zuen ituna gogoratu dut. Zoaz, esan nien Israelgo semeei, esanez, ni Jauna naiz; eta ateratuko zaituztet Egiptarren boterearen azpitik, eta askatuko zaituztet esklabotza-tik, eta

erredimitu egingo zaituztet beso altuarekin eta epai handiarekin; Eta hartuko zaituztet nire buruarentzat herri niretzat, eta izango naiz zuen Jainko; eta jakingo duzue ni Jauna naizela zuen Jainko, zuek atera zintuztena Egiptarren zapalketaren azpitik. Eta eramango zaituztet lurrera, zeinarengana luzatu nuen nire eskua, hura Abrahami eta Isaaci eta Jacobi emateko, eta emango dizuet hura herentziaz, ni Jauna. Moisesek horrela hitz egin zien Israelgo semeei, baina ez zioten entzun Moisesi ahuladegaitik eta lan gogorrengatik. Eta Jaunak Moisesi esan zion esanez, sartu, hitz egin Faraoi Egiptoko erregeari, Israelgo semeak bere lurretik bidali ditzan. Hitz egin zuen baina Moisesek Jaunaren aurrean, esanez, hara Israelgo semeak ez zidaten entzun, eta nola entzungo dit Faraok? Baina ni ez naiz arrazionala. Baina Jaunak Moisesi eta Aaroni esan zien, eta agindu zien Egiptoko erregea Faraoirenera joateko, Israelen semeak Egiptoko lurretik bidaltzeko. Eta hauek dira haien familia-etxeen buruzagiak, Ruben-en semeak, Israelgo lehenengo jaiotakoa: Enok, eta Fallu, Asron, eta Karmi; hau da Ruben-en ahaidetasuna. Eta Simeonen semeak: Jemuel, eta Jamin, eta Ehud, eta Jachin, eta Zohar, eta Saul kanaandarra emakumearen semea. Hauek dira Simeonen semeen familiak. Eta hauek dira Leviren semeen izenak haien odolkidetasunaren arabera: Gershon, Kohath eta Merari, eta Leviren bizitzaren urteak ehun hogeita hamazazpi. Eta hauek Gedson-en semeak dira: Lobeni eta Semei, haien familia-etxeak. Eta Kaathen semeak: Amram, eta Isaar, Hebron, eta Ozeiel, eta Kaathen bizitzaren urteak ehun hogeita hamairu urte. Eta Merariren semeak: Mahli eta Mushi. Hauek dira Leviren etxe arbasoak

haien familiei dagokienez. Eta Amramek Jochebed hartu zuen, bere aitaren anaiaren alaba, emazte gisa, eta berarentzat sortu zituen Aaron eta Moises, eta Miriam, haien arreba. Eta Amramen bizitzaren urteak, ehun hogeita hamabi urte. Eta Issacharren semeak: Kore, Naphek eta Zechri. Eta Ozeielen semeak: Misael, Elisaphan eta Segrei. Aaronek hartu zuen Elizabeth, Aminadaben alaba, Nahshonen arreba, emaztetzat, eta honek erditu zituen Nadab, Abiud, Eleazar eta Ithamar. Kore-ren semeak, ordea, Aseir, eta Elkana, eta Abiasár; hauek dira Kore-ren belaunaldiak. Eta Eleazar, Aaronen semeak, Phutiel-en alabetako bat hartu zuen emazte, eta hark erditu zion Phinehas. Hauek dira Levitarren familia buruzagitzak, haien belaunaldien arabera. Hauek dira Aaron eta Mose, zeini Jainkoak esan zien ateratzeko Israelgo semeak Egiptoko lurretik haien indarrarekin. Hauek dira Faraoi, Egiptoko erregeari, hitz egiten dietenak; eta Israelgo seme-alabak Egiptoko lurretik atera zituzten berak, Aaron eta Moises, Jaunak Moisesi Egiptoko lurrean hitz egin zion egunean. Eta Jaunak Moisesekin hitz egin zuen, esanez: Ni Jauna naiz, hitz egin Egiptoko errege Faraoiekin zuri esaten dizudan guztia. Eta Moisesek Jaunaren aurrean esan zuen: ikusi, ni ahots ahulekoa naiz, eta nola entzungo dit Faraoak?

7

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Ikusi, zu jainko egin zaitut Faraoiarentzat, eta Aaron, zure anaia, zure profeta izango da.

Zu, ordea, hitz egingo diozu hari zuri agintzen dizudan guztia, eta Aaron, zure anaia, hitz egingo dio Faraoiri, Israelgo semeak bere lurretik bidaltzeko. Baina ni gogortuko dut Faraoiren bihotza, eta ugarituko ditut nire seinale eta miragarriak Egiptoko lurran. Eta Faraoak ez dizue entzungo, eta nire eskua jarriko dut Egiptoren gainean, eta nire indarrarekin aterako dut nire herria, Israelgo semeak, Egiptoko lurretik mendeku handiarekin. Eta egiptoar guztiek jakingo dute ni Jauna naizela, nire eskua Egiptoren gainean luzatzen dudanean, eta Israelgo semeak haien erdigunetik ateratzen ditudanean. Moisesek eta Aaronek egin zuten Jaunak haiei agindu zien bezala, horrela egin zuten. Moises laurogei urtekoa zen, eta Aaron, haren anaia, laurogei eta hiru urtekoa, Faraoirekin hitz egin zuenean. Eta esan zuen Jaunak Moisesi eta Aaroni, esanez, eta baldin hitz egiten badizue Faraoak, esanez, eman iezaguzue seinale edo mirari bat, eta esango diozu Aaroni zure anaia, hartu makila, eta bota lurraren gainera Faraoaren aurrean, eta haren zerbitzarien aurrean, eta sugea izango da. Moises eta Aaron sartu ziren Faraoiaren eta haren zerbitzarien aurrean, eta horrela egin zuten, Jaunak agindu zien bezala, eta Aaronek makila bota zuen Faraoiaren eta haren zerbitzarien aurrean, eta suge bihurtu zen. Faraoak deitu zituen Egiptoko sofistak eta sorginduak, eta Egiptarren sorgintzaileek ere egin zuten haien sorginkeriekin halaber. Eta bakoitzak bere makila jaurti zuen, eta dragoiak bihurtu ziren, eta Aaronen makilak haien makilak irentsi zituen. Eta Faraoiren bihotza indartu zen, eta ez zien entzun, hain zuzen ere Jaunak agindu zien bezala. Baina Jaunak Moisesi esan zion: Faraoren bihotza gogortua izan da, herria ez bidaltzeko.

Zoaz Faraoiaren aurrera goizean, ikusi, bera uraren gainera ateratzen da, eta hura topatuko duzu ibaiaren ertzean, eta suge bihurtu zen makila hartuko duzu zure eskuan. Eta esango diozu hari: Hebreoen Jainko Jaunak bidali nau zure aurrera, esanez: bidali nire herria, basamortuan zerbitzatu diezadan, eta hona, ez diozu entzun orain arte. Gauza hauek dio Jaunak: honetan jakingo duzu ni Jauna naizela. Ikus, ni jotzen dut nire eskuan dagoen makilarekin ibaiean dagoen uraren gainean, eta odol bihurtuko da. Eta ibaiko arrainak hil egingo dira, eta ibaia usteldu egingo da, eta egiptoarrak ezin izango dute ibaitik ura edan. Jaunak Moisesi esan zion: Esan zure anaia Aaroni, hartu zure makila zure eskuan, eta luzatu zure eskua Egiptoko uren gainera, eta haien ibaien gainera, eta haien kanalen gainera, eta haien paduren gainera, eta haien bildutako ur guztien gainera, eta odol bihurtuko da, eta odol bihurtu zen Egiptoko lur osoan, egurretan eta harrietan ere. Eta horrela egin zuten Moisesek eta Aaronek, hain zuzen Jaunak agindu zien bezala, eta bere makila jasota, jo zuen errekako ura Faraoiaren aurrean eta haren zerbitzarien aurrean, eta errekako ur guztia odol bihurtu zuen. Eta ibaiko arrainak hil ziren, eta ibaiak usteldu zuen, eta egiptoarrak ez ziren gai ura edateko ibaitik, eta odola Egiptoko lur osoan zegoen. Egin zuten halaber Egiptiarren sortzaileek ere beren sorginkeriekin, eta Faraoiren bihotza gogortua izan zen, eta ez zien entzun, zehazki esan zuen bezala Jaunak. Itzuli ondoren, ordea, Faraoi bere etxera sartu zen, eta ez zuen bere adimena jarri, ezta honen gainean ere. Egiptoar guztiek ibaiaren inguruan zulatu zuten ura edateko, eta ezin zuten ibaitik ura edan. Eta zazpi egun bete ziren, Jaunak ibaia jo ondoren. Baina

Jaunak Moisesi esan zion: sartu Faraoiaren aurrera, eta esan iezaiozu: hau dio Jaunak, bidali nire herria, niri zerbitzatu diezadaten. Baina baldin ez baduzu bidali nahi, ikusi, nik jotzen ditut zure muga guztiak igelei. Eta ibaiak igel-zapoak igorriko ditu, eta igota sartuko dira zure etxeetara, eta zure logelen biltegietan, eta zure oheen gainera, eta zure zerbitzarien etxeetara, eta zure herriarenetara, eta zure orin-ontzietan, eta zure labeetan. Eta zu gainera, eta zure zerbitzarien gainera, eta zure herriko jendearen gainera igoko dira igel-apoek.

8

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Esan Aaroni, zure anaia, luzatu zure eskua zure makilarekin ibaietan, kanaletan eta zienagetan, eta ekarri gora igeletak. Eta Aaronek eskua luzatu zuen Egiptoko uren gainera, eta igel-zaharrak igo zituen, eta igel-zaharra igo zen, eta Egiptoko lurra estali zuen. Egin zuten halaber Egiptiarren sorgintzaileek ere beren sorginkeriekin, eta igeletak atera zituzten Egiptoko lurrera. Eta Faraoak deitu zituen Moises eta Aaron, eta esan zien: Otoitz egin niri buruz Jaunarenganako, eta ken ditzala igel-abok nitik eta nire herritik, eta bidaliko ditut haiek, eta sakrifika diezaioten Jaunari. Moisesek Faraoiari esan zion: Esan iezadazu noiz otoitz egin behar dudan zure alde, zure zerbitzarien alde eta zure herriaren alde, igel-zapatak zuregandik, zure herritik eta zuen etxeetatik desagertzeko; ibaian bakarrik geldituko dira. Eta hark esan zuen, biharrerako; esan zuen beraz, esan duzun bezala; jakin dezazun ez dagoela

bestekorik Jaunarenaz kanpo; Eta kenduak izango dira igel-zapatak zure gainetik, eta zuen etxeetatik, eta baserri-etxeetatik, eta zure zerbitzarietatik, eta zure herritik, baina ibaian utziak izango dira. Moises eta Aaron Faraoiengandik irten ziren, eta Moisesek Jaunari oihukatu zion igelei buruzko hitzarmenari dagokionez, Faraoak ezarri zuen bezala. Jaunak egin zuen Moisesek esan zuen bezala, eta igelak hil ziren etxeetatik, baserritatik eta soroetatik. Eta piloka-piloka bildu zituzten, eta lurrak usain txarra bota zuen. Faraoak arintzea gertatu zela ikusirik, haren bihotza astundu zen, eta ez zien entzun, hain zuzen ere Jaunak hitz egin zuen bezala. Esan zuen baina Jaunak Moisesi: esan Aaroni, luzatu zure eskuarekin makila, eta jo lurraren lurmuturra, eta euliak izango dira gizakiengan eta lauoindunengan eta Egiptoko lur osoan. Luzatu zuen, beraz, Aaronek eskuarekin makila hura, eta jo zuen lurreko pilatila, eta eulitsak bihurtu ziren gizonetan eta lau hankadunetan ere, eta lurreko pilatila guztietan eulitsak bihurtu ziren. Egin zuten, baina, halaber, sortzaileek ere beren sorginkeriez kuluxkak ateratzeko, eta ez ziren gai izan, eta kuluxkak agertu ziren gizakiengan eta lau hankakoengan. Sorgintzaileek esan zioten beraz Faraoiari: Jainkoaren hatza da hau. Eta Faraoren bihotza gogortua izan zen, eta ez zien entzun, Jaunak hitz egin zuen bezala. Jaunak Moisesi esan zion: Jaiki goiz-goizean eta zutik egon Faraoiaren aurrean. Hara, bera uraren gainera aterako da, eta esango diozu: Hau dio Jaunak: Bidali nire herria, basamortuan zerbitzatu diezadaten. Baldin eta ez baduzu nahi nire herria bidaltzea, hara nik bidaltzen dut zure gainera, eta zure zerbitzarien gainera, eta zure herriaren gainera, eta zuen

etxeen gainera euli-multzoa, eta Egiptiarren etxeak euli-multzoz beteko dira, baita haiek dauden lurrean ere. Eta lan harrigarriak egingo ditut egun hartan Gesem lurrean, non nire herria dagoen, non ez dagoen egongo euli txakurrik, jakin dezazun ni naizela Jauna, lur osoko Jainko. Eta bereizketa bat ezarriko dut nire herriaren eta zure herriaren artean, baina bihar gertatuko da hau lurrean. Jaunak horrela egin zuen, eta euli zakurren multzoa etorri zen Faraoiren etxeetara, bere zerbitzarien etxeetara eta Egiptoko lur guztira, eta lurra suntsitu zen euli zakurragatik. Faraoak Moises eta Aaron deitu zituen, esanez: Zatoz eta sakrifika zuen Jainko Jaunari lurrean. Eta Moisesek esan zuen: Ez da posible horrela izatea, zeren Egiptiarren abominazioak sakrifikatuko dizkiogu gure Jainko Jaunari. Baldin Egiptiarren abominazioak haien aurrean sakrifika baditugu, harrikatu egingo gaituzte. Hiru eguneko bidea egingo dugu basamortuan, eta sakrifizio egingo diogu gure Jainkoari, Jaunak guri esan digun bezala. Eta Faraoak esan zuen: Ni bidaltzen zaituztet zuek, eta sakrifika ezazue zuen Jainkoari basamortuan, baina ez zoazte urrun joan, otoitz egin beraz niri buruz Jaunari. Moisesek esan zuen: Ni zure aurretik irtengo naiz eta Jainkoari otoitz egingo diot, eta euli txakurra joango da zure zerbitzarietatik eta zure herritik bihar. Faraoi, ez ezazu gehiago engainatu, herria Jaunari sakrifizio egitera bidaltzea saihestuz. Moises Faraoiengandik irten zen, eta Jainkoari otoitz egin zion. Jaunak egin zuen Moisesek esan zuen bezala, eta euli-multzoa kendu zien Faraoari, haren zerbitzariei eta haren herriari, eta ez zen bat ere gelditu. Eta Faraoak gogortasun egin zuen bere bihotzean denbora honetan ere, eta ez zuen nahi herria

kanporatzea.

9

Baina Jaunak esan zion Moisesi: Sartu Faraoiaren aurrera, eta esan iezaiozu: Hau dio Hebreoetako Jainko Jaunak: Bidali nire herria, niri zerbitzatu diezadaten. Beraz, baldin ez baduzu nahi bidali nire herria, baina oraindik haren gainean kontrolean bazaude, hara, Jaunaren eskua egongo da zelaietako zure abere hauen gainean, zaldien gainean, eta zama-abereen gainean, eta gameluen gainean, eta idien gainean, eta ardien gainean, heriotza oso handia. Eta ni harrigarriak egingo ditut denbora hartan Egiptiarren abereen eta Israelen semeen abereen artean, ez da hilko Israelen semeen guztietatik ezer esana. Eta Jainkoak muga bat ezarri zuen, esanez: Bihar egingo du Jaunak hitz hau lurraren gainean. Eta Jaunak hitz hau egin zuen hurrengo egunean, eta Egiptiarren abere guztiak hil ziren, baina Israelgo semeen abereetatik ez zen ezer hil. Baina Faraoak ikusirik ez zela hil Israelgo semeen abere guztietatik ezer ere, astundu zen Faraoaren bihotza eta ez zuen herria bidali. Baina Jaunak esan zien Moisesi eta Aaroni, esanez: Hartu zuek eskuak beteta labearen kez, eta Moisesek bota dezala zerura Faraoiren aurrean eta haren zerbitzarien aurrean. Eta hautsa egon bedi Egiptoko lur guztian gainean, eta izango da gizakien gainean eta lau hankako animalien gainean, zauri eta puxika irrakiten gizakietan eta lau hankako animalietan, Egiptoko lur guzti. Eta Moisesek labearen kea hartu zuen Faraoiaren aurrean, eta

zerura sakabanatu zuen, eta zauri eta puxika lehertzen ziren gizakiengan eta lau hankakoengan gertatu zen. Eta sorgindunak ez ziren gai izan Moisesen aurrean zutik egoteko zauri-mintzak zirela eta, izan ere zauri-mintzak gertatu ziren sorgindunengan eta Egiptoko lur osoan. Jaunak gogortzen zuen Faraoiren bihotza, eta ez zien entzun, Jaunak agindu zuen bezala. Esan zuen Jaunak Moisesi: goiz jaiki goizean, eta zutik egon Faraoiaren aurrean, eta esango diozu: gauza hauek dio Jaunak, Hebreoen Jainkoak: bidali nire herria, zerbitzatu dezaten niri. Orain denboran nik nire izurrite guztiak bidaltzen ditut zure bihotzera, eta zure zerbitzarienen, eta zure herriaren, jakin dezazun ez dagoela ni bezalakorik lur osoan. Orain, eskua luzatuta, zu eta zure herria joko ditut hiltzeko, eta lurretik suntsituko zara. Eta honen dela-eta kontserbatu izan zara, nire indarra zugan erakutsi dezadan, eta nire izena lur guztian aldarrikatu dadin. Oraindik beraz nire herria atxikitzen duzu haiek ez bidaltzeko? Hona hemen: ni txingorra asko eroriko dut bihar ordu honetan, hain handia non halako txingorrarik ez baita egon Egiptoan sortu zen egunetik egun honetara arte. Orain, beraz, presaka bildu zure abereak, eta zelaian daukazun guztia; izan ere, gizon guztiak eta abereak, zelaian aurkituko direnak eta etxera sartuko ez direnak, txingorra haien gainera eroriko denean, hil egingo dira. Faraoiren zerbitzarietako Jaunaren hitza beldurtzen zuenak bere abereak etxeetara bildu zituen. Baina nor ez zuen arreta eman bere adimenarekin Jaunaren hitzari, abere-taldeak zelaian utzi zituen. Baina Jaunak esan zion Moisesi: Luzatu zure eskua zerura, eta txingorra egongo da Egiptoko lur guztian, gizakien gainean, eta abere-

taldeen gainean, eta luraren gaineko belar guztiaren gainean. Moisesek eskua zerura luzatu zuen, eta Jaunak hotsak eta txingorra eman zituen, eta sua lurraren gainean zehar korrika egin zuen, eta Jaunak txingorra bota zuen Egiptoko lur guztian. Txingorra zen, eta sua garrez txingorran, eta txingorra oso handia zen, halakoa ez zena inoiz gertatu Egiptoan nazio bat haren gainean ezarri zenetik. Jo zuen eta txingorrak Egiptoko lur osoan, gizonetik aberera arte, eta lautadan zegoen belar guztia jo zuen txingorrak, eta lautadetan zeuden zuhaitz guztiak hautsi zituen txingorrak. Salbu Gesem lurran, non Israelgo semeak zeuden, ez zen txingorrik izan. Faraoak bidali ondoren, Moises eta Aaron deitu zituen, eta esan zien: Bekatu egin dut orain; Jauna zuzena da, baina ni eta nire herria gaiztoak gara. Otoi egin, beraz, niri buruz Jaunari, eta gelditu bedi Jainkoaren hotsak, txingorra eta sua gertatzea, eta igorriko zaituztet, eta ez zarete gehiago gelditzen jarraituko. Moisesek esan zion: Hiritik irten bezain laster, nire eskuak Jaunaren aldera zabalduko ditut, eta ahotsak geldituko dira, eta txingorra eta euria ez dira gehiago egongo, Jaunaren lurra dela jakin dezazun. Eta zu eta zure zerbitzariak, badakit oraindik ez duzuela Jaunaren beldurrik izan. Baina lihoa eta garagarra jo ziren, garagarra zutik zegoelako eta lihoa buruan zegoelako. Baina garia eta espelta ez ziren jo, berandukoak baitziren. Moises Faraoiengandik irten zen hiriko kanpoaldera, eta eskuak luzatu zituen Jaunarengantz, eta ahotsak gelditu ziren, eta txingorra eta euria ez ziren gehiago lurrera erori. Baina Faraoak ikusirik gelditu direla euria eta txingorra eta ahotsak, bekatzen jarraitu zuen, eta bere bihotza gogortasundu zuen, eta bere zerbitzarien

bihotza ere. Eta Faraoiren bihotza gogortua izan zen, eta ez zituen Israelgo semeak bidali, Jaunak Moisesi esan zion bezala.

10

Esan zuen Jaunak Moisesi, esanez, sartu Faraoiaren aurrera, nik gogortu dut haren bihotza eta haren zerbitzarien bihotza, seinale hauek jarraian etorri daitezen haien gainera; zuen seme-alaben belarrietara eta zuen seme-alaben seme-alabei kontatu diezaiezuen, Egiptoarrei egin dizkiedan gauza guztiak, eta nire seinale hauek, haiengan egin ditudan; eta jakingo duzue ni Jauna naizela. Sartu ziren Moises eta Aaron Faraoiaren aurrean, eta esan zioten hari, gauza hauek dio Hebreoen Jainko Jaunak, noiz arte ez duzu nahi nire aurrean makurtzea? Bidali kanpora nire herria, zerbitzatu diezadaten. Baina zu ez baduzu nahi nire herria kanpora bidaltzea, hona hemen, ni ekarriko dut bihar ordu honetan langosta asko zure muga guztien gainera. Eta lurra-ren ikuspegia estaliko du, eta ezin izango duzu lurra ikusi, eta lurraren gehiegizko guztia jango du, geratua, txingorrak zizuen utzitakoa, eta zur guztia jango du, lurraren gainean hazten zaizuena. Eta zure etxeak beteko dira, eta zure zerbitzarien etxeak, eta Egiptiarren lur osoko etxe guztiak, zeintzuk inoiz ez baitituzte ikusi zure aitek, ez haien arbaso-arbasok, lurraren gainean bizi izan direnetik egun honetara arte, eta Moises aldendu eta Faraotik atera zen. Eta Faraoiren zerbitzariek esaten diote hari, noiz arte izango da hau guri tranpa? Bidali gizonak, haien Jainkoari zerbitzu egin diezaioten;

ala jakin nahi duzu Egipto galdu dela? Eta Moises eta Aaron Faraoiaren aurrera itzuli ziren, eta hark esan zien: Zoazte eta zerbitzatu zuen Jainko Jauna. Baina zeintzuk eta zeintzuk dira joango direnak? Eta Moisesek dio: gizagazteekin eta zaharrekin joango gara, semeekin eta alabekin, eta gure ardiekin eta behiekin, Jaunaren jaia baita. Eta esan zien haiei, izan bedi horrela Jauna zuekin; zuek bidaltzen ari naizen bezala, ez eta zuen zamakina ere? Ikusi ezazue gaiztakeria gehitu zaiela zuei. Ez horrela, joan bitez gizonak, eta zerbitza biezaiote Jainkoari, hau baituzue zeuk bilatzen; bota zituzten, ordea, haiek Faraoiren aurpegitik. Baina Jaunak Moisesi esan zion: Luzatu eskua Egiptoko lurraren gainera, eta igan beza matxinsaltoa lurraren gainera, eta jan dezala lurreko belar guztia eta zuhaitzen fruitu guztia, txingorrak utzi zuena. Eta Moisesek makila altxatu zuen zerura, eta Jaunak hego-haizea ekarri zuen lurrera, egun hartan osoan, eta gau osoan; goiza etorri zen, eta hego-haizeak langosta hartu zuen, eta eraman zuen Egiptoko lur osora; eta gelditu zen Egiptoko muga guztien gainean oso handia; haren aurretik ez zen izan halako langostarik, eta honetatik gero ez da izango horrela. Eta luraren itxura estali zuen, eta lurra suntsitu zen, eta lurreko belar guztia jan zuen, eta zuhaitzetako fruitu guztia, txingorretik gelditu zena; ez zen ezer berderik gelditu zuhaitzetan, ez eta soroetako belar guztietan ere, Egiptoko lur guztietan. Faraoak presaka egin zuen Moises eta Aaron deitzeko, esanez: Bekatu egin dut zuen Jainko Jaunaren aurretik, eta zuen aurka. Onartu beraz nire bekatu oraindik orain, eta otoitz egin zuen Jaunari, zuen Jainkoari, eta kendu dezala nitik heriotza hau. Moises Faraoiengandik irten

zen eta Jainkoari otoitz egin zion. Eta Jaunak itsasotik haize indartsua aldatu zuen, eta lokosta hartu zuen, eta itsaso gorrira bota zuen hura, eta ez zen lokosta bat ere utzi Egiptoko lur osoan. Eta Jaunak Faraoiren bihotza gogortasun egin zuen, eta ez zituen Israelen semeak bidali. Baina Jaunak Moisesi esan zion: Luzatu zure eskua zerura, eta iluntasun ukigarria egon bedi Egiptoko lurraren gainean. Luzatu zuen baina Moisesek eskua zerura; eta gertatu zen iluntasuna, iluna, ekaitza Egiptoko lur osoan hiru egunez; Eta ez zuen inork ikusi bere anaia hiru egunez; eta ez zen inor jaiki bere ohetik hiru egunez; baina Israelgo seme guztiei argia zegoen bizi ziren leku guztietan. Eta Faraoak deitu zituen Moises eta Aaron, esanez: Zoazte, zerbitzatu zuen Jainko Jauna, baina utzi ardiak eta behiak, eta zuen zamaketa joan bedi zuekin. Eta Moisesek esan zuen: Baina zu ere emango dizkiguzu erre-eskaintzak eta sakrifizio-eskaintzak, zeina egingo diogun gure Jainko Jaunari. Eta gure abereak joango dira gurekin, eta ez dugu atzapar bat ere utziko, haietatik hartuko dugu zerbitzatzeko Jauna gure Jainkoari, gu ordea ez dakigu zer zerbitzatuko diogun Jauna gure Jainkoari, gu hara iritsi arte. Jaunak Faraoiren bihotza gogortzen zuen, eta ez zuen haiek bidali nahi. Eta Faraoak dio: Joan alde nire hemendik, kontuz ibili zeure buruarekin, ez gehitu gehiago nire aurpegia ikustea; zein egun ere agertzen bazara nire aurrean, hilko zara. Moisesek dio: Esan duzu: Ez naiz gehiago agertuko zuri aurpegiz aurpegi.

11

Esan zuen Jaunak Moisesi: oraindik kolpe bat ekarriko dut Faraoiren eta Egiptoren gainera, eta horren ondoren bidaliko zaituzte hemendik; baina zuek guztiak bidaltzen zaituztenean, kanporatze batekin kanporatuko zaituzte. Hitz egin beraz ezkutuan herriaren belarrietara, eta eska beza bakoitzak bere auzokoarengan ontzi zilarezkoak eta urrezkoak eta jantziak. Jaunak, ordea, bere herriaren alde egin zuen Egiptiarren aurrean, eta hauek mailegu egin zieten, eta Moises gizona oso handia bihurtu zen Egiptiarren aurrean, eta Faraoiren aurrean, eta haren zerbitzarien aurrean. Eta Moisesek esan zuen, gauza hauek dio Jaunak, gauerdi inguruan ni sartzen naiz Egiptoren erdian. Eta hil egingo da lehen seme guztia Egiptoko lurrean, Faraoiren lehen semetik, tronuan eseri dena, eta errota ondoan dagoen neskamearen lehen semeraino, eta abere guztien lehen semeraino. Eta oihu handi bat izango da Egiptoko lur osoan, zeina halakoa ez den gertatu, eta halakoa ez da gehiago gertatuko. Eta Israelgo seme guztien artean ez du txakurrak bere mihiarekin marraskatuko, gizakiagandik abereraino, jakin dezazun zenbat bereiziko duen Jaunak Egiptiarren eta Israelen artean. Eta jaitsiko dira zure seme-alaba hauek guztiak nire aldera, eta makurtuko zaizkit, esanez: atera zaitez zu, eta zure herri guztia, zeina zu gidatzen duzun; eta horren ondoren aterako naiz. Baina atera zen Moises Faraongandik haserrearekin. Baina Jaunak Moisesi esan zion: Ez dizue entzungo Faraoak, nire seinale eta portentsuak Egiptoko lurrean biderka ditzadan. Moisesek eta Aaronek zeinu eta mirari hauek guztiak egin zituzten Egiptoko lurrean Faraoiaren aurrean, baina Jaunak Faraoiaren bihotza gogortasun egin zuen, eta ez

zuen entzun Israelgo semeak Egiptoko lurretik kanporatzeko.

12

Eta Jaunak esan zien Moisesi eta Aaroni Egiptoko lurrean, esanez: hilabete hau zuei hilabeteen hasiera da; lehenengoa da zuei urteko hilabeteetan. Hitz egin Israelgo semeen biltzar osoari, esanez: hilabete honen hamargarrenean har dezatela bakoitzak ardi bat arbasoen etxeen arabera, bakoitzak ardi bat etxe bakoitzeko. Baina gutxi badira etxean, hala ez izateko nahikoak ardi baterako, hartuko du bere buruarekin auzoko hurbilekoa, arimen zenbakiaren arabera; bakoitzak beretzat nahikoa dena zenbatuko da ardi baterako. Ardi perfektu bat, arra, urtekoa izango da zuetzat, arkumeetatik eta ahuntz gaztetatik hartuko duzue. Eta zuek gordeta edukiko duzue hilabete honen hamalaugarren egunera arte, eta Israelgo semeen biltzarreko jendalde osoak hura hil egingo du arratsaldean. Eta odol-etik hartuko dute, eta bi ateburuen gainean eta ataburu-gainean jarriko dute, etxeetan non haiek jan ditzaketen. Eta gau honetan sua erretako haragia jango dute, eta azidogabeak belar mingotsekin jango dituzte. Ez jan haietatik gordina, ezta uran egosita ere, baizik suan erreta, burua oinekin eta barrunbeekin. Ez duzue ezer utziko harengandik goiz arte, eta ez duzue haren hezurrik hautsiko; baina harengandik goiz arte geratzen dena suan erreko duzue. Horrela baina jan behar duzue hura, zuen gerriak gerrituta, eta oinetakoak zuen oinetan, eta makilak zuen eskuetan, eta jan

behar duzue hura presaka, Pazkoa da Jaunari. Eta Egipto lurrean zehar igaroko naiz gau honetan, eta joango dut lehenengo jaiotako guztia Egipto lurrean, gizonetik abere arte, eta Egiptiarren jainko guztietan mendekua egingo dut, ni Jauna. Eta odola seinalea izango zaizue zuen etxeetan, non zuek han zauden, eta ikusiko dut odola, eta estaliko zaituztet, eta ez da izango zuengan izurritea suntsitzeko Egiptoko lurrean jotzen dudanean. Eta egun hau zuei oroigarri izango da, eta hura Jaunaren jaia bezala ospatuko duzue zuen belaunaldi guztietan; legezko betikoa den aldetik, ospatuko duzue hura. Zazpi egunez legamigabea jango duzue, baina lehenengo egunetik, kendu legamia zuen etxeetatik; legamia jaten duen oro, arima hura suntsituko da Israeletik, lehenengo egunetik zazpigarren egunera arte. Eta lehen eguna santutzat deitua izango da, eta zazpigarren eguna santutzat deitua izango zaizue, lan zerbitzukoa ez duzue egingo haietan, salbu arima guztiarentzat egina izango dena, hau bakarrik egina izango zaizue. Eta gordeko duzue agindu hau; zeren egun honetan ateratzen dut zuen indarra Egiptoko lurretik, eta egingo duzue egun hau zuen belaunaldietarako legezko betikoa, hasten lehenengo hilabetearen hamalaugarren egunean, arratsaldetik jango duzue azimoa, hilabetearen egun hogeita bateraino, arratsalderaino. Zazpi egunez legamia ez da aurkituko zuen etxeetan. Legamiztua jaten duen oro, arima hura suntsituko da Israelgo biltzarretik, bai atzerritarren artean, bai lurraldearen jaiotzez bertakoen artean. Legamia guztia ez duzue jango; zuen etxebizitza guztietan, ordea, azimoak jango dituzte. Moisesek deitu zuen Israelgo semeen auzapez guztia, eta esan zien:

Joanda, hartu zeuek beraiek ardiak zuen ahaidetasunen arabera, eta sakrifikatu pazko. Hartuko duzue hisopo sorta bat, eta ate ondoan dagoen odolean murgildu ondoren, ezarriko duzue ateburuan eta bi ateburuko aldetan, ate ondoan dagoen odolean, baina zuek ez zarete irtengo bakoitza bere etxeko atetik goiza arte. Eta Jauna igaroko da Egiptoarrak jotzeko, eta odola ikusiko du atearen jomugaren gainean eta bi jomugetan, eta Jauna atean igaroko da, eta ez dio utziko suntsitzaileari zuen etxeetara sartzea jotzeko. Eta zaindu hitz legezko hau zeure buruarentzat eta zure semeentzat, betiko. Baina baldin Jaunak zuei emango dizuen lurrera sartu zarete, hitz egin zuen bezala, zaindu zerbitzu hau. Eta gertatuko da zuen semeek zuei galdetzen badiozuenean: Zer da zerbitzu hau? Eta haiei esango diezue: sakrifizio hau Jaunaren pazkoa da, Egipton Israelgo semeen etxeak estali zituelako Egiptoarrak jo zituenean, baina gure etxeak erreskatu zituen. Eta herriak makurtu eta adoratu egin zuen. Eta joan ondoren, Israelgo semeek egin zuten Jaunak Moisesi eta Aaroni agindu zien bezala, horrela egin zuten. Gertatu zen gauerdian, eta Jaunak jo zuen lehen jaiotako guztia Egiptoko lurrean, Faraoi tronuan eserita zegoenaren lehen jaiotakotik hasita, zuloan zegoen emakume gatibuaren lehen jaiotakoraino, eta abere guztien lehen jaiotakoraino. Eta Faraoi gauez jaiki zenean, bere zerbitzariak eta egiptoar guztiak ere, oihu handia gertatu zen Egiptoko lurralde osoan, ez baitzen etxerik non hildakorik ez baitzen. Eta Faraoak Moises eta Aaron deitu zituen gauez, eta esan zien haiei: Jaiki zaitezte, eta irten nire herritik, zuek eta Israelgo semeak, joan eta zerbitzatu zuen Jainko Jauna, esaten duzuen bezala. Eta zuen ardiak eta idiak

harturik zoazte, eta benetan ni ere bedeinkatzen nazue. Eta Egiptoarrak herria presatzen zuten gogotasunez haiek lurretik kanporatzeko, esan baitzuten: Guztiak hiltzen ari gara. Herriak hartu zuen bere orea legamiztatu aurretik, bere arropetan lotuta bere sorbaldetan gainean. Israelgo semeek egin zuten Moisesek haiei agindu zien bezala, eta eskatu zieten Egiptoarrei zilarrezko ontziak, urrezko ontziak eta arropa. Eta Jaunak grazia eman zion bere herriari Egiptiarren aurrean, eta haiek mailegatu zieten, eta Egiptiarrak harrapatatu zituzten. Abiatu ondoren, Israelgo semeak Ramesese-tik Sukot-era, seiehun mila oinezkoak, gizonak, zamaketa izan ezik. Eta jende nahastutako asko igo zen haiekin, eta ardiak, eta idiak, eta abere asko oso. Eta egin zuten ogi orea Egiptotik atera zutena, ogi azaletik gabeko ezkutuak, ez baitzen altxatu, bota zituzten haiek Egiptoarrek, eta ez ziren gai geratzeko, ezta hornidurarik ere egin berentzat biderako. Israelgo semeen bizilekua, Egiptoko lurrean eta Kanaango lurrean bizi izan ziren hura, lau ehun eta hogeita hamar urte izan zen. Eta gertatu zen lau ehun eta hogeita hamar urteen ondoren, Jaunaren indar guztia atera zen Egiptoko lurretik gauez. Zaintza bat da Jaunari, haiek Egiptoko lurretik ateratzeko. Gau hura zaintza da Jaunari, Israelgo seme guztientzat haien belaunaldietan izan dadin. Esan zuen eta Jaunak Moisesi eta Aaroni: hau da pazkoaren legea; atzerritar guztiak ez du jango hartatik; Eta zerbitzari oro edo zilarra erositakoa zirkunzidatuko duzu hura; eta orduan jango du hartatik. Etorkin edo langile alokatuak ez du hartaz jango. Etxe batean jango da, eta ez duzue etxetik haragirik kanpora eramango, eta ez duzue haren hezurrik hautsiko. Israelgo

semeen biltzar osoak egingo du hura. Baldin baina norbait hurbiltzen bazaizue arrotza, Jaunari pazko egiteko, zirkunzidatu haren gizon guztiak, eta orduan hurbiltuko da hura egiteko, eta izango da lurreko jatorrizkoa bezala; zirkunzidatu gabeko guztiak ez du hartatik jango. Lege bat izango da bertakoari eta zuen artean etorri den arrotzari. Eta Israelgo seme-ak egin zuten Jaunak Moisesi eta Aaroni agindu zien bezala, horrela egin zuten. Eta egun hartan gertatu zen: Jaunak Israelgo semeak atera zituen Egiptoko lurretik haien indarrarekin.

13

Eta Jaunak esan zion Moisesi, esanez, santifikatu niri lehen jaiotako guztia, lehen sortua, irekitzen duena sabel guztia Israelgo seme-etan, gizakitik abere arte, nirea da. Moisesek herriari esan zion: gogoratu egun hau, non irten zineten Egiptoko lurretik, esklabotasuneko etxetik, zeren esku indartsuz atera zintuzten Jaunak hemendik, eta ez da legamiarik jan behar. Gaur, gazteen hilabetean irten zarete. Eta gertatuko da, Jaun zure Jainkoak zu Kanaandarren, Hetearren, Amorearren, Hevearren, Jebusearren, Gergesearren eta Perizearren lurrera sartzen duzunean, zure aitei esnea eta eztia isurtzen duen lurra emateko zin egin zien lurrera, zerbitzu hau hilabete honetan egingo duzu. Sei egunez jango duzue azimoa, baina zazpigarren egunean Jaunararen jaia izango da. Azimoak jango dituzu zazpi egunez, ez da ikusiko zuri bigaturik, ezta egongo da legamiarik zure muga guztietan. Eta iragarriko diozu zure semeari egun

hartan, esanez: Hau dela eta egin zuen Jaunak, Jainkoak, niri, Egiptotik irteten nintzenean. Eta zeinu bat izango da zuretzat zure eskuaren gainean, eta oroigarri bat zure begien aurrean, Jaunaren legea zure ahoan egon dadin, zeren esku indartsuz atera zaitu zu Jaunak, Jainkoak, Egiptotik. Eta zaindu lege hau urtaroen arabera, egunetik egunera. Eta gertatuko da Jauna zure Jainkoak Kanaandarren lurrera sartzen zaituen bezala, zure aitei zin egin zien bezala, eta emango dizu hura. Eta bereiziko duzu umea irekitzen duen guztia, arrak Jaunari; umea irekitzen duen guztia abere-taldetatik edo zure abarretan, zenbat ere bihurtzen zaizun, arrak konsagratuko dizkiozu Jaunari. Astoaren sabela irekitzen duen guztia ardiarengatik aldatuko duzu, baina ez baduzu aldatzen, eroskiko duzu; zure semeen arteko gizakiaren lehenengo jaiotako guztia eroskiko duzu. Baina zure semeak galdetu bazaizu gauza hauen ondoren, esanez: Zer da hau? Eta esango diozu hari, Jaunak esku indartsuz atera gintuen Egiptoko lurretik, esklabotasuneko etxetik. Noiz baina Faraoak gogortzen zuen gu bidaltzea, hil zuen lehenengo jaiotako guztia Egiptoko lurrean, gizakien lehenengo jaiotakoetatik abere lehenengo jaiotakoetaraino, horregatik ni sakrifizatzen dut sabelaldea irekitzen duen guztia, arrak Jaunari, eta nire semeen lehenengo jaiotako guztia erosiko dut. Eta zure eskuaren gaineko seinalea izango da, eta zure begien aurrean mugiezina, zeren esku indartsuz atera baitzaitu Jaunak Egiptatik. Baina Faraoak herria bidali zuenean, Jainkoak ez zituen haiek gidatu Filistearren lurreko bidearen bidez, hori hurbil baitzegoen, Jainkoak esan baitzuen: ez dadin herria damutuko gerra ikusita eta Egiptora itzuli. Eta Jainkoak herria

inguratzen zuen basamortuko bidearen bidez, itsaso gorrira, baina bostgarren belaunaldian Israelgo semeak Egiptoko lurretik igo ziren. Eta Moisesek Joseren hezurrak hartu zituen berekin, zeren zin-egiteaz Israelgo semeei zin egin baitzien, esanez: Jaunak bisita egingo dizue, eta nire hezurrak hemendik zuekin eramango dituzue. Altxatu ondoren, Israelgo semealabek Sokkhoth-etik abiatu eta Otom-en kanpatu zuten basamortuaren ondoan. Baina Jainkoak gidatzen zituen haiek, egunez hodei-zutabe batean, bidea erakusteko, eta gauez suzutabe batean. Ez zen desagertu hodeizko zutabea egunez, ez eta suzko zutabea gauez ere, herri osoaren aurrean.

14

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, Hitz egin Israelgo semeei, eta atzera itzuli ondoren kanpatu dezatela baserriaren aurrean, Migdolen eta itsasoaren artean, Baal Zefonen aurka; haien aurrean kanpatuko duzu itsasoaren gainean. Eta Faraoak bere herriari esango dio: Israelgo semeak galdurik dabiltza lurrean, basamortuak itxi baititu haiek. Ni, ordea, gogortuko dut Faraoiren bihotza, eta hark haien atzetik jarraituko du, eta ni glorifikatua izango naiz Faraoi eta haren armada osoan, eta egiptoar guztiek jakingo dute ni Jauna naizela, eta horrela egin zuten. Eta Egiptiarren erregeari iragarri zitzaion herria ihes egin zuela, eta Faraoiren bihoitza aldatu zen, eta bere zerbitzarienak ere, herriaren kontra, eta esan zuten: Zer egin dugu hau, Israelgo semeak bidaliz, guri zerbitzatzeari uzteko?

Faraok, beraz, bere gurdi-gerrak uztartu zituen, eta bere herri guztia bere buruarekin batera eraman zuen, eta seiehun gurdi-gerra hautatuak harturik, eta Egiptarren zaldi guztiak, eta hirugarren mailako gizonak guztien gainean. Eta Jaunak gogortzen zuen Faraoi Egiptoko erregearen bihotza eta bere zerbitzarienak, eta Israelgo semeen atzetik jarraitzen zuen, baina Israelgo semeak esku altuan ateratzen ziren. Eta egiptoarrek jarraitu zuten haien atzetik, eta aurkitu zuten haiek itsasoaren ondoan kanpatuta zeudela, eta Faraoiren zaldi guztiak eta gurdi-gerriak, eta zaldizko guztiak, eta haren armada kokalekuaren aurrean zeuden, Beelseponen aurrez aurre. Eta Faraoi hurbiltzen zen, eta begiak jaso ondoren Israelgo semeek ikusten dute, eta Egiptoarrak kanpatu zuten haien atzetik, eta oso beldurtu ziren, baina Israelgo semeek oihu egin zioten Jaunari. Eta Moisesi esan zioten: ez zegoelako hilobiak Egiptoko lurrean, atera gintuzun basamortuan hiltzeko? Zer egin diguzu hau, Egiptotik atera gintuzunean? Ez al zen hau hitza, zuri Egipton esan genizuna, esanez, utzi gaitzazu, Egiptoarrei zerbitzatu diezaiegun? Hobe da guretzat egiptoarrei zerbitzatzea, basamortu honetan hiltzea baino. Eta esan zuen Moisesek herriari, hartu ausardia, zutik egon eta ikusi salbamena Jaunarengandik, zeina egingo duen gutarako gaur; zein moduan ikusi baituzue Egiptoarrak gaur, ez dituzue gehiago ikusiko haiek betiko; Jaunak borrokatuko du zuen alde, eta zuek isilik egongo zarete. Eta Jaunak esan zion Moisesi, zergatik oihu egiten didazu niri? Hitz egin Israelgo semeei, eta kanpamendua altxa dezatela. Eta zu, altxa ezazu zure makila, eta luzatu ezazu zure eskua itsasoaren gainera, eta zatitu ezazu

hura, eta sartu bitez Israelgo semeak itsasoaren erdira lehor gainetik. Eta hara, ni gogortuko dut Faraoiren bihotza, eta egiptoar guztien bihotza, eta sartuko dira haien atzetik, eta glorifikatua izango naiz Faraoarengan, eta haren armada osoan, eta gurdietan, eta haren zaldietan. Eta egiptoar guztiek jakingo dute ni Jauna naizela, Faraoin eta haren gurdi eta zaldien gainean goretsia izaten naizenean. Jainkoaren Aingeruak, Israelgo semeen kanpamentuaren aurrean joaten zenak, kendu egin zuen eta atzealdera joan zen; hodearen zutabea ere kendu zen haien aurpegitik eta haien atzean gelditu zen. Eta Egiptiarren kanpamentuaren erdian sartu zen, eta Egiptiarren kanpamentuaren erdian, eta Israelen kanpamentuaren erdian, eta gelditu zen, eta iluntasuna eta ilunpea gertatu zen, eta gaua igaro zen, eta ez ziren elkarrekin nahastu gau osoan. Moisesek eskua itsasoaren gainera luzatu zuen, eta Jaunak itsasoa atzera eraman zuen haize hego indartsuarekin gau osoan zehar, itsasoa lehor bihurtu zuen, eta ura zatitu zen. Eta Israelgo semeak itsasoaren erdira sartu ziren lehor gainean, eta haren ura harresi eskuinean, eta harresi ezkerean. Eta Egiptoarrek jarraitu zuten, eta sartu ziren haien atzetik, eta Faraoiren zaldi guztiak, eta gurdi-gerriak, eta zaldizko gidalariak, itsasoaren erdira. Gertatu zen goizeko guardiaren aldian, eta Jaunak begiratu zuen Egiptarren kanpamentura su-zutabean eta hodei-zutabean, eta nahastu zuen Egiptarren kanpamendua, eta lotu zituen haien gurdi-ardatzak, eta eraman zituen haiek indarrez; eta Egiptarrek esan zuten, ihes egin dezagun Israelren aurpegitik; zeren Jaunak gerra egiten du haien alde Egiptarren aurka. Jauna Moisesi esan zion: Luzatu zure eskua itsasoaren gainera, eta ura

itzul bedi, eta estali bitza egiptoarrak, gurdi-gerrak eta zalduneak. Moisesek eskua luzatu zuen itsasoaren gainera, eta ura egunez lurraren gainera itzuli zen. Egiptiarrak uraren azpitik ihes egin zuten, eta Jaunak Egiptiarrak itsasoaren erdian astindu zituen. Eta ura itzuli ondoren, estali zituen gurdi-gerralariak eta zaldizko-gizonak, eta Faraoiren indar guztia, haien atzetik itsasora sartu zirenak, eta ez zen haietatik bat ere gelditu. Israelgo semeak lehor bidez joan ziren itsasoaren erdian, eta ura harresi zen haientzat eskuinetik eta harresi ezkerretik. Eta Jaunak Israel erreskatu zuen egun hartan Egiptiarren eskutik, eta Israelek Egiptiarrak hildakoak ikusi zituen itsasoaren ertzean. Israelek ikusi zuen esku handi hura, Jaunak Egiptoarrei egin ziena, eta herria Jaunaren beldur izan zen, eta Jainkoagan eta bere zerbitzari Moisesengan sinetsi zuten.

15

Orduan Moisesek eta Israelgo semeek abesti hau kantatu zioten Jainkoari, eta esan zuten: Kanta diezaiogun Jaunari, gloriotsuki glorifikatu baita, zalduna eta zaldizko gidaria itsasora bota baititu. Laguntzaile eta babesle gertatu zitzaidan salbamenerako, hau da nire Jainkoa, eta goretsiko dut hura, nire aitaren Jainkoa, eta goratuko dut hura. Jauna gerrak hausten dituena, Jauna da haren izena. Faraok bere gurdi-gerrak eta bere indarra bota zituen itsasora, hautatutako gidari hirugarren mailakoak; irentsiak izan ziren Itsaso Gorritan; itsasoak estali

zituen haiek; hondoratu ziren sakoneran harri bat bezala. Zure eskuin eskua, Jauna, indarrean glorifikatua izan da; zure eskuin eskua, Jauna, etsaiak hautsi ditu. Eta zure gorespena ugaritasunarekin zapaldu zenituen aurkariak, bidali zenuen zure haserre eta irentsi zituen haiek lasto bezala. Eta zure haserrearen espirituaren bidez banatu zen ura, urak horma bezala gogortu ziren, uhinak itsasoaren erdian gogortu ziren. Etsaiak esan zuen: jarraitu eta harrapatuko dut, botina banatuko dut, nire arima beteko dut, nire ezpatarekin suntsituko dut, nire eskuak agintuko du. Zure espiritua bidali zenuen, itsasoak estali zituen, berun bezala hondoratu ziren ur indartsuan. Nor da zure antzekoa jainkoen artean, Jauna? Nor da antzekoa zuri? Glorifikatua santuetan, harrigarria iritzitan, mirariak egiten dituena. Zure eskuin eskua luzatu zenuen, eta lurrak irentsi zituen. Gidatu duzu zure justiziaz zure herri hau, zeina askatu duzu, eta lagundu duzu zure indarraz zure ostatubide santura. Nazioak entzun zuten eta haserretu ziren; mina hartu zuten Filistiako biztanleek. Orduan presaka ibili ziren Edomeko buruzagiak, eta Moabdarren agintariak ikara hartu zuen, urtu ziren Kanaanen bizi ziren guztiak. Erori bekio haien gainera ikara eta beldurra, zure besoaren handiagatik harri bihur bitez, zure herria igaro arte, Jauna, zure herri hau igaro arte, zeina eskuratu zenuen. Sartu ondoren, landatu itzazu haiek zure oinordetza mendian, zure egoitza prestuan, zu prestatu zenuen horretan, Jauna, santutegia, Jauna, zure eskuek prestatu zuten hori. Jauna aro honetan erreinatzen du, eta aroz aro, eta oraindik ere. Faraoren zaldia gurdi-gerriekin eta zaldizkoekín batera itsasora sartu zenean, Jaunak itsasoaren ura

haien gainera ekarri zuen, baina Israelgo semeak itsasoaren erdian lehor-lehorrean joan ziren. Miriam profetisak, Aaronen ahizpak, panderoa hartu zuen bere eskuan, eta emakume guztiak bere atzetik irten ziren panderoekin eta koruekin. Miriam hasi zen haien artean, esaten: Kanta diezaiogun Jaunari, gloriosoki glorifikatua izan da, zalduna eta zaldizko bota zituen itsasora. Moisesek Israelgo semeak itsaso gorritik atera zituen, eta Shurko basamorturaino eraman zituen, eta hiru egun ibili ziren basamortuan, eta ez zuten edateko urarik aurkitu. Etorri ziren Merrara, eta ezin izan zuten edan Merratik, mingotsa baitzen; horregatik izena eman zion leku hari: Mingostasuna. Eta herria marmartu zuen Moisesen aurka, esanez: Zer edango dugu? Moisesek oihu egin zuen Jaunari; eta Jaunak erakutsi zion zur bat, eta bota zuen hura uraren barruan, eta gozatu zen ura; han jarri zituen berarentzat ordenantzak eta epaiketa-arauak; eta han probatu zuen hura, eta esan zuen, baldin entzunez entzuten baduzu zure Jaun Jainkoaren ahotsa, eta egiten baduzu haren aurrean atsegin zaiona, eta belarri ematen badiezu haren aginduei, eta gordetzen badituzu haren ordenantza guztiak, gaixotasun guztia, zeina ekarri nuen egiptoarrei, ez dut ekarriko zure gainera; ni bainaiz Jauna zure Jainkoa zu sendatzen zaituzuna. Eta Elim-era etorri ziren, eta han hamabi ur-iturri zeuden, eta hirurogeita hamar palmondo-enbor, eta han kanpatu zuten uren ondoan.

16

Elimtik atera ziren, eta Israelgo semeen biltzarre osoa Sin basamortura etorri zen, Elim eta Sinai artean dagoena. Eta hamabosgarren egunean, bigarren hilabetean, haiek Egiptoko lurretik atera ondoren, Israelgo semeen biltzar osoa Moisesen eta Aaronen aurka marmar egiten zuen. Eta Israelgo semeek esan zieten haiei: Nahi izan bagenu hil ginaden Jaunaren eskutik jota Egiptoko lurrean, haragien lapikoen gainean eseri ginenean, eta ogiak asebetetasunera arte jan genituenean, zeren atera gaituztezue basamortu honetara biltzar guztia hau goseaz hiltzeko. Eta esan zuen Jaunak Moisesi, hara ni euri egiten dizuet ogiak zerutik; eta irtengo da herria, eta bilduko dute egunekoa egunero, probatu ditzadan haiek ibiltzen diren nire legearekin, ala ez; Eta izango da seigarren egunean, eta prestatuko dute ekartzen dutena; eta bikoitza izango da egunero bilduko dutena. Eta Moisesek eta Aaronek esan zieten Israelgo semeen biltzar osoari: arratsaldean jakingo duzue Jaunak Egiptoko lurretik atera zintuztela, eta goizean ikusiko duzue Jaunaren aintza, Jainkoarenganako zuen marmarrak entzutean; baina gu zer gara, gure aurka marmarka egiten duzuelako? Eta Moisesek esan zuen: Jaunak zuei arratsaldean haragia jateko ematen dizuenean, eta goizean ogiak asebetetasunera, Jaunak zuen marmarkazioa entzuten duelako, zeina zuek guri aurka marmarka egiten duzuen; baina gu zer gara? Ez baita gure aurka zuen marmarra, baizik Jainkoaren aurka. Moisesek Aaroni esan zion: Esan Israelgo semeen biltzar osoari: gerturatu zaitezte Jainkoaren aurrean, zuen marmarra entzun baitu. Noiz baina Aaron Israelgo semeen biltzar osoari hitz egiten zion, eta basamortura itzuli ziren, eta Jaunaren glorioa hodei batean

agertu zen. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi, esanez, entzun dut Israelgo semeen marmarkazioa; hitz egin haiei, esanez, arratsaldean haragia jango duzue, eta goizean ogiez beteko zarete; eta jakingo duzue, ni naizela Jauna zuen Jainkoa. Arratsaldea gertatu zen, eta galizaburuak igo ziren eta kanpamendua estali zuten; goizean, ihintza kanpamenduaren inguruan gelditzen zenean, gertatu zen. Eta hara, basamortuaren gainean zerbait mehea, koriandro hazi bezain zuria, lurraren gaineko izotz bezalakoa. Ikusi ondoren hura, Israelgo semeek esan zuten batak besteari: Zer da hau? Ez baitzekiten zer zen; baina Moisesek esan zien: hau da ogia, zeina eman zuen Jaunak zuei jateko. Hau da hitza Jaunak agindu zuena: bildu hartatik bakoitzak egokientzat gomer bat, buruko arabera zuen arimen zenbakiaren arabera, bakoitzak zuen denda-lagunekin bildu ezazue. Israelgo semeek horrela egin zuten, eta batzuek asko bildu zuten eta besteek gutxiago. Eta gomorra neurtu ondoren, ez zuen gehitu askoa hartu zuenak, eta gutxiago hartu zuenak ez zuen gutxiegi izan; bakoitzak bere buruarentzat egokia zena bildu zuten. Moisesek haiei esan zien: Inork ez beza ezer utzi goizerako. Eta ez zioten entzun Moisesi, baina batzuek utzi zuten hartatik goizerako, eta harrak irakin zituen, eta usteldu zen, eta Moises haserreturik gelditu zen haiekin. Eta goiz-goizean bildu zuten hura, bakoitzak berarentzat egokia zena, baina eguzkiak berotzen zuenean, urtu egiten zen. Gertatu zen seigarren egunean, bildu zuten beharrezko gauzak bikoitz, bi gomer bakoitzeko; sartu ziren eta biltzarreko buruzagi guztiak, eta jakinarazi zioten Moisesi. Eta Moisesek esan zien haiei: ez da hau Jaunak hitz egin zuen hitza?

Larunbatak atseden santua Jaunari bihar; zenbat ere labean jarri, labean jarri; eta zenbat ere egosi, egosi; eta gehiegizko guztia utzi ezazue bera biltegian goizerako. Eta utzi zuten hura goiz arte, Moisesek haiei agindu zien bezala, eta ez zuen usteldu, ezta harrik ere ez zen agertu hartan. Moisesek esan zuen: jan gaur, gaur Jaunarentzat larunbata da, ez da aurkituko zelaian. Sei egunez bilduko duzue, baina zazpigarren egunean larunbata da, zeren ez baitago bertan. Baina gertatu zen zazpigarren egunean herriko batzuk biltzera atera zirela, eta ez zutela aurkitu. Baina Jaunak Moisesi esan zion: noiz arte ez duzue nire aginduak eta nire legea entzun nahi? Ikusi, izan ere Jaunak eman zizkizuen larunbatak egun hau, horregatik berak eman zizkizuen seigarren egunean bi eguneko ogiak, eseriko zarete bakoitza zuen etxeetan, inor ez bedi atera bere lekutik zazpigarren egunean. Eta herria zazpigarren egunean atsedendu zuen. Eta Israelgo semeek deitu zioten Mana, bere izena. Koriandro hazi zuri antzekoa zen, eta bere zaporea eztidun opil antzekoa zen. Eta Moisesek esan zuen, hau da hitza, Jaunak agindu zuena, bete ezazue gomor bat mana, biltegian zuen belaunaldietarako; ikus dezaten ogia, zuek basamortuan jan zenuten ogia, Jaunak zuek Egiptoko lurretik atera zintuzten bezala. Eta Moisesek Aaroni esan zion, hartu ontzi urrezko bat, eta bota haren barruan gomor bat mana betea, eta gordeko duzu hura Jainkoaren aurrean, zuen belaunaldietarako kontserbatzeko, Jaunak Moisesi agindu zion moduan; eta Aaronek lekukotasunaren aurrean gorde zuen kontserbatzeko. Israelgo semeek mana jan zuten berrogei urtez, mundu bizituara iritsi ziren arte; mana jan zuten, Fenikiako lurraldera

heldu ziren arte. Baina gomorra hiru neurrien hamarrena zen.

17

Eta Israelgo semeen biltzarre osoa atera zen Sin basamortutik beren kanpamenduei jarraiki, Jaunaren hitzaren bidez, eta Rafideinen kanpatu zuten, baina ez zegoen urarik herriak edateko. Eta herria kexatu zen Moisesi buruz, esanez: Eman iezaguzu ura edan dezagun. Eta Moisesek esan zien: Zergatik kexatzen zarete niri? Eta zergatik probatzen duzue Jauna?. Egarri zuen herriak han uraz; eta marmartu zuen herriak han Moisesengana, esanez, zergatik hau? Igo zenuen gu Egiptotik hiltzeko gu eta gure umeak eta gure abere-taldeak egarriarekin? Baina Moisesek oihu egin zuen Jaunarengantz, esanez: zer egingo dut herri honi? Oraindik gutxi, eta harrika hil egingo naute. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Joan herri honen aurretik, baina hartu zurekin herriaren zaharretatik, eta hartu zure eskuan makila, zeinarekin ibaia jo zenuen, eta joango zara. Hau ni egon naiz han zu harkaitzaren gainean Horeb-en aurretik, eta joko duzu harkaitza, eta irtengo da hortik ura, eta edango du herriak. Moisesek horrela egin zuen Israelgo semeen aurrean. Eta leku haren izena Proba eta Iraina jarri zion, Israelgo semeen irainagatik, eta Jauna probatu zutelako, esanez: Jauna gurekin dago ala ez? Etorri zen, ordea, Amalek eta gerra egiten zuen Israelen aurka Refidimen. Moisesek Josueri esan zion: Aukeratu zeure buruarentzat gizon indartsuak, eta irten ondoren lerrokatu Amalekaren aurka bihar, eta hara, nik zutik egongo

naiz muinoaren gailurrean, eta Jainkoaren makila nire eskuan izango dut. Eta Josuek egin zuen hain zuzen Moisesek hari esan zion bezala, eta irten ondoren Amaleken aurka lerrokatu zen gudurako, eta Moises eta Aaron eta Hur muinoaren gailurrera igo ziren. Eta gertatu zen Moisesek eskuak jasotzen zituenean, Israel nagusitzen zela, baina eskuak jaisten zituenean, Amalek nagusitzen zela. Moisesen eskuak astun ziren, eta harri bat harturik haren azpian jarri zuten, eta haren gainean eseri zen. Aaron eta Hurrek haren eskuak euskarri zituzten alde batetik bat eta bestetik bat, eta Moisesen eskuak finko egon ziren eguzkia sartu arte. Eta Josuek Amalek eta bere herri osoa ezpataz hil zuen. Esan zuen Jaunak Moisesi: Idatzi hau oroigarri gisa liburu batean, eta eman Josueren belarrietara, zeren guztiz ezabatuko dut Amaleken oroigarria zeruaren azpitik. Eta Moisesek aldare bat eraiki zion Jaunari, eta haren izena izendatu zuen: Jauna nire babeslekua. Esku ezkutuan, Jauna gerratzen du Amalek-en aurka belaunaldiz belaunaldi.

18

Entzun zuen Jethrok, Midiango apaizak, Moisesen suegrak, Jaunak bere herri Israelen alde egin zuen guztia, zeren Jaunak atera baitzuen Israel Egiptotik. Hartu zuen eta Jethrok, Moisesen suhi-semeak, Zipporah Moisesen emaztea haren askapenaren ondoren, eta bere bi semeak; baten izena haietako Gershom, esanez, arrotza nintzen lurralde atzerrian; eta bigarrenaren izena Eliezer, esanez, zeren nire aitaren Jainkoa nire

laguntzailea, eta askatu ninduen Faraoiren eskutik. Eta Jethro, Moisesen aiton, atera zen, eta semeak eta emakumea Moisesengana basamortuan, non Jainkoaren mendian kanpatu zuen. Jakinarazi zitzaion Moisesi, esanez: Ikusi, zure aitaginarreba Jethro dator zurengana, eta emaztea eta zure bi semeak berarekin. Moises atera zen bere aitaginarrebaren biltzera, eta makurtu zen haren aurrean, eta musu eman zion, eta elkar agurtu zuten, eta denda barrura sartu zituen. Eta Moisesek bere aitaginarrebari kontatu zion Jaunak Faraoiari eta egiptoar guztiei Israelengatik egin zien guztia, eta bidean izan zuten neke guztia, eta nola Jaunak askatu zituen Faraoiren eskutik eta egiptoarren eskutik. Jethro harritu zen Jaunak haiei egin zizkien gauza on guztiengatik, haiek Egiptoarren eskutik eta Faraoiren eskutik atera zituelako. Eta Jethrok esan zuen: Bedeinkatua izan bedi Jauna, haiek Egiptoarren eskutik eta Faraoiren eskutik erreskatatu dituelako. Orain jakin nuen Jauna handia dela jainko guztien artean, haiek erasotu zitzaielako. Eta hartu zituen Jetrok, Moisesen suhi-semeak, errekuntza osozkoak eta sakrifizuak Jainkoari; eta etorri ziren Aaron eta Israelgo zaharren guztiak ogia jateko Moisesen suhi-semearekin, Jainkoaren aurrean. Eta gertatu zen hurrengo egunean Moises eseri zela herria epaiteko, baina herri guztia Moisesen ondoan zutik egon zen goizetik arratsaldera arte. Eta Jetrok herriarentzat egiten dituen gauza guztiak ikusi ondoren, dio: Zer da zu herriarentzat egiten duzun hau? Zergatik zu eseri bakarrik, baina herri guztia zutik dago zure ondoan goizetik arratsalde arte? Eta Moisesek dio aitonari: Herria niri dator Jainkoaren epaia bilatzera. Haien artean eztabaida sortzen

denean eta nire aurrera etortzen direnean, bakoitza epaituko dut eta Jainkoaren aginduak eta bere legea ezagutarazten diet. Moisesen aitaginarrebak esan zion: Ez duzu hau zuzen egiten. Suntsiketa pazientziarik gabekoarekin suntsitua izango zara zu, eta herri guztia hau, zurekin dagoena, astuna da zuretzat hitz hau, ezingo duzu egin zu bakarrik. Orain, beraz, entzun nazazu, eta aholkatuko dizut, eta Jainkoa zurekin egongo da. Zu izan zaitez herriaren eta Jainkoaren artean, eta eraman itzazu haien hitzak Jainkoagana. Eta lekuko deituko dituzu haiei Jainkoaren aginduak eta bere legea, eta erakutsiko dituzu haiei zein bidetan ibiliko diren, eta zein lan egingo dituzten. Eta zu zeure buruarentzat hautatu herri osotik gizon ahaltsuak, jainkoaren beldurra dutenak, gizon zuzenak, harrokeria gorrotatzen dutenak, eta ezarriko dituzu haien gainean milako buruzagiak eta ehunekoburuak eta berrogeita hamarrekoburuak eta hamarrekoburuak. Eta epaituko dute herria aldi guztietan, baina hitz zailak ekarriko dizkizute zurengana, baina epai txikiak epaituko dituzte beraiek, eta arintuko dute zure zama, eta lagunduko dizute. Baldin hitz hau egiten baduzu, Jainkoak indartu egingo zaitu, eta aurkeztu ahal izango zara, eta herri guztia hau bere lekura bakearekin etorriko da. Moisesek aitaginarrebaren ahotsa entzun zuen eta hark esan zion guztia egin zuen. Eta Moisesek gizon ahaltsuak aukeratu zituen Israel guztitik, eta haiek milako buruzagi, ehuneko buruzagi, berrogeita hamarko buruzagi eta hamarko buruzagi egin zituen. Eta herria epaikatu zuten aldi guztietan, baina hitz zail guztiak Moisesen gainera eraman zituzten, eta hitz erraz guztiak beraiek epaikatu zituzten. Eta Moisesek bere suhi-semea bidali zuen

kanpora, eta hura joan zen bere lurraldera.

19

Hilabete hirugarrenean, Israelen semeen Egiptoko lurretik irteeraren egunean, egun honetan etorri ziren Sinaiko basamortura. Eta Rafideindik atera ziren, eta Sinaiko basamorturaino etorri ziren, eta Israelek han kanpatu zuen mendiaren aurrean. Eta Moisesek Jainkoaren mendira igo zen, eta Jainkoak deitu zion menditik, esanez: hauek esango dizkiozu Jakoben etxeari, eta iragarriko diezu Israelgo semeei. Zuek zeuk ikusi duzue zenbat gauza egin ditudan Egiptoarrei, eta hartu zaituztet arrano-hegaletan bezala, eta ekarri zaituztet neure buruarenganat. Eta orain, entzunez entzuten baduzue nire ahotsa eta gordetzen baduzue nire ituna, nazio guztietatik niretzat herri berezia izango zarete, nirea baita lur guztia. Zuek, ordea, niri erresuma apaizgoa eta nazio santua izango zaiezue; hitz hauek esango dizkiezu Israelgo seme-alabei. Etorri zen Moises, eta deitu zituen herriko zaharrenak, eta jarri zituen haien aurrean hitz hauek guztiak, Jainkoak agindu zizkienak. Erantzun zuen, ordea, herri guztiak bat-batasunez, eta esan zuten: Jainkoaren esan duen guztia egingo dugu eta entzungo dugu. Moisesek, berriz, hitz hauek Jainkoari eskaini zizkion. Jaunak Moisesi esan zion: Ikusi, nik zuri etortzen naizun hodeiko zutabean, herriak entzun dezan nire zuri hitz egiten dudala, eta zuri betiko sinets dezaten. Moisesek herriko hitzak Jaunari jakinarazi zizkion. Eta Jaunak esan zion Moisesi: Jaitsi

eta ohartarazi herriari, eta garbitu itzazu haiek gaur eta bihar, eta garbitu itzatela jantziak, eta egon bitez prest hirugarren egunerako; izan ere hirugarren egunean Jauna jaitsiko da Sinai mendira, herri osoaren aurrean. Eta herria inguruan bereiziko duzu, esanez: kontuz ibili zuen buruei mendira igotzeko eta hura ukitzeko. Mendia ukitu duen guztia heriotzaz hil egingo da. Ez du ukituko haren eskua, harriz harrikatua izango da-eta, edo geziarekin tiratua izango da, aberea zein gizona, ez bizi izango da. Noiz ahotsak eta tronpetak eta hodeia menditik joan, haiek mendira igoko dira. Jaitsi zen Moises menditik herrialdera, eta santifikatu zituen haiek, eta garbitu zituzten jantziak. Eta herriari esan zion: egon prest hiru egunez, ez zaiteztela emakumeari hurbildu. Gertatu zen hirugarren egunean, egunsentia aldera, eta ahotsak eta tximistak izan ziren, eta hodei ilun bat Sinai mendiaren gainean; tronpetaren ahotsa handia jo zuen, eta kanpamentuko herri guztia izutu zen. Eta Moisesek herria kanpamendutik kanpora eraman zuen Jainkoaren bilerara, eta mendiaren azpian zutik egon ziren. Sinai mendia osoa kea egiten zuen, Jainkoa su artean haren gainera jaitsi zelako, eta kea igotzen zen, labearen kea bezala, eta herri guztia oso harrituta zegoen. Eta tronpetaren hotsak aurrera zihoazela askoz indartsuagoak bihurtzen ziren. Moisesek hitz egin zuen, eta Jainkoak erantzun zion ahotsez. Jaitsi zen Jauna Sinai mendira, mendiaren gailurrera, eta Jaunak deitu zuen Moises mendiaren gailurrera, eta Moises igo zen. Eta Jainkoak esan zion Moisesi, esanez, jaitsi ondoren ohartarazi herriari, ez daitezela inoiz hurbildu Jainkoari begiratzeko, eta haietatik multzo bat erori ez dadin; Eta Jaun Jainkoari hurbiltzen zaizkion apaizak

santifikatu bitez, Jaunak haiek suntsitu ez ditzan. Eta Moisesek Jainkoari esan zion: Ez da gai izango herria Sinai mendira igotzeko, zuk baitiozu testifikatu guri, esanez: Bereizi mendia eta santifikatu ezazu hura. Baina Jaunak esan zion: Joan, jaitsi behera, eta igo gora zu eta Aaron zurekin, baina apaizak eta herria ez ditzatela behartu Jainkoagana igotzera, bestela Jaunak haietako batzuk suntsitu ditzake. Moises herrira jaitsi zen, eta hitz egin zien.

20

Eta Jaunak hitz egin zituen hitz hauek guztiak, esanez, ni naiz Jauna zure Jainkoa, zeinek atera zaituen Egiptoko lurretik, esklabotasuneko etxetik. Ez izango dituzu beste jainkorik ni izan ezik. Ez duzu egingo zeure buruarentzat idolorik, ezta inolako irudirik ere, ez goian zeruan dagoenaren, ez behean lurrean dagoenaren, ez lurpeko uretan dagoenaren. Ez diezu gurtuko haiei, ez eta ere ez diezu zerbitzuko haiei; ni bainaiz Jauna zure Jainkoa, Jainko zelotia, itzultzen aitaren bekatuak seme-alaben gainera, hirugarren eta laugarren belaunaldira arte ni gorroto nautenei, eta egiten errukia milakadetan ni maite nautenei, eta nire aginduak gordetzen dituztenei. Ez hartu alferrik zure Jainko Jaunaren izena, ez baititu garbitu zure Jainko Jaunak bere izena alferrik hartzen duena. Gogoratu sabbath-eguna santifikatzeko. Sei egunez lan egingo duzu, eta egingo dituzu zure lan guztiak. Zazpigarren egunean, ordea, sabata da zure Jainko Jaunarentzat; ez duzu egingo bertan inolako lanik zu, eta

zure semea, eta zure alaba, zure mutila, eta zure neska zerbitzaria, zure idia, eta zure zamari aberea, eta zure abere guztia, eta etorkina bizitzen zure artean. Sei egunetan, izan ere, Jaunak egin zituen zerua eta lurra eta itsasoa eta bertan dauden guztiak, eta zazpigarren egunean atseden hartu zuen; horregatik Jaunak bedeinatu zuen zazpigarren eguna eta santifikatu zuen hura. Ohoratzen zure aita eta zure ama, hala non ondo izan dakizun eta luzaro bizi ahal izateko lur on gainean, zeina zure Jainko Jaunak ematen dizun. Ez duzu adulteriorik egingo. Ez duzu lapurtuko. Ez hilko duzu. Ez duzu zure auzokoaren aurka testigantza faltsurik egingo. Ez duzu gura izango zure hurbilekoaren emaztea; ez duzu gura izango zure hurbilekoaren etxea, ez haren soroa, ez haren semea, ez haren neskamea, ez haren idia, ez haren abere zamaria, ez haren abere guztia, ez zure hurbilekoarena den guztia. Eta herri guztiak ahotsa ikusten zuen, eta suziriak, eta tronpetaren ahotsa, eta kea egiten zuen mendia; baina beldurturik, herri guztia urrutitik zutik egon zen. Eta Moisesi esan zioten: Zu hitz egin iezaguzu, eta Jainkoak ez biezagun hitz egin, hil ez gaitezen. Eta Moisesek haiei esaten die: Ausardia hartu, zuen probatzeko etorri baita Jainko zuengana, haren beldurra zuengan egon dadin, bekatu ez dezazuen. Herria urrutitik zutik zegoen, baina Moises sartu zen ilunberara, non Jainkoa zegoen. Jaunak Moisesi esan zion: hauek esango diezu Yakoben etxeari, eta iragarriko diezu Israelgo semeei: zuek ikusi duzue zerutik hitz egin dizuedala. Ez egingo dituzue zeuendako jainko zilarezkoak, eta jainko urrezkoak ez dituzue egingo zeuendako. Aldarea lurretik egingo didazue niri, eta sakrifizatuko dituzue haren gainean

zuen errekuntza-eskaintzak, eta zuen salbamen-eskaintzak, eta zuen ardiak, eta zuen txekorrak leku guztietan, non nire izena izendatuko dudan han, eta etorriko naiz zuengana, eta bendikatuko zaituztet. Baina harrizko aldarea egiten badidazu, ez dituzu haiek landutako harriekin eraikiko, zeren zure ezpata haien gainean bota baituzu, eta kutsatu egin dira. Ez zara igoko mailakatuetan nire aldare gainera, zure lotsagabetasuna agerian utzi ez dezazun haren gainean.

21

Eta hauek dira ordenantzak, zeintzuk haien aurrean jarriko dituzun. Baldin hebrear seme bat eskuratzen baduzu, sei urte zerbitzatuko dizu; baina zazpigarren urtean libre joango da, dohainik. Baldin berak bakarrik sartzen bada, bakarrik aterako da; baina baldin emakume batekin sartzen bada, bere emaztea ere aterako da. Eta baldin jauna ematen badio hari emazte bat, eta erditzen badio hari semeak edo alabak, emaztea eta haurrak bere jaunarenak izango dira, baina bera bakarrik aterako da. Baina erantzunez esango badu semeak, maite izan dut nire jauna, eta emaztea, eta haurrak, ez noa libre; bere jaunak eramango du hura Jainkoaren epaitegirantz, eta orduan eramango du hura atearen gainera zutoinaren gainera, eta bere jaunak zulatuko du belarria aizturarekin, eta zerbitzatuko dio betirako. Baldin norbaitek bere alaba zerbitzari gisa saltzen badu, ez du alde egingo emakume esklaboak egiten duten bezala. Baldin bere jaunak atsegin ez badu, edo berarekin

adostu zen bezala, eroskiko du hura, baina herri arrotz bati saltzeko ez da jaun, zeren hautsi egin zuen berarekin. Baina baldin semeari hitz ematen badio hura, alaben eskubidearen arabera egingo dio honi. Baina baldin beste bat hartzen badu beretzat, beharrezkoak eta janzkera eta beraren harremana ez dio kenduko. Baina baldin hiru hauek ez baditu egiten honi, dohainik aterako da, zilarra gabe. Baina baldin norbaitek norbait jotzen badu eta hiltzen bada, heriotzaz heriotzara eman bekio. Baina ez borondatez, baizik Jainkoak eman zuen bere eskuetara, emango dizut leku bat non hiltzaileak ihes egin dezakeen. Baldin baina norbaitek bere auzokoa iruzurrez hil nahian erasotzen badio eta ihes egiten badu, nire aldare-tik hartuko duzu hura hiltzeko. Bere aita edo bere ama jotzen duenak heriotzaz hil bekio. Bere aita edo bere amari gaizki hitz egiten diona heriotzaz hil egingo da. Norbaitek Israelgo semeetako bat lapurtzen badu, eta zapaldu ondoren saltzen badu, eta horretan aurkitua bada, heriotzaz hil bedi. Bi gizon elkarri iraindu badira, eta hurbilekoa harri batekin edo ukabilarekin jo badute, eta hil ez bada, baina ohean etzan bada, gizona jaiki eta kanpora makila batekin ibili bada, jo duenak errugabea izango da; baina haren alferrikakoa ordaindu beharko du, eta sendaketak. Eta norbaitek bere mutila edo bere neskamea zigor-makila batekin jotzen badu, eta haren eskuen azpian hiltzen bada, justiziagatik mendekua hartuko da. Baina egun bat edo bi bizirik irauten badu, ez bedi zigortua, zeren haren zilarra baita. Bi gizon borrokatzen badira, eta haurdun dagoen emakume bat jotzen badute, eta haren haurra irteten bada erabat eratuta ez dagoelarik, isuna ordainduko du;

emakumearen senarrak ezartzen duenaren arabera emango du duintasunarekin. Baina eratua badago, emango du arima arima ordez, begia begi ordez, hortz bat hortz ordez, esku bat esku ordez, oin bat oin ordez, erredura erredura ordez, zauri bat zauri ordez, ubeldura ubeldura ordez. Baldin norbaitek bere etxeko zerbitzariaren begia edo bere zerbitzariaren begia jotzen badu, eta itsutzen badu, haiek aske bidaliko ditu haien begiaren ordez. Baldin baina zerbitzariaren hortza, edo bere zerbitzari emakumearen hortza ateratzen badu, askeak bidaliko ditu haiek haien hortzaren ordez. Baina zezenak gizon bat edo emakume bat adarrez jotzen badu eta hiltzen bada, harriz harrikatu egingo da zezenak, eta ez da jango haren haragia; baina zezenaren jauna errugabe izango da. Baldin zezenak jotzen bazuen atzo baino lehen eta hirugarrena baino lehen, eta bere jabeari lekukotzen bazioten, eta hura kentzen ez bazuen, baina gizon bat edo emakume bat hiltzen badu, zezenak harrituta izango da, eta bere jabea ere hila izango da. Baina erreskateak ezartzen badizkiote, bere arimaren erreskateak emango ditu, ezartzen dizkiotena guztiak. Baina seme bat edo alaba bat adarkatzen badu, lege honen arabera egin behar diote hari. Baina zezenak umea edo neskame bat adarrez jotzen badu, hogeita hamar zilarrezko didrakma emango dio haien jabeari, eta zezenak harrikatu egingo da. Norbaitek zulo bat irekitzen badu edo zulo bat induskatzen badu, eta estaltzen ez badu hura, eta txekor bat edo asto bat erortzen bada han, zuloaren jabeak ordainduko du, zilarra emango dio haien jabeari; baina hila dagoena beretzat izango da. Eta norbaitaren zezenak auzokoarenaren zezena adarrez jo eta hil badu, bizirik dagoen

zezena salduko dute, eta haren zilarra banatuko dute, eta hildako zezena banatuko dute. Baldin baina ezagutzen bada zezena ukatzailea dela atzo baino lehen eta hirugarren eguna baino lehen, eta bere jaunari testigantza egin bazaio, eta ez badu hura kendu, zezen bat ordaindu beharko du zezenaren ordez, baina hila beretzat izango da. Baldin norbaitek txekorra edo ardia lapurtzen badu, eta hiltzen edo saltzen badu, bost txekor ordaindu beharko ditu txekorraren ordez, eta lau ardi ardiaren ordez.

22

Baldin baina lapurra zuloan aurkitu bada, eta jota hil bada, ez da beretzat hilketa. Baldin baina eguzkia altxatzen bada haren gainean, errua da, hila izango da truke; baldin baina ez badago hura, saldu bedi lapurretaren ordez. Baina baldin lapurtutako gauza utziko bada eta aurkitua izango bada bere eskuan, astotik ardira arte biziak, bikoitza ordainduko du. Baldin norbaitek soroa edo mahastia larretzen badu, eta bere aberea utziz beste soro bat larretzeko, ordaindu egingo du bere sorotik bere uztaren arabera; baldin eta soroa guztia larretzen badu, bere soroaren onena eta bere mahastiaren onena ordaindu egingo du. Baina irten den suak akantak aurkitzen baditu, eta larrainak edo burua edo zelaia erre baditu, ordaindu egingo du suak piztu duenak. Baldin norbaitek bere auzokideari zilarra edo ontziak zaintzeko ematen badizkio, eta hauek gizakiaren etxetik lapurtzen badira, lapurra aurkitzen bada, bikoitza ordaindu

beharko du. Baina lapurra aurkitzen ez bada, etxearen jauna Jainkoaren aurrean hurbiluko da, eta zinatuko du benetan ez duela gaizki jokatu hurbilaren gordailua osoaren gainean, esandako bidegabekeria guztien arabera, zezenkumeari buruz eta zamariari eta ardiari eta arropari eta erreklamatzen den galera guztiei buruz; zer edo zer den, Jainkoaren aurrean bion epaiketa etorriko da, eta Jainkoaren bidez harrapatua izan denak bikoitza ordainduko dio hurbilari. Baldin norbaitek eman badio hurbilari zama-abere bat edo txekor bat edo ardi bat edo edozein abere zaintzeko, eta hausten bada edo hiltzen bada edo gatibu bihurtzen bada, eta inork ez badaki, Jainkoaren zin bat egongo da bien artean, benetan berak ez duela gaizki jokatu erabat hurbilararen gordailuan; eta horrela bere jaunak onartuko du, eta ez du ordainduko. Baina lapurtua bada haren ondotik, ordainduko dio jabeari; baina piztiek harrapatua bada, eramango du hura ehizara, eta ez du ordainduko. Baldin norbaitek auzokoari eskatzen badio eta hautsi edo hil edo gatibu bihurtzen bada, baina jauna berarekin ez badago, ordaindu beharko du. Baina jauna berarekin badago, ez du ordaindu behar; baina langile alokatu bat bada, hori izango da bere soldataren ordez. Baldin baina norbaitek iruzur egiten badio ezkongabe den birjina bati, eta harekin lo egiten badu, dotearekin dotatu behar du hura bere emazte gisa. Baldin baina aitak ukatzen badu eta ez badu nahi bere alaba hari emazte gisa eman, zilarra ordainduko dio aitari, birjinen ezkontza-dohainaren araberakoa. Sorginariak ez dituzu bizirik utziko. Abere batekin lo egiten duen oro heriotzaz hilko dituzu. Jainkoei sakrifizatzen diena heriotzaz suntsitua izango da, Jaunari

bakarrik izan ezik. Eta arrotza ez duzue txarto tratatuko, ezta zapaldu ere, izan zineten arrotzak Egiptoko lurrean. Alandu guztia eta umezurtza ez dituzu txarto tratatuko. Baldin eta gaiztakeriaz mindu baduzue haiek, eta oihu egin eta niri dei egin badiote, entzunez entzungo dut haien ahotsa, eta haserre egingo naiz amorruz, eta hil egingo zaituztet ezpataz, eta zuen emazteak alargunak izango dira, eta zuen haurrak umezurtzak izango dira. Baldin eta zilarra mailegu badiozu zure ondoko anaia behartsuari, ez duzu hura premiatuko, ez diozu interesik jarriko. Eta baldin amaitzat hartzen baduzu hurbilaren jantzia, eguzkiaren sarrera aurretik itzuliko diozu hari; izan ere hau da haren estalkia, hau bakarrik da haren lotsagabekeriaren jantzia; zertan lo egingo du? Beraz, baldin niri oihu egiten badio, hura entzungo dut; errukitsua bainaiz. Jainkoei ez diezu gaizki hitz egingo, eta zure herriko agintariari ez diozu gaizki esango. Zure labearen eta doilaren lehen fruituak ez dituzu atzeratuko, zure semeen lehenbizikoak emango dizkidazu. Horrela egingo duzu zure txekorrarekin, zure ardiarekín eta zure zamari-aberearekin: zazpi egunez egongo da amaren ondoan, baina zortzigarren egunean niri emango diozu. Eta gizon santuak izango zarete niretzat, eta piztikeriak harrapatutako haragia ez jan; txakurrari bota ezazue hura.

23

Ez duzu onartuko entzute alferrik, ez duzu egingo akordiorik zuzengabearekin lekuko zuzengabe bihurtzeko. Ez egongo zara

gehiengoarekin gaiztakerian, ez zara batuko jendetzarekin gehiengoarekin aldentzeko epaia okertuz. Eta behartsuari ez diozu errukia izango epaiketan. Baldin topo egiten baduzu zure etsaiaren idiarekin edo haren zamari ibiltariarekin galdurik, itzuli eta itzuliko diozu hari. Baina baldin ikusten baduzu zure etsaiaren zama-aberea bere kargaren azpian eroria, ez duzu hura igaroko, baizik berarekin jasoko duzu. Ez duzu behartiarren epaia bihurritu haien epaiketan. Hitz bidegabe guztietatik urrundu behar zara, errugabea eta zuzena ez duzu hilko, eta gaiztoa ez duzu justifikatuko opariengatik. Eta opariak ez dituzu hartuko, opari batek ikusten dutenen begiak itsutzen baititu, eta hitz zuzenak hondatzen ditu. Eta arrotza ez duzue zapaldu, zuek baitakizue arrotzaren arima, zuek zeuk arrotzak baitzineten Egiptoko lurrean. Sei urtez ereingo duzu zure lurra, eta bilduko dituzu haren ekoizkinak. Zazpigarrean, ordea, barkamena egingo duzu eta utziko duzu hura, eta zure nazioko pobreek jango dute, eta geratzen direnak basatiak abereek jango dituzte; horrela egingo duzu zure mahastia eta zure olibondoa. Sei egunez egingo dituzu zure lanak, baina zazpigarren egunean atsedena, zure idia atsedendu dadin, eta zure zamari-aberea, eta zure neskatoaren semea eta arrotza freskagarri izan daitezen. Esan dizuedana guztia gorde ezazue, eta jainko besteen izena ez da gogoratuko, ezta zuen ahotik entzungo ere ez. Urtean hiru aldiz ospatu behar didazu. Azimoen festa zaindu egitea, zazpi egunez jan azimoak, hala nola agindu nizun zuri hilabete berrien denboraren arabera, zeren horretan atera baitzinan Egiptotik; ez zara agertuko nire aurrean hutsik. Eta uzta-lehen-fruituen jaia egingo duzu zure lanen, zure lurraldean ereiten

badituzu, eta amaierako jaia urtearen amaieran, zure lurraldeko zure lanen bilkuran. Urteko hiru alditan zure gizonezko guztiak zure Jainko Jaunaren aurrean ikusiko dira. Nazioak zure aurpegitik kanporatuko ditudalako eta zure mugak zabalduko ditudalako, ez duzu nire intsentsuko odola legamiaren gainean sakrifika, ezta nire jaiaren koipea goiz arte etzango ere. Zure lurreko lehen ekoizpenaren lehen fruituak Jauna zure Jainkoaren etxera ekarriko dituzu; ez duzu bildotsik egosiko bere amaren esnean. Eta hara, nire mezularia bidaltzen dut zure aurrean, bidean zaintzeko eta prestatu dizudan lurrera sartzeko. Kontuz izan zeure buruarekin, eta entzun hari, eta ez desobeditu hari, ez baitu atzeratuko zu, nire izena baitago haren gainean. Baldin entzutez entzuten baduzue nire ahotsa, eta egiten baduzu nik zuri agintzen dizkizudan guztiak, eta zaintzen baduzue nire ituna, nire herri berezia izango zarete nazio guztien artetik, nirea baita lur guztia; zuek, ordea, nire erresuma apaizgoa izango zarete, eta nazio santua. Hitz hauek esango dizkiezu Israelgo semeei. Baldin entzutez entzuten baduzue nire ahotsa, eta egiten baduzue nik zuri esaten dizkizudan guztiak, etsai izango natzaie zure etsaiei, eta aurka egingo diet zuri aurka daudenei. Joango da nire mezularia zure buruzagi, eta ekarriko zaitu amorrearrengana, hetearrengana, perizzearrengana, kanaandarrengana, gergesearrengana, hivearrengana eta jebusearrengana, eta suntsituko ditut haiek. Ez dituzu guretsiko haien jainkoei, ez eta zerbitzatuko ere haiei, ez egingo duzu haien egintzen arabera, baina eraitsiz eraitsiko dituzu, eta hautsiz hautsi egingo dituzu haien zutabeak. Eta zure Jainko Jaunari zerbitzatuko diozu, eta zure ogia, zure ardoa eta

zure ura bendekatuko ditut, eta gaixotasuna zuengandik urrutiratuko dut. Ez da izango antzua, ez eta umegabea ere zure lurraldearen gainean; zure egunen kopurua betetzen beteko dut. Eta nire beldurra bidaliko dut zure aurretik, eta izutu egingo ditut zu sartzen zaren nazio guztiak, eta zure etsai guztiak iheslari bihurtuko ditut. Eta zure aurretik liztorrak bidaliko ditut, eta Amorrearrak, Hivitarrak, Kanaandarrak eta Hititarrak kanporatuko dituzu zugandik. Ez ditut kanporatuko haiek urte batean, lurra hutsik gera ez dadin, eta lurreko pizti asko zure gainean bihur ez daitezen. Pixkanaka botatzen ditut haiek zure aurretik, hazkuntza egin eta lurra heredatu arte. Eta zure mugak jarriko ditut itsaso gorritik Filistearren itsasora arte, eta basamortutik Eufrates ibai handira arte, eta zuen eskuetan emango ditut lurrean bizi direnak, eta haiek zure aurretik botatuko ditut. Ez egingo duzu itun bat haiekin eta haien jainkoekin. Eta ez dira kokatuko zure lurrean, zu niri aurka bekatu egin ez dezazun, zeren, baldin haien jainkoak zerbitzatzen badituzu, hauek tropezu izango baitzaizkizu.

24

Eta Moisesi esan zion: Igo Jaunarengana zu eta Aaron, eta Nadab, eta Abiud, eta Israelgo zaharretako hirurogeita hamar, eta urrutitik gurutuko diote Jaunari. Eta Moises bakarrik hurbilduko da Jainkoagana, baina beraiek ez dira hurbilduko, eta herria ez da haiekin batera igoko. Moises sartu zen, eta herriari Jainkoaren hitz guztiak eta estatutu guztiak kontatu

zizkion. Herri osoak ahots batez erantzun zuen, esanez: Jaunak hitz egin dituen hitz guztiak egingo ditugu eta entzungo ditugu. Eta Moisesek Jaunaren hitz guztiak idatzi zituen, eta goiz jaiki ondoren, Moisesek aldare bat eraiki zuen mendiaren azpian, eta hamabi harri Israelgo hamabi tribuetarako. Eta Israelgo semeen gazte gizonak bidali zituen, eta erre-eskaintzak eskaini zituzten, eta salbamenezko sakrifizio gisa txekorrak sakrifika zizkioten Jainkoari. Moisesek odolaren erdia hartu eta ontzietara isuri zuen, eta odolaren erdia aldare aldera isuri zuen. Eta itunaren liburua hartu ondoren, herriaren belarrietara irakurri zuen, eta esan zuten: Jaunak hitz egin duen guztia egingo dugu eta entzungo dugu. Moisesek odola hartu eta herriari zintzilikatu zion, eta esan zuen: Hara Jaunak zuekin egin duen itunaren odola, hitz hauei guztiei buruz. Eta Moises eta Aaron, eta Nadab, eta Abiud, eta Israelgo auzapezgoko hirurogeita hamar igo ziren. Eta ikusi nuen lekua non zutik zegoen Israelgo Jainkoa; eta haren oinpean zeudenak, zafiro-adreiluen lana bezala, eta zeruko firmamentuaren itxura bezala garbitasunean. Eta Israelgo hautatuen artean ez zen bat ere hil, eta Jainkoaren lekuan agertu ziren, eta jan eta edan zuten. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Igo niri mendirantz, eta egon han, eta emango dizkizut harrizko taulak, legea eta aginduak, haiei legegintza egiteko idatzi nituenak. Eta jaiki ondoren, Moises eta haren ondoan zegoen Josue Jainkoaren mendira igo ziren. Eta adinekoenei esan zieten: Isilik egon hemen, itzuli arte zuentzat, eta ikusi, Aaron eta Hur zuekin daude. Baldin norbaitek epaiketa bat izaten badu, hurbildu bitez haientzat. Eta Moises eta Josue mendira igo ziren, eta hodei batek mendia estali zuen.

Eta Jainkoaren aintza Sinai mendiaren gainera jaitsi zen, eta hodeiak sei egunez estali zuen hura, eta Jaunak Moises deitu zuen zazpigarren egunean hodeiaren erdialdetik. Eta Jaunaren aintzaren itxura, sua kiskaltzen bezala mendiaren gailurrean, Israelgo semeen aurrean. Eta Moises hodeiaren erdira sartu zen, eta mendira igo zen, eta han mendian berrogei egun eta berrogei gau egon zen.

25

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi, esanez, esan Israelgo semeei, eta hartu lehen fruituak guztien artean, zeinen bihotzari ongi iruditzen zaion, eta hartuko dituzue nire lehen fruituak. Eta hau da lehen fruitua, zein hartuko duzuen haietatik: urrea, eta zilarra, eta brontzea, eta jaziontoa, eta purpura, eta eskarlata bikoitza, eta lino fina bihurritua, eta ahuntz ileak, eta ardiume larruak gorriz tindatuak, eta larru urdinak, eta egur ustelezina, eta Sardioko harriak, eta harriak grabaturako efoderako, eta soineko luzerako. Eta santutegia egingo didazu, eta zuen artean agertuko naiz. Eta niri egingo diozu mendian erakusten dizudan guztien arabera, tabernakuluaren ereduaren arabera eta haren ontzi guztien ereduaren arabera; horrela egingo duzu. Eta testigantzaren kutxa egingo duzu egur ustelezinetatik, bi besoko eta erdiko luzera, besoko eta erdiko zabalera, eta besoko eta erdiko altuera. Eta urre garbiaz estali egingo duzu hura barrutik eta kanpotik, eta urrezko ertz kiribilduta egingo dituzu inguruan. Eta honentzat lau eraztun urrezkoak egingo dituzu,

eta lau aldeen gainean jarriko dituzu, bi eraztun alde batean eta bi eraztun bigarren aldean. Egingo dituzu eramateko makilak zur ustelezinez, eta urreztuko dituzu haiek urreaz; Eta sartuko dituzu eramateko makilak kutxaren aldeetan dauden eraztunetan, kutxa haiekin altxatzeko. Itxasontziaren eraztuneetan egongo dira hagak mugitu gabe. Eta arkuan barruan jarriko dituzu lekukotasunak, emango dizkizudanak. Eta erruki-eserleku bat egingo duzu, urre garbiaren estalkia, bi beso eta erdiko luzera, eta beso eta erdiko zabalera. Eta bi kerubin urre takolatuko egingo dituzu, eta jarriko dituzu haiek propitziategiaren bi aldeetatik. Kerub bat alde honetatik egingo da, eta kerub bat propitziatorio-aren bigarren aldetik, eta bi kerubimak bi aldeen gainean egingo dituzu. Kerubinak hegalak goitik luzatuz egongo dira, beren hegalez propitziatorio-aren gainean itzal eginez, eta haien aurpegiak elkarren aurka, propitziatorio-rantz egongo dira kerubinen aurpegiak. Eta propitziatorio hori kutxaren gainean jarriko duzu goitik, eta kutxaren barruan sartuko dituzu testigantzak, zeinek emango dizkizudan. Eta handik ezagutua izango naiz zuretzat, eta hitz egingo dizut propitziatorio-aren gainetik, lekukotasunaren kutxaren gainean dauden bi kerubinen artean, eta Israel-en semeei buruz zuri agintzen dizkizudan gauza guztien arabera. Eta urre garbiaren mahai urrezko bat egingo duzu, bi besoko luzera, beso bateko zabalera, eta beso eta erdiko altuera. Eta egingo dituzu haren inguruan bihurritako uhin urrezkoak; eta egingo diozu haren inguruan palma baten ertza; Eta egingo diozu ertzari inguruan bihurritako uhin txikia. Eta lau urrezko eraztun egingo dituzu, eta lau eraztun horiek haren oinetako lau

zatien gainean jarriko dituzu, koroiaren azpian. Eta eraztunak hilkutxak izango dira eramateko makilentzat, mahaia haietan jasotzeko. Eta hankak egingo dituzu zur usteldezinaz, eta urreztatu egingo dituzu haiek urre garbiz, eta mahaia haiekin jasoko da. Eta egingo dituzu haren platerak, eta intsentsarioak, eta libazio ontziak, eta kopak, zeinetan isuriko baituzu, urre garbitik egingo dituzu haiek. Eta presentziako ogiak mahai gainean jarriko dituzu nire aurrean etengabe. Eta urre garbitik kandelabro bat egingo duzu, mailukatu egingo duzu kandelabro hori, haren zurtoinak, eta adarrak, eta ontziak, eta noduak, eta liriak hartatik izango dira. Sei adar kanabera ateratzen ziren alboetatik, hiru kanabera kandelabruaren alde batetik, eta hiru kanabera kandelabruaren bigarren aldetik. Eta hiru katilu grabatuta almendra formakoak, adar batean bola bat eta lilia, horrela kandelabrutik irteten diren sei adarretan. Eta kandelabruan lau ontzi grabatu almendra formakoak, adar bakarrean bulboak eta bere lirioak. Bola bat bi hodi txikien azpian bertatik, eta bola bat lau hodi txikien azpian bertatik, horrela kandelabritik ateratzen diren sei hodi txikientzat, eta kandelabrian lau ontzi almendra formakoak grabatuta. Bularrak eta adarrak bertatik izan bitez, osoa landurik urre garbi batetik. Eta haren zazpi argileak egingo dituzu, eta argileak jarriko dituzu, eta aurpegi batetik argituko dute. Eta haren intsentsarioa eta haren oinarriak urre garbitik egingo dituzu. Ontzi hauek guztiak urre garbiaren talentu bat ziren. Ikus, mendian erakutsi zaizun ereduaren arabera egingo duzu.

26

Eta denda egingo duzu hamar gortinekin lino fin bihurritik, eta urdinez, eta morez, eta eskarlataz bihurrituz; kerubinak lan ehunduz egingo dituzu haiek. Gortina baten luzera hogeita zortzi ukondo izango da, eta zabalera lau ukondo; gortina guztiek neurri bera izango dute. Bost oihal elkarri eutsita egongo dira, bata besteari lotuta, eta beste bost oihal ere elkarrekin lotuta egongo dira, bata besteari lotuta. Eta haientzat begizulo urdinak egingo dituzu oihal baten ertzean, alde batetik batasunera, eta horrela egingo duzu kanpoko oihalaren ertzean, bigarren batasunari begira Berrogeita hamar begizko egingo dituzu gortina batean, eta berrogeita hamar begizko egingo dituzu gortinaren zatiaren ertzean bigarrenaren batasunaren arabera, aurrez aurre elkarri dagozkienak, bakoitzean. Eta berrogeita hamar eraztun urrezko egingo dituzu, eta oihalak elkarri lotuko dizkiezu eraztunez, eta tabernakulu bat izango da. Eta ilezko larruak egingo dituzu estalkia gisa tendaren gainean, hamaika larru egingo dituzu. Azal bataren luzera hogeita hamar beso izango da, eta azal bataren zabalera lau beso, neurri bera izango da hamaika azalentzat. Eta bost larrua elkarrekin batuko dituzu, eta sei larrua elkarrekin batuko dituzu, eta seigarren larrua bikoiztuko duzu tentaren aurreko aldean. Eta berrogeita hamar begizulo egingo dituzu larruzko oihal bataren ertzean, erdian, junturaren arabera, eta berrogeita hamar begizulo egingo dituzu bigarren larruzko oihalarekin lotzen den ertzean. Eta berrogeita hamar brontzezko eraztun egingo dituzu, eta

eraztunak begietatik batuko dituzu, eta larrukiak batuko dituzu, eta bat izango da. Eta tabernakuluaren larruzaletan gehiegizko dena azpian jarriko duzu, geratzen den larruzalaren erdia tabernakuluaren larruzalen gehiegizko horretan estaliko duzu, tabernakuluaren atzean estaliko duzu. Ukondo bat alde honetatik, eta ukondo bat alde hartatik, itxuratokiaren larruazalen luzeratik gainditik dagoen zatitik, itxuratokiaren alboetan estaltzen egongo da, alde honetatik eta alde hartatik, estali dezan. Eta egingo duzu estalkia tentarentzat ahari-larru gorriz tindatuak, eta estalki larru urdinak gainean. Eta dendaren zutabeak egur ustelezinetatik egingo dituzu. Hamar besoko zutabe bat egingo duzu, eta beso bat eta erdiko zabalera izango du zutabe bakar horrek. Bi ziri zutabe bati, bat besteari dagokion, horrela egingo diezu zutabe guztiei tabernakuluaren. Eta dendarako zutabeak egingo dituzu, hogei zutabe ipar alderantz. Eta berrogei oinarri zilarrezko egingo dituzu hogei zutabeentzat, bi oinarri zutabe bakoitzeko bere bi aldeetarako, eta bi oinarri zutabe bakoitzeko bere bi aldeetarako. Eta albo bigarrena hegoaldera, hogei zutabe, eta berrogei oinarri zilarrezkoak haien, bi oinarri zutabe bakoitzari bere bi aldeetan, eta bi oinarri zutabe bakoitzari bere bi aldeetan. Eta tenplaren atzealdetik itsasorantz dagoen aldean sei zutabe egingo dituzu. Eta bi zutabe egingo dituzu tabernakuluaren atzeko ertzetan. Eta berdin izango da behetik, haren arabera berdinak izango dira buruetarik bilera batera, horrela egingo duzu bi ertzei, berdinak izan bitez. Eta zortzi zutabe izango dira, eta haien oinarri zilarrezkoak hamasei, bi oinarri zutabe bakoitzari bere atal bietarako, eta bi oinarri zutabe bakoitzari. Eta egingo dituzu

barrak egur ustelezinetatik; bost dendaren alde bateko zutabearentzat, eta bost barra dendaren bigarren aldeko zutabearentzat, eta bost barra dendaren itsasorantz dagoen atzeko aldeko zutabearentzat. Eta erdiko barra, zutabeen artean, alde batetik beste aldera hedatu bedi. Eta zutabeak urrez estaliko dituzu, eta eraztunak urrezkoak egingo dituzu, horietan barrak sartuko dituzula, eta barrak urrez estaliko dituzu. Eta denda jasoko duzu mendian zuri erakutsi zaizun formaren arabera. Eta oihala egingo duzu urdinetik, purpuratik, eskarlata bihurritik eta liho mehetik ehunetik; lan ehuna egingo duzu hura kerubimekin. Eta hura lau zutabe ustelezinaren gainean jarriko duzu, urrez estaliak, eta haien kapitelak urrezkoak izango dira, eta haien lau oinarriak zilarrezkoak. Eta oihala zutabeen gainean jarriko duzu, eta han, oihalaren barrualdera, lekukotasunaren arkua ekarriko duzu, eta oihalak santua eta santuen santua bereiziko dizkizue. Eta oihalarekin estaliko duzu lekukotasunaren kutxa Santu-Santuan. Eta mahaia oihalaren kanpoaldean jarriko duzu, eta kandelabrua mahaiaren aurrez aurre jarriko duzu dendaren hego aldeko zatian, eta mahaia dendaren ipar aldeko zatian jarriko duzu. Eta tabernakulu-atearen estalkia egingo duzu urdin, purpura eta eskarlata bihurrituekin, eta liho fin bihurrituekin, jositakoaren lana. Eta beloarentzat bost zutabe egingo dituzu, eta urrez estalduko dituzu, eta haien kapitelak urrezkoak izango dira, eta haientzat bost oinarri brontezko igurtzi egingo dituzu.

27

Eta usteldezineko zuretatik aldare bat egingo duzu, bost ukondoko luzera eta bost ukondoko zabalera, aldarea karratu izango da, eta hiru ukondoko altuera izango du. Eta lau ertzetan adarrak egingo dituzu, bertatik izango dira adarrak, eta brontzearekin estaliko dituzu haiek. Eta aldareari koroa bat egingo diozu, eta haren estalkia, eta haren ontziak, eta haren haragi-kakoak, eta haren intsentsarioa; eta haren ontzi guztiak brontzezkoak egingo dituzu. Eta brontzezkoa den sareta bat egingo diozu, sare-lanez egina, eta saretari lau brontze-eraztun egingo dizkiozu, lau aldeen azpian. Eta jarriko dituzu haiek aldarearen saretaren azpian behetik, eta sareta aldarearen erdira arte egongo da. Eta aldareari hagatxoak egingo dituzu egur usteldezinetatik, eta haiek brontzez estaliko dituzu. Eta makila eramatekoak eraztunetara sartuko dituzu, eta makila eramatekoak aldarearen alboko aldeetan egon bitez hura jasotzen denean. Hutsune joskaezinik egingo duzu hura, mendian zuri erakutsi zaizunaren arabera, horrela egingo duzu hura. Eta dendarako patioa egingo duzu, hego aldera, patioko oihalak lino fin bihurritik, ehun besoko luzerakoak alde bakarrean. Eta haien zutabeak hogei, eta haien oinarriak hogei brontzezkoak, eta haien eraztunak eta euskarriak zilarrezkoak. Horrela, ekialderantz begira dagoen aldean, oihalak ehun ukondoko luzerakoak ziren, eta haien hogei zutabe, eta haien hogei oinarri brontzezko, eta zutabeen eraztunak eta euskarriak, eta haien oinarriak zilarrez estaliak. Baina patioaren zabalera itsasoaren aldekoa berrogeita hamar besokoa izango da, haien zutabeak hamar, eta haien oinarriak hamar. Eta patioa-ren zabalera hego-aldera: oihalak berrogeita

hamar ukondokoak, haien zutabeak hamar, eta haien oinarriak hamar. Eta hamabost ukondoko altuera oihalena alde batean, haien zutabeak hiru, eta haien oinarriak hiru. Eta bigarren alboan hamabost besoko oihalen altuera, haien hiru zutabe, eta haien hiru oinarri. Eta atariko ateari estalkia, hogei ukondoko altuera urdinetik, purpuratik, eskarlata bihurritik eta lino fin bihurritik jostunaren lanarekin, haien zutabeak lau eta haien oinarriak lau. Patioko zutabe guztiak inguruan zilarrez estaliak, eta haien kapitelak zilarrezkoak, eta haien oinarriak brontzezkoak. Baina kortearena luzera ehun gainean ehun, eta zabalera berrogeita hamar gainean berrogeita hamar, eta altuera bost beso lino mehe bihurritutik, eta haien oinarriak brontzezkoak. Eta eraikuntza guztia eta tresna guztiak eta kortearen zingira-zehatzak brontzezkoak dira. Eta zu agindu Israelgo semeei, eta har dezatela zuretzat olioa olibondoetatik hondakinik gabea garbia jota argirako erre, sua eman dakion kandelari etengabe lekukotasunaren dendan; itunaren gaineko oihalaren kanpoaldean erreko dute hura Aaron eta haren semeek arratsaldetik goizera arte, Jaunaren aurrean, lege betikoa zuen belaunaldietarako Israelgo semeen aldetik.

28

Eta zu hurbildu zeure buruari Aaron anaia eta bere semeak, eta Israelgo semeengandik, niri apaiz gisa zerbitzatzeko: Aaron, eta Nadab, eta Abihu, eta Eleazar, eta Ithamar, Aaronen semeak. Eta Aaron zure anaiarentzat soineko santu bat egingo duzu,

ohorerako eta gloriarako. Eta zu hitz egin jakinduria-gogamenean jakintsu guztiei, zeinek bete nituen jakinduria-espirituaz eta pertzepzioz, eta egingo dute Aaronen soineko santua gauza santurako, zeinetan apaiz egingo didan. Eta hauek dira egingo dituzten soinekoak: bularrekoa, sorbalda-pieza, soineko luzea, tunika ehuna, turbana eta gerrikoa. Aaron eta bere semeentzat soineko santuak egingo dituzte, niri apaiz gisa zerbitzatzeko. Eta beraiek hartuko dute urrea, jakintoaren kolorea, purpura, eskarlata eta liho fina. Eta sorbalda-pieza egingo dute liho fin bihurritik, ehule-aren lan ehundua. Bi sorbalda-pieza bat bestera lotzen izango dira hari, bi aldeetan doituak. Eta sorbalda-piezen gainean dagoen ehuna, haren egiteko moduaren arabera, urre garbitik, urdinetik, purpuratik, eskarlata bihurritutik eta lino fin bihurritutik egina izango da. Eta bi harri esmeraldazko hartuko dituzu, eta Israelgo semeen izenak grabatuko dituzu haien gainean. Sei izen harri baten gainean, eta gainerako sei izenak bigarren harriaren gainean, haien belaunaldien arabera. Harri-lantzeko artearen lana, zigiluaren grabatua: bi harriak grabatuko dituzu Israelgo semeen izenekin. Eta bi harriak efodaren sorbaldetan jarriko dituzu, harriak oroigarriak dira Israelgo seme-alabentzat, eta Aaronek Israelgo seme-alaben izenak Jaunaren aurrean bere bi sorbaldetan eramango ditu, haien oroigarri gisa. Eta sorbaldetakoak egingo dituzu urre garbitik. Eta bi kate ezpaindunak egingo dituzu urre garbiz, loretan nahastuak, ehidura lana, eta kate ezpaindunak txirituak jarriko dituzu sorbalda-piezetan, haien sorbalda-piezen aurrealdean. Eta epaiketen bularrekoa egingo duzu, lan brodatua, efodaren

erritmoaren arabera egingo duzu hura urretik, eta urdinetik, eta purpuratik, eta eskarlata bihurrituatik, eta lino fin bihurrituatik. Egingo duzu hura karratua, bikoitza izango da, ahapaldi bateko luzera izango du, eta ahapaldi bateko zabalera. Eta berari ehun harriz ezarria ehunduko diozu lau lerroan; harrien lerroa izango da: sardioa, topazioa eta esmeraldaa, lehen lerroa. Eta bigarren errenkada, karbunkulu, zafiro eta jaspea. Eta hirugarren errenkada, ligurioa, agata, ametista. Eta laugarren lerroa, krisolito, eta berilo, eta onix, urrearekin estaliak, urrearekin lotuak, izan bitez haien lerroaren arabera. Eta harriak Israelgo semeen izenetatik hamabi izan bitez, haien izenen arabera, zigiluen grabakoak; bakoitza bere izenaren arabera izan bitez hamabi tributzat. Eta orakuluaren gainean urre garbitik egindako krosoak egingo dituzu elkarrekin txirikordatuak, katearen antzeko lana. Eta Aaron-ek Israelgo semeen izenak hartuko ditu epaiketaren pektoralean, bularraren gainean, santutegiara sartzen denean, Jainkoaren aurrean oroigarri gisa. Eta agerpena eta egia jarriko dituzu epaiketaren pektoralaren gainean, eta Aaronen bularraren gainean egongo da, Jaunaren aurrean santutegiaren barruan sartzen denean, eta Aaronek Israelgo semeen epaiketak bularraren gainean eramango ditu Jaunaren aurrean etengabe. Eta azpijantzi luze oso urdin bat egingo duzu. Eta irekidura haren erdian egongo da, ertza duela inguruan irekiduraren, ehunduraren lana, lotura elkarrekin ehundua hartatik, apurtu ez dadin. Eta egingo dituzu tunikaren ertzaren azpian behetik, loratzen ari den mingranaren antzera, mingrana txikiak urdinetik eta purpuratik eta eskarlata bihurritik eta lino mehea

bihurritik, tunikaren ertzaren azpian inguruan; forma bereko mingrana txiki urrezkoak eta kanpaiak hauen artean inguru osoan. Granadu txiki urrezko artean kanpai bat, eta loreduna tunikaren ertzaren gainean inguruan; Eta izango da Aaron zerbitzatzen ari denean entzugarri haren ahotsa, sartzen denean santuaren barrura Jaunaren aurrean, eta irteten denean, hil ez dadin. Eta urrezko plaka garbi bat egingo duzu, eta horretan zigiluaren grabaketa moduan grabatuko duzu: Jaunaren Santutegia. Eta jarriko duzu hura urdina bihurrituan gainean, eta burukoan egongo da, burukoa aurrealdean egongo da. Eta Aaronen kopetan izango da, eta Aaronek kenduko ditu gauza santuen bekatuak, Israelgo semeek santifinkatuko dituzten guztiak, haien gauza santuen dohain guztienak, eta Aaronen kopetan etengabe egongo da, haiei Jaunaren aurrean onartua. Eta tunikaren apainduak linu finatik izango dira, eta turbante bat egingo duzu linu finatik, eta gerrikoa egingo duzu, josketa-lana. Eta Aaronen semeentzat tunikak eta gerrikoak egingo dituzu, eta turbantak egingo dizkiezu ohorerako eta gloriarako. Eta jantziko dituzu haiek Aaron zure anaia, eta bere semeak berarekin, eta gantzatuko dituzu haiek, eta beteko dituzu haien eskuak, eta santifikatuko dituzu haiek, apaiz gisa zerbitzatu diezadaten. Eta liho-prakak egingo dizkiezu haiei, haien gorputzaren lotsagabetasuna estaltzeko; gerritik izterretara iritsiko dira. Eta Aaronek izango ditu haiek eta bere semeek, lekukotasunaren dendara sartzen direnean, edo santuaren aldarearen aurrean zerbitzatzera hurbiltzen direnean, eta ez dute beren buruengana bekatua ekarriko, hil ez daitezen, legezko betikoa berarentzat, eta bere haziarentzat

berarekin.

29

Eta hauek dira, zeintzuk egingo dituzun haientzat: santutu egingo dituzu haiek, hala non apaiz gisa zerbitzatu niri; hartuko duzu ordea txekor bat behietatik, eta ahari zikirkinik gabeak bi, eta ogi legamiadunak nahasiak olioarekin, eta opil legamiadunak gantzutuak olioarekin; irin fina garitik egingo dituzu haiek. Eta saskia batean jarriko dituzu, eta saskiarekin batera eskainiko dituzu, baita txahala eta bi ahariak ere. Eta Aaron eta bere semeak ekarriko dituzu lekukotasunaren tabernakutuaren atetara, eta garbitu egingo dituzu haiek urez. Eta soingainekoak hartu ondoren, jantziko duzu zure anaia Aaron tunika luzearekin, sorbalda-piezarekin eta bular-piezarekin, eta lotuko duzu berari bular-pieza sorbalda-piezari. Eta turbantea bere buruan jarriko duzu, eta plaka santua turbantean jarriko duzu. Eta gantzutze-olioa hartuko duzu, eta hura haren buruan isuriko duzu, eta hura gantzutuko duzu. Eta bere semeak ekarriko dituzu eta tunikak jantziko dizkiezu. Eta gerrikoak haiekin gerrikatu egingo dituzu, eta turbanteak haiei inguruan jarriko dizkiezu, eta apaizgoa niri betiko haiei izango da, eta Aaronen eskuak kontsagratuko dituzu, eta bere semeen eskuak. Eta txahala ekarriko duzu lekukotasunaren tabernakulu-ateetan, eta Aaronek eta haren semeek beren eskuak jarriko dituzte txahalaren buruaren gainean, Jaunaren aurrean, lekukotasunaren tabernakulu-ateen ondoan. Eta

txekorra hil egingo duzu Jaunaren aurrean, lekukotasunaren tabernakuluaren ateen ondoan. Eta txahalaren odola hartuko duzu, eta aldarearen adarren gainean jarriko duzu zure hatzarekin, baina gainerako odol guztia aldarearen oinarriaren ondoan isuriko duzu. Eta hartuko duzu sabelaren gaineko gantz guztia, eta gibeleko lobulua, eta bi giltzurrunak, eta haien gaineko gantza, eta jarriko duzu aldarearen gainean. Txahalaren haragiak, azala eta gorozkia, ordea, kanpamentutik kanpo suz erreko dituzu, bekatu-eskaintza baita. Eta ahari bat hartuko duzu, eta Aaronek eta bere semeek beren eskuak jarriko dituzte ahariaren buruaren gainean. Eta hura hil egingo duzu, eta odola hartuta, aldarearen inguruan isuriko duzu. Eta aharira bitan ebakiko duzu gorputz-atalei dagokienez, eta garbitu egingo dituzu barruko organoak eta oinak urarekin, eta jarriko dituzu bi zatien gainean buruarekin batera. Eta aharia osorik aldarearen gainean eskainiko duzu, Jaunari errekuntza, usain gozoko lurrun gisa; Jaunari intsentsua da. Eta bigarren aharia hartuko duzu, eta Aaronek eta bere semeek beren eskuak ahariaren buruaren gainean jarriko dituzte. Eta hiltuko duzu hura, eta hartuko duzu haren odola, eta jarriko duzu Aaronen eskuineko belarriko lobuluaren gainean, eta eskuineko eskuaren muturren gainean, eta eskuineko oinaren muturren gainean, eta haren semeen eskuineko belarrietako lobuluen gainean, eta haien eskuineko eskuen muturren gainean, eta haien eskuineko oinen muturren gainean. Eta hartuko duzu odola aldaretik, eta gantzutze-oliotik, eta ihintziko duzu Aaronen gainean eta haren soinekoaren gainean, eta haren semeen gainean eta haren semeen soinekoen gainean harekin

batera, eta santu egingo da bera eta haren soinekoa, eta haren semeak eta haren semeen soinekoak harekin batera, baina ahariaren odola isuriko duzu aldarearen inguruan. Eta hartuko duzu arikeratik bere koipea, eta sabela estaltzen duen koipea, eta gibelaren lobuloa, eta bi giltzurrunak, eta haien gaineko koipea, eta eskuineko besoa, izan ere hau osotasuna da. Eta ogi bat oliotik, eta opil lau bat azimo-kanastotik, Jaunaren aurrean jarritakotik. Eta guztiak Aaronen eskuetan jarriko dituzu, eta bere semeen eskuetan, eta haiek eskaintza gisa bereiziko dituzu Jaunaren aurrean. Eta hartuko dituzu haiek haien eskuetatik, eta eskainiko dituzu errekuntza osoaren aldarearen gainean, usain gozoko usain gisa Jaunaren aurrean; eskaintza da Jaunari. Eta hartuko duzu bularrekoa konsekrazioaren ahariaren, hori Aaronen da, eta bereiziko duzu hura eskaintza gisa Jaunaren aurrean, eta zure zatia izango da. Eta santutu beharko duzu eskaintza den bular-pieza, eta kentzeko eskaintzaren besoa, zeina bereizita dagoen, eta zeina kendu den kontsekrazioaren aharitik, Aaronen eta bere semeen eskutik. Eta Aaroni eta bere semeei legezko betikoa izango da Israelgo semeen artean, aparteko eskaintza baita hau, eta eskaintza izango da Israelgo semeen artean, Israelgo semeen salbamenezko sakrifizioetarik, eskaintza Jaunari. Eta Aaronen soineko santua bere semeen eskura egongo da haren ondoren, haiek bertan gantzutuak izateko eta haien eskuak konsagratzeko. Zazpi egunez jarriko ditu haiek haren ordezko apaizak haren semeetatik, zeina sartuko den lekukotasunaren dendan santuetan zerbitzatzeko. Eta konsekrazioaren aharia hartuko duzu, eta haragia leku santu batean egosiiko duzu. Eta Aaron eta bere semeek jango

dute ahari-aren haragia, eta saskian dauden ogiak, lekukotasunaren dendaren ateen ondoan. Jango dituzte haiek zeinetan santifikatu ziren haietan, haien eskuak osatzeko, haiek santifikatzeko, eta atzerritarrak ez du jango haietatik, zeren santuak baitira. Baldin baina sakrifizioa-ren osatze-aren haragi-etatik eta ogi-etatik goiz arte zerbait geratuko bada, erreko dituzu gainerakoak su-arekin; ez da jango, santutegia baita. Eta Aaron eta bere semeei egingo diezu horrela, agindu nizun guztien arabera; zazpi egunez osatuko dituzu haien eskuak. Eta bekatuaren bekordoa egingo duzu garbiketaren egunean, eta aldarea garbitu egingo duzu zu hura santifikatzean gainean, eta gantzutu egingo duzu hura santifikatzeko. Zazpi egunez garbitu behar duzu aldarea eta konsagratu behar duzu hura, eta aldarea santuen santua izango da; aldarea ukitzen duen oro santutu egingo da. Eta hauek dira aldarearen gainean egingo dituzunak: urteko bi bildots akatsik gabeak egunero aldarearen gainean etengabe, eskaintza etengabekoa. Bildots bat goizean egingo duzu, eta bigarren bildotsa arratsaldean egingo duzu. Eta irin finaren hamarren bat nahasita olio jotuan, hin-aren laurdenean, eta ardoaren edari-eskaintza, hin-aren laurdena, bildots bakarrari. Eta bigarren bildotsa egingo duzu arratsaldean, goizeko sakrifizioaren arabera, eta haren edalontziaren arabera; egingo duzu usain gozoko lurrun eskaintza Jaunari, etengabeko sakrifizio zuen belaunaldietarako, lekukotasunaren dendan atean Jaunaren aurrean, non ezagutaraziko naizen zuri handik, hitz egiteko zuri. Eta han Israelgo semeei ezarriko diet, eta nire glorian santifikatua izango naiz. Eta testigantzaren tenda santuifikatuko dut, eta aldarea, eta Aaron eta bere semeak

santuifikatuko ditut niri apaiz gisa zerbitzatzeko. Eta Israelgo seme-en artean deitua izango naiz, eta haien Jainkoa izango naiz. Eta jakingo dute ni Jauna naizela, haien Jainkoa, haiek Egiptoko lurretik atera nituena, haien artean deitua izateko eta haien Jainko izateko.

30

Eta intsentsuzko aldare bat egingo duzu zur ustelezinetatik. Eta hura egingo duzu ukondo bat luze, eta ukondo bat zabal, karratu izango da, eta bi ukondo garai, eta bertatik izango dira bere adarrak. Eta urre garbiz estaliko duzu haren sareta, eta haren hormak inguruan, eta haren adarrak, eta egingo diozu urrezko koroa txirikordatua inguruan. Eta bi eraztun urre garbi egingo dituzu haren bihurritako koroaren azpian; bi aldeetara egingo dituzu bi alboetatik, eta hagotetarako eusleak izango dira, hura haietan eraman ahal izateko. Eta ustelezin diren egurrezko makilak egingo dituzu, eta urrez estaliko dituzu. Eta jarriko duzu hura oihalaren aurrean, lekukotasunen kutxaren gainean dagoena, non ezagutua izango bainaiz zuri handik. Eta Aaron-ek intsentsua erretuko du haren gainean, intsentsua konposatua eta fina, goiz goizean, lamparaak zaintzen dituenean, erretuko du haren gainean. Eta Aronek argiak berandu pizten dituenean, intsentsua erreko du haren gainean. Intsentsua etengabea etengabe Jaunaren aurrean haien belaunaldientzat. Eta ez du ekarriko haren gainera beste intsentsua, eskaintza, sakrifizioa, eta edari-eskaintza ez duzu isuriko haren gainera. Eta Aaronek

bere adarren gainean urtean behin barkatze egingo du, garbiketa-odolaren bidez garbituko du hura haien belaunaldietarako; santuen santua da Jaunaren. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez, baldin hartzen baduzu Israelgo semeen zenbaketaren haien bisitaldian, eta bakoitzak emango du bere arimaren erreskateak Jaunari, eta ez da izango haiengan erorketa haien bisitaldian. Eta hau da emango dutena, zenbat eta pasatuko diren ikuskatzean zehar: didrakmoaren erdia, hau da, didrakmo santuaren arabera, hogei oboloak didrakmoa, eta didrakmoaren erdia ekarpena da Jaunari. Hogei urtetik gorako erroldatzera doazen guztiek ekarpena emango diote Jaunari. Aberatsak ez du gehituko, eta pobrea ez du gutxituko didrakmoaren erditik, ekarpen hori Jaunari ematean, zuen arimen barkamena egiteko. Eta hartuko duzu ekarpenaren zilarra Israelgo semeen artean, eta emango duzu lekukotasunaren tabernakuluaren zerbitzurako, eta Israelgo semeentzat oroigarri izango da Jaunaren aurrean, zuen arimen barkamena egiteko. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez: egin ezazu brontzezko arropa-garbigailua, eta oinarri brontzezko bat beretzat, garbitzeko; eta jarriko duzu hura lekukotasunaren dendaren eta aldarearen artean; eta isuriko duzu haren barruan ura. Eta Aaronek eta bere semeek bertatik eskuak eta oinak ura rekin garbituko dituzte. Testigantzaren tendan sartzen direnean, ura rekin garbitu behar dute eta ez dute hilko, aldarerantz hurbildu eta errekuntza-eskaintzak Jaunari eskaini ditzaten. Garbitu behar dituzte eskuak eta oinak ura rekin, testigantzaren tendara sartzen direnean, garbitu behar dute ura rekin, hil ez daitezen, eta legezko betikoa izango

da haientzat, berarentzat eta haren belaunaldientzat berarekin. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, eta zu hartu espeziak, mirra hautatuaren lorea bostehun siklo, eta kanela usainduaren erdia honen berrehun eta berrogeita hamar, eta kañabera usainduaren berrehun eta berrogeita hamar, eta irisaren bostehun siklo santuaren, eta olioa olibondoetatik hin bat. Eta hura egingo duzu gantzutze-olio santu, perfumegileen arteaz egindako unguentu; gantzutze-olio santu izango da. Eta gantzatuko duzu harengandik testigantzaren tabernakulu, eta testigantzaren tabernakulu-aren kutxa, eta haren ontzi guztiak, eta kandelabro, eta haren ontzi guztiak, eta intsentsuko aldare, eta errekuntza-osoaren aldare eta haren ontzi guztiak, eta mahai, eta haren ontzi guztiak, eta arropa-garbigailua. Eta santutu behar dituzu haiek, eta santuen santuak izango dira; haiei ukitzen dien oro santutua izango da. Eta Aaron eta bere semeak gantzutuko dituzu, eta haiek sanktifikatuko dituzu niri apaiz gisa zerbitzatzeko. Eta Israelgo semeei hitz egingo diezu, esanez: gantzutze santuaren gantzuzko olioa hau izango da zuetzat zuen belaunaldietarako. Gizonaren haragiaren gainean ez da igortzi egingo, eta konposizio honen arabera ez duzue egingo zeuendako berdin; santu da, eta santutegi izango da zuendako. Nor egiten duen halaber, eta nor ematen dion beretik atzerritarrari, suntsitua izango da bere herritik. Eta Jaunak Moisesi esan zion: hartu zeure buruarentzat espeziak: estakte, onix, gozotasunezko galbano eta libano gardena; berdin berdin izango da. Eta bertan intsentsua egingo dute, perfumelariaren lana, nahastua, garbia, lan santua. Eta hauetako xehe-xehe egingo duzu, eta jarriko duzu lekukotasunen aurrean,

lekukotasunaren dendan, nondik ezagutaraziko naiz zuri handik; santuen santuena izango da zuetzat intsentsua. Konposizio honen arabera ez egingo duzue zeuendako; santutegi izango da zuendako Jaunarentzat; Nor egingo duen horrela usaintzeko hartan, galduko da bere herritik.

31

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi, esanez: hara, izenez deitu dut Bezalel, Uriren semea, Hurren semea, Judako tributik. Eta bete nuen hura espiritu jainkotiarrez, jakinduria eta adimen eta ezagutzaz, lan guztietan pentsatzeko, eta diseinatzeko, lan egiteko urrea, eta zilarra, eta brontzea, eta hiazintoa, eta purpura, eta eskarlata irua, eta harri lanak, eta zuraren arotzgoko lanetan, lan egiteko lan guztien arabera. Eta ni eman nion hura eta Eliab Ahisamachen semea Dan tribukoa, eta bihotz adimentsu guztiei eman diet adimena; eta egingo dute gauza guztiak agindu nizkizun: lekukotasunaren tabernakulu, eta itunaren kutxa, eta haren gaineko propitziatorio, eta tabernakulu-aren ekipamendua, eta aldare-ak, eta mahaia eta haren ontzi guztiak, eta kandelabru garbia eta haren ontzi guztiak, eta arropa-garbigailua eta haren oinarria, eta Aaronen zerbitzu-soinekoak, eta haren semeen soinekoak niri apaiz gisa zerbitzatzeko, eta gantzutze-olioa, eta santuaren konposizio-intsentsua; gauza guztien arabera agindu nizkizun, egingo dute. Eta hitz egin zuen Jaunak Moisesi, esanez, Eta zu agindu Israelgo semeei, esanez, Ikusi, eta nire larunbatak zaindu behar dituzue;

zeinu bat da nire artean eta zuen artean zuen belaunaldietarako, jakin dezazuen ni naizela Jauna zuek santifikatzen zaituztedan. Eta larunbatak gordeko dituzue, hori santua baita Jaunari zuetzat; profanatzen duena heriotzaz heriotzatua izango da, eta lan egiten duen oro bertan, arima hura bere herriaren erdigunetik suntsitua izango da. Sei egunetan egingo dituzu lanak, baina zazpigarren egunean sabbatak, atseden santua Jaunari; edonork egingo duen lana zazpigarren egunean hil eragingo da. Eta Israelgo semeek zainduko dituzte larunbatak, haiek egiteko haien belaunaldietan; Itun betikoa nigan eta Israelgo semeengan, seinalea da nigan betikoa; zeren sei egunetan egin zuen Jaunak zerua eta lurra, eta zazpigarren egunean gelditu zen, eta atseden hartu zuen. Eta eman zion Moisesi, gelditu zenean harekin hitz egiten Sinai mendian, testigantzaren bi taula harrizkoak, Jainkoaren hatzarekin idatziak.

32

Eta herriak ikusirik Moises atzeratu dela menditik jaisteko, herria bildu zen Aaronen aurka, eta esaten diote: Jaiki, eta egin iezaguzu jainkoak gure aurretik joango direnak, zeren Moises hau, Egiptoko lurretik atera gintuen gizon hau, ez dakigu zer gertatu zaion. Eta Aaron esaten die haiei: Kendu zuen emakumeen eta alaben belarrietan dauden urrezko belarritakoak, eta ekarri itzazue niri. Eta herri guztiak beren belarrietan zeramatzaten belarriko urrezkoak kendu zituzten,

eta Aaronengana eraman zituzten. Eta jaso zuen haien eskuetatik, eta grabagailuarekin moldatu zituen, eta txekor urtu bat egin zuen, eta esan zuen: Hauek dira zure jainkoak, Israel, zeintzuek igo zaituzteten Egiptoko lurretik. Eta Aronek ikusi eta aldare bat eraiki zuen bere aurrean, eta Aronek aldarrikatu zuen esanez: Jaunaren jaia bihar. Eta hurrengo egunean goiz jaiki ondoren, erre-eskaintzak eskaini zituen eta salbamenaren sakrifizioa ekarri zuen, eta herria eseri zen jaten eta edaten, eta jaiki ziren jolasten. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Joan azkar, jaitsi hemendik, zure herriak bekatu egin du, Egiptoko lurretik atera zenuen herriak. Azkar urratu dute bidea, zeina haiei agindu nuen, egin dute beraientzat txekorra, eta gurtu dute hura, eta sakrifizatu dute hari, eta esan dute: Hauek dira zure jainkoak, Israel, zeintzuk zu Egiptoko lurretik igo zaituzteten. Eta orain utzi nazazu, eta haserretuta haien aurka, suntsituko ditut, eta zu nazio handi bihurtuko zaitut. Eta Moisesek eskatu zion Jainko Jaunari, eta esan zuen: Zergatik, Jauna, haserretzen zara zure herriaren aurka, zeina atera zenuen Egiptoko lurretik indar handiz eta zure beso gorenaz? Ez dezatela inoiz esan egiptoarrek esanez: Gaiztakeriarekin atera zituen haiek hiltzeko mendietan eta suntsitzeko haiek lurretik. Gelditu zure haserre-suminduriatik, eta izan errukitsua zure herriaren gaiztakeriaren gainean, gogoratu Abraham eta Isaak eta Jakob zure zerbitzariak, zeini zin egin baitzenien zeure buruaren arabera, eta hitz egin zenien haiei, esanez, ugarituko dut zuen hazia zeruko izarrak bezala ugaritasunean; eta lur guztia hau zeina esan baitzenuen eman haiei, eta jabetuko dute hura betirako. Eta Jauna barkatua izan zen bere herria

gordetzeko. Eta itzuli ondoren Moises jaitsi zen menditik; eta lekukotasunaren bi taula haren eskuetan, harrizko taulak idatzita bi aldeetan haien, alde batetik eta bestetik zeuden idatzita; eta taulak Jainkoaren lana ziren, eta idazkera Jainkoaren idazkera zen grabatuta tauletan. Eta Josuek herriaren oihu egiten duen ahotsa entzun ondoren, Moisesi dio: Gerraren ahotsa dago kanpamenduan. Eta dio: Ez da indarrez abesten dutenen ahotsa, ezta ihes egiten dutenen ahotsa ere, baizik eta ardoarekin abesten dutenen ahotsa entzuten dut. Eta noiz kanpamentura hurbiltzen ari zen, ikusten ditu txekorra eta dantzak; eta haserretuta haserre, Moisesek bota zituen bi taulak bere eskuetatik, eta hautsi zituen haiek mendiaren azpian; eta harturik egin zuten txekorra, erre zuen hura suan, eta txikitu zuen hura meharra, eta erein zuen hura uraren azpian, eta edan eman zien hura Israelgo semeei. Eta Moisesek Aaroni esan zion: Zer egin dizu herri honek, bekatu handi bat ekarri baitiezu haien gainera? Eta Aaron-ek Moises-i esan zion: Ez izan haserre, jauna, zuk herri honen joera ezagutzen baituzu. Esaten didate: Egin iezaguzu jainkoak, gure aurretik joango direnak, zeren Moises hau, gizon honek, guri Egiptotik atera gintuen hark, ez dakigu zer gertatu zaion. Eta esan nien haiei: baldin norbaitek urrezko apainkiak baditu, kendu itzazue. Eta eman zizkidaten, eta sua barrura bota nuen, eta txekor hau atera zen. Eta ikusi ondoren Moisesek herria sakabanatuta zegoela; izan ere, Aronek sakabanatu zituen haiek beren aurkarientzat irri-bide bihurtuaz; eta Moises zutik jarri zen kanpamenduaren atean, eta esan zuen, nor dago Jaunarentzat? Bera joan bedi nire aldera. Bildu ziren, beraz, harengana Leviren seme guztiak. Eta

haiei dio: Hauek dio Israelgo Jainko Jaunak: jarri bakoitzak bere ezpata izterraren gainean, eta igaro eta itzuli atetik atera, kanpamentutik zehar, eta hil bakoitzak bere anaia, eta bakoitzak bere auzokoa, eta bakoitzak beraren hurbilenekoa. Eta Leviren semeek egin zuten Moisesek haiei esan zien bezala, eta egun hartan herritik hiru mila gizon erori ziren. Eta Moisesek esan zien: Gaur zuen eskuak bete dituzue Jaunari, bakoitzak bere semearen edo bere anaiaren aurka jardunez, zuei bedeinkapena eman dakizuen. Eta biharamunean gertatu zen Moisesek herriari esan zion: Zuek bekatu handia egin duzue, eta orain Jainkoagana igoko naiz zuen bekatuagatik barkatze egin dezadan. Moises Jaunagana itzuli zen, eta esan zuen: Arren, jauna, herri honek bekatu handia egin du, eta jainko urrezkoak egin dituzte beraientzat. Eta orain, benetan haien bekatua barkatzen badiezu, barkatu; baina hala ez bada, ezabatu nazazu zuk idatzi zenuen zure liburutik. Eta Jaunak Moisesi esan zion: norbaitek nire aurrean bekatu egin badu, haiek nire liburutik ezabatuko ditut. Orain baina zoaz, jaitsi, eta gidatu herri hau leku honetara, zeina esan nizun zuri; ikusi nire mezularia joango da zure aurpegiaren aurretik; baina edozein egunean bisitatzen dudan, ekarriko dut haien gainera haien bekatua. Eta jo zuen Jaunak herria txekorriaren egiteari buruz, zeina egin zuen Aaronek.

33

Eta Jaunak esan zion Moisesi: aurrera joan, igo hemendik zu eta

zure herria, Egiptoko lurretik atera zenituena, lurrera, Abraham, Isak eta Jakobi zin egin nien, esanez: zuen haziari emango diot hura. Eta nire mezularia zurekin bidaliko dut zure aurretik, eta kanporatuko ditu Amorrearra, Hetearra, Perizearra, Gergesearra, Hebearra, Jebusearra eta Kanaanarra. Eta zu eramango zaitut esne eta ezti darion lurrera, baina ez noa zurekin igoko, zeren zu herri lepazuria baitzara, bidean zu kontsumitu ez dezadan. Eta herriak hitz gaizto hau entzun zuenean, negar egin zuen. Eta Jaunak esan zien Israelgo semeei: zuek herri lepo gogor bat zarete. Ikusten duzue, ez beste kolpe bat ekarriko dut ni zuen gainera, eta kontsumituko zaituztet. Orain, beraz, kendu zuen iritzi-soinuak eta mundu, eta erakutsiko dizut zer egingo dizudan. Eta Israelgo semeek beren apaingarriak eta jantziak kendu zituzten Horeb menditik. Eta Moisesek bere tabernakulu hura hartu eta kanpamenduaren kanpoaldean finkatu zuen, kanpamendutik urrun, eta Testigantzaren Tabernakulu deitu zen, eta gertatu zen Jauna bilatzen zuen guztia kanpamenduaren kanpoaldeko tabernakulura ateratzen zela. Noiz baina Moises kanpamentuaren kanpoaldean dagoen tentara sartu zen, herri guztia zutik egon zen begiratzen, bakoitza bere tentaren ateen ondoan, eta Moises behatu zuten urruntzen, bera tentara sartu arte. Moises tendera sartu zenean, hodeiko zutabea jaisten zen, eta tentaren atean jartzen zen, eta Moisesekin hitz egiten zuen; eta Moisesekin hitz egiten zuen. Eta herri guztiak ikusi zuen hodeiaren zutabea zutik zegoen denda atean; eta herri guztia zutik jarri zen, eta bakoitzak adoratu zuen bere denda atetik. Eta Jaunak Moisesekin hitz egin zuen aurpegiz aurpegi,

norbaitek bere adiskidearekin hitz egiten duen bezala, eta Moisés kanpamendura itzuli zen, baina zerbitzari Josue, Nunen seme gaztea, ez zen tentatik irteten. Eta Moisesek Jaunari esan zion: Hona, zu niri esaten didazu, eraman gora herri hau, baina zu ez didazu erakutsi niri nor bidaliko duzun nirekin, zu baina niri esan zenidan: Ezagutzen zaitut guztien artean, eta grazia duzu niregan. Baldin beraz aurkitu badut grazia zure aurrean, erakutsi iezadazu zeure burua, argiro ikus zaitzadan, hala izan nadin aurkitu dudana grazia zure aurrean, eta jakin dezadan zeren zure herria da nazio handi hau. Eta dio: Ni neu zure aurretik joango naiz, eta atsedena emango dizut. Eta esaten dio hari: baldin ez bazoaz zeu nirekin, ez nazazu eraman hemendik gora. Eta nola ezaguna izango da benetan, aurkitu dudala mesedea zure aurrean ni eta zure herria, zuk gurekin batera joan ezean? Eta glorifikatua izango naiz ni eta zure herria lurr gainean dauden nazio guztien artean. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Hitz hau ere, zein esan duzun, egingo dut zuretzat, grazia aurkitu duzu-eta nire aurrean, eta ezagutzen zaitut guztien artean. Eta dio: Erakutsi niri zeure burua. Eta esan zuen: Ni zure aurrean igaroko naiz lehenik nire glorian, eta nire izenean deituko dut, Jauna, zure aurrean, eta errukituko naiz nahi dudanari, eta gupida izango diot nahi diodanari. Eta esan zuen: Ezin duzu nire aurpegia ikusi, ez baititu gizonak nire aurpegia ikusten eta bizirik irauten. Eta Jaunak esan zuen, Hara leku bat nire ondoan, egongo zara harriaren gainean; Eta noiz nire aintza igarotzen den, jarriko zaitut harriaren zuloan, eta estaliko zaitut nire eskuaz zure gainean, igaro arte. Eta nire eskua kenduko dut, eta orduan nire atzekaldea ikusiko duzu,

baina nire aurpegia ez zaizu ikusiko.

34

Eta Jaunak Moisesi esan zion: zuritu zeure buruarentzat bi taula harrizkoak, lehenengoek bezala, eta igo nire aldera mendira, eta idatziko ditut taulen gainean lehenengo tauletan zeuden hitzak, zuk hautsi zenituenak. Eta egon prest goizerako, eta igoko zara Sinai mendira, eta geldituko zara han niri mendiaren gailurrean. Eta inor ez bedi igo zurekin, ez eta ikusiak izan mendi osoan, eta ardiak eta behiak ez bitzate larre egin mendi haren inguruan. Eta aizkora egin zituen bi taula harrizkoak, lehenengoek bezala, eta goiz jaikita Moises igo zen Sinai mendirantz, Jaunak agindu zion bezala, eta Moisesek hartu zituen bi taula harrizkoak. Eta Jauna hodei batean jaitsi zen, eta han haren ondoan egon zen, eta Jaunaren izenean deitu zuen. Eta Jauna pasa zen haren aurpegi aurrean, eta deitu zuen Jauna Jainko errukitsua eta miserikordioa, pazientzia luzekoa eta errukiz ugarikoa eta egiatiarra, eta justizia mantentzen eta errukia milakadetan, legegabekerizunak eta injustiziak eta bekatuak kentzen, eta ez du garbituko erruduna, aiton legegabekerizunak seme-alabengan eta seme-alaben seme-alabengan hirugarren eta laugarren belaunaldian ekarriz. Eta presaka Moisesek makurtu eta lurraren gainera ahuspeztu zuen, eta esan zuen: baldin zure aurrean grazia aurkitu badut, nire Jauna joan bedi gurekin; herria lepo gogorra baita, eta kendu gure bekatuak eta gure legegabetasunak, eta zure izango gara.

Eta Jaunak esan zion Moisesi: Hona, itun bat jartzen dizut zure herri guztien aurrean. Gauza gloriatsuak egingo ditut, lurralde osoan eta nazio guztietan gertatu ez direnak, eta herri guztiak ikusiko ditu Jaunaren lanak, zeinetan zauden zu, zeren harrigarriak baitira nik zuretzat egingo ditudan gauzak. Kontuan hartu agintzen dizkizudan guztiak, hara, ni botatzen ditut zuen aurrean Amorreaak, eta Kanaandarrak, eta Perizzitarrak, eta Hetearrak, eta Hivitarrak, eta Gergesearrak, eta Jebusearrak. Kontuz izan zeure buruarekin, ez ezazu inoiz ituna egin sartzen zaren lurraldean bizi direnekin, ez dadila zuentzat tropezu bihurtu. Haien aldare haiek eraitsiko dituzu, eta haien zutabeak hautsiko dituzu, eta haien basoak ebakiko dituzu, eta haien jainkoen irudi zizelkatuak suz erreko dituzu. Ez baita zuk gurtu behar beste jainkoei, zeren Jauna Jainkoa izen zelatatua da, Jainko zelatatua da. Ez ezazu inoiz jarri ituna lurrean bizi direnekin, eta haien jainkoen atzetik puta egingo dute, eta haien jainkoei sakrifizio egingo diete, eta zu gonbidatuko zaituzte, eta haien gauzetatik jango duzu, eta haien alabetatik hartuko duzu zure semeentzat, eta zure alabetatik emango diezu haien semeei, eta zure alabek haien jainkoen atzetik puta egingo dute, eta zure semeek haien jainkoen atzetik puta egingo dute. Eta jainko urtuak ez dituzu egingo zeure buruarentzat. Eta bilegabeko ogiaren jaia zaindu beharko duzu, zazpi egunez bilegabeko ogia jan beharko duzu, agindu dizudan bezala, gazte hilabeteko garaian, izan ere, gazte hilabetean irten zinen Egiptotik. Sabelaldea irekitzen duen guztia nirea da, arrak, txahalaren lehenengo jaiotakoa eta ardiaren lehenengo jaiotakoa. Eta zama-aberearen lehenabia ardi batekin erosiko

duzu; baina ez baduzu erosten hura, prezioa emango duzu. Zure semeen lehen jaiotako guztiak erreskatatu egingo dituzu; ez zara agertuko nire aurrean hutsik. Sei egunez lan egingo duzu, baina zazpigarrean atsedena hartuko duzu, ereintzean eta uztan atsedena. Eta asteon jaia egingo diozu niri, gari-uzta hasterakoan, eta biltzarraren jaia urte erdian. Urteko hiru alditan zure gizonezko guztiak ikusiko dira Israelgo Jaunaren Jainkoaren aurrean. Zure aurrean nazioak kanporatuko ditudanean, eta zure mugak zabalduko ditudanean, inork ez du zure lurra guratuko, urtean hiru aldiz zure Jainko Jaunaren aurrean ikusia izatera igotzen zarenean. Ez hil egingo duzu altxadura gainean nire intsentsuko odola, eta pazko jaiako eskaintzak ez dira lo egongo goiz arte. Zure lurraren lehen fruituak zure Jainko Jaunaren etxean jarriko dituzu; ez duzu arkumea bere amaren esnean egosiko. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Idatzi zeure buruarentzat hitz hauek, zeren hitz hauen gainean egin baitut zurekin ituna, eta Israelekin. Eta Moises han egon zen Jaunaren aurrean berrogei egun eta berrogei gau, ogia jan gabe eta ura edan gabe, eta itunaren hitz hauek idatzi zituen taulen gainean, hamar hitzak. Moises menditik jaitsi zenean, bi taulak eskuetan zituela, eta menditik jaitsi zenean, Moisesek ez zekien bere aurpegiko kolorearen itxura glorifikatua izan zela Harek berarekin hitz egin zuenean. Eta Aaronek eta Israelgo agure guztiek ikusi zuten Moises, eta haren aurpegiaren kolorearen itxura goretsita zegoen. Eta beldurtu ziren hura hurbildutzen. Eta Moisesek deitu zituen haiek, eta Aaron eta batzarreko buruzagi guztiak haren aurrera itzuli ziren, eta Moisesek hitz egin zien haiei. Eta honen ondoren, Israelgo seme

guztiak haren gana hurbildu ziren. Eta agindu zien gauza guztiak, Jaunak berari Sinai mendian agindu zizkion guztiak. Eta hitzegiten haiekin amaitu zuenean, estalkia jarri zuen bere aurpegian. Moises Jaunaren aurrean sartu eta berarekin hitz egiteko zihoazenean, estalkia kentzen zuen irten arte, eta irten ondoren Israelgo seme guztiei esaten zien Jaunak agindu zion guztia. Eta ikusi zuten Israelgo semeek Moisesen aurpegia, glorifikatua izan zela; eta jarri zuen Moisesek estalkia bere aurpegian, harekin hitz egitera sartu arte.

35

Eta Moisesek Israelgo semeen biltzar guztia bildu zuen, eta esan zuen: Hauek dira Jaunak egiteko esan dituen hitzak. Sei egunetan egingo dituzu lanak, baina zazpigarren egunean atsedena, santua, larunbata, atsedena Jaunari; lan egiten duen oro honetan, hil bedi. Ez erreko duzue surik zuen etxebizitza guztietan sabbat egunean, ni Jauna naiz. Eta Moisesek esan zuen Israelgo seme guztien biltzar osoari, esanez, hau da hitza, Jaunak agindu zuena, esanez, hartu zuen artean zuek beraiek eskaintza Jaunarentzat; bihotzarekin onartzen duen guztiak, ekarriko dituzte lehen fruituak Jaunarentzat, urrea, zilarra, brontzea, hiaziontoa, purpura, eskarlata bikoitza tindatua, eta lino fina bihurritua, eta ahuntz ileak, eta ahari larruak gorriz tindatuak, eta larru urdinak, eta egur ustelezina, eta sardio harriak, eta harriak grabatuetarako sorbalda piezetarako eta tunika luzetarako. Eta bihotzean jakintsu den oro zuen artean,

etorrita lan egin dezala gauza guztiak Jaunak agindu zituen guztiak: tabernakulu, eta zintzilikatuak, eta estalkiak, eta gortina, eta barrak, eta zutabeak, eta lekukotasunaren kutxa, eta haren eramateko makilak, eta haren propitziazio-tokia, eta beloa, eta mahaia eta haren ontzi guztiak, eta argiaren kandelabroa eta haren ontzi guztiak, eta aldarea eta haren ontzi guztiak, eta Aaron apaizaren soineko santuak, eta soinekoak zeinetan zerbitzatuko duten haietan, eta tunikak Aaronen semeentzat apaizgoaren, eta untzio-olioa, eta konposizioaren intsentsua. Eta Israelgo semeen biltzar guztia atera zen Moisesen aurretik. Eta bakoitzak ekarri zuen bere bihotzak ekarri zuena, eta zeinei beren arimari iruditu zitzaien, eskaintza, eta eskaintza ekarri zioten Jaunari lekukotasunaren dendaren lan guztietarako, eta haren zerbitzu guztietarako eta santuaren soineko guztietarako. Eta gizonek emakumeen artean ekarri zuten, bakoitzak bere gogoan iruditu zitzaionari, zigiluak, eta belarritakoak, eta eraztunak, eta ehundutako kateak, eta eskumuturrekoak, urrezko ontzi guztiak. Eta guztiek, zenbat urrezko eskaintzak ekarri zizkioten Jaunari, eta noren artean liho fina aurkitu zen, eta larru urdinak eta ahari-larru gorriz tinduak ekarri zituzten. Eta eskaintza kentzen zuen oro, zilarra eta brontze ekarri zuten, Jaunari eskaintzak, eta haien artean egur ustelezina aurkitu zen, eta prestakuntza-lan guztietarako ekarri zuten. Eta buruan jakintsu zen emakume guztiak, eskuekin iruten, ekarri zuten iruditako gauzak: urdin-morea, purpura, eskarlata eta liho fina. Eta emakume guztiak, zeintzuei beren gogoan jakituriaz iruditu zitzaien, ahuntz ileak iru zituzten. Eta buruzagiek ekarri zituzten esmeraldazko harriak,

eta betetzearen harriak efoderako eta pektoralerako, eta konposaketoak, eta gantzatze-oliorako, eta intsentsuko konposaketa. Eta gizon eta emakume guztiek, zeinen gogoak bultzatu zituen sartzen lan guztiak egitera, zenbat agindu baitzuen Jaunak egitea Moisesen bidez, ekarri zuten Israelgo semeek eskaintza Jaunari. Eta Moisesek esan zien Israelgo semeei: Hona hemen, Jainkoak izenez deitu du Bezalel, Uri-ren semea, Hur-en semea, Judaren tributik, eta bete du hura espiritu jainkotiarrez jakituriaz eta ulermenez, eta ezagutza guztietaz, diseinatzeko eskulan-lanen lan guztien arabera, egiteko urrea eta zilarra eta brontzea, eta ebakitzeko harria, eta lantzeko egurrak, eta egiteko jakituriazko lan guztietan. Eta aurreratzea eman zion benetan gogoan berari eta, eta Eliabi, Ahisamachen semeari, Dan tributikoari; Eta bete zituen haiek jakinduriarenaz, ulermenaz, gogoaz, guztia ulertzeko egiteko lan santuaren lanak, eta ehundutakoak eta bordatutakoak ehuntzeko gorriarekin, eta liho finarekin, egiteko lan guztia arkitekturaren eta aniztasunaren.

36

Eta Bezalelek eta Eliabek egin zuten, eta adimen jakintsu guztiek, zeini jakinduria eta ezagutza eman baitzitzaien, ulertzeko nola egin lan guztiak gauza santuen arabera egokiak direnak, Jaunak agindu zuen guztien arabera. Eta Moisesek deitu zituen Beseleel eta Eliab, eta jakinduria duten guztiak, zeini Jainkoak ezagutza eman zion bihotzean, eta borondatez

lanetara hurbildu nahi duten guztiak, haiek osatu ditzaten. Eta Moisesen-gandik hartu zituzten Israelgo semeek ekarritako eskaintza guztiak, santuaren lan guztiak egiteko, eta beraiek oraindik jasotzen zituzten goizean ekartzaileek ekartzen zituztenak. Eta etorri ziren jakintsu guztiak, santuaren lanak egiten zituztenak, bakoitza bere lanaren arabera egiten ari zirenak. Eta Moisesi esan zion, herria gehiegi ekartzen duela Jaunak egiteko agindu zituen lanak egiteko behar denaren arabera. Eta Moisesek agindu zuen, eta aldarrikatu zuen kanpamentuan, esanez: Gizonak eta emakumeak ez dezatela gehiago lan egin santuaren lehen fruituetarako, eta herria gelditu zen eskaintzeari. Eta lanak haientzat nahikoak izan ziren eraikuntza egiteko, eta soberan utzi zuten. Eta jakintsu guztiek egin zituzten gauza santuen soinekoak, Aaron apaizarenak direnak, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta egin zuen sorbalda-pieza urretik, eta urdinetik, eta purpuratik, eta eskarlatatik irundutik, eta lino fintik bihurritutik; eta ebaki ziren urreko xaflak ile, hala ehun elkarrekin urdinarekín, eta purpurarekín, eta eskarlatarekin guztiz irundutarekín, eta lino finarekin bihurritarekín; lan ehuna egin zuten hura; sorbalda-piezak elkartzen bi aldeetatik, lan ehuna elkarren artean elkarturik bere kabuz. Haretatik egin zuten hura haren egite arabera, urretik, eta urdinetik, eta purpuratik, eta eskarlatatik bihurritik, eta lino finetik bihurritik, Jaunak Moisesi agindu zion bezala; eta egin zituzten bi harriak esmeraldakoak lotuta eta inguratuta urrez, grabatuak eta zizeldatuak zigiluko grabaketa moduan Israelgo semeen izenetatik; eta jarri zituen efodaren sorbaldetan, Israelgo semeen oroigarrizko harriak, Jaunak

Moisesi agindu zion bezala. Eta egin zuten bularreko bat, lan ehundua aniztasunez efodaren lanaren arabera, urretik, eta urdinetik, eta purpuratik, eta eskarlatatik bihurritik, eta lino finetik bihurritik; karratu bikoitza egin zuten bularrekoa; palmo batekoa luzera, eta palmo batekoa zabalera bikoitza. Eta ehundu zen berarekin oihal harriz jarria lau lerrotan; harrien lerroa, sardioa eta topazioa eta esmeraldaa, lehenengo lerroa; eta bigarren lerroa, karbunkloa eta zafirroa eta jaspea; eta hirugarren lerroa, ligurioa eta agataa eta ametistoa; eta laugarren lerroa, krisolitoa eta beriloa eta onixea urrez inguratuta, eta urrez lotuta. Eta harriak Israelgo semeen izenetatik hamabi ziren, haien izenetatik zigiluetan grabatuak, bakoitza bere izenaren arabera hamabi tribuetarako. Eta pektoral gainean fleko elkartuak egin zituzten, txirikordatzeko lana, urre garbiz. Eta bi sorbalda-pieza urrezko eta bi eraztun urrezko egin zituzten, eta bi eraztun urrezkoak pektoralaren bi hasieretan jarri zituzten. Eta jarri zituzten urrezko txirikordak eraztunen gainean pektoralaren bi aldeetako bietako gainean; eta bi txirikordak bi loturetan. Eta jarri zituzten bi ezkutu txikien gainean; eta jarri zituzten efodaren sorbaldetan gainean, aurrez aurre. Eta egin zituzten bi eraztun urrezkoak, eta jarri zituzten bi hegal gainean pektoralaren ertzean, eta efodaren atzealdeko ertzean barnean; Eta egin zituzten bi eraztun urrezkoak, eta jarri zituzten efodaren bi sorbalda gainean haren azpitik, aurrealdean juntura arabera efodaren ehunduraren gainetik; eta lotu zuen pektorala beraren gaineko eraztunetatik efodaren eraztunetara, urdinarekin elkarrekin eutsita, efodaren ehunearekin elkarturik, pektorala efodatik askatu ez zedin,

Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta egin zuten tunika eforrak azpian, ehundutako lana, guztia urdin kolorekoa; eta tunikaren lepokoa erdian zehar ehundua elkartua, ertza zuela inguruan lepokoa apurtezinik gabea; Eta egin zuten tunikaren barrunbean behean loratzen ari den mingranaren gisa mingranakoak, urdinetik, eta purpuratik, eta gorriskara irundutik, eta liho fin bihurritutik. Eta egin zituzten kanpai urrezkoak, eta jarri zituzten kanpaiak tunikaren ertzean inguruan, mingranagoen erdian zehar; kanpai urrezkoa eta mingranagoa tunikaren ertzean inguruan, zerbitzatzeko, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta egin zituzten tunikak liho finekoak, lan ehoia, Aaronentzat eta haren semeentzat, eta burukoak liho finetik, eta turbantea liho finetik, eta azpikoak liho fine bihurritik, eta haien gerrikoak liho finetik, eta urdinetik, eta purpuratik, eta eskarlatatik irulditik, lan jositakoa, modu horretan agindu zion Jaunak Moisesi. Eta egin zuten plaka urrezkoa, santuaren zati bereizitakoa, urre garbikoa; eta idatzi zuen haren gainean letrak grabatuak, zigiluarenak, Santutegia Jaunarentzat; Eta jarri zuten kordoi urdinean gainean, turbante gainean egon zedin goitik, modu horretan agindu zion Jaunak Moisesi.

37

Eta egin zituzten dendari hamar gortina; hogeita zortzi ukondo luzera gortina bakarrarena; berdina zen guztientzat; eta lau ukondo zabalera gortina bakarrarena. Eta egin zuten oihala

urdinetik, eta purpuratik, eta eskarlatazko irulditik, eta lino fina bihurritik, ehule lana kerubimekin; eta jarri zuten hura lau zutabe ustelezin urrearekin urreztatuen gainean; eta haien kapitelak urrezkoak, eta haien oinak lau zilarrezkoak. Eta egin zuten testigantza-denden atearen oihala urdinetik, eta purpuratik, eta eskarlata irundutik, eta lino fin bihurritutik, kerubinak ehundutako lana; eta haien bost zutabeak, eta eraztunak; eta haien kapitelak, eta haien gantzoak urrearekin estali zituzten; eta haien bost oinarriak brontzez ziren. Eta egin zuten patioa hegoalderantz, patioaren oihalak lino fin bihurritik ehun ehunean; eta haien zutabeak hogei, eta haien oinarriak hogei. Eta iparraldera begirako aldea, ehun gainean ehun; eta hegoaldera begirako aldea, ehun gainean ehun; eta haien zutabeak hogei, eta haien oinarriak hogei. Eta itsasoaldera begirako aldea gortina berrogeita hamar ukondokoak; haien zutabeak hamar, eta haien oinarriak hamar. Eta ekialdera begirako aldea berrogeita hamar ukondokoak oihalak, hamabost ukondokoak atzealdearen arabera; eta haien zutabeak hiru, eta haien oinarriak hiru. Eta bigarren atzealdearen gainean alde batetik eta bestetik patioko atearen arabera, gortina hamabost ukondokoak; haien zutabeak hiru, eta haien oinarriak hiru; dendako gortina guztiak liho fin bihurritik. Eta haien zutabeen oinarriak brontzezkoak ziren, eta haien kako-txoak zilarrezkoak, eta haien kapitelak zilarrez estaliak, eta zutabeak zilarrez estaliak, barnegunearen zutabe guztiak; eta barnegunearen atearen gortina jostunaren lana zen, urdinetik eta purpuratik eta eskarlata iruditik eta lino fin bihurritik, hogei beso luzera, eta altuera eta zabalera bost beso,

barnegunearen oihaletara berdindua; eta haien zutabeak lau, eta haien oinarriak lau brontzezkoak, eta haien kako-txoak zilarrezkoak, eta haien kapitelak zilarrez estaliak. Eta barrutiaren ziriak guztiak inguruan brontzezkoak ziren, eta beraiek zilarra estalirik. Eta hau da lekukotasunaren tabernakulu-aren antolaketa, Moisesi agindu zitzaionez, ministerioa Levitarrenak izateko Itamar bidez, Aaronen semearen, apaizaren. Eta Bezalel, Uriren semea, Judaren tribuetik, egin zuen Jaunak Moisesi agindu zion bezala, eta Eliab, Ahisamaken semea, Danen tribuetik, zeina maisulan izan zen ehundutako gauzetan eta jositako gauzetan eta koloretako lanetan, gorriarekin eta liho finarekin ehuntzeko.

38

Eta Besalelek kutxa egin zuen, eta urrez estali zuen hura urre garbiarekin barrutik eta kanpotik; eta lau eraztun urrezko bota zituen harentzat; bi alde batean, eta bi bigarren aldean, zabalak makilekin, hura haiekin altxatzeko. Eta egin zuen propitziatorio-a kutxaren gainean urre garbiz, eta bi kerubinak urrezkoak; kerubin bat propitziatorioaren mutur batean lehena, eta kerubin bat propitziatorioaren mutur batean bigarrena, itzaltzen zutela haien hegoekin propitziatorioaren gainean. Eta egin zuen aurretik jarritako mahaia urre garbiz, eta isurti zituen beretzat lau eraztunak, bi alde bataren gainean, eta bi bigarren aldearen gainean, zabalak, hala non altxatzeko makilekin haietan. Eta kutxaren hagak eta mahaiaren hagak egin zituen,

eta urreaz estali zituen. Eta mahaiko ontziak egin zituen: platerak eta intsentsarioak eta kopak eta libazio ontziak, zeinetan libazio-eskaintzak isuriko dituen, urrezkoak. Eta egin zuen argitzen duen kandelabro bat, urrezkoa, zurtoin solidoa, eta adarrak bere bi aldeetatik; bere adarretatik kimuak, bere adarretatik kimuak ateratzen; hiru honetatik, eta hiru honetatik, elkarren artean berdinduak. Eta haien lanparak, zeintzuk muturretan baitaude, almendra formakoak haietatik; eta txertatze-piezak haietatik, izan daitezen argiak haien gainean; eta zazpigarren txertatze-pieza, lanpararen muturrean dagoena, gailurraren gainean goitik, solidoa osoa urrezkoa; Eta zazpi argi haren gainean urrezkoak, eta haren pintzak urrezkoak, eta haien platerak urrezkoak. Honek zilarrez estali zituen zutabeak, eta zutaberako urrezko eraztunak urtu zituen, eta barrak urrez estali zituen, eta oihalaren zutabeak urrez estali zituen, eta urrezko begiak egin zituen. Honek egin zituen denda-eraztunak urrezkoak, eta patioko eraztunak, eta eraztunak estalkia gainetik hedatzeko brontzezkoak; Honek urtu zituen dendako kapitelak zilarrezkoak, eta dendako ateen kapitelak brontzezkoak, eta patioko atea; eta kakoak egin zituen zutabeentzat zilarrezkoak, zutabeen gainean honek zilarrez estali zituen haiek; Honek egin zituen dendako estakak, eta patioko estakak brontzezkoak; Honek egin zuen aldarea brontzezko su-palen brontzezkoetarik, zeinek ziren Koreren biltzarrarekin matxinatu ziren gizonen; Honek egin zituen aldarearen ontzi guztiak, eta haren su-ontzia, eta oinarria, eta ontziak, eta haragi-kakoak brontzezkoak; Honek egin zuen aldareari sarea, sare-lana su-ontziaren azpitik beraren erdira

arte; eta jarri zizkion lau eraztunak aldarearen sarearen lau aldetatik brontzezkoak, zabalak barrentzat, altxatzeko haiekin aldarea; Honek egin zuen gantzutze-olioa santua, eta intsentsua-konposaketa garbia perfumegile-lana; Honek egin zuen arroa brontzezko, eta haren oinarria brontzezko barautu zuten emakumeen ispiluetatik, zeinek barautu zuten lekukotasun-dendako ateen ondoan, egun hartan finkatu zuen hura. Eta arroa egin zuen, Moisesek eta Aaronek eta bere semeek beren eskuak eta oinak hartatik garbitu zitzaten, lekukotasunaren dendan sartzen zirenean, edo aldarerantz zerbitzatzera hurbiltzen zirenean. Hartatik garbitzen ziren, hain zuzen ere Jaunak Moisesi agindu zion bezala.

39

Urre guztia, lanak egiteko lan guztian gauza santuen arabera egina izan zena, lehen fruituetako urrea izan zen, bederatzi eta hogei talentu, eta zazpiehun hogei siklo siklo santuaren arabera; Eta zilarraren eskaintza zenbatutako gizonen biltzarretik ehun talentu, eta mila zazpiehun hirurogeita hamabost siklo; drakma bat burukoari sikloaren erdia, siklo santuaren arabera; Azterketa pasatzen duen guztia hogei urtekotik eta goragotik hirurogeita hamar milakadetan, eta hiru mila bostehun eta berrogeita hamar. Eta ehun zilarrezko talentuak erabili ziren dendan ehun kapitelak urtzteko eta gortinaren kapitelentzat, ehun kapitel ehun talenturentzat, talentu bat kapitel bakoitzeko. Eta mila zazpiehun hirurogeita hamabost sikelak egin zituen

zutabeetako kakoentzat, eta haien kapitelak urrez estali zituen, eta apaindu zituen. Eta eskaintza-kenketaren brontzea hirurogeita hamar talentu, eta mila bostehun siklo. Eta egin zituzten hartatik lekukotasunaren dendaren atearen oinarriak, eta patioko oinarriak inguruan, eta patioko atearen oinarriak, eta dendaren estakak, eta patioko estakak inguruan, eta aldarearen brontzezko sareta, eta aldarearen ontzi guztiak, eta lekukotasunaren dendaren tresna guztiak. Eta egin zuten Israelgo semeek, Jaunak Moisesi agindu zion bezala, horrela egin zuten. Eta eskaintza-kenketaren gainerako urrea egin zuten ontzi Jaunaren aurrean haiekin zerbitzatzeko. Eta geratutako urdin-morea, eta purpura, eta gorria egin zituzten Aaronen zerbitzu-soinekoak, haiekin santutegietan zerbitzatzeko. Eta eraman zituzten soinekoak Moisesengana, eta denda, eta haren ontziak, oinarriak eta haren barrak, eta zutabeak; eta aldarea, eta haren ontzi guztiak. Eta gantzutze-olioa, eta konposizio-intsentsua, eta kandelabro garbia, eta haren argiak, erre-argiak, eta argi-olioa. Eta aurkezpen-mahaia, eta haren ontzi guztiak, eta aurretik jarritako ogi-opilak. Eta santuaren soinekoak, Aaronenak direnak, eta haren semeen soinekoak, apaizgotasunerako. Eta patioaren oihalak, eta zutabeak, eta dendaren atearen oihala, eta patioaren atearen oihala. Eta dendaren ontzi guztiak, eta haren tresna guztiak, eta larruzko azalak ahari-larruzko gorritan tinduak, eta estalkuntza urdinak, eta gainerakoen estalkuntza-oihalak, eta estakak, eta tresna guztiak lekukotza-dendaren lanetarako. Jaunak Moisesi agindu zion guztia, horrela egin zuten Israelgo semeek lan guztia. Eta Moisesek ikusi zituen lan guztiak, eta egin zituzten Jaunak

Moisesi agindu zion moduan, horrela egin zituzten, eta Moisesek bedeinkatu zituen.

40

Eta Jaunak hitz egin zuen Moisesekin, esanez, lehen hilabetearen lehen egunean, ilberrian, lekukotasunaren tabernakulu jarriko duzu. Eta testigantzaren kutxa jarriko duzu, eta kutxa veloarekin estaliko duzu. Eta mahaia sartu beharko duzu, eta bere eskaintza jarri beharko duzu, eta kandelabro-euskarria sartu beharko duzu, eta bere kandelak jarri beharko duzu. Eta jarriko duzu urrezko aldarea intsentsua erretzeko itxuraren aurrean, eta jarriko duzu oihal-estalkia aitortza-dendaren atearen gainean. Eta eskaintzen aldarea jarriko duzu lekukotasunaren dendearen ateen ondoan; eta dendea inguratuko duzu, eta haren gauza guztiak inguruan santutu egingo dituzu. Eta hartuko duzu gantzuketa-olioa, eta gantzuko duzu tenda, eta bertan dagoen guztia, eta sakratuko duzu hura, eta haren ontzi guztiak, eta santua izango da. Eta gantzutuko duzu eskaintzen aldarea eta bere ontzi guztiak, eta konsagratuko duzu aldarea, eta aldarea santuen santua izango da. Eta Aaron eta bere semeak lekukotasunaren tabernakulu ateetara ekarriko dituzu, eta urarekin garbitu egingo dituzu. Eta Aaroni soineko santuak jantziko dizkiozu, eta gantzutuko duzu, eta konsagratuko duzu, eta apaiz egingo dit. Eta bere semeak ekarriko dituzu eta tunikak jantziko dizkiezu. Eta gantxatuko dituzu haiek zein moduz gantxatu zenuen haien aita, eta apaiztu

egingo didate, eta izango da, horrela izateko haientzat gantxadura apaizgotasun betiko, haien belaunaldietarako. Eta Moisesek egin zuen guztia, Jaunak agindu zion guztia, horrela egin zuen. Eta gertatu zen lehen hilabetean, bigarren urtean, haiek Egiptotik irten zirenean, ilberrian tenda zutik jarri zen. Eta Moisesek tenda jarri zuen, kapitelak ezarri zituen, barrak sartu zituen, eta zutabeak jarri zituen. Eta gortinak tenda gainean luzatu zituen, eta tendaren estalkia haren gainean jarri zuen goitik, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta testigantzak hartu ondoren, sartu zituen itxuntxoan; eta jarri zituen haginak itxuntxoaren azpian, eta eraman zuen itxuntxoa dendara, eta jarri zuen estalkiaren estalkia, eta estali zuen testigantzaren itxuntxoa, Jaunak Moisesi agindu zion moduan; Eta jarri zuen mahaia testigantzaren dendan, iparralderantz, dendaren estalkiaren kanpoaldean. Eta haren gainean aurkezpenaren ogiak jarri zituen Jaunaren aurrean, Jaunak Moisesi agindu zion moduan. Eta kandelabrua jarri zuen lekukotasunaren atearen barruan, atearen hego aldean. Eta haren argiak Jaunaren aurrean jarri zituen, Jaunak Moisesi agindu zion moduan. Eta jarri zuen aldare urrezkoa lekukotasunaren dendan oihalaren aurrean, eta erre zuen bertan konposizioaren intsentsua, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta eskaintzen aldarea tabernakulu dentearen ateen ondoan jarri zuen. Eta kortua ezarri zuen tendaren eta altarearen inguruan, eta Moisesek lan guztiak amaitu zituen. Eta hodeia estali zuen lekukotasunaren tenda, eta Jaunaren gloriak bete zuen tenda. Eta Moises ez zen gai izan testigantza-dendan sartzeko, zeren hodeia haren gainean itzaltzen baitzuen, eta denda Jaunaren gloriaaz bete zen. Noiz

hodeia tabernakulutik igotzen zenean, Israelgo seme-alabek beren zamakinekin abiatu egiten zuten. Baina hodeia igotzen ez bazen, ez zuten kanpaldia altxatzen hodeia igo arte. Hodeia zegoen tabernakulu gainean egunez, eta sua zegoen haren gainean gauez, israeldar guztien aurrean, haien irteera guztietan.

Zenbakiak

1

Eta Jauna hitz egin zion Moisesi Sinaiko basamortuan, lekukotasunaren dendan, bigarren hilabetearen lehenean, bigarren urtean haiek Egiptoko lurretik atera ondoren, esanez, hartu hasiera Israelgo bilkura osotik familia arabera, haien gurasoen etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buru arabera; gizon guztiak hogei urtekotik eta gorantz, Israelen indarrean ateratzen den guztiak, zenbatu itzazue haiek haien indarrarekin; zu eta Aaron zenbatu itzazue haiek. Eta zuekin izango dira bakoitza bere leinuaren arabera; buruzagiak gurasoen etxeen arabera izango dira. Eta hauek gizonen izenak dira, zuekin egongo direnak: Rubenen, Elisur Sediurren semea; Simeonen, Salamiel Surisadairen semea. Judaren, Naason Aminadaben semea. Isakar-etik, Natanael Zuarren semea; Zabulon-etik, Eliab Helonen semea; Joseren semeen-etik Efraim-etik, Elisama Amihuden semea; Manases-etik, Gamaliel Pedazurren semea. Benjaminen, Abidan Gadeoniren semea. Danen, Ahiezer Ammishaddairen semea. Asherren, Phagaiel,

Echranen semea. Gad-enak, Elisaph Raguel-en semea. Neftalirena, Akire Ainanen semea. Hauek biltzarraren deitutakoak dira, tribuen buruzagiak beren familien arabera, Israelgo milakoen agintariak. Eta Moisesek eta Aaronek izenez deitutako gizon hauek hartu zituzten. Eta biltzar guztia bildu zuten hilabetearen batean, bigarren urtean; eta erregistratu ziren haien jatorrien arabera, haien familien arabera, haien izenen kopuruaren arabera, hogei urtekotik eta gorantz, gizon guztiak haien buruen arabera, Jaunak Moisesi agindu zion moduan; eta zenbatu ziren Sinaiko basamortuan. Eta Rubenen semeak, Israelen lehen-semea, haien familia arabera, haien klan arabera, haien aita etxeen arabera, haien izenen kopuru arabera, haien buru arabera, gizon guztiak hogei urtetik gora, guztiak indarrean ateratzen direnak, haien zenbaketa Rubenen tributik, sei eta berrogei mila eta bostehun izan zen. Simeonen semeei haien familiaren arabera, haien klanen arabera, haien aiten etxeen arabera, haien izenen kopuruaren arabera, haien buruen arabera, gizon guztiak hogei urtekotik eta gorakoak, indarrean ateratzen dena, haien erroldatzea Simeonen tributik, bederatzi eta berrogeita hamar mila eta hirurehun. Judaren semeei haien senideen arabera, haien klanen arabera, haien gurasoen etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon guztiak hogei urtekoak eta gorakoak, indarrean ateratzen dena guztia, haien erroldatzea Judaren tributik, lau eta hirurogeita hamar mila eta seiehun. Issakarren semeei, haien familiei arabera, haien klanei arabera, haien aiten etxeei arabera, haien izenen zenbakiei arabera, haien buruei arabera, gizon guztiak hogei urtekoak eta

gorakoak, indarrean ateratzen dena, haien erroldatzea Issakarren tribuetik, lau eta berrogeita hamar mila eta lau ehun. Zebulungo semeei, haien ahaidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien aiten etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon guztiak hogei urtekotik eta gorantz, indarrean ateratzen den guztia, haien erroldatzea Zebulungo tribuetik, zazpi eta berrogeita hamar mila eta lau ehun. Joseren semeei, Efraimen semeei, haien ahaidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien aiten etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon guztiak hogei urtekotik eta gorakoak, indarrean ateratzen den guztia, haien zentsua Efraim tribuetik, berrogei mila eta bostehun. Manasehren semeei, haien ahaidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien gurasoen etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon guztiak, hogei urtekotik eta gorakoak, indarrean ateratzen den guztia, haien erroldatzea Manasehren tributik, berrogeita hamabi mila eta berrehun. Benjaminen semeei haien familiaren arabera, haien klanen arabera, haien aiten etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon guztiak hogei urtekotik eta gorakoak, indarrean ateratzen den guztia, haien erroldatzea Benjaminen tributik, berrogeita hamabost mila eta laurehun. Gad-en semeei haien familia arabera, haien klanek arabera, haien aiten etxeak arabera, haien izenen zenbakia arabera, haien burua arabera, gizon guztiak hogei urtekoak-etik eta gora, indarrean ateratzen den guztia, haien erroldatzea: Gad-en tribuetik, berrogeita bost mila eta seiehun eta berrogeita hamar.

Danen semeei haien ahaidetasunaren arabera, haien klanen arabera, haien aiten etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon guztiak hogei urtekotik eta gorakoak, indarrean ateratzen dena guztia, haien erroldatzea Danen tributik, bi eta hirurogei mila eta zazpiehun. Asherren semeei haien familia arabera, haien klanen arabera, haien aiten etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon guztiak hogei urtekotik eta gorantz, indarrean ateratzen den guztia, haien erroldatzea Asherren tributik, berrogeita bat mila eta bostehun. Naftaliren semeei haien ahaidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien aiten etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon guztiak hogei urtekotik eta gorakoak, indarrean ateratzen den guztia, haien erroldatzea Naftaliren tribuetik, hiru eta berrogeita hamar mila eta lau ehun. Hau zen Moisesek eta Aaronek eta Israelgo buruzagiek egin zuten zentsua, hamabi gizon, gizon bat tribu bakoitzeko, familia-etxeen arabera antolatuta zeuden. Eta Israelgo semeen zerrenda guztia beren indarrarekin hogei urtekotik eta gorakoa, Israelen gudurako lerrokatzen den guztia, seiehun mila eta hirumila eta bostehun eta berrogeita hamar izan zen. Baina levitak euren familia-tribuaren artetik ez ziren zenbatu Israelgo semeen artean. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi, esanez, ikusi, Leviren tribua ez duzu zenbatuko, eta haien zenbakia ez duzu hartuko, Israelgo semeen erdian. Eta zu ezarri Levitak lekukotasunaren tenda gainean, eta haren ontzi guztien gainean, eta bertan dagoen guztien gainean; beraiek eramango dute tenda eta haren ontzi guztiak, eta beraiek zerbitzatuko dute

bertan, eta tendaren inguruan kanpatuko dute. Eta tenda kentzean, Levitek desmuntatuko dute hura, eta tenda kanpatzen, altxatuko dute, eta hurbiltzen den atzerritarra hil bedi. Eta Israelgo semeak kanpatuko dute, gizon bakoitza bere ordenan eta gizon bakoitza bere lidergoaren arabera, beren indarrarekin. Levitak, ordea, kanpatu dezatela testigantzaren itzal-etxearen inguruan, eta ez da bekaturik izango Israelgo semeetan. Eta Levitek beraiek zainduko dute lekukotasunaren tentuaren zaintza. Eta Israelgo semeak egin zuten Jaunak Moisesi eta Aaroni agindu zien guztia; horrela egin zuten.

2

Eta hitz egin zuen Jaunak Moisesi eta Aaroni, esanez, gizon bakoitzak eutsiz bere buruari sailaren arabera, estandarteen arabera, beren aiten etxeen arabera, kanpatu bezate Israelgo semeak aurrez aurre; lekukotasunaren dendiaren inguruan kanpatuko dute Israelgo semeak. Eta lehenik ekialdean kanpatzen dutenak, Judaren kanpamentuaren ordena haien indarrarekin, eta Judaren semeen agintaria, Naason Aminadaben semea. Bere indarraren ikusitakoak, laurogeita hamalau mila seiehun. Eta Isakar tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Isakar semeen buruzagia, Natanael, Sogaren semea. Bere indarraren inspektatuak, berrogeita hamalau mila eta lau ehun. Eta Zabulon tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Zabulonen semeen buruzagia, Helon-en semea Eliab. Bere indarraren ikusitakoak, berrogeita hamazazpi mila eta lau ehun.

Judaren kanpamentutik ikuskatutako guztiak, ehun larogei mila eta sei mila eta lau ehun, beren indarrarekin lehenik aterako dira. Ruben-en kanpamentuaren legioak hegoaldera, haien indarra, eta Ruben-en semeen buruzagia, Elisur, Sediur-en semea. Bere indarraren zenbatutakoak, berrogei eta sei mila eta bostehun. Eta bere ondoan kanpatzen dutenak Simeonen tribukoak dira, eta Simeonen semeen buruzagia Salamiel da, Surisadairen semea. Bere indarraren ikuskatutakoak, berrogeita hemeretzi mila hirurehun. Eta bere ondoan kanpatzen dutenak Gad tribua, eta Gad semeen buruzagia, Elisaf, Raguel-en semea. Bere indarraren ikuskatutakoak, berrogeita bost mila seiehun eta berrogeita hamar dira. Ruben kanpamentuaren inspektatutako guztiak, ehun berrogeita hamar eta bat mila eta lau ehun eta berrogeita hamar, beren indarrarekin bigarrenak abiatuko dira. Eta lekukotasunaren tenda kendua izango da, eta Levitaren kanpamendua kanpamenduen erdian; kanpatu egingo duten bezala, horrela irtengo dira, bakoitza bere tokian buruzagitzaren arabera. Efraimeko kanpamentuaren ordena itsasoaren ondoan beren indarrarekin, eta Efraimeko semeen buruzagia, Elisama Amiuden semea. Bere indarraren ikuskatutakoak, berrogei mila eta bostehun. Eta Manassehren tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Manassehren semeen buruzagia, Gamaliel, Phadassurren semea. Bere indarra inspektatua, hogeita hamabi mila berrehun. Eta Benjaminen tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Benjaminen semeen buruzagia, Abidan, Gadeoniren semea. Bere indarraren inspektatuak, hogeita hamabost mila eta lau ehun. Efraimeko kanpamentuaren inspektatutako guztiak, ehun mila eta zortzi

mila eta ehun, beren indarrarekin batera hirugarrenak aterako dira. Dan-en kanpamentuaren taldea iparraldera beren indarrarekin, eta Dan-en semeen buruzagia, Ahiezer Ammishaddai-ren semea. Bere indarraren inspektatuak, hirurogeita bi mila eta zazpiehun. Eta haren ondoan kanpatzen dutenak Asher tribu, eta Asher semeen buruzagia, Phagiel Echran semea. Beraren indarra ikuskatutakoak, berrogei eta bat mila eta bostehun. Eta Neftaliren tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Neftaliren semeen buruzagia, Ainanen semea Akhire. Bere indarra inspektatua, berrogeita hamar eta hiru mila eta lau ehun. Danen kanpamentuko zenbatutako guztiak, ehun eta berrogeita hamazazpi mila eta seiehun; azkenak aterako dira beren taldeen arabera. Hau da Israelgo semeen zentsua haien gurasoen etxeen arabera, kanpamentuen zentsua guztia haien indarrekin batera, seiehun mila eta hirumila bostehun berrogeita hamar. Baina Levitak ez ziren haiekin zenbatu, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta Israelgo semeek egin zuten Jaunak Moisesi agindu zion guztia; horrela kanpatu zuten beren ordenaren arabera, eta horrela abiatu ziren bakoitza bere klanaren ondoan, beren arbasoen etxeen arabera.

3

Eta hauek Aaron eta Moisesen belaunaldiak dira, Jaunak Moisesi Sinai mendian hitz egin zion egunean. Eta hauek Aaronen semeen izenak: lehena Nadab, eta Abiud, Eleazar, eta Ithamar. Hauek dira Aaronen semeen izenak, apaiz gantzutuak, zeinen

eskuak osatu zituzten apaiz gisa zerbitzatzeko. Eta hil ziren Nadab eta Abihu Jaunaren aurrean, haiek su arrotza eskaintzen zuten Jaunaren aurrean, Sinai basamortuan, eta haurrak ez zituzten izan, eta apaiz lanak egin zituzten Eleazar eta Ithamar Aaronekin, haien aitarekin. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, hartu Leviren leinu, eta jarriko dituzu haiek Aaron apaizaren aurrean, eta zerbitzatuko diote hari, eta zainduko dituzte haren zaintzak, eta Israelgo semeen zaintzak lekukotasunaren tabernakuluaren aurrean, tabernakuluaren lanak egiteko. Eta lekukotasunaren tabernakulu-ontzi guztiak gordeko dituzte, eta Israelgo semeen zaintzak tabernakulu-lan guztien arabera. Eta Levitak Aaron-i eta bere seme apaizei emango dizkiozu; hauek niri emandako opari dira Israelgo semeen artetik. Eta Aaron eta bere semeak ezarriko dituzu lekukotasunaren tabernakulu gainean, eta haien apaizgoa zainduko dute, eta aldareari dagozkion gauza guztiak eta oihalaren barrukoak, eta ukitzen duen arrotza hil egingo da. Eta Jaunak hitz egin zion Moisesi, esanez, eta hara nik hartu ditut Levitak Israelgo semeen erdigunetik lehen jaiotako guztien ordez, sabela irekitzen duena Israelgo semeen artean; haien erosketa izango dira, eta nireak izango dira Levitak. Niretzat da lehenengo-jaio guztia, zeren egun hartan jo nuen lehenengo-jaio guztia Egiptoko lurrean, santifikatu nuen niretzat lehenengo-jaio guztia Israelen, gizonetik abereraino niretzat izango dira, ni Jauna naiz. Eta hitz egin zuen Jaunak Moisesi Sinai basamortuan, esanez, zenbatu Leviren semeak haien gurasoen etxeen arabera, haien klanen arabera; gizon guztiak hilabete zaharretik eta gorantz, zenbatu itzazue haiek. Eta Moisesek eta

Aaronek bisitatu zituzten haiek Jaunaren ahotsaren bidez, Jaunak haiei agindu zien moduan. Eta hauek ziren Leviren semeak euren izenez: Gerson, Kaat eta Merari. Eta hauek Gershonen semeen izenak dira, haien klanen arabera: Lobeni eta Shimei. Eta Kaathen semeak haien klanen arabera, Amram eta Isaar, Hebron eta Oziel. Eta Merariren semeak, haien klanen arabera: Mooli eta Mushi; hauek dira Levitarren klanek, haien familia-etxeen arabera. Gershon-i: Lobeni-ren herria eta Shimei-ren herria; hauek Gershon-en herriak dira. Haien zenbaketa zenbakiaren arabera, gizonezko guztiak hilabetetik gora, haien zenbaketa: zazpimila eta bostehun. Eta Gershon-en semeak tabernakuluaren atzean kanpatuko dute itsasoaren ondoan. Eta Gedson-en herriko familien etxearen buruzagia Dael-en semea Elisaf zen. Eta Gershonen semeen guardia lekukotasunaren dendan, denda eta estalkia, eta lekukotasunaren dendaren ateen estalkia, eta patioaren oihalak, eta dendaren gainean dagoen patioaren ateko gortina, eta haren lan guztien hondarrak. Koathena herria Amram bat, eta herria Izhar bat, eta herria Hebron bat, eta herria Uziel bat; hauek dira Koathen herriak, zenbakiaren arabera. Gizon guztiak hilabetekoak eta gorakoak, zortzi mila eta sei ehun, gauza santuen zaindariak. Kaathen semeen klanek tabernakuluaren alboan kanpatuko dute hegoalderantz. Eta Kaathen herrien familia etxearen buruzagia Uzielaren semea Elisafan zen. Eta haien guardia kutxa, mahaia, kandelabra, aldare, ontzi santu zenbat ministratzen duten haietan, estalkia eta haien lan guztiak dira. Eta Levitarren buruzagien gaineko buruzagia, Eleazar, Aaronen apaizaren semea, gauza santuen zaintzaileak zaintzeko izendatua.

Merariri Mooli herria, eta Mousi herria; hauek dira Merariren herriak. Haien zentsua zenbakiaren arabera, hilabete batekoak eta gorakoak diren gizonezko guztiak, sei mila eta berrogeita hamar ziren. Eta Merariren herriko familia etxearen buruzagia, Abihailaren semea Zuriel, tabernakuluaren aldetik iparraldera kanpatuko du. Merariren semeen guardiaren ikuskapena, dendaren kapitelak, eta haren trabak, eta haren zutabeak, eta haren oinarriak, eta haien ontzi guztiak, eta haien lanak, eta patioko zutabeak inguruan, eta haien oinarriak, eta estakak, eta haien sokarrak. Ekialdetik lekukotasunaren tabernakuluaren aurrean kanpatzen dutenak, Moises eta Aaron eta bere semeak, santuaren zaindariak zaintzen Israelgo semeen zaindarientzat, eta ukitzen duen arrotza hil egingo da. Lebitarren zenbaketa osoa, zeina Moisesek eta Aaronek bisitatu zuten Jaunaren ahotsaren bidez beren klanen arabera, hilabetekotik gorako gizonezko guztiak, hogeita bi mila izan zen. Eta Jaunak Moisesi esan zion: bisitatu Israelgo semeen lehenengo jaiotako gizonezko guztiak, hilabetekotik gorakoak, eta hartu haien zenbakia izenez izen. Eta hartuko dituzu Lebitak niretzat, ni Jauna naiz, Israelgo semeen lehenengo jaiotako guztien ordez, eta Lebiten abereak Israelgo semeen abereenarteko lehenengo jaiotako guztien ordez. Eta Moisesek bisitatu zituen Israelgo semeen arteko lehen jaiotako guztiak, Jaunak agindu zuen moduan. Eta lehenengo jaiotako ar guztiak, izenez zenbatuta, hilabetetik gorakoak, haien erroldatzetik, hogeita bi mila berrehun hirurogeita hamahiru izan ziren. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez, hartu Levitak Israelgo lehenengo jaiotako seme guztien ordez, eta Leviten abereak haien abereen ordez,

eta Levitak nireak izango dira; ni Jauna. Eta hiru eta hirurogeita hamar eta berrehuneko erreskateak, Lebitarren artean gehiegizko direnak, Israelgo semeen lehenjaiotakoetatik; Eta hartuko duzu bost siklo buruko, didrakma santu arabera hartuko duzu, hogei obolo sikloarentzat. Eta zilarra emango diozu Aaron eta bere semeei, haien artean gehiegi daudenenen erreskatatzeko. Eta Moisesek hartu zuen zilarra, Levitarren erredentzioan gainditzen zutenen erreskatak. Israelen semeen lehenjaiotakoen artetik hartu zuen zilarra, mila hirurehun hirurogeita bost siklo, siklo santuaren arabera. Eta Moisesek gehiegizko horien erreskateak eman zizkien Aaroni eta haren semeei, Jaunaren ahotsaren bidez, Jaunak Moisesi agindu zion moduan.

4

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi eta Aaroni, esanez, hartu Kaathen semeen baturaketa Leviren semeen erdigunetik, haien klanei dagokienez, haien gurasoen etxeei dagokienez, hogei eta bost urtetik eta gorantz berrogeita hamar urtera arte, sartzen den guztia zerbitzatzeko, lan guztiak egiteko lekukotasunaren tendan. Eta hauek Kaath-en semeen lanak dira lekukotasunaren tendan, santuen santua. Eta sartuko dira Aaron eta haren semeak, kanpamentua altxatzen denean, eta jaitsiko dute estaltzen duen beloa, eta estaliko dute harekin lekukotasunaren kutxa, eta jarriko dute gainean estalkia larru urdin bat, eta jarriko dute gainean oihal oso urdin bat goitik, eta sartuko

dituzte eramateko makilak. Eta aurretik jarritako mahaiaren gainean jarriko dute arropa guztiz morea, eta ontziak, eta intsentsarioak, eta kopak, eta libazio-ontziak non isurtzen duen, eta ogi-barrak etengabe haren gainean egongo dira. Eta jarriko dute gainean soineko eskarlata bat, eta estaliko dute estalkiarekin larruzko hiacintoarekin, eta sartuko dituzte bertatik zehar haginak. Eta soineko urdin bat hartuko dute, eta estaliko dute argia ematen duen kandelabrua, eta haren lanparak, eta haren tenailak, eta haren isurtzeko ontziak, eta olioaren ontzi guztiak, zeinekin ministratzen baitute. Eta botatuko dute hura eta haren ontzi guztiak estalkiaren larruzko urdin barruan, eta jarriko dute eramateko makilen gainean. Eta urrezko aldarearen gainean oihal urdin bat estaliko dute, eta larruzko estalkiarekin urdinarekin estaliko dute hura, eta bere makilak sartuko dituzte. Eta hartuko dituzte ministerioko ontzi guztiak, haiekin leku santuetan ministratzen dutenak, eta jarriko dituzte soineko urdin batean, eta estaliko dituzte estalkiarekin larruzko urdin batekin, eta jarriko dituzte makilen gainean. Eta estalkia aldarearen gainean jarriko du, eta haren gainean soineko guztiz gorrizko bat estaliko dute. Eta jarriko dituzte haren gainean ontzi guztiak zeinetan zerbitzatzen duten haren gainean, eta suontziak, eta haragi-kakoak, eta ontziak, eta estalkia, eta aldarearen ontzi guztiak; eta jarriko dute haren gainean estalkia larruzko urdina, eta sartuko dituzte haren eraman-makilak; eta hartuko dute soineko morea, eta estaliko dute arropa-garbitzeko ontzia eta haren oina, eta botako dute hura estalkia larruzko urdinera, eta jarriko dute eraman-makilen gainean, eta amaituko dute Aaronek eta haren semeek,

estaltzen gauza santuak eta ontzi guztiak gauza santuak, kanpamentua kentzean; eta hauek ondoren sartuko dira Kohaten semeak eramateko, eta ez dituzte ukituko gauza santuak, hil ez daitezen; hauek eramango dituzte Kohaten semeek lekukotasunaren dendan. Gainbegiratzailea Eleazar, Aaron apaizaren semea: argiaren olioa, eta konposizioaren intsentsua, eta eguneroko sakrifizioaren, eta gantzetzeko olioa, itxura osoaren gainbegiratze, eta guztiak honetan daude santuan, lan guztietan. Eta Jaunak hitz egin zuen Moisesi eta Aaroni, esanez, ez suntsitu Kohaten herria, tribua, Levitarren artetik. Hau egin haiei, eta biziko dira eta ez dira hilko, haiek gauza santu santuenak hurbiltzen direnean; Aaron eta haren semeak hurbil bitez, eta ezarriko dituzte haiek bakoitza bere erreferentziaren arabera, eta ez bitez sartu ikusteko bat-batean gauza santuak, eta hilko dira. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi, esanez, hartu Gersonen semeen hasiera, eta hauek beren aiten etxeen arabera, beren klanen arabera, hogeita bost urtekotik eta gorantz berrogeita hamar urtekora arte aztertu itzazu, sartzen den oro zerbitzatzeko, bere lanak egiteko lekukotasunaren tendan. Hau da Gersonen herriaren zerbitzua, zerbitzatzea eta garraiatzea. Eta jasoko ditu dendaren larrua, eta lekukotasunaren denda, eta haren estalkia, eta estalkia urdina dena haren gainean goitik, eta lekukotasunaren dendaren atearen estalkia, eta patioaren oihalak, zeintzuk lekukotasunaren dendaren gainean, eta gehiegizkoak, eta ontzi liturgiko guztiak zeintzuetan zerbitzatzen duten egingo dute. Aaronen eta haren semeen ahoaren arabera izango da Gersonen semeen ministeritza, haien ministeritza guztien arabera eta

haien lan guztien arabera, eta gainbegiratuko dituzu haiek izenez haiek prestatzen dituzten guztiak. Hau da Gedson-en semeen ministeritza lekukotasunaren tendan, eta haien guardia Ithamar-en eskuan, Aaron apaizaren semearen eskuan. Merariren semeak haien klanek arabera, haien gurasoetako etxeen arabera, zenbatu itzazue haiek, hogei eta bost urtetik eta gorantz berrogeita hamar urtera arte zenbatu itzazue haiek, guztiak sartzen direnak zerbitzatzeko lekukotasunaren tendelaren lanak. Eta hauek haien eskuetan jartzen direnen zaintzak haien lan guztien arabera lekukotasunaren dendan: dendaren kapitelak, eta barrak, eta haren zutabeak, eta haren oinarriak, eta estalkia, eta haien oinarriak, eta haien zutabeak, eta dendaren atearen estalkia, eta inguruan zehar patioko zutabeak, eta haien oinarriak, eta patioko ateko velaren zutabeak, eta haien oinarriak, eta haien estakak, eta haien sokak, eta haien ontzi guztiak, eta haien zerbitzu guztiak; izenen bidez aztertu itzazue haiek, eta haien eskuetan jartzen direnen zaintzaren ontzi guztiak. Hau da Merari semeen herriko zerbitzua haien lan guztietan lekukotasunaren tendan, Aaron apaizaren seme Ithamar-en eskupean. Eta bisitatu zuten Moisesek eta Aaronek eta Israelgo buruzagiek Kaathen semeak haien klanetan, haien gurasoen etxeetan, hogei eta bost urtetik eta gorantz berrogeita hamar urtera arte, sartzen den guztia zerbitzatzeko eta egiteko lekukotasunaren tendan. Eta haien zenbaketa haien klanen arabera bi mila zazpiehun berrogeita hamar izan zen. Hau da Kaath herriaren zentsua, tendan zerbitzatzen duen guztia aitortasunaren, Moises eta Aaronek bisitatu zuten bezala Jaunaren ahotsaren bidez, Moisesen

eskuan. Eta zenbatu ziren Gershonen semeak haien klanei dagokienez, haien gurasoen etxeei dagokienez, hogei eta bost urtetik eta gorantz berrogeita hamar urtera arte, sartzen den guztia zerbitzatzeko eta lanak egiteko lekukotasunaren tendan. Eta haien zenbaketa gertatu zen, haien klanei dagokienez, haien arbasoetako familien etxeei dagokienez: bi mila sei ehun hogeita hamar. Hau da Gershonen semeen herriko zenbaketa, lekukotasunaren tentuan zerbitzatzen duen guztia, Moisesek eta Aaronek bisitatu zituztenak Jaunaren ahotsaren bidez, Moisesen eskuan. Zenbatu ziren eta Merariren semeen herria haien klanei dagokienez, haien gurasoen etxeei dagokienez, hogei eta bost urtetik eta gorantz berrogeita hamar urtera arte, guztia sartzen dena zerbitzatzera lekukotasunaren dendaren lanen aldera. Eta haien zenbaketa gertatu zen haien klanen arabera, haien arbasoen etxeen arabera, hiru mila eta berrehun. Hau da herriko Merariren semeen zentsua, zeinek bisitatu zituzten Moisesek eta Aaronek Jaunaren ahotsaren bidez, Moisesen eskuaren bidez. Guztiak zenbatutakoak, zeintzuk bisitatu zituzten Moisesek eta Aaronek eta Israelgo buruzagiek Lebitak, klanen arabera eta haien gurasoen etxeen arabera, hogei eta bost urtekotik eta gorantz berrogeita hamar urtekora arte, guztiak sartzen direnak lanen lanerako, eta lanak garraiatu direnak lekukotasunaren tendan. Eta zenbatutakoak zortzi mila bost ehun eta laurogei izan ziren. Jaunaren ahotsaren bidez bisitatu zituen haiek Moisesen eskuaren bidez, gizon bakoitza bere lanen arabera, eta beraiek jasotzen dituzten gauzen arabera, eta zenbatu ziren, Jaunak Moisesi agindu zion moduan.

5

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, agindu Israelgo semeei, eta kanporatu ditzatela kanpamentutik leproso guztiak, eta jarioa duten guztiak, eta arimaren gainean zikin guztiak. Gizonezkotik emakumezkoraino, bidali kanpora kanpamentutik, eta ez ditzatela zikindu beraien kanpamentuak, zeinetan ni bizi bainaiz haien artean. Eta Israelgo seme-alabek horrela egin zuten, eta haiek kanpamendutik kanpora bidali zituzten, Jaunak Moisesi esan zion bezala, horrela egin zuten Israelgo seme-alabek. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, hitz egin Israelgo semeekin, esanez, gizon edo emakume, norbaitek egiten badu giza bekatu guztietatik, eta alde batera utziz alde batera uzten badu eta errudun bada arima hark, aitortu egingo du egin zuen bekatua, eta itzuli egingo du falta; zenbateko nagusia, eta bere bosteneko zatia gehituko du haren gainera, eta itzuli egingo dio nori errudun izan zen harekin. Baina baldin gizonak ez badu mendekatzailerik, horrela itzultzeko berarengana delitua berarenganat, itzultzen den delitua Jaunari apaizarena izango da, salbu barkameneko aharitik, zeinen bidez egingo duen barkamena berarekin berari buruz. Eta lehen fruitu guztiak Israelgo seme-alabengan sakratzen diren gauza guztien arabera, zenbat ere Jaunari eskaintzen badituzte, apaiz berari izango dira; Eta bakoitzaren gauza sakratuak, berarenak izango dira; eta gizon bat, norbaitek apaizari ematen badio, beraren izango da. Eta Jaunak hitz egin zuen Moisesi, esanez, hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei, gizon baten emaztea hausten

badu, eta gutxietsiz gutxietsi behar badu hura, eta norbait lo egiten badu harekin hazi ohean, eta ihes egiten badu haren gizonaren begietatik, eta ezkutatzen badu, bera zikindu den, eta lekuko ez zen harekin, eta bera ez den harrapatu, eta etortzen bazaio hari zelotasun espiritu bat, eta zelostu egiten badu haren emaztea, bera zikindu den, edo etortzen bazaio hari zelotasun espiritu bat, eta zelostu egiten badu haren emaztea, bera ez den zikindu, eta eramango du gizonak haren emaztea apaizagana, eta ekarriko du oparia haren gainean, efaren hamarrena garagar irina; ez du isuriko haren gainean oliorik, ezta jarriko ere haren gainean intsentsua; da baitda zelotasun sakrifizio bat, oroigarri sakrifizio bat, bekatu bat oroitarazten duena. Eta apaizak hura ekarriko du, eta Jaunaren aurrean jarriko du. Eta apaizak ur garbi bizia hartuko du ontzi lurrezko batean, eta lekukotasunaren tabernakulu lurzoruaren gainean dagoen lurretik, eta apaizak hartuta, uran jarriko du. Eta apaizak emakumea Jaunaren aurrean jarriko du, eta emakumearen burua agertuko du, eta bere eskuetan oroigarriaren ofrenda, zelotipiaren ofrenda, emango du, baina apaizaren eskuan madarikatuaren zigorruaren ura egongo da. Eta apaizak zinpean jarriko du hura, eta emakumeari esango dio: baldin inor ez bada zurekin lo etzan, baldin ez baduzu hausten zure gizonaren azpian zikindu izateko, errugabea izan madarikatutako zigor-ur honetatik. Baina zu hautsita bazaude ezkonduta egonda, edo zikindu bazara, eta norbaitek bere ohea eman badu zugan, zure senarraz kanpo; Eta apaizak zin eraziko dio emakumeari madarikazioko zin hauekin, eta apaizak esango dio emakumeari, Jaunak zu madarikazioan eta zinpean jar

zaitzala zure herriaren erdian, Jaunak zure izterrak erortzen eta zure sabelak puzten jartzean. Eta ur madarikatu hau zure sabelera sartuko da sabela hanturatzeko eta zure izterra erortzen jartzeko, eta emakumeak esango du: hala bedi, hala bedi. Eta apaizak madarikazioak hauek liburu batean idatziko ditu, eta madarikatutako zigortzeko uretan ezabatuko ditu. Eta emakume hari madarikatuaren zigor-ura edanarazi egingo dio, eta zigor-ur madarikatua haren barrura sartuko da. Eta apaizak emakumearen eskutik hartuko du zirikeriaren eskaintza, eta eskaintza Jaunaren aurrean jarriko du, eta aldarera ekarriko du. Eta apaizak hartuko du eskukada bat sakrifiziotik haren oroigarria, eta eramango du gora hura aldarearen gainera, eta gero. Gauza hauek edanaraziko dio ura emakumeari. Eta izango da, baldin zikindu bada eta bere gizonari ihes egiten badio ahanzturan, eta bere barruan sartuko bada zigortzeko ur madarikatua, eta sabela puztu egingo bada, eta bere izterra erori egingo bada, eta emakumea madarikazioa izango bada bere herriarentzat. Baina emakumea ez bada zikindu eta garbia bada, errugabea izango da eta hazia sortuko du. Hau da zilosoaren legea, zeinaren aurka emakume ezkondua denak arau haustea egiten duenean, eta zikindu egiten denean. Edo gizon bat nori etorri baldin badakio gainera hura zilotz espiritu bat, eta zilotz izan bere emaztearengan, eta jarri bere emaztea Jaunaren aurrean, eta egin berarentzat apaizak lege hau guztia, eta errugabe izango da gizona bekatu-tik; eta emakume hark hartuko du bere bekatua.

6

Eta hitz egin zuen Jaunak Moisesi, esanez, hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei, gizon edo emakume, norbaitek handiki egingo badu botoa garbitasuna konsagratzeko garbitasuna Jaunari, ardotik eta edari gogorretik garbituko da; eta ozpina ardotik eta ozpina edari gogorretik ez du edango; eta mahatsatik ekoizten dena ez du edango; eta mahats freskoa eta mahats pasa ez du jango bere botoaren egun guztietan; mahatsondotik egiten den guztietatik, ardoa azaletik haziraino ez du jango bere garbitasunaren egun guztietan; labana ez da etorriko bere buruaren gainera, bete arte egunak, zenbat botoatu zuen Jaunari; santu izango da hazten buruaren ilearen ilea bere botoaren egun guztietan Jaunari; arima hil guztien gainean ez da sartuko aita eta ama gainean, eta anaia gainean eta arreba gainean, ez da zikindu haien gainean hiltzen direnean haiek, zeren bere Jainkoaren botoa haren gainean dago bere buruaren gainean; bere botoaren egun guztietan santu izango da Jaunari. Baldin baina norbait bat-batean haren gainean hiltzen bada, berehala zikindu egingo da haren otoitzaren burua, eta bizurduko du bere burua garbitua den egunean, zazpigarren egunean bizurdua izango da. Eta zortzigarren egunean bi usapal edo bi uso gazte ekarriko ditu apaizagana, lekukotasunaren tabernakuluaren ateetara. Eta egingo du apaizak bat bekatuari buruz, eta bat errekuntza osorako; eta bitartekotza egingo du haren alde apaizak zeinei buruz bekatu egin zuen arimari buruz; eta santifikatuko du

haren burua egun hartan, zeinetan santifikatu zen Jaunari, otoitzaren egunak; eta ekarriko du bildots urtekoa hutsegiterako; eta egun lehenagokoak zentzugabeak izango dira, zeren zikindu zen haren otoitzaren burua. Eta hau da otoitz egin duenaren legea: bere otoitzaren egunak betetzen dituenean, berak ekarriko du lekukotasunaren tabernakuluaren ateen ondora. Eta ekarriko du bere oparia Jaunari arkume urte bateko akatsik gabeko bat errekuntza osorako, eta arkume eme urte bateko bat akatsik gabekoa bekatuarentzat, eta ahari bat akatsik gabekoa salbazioarentzat, eta saskia ogirik gabeko irin fineko ogiak nahastuak oliotan, eta biskoitxoak ogirik gabeak gantzutuak oliotan, eta haien sakrifizioa, eta haien edari eskaintza. Eta apaizak Jaunaren aurrera ekarriko du, eta haren bekatuagatiko eskaintza egingo du, eta haren errekuntza-eskaintza. Eta aharia salbamenaren sakrifizio egingo du Jaunari azimoen otzararen gainean, eta apaizak bere sakrifizoa eta bere edari-eskaintza egingo ditu. Eta botoa egin duenak bizurduko du bere botoaren burua lekukotasunaren tabernakuluaren ateen ondoan, eta ileak jarriko ditu suaren gainean, salbazioaren sakrifizioaren azpian dagoenaren gainean. Eta hartuko du apaizak besoa egosita ahariaren, eta ogi bat legamiarik gabea saskitik, eta opil legamiarik gabea bat, eta jarriko ditu botoa egin duenaren eskuetan berak bere botoa bizurtu ondoren, eta ekarriko ditu apaizak eskaintza gisa Jaunaren aurrean; santu izango da apaizarentzat bularreko eskaintzaren gainean eta besoko eskaintzaren gainean; eta hauek ondoren edango du botoa egin duenak arnoa. Hau da otoitz egin duenaren legea, nork ere Jaunari oparia eskainiko bailion bere otoitzari buruz,

bere eskuak aurkituko lukeenaz aparte, bere otoitzaren indarraren arabera, garbitzeen legearen arabera otoitz egingo bailuke. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, hitz egin Aaronekin eta haren semeekin, esanez, honela bedeinkatu Israelgo semeak, esanez haiei, bedeinkatzen zaitu Jaunak, eta zaintzen zaitu. Distira dezala Jaunak bere aurpegia zure gain, eta erruki bedi zugan. Jaso dezala Jaunak bere aurpegia zure gain, eta eman dizula bakea. Eta nire izena Israelgo semeen gainean jarriko dute, eta nik, Jaunak, bendekatuko ditut haiek.

7

Eta gertatu zen Moisesek amaitu zuen egunean, tenda altxatzeko, eta gantzutu zuen hura, eta santifikatu zuen hura, eta haren ontzi guztiak, eta aldarea, eta haren ontzi guztiak, eta gantzutu zituen, eta santifikatu zituen. Eta Israelgo buruzagiek ekarri zuten, haien arbasoen etxeetako hamabi buruzagiek, tribuetako buruzagi hauek, ikuskatzeko lanean zutik zeuden hauek. Eta ekarri zuten haien oparia Jaunaren aurretik, sei gurdi estali, eta hamabi idi, gurdi bat bi buruzagiko, eta txekor bat bakoitzeko, eta ekarri zuten tentuaren aurretik. Eta Jaunak Moisesi esan zion, esanez: hartu haietatik, eta lekukotasunaren tabernakulu-aren zerbitzu-lanak-tzat izango dira, eta emango dizkiezu lebitei, bakoitzari bere zerbitzuaren arabera. Eta Moisesek gurdiak eta idiak hartu, eta Levitei eman zizkien. Eta bi gurdiak eta lau idiak Gershonen semeei eman zizkien, haien zerbitzuaren arabera. Eta lau gurdiak eta zortzi idiak eman

zizkien Merariren semeei, haien zerbitzuen arabera, Itamar bidez, Aaronen semearen, apaizaren bidez. Eta Kaathen semeei ez zien eman, zeren santuaren ministeriorako gauzak dituzten sorbalden gainean jasoko baitituzte. Eta buruzagiek aldarearen eskaintzarako ekarri zuten, hura gantxatu zuen egunean, eta buruzagiek beren opariak aldarearen aurrean ekarri zituzten. Eta Jaunak Moisesi esan zion: buruzagi bat eguneko, buruzagi eguneko ekarriko dituzte beren opariak aldarearen dedikaziorako. Eta lehenengo egunean bere oparia eskaintzen ari zena Naason zen, Aminadaben semea, Judaren tribuaren buruzagia. Eta bere oparia ekarri zuen: ontzi zilarra bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua, katilu zilarra bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikelo santuaren arabera, biak irin finaz beteak, olioarekin nahasita, sakrifizioarentzat. Urrezko intsentsario bat hamar (siklo), intsentsuz betea. Txekor bat idietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza osorako, eta ahuntz-kume bat ahuntzetatik bekatuagatik. Eta salbameneko sakrifiziorako txekorrak bi, ahariak bost, aker arrak bost, urte beteko arkume emeak bost; hau Naasonren, Aminadaben semearen, oparia. Bigarren egunean Natanael Sogarren semeak, Isakar tribuko buruzagiak, ekarri zuen. Eta bere oparia ekarri zuen: zilarzko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua, zilarzko katilu bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikela santuaren arabera, biak beteak irin finaz nahasturik olioan, sakrifiziorako. Intsentsario bat hamar urrezkoa, intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, bildots bat urtekoa errekuntza osorako, eta ahuntz-aker bat ahuntzetatik bekatuarengatik. Eta salbamendu-sakrifizioan behiak bi, ahariak bost, aker-ahuntzak bost, urteko

arkume-emeak bost, hau Natanaelen, Sogarren semearen, oparia. Hirugarren egunean Zabulongo semeen buruzagia, Eliab Helonen semea. Bere oparia, zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamarreko pisua beraren; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamarreko sikelekoa sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz olioarekin nahastuaz sakrifiziora; urrezko intsentsario bat hamarrekoa, intsentsuz betea. Txekor bat idietatik, ahari bat, bildots bat urtekoa errekuntza osorako, eta ahuntz gazte bat ahuntzetatik bekatuari buruz. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Helon semearen Eliaben oparia. Laugarren egunean, Ruben semeen buruzagia, Elisur Sediur semea. Haren oparia, zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel, sikel santuaren arabera; biak beteak irin finaz oliotan nahastuaz sakrifiziora; urrezko intsentsario bat hamar, intsentsuz betea. Txekor bat idietatik, ahari bat, bildots bat urtekoa errekuntza osorako, eta ahuntz gazte bat ahuntzetatik bekatuari buruz. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Elisur Sediurren semearen oparia. Bosgarren egunean Simeonen semeen buruzagia, Salamiel Surisadairen semea. Bere oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel sikela santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Intsentsario bat hamar urrezkoa, intsentsuz betea. Txekor bat idietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza osorako, eta ahuntz-kume bat ahuntzetatik

bekatuagatik. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, aker-ahuntzak bost, urteko arkume emeak bost. Hau Salamielen oparia, Sourisadairen semearen. Seigarren egunean, Gad-en semeen buruzagia, Eliasaph Raguel-en semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Urrezko intsentsario bat hamar (siklo), intsentsuz betea. Txekor bat idietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza osorako, eta ahuntz bat ahuntzetatik bekatuari buruz. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Elisaf, Raguel semearen oparia. Zazpigarren egunean Efraimen semeen buruzagia, Elixama Amiuden semea. Bere oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel sikela santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Urrezko hamar (siklo)ko intsentsario bat, intsentsuz betea. Txekor bat idietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza osorako, eta ahuntz-kume bat ahuntzetatik bekatuagatik. Eta salbameneko sakrifiziora: txekor bi, ahari bost, aker bost, urte beteko arkume eme bost. Hau Amihuderen seme Elisamaren oparia. Zortzigarren egunean, Manasehren semeen buruzagia, Gamaliel Fadasurren semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahastuaz olioan, sakrifiziora. Urrezko hamar (siklo)ko intsentsario bat, intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari

bat, arkume bat urtekoa errekuntza osorako, eta ahuntz bat ahuntzetatik bekatuagatik; eta salbamenaren sakrifiziorako txekorrak bi, ahariak bost, ahuntzak bost, arkume emeak urtekoak bost; hau Gamaliel Fadasurren semearen oparia. Bederatzigarren egunean, Benjaminen semeen agintaria, Abidan Gadeoni semea. Haren oparia, zilarrezko plateratxo bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko ontzi bat, hirurogeita hamar siklo siklo santuaren arabera; biak beteak irin finaz olioarekin nahasita eskaintza baterako; urrezko intsentsario bat hamar, intsentsuz betea. Txekor bat idietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza osorako, eta ahuntz-kume bat ahuntzetatik bekatuagatik. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Abidan Gadeoni semearen oparia. Hamargarren egunean Danen semeen buruzagia, Ahiezer Ammishaddairen semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikelo sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Urrezko intsentsario bat hamar (siklo), intsentsuz betea. Txekor bat idietatik, ahari bat, bildots bat urtekoa errekuntza osorako, eta ahuntz gazte bat ahuntzetatik bekatuari buruz. Eta salbameneko sakrifiziora: txekor bi, ahari bost, aker bost, urte beteko arkume eme bost. Hau Amisadairen seme Ahiezerren oparia. Hamaikagarren egunean, Aserren semeen buruzagia, Fageel Ekranen semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz

nahastuaz olioan, sakrifiziora. Urrezko hamar (siklo)ko intsentsario bat, intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza osorako, eta ahuntz-arkume bat ahuntzetatik bekatuagatik. Eta salbamendu-opari gisa bekantze bi, ahari bost, aker bost, arkume urteko bost; hau Ekranen seme Fagelen oparia. Hamabigarren egunean, Neftaliren semeen buruzagia, Akhire Ainanen semea. Bere oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel sikela santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Urrezko hamar (siklo)ko intsentsario bat, intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, bildots bat urtekoa errekuntza osorako, eta ahuntz bat ahuntzetatik bekatuari buruz. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Ainanen seme Ahiraren oparia. Hau aldarearen eskaintza egun ganitu zuen, Israelgo semeen buruzagien artean: zilarrezko platerak hamabi, zilarrezko ontziak hamabi, urrezko intsentsarioak hamabi. Ehun eta hogeita hamar siklo ontzi bakoitzak, eta hirurogeita hamar siklo katilu bakoitzak; zilarrezko ontzi guztiak, bi mila eta lau ehun siklo, siklo santuaren arabera. Hamabi intsentsario urrezko intsentsuz beteak, intsentsarioen urre guztia, ehun eta hogei. Erretze-eskaintza egiteko behi guztiak, txekorrak hamabi, ahariak hamabi, urteko bildotsak hamabi, eta haien eskaintzak, eta haien edate-eskaintzak, eta bekaturako ahuntz-akerrak hamabi. Behi-eme guztiak salbamenaren sakrifiziorako, txekorrak hogeita lau, ahariak hirurogei, akerrak hirurogei urtekoak,

bildotsak hirurogei urtekoak zirikaturik gabeak, hau da aldarearen dedikazioa, haren eskuak bete ondoren eta hura gantzutu ondoren. Moisesek lekukotasunaren tabernakulura sartzean harekin hitz egiteko, entzun zuen Jaunaren ahotsa harekin hitz egiten ari zela propitziatorio gainetik, lekukotasunaren kutxaren gainean dagoena, bi kerubinen artean, eta harekin hitz egiten zuen.

8

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, hitz egin Aaronekin, eta esango diozu hari, noiz ezartzen dituzun lanparak zati batetik, kandelabruaren aurpegiaren arabera argituko dute zazpi lanparak. Eta horrela egin zuen Aaronek: alde batetik kandelabruaren aurrez piztu zituen bere lanparak, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta hau da kandelabruaren eraikuntza: solidoa, urrezkoa, bere zurtoinak, eta bere lilioak, solidoa osoa; Jaunak Moisesi erakutsi zion ereduaren arabera, horrela egin zuen kandelabrua. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi esanez, hartu Levitak Israelgo semeen erdigunetik, eta garbituko dituzu haiek. Eta horrela egingo diezu haien garbitzea, ihintziko dituzu haiek garbitze-urarekin, eta labana pasatuko da haien gorputz osoan, eta garbitu egingo dituzte haien arropak, eta garbi egongo dira. Eta behi-artetik txekor bat hartuko dute, eta honekin batera irin fin oliotan nahastuaren eskaintza, eta behi-artetik urtebeteko txekor bat hartuko duzu bekatuagatik. Eta lebitak hurbilratuko dituzu lekukotasunaren dohaiaren

aurrean; eta Israelgo semeen biltzar osoa bilduko duzu; Eta lebitak hurbilratuko dituzu Jaunaren aurrean, eta Israelgo semeek beraien eskuak jarriko dituzte lebiten gainean; Eta Aaronek lebitak bereiziko ditu eskaintza gisa Jaunaren aurrean Israelgo semeen artetik; eta izango dira Jaunaren lanak egin ditzaten. Levitak, ordea, eskuak txekorren buruen gainean jarriko dituzte, eta bat bekatuagatik egingo duzu, eta bestea errekuntza-eskaintza gisa Jaunari, haiengatik barkamena egiteko. Eta jarriko dituzu lebitak Jaunaren aurrean, eta Aaronen aurrean, eta haren semeen aurrean, eta emango dituzu eskaintza gisa Jaunaren aurrean; Eta bereiziko dituzu lebitak Israelgo semeen erditik; eta nireak izango dira. Eta gauza hauen ondoren, Levitak sartuko dira oinordetzaren tabernakulu lanetan lan egiteko, eta garbitu behar dituzu haiek, eta Jaunaren aurrean aurkeztu behar dituzu haiek. Zeren eskaintza gisa emanak hauek niri dira Israelgo semeen artetik, Israelgo semeen arteko sabelalde guztia irekitzen duten lehenengo jaiotako guztien ordez hartu ditut haiek niretzat. Israelgo seme-alabetan lehen jaiotako guztiak nireak dira, gizakietatik abereraino; Egiptoko lurrean lehen jaiotako guztiak jo nituenean, haiek niri santifikatu nituen, eta Lebidarrak hartu nituen Israelgo seme-alabetako lehen jaiotako guztien ordez. Eta levitak eskaintza gisa eman nizkien Aaron eta bere semeei Israelgo semeen artetik, Israelgo semeen lanak egiteko lekukotasunaren dendan eta Israelgo semeen alde barkamena egiteko, eta Israelgo semeetan ez da izango gauza santuetara hurbiltzen denik. Eta Moisesek eta Aaronek eta Israelgo semeen biltzar osoak Lebitarrei egin zieten Jaunak Moisesi Lebitarrei

buruz agindu zion bezala, horrela egin zieten haiei Israelgo semeek. Eta Levitak garbitu zuten beren burua, eta garbitu zituzten jantziak, eta Aaronek haiek eskaintza gisa aurkeztu zituen Jaunaren aurrean, eta Aaronek barkamena egin zuen haiengatik, haiek garbiztatzeko. Eta honekin ondoren, Levitak sartu ziren beren ministrazio-lana egiteko testigantzaren dendan, Aaronen aurrean eta haren semeen aurrean, Jaunak Moisesi Levitei buruz agindu zion bezala; horrela egin zieten. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, hau da Lebitarrei buruzkoa: hogei eta bost urtekotik eta gorantz, sartuko dira lan egitera testigantzaren tendan; Eta berrogeita hamar urtekotik alde egingo du zerbitzutik, eta ez du lan egingo gehiago. Eta bere anaia ministratuko du lekukotasunaren dendan zaindariak zaintzeko, baina lanak ez ditu egiten; horrela egingo diezu lebitarrei haien zaindariekin.

9

Eta hitz egin zuen Jaunak Moisesekin Sinai basamortuan bigarren urtean, haiek Egiptoko lurretik atera ondoren, lehen hilabetean, esanez, esan, eta egin bezate Israelgo semeek pazko hura bere garaian, lehen hilabeteko hamalaugarren egunean arratsaldera, egingo duzu hura denboretan; bere legearen arabera, eta bere alderaketaren arabera egingo duzu hura. Eta Moisesek hitz egin zien Israelgo semeei pazkoa egin zezaten hilabetearen hamalaugarren egunean hasten zenean Sinaiko basamortuan. Jaunak Moisesi agindu zion bezala, horrela egin

zuten Israelgo semeek. Eta etorri ziren gizonak zikin zeuden gizon baten arimaren gainean, eta ez ziren gai izan egiteko Pazko egun hartan; eta hurbildu ziren Moisesen eta Aaronen aurrean egun hartan; Eta esan zuten gizon haiek berarentzat, gu zikin gizon baten arimaren gainean; ez beraz gelditu behar dugu eskaintzen oparia Jaunari bere denboraren arabera Israelgo semeen erdian? Eta Moisesek esan zien: Gelditu hemen, eta entzungo dut zer agintzen duen Jaunak zuen gainean. Eta hitz egin zuen Jaunak Moisesi, esanez, hitz egin Israelgo semeei, esanez, gizon gizon, norbait bihurtzen bada zikin arima baten gainean, gizon baten, edo bide urrun batean zuei, edo zuen belaunaldietan, eta egingo du pazko Jaunari hilabete bigarrenean hamalaugarren egunean; arratsalderantz egingo dute hura, ogi legamigabeen eta belar mingotsen gainean jango dute hura. Ez dute ezer utziko harengandik goiz arte, eta ez dute hezurrik hautsiko harengandik; Pazkoaren legearen arabera egingo dute hura. Eta garbi dagoen gizona, bidean urrun ez dagoena, eta pazkoa egiten huts egiten badu, arima hura bere herritik suntsituko da, zeren Jaunari oparia bere denboran aurkeztu ez zion; gizon hark bere bekatua hartuko du. Baldin baina arrotz bat zuentzat hurbiltzen bada zuen lurrean, eta Jaunari pazkoa egiten badio pazkoaren legearen arabera eta haren antolaketa arabera, lege bakarra izango da zuetzat, arrotzarentzat eta lurreko jatorrizkoaren tzat. Eta tenda zutik jarri zen egunean, hodeia estaldu zuen tenda, testigantzaren etxea, eta arratsaldetik goizera arte suaren itxura zegoen tendaren gainean. Horrela gertatzen zen etengabe: hodeia estaltzen zuen hura egunez, eta su-itxura gauez. Eta hodeia

tabernakulutik igotzen zenean, ondoren Israelgo semeak abiatzen ziren, eta hodeia gelditzen zen lekuan, han kanpatu egiten zuten Israelgo semeak. Jaunarenaren aginduaren bidez kanpatuko dute Israelgo seme-alabek, eta Jaunarenaren aginduaren bidez abiatuko dira. Hodeiak tabernakuluaren gainean itzala egiten duen egun guztietan, Israelgo seme-alabek kanpatuko dute. Eta hodeia itzalaren gainean egun gehiagotan geratzen denean, Israelgo semeek Jainkoaren zaintza beteko dute, eta ez dute abiatuko. Eta izango da, hodeia egun batzuetan tenda gainean estaltzen duenean, Jaunaren ahotsagatik kanpatuko dute, eta Jaunaren aginduagatik abiatuko dute. Eta izango da, noiz hodeia arratsaldetik goizera egoten denean, eta hodeia goizean igotzen denean, orduan abiatuko dira, egunez zein gauez. Hilabeteko egunetan hodeiak luzatzen denean, haren gainean itzala egiten duenean, Israelgo semeek kanpatuko dute, eta ez dute alde egingo. Hori, zeren Jaunaren aginduaren bidez abiatu baitziren, Jaunaren zaintza gorde zuten Jaunaren aginduaren bidez Moisesen eskuan.

10

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, egin ezazu zeure buruarentzat bi tronpeta zilarrezkoak; jotakoak egingo dituzu haiek; eta izango dira zuretzat biltzarra deitzeko, eta kanpamentuak kentzeko. Eta jotziko dituzu haiekin tronpeta, eta bilduko da biltzar osoa testigantza-dendaren atearen ondoan. Baina batean tronpeta jotzen badute, hurbiltuko dira zure

aldera buruzagi guztiak, Israelgo buruak. Eta jo ezazue tronpeta seinalea, eta abiatuko dira ekialdean kanpatu duten kanpamentuak; eta jo ezazue tronpeta seinalea bigarrena, eta abiatuko dira hegoaldean kanpatzen ari diren kanpamentuak; eta jo ezazue tronpeta seinalea hirugarrena, eta abiatuko dira itsasoaren ondoan kanpatzen ari diren kanpamentuak; eta jo ezazue tronpeta seinalea laugarrena, eta abiatuko dira iparraldera kanpatzen ari diren kanpamentuak; seinalearekin joko dute tronpeta haien abiatzean. Eta biltzarra biltzean, tronpeta joko duzue, baina ez seinalez. Eta Aaronen semeak, apaizak, tronpetak joko dituzte, eta hori legezko betikoa izango da zuetzat zuen belaunaldietan zehar. Baldin baina irten bazarete gerrarako zuen lurrean zuen etsaien aurka, zuei aurka jarri direnen aurka, eta jo baduzue tronpetak, gogoratuko zarete Jaunaren aurrean, eta salbatuko zarete zuen etsaien eskutik. Eta zuen alaitasunaren egunetan, zuen jaietan eta zuen ilberri egunetan, jo egingo dituzue tronpetak errekuntza osoetan eta zuen salbamenaren sakrifizioetan, eta oroigarri izango da zuei zuen Jainkoaren aurrean. Ni naiz Jauna, zuen Jainkoa. Eta gertatu zen bigarren urtean, bigarren hilabetean, hilabetearen hogeigarrenean, hodeia igo zen lekukotasunaren tenda hartatik. Eta Israelgo semeak atera ziren haien hornidurekin Sinai basamortutik, eta hodeia gelditu zen Paran basamortuan. Eta lehenak abiatu ziren Jaunaren ahotsaren bidez Moisesen eskuan. Eta Judaren semeen kanpamentuaren ordena atera zuten lehenik, beren indarrarekin, eta haien indarraren gainean, Naason, Aminadaben semea. Eta Isakar semeen tribuaren indarraren gainean, Natanael, Sogaren semea. Eta

Zabulonen semeen leinuaren indarraren gainean, Eliab, Helonen semea. Eta tenda jaitsiko dute, eta aterako dira Gedson-en semeak eta Merari-ren semeak, tenda jasotzen dutenak. Eta atera zuten Ruben kanpamentuaren dibisioa beren indarrarekin; eta beren indarraren gainean, Elizur Sedeurren semea; Eta Simeon semeen tribuaren indarraren gainean, Salamiel Zurisadairen semea. Eta Gad-en semeen tribuaren indarraren gainean, Raguel-en Elisaf. Eta Kaathen semeak abiatuko dira gauza santuak jasoz, eta tentea jarriko dute haiek iritsi arte. Eta Efraimeko kanpamentuaren ordena ateratzen dute beren indarrarekin, eta haien indarraren gainean Elisama, Amiuden semea. Eta Manassehren semeen tribuaren indarraren gainean, Phadassurren Gamaliel. Eta Benjaminen semeen tribuaren indarraren gainean, Gadeoni-ren Abidan. Eta abiatuko dira Danen semeen kanpamentuaren dibisioa, kanpamentu guztien azkenak, haien indarrarekin; eta haien indarraren gainean, Ahiezer Ammishaddairen semea. Eta Asherren semeen leinuaren indarraren gainean, Phagiel Echranen semea. Eta Neftaliren semeen tribuaren indarraren gainean, Enanren semea Ahira. Hauek Israelgo semeen armadak dira, eta haien indarrarekin atera ziren. Eta Moisesek esan zion Hobabi, Raguel Madianitaren semeari, Moisesen ahaide, Gu ateratzen ari gara leku hartara, zeina esan zuen Jaunak, Hau emango dizuet zuei. Zatoz gurekin, eta ongi egingo dizugu, zeren Jaunak gauza onak hitz egin ditu Israelari buruz. Eta esan zion: Ez joango naiz, baizik nire lurrera eta nire belaunaldira joango naiz. Eta esan zuen: Ez gaituzula utzi, zeren gurekin egon baitzinan basamortuan, eta gure artean adineko bat izango zara.

Eta izango da baldin gurekin zoazen, eta Jaunak guri egingo dizkigun gauza on haiek guztiak, zu ere ongi tratatuko zaitugu. Eta Jaunaren menditik atera ziren hiru eguneko bidea eginez, eta Jaunaren itunaren kutxa haien aurretik zihoan hiru eguneko bidea, atseden tokia aurkitzeko. Eta gertatu zen arkua kentzean, eta Moisesek esan zuen: Esnatu, Jauna, eta sakabanatu bitez zure etsaiak, ihes egin bezate zu gorroto duten guztiak. Eta geldialdian esan zuen: Itzuli, Jauna, milaka hamar milaka Israelen. Eta hodeia haien gainean itzal egiten zuen egunez, kanpamendutik ateratzen zirenean.

11

Eta herria gaizki marmarkatzen ari zen Jaunaren aurrean, eta Jaunak entzun zuen, eta haserrearekin haserre zen, eta Jaunagandik sua piztu zen haiengan, eta kanpamentuaren zati bat jan zuen. Eta herriak oihu egin zion Moisesi, eta Moisesek otoitz egin zion Jaunari, eta sua itzali zen. Eta toki haren izena Enpurismos deitu zen, Jaunak haien artean su bat piztu zuelako. Eta haien arteko nahastedunak desira handia izan zuen, eta jesarrita negar egin zuten Israelgo semeek ere, eta esan zuten: nork emango digu haragi jan dezagun? Gogoratu genuen arrainak, zeintzuk jan genuen Egipton dohainik. Eta kalabazak, eta meloiak, eta porruak, eta tipulak, eta baratxuriak. Orain, ordea, gure arima guztiz lehorra dago; ezer ez dago gure begien aurrean, mana izan ezik. Manna, berriz, koriandro hazia bezalakoa da, eta bere itxura kristalaren itxura da. Eta herria

zehar zihoan, eta biltzen zuten, eta ehotzen zuten hura errota-harrian, eta igortzen zuten zurrunbiloan, eta egosi zuten hura lapikoan, eta egiten zuten hura opilak, eta haren plazera olio-opil baten zaporea bezalakoa zen. Eta ihintza kanpamenduaren gainera gauez jaisten zenean, mana ere harekin batera jaisten zen. Eta Moisesek entzun zuen haien negarra beren klanen arabera, bakoitza bere atearen gainean, eta Jaunak oso haserre egin zuen haserrez, eta Moisesen aurrean gaizki zegoen. Eta Moisesek Jaunari esan zion: Zergatik mistratu duzu zure zerbitzaria, eta zergatik ez dut aurkitu grazia zure aurrean, herri honen bultzada nire gain jartzeko? Ez al dut nik hartu sabelean herri hau guztia, edo ez al ditut nik erditu haiek? Zergatik esaten didazu, hartu hura zure bularra, haurtzainak edoskia altxatzen duen bezala, lurrera zeina zin egin baitzenien haien gurasoei? Nondik ditut niri haragiak herri guztiari honi emateko? Zeren negar egiten dute nire gainean, esanez, eman iezaguzu haragia, jan dezagun. Ez izango naiz gai ni bakarrik herri hau eramaten, hitz hau niri astunegi delako. Baina baldin horrela egiten badidazu, hil nazazu berehala, errukia aurkitu badut zure aurrean, nire kaltea ikusi ez dezadan. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Bildu iezadazu hirurogeita hamar gizon Israelgo zaharrenetatik, zuk berak ezagutzen dituzunak, hauek herriko zaharrak eta idazleak direla jakinda, eta eraman itzazu testigantzaren dendan, eta han zurekin egongo dira. Eta jaitsiko naiz, eta hitz egingo dut han zurekin, eta kenduko dut zure gainean dagoen espiritutik, eta jarriko dut haien gainean, eta lagunduko dizute zurekin herriaren bultzada, eta ez duzu eramango berak zu bakarrik. Eta herriari esango diozu, garbi

zaitezte biharrerako, eta haragia jango duzue; zeren negar egin zenuten Jaunaren aurrean, esanez, nork emango digu jateko haragia? Egipton guri ona da; eta Jaunak zuei haragia jateko emango dizue, eta haragia jango duzue. Ez egun bat jango duzue, ez eta bi, ez eta bost egun, ez eta hamar egun, ez eta hogei egun, hilabeteko egun arte jango duzue, irten dadila arte zuen sudurretatik; eta izango da zuei kolerara, zeren desobeditu bait zenuten Jaunari, nor den zuen artean, eta negar egin zenuten haren aurrean, esanez, zergatik gu irten Egiptotik? Eta Moisesek esan zuen: seiehun mila oinezkoak dira herria, zeinen artean nago ni; eta zuk esan zenuen, haragia emango diet haiei jateko, eta jango dute hilabetez; Ez al dira ardiak eta behiak hilko haientzat, eta nahikoa izango zaie? Ala itsasoko arrain guztia bilduko da haientzat, eta nahikoa izango da haientzat? Eta Jaunak Moisesi esan zion: ez da Jaunaren eskua nahikoa izango? Jadanik jakingo duzu nire hitza zu harrapatuko duen ala ez. Eta Moises irten zen, eta herriari Jaunaren hitzak esan zizkion, eta herriko adinekoetatik hirurogeita hamar gizon bildu zituen, eta berak tentuaren inguruan ezarri zituen. Eta Jauna hodeian jaitsi zen, eta harekin hitz egin zuen, eta haren gainean zegoen espiritutik kendu zuen, eta hirurogeita hamar gizon zaharren gainean jarri zuen. Eta espirituak haien gainean pausatu zenean, profetizatu zuten, eta ez zuten gehiago jarraitu. Eta bi gizon utzi ziren kanpamentuan, baten izena Eldad, eta bigarrenaren izena Medad, eta espirituak haien gainean pausatu zen, eta hauek erregistratuetakoak ziren, eta ez ziren dendera joan, eta kanpamentuan profetizatu zuten. Eta gazte gizona lasterka hurbilduz, Moisesi jakinarazi zion, eta esan zion,

esanez: Eldad eta Medad kanpamentuan profetizatzen ari dira. Eta erantzunez, Nunen semea den Josue, Moisesen ondoan zutik zegoena, hautatua, esan zuen: Jaun Moises, gelditu itzazu haiek. Eta Moisesek esan zion: ez al duzu nigatik zelorik? Eta nork eman lezake Jaunaren herri osoa profeta, Jaunak bere espiritua haien gainean ematen duenean? Eta Moises joan zen kanpamendura, bera eta Israelgo zaharrak. Eta espiritu bat irten zen Jaunarengandik, eta galeperrak ekarri zituen itsasotik zehar, eta bota zituen kanpamenduaren gainera, egun bateko bidea alde batetik eta egun bateko bidea bestetik, kanpamenduaren inguruan, lurretik bi ukondoko garaieran bezala. Eta herriak jaikita, egun osoa eta gau osoa eta hurrengo egun osoa, bildu zuten galeper-oilarrak; gutxiena bildu zuenak hamar kor bildu zituen, eta berentzat hozteak prestatu zituzten kanpamentuaren inguruan. Haragia oraindik haien hortzetan zegoen amaitu aurretik, eta Jauna haserre zen herriarengan, eta Jaunak herria jo zuen kolpe oso handiarekin. Eta leku haren izena Desiraren Hilobiak deitu zen, zeren han lurperatu baitzuten desiratzen zuen herria. Gurarien hilobi-monumentuetatik herria Aserotherako atera zen, eta herria Aseroten egon zen.

12

Eta hitz egin zuten Miriam eta Aaron Moisesen aurka, Moisesek hartu zuen etiopiarra emakumearen dela eta, etiopiarra emakume bat hartu zuelako, eta esan zuten, ez al du Jaunak Moisesekin bakarrik hitz egin? Ez ote gurekin hitz egin zuen?

Eta Jauna entzun zuen. Eta Moises gizona oso apala zen lurraren gainean dauden gizon guztien artean. Eta Jaunak berehala esan zien Moisesi, Aaroni eta Miriami: Atera zaitezte zuek hirurok testigantzaren dendera. Eta hiruk testigantza-dendara irten ziren, eta Jauna hodei-zutabe batean jaitsi zen, eta testigantza-dendaren atearen gainean gelditu zen, eta Aaron eta Miriam deituak izan ziren, eta biak irten ziren. Eta haiei esan zien: Entzun nire hitzak. Baldin zuen profeta bat Jaunari bihurtzen bada, ikuspenean ezagutua izango naiz berari, eta loak harturik hitz egingo diot berari. Ez horrela nire zerbitzaria Moises, nire etxe osoan fidela da; Ahoa ahoaren aurka hitz egingo diot harekin, itxuran, eta ez enigmen bidez, eta Jaunaren aintza ikusi zuen; eta zergatik ez zenuten beldurrik izan nire zerbitzari Moisesen aurka hitz egiteko? Eta Jaunaren haserrearen sumina haien gainean egon zen, eta joan zen. Eta hodeiak alde egin zuen tentatik, eta hara, Miriam lepratsua zen elur bezala, eta Aaronek begiratu zion Miriami, eta hara, lepratsua zen. Eta Aaronek esan zion Moisesi, erregutu egiten dut jauna, ez ezazu guri bekaturik ezarri, zeren ezjakina izan ginen horretan bekatu egin genuen; Ez bedi heriotzaren berdina bezala, abortu bat bezala amaren sabeletik irteten dena, eta haren haragiaren erdia jaten duena. Eta Moisesek oihu egin zion Jaunari, esanez: Jainko, zure errukia behar dut, sendatu ezazu hura. Eta Jaunak Moisesi esan zion: baldin bere aitak aurpegira tustu egin balu, ez al litzateke zazpi egunez lotsatuko? Bereizi bedi zazpi egunez kanpamendutik kanpoan, eta honen ondoren sartuko da. Eta Miriam kanpamentutik kanpo banandua izan zen zazpi egunez, eta herria ez zen abiatu Miriam garbitu izan zen arte. Eta honen

ondoren, herria Aserothetik atera zen, eta Parango basamortuan kanpatu zuten.

13

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, bidali zeure buruarentzat gizonak, eta beha dezatela Kanaandarren lurra, zeina nik ematen diodan Israelgo semeei jabetzarako; gizon bat leinu bakoitzeko, haien gurasoen klanei dagokienez bidaliko dituzu haiek, buruzagi guztiak haietatik. Eta Moisesek bidali zituen haiek Pharango basamortutik Jaunaren ahotsaren bidez; hauek guztiak Israelgo semeen buruzagiak ziren. Eta hauek haien izenak dira, Rubenen tribuarena, Samuel, Zakurren semea. Simeon tribuaren, Saphat, Souri-ren semea. Judako leinuarena, Caleb Jefuneren semea. Issachar tribuko Igal, Joseren semea. Efraim tribuarena, Osea Nun-en semea. Benjaminen tribuaren, Palti Raphuren semea. Zebulun tribukoa, Gudi'el, Sudiren semea. Josepen tribuaren Manaseren semeen artetik, Gaddi, Susiren semea. Dan tribuko, Ammiel Gamaliel-en semea. Asher tribuaren, Sathour, Michaelen semea. Neftaliren tribuarena, Nabi Sabiren semea. Gad tribuaren, Goudiel Makiren semea. Hauek dira Moisesek lurra zelatatzeko bidali zituen gizonen izenak, eta Moisesek Nunen semea Hosea Josue izendatu zuen. Eta Moisesek bidali zituen haiek Kanaango lurra espiatzen, eta esan zien haiei: Igo zaitezte basamortu honetan, eta igoko zarete mendira, eta ikusiko duzue lurra nolakoa den, eta bertan bizi den herria, indartsua den ala ahula, edo gutxi

diren ala asko. Eta zer da lurra non hauek bizi diren gainean, ona da ala gaiztoa, eta zeintzuk dira hiriak non hauek bizi diren haietan, harresituak diren ala harresigabeak. Eta nolakoa da lurra, oparo ala antzua; ea badauden zuhaitzak bertan, ala ez; eta iraun ondoren hartuko duzue lurreko fruituak. Eta egunak, udaberriko egunak, mahatsaren aitzindariak. Eta igan ondoren, lurra espiatatu zuten Sin basamortutik Rehob arte, Hamath sartzen. Eta basamortutik igo ziren, eta Hebronerarte joan ziren, eta han zeuden Ahiman, eta Sheshai, eta Talmai, Anaken belaunaldiak, eta Hebron zazpi urte lehenago eraikia izan zen Egiptoko Tanis baino. Eta mahats-multzoko arroira iritsi ziren, zelatatu zuten hura, eta handik adar bat ebaki zuten mahatsaren multzo batekin gainean, eta makilen gainean jaso zuten, baita granatetatik eta pikuetatik ere. Eta leku hura Mahats-harana izendatu zuten, han Israelgo semeek ebaki zuten mahats-sortaren gatik. Eta itzuli ziren handik lurra esploratu ondoren, berrogei egun igaro eta gero. Eta joan ondoren etorri ziren Moisesen eta Aaronen eta Israelgo semeen biltzar guztien aldera, Paran basamortuan Kades; eta erantzun zieten haiei hitza eta biltzar guztiari, eta erakutsi zuten lurraren fruitua, eta kontatu zioten hari, eta esan zuten, etorri ginen lurrera zeinera bidali baitzintuen gu, esne eta ezti darion lurrera; eta hau da haren fruitua. Baina ausarta da bertan bizi den herria, eta hiriak indartuak, harresituak eta oso handiak dira, eta Anaken belaunaldia ikusi genuen han. Eta Amalek hegoaldeko lurrean bizi da, eta Hetarra, Hivarra, Jebusarra eta Amorrarra menditsuan bizi dira, eta Kanaanarra itsasoaren ondoan eta Jordania ibaiaren ondoan bizi da. Eta Calebek herria isilarazi

zuen Moisesen aurrean, eta esan zion: Ez, baizik igota igoko gara eta heredatuko dugu hura, zeren ahaltsuak garen eta haien aurka ahal izango gara. Eta harekin batera igo ziren gizonek esan zuten: Ez goaz gora, ez gara gai herrialdera igotzeko, gure baino indartsuagoa da. Eta harriduraz atera zuten lurra, zein behatuta zuten, Israelgo seme-alaben aurrera, esanez: lurra, zein igaro genuen behatzeko, bere gainean bizi direnak irensten dituen lurra da, eta herri guztia, zein ikusi genuen bertan, neurriz handiko gizonak dira. Eta han erraldoiak ikusi ditugu, eta haien aurrean txigortak bezala ginen, baina hala ere haien aurrean ginen.

14

Eta biltzar osoak ahotsa altxatu ondoren, herriak gau hura osoan zehar negar egin zuen. Eta marmarkatzen zuten Moisesen eta Aaronen gainean Israelgo seme guztiak; eta esan zuten haiei biltzar osoak: Nahi nuke hil ginela Egiptoko lurrean, edo basamortu honetan hil bagina; eta zergatik Jaunak sartzen gaitu lur honetara erortzen gerrean? Gure emakumeak eta haurrak harrapakin izango dira; orain, beraz, hobe da Egiptora itzultzea. Eta elkarri esan zioten: Eman diezaiogun buruzagi bat eta itzul gaitezen Egiptora. Eta Moises eta Aaron aurpegira erori ziren Israelgo semeen biltzar osoaren aurrean. Josue, Nunen semea, eta Caleb, Jefuneren semea, lurra zelatatu zutenetakoak, haien arropak urratu zituzten, eta Israelgo semeen biltzar osoari esan zioten, esanez: Guk zelatatu genuen lurra oso-oso ona da. Baldin

Jaunak aukeratzen bagaitu, lurra honetara eramango gaitu eta emango digu hura, esne eta eztia ematen duen lurra. Baina ez izan matxinatuak Jaunarengandik, eta zuek ez beldurtu lurreko herria, zeren zuentzat janari da, izan ere urrundu da denbora haietatik, eta Jauna gurekin dago, ez beldurtu haiei. Eta biltzar osoak esan zuen haiek harriez harrikatzeko, eta Jaunaren goratasuna agertu zen hodeian, lekukotasunaren itzalaren gainean, Israelgo seme guztiei. Eta Jaunak esan zion Moisesi, noiz arte haserretzen nau herri honek? Eta noiz arte ez dute sinesten nigan seinale guztien gainean, zeintzuk egin nituen haien artean? Jotzea egingo dut haiek heriotzaz, eta suntsituko ditut haiek, eta egingo zaitut zu eta zure aitaren etxea nazio handi, eta askoz handiagoa hau baino. Eta Moisesek Jaunari esan zion: Egiptok entzun egingo du zure indarrarekin herri hau haietatik atera duzula. Baina lur honetan bizi diren guztiek entzun dute zu Jauna zarela herri honetan, zu begiz begi ikusten zarela, Jauna, eta zure hodeia haien gainean dagoela, eta hodei-zutabe batean zu haien aurretik zoazela egunez, eta su-zutabe batean gauez. Eta suntsituko duzu herri hau gizon bat balitz bezala; eta esango dute zure izena entzun duten nazioek, esanez: Jaunak ezin izan duelako sartu herri hau haiei zin egin zien lurrera, bota ditu haiek basamortuan. Eta orain gora bedi zure indarra, Jauna, zuk esan zenuen moduan, esanez: Jauna pazientea, eta errukiz betea, eta egiatiarra, legegabekeríak eta bidegabekeriak eta bekatuak kentzen, eta garbitzez ez du garbituko errua duena, aiten bekatuak seme-alabei itzuliz hirugarren eta laugarren belaunaldiraino. Barkatu herri honi bekatu hau zure erruki handiaren arabera, Egiptotik orain arte

haiekin grazia egin duzun bezala. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Onbera naiz haiekin zure hitzaren arabera. Baina bizi naiz ni eta nire izena bizirik dago, eta Jaunaren aintzak lur guztia beteko du. Gizon guztiak nire aintza ikusten dutenak, eta Egipton egin nituen seinale guztiak, eta basamortuan, eta hamargarren aldiz probatu ninduten, eta nire ahotsari entzun ez zioten, benetan ez dute ikusiko lurra, haien aitei zin egin nien lurra; baina haien seme-alabak hemen nirekin daudenak, ona ez eta gaiztoa ere ezagutzen ez dutenak, gazte esperientziarik gabeko guztiak, hauei emango diet lurra; baina ni haserrarazi ninduten guztiak, ez dute ikusiko hura. Baina nire semea Caleb, beste espiritu bat haren barruan duelako, eta ni jarraitu ninduelako, sartuko dut hura lurrera non sartu zen han, eta haren hazia heredatuko du hura. Amalek eta Kanaandarra, ordea, haranean bizi dira; bihar itzuli eta abiatu zaitezte basamortura, itsaso gorriaren biderantz. Eta Jaunak Moisesi eta Aaroni esan zien, esanez: noiz arte batzar gaizto hau? Beraiek nire aurrean marmarkatzen duten hura, Israelgo semeen marmarka, zuen gainean marmarkatu zutena, entzun dut. Esan nien haiei: Bizi naiz ni, dio Jaunak; benetan, nire belarrietara hitz egin duzuen eran, horrela egingo dizuet. Basamortu honetan eroriko dira zuen gorpuak; eta zuen gainbegirapen guztia, eta zuen zenbatuak hogei urtekoak eta goragotik, nire aurka marmaratu zuten guztiak; ea zuek sartuko zaretela lurrera zeinen gainean luzatu nuen nire eskua bizitzeko zuek haren gainean; baina Kaleb Jefoneren semea, eta Josue Nunen semea. Eta haurrak, zeintzuk esan zenuten lapurretan egongo zirela, sartuko ditut haiek lurrean; eta heredatuko dute lurra,

zeina zuek uko egin zenuten hari. Eta zuen gorputz-atalak basamortu honetan eroriko dira. Zuen semeak basamortuan biziko dira berrogei urtez; eta zuen prostituzioa jasango dute, zuen gorputz-adarrak basamortuan kontsumitu arte, egun-kopuruaren arabera zeinekin esploratu zenuten lurra, berrogei egun, egun bat urteko, jasango dituzue zuen bekatuak berrogei urtez; eta ezagutuko duzue nire haserrearen sumina. Ni Jauna hitz egin dut, benetan horrela egingo diot biltzar gaizto honi, nire aurka bildu denari: basamortu honetan kontsumitu egingo dira, eta han hilko dira. Eta gizonak, Moisesek lurra espiatzen bidalitakoak, eta iritsi ondoren batzarraren aurrean haren kontra marmartu zuten lurrari buruz hitz gaiztoak ateratzeko, eta hil ziren gizonak lurraren kontra gaizki hitz egin zutenak kolpean Jaunaren aurrean. Eta Josue, Nun-en semea, eta Kaleb, Jefune-ren semea, bizi izan ziren lurra zelatatzera joan ziren gizaki haietatik. Eta Moisesek hitz hauek esan zizkien Israelgo seme guztiei, eta herriak oso-oso negar egin zuen. Eta goiz jaikita, goizean mendiaren gailurrera igo ziren, esanez: Hona, gu igoko gara Jaunak esan zuen tokira, zeren bekatu egin genuen. Eta Moisesek esan zuen: zergatik hausten duzue zuek Jaunaren hitza? Ez izango da zoriontsu zuentzat. Ez igo, ez bait dago Jauna zuekin, eta erori egingo zarete zuen etsaien aurrean. Amalek eta kanaandarra han daude zuen aurrean, eta ezpataz erortzen zarete, zeren Jaunari desobeditu eta atzera egin baitzenuten, eta Jauna ez da egongo zuekin. Eta behartuta, mendiaren gailurrera igo ziren, baina Jaunaren itunaren kutxa eta Moises ez ziren kanpamentutik mugitu. Eta Amalek eta mendi hartan bizitzen zen kanaandarra jaitsi ziren, eta haiek atzera bota zituzten, eta

haiek moztu zituzten Horma arte, eta kanpamendura itzuli ziren.

15

Eta esan zuen Jaunak Moisesi, esanez, hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei, noiz sartu zaretean zuen bizilekuaren lurrera, nik ematen dizuedana, eta egingo dituzu errekuntza osorako eskaintzak Jaunari, errekuntza osoa edo sakrifizioa, botoa betetzeko, edo borondatez, edo zuen jaietan egiteko usain gozoa Jaunari, baldin behietatik edo ardietatik. Eta bere oparia eskaintzen ari denak Jaunari ekarriko dio irin finaren hamarren bateko sakrifizio bat, efaren hamarren bat olio laurden batean nahasita. Eta ardoa edari-eskaintza baterako, hin-aren laugarrena egingo duzu errekuntza-eskaintza gainean edo sakrifizioa gainean. Bildots bakarreko batentzat hainbeste egingo duzu, eskaintza usain gozoa Jaunarentzat. Eta ahariarekin, noiz egiten duzuen hura errekuntza osorako edo sakrifiziorako, egingo duzu sakrifizioa irin finaren bi hamarren oliotan nahasita hin-aren herenean; Eta arnoa edarien eskaintza hin-aren herenean eskainiko duzue usain gozoa Jaunarentzat. Eta baldin behietatik egiten baduzue errekuntza-oparira edo sakrifizio bat botoa betetzeko, edo salbamenerako Jaunari, ekarriko du zezentxoaren gainean sakrifizio bat irin finaren hiru hamarren olioan nahasita hin erdiarekin. Eta ardoa edan-eskaintza batera, hin-aren erdia, usain gozoko eskaintza Jaunari. Horrela egingo duzu txekor bati, edo ahari bati, edo bildots bati

ardietatik edo ahuntzetatik; Zenbat egingo dituzuen arabera, horrela egingo duzue bakoitzari, haien zenbakiaren arabera. Bertako guztiek horrela egingo dute halako eskaintzak eskaintzeko usain gozoa Jaunari. Baldin baina arrotza zuekin gehitzen bada zuen lurrean, edo norbait zuekin egongo bada zuen belaunaldietan, eta usain gozoko eskaintza egingo badio Jaunari, zuek egiten duzuen moduan egingo du biltzarrak Jaunari. Lege bat izango da zuentzat eta zuen artean bizi diren arrotzentzat, lege betikoa zuen belaunaldietarako. Zuek bezala, arrotza ere izango da Jaunaren aurrean. Lege bat izango da eta zuzenbide bat izango da zuei eta zuetan bizi den arrotzarentzat. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi, esanez, hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei, zuek sartzen zaretenean lurrera, non ni eramaten ari naizen zuek hara, eta izango da zuek jaten duzuenean lurreko ogietatik, kenduko duzue eskaintza aparteko zatia Jaunari, zuen oratzearen lehen fruitua. Ogia bereiziko duzue eskaintza gisa; eskaintza bezala larrain-larutik, horrela bereiziko duzue hura, zuen orekatzaren lehen fruituak, eta emango diozue Jaunari eskaintza zuen belaunaldietarako. Noiz zuek hutsik egin eta ez egin agindu hauek guztiak, zeintzuk Jaunak hitz egin zuen Moisesi, hala nola Jaunak agindu zuen zuei Moisesen eskuan, egun hartatik zeinetan Jaunak agindu zuen zuei eta haratago zuen belaunaldietara, eta izango da baldin batzarraren begitatik gertatu nahi-gabe, eta egingo du batzar osoak txekor bat behietatik zikingabea errekuntza osorako usain gozoko Jaunari, eta honen opariketa eta honen edalontzia araueraren arabera, eta ahuntz-aker bat ahuntzetatik bat bekatuari buruz. Eta apaizak barkamena egingo du Israelgo

semeen biltzar osoaren alde, eta barkatuko zaie, hori nahigabekoa delako, eta beraiek beren oparia ekarri zuten, Jaunari eskaintza, beren bekatuagatik Jaunaren aurrean, beren nahigabekoagatik. Eta barkamena emango zaio Israelgo semeen biltzar osoari eta zuen artean bizi den arrotzari, zeren herriari osoari nahigabeko baita. Baldin arima batek nahi gabe bekatzen badu, urteko ahuntz bat ekarriko du bekatuagatik. Eta apaizak barkazioa egingo du nahi gabe bekatu egin duen arimaren alde, Jaunaren aurrean nahi gabe bekatu egin duenaren alde, haren alde barkazioa egiteko. Jatorrizkoari Israelgo semeetan eta haien artean bizi den arrotzari lege bat izango zaie, nahi gabe egiten duenak. Eta eskuz harrokeriaz egiten duen arimak, jatorrizkoetatik edo proselitoetatik, Jainkoa hau asaldatuko du, suntsitua izango da arima hura bere herritik, zeren Jaunaren hitza mespretxatu zuen, eta haren aginduak sakabanatu zituen; suntsituko du suntsitua izango da arima hura, bere bekatua bertan. Eta Israelgo semeak basamortuan zeuden, eta gizon bat egurrak biltzen ari zela aurkitu zuten sabat egunean. Eta larunbataren egunean egurra biltzen aurkitu zuten hura Moisesen eta Aaronen aurrera eraman zuten, eta Israelgo semeen biltzarre osoaren aurrera. Eta zaintzara jarri zuten, ez baitzuten erabaki zer egin behar zioten. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Heriotzaz hil bekio gizona; biltzar osoak harrikatu ezazue hura harriekin. Eta biltzar osoak eraman zuen hura kanpamentuaren kanpora, eta biltzar osoak harrikatu zuen hura harriekin kanpamentuaren kanpora, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta Jaunak Moisesi esan zion, esanez: hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei, eta egin bitzate

berentzat borlak beren arropen ertzetan haien belaunaldietarako, eta jarriko duzue ertzeko borlen gainean hari urdin bat. Eta egongo da zuei borlen gainean, eta ikusiko dituzue haiek, eta gogoratuko zarete Jaunaren agindu guztiak, eta egingo dituzue haiek, eta ez zarete aldenduko zuen pentsamenduak atzetik, eta begiak zeinetan zuek pekatu egiten duzuen haiek atzetik, horrela gogoratuko zareten eta egingo dituzuen nire agindu guztiak, eta izango zarete santu zuen Jainkoari. Ni naiz Jauna, zuen Jainkoa, zuek Egiptoko lurretik atera zintuedana, zuen Jainko izateko. Ni naiz Jauna, zuen Jainkoa.

16

Eta hitz egin zuen Kore, Izar-en semea, Kaat-en semea, Levi-ren semea, eta Datan eta Abiram, Eliab-en semeak, eta On, Pelet-en semea, Ruben-en semea; eta altxatu ziren Moises-en aurrean, eta Israelgo semeen gizonak berrogeita hamar eta berrehun, batzarreko buruzagiak, kontseiluko deitutakoak, eta gizon ospetsuak. Bildu ziren Moisesen eta Aaronen aurka, eta esan zuten: Nahikoa duzue, zeren biltzar osoa, guztiak santuak dira, eta haien artean Jauna dago. Zergatik altxatzen zarete Jaunaren biltzarraren aurka? Eta Moisesek entzun zuenean, aurpegira erori zen. Eta Korerenganako eta haren batzar osoari hitz egin zuen, esanez: Jainkoak bisitatu eta ezagutu ditu bereak direnak eta santuak, eta bereganantz hurbildu ditu, eta berarentzat aukeratu zituenak bereganantz hurbildu ditu. Hau egin ezazue:

hartu zeuek zeuentzat intsentsarioak Kore, eta haren biltzar guztia, eta jarri haien gainean sua, eta jarri haien gainean intsentsua Jaunaren aurrean bihar; eta izango da gizona zeina Jaunak aukeratu duen, hau santua: nahikoa izan bekizue zuei Leviren semeak. Eta Moisesek Koreari esan zion: Entzun, Leviren semeak. Ez da gauza txikia hau zuentzat, Israelgo Jainkoak zuek banandu zintuztela Israelgo biltzarretik, eta bere buruarenganatu zituztela Jaunaren tabernakulu zerbitzuak zerbitzatzeko, eta tabernakulu aurrean egon eta haiei zerbitzatzeko? Eta zu hurbildu zaitu eta zure anaia guztiak, Leviren semeak, zurekin, eta apaiz gisa zerbitzatzea ere bilatzen duzue? Horrela zu eta zure biltzar guztia Jainkoaren aurka bilduta zarete, eta Aaron nor da, haren aurka marmar egiten duzueten? Eta Moisesek bidali zuen Dathan eta Abiron, Eliaben semeak, deitzeko, eta esan zuten: Ez goaz gora. Ez da gutxi hau: esne eta eztia isurtzen dituen lurrera ekarri gaituzu basamortuan hiltzeko, eta gainera gure gainean agintzen duzu? Errege zara? eta zu esne eta ezti darion lurrera eraman gaituzu gu, eta eman diguzu guri oinordetza soroa eta mahastiak? Gizon haien begiak atera egingo zenituzke? Ez gara gorantz ari. Eta Moisés oso tristatu zen, eta Jaunari esan zion: ez jarri arretarik haien sakrifizioari; ez dut haietako inoren gauza desiratutako bat ere hartu, ezta haietako inori kalterik egin ere. Eta Moisesek Koreari esan zion, santifikatu zure biltzarra, eta egon prest Jaunaren aurrean zu eta Aaron eta beraiek bihar; Eta hartu bakoitzak bere intsentsarioa, eta jarri intsentsua haien gainean, eta ekarri bakoitzak bere intsentsarioa Jaunaren aurrean, berrogeita hamar eta berrehun intsentsario, eta zu eta Aaron

bakoitzak bere intsentsarioa. Eta bakoitzak bere inkentsarioa hartu zuen, eta haien gainean sua jarri zuten, eta haien gainean intsentsua bota zuten, eta lekukotasunaren tabernakuaren ateen ondoan zutik egon ziren Moises eta Aaron. Eta Korek bere biltzar osoa bildu zuen haien aurka lekukotasunaren tabernakulu-atearen ondoan, eta Jaunaren gloria agertu zen biltzar osoari. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi eta Aaroni, esanez, banatu zaitezte batzar honen erdigunetik, eta kontsumituko ditut haiek behin betiko. Eta beren aurpegien gainera erori ziren, eta esan zuten: Jainko, espirituetako eta haragi guztietako Jainko, gizon batek bekatu egin badu, Jaunaren haserre guztia biltzarraren gainera? Eta Jauna hitz egin zion Moisesi, esanez: hitz egin biltzarrari, esanez: urrundu inguruan Koreren biltzarretik. Eta Moises jaiki zen, eta Datan eta Abiron aldera joan zen, eta Israelgo zahar guztiak harekin batera joan ziren. Eta biltzarrari hitz egin zuen, esanez: Banatu zaitezte gizon gogor hauen tendetatik, eta ez ukitu haiek duten guztia, galdu ez zaitezen haien bekatu guztietan. Eta Koreren tabernakulutik inguruan urrundu ziren, eta Datan eta Abiron atera ziren eta haien tendetako ateetan zutik zeuden, haien emazteak, haien seme-alabak eta haien gauzak. Eta Moisesek esan zuen: Honetan jakingo duzue Jaunak bidali ninduala lan hauek guztiak egiteko, eta ez neure kabuz. Baldin hauek gizon guztien heriotzaren arabera hilko badira, eta gizon guztien ikuskatzea bezala haien ikuskatzea izango bada, orduan Jaunak ez nau bidali. Baina edo ikuspen batean erakutsiko du Jaunak, eta lurrak bere ahoa ireki eta irensten ditu haiek, eta haien etxeak, eta haien tentak, eta haiei dagoen guztia, eta bizik

jaitsiko dira hadesera, eta jakingo duzue gizon hauek Jauna haserrarazi dutela. Baina hitz hauek guztiak esateari utzi zionean, lurra apurtu zen haien azpian. Eta lurra ireki zen, eta irentsi zituen haiek, eta haien etxeak, eta Korekin zeuden gizaki guztiak, eta haien abere-taldeak. Eta jaitsi ziren haiek bizirik infernura, beren guztia ere, eta lurrak estali zituen, eta galdu ziren batzarraren erditik. Eta Israel guztia haien inguruan zeudena ihes egin zuen haien hotsarengatik, esanez: lurrak inoiz ez gaitzala irentsi. Eta sua irten zen Jaunarengandik, eta irents zituen berrogeita hamar eta berrehun gizonak, intsentsua eskaintzen ari zirenak.

17

Eta esan zuen Jaunak Moisesi, eta Eleazarri Aaronen seme apaizari, hartu itzazue brontezko suontziak erretakoen erdialdetik, eta su arrotz hori sakabanatu han, zeren santifikatu zituzten bekatari horien suontziak beren arimetan, eta egin itzazu haiek txapa jotako eskalak estalkia aldareari, zeren aurkeztu ziren Jaunaren aurrean eta santifikatu ziren; eta bihurtu ziren seinale Israelgo semeentzat. Eta hartu zituen Eleazarrek, Aaron apaizaren semeak, brontze suontziak, erretakoek ekarri zituztenak, eta gehitu zituzten haiek estalkia gisa aldareari, oroigarri Israelgo semeentzat, inor arrotza hurbil ez dadin, zeina ez baita Aaronen hazitik, intsentsua jartzeko Jaunaren aurrean; eta ez da izango Kore bezala, eta haren matxinada, Jaunak Moisesen eskuaren bidez hitz egin zion

bezala. Eta Israelgo seme-ak marmartu zuten hurrengo egunean Moisesen eta Aaronen aurka, esanez: Zuek hil duzue Jaunaren herria. Eta gertatu zen batzarrea Moises eta Aaronen aurka biltzean, eta testigantzaren dendaren aurka oldartu zirenean, hodei batek estali zuen denda hura, eta Jaunaren gloria agertu zen. Eta Moises eta Aaron lekukotasunaren tabernakuluaren aurrean sartu ziren. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi eta Aaroni, esanez, urrundu zaitezte biltzar honen erdigunetik, eta suntsituko ditut haiek behin betiko, eta erori ziren haien aurpegien gainera. Eta Moisesek Aaroni esan zion: hartu intsentsarioa, eta jarri su gainean aldaretik, eta bota intsentsua gainean, eta eraman azkar kanpamenturaino, eta egin bitartekotza haiengatik, irten baita haserre Jaunaren aurpegitik, hasi du herria suntsitzen. Eta Aaron-ek hartu zuen, hain zuzen Moisesek hura esan zion bezala, eta bildumara korrika joan zen, eta jadanik izurritea hasi zen herriaren artean, eta intsentsua bota zuen eta herriarengatik bake egin zuen. Eta hildakoen eta bizien artean zutik egon zen, eta izurritea gelditu zen. Eta plagan hildakoak hamalau mila eta zazpireun izan ziren, Koreren kausa hildakoak gabe. Eta Aaron Moisesen gana itzuli zen lekukotasunaren tabernakulu-atearen gainera, eta izurritea gelditu zen. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: hitz egin Israelgo semeei, eta hartu haietatik makila bat, makila bat aita-etxeen arabera haien agintari guztietatik, haien aita-etxeen arabera, hamabi makila, eta idatzi bakoitzaren izena bere makilan. Eta Aaronen izena idatzi Leviren makilaren gainean, makila bat baita, beren arbasoen etxeko tribuaren arabera emango baitute. Eta jarriko dituzu haiek lekukotasunaren

tendan, lekukotasunaren aurrean, non ezagutaraziko bainaiz zuri han. Eta ni aukeratzen dudan gizona izango da, bere makila kimuak aterako ditu, eta Israelgo semeen marmarra kenduko dut nire gainetik, beraiek zuei buruz marmarkatzen dutena. Eta Moisesek Israelgo semeei hitz egin zien, eta haien buruzagi guztiek makila bat eman zioten, buruzagi bakoitzari makila bat buruzagiko, haien guraso-etxeen arabera, hamabi makila, eta Aaronen makila haien makilen erdian. Eta Moisesek makilak utzi zituen Jaunaren aurrean testigantzaren dendan. Eta gertatu zen hurrengo egunean, Moises eta Aaron lekukotasunaren tendan sartu ziren, eta hara, Aaron-en makila kimutu zen Leviren etxerako, kimu bat atera zuen, loreak loratu zituen, eta intxaurrak sortu zituen. Eta atera zituen Moisesek makila guztiak Jaunaren aurpegitik Israelgo seme guztietara; eta ikusi zuten, eta hartu zuen bakoitzak bere makila. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Jarri Aaronen makila lekukotasunen aurrean gordetzeko, seinalea izan dadin desobedientziaren semeentzat, eta amaitu beza haien marmarra nire aurka, eta ez dira hilko. Eta Moisesek eta Aaronek egin zuten, Jaunak Moisesi agindu zion bezala, horrela egin zuten. Eta Israelgo semeek Moisesi esan zioten, esanez: hara, kontsumitzen gara, galdu egin gara, suntsitzen gara. Tabernakulu Jaunaren ukitzen duen guztia hiltzen da, bukaeraraino hil gaitezen arte?

18

Eta Jaunak Aaroni esan zion, esanez: zu eta zure semeak eta

zure aitaren etxeak hartuko dituztue gauza santuen bekatuak, eta zu eta zure semeak hartuko dituztue zuen apaizgoaren bekatuak. Eta zure anaiak, Levi tribua, zure aitaren herria, ekarri itzazu zure buruari hurbil, eta batu bitez zuri, eta zerbitzatu bitez zuri, eta zu eta zure semeak zurekin testigantzaren tendaren aurrean. Eta zaindu egingo dituzte zure zaintzak, eta dendaren zaintzak. Baina ontzi santuetara eta aldarerantz ez dira hurbiltuko, eta ez dira hilko hauek eta zuek. Eta zuri gehituko dira, eta testigantzaren dendaren zaintzak zainduko dituzte, dendaren zerbitzu guztien arabera, eta arrotza ez da zuri hurbiltuko. Eta gauza santuen zaintzak eta aldarearen zaintzak gordeko dituzue, eta ez da haserrerik izango Israelgo semeen artean. Eta nik hartu ditut zuen anaiak Levitak Israelgo semeen artetik, Jaunari emandako opari gisa, lekukotasunaren dendako zerbitzuak egiteko. Eta zu eta zure semeak zurekin batera zaindu behar duzue zuen apaizgoa, aldarearen modu guztietan, eta veloaren barrualdean, eta zerbitzatu behar duzue zerbitzuak zuen apaizgoaren opari gisa, eta hurbiltzen den arrotza hil egingo da. Eta Jaunak Aaroni hitz egin zion, eta hara, nik zuei eman dizuet lehen fruituen zaintza, Israelgo semeek niri santutua duten guztietatik; zuri eman dizkizut haiek ohoretan, eta zure semeei zurekin batera, lege betikoa. Eta hau izan bedi zuei eskaintza santifikatutakoetatik, haien opari guztietatik, eta haien sakrifizio guztietatik, eta haien falta guztietatik, eta haien bekatu guztietatik, zenbat niri itzultzen dizkidaten gauza santu guztietatik, zuri izango zaizu eta zure semeei. Leku santuan gauza santuetatik jan behar dituzu haiek, gizonezko guztiek jango dituzte haiek, zu eta zure

semeak, santuak izango dira zuretzat. Eta hau izango da zuentzat haien emakizunen lehen fruituak, Israelgo semeen eskaintza guztietatik; zuri eman dizkizut haiek eta zure semeei eta zure alabei zurekin, legezko betikoa; zure etxean garbi dagoen guztiak jango ditu haiek. Olioaren lehen fruitu guztiak, eta ardoaren lehen fruitu guztiak, haien aleren lehen fruituak, zenbat ere Jaunari emango dizkioten, zuri eman dizkizut horiek. Lehen fruitu guztiak, zenbat ere haien lurran dauden, zenbat ere Jaunari ekar diezazkioketen, zuretzat izango dira; zure etxeko garbi den oro haiek jan ditzake. Israelgo semeetan artean eskainitako guztia zurea izango da. Eta sabelaldea irekitzen duen guztia, haragi guztitik, Jaunari eskaintzen dioten guztia, gizakiengandik abereetaraino, zuretzat izango da, baina gizakien lehenengo jaiotakoak erreskatez erreskatatu behar dira, eta abere zikinaren lehenengo jaiotakoak erreskatatu behar dituzu. Eta bere erosketa, hilabetetik aurrera, bost sikloko balorazioa da, siklo santuaren arabera, zein baita hogei obolo. Salbu zekorren lehenengo jaiotakoak eta ardien lehenengo jaiotakoak, eta ahuntzen lehenengo jaiotakoak ez dituzu erredimituko, santuak dira, eta haien odola aldarearen gainera isuriko duzu, eta gantza eskainiko duzu ofrenda gisa, usain gozoko Jaunari. Eta haragia zuretzat izango da, eskaintza-opariko bular-pieza bezala eta eskuineko besoa bezala, zuretzat izango da. Israelgo seme-alabek Jaunari eskaintzen dizkioten gauza santuen eskaintza guztiak eman dizkizut zuri eta zure seme-alabei zurekin, legezko betikoa, gatz betiko ituna da Jaunaren aurrean, zuri eta zure ondorengoari zurekin. Eta Jaunak Aaroni hitz egin zion: haien lurrean ez duzu heredatuko,

eta ez duzu zatirik izango haiengan, zeren ni bainaiz zure zatia eta zure herentzia Israelgo semeen erdian. Eta Leviren semeei, hara, eman diet Israelgo hamarren guztia oinordetzaz, beren ministerioen ordez, zeren beraiek ministratzen duten ministerioa lekukotasunaren tendan. Eta Israelgo seme-ak ez dira gehiago hurbiluko lekukotasunaren dendara bekatu heriotzailea hartzeko. Eta Lebitak berak ministratuko du lekukotasunaren tabernakulu-aren ministerioa, eta eurek hartuko dituzte euren bekatuak, legezko betikoa euren belaunaldietara, eta Israelgo semeen artean ez dute herentzia heredatuko. Israelgo semeen hamarrenak, zenbat ere Jaunari bereizten badizkiote, eskaintza gisa eman diet Levitei ondare moduan; horregatik esan diet haiei: Israelgo semeen artean ez dute ondarerik heredatuko. Eta hitz egin zuen Jaunak Moisesekin, esanez, eta Lebitarrei hitz egingo diezu, eta esango diezu haiei, baldin hartzen baduzue Israelgo semeen artean hamarren partea, nik eman dizuedana haien artean oinordetzan, eta kenduko duzue zuek hartatik eskaintza Jaunari, hamarrena hamarrenetik. Eta zuen kenkariak ale gisa kontatuko zaizkizue larraindegitik, eta eskaintza ardotegitik. Horrela bereiziko dituzu haiek eta zuek Jaunaren eskaintza guztietatik, zuen hamarren guztietatik, zenbat ere hartuko badituzue Israelgo semeen artean, eta emango duzue haietatik eskaintza Jaunari, Aaron apaizari. Zuen opari guztietatik apartatu beharko duzue eskaintza Jaunari, hau da, lehen fruitu guztietatik bertatik sakratutako hura. Eta esango diezu haiei: lehen fruituak hartzen dituzuenean, Lebitei kontatuko zaie jotze-lekuko ekoizpena bezala eta ardogiletik datorren

ekoizpena bezala. Eta jan beharko duzue hura leku guztietan, zuek eta zuen etxeak, zeren sari hau zuena da zuen ministerioaren ordez, lekukotasunaren tendaren ministerioaren ordez. Eta ez duzue hartuko haren bidez bekaturik, baldin kendu egiten baduzue lehen fruituak bertatik, eta Israelgo semeen gauza santuak ez duzue profanatuko, hil ez zaitezen.

19

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin eta Aaronekin, esanez, hau da legearen bereizketa, Jaunak agindu zuen guztia, esanez, hitz egin Israelgo semeei, eta har dezatela zuregana behi txekor gorri akastun gabea, zeinek ez duen beragan akatsik, eta zeinari ez zaion jarri gainean uztarririk. Eta emango diozu hura Eleazar apaizari, eta eramango dute hura kanpamendutik kanpora leku garbi batera, eta hiltuko dute hura haren aurrean. Eta Eleazarrek haren odola hartuko du, eta aitortza-tabernakuluaren aurrean zazpi aldiz ihintziko du haren odola. Eta hura bere aurrean erretuko dute, eta haren azala eta haragiak, eta haren odola bere gorozkiarekin batera erreko da. Eta apaizak zedroko egurra, hisopoa eta eskarlata hartuko ditu, eta txekorraren errekuntza erdian botatuko dituzte. Eta apaizak bere arropa garbitu behar du, eta bere gorputza urarekin bainatu behar du, eta horren ondoren kanpamendura sartu behar da, eta apaiza zikin egongo da arratsaldera arte. Eta hura erretzeak garbitu behar ditu bere arropak, eta bainatu behar du bere gorputza, eta zikin izango da arratsaldera arte. Eta gizon

garbi batek zezengorriaren errautsak bilduko ditu, eta kanpamentutik kanpo leku garbi batean gordeko ditu, eta Israelgo semeen biltzarrearentzat gordetzeko izango da; ihinztadurako ura garbitzea da. Eta errautsa biltzen duenak, behi gaztearenak, garbitu behar ditu bere jantziak, eta zikin egongo da arratsalde arte, eta Israelgo seme-alabentzat eta haiekin bizi diren atzerritarrentzat legezko betiko izango da. Hildako edozein gizaki arima ukitzen duenak zikin egongo da zazpi egunez. Hau garbitu egingo da hirugarren egunean eta zazpigarren egunean, eta garbi egongo da, baina ez bada garbitu hirugarren egunean eta zazpigarren egunean, ez da garbi egongo. Hildako gizakiaren arima ukitzen duen guztia, hiltzen bada eta garbitu ez bada, Jaunaren tabernakulu zikindu du, arima hura Israeletik suntsituko da, zeren ihinzte-ura ez baitzaio gainean ihintzten, zikin dago, oraindik bere zikinkeria bertan dago. Eta hau da legea: gizon bat etxean hiltzen bada, etxera sartzen den guztia, eta etxean dagoen guztia, zikinak izango dira zazpi egunez. Eta ontzi ireki guztia, zeinaren gainean lotura lotuta ez dagoen, zikin da. Eta zelaian hildakoaren, hilotzaren, gizaki-hezurraren edo hilobiren gainean ukitzen duen oro zazpi egunez zikin izango da. Eta zikinari hartuko diote erretako garbiketaren hautsetatik, eta isuriko dute haren gainera ur bizia ontzi batean. Eta gizon garbi batek hartuko du hisopoa, eta urean bustituko du, eta ihintzkatuko du etxearen gainean, eta ontzien gainean, eta han dauden arimen gainean, eta giza hezurra ukitu duenaren gainean, edo zaurituaren gainean, edo hildakoaren gainean, edo hilobiarenaren gainean. Eta garbiaren batek zikinaren gainean

izurrituko du hirugarren egunean eta zazpigarren egunean, eta zazpigarren egunean garbiturik egongo da, eta bere jantziak garbitu egingo ditu, eta urarekin bainatu egingo da, eta zikin egongo da arratsalde arte. Eta zikindu den gizona, eta garbitu ez bada, arima hura batzarretik kanporatuko da, zeren Jaunaren gauza santuak zikindu zituen, zeren ihinztadurako ura ez baitzaio gainean ihinztatu, zikina da. Eta betiko legezko bat izango da zuetzat, eta purifikazioaren ura ziztatzailea garbitu behar ditu bere jantziak, eta purifikazioaren ura ukitzen duenak zikin egongo da arratsalde arte. Eta zikinak ukitzen duen guztia zikina izango da, eta ukitzen duen arima zikina izango da arratsalde arte.

20

Eta Israelgo semeak etorri ziren, biltzarre osoa, Sin basamortura, lehen hilabetean, eta herria Kadesen gelditu zen, eta Miriam han hil zen, eta han ehortzi zen. Eta ez zegoen urik biltzarrarentzat, eta bildu ziren Moisesen eta Aaronen aurka. Eta herria kexatu zen Moisesen aurka, esanez: Nahi izango genuke hil ginela gure anaiak Jaunaren aurrean suntsitu zirenean! Eta zergatik ekarri zenuten Jaunaren biltzarra basamortu honetara gu eta gure abereak hiltzeko? Eta zergatik hau? Gu eraman zenituzte Egiptotik, leku gaizto honetara etortzeko; lekua non ez da ereiten, ez pikondoak, ez mahastiak, ez mingranduak, ez edateko urarik dagoen. Eta Moises eta Aaron biltzarraren aurpegitik etorri ziren testigantzaren

tentaren atearen gainera, eta aurpegira erori ziren, eta Jaunaren gloria haiengan agertu zen. Eta hitz egin zuen Jaunak Moisesekin, esanez, hartu zure makila, eta bildu ezazu biltzarra zu eta Aaron zure anaia, eta hitz egin harriari haien aurrean, eta emango ditu bere urak, eta aterako duzue haientzat ura harritik, eta edanaraziko duzue biltzarra, eta haien abereaк. Eta Moisesek makila hartu zuen Jaunaren aurrean, Jaunak agindu zuenez. Eta Moisesek eta Aaronek biltzarra bildu zuten harriaren aurrean, eta esan zien: entzun, desobedienteok, ez al dugu harri honetatik ura aterako zuei? Eta Moisesek bere eskua jasota, bi aldiz jo zuen harkaitza makilarekin, eta ur asko irten zen, eta biltzarrak edan zuen, eta haien abereentzat ere. Eta Jaunak esan zien Moisesi eta Aaroni: Ez zendueten sinetsi ni santifikatzeko Israelgo semeen aurrean, horregatik ez duzue zuek biltzar hau sartuko nik haiei eman diedan lurrean. Hau da Eztabaidaren ura, zeren Israelgo semeak iraindu ziren Jaunaren aurrean, eta santifikatu zen haien artean. Eta Moisesek mezulariak bidali zituen Kadeshetik Edomgo erregeari, esanez: hauek dio zure anaia Israelek, zu badakizu guri heldu zaigun lan gogor guztia. Eta gure aitak Egiptora jaitsi ziren, eta Egipton egun asko bizi izan ginen, eta Egiptiarrek gaizki tratatu gintuzten gu eta gure aitak. Eta oihu egin genuen Jaunari, eta Jaunak gure ahotsa entzun zuen, eta mezu-eramaile bat bidalita, Egiptotik atera gintuen, eta orain Kades hirian gaude, zure mugen aldean. Zure lurraren zehar igaroko gara, ez gara soroetan zehar igaroko, ezta mahastien zehar ere, ezta zure zulotik ura edango ere; bide erregez joango gara, ez gara eskuinera ezta ezkerrera aldendu, zure mugak igaro arte. Eta

Edomek esan zion: Ez igaroko zara nire bidez, eta bestela, gerran aterako naiz zure aurka. Eta Israelgo semeek esaten diote: Mendiaren ondoan igaroko gara. Baina zure uretik edaten badugu, ni zein nire abereek, ordaina emango dizut. Hala ere, gauza ez da ezer; mendiaren ondoan igaroko gara. Baina hark esan zuen: Ez zara pasatuko nire zehar, eta Edom irten zen haren aurka jendetza astun batekin eta esku indartsua batekin. Eta Edomek ez zuen nahi Israelri bere mugetatik igarotzea eman, eta Israelek bertatik aldendu zen. Eta Kadeshetik abiatu ziren, eta Israelgo seme guztiak, batzarre osoa, Hor mendiara iritsi ziren. Eta Jaunak esan zien Moisesi eta Aaroni Hor mendian, Edom lurraren mugen gainean, esanez: Aaron bere herriari gehitu bekio, zeren ez baitzarete sartuko eman diedan lurrera Israelgo semeei, haserre egin baitnauezue errieta uran. Hartu Aaron eta Eleazar bere semea, eta igo itzazu haiek Hor mendira, biltzarre osoaren aurrean, eta erauzi Aaron-i bere soinekoa eta jantzi Eleazar bere semeari, eta Aaron, gehituta, hil bedi han. Eta Moisesek egin zuen Jaunak agindu zion bezala, eta igo zuen hura Hor mendira, biltzar osoaren aurrean, eta eraunzi zizkion Aaroni haren jantziak, eta jantzi zizkion haiek Eleazar haren semeari, eta hil zen Aaron mendiaren gailurrean, eta jaitsi ziren Moises eta Eleazar menditik. Eta biltzar osoak ikusi zuen hil zela Aaron, eta Aaronen gatik negar egin zuten hogeita hamar egunez Israelgo etxe guztiak.

21

Eta Arad errege kanaandarra, basamortuan bizi zena, entzun zuen Israel Atharein bidearen bidez etorri zela, eta Israelen aurka borrokatu zuen, eta haietatik gatibuak hartu zituen. Eta Israelek botoa egin zion Jaunari, eta esan zuen: Baldin niri herri hau nire eskuetan ematen badidazu, erabat suntsituko ditut hura eta haren hiriak. Eta Jaunak Israelen ahotsa entzun zuen, eta kanaandarra beren kontrolpean eman zuen, eta hura debekatu zuen, eta haren hiriak ere bai, eta leku hari Madarikatua izena jarri zioten. Eta abiatu ondoren Hor menditik itsaso gorrirako bidean, inguratu zuten Edom lurra; eta desanimatu zen herria bidean. Eta herria Jainkoaren aurka eta Moisesen aurka mintzatzen ari zen, esanez: zergatik hau? Atera gintuzun gu Egiptotik basamortuan hiltzeko? Ogirik ez dagoelako, ez eta urik ere; baina gure arima aspertu egin da ogi huts honetan. Eta Jaunak suge hilgarriak bidali zituen herriarengana, eta hauek herriari zizkaten, eta Israelgo semeen artean jende asko hil zen. Eta herria Moisesengana iritsi zenean, zioten: Bekatu egin dugu, Jaunaren aurka eta zure aurka mintzatu girelako. Otoitz egin, beraz, Jaunari, eta kendu dezala gutik sugea. Eta Moisesek otoitz egin zion Jaunari herriaren gainean, eta Jaunak esan zion Moisesi: Egin ezazu zeure buruarentzat suge bat, eta jarri ezazu seinaleren gainean, eta gertatuko da baldin sugeak gizon bati hozka egiten badio, hozkatua izan den guztiak hura ikusita biziko duela. Eta Moisesek suge brontzezko bat egin zuen, eta seinaleen gainean ezarri zuen. Eta gertatzen zen sugeak gizon bati hozka egiten zionean, suge brontzezkoari begira jartzen zenean, bizi iraunten zuela. Eta Israelgo semeak abiatu ziren, eta Obot-en kanpatu

zuten. Eta Obobetik abiatu ondoren, Achalgain kanpatu zuten haindiko aldetik basamortuan, Moaben aurrean dagoena, eguzkiaren sortalderantz. Eta handik abiatu ziren, eta Zared arroian kanpatu zuten. Eta handik abiatu ondoren, Arnoneko beste aldean kanpatu zuten basamortuan, Amorearren mugetatik ateratzen dena, izan ere Arnon Moaben muga da, Moab eta Amorea artean. Horregatik esaten da liburuan: Jaunarena gerrak Zahab sutu zuen, eta Arnoneko errekak. Eta errekak izendatu zituen Er kokatzeko, eta Moaben mugetara gehitzen zaio. Eta handik putzu hau, putzu hau, zeina Jaunak Moisesi esan zion: bildu herria, eta emango diet haiei ura edateko. Orduan Israelek kantu hau abestu zuen putzu gainean, hasi ezazue hura putzu, buruzagiek zulatu zuten hura, nazioen erregeek aitzurtu zuten hura haien erresuman, haien menderatu zutenean; eta puzutik Mattanahra, eta Mattanahtik Nahalielera, eta Nahalieldik Bamothera, eta Bamothetik Jahazerara, zeina dagoen Moabeko ordokian, aiztutakoaren gailurretik, basamortuaren aurpegira begira dagoena. Eta Moisesek mezulariak bidali zituen Sihon Amorrearren erregearengana, hitz baketsuekin, esanez: pasatuko gara zure lurretik, bidean joango gara; ez gara aldendu ez soroetara, ez mahastietara; ez dugu edango ura zure putzutik; bide errealean pasatuko gara, zure mugak pasatu arte. Eta Sihonek ez zion eman Israelen mugetatik igarotzeko, eta Sihonek bildu zuen bere herri guztia, eta atera zen Israelen aurka borrokatzera basamortuan, eta Jahazera etorri zen, eta lerrokatu zen Israelen aurka. Eta Israelek ezpataz hil zuen hura, eta haren lurraz jabetu ziren, Arnondik Jabokera arte, Ammonen semeengana

arte, zeren Jazer Ammonen semeen muga baita. Eta Israelek hiri hauek guztiak hartu zituen, eta Israelek Amorreoen hiri guztietan bizi izan zen, Hesbonen eta honekin mugatzen diren guztiengan. Hesebona Sihon Amorearren erregeren hiria da, eta honek Moabeko erregearen aurka borrokatu zuen lehenago, eta haren lur guztia hartu zuten, Aroer-etik Arnon-era arte. Hau dela eta igarkizunak esaleak esango dute, zatozte Hesbonera, Sihonen hiria eraiki dadin eta prestatu dadin; sua irten zen Hesbondik, gar bat Sihonen hiritik, eta irentsi zuen Moaberaino, eta irentsi zituen Arnoneko zutabeak. Ai zure Moab, galdu zara Chemosh-en herria; eman ziren haien semeak salbatzeko, eta haien alabak gatibu Amorritarren errege Sihon-i, eta haien hazia galduko da, Heshbon-etik Dibon-era arte; eta emakumeek oraindik su gehiago piztu zuten Moab-en gainean. Baina Israel Amorrearren hiri guztietan bizi izan zen. Eta Moisesek bidali zuen Jazer zelatatzeko, eta hartu zuten hura eta haren herriak, eta kanporatu zuten han bizi zen Amorrear hura. Eta itzuli ondoren, Basanerako bidea igo zuten, eta Og Basango erregea atera zen haiek aurkitzera, eta bere herri guztia gerrarako Edreiera. Eta Jaunak esan zion Moisesi: ez izan beldurrik haren, zeren zure eskuetan eman dut hura, eta haren herri guztia, eta haren lur guztia, eta egingo diozu hari Amorritarren errege Sihoni egin zenion bezala, Hesbonen bizi zena. Eta jo zuen hura eta haren semeak eta haren herri guztia, ez uzteko haren inor bizirik, eta heredatu zuten haren lurra.

22

Eta Israelgo semeak abiatu ondoren, Moabgo mendebaldean kanpatu zuten, Jordanaren ondoan, Jerikoren parean. Eta ikusi ondoren Balak Zippor-en semeak guztia zenbat egin zuen Israelek Amorrearrari, eta beldur izan zen Moabek herria oso zeren asko ziren; eta nazka izan zuen Moabek Israelgo semeen aurpegitik. Eta Moabek Madianeko adinekoen kontseiluari esan zion: Orain biltzar honek gure inguruko guztiak miazkatuko ditu, zekorrak zelaiko gauza berdeak miazkatzen dituen bezala. Eta Balak, Seforreko semea, Moabeko erregea zen denbora hartan. Eta enbaxadoreak bidali zituen Balaam Beor-en semeagana, Pethor-era, zeina baitago ibaiaren gainean, bere herriko semeen lurraldera, hura deitzeko, esanez: Hara, herri bat atera da Egipto-tik, eta hara, lurraldearen itxura estali du, eta hau nire ondoan eseri da. Eta orain, etorri hona eta madarikatzen niri herri hau, zeren indartsua baita hau edo gu, baldin gai bagara jotzeko haietatik, eta botatuko ditut haiek lurretik, zeren badakit zeintzuk bedeikatzen dituzun zu, bedeikatuak direla, eta zeintzuk madarikatu zu, madarikatu izan direla. Eta joan zen Moaben auzapetuen kontseilua eta Madianen auzapetuen kontseilua, igarpen-orakuluak euren eskuetan zituztela, eta etorri ziren Balaamengana, eta Balaken hitzak esan zizkioten. Eta esan zien: Ostatu hartu hemen gaur gauean, eta erantzungo dizuet Jaunak niri esango dizkidan gauzak, eta Moabeko buruzagiak Balaamen ondoan geratu ziren. Eta Jainkoa Balaamen ondora etorri zen, eta esan zion: Zer nahi dute gizon hauek zurekin? Eta Balaamek esan zion Jainkoari: Balak, Zippor-en semea, Moab-eko erregea, bidali zituen haiek niri, esanez: hara, herri bat atera da Egiptotik, eta

estali du lurraren itxura, eta hau eseri da nire ondoan, eta orain zatoz madarikatzen hura niretzat, ea gai izango naizen jo hura, eta botatuko dut hura lurretik. Eta Jainkoak Balaami esan zion: ez zoaz haiekin, ezta herria madarikatuko ere, bedeinkatua baita. Eta Balaam goizean jaiki ondoren, Balaken buruzagiei esan zien: Joan zaitezte zuen jaunarengana, Jainkoak ez nau uzten zuekin joaten. Eta jaiki ondoren, Moabeko buruzagiak Balakengana joan ziren, eta esan zuten: Balaamek ez du gurekin joan nahi. Eta Balak gehitu zuen oraindik buruzagi gehiago bidaltzea, eta hauek baino ohoragarriagoak. Eta Balaam-engana etorri ziren, eta esan zioten: Hau dio Balak, Zippor-en semeak: eskatzen dizut ez atzera egin nire aurrera etortzeko. Ohorez ohore egingo dizut, eta esan dezun guztia egingo dut zuretzat, eta zatoz eta madarikatzen niri herri hau. Eta Balaamek erantzun zuen, eta Balaken agintariei esan zien: Balakek bere etxea zilarrez eta urrez beteta ematen badit ere, ez naiz gai izango Jainko Jaunaren hitza gainditzekorik, txikia edo handia nire gogoan egiteko. Eta orain gelditu hemen zuek ere gau honetan, eta jakingo dut zer gehiago esango didan Jaunak. Eta Jainkoa Balaamera etorri zen gauez, eta esan zion: baldin gizon hauek zu deitzera dauden, jaiki eta jarraitu haiei, baina hitz egingo dizudan hitza, hori egingo duzu. Eta Balaam goizean jaiki ondoren, bere astoa zalditu zuen, eta Moabeko agintariekin joan zen. Eta haserre zen haserrearekin Jainkoa joan zelako bera; eta altxatu zen Jainkoaren mezularia hura aurka egiteko; eta bera bere astoaren gainean zegoen, eta bere bi mutilak berarekin. Eta astoak Jainkoaren mezularia bidean zutik ikusi zuenean, ezpata aterata eskuan zuela, astoa bidetik aldendu zen eta zelairantz

joan zen, eta bere makilaz jo zuen astoa bidean zuzentzeko. Eta zutik egon zen Jainkoaren mezularia mahastien ildo-arteetan, hesia alde batetik eta hesia beste aldetik. Eta ikusi ondoren astoak Jainkoaren mezularia, bere burua prentsatu zuen horma aldera, eta zapaldu zuen Balaamen oina horma aldera. Eta gehitu zuen oraindik zigortzea hura. Eta Jainkoaren aingeruak jarraitu zuen, eta joan ondoren leku estu batean kokatu zen, non ezin baitzen eskuinera edo ezkerrera alboratu. Eta astoak Jainkoaren mezularia ikusi ondoren, Balaamen azpian eseri zen, eta Balaam haserretu zen eta astoa makilaz jo zuen. Eta Jainkoak astoaren ahoa ireki zuen, eta Balaami esan zion: Zer egin dizut, non hirugarren aldiz jo bainauzu? Eta Balaamek asto-ari esan zion: Iseka egin didazu, eta ezpata eskuan izan banu dagoeneko zulatu egingo zintudan. Eta astoak dio Balaami, ez naiz ni zure astoa zeinaren gainean ibiltzen zinen zure gaztarotik gaurko egunera arte? Ez al dut zu gutxietsiz horrela egin? Baina berak esan zuen: ez. Jainkoak agertu zituen Balaamen begiak, eta ikusten du Jaunaren mezularia bidean aurka zutik, eta ezpata aterata bere eskuan, eta makurtu eta gurtu zuen bere aurpegiarekin. Eta Jainkoaren mezulariak esan zion: Zergatik jo duzu zure astoa hirugarren aldiz? Eta hara ni atera nintzen zure aurka, zeren zure bidea ez baitzen egokia nire aurrean, eta ni ikusirik astoak aldendu zen nitik hirugarren aldiz hau. Eta ez bazuen aldendu, orain beraz zu hil izango zintudan, baina hura gordeko nuen. Eta Balaamek Jaunaren aingeruari esan zion: Bekatu egin dut, ez bainekien zu niri aurka zeundezala bidean nire aurrean, eta orain, baldin ez bazaizu nahikoa, itzuliko naiz. Eta Jainkoaren mezulariak esan

zion Balaami, joan gizonekiko batera; baina hitza nik esango dizut zuri, hau gordeko duzu esateko. Eta joan zen Balaam Balaken buruzagiekin. Eta Balak entzun zuenean Balaam etorri dela, atera zen harekin biltzera, Moabeko hirira, Arnoneko mugen gainean dagoena, mugen zati batetik dagoena. Eta esan zuen Balakek Balaami, ez ote nuen bidali zure bila zu deitzera? Zergatik ez zinen nire aldera etortzen? Benetan ezin izango zaitut ohoratu? Eta esan zuen Balaamek Balakeri, hara etorri naiz zure aurrera orain; gai izango naiz zerbait esateko? Hitza Jainkoak nire ahoan jarri beharko balu, hori esango dut. Eta Balaam Balakekin joan zen, eta kanpoaldeko eremuen hirietara iritsi ziren. Eta Balakek ardiak eta txekorrak sakrifikatu zituen, eta Balaami eta berarekin zeuden agintariei bidali zien. Eta goizean gertatu zen, eta Balakek Balaam hartu ondoren, igo zuen Baalaren zutabera, eta handik herriaren zati bat erakutsi zion.

23

Eta Balaamek Balaki esan zion: Eraiki iezadazu hemen zazpi aldare, eta prestatu iezadazu hemen zazpi txekor eta zazpi ahari. Eta Balakek egin zuen Balaamek esan zion moduan, eta txekor bat eta ahari bat eskaini zituen aldarearen gainean. Eta Balaamek Balaki esan zion: Egon zure sakrifizioaren gainean, eta joango naiz ea Jainkoa agertuko zaidan topaketean, eta zein hitz erakutsiko didan, hori jakinaraziko dizut zuri. Eta Balak bere sakrifizioaren gainean egon zen. Eta Balaam joan zen

Jainkoa galdetzera, eta zuzen joan zen, eta Jainkoa agertu zitzaion Balaami, eta Balaamek esan zion: Zazpi aldare prestatu ditut, eta txekor bat eta ahari bat igo ditut aldarearen gainera. Eta Jainkoak hitza sartu zuen Balaamen ahoan, eta esan zuen, Balakagana itzuli ondoren: Horrela hitz egingo duzu. Eta hura aldera itzuli zen, eta hura bere errekuntza-eskaintzen gainean zegoen, eta Moabeko buruzagi guztiak harekin zeuden, eta Jainkoaren espirituak hartu zuen. Eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: Mesopotamiatik dei egin zidan Balak Moabeko erregeak ekialdeko mendietatik, esanez: Etorri eta madarizkatu Jakob niretzat, eta etorri eta madarizkatu Israel niretzat. Zer madarikatuko dut Jaunak madarikatu ez duena? Edo zer madarikatu behar dut Jainkoak madarikatu ez duena? Hori, mendiaren gailurretik ikusiko dut hura, eta muinotatik behatu egingo dut hura; hara, herria bakarrik biziko da, eta nazioen artean ez da kontatua izango. Nork zehaztu du zehaztasunez Jakoben hazia, eta nork kontatuko ditu Israelgo herriak? Hil dadila nire arima zuzenen arimen artean, eta bihur dadila nire hazia hauen hazia bezala. Eta esan zuen Balak Balaam-i, zer egin didazu? Nire etsaien madarikaziora deitu zaitut, eta hara, bedeinkazioa bedeinkatua duzu. Eta Balaamek Balakeri esan zion: ez al dut hitz egingo Jainkoak nire ahoan jartzen duena? Eta Balakek esan zion: Etorri oraindik nirekin beste leku batera, nondik ez duzun hura ikusiko handik, baizik haren zati bat bakarrik ikusiko duzu, guztiak ordea ez dituzu ikusiko, eta madarikatu hura niri handik. Eta eraman zuen hura zelai bateko behatokira, landuaren gailurrean, eta han zazpi aldare eraiki zituen, eta txekor bat eta ahari bat eskaini zituen

aldarearen gainean. Eta Balaamek Balaki esan zion: egon zeure sakrifizioaren gainean, ni berriz joango naiz Jainkoa galdetzera. Eta Jainkoak Balaam topatu zuen, eta hitz bat sartu zion ahoan, eta esan zion: itzuli Balakengana, eta hauek esango dituzu. Eta hura itzuli zen, eta bera bere errekuntza osoaren gainean zegoen, eta Moabeko agintari guztiak harekin zeuden, eta Balakek esan zion: zer esan zuen Jaunak? Eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: jaiki, Balak, eta entzun, belarri eman, Zippor-en semearen lekuko. Ez da Jainkoa gizakia bezala gezurra esateko, ezta gizakiaren semea bezala mehatxatua izateko; berak esan zuena, ez al du egingo? Hitz egingo du, eta ez iraungo du? Hona hemen, benedikatzen hartu dut, benedikatuko dut, eta ez dut atzera egingo. Ez izango da nekerik Jakoben, ez eta minarik ikusiko Israelen. Jauna, haren Jainkoa, harekin dago, eta agintarien goragarriak hartan daude. Jainkoa, hura Egiptotik atera zuena, unikornioaren aintza bezalakoa da berarentzat. Ez baita igartzarik Jakoben, ezta igarkizunik ere Israelen; denboraren arabera esango zaio Jakobj eta Israelari zer beteko duen Jainkoak. Hara, herria kume bat bezala jaiki egingo da, eta lehoi bat bezala harro egingo da; ez da lo egingo harrapakinik jan arte, eta zaurituaren odola edango du. Eta Balakek Balaami esan zion: ez madarikatzez madarikatuko duzu niri hura, ezta bedeinkatzez ere bedeinkatuko duzu hura. Eta Balaamek erantzunez esan zion Balaki: Ez al nizun esan, hitza hori Jainkoak esaten badu, hori egingo dudala? Eta Balakek esan zion Balaami: Etorri, beste leku batera eramango zaitut, ea Jainkoari atsegin badio, eta handik madarikatu dezakezu hura niretzat. Eta Balakek Balaam hartu zuen Peorren gailurrean,

basamorturaino hedatzen dena. Eta Balaamek Balaki esan zion: eraiki iezadazu hemen zazpi aldare, eta prestatu iezadazu hemen zazpi txekor eta zazpi ahari. Eta Balakek egin zuen hala nola Balaamek esan zion, eta txekor bat eta ahari bat eskaini zituen aldare gainean.

24

Eta Balaamek ikusi zuenean ona zela Jaunaren aurrean Israel bedeinkatzea, ez zen joan ohitura zenez igarpenak bilatzera, eta bere aurpegia basamortura itzuli zuen. Eta Balaamek bere begiak jasota, Israel tribuaka kanpatuta ikusten du, eta Jainkoaren espirituak hartu zuen. Eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen, dio Balaam Beorren semeak, dio benetan ikusten duen gizonak, dio indartsuko hitzak entzuten, nork ikusi zuen Jainkoaren ikuspegia lo egitean; estalirik gabe bere begiak. Zein ederrak diren zure etxeak, Jakob, zure tentak, Israel; Itzal ematen duten ibarreak bezala, eta ibai ondoko lorategiak bezala, eta Jaunak jarritako tentak bezala, eta uren ondoko zedroak bezala. Gizon bat irtengo da bere hazitik, eta nazio askoren gainean agintaritza izango du, eta Gog erresuma goratua izango da, eta bere erresuma haziko da. Jainkoak Egiptotik gidatu zuen hura, unikornio baten aintza bezala. Bere etsai nazioak jango ditu, eta haien muinak xurgatuko ditu, eta bere geziekin etsaia zeharkatuko du. Etzanda atsedendu zuen lehoi gisa, eta kumea gisa; nork jasoko du hura? Zu bendikatzen dutenak bendikatuak izan daitezela, eta zu madarikatzen dutenak madarikatuak izan

dira. Eta Balak haserre zen Balaam gain, eta bere eskuak elkarrekin jo zituen, eta Balak esan zion Balaami: nire etsaia madarikatzen deitzeko deitu zaitut, eta hona hemen, benedikatzen, benedikatu duzu hirugarren aldiz hau. Orain, beraz, ihes egin zure lekura. Esan nuen: ohoratuko zaitut. Baina orain Jaunak gloriaz gabetu zaitu. Eta esan zuen Balaamek Balaki, ez ote nien zure mezulariei zeuk niri bidali zenituenak hitz egin, esanez, Balakek bere etxea betea zilarrez eta urrez eman badidan ere, ez naiz gai izango Jaunaren hitza urratzeko egiteko bera ona edo gaiztoa neure kabuz; Jainkoak esaten duena, hori esango dut. Eta orain, hara, nire tokira joango naiz; zatoz, aholkatuko dizut zer egingo dion herri honek zure herriari azken egunetan. Eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: Dio Balaamek, Beorren semeak, dio benetan ikusten duen gizonak, Jainkoaren hitzak entzuten, Goikoaren ezagutza ezagutzen, eta Jainkoaren ikuspegia lo egitean ikusi duela; bere begiak agerian. Erakutsiko diot hari, baina ez orain; bedeinkatu egingo dut, baina ez da hurbiltzen. Izar bat jaitsiko da Jakobetatik, gizon bat jaiki egingo da Israeletatik, eta Moabeko buruzagiak hautsiko ditu, eta Seten seme guztiak lapurtuko ditu. Eta Edom oinordekotza izango da, eta Esau, bere etsaia, oinordekotza izango da, eta Israelek indarrez egin zuen. Eta Jakobetatik jasotzea izango da, eta hiritik salbatzen ari dena suntsituko du. Eta Amalek ikusi ondoren, eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: Nazioen hasiera Amalek, eta haien hazia galduko da. Eta Kenita ikusi ondoren, eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: indartsua da zure bizilekua; eta baldin zure kabia harkaitzean jartzen baduzu, eta baldin

maltzurkeriaren kabia Beorrentzat bihurtzen bada, Asiriarrek harrapatuko zaituzte. Eta Og ikusi eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: O, o! Nor biziko da Jainkoak gauza hauek ezartzen dituenean? Eta Kitiartarren eskutik irtengo da, eta Asiria txarto tratatuko dute, eta Hebrearrak txarto tratatuko dute, eta beraiek ados-adosean galdu egingo dira. Eta jaiki ondoren, Balaam joan zen bere lekura itzuli ondoren, eta Balak bere bidean joan zen.

25

Eta Israela Satteinen gelditu zen, eta herria profanatu zen Moabeko alabekin pekatu eginez. Eta deitu zuten haiek haien idoloen sakrifizioetara; eta jan zuen herriak haien sakrifizioetik, eta gurtu zituzten haien idoloak; Eta burutu zen Israel Baal Peorri; eta haserre zen haserrez Jauna Israelrekin. Eta Jaunak Moisesi esan zion: hartu herriko buruzagi guztiak, eta egin haiekin adibidea Jaunaren aurrean eguzkiaren aurka, eta Jaunaren haserre-suminkeria Israeletik itzuliko da. Eta Moisesek esan zien Israelgo tribuei: hil ezazue bakoitzak berea, Baal Pegorren hasieratua. Eta ikusi, Israelgo semeetako gizon bat etorri zen eta bere anaia eraman zuen Madiandar emakumearengana Moisesen aurrean, eta Israelgo semeen biltzar osoaren aurrean, baina beraiek negar egiten zuten lekukotasunaren tabernakuluaren atearen ondoan. Eta ikusi ondoren Fineas, Eleazar semea, Aaron apaizaren semea, jaikitu zen biltzarraren erdigunetik, eta lantza bat hartu ondoren

eskuan, sartu zen israeldar gizonaren atzetik labera, eta zulatu zituen biak, israeldar gizona eta emakumea bere umetokiaren zehar; eta gelditu zen plaga Israelgo semeetatik. Eta izpian hildakoak hogeita lau mila izan ziren. Eta Jaunak hitz egin zuen Moisesekin, esanez, Finees, Eleazarren semea, Aaronen semearen apaizaren semea, gelditu zuen nire haserre Israelgo semeetatik, nire zeloa zelotan haiengan, eta ez nituen suntsitu Israelgo semeak nire zeloan. Horrela esan nuen, hara nik ematen diot hari bakearen ituna, eta izango da harentzat eta haren ondorengoari harekin apaizgoaren itun betikoa, zeren zeloa izan zuen bere Jainkoagatik, eta bake-eskaintza egin zuen Israelgo semeengatik. Baina israeldar gizon jotakoaren izena, Madiandar emakumearekin jota izan zena, Zambri zen, Salmonen semea, Simeonen familiako etxearen buruzagia. Eta hildako emakume madiandarraren izena Chasbi zen, Surren alaba, Ommoth nazioko buruzagia, Madianeko familia-etxekoa da. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi, esanez, hitz egin Israelgo semeei, esanez, etsai izan zaitezte Madiandarrekin eta jo itzazue haiek, zeren etsai dira beraiek zuei iruzurrean, zenbat iruzur egiten dizkizueten Peorrengatik, eta Chasbirengatik, Madiango buruzagiaren alaba, haien arreba, jota izan zena izurriaren egunean Peorrengatik.

26

Eta gertatu zen kolpearen ondoren, eta Jaunak hitz egin zuen Moisesekin eta Eleazar apaizarekin, esanez, hartu zenbaketa

Israelgo semeen bilkura osotik hogei urtekotik eta gorantz haien aiten etxeen arabera, Israelen gudurako lerrokatzera ateratzen den guztia. Eta hitz egin zuten Moisesek eta Eleazar apaizak Moabgo Arabothen, Jordanaren gainean Jerikoren aurrean, esanez, hogei urtetik eta gorantz, Jaunak Moisesi agindu zion moduan; eta Israelgo semeak Egiptotik atera zirenak, Ruben Israelgo lehenlehena; Rubenen semeak berriz Enok, eta Enoken herria; Palluri, Palluiren herria. Asroni, Asroneiko herria; Charmiri, Charmiko herria. Hauek Rubenen herriak dira, eta haien zenbaketa berrogei eta hiru mila zazpiehun eta hogeita hamar izan zen. Eta Palluren semeak Eliab ziren. Eta Eliaben semeak: Namuel, Dathan eta Abiram. Hauek kongregazio-aren deitutakoak ziren, hauek dira Moises eta Aaronen aurka altxatu zirenak Kore-ren kongregazio-an, Jaunaren altxamendu-an. Eta lurrak bere ahoa ireki ondoren, irentsi zituen haiek eta Kore, haren biltzarraren heriotzean, suak berrogeita hamar eta berrehun jan zituenean, eta seinale bihurtu ziren; baina Koren semeak ez ziren hil. Eta Simeonen semeak, Simeonen semeen herria; Namueli, Namueltarren herria; Jamin, Jamintarren herria; Jachin, Jachintarren herria; Zerah, Zerahtarren herria; Saul, Saultarren herria. Hauek Simeonen herriak dira haien zentsuan, hogeita bi mila eta berrehun. Judaren semeak, ordea, Er eta Onan, eta Er eta Onan hil ziren Kanaan lurrean. Eta Judaren semeak beren klanenka honela banatu ziren: Shilohrentzat, Sheloniten herria; Pharesrentzat, Pharesiten herria; Zaharentzat, Zaharaiten herria. Eta Pharesen semeak hauek izan ziren: Asroni, Asronitar herria; Iamuni, Iamunitar herria. Hauek Judako herriak dira, haien ikuskapen arabera:

hirurogeita hamasei mila eta bostehun. Eta Issacharren semeak haien klanetan: Tolari, Tolatarren herria; Puari, Puatarren herria; Jasubeari, Jasubetarren herria; Samrameari, Samrametarren herria. Hauek Issacharren herriak dira haien zentsutik: hirurogeita lau mila eta lau ehun. Zebulungo semeak, haien klanei dagokienez: Sared-i, Saredarren klana; Allon-i, Allonarren klana; Allel-i, Allelarren klana. Hauek Zabulongo herriak dira haien zentsuan: hirurogeita hamar mila eta bostehun. Gaden semeak haien klanenka: Safonari, Safonitarren klana; Angiri, Angitarren klana; Souniri, Sounitarren klana; Azeniri, Azenitarren klana; Addiri, Additarren klana; Arodiri, Aroditarren klana; Arielari, Arielitarren klana. Hauek Gad-en semeen herriak dira, haien erroldatzetik: berrogei eta lau mila eta bostehun. Asherren semeak, haien klanei dagokienez: Jamini, Jaminitar herria; Jesoui, Jesouitarren herria; Bariai, Bariaitar herria. Kober-i, Koberi-ren herria; Melchiel-i, Melchieli-ren herria. Eta Asherren alabaren izena Sara zen. Hauek Asherren herriak dira, haien zentsuan, berrogei eta hiru mila eta lau ehun. Josefen semeak haien klanen arabera, Manases eta Efraim. Manaseren semeak. Machirrentzat, Machirtarren herria; eta Machirek Gilead sortu zuen; Gileadentzat, Gileadtarren herria. Eta hauek Gileadeko semeak dira: Ahiezer, Ahiezertarren herria; Cheleg, Chelegtarren herria. Esrielentzat, herria Esrieldarrena; Sychementzat, herria Sychemdarrena; Symaerrentzat, herria Symaerdarrena; eta Opherrentzat, herria Opherdarrena. Eta Salpaad-i, Opher-en semeari, ez zitzaizkion semerik jaio, baizik alabak, eta hauek dira Salpaad-en alaben izenak: Mala, Noua, Egla, Melcha eta

Thersa. Hauek Manassehko herriak dira haien zentsuan, berrogeita hamabi mila eta zazpiehun. Eta hauek Efraimaren semeak dira: Sutala, Sutaldarren herria; Tanak, Tanakidarren herria. Hauek Sutalaren semeak dira, Edeni, Edenko herria. Hauek Efraimeko herriak dira, haien zenbaketatik: hogeita hamabi mila eta bost ehun. Hauek Joseren semeen herriak dira, haien herrienka. Benjaminen semeak beren klanei dagokienez: Baleri, Balita klana; Asyberi, Asyberita klana; Iachirani, Iachiranita klana. Sophaneri, Sophaneseko herria. Eta Bale-ren semeak izan ziren Adar eta Noeman; Adar-entzat, Adari-ko herria, eta Noeman-entzat, Noemani-ko herria. Hauek Benjaminen semeak dira haien klanen arabera, haien zentsutik: hogeita hamabost mila eta bostehun. Eta Danen semeak haien klanei dagokienez: Shamari, Shamarren klana, hauek Danen klanak haien klanei dagokienez. Sameiko herri guztiak, haien zenbaketan, hirurogeita lau mila eta lau ehun. Neftaliren semeak beren klanei dagokienez: Asieli, Asieldarren herria; Guniri, Gunidarren herria. Jeseri, Jeseri herria; Sellemi, Sellemi herria. Hauek Neftaliren herriak dira, haien zentsutik: berrogei mila eta hirurehun. Hau Israelgo semeen zentsua da: seiehun milaka eta mila eta zazpiehun eta hogeita hamar. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: hauei banatuko zaie lurra, heredatzeko izenen kopurutik. Gehiagoei ondarea gehituko diezu, eta gutxiagoei haien ondarea gutxituko diezu; bakoitzari, zenbatuta izan ziren bezala, emango zaie haien ondarea. Zozketen bidez banatuko da lurra izenen arabera; beren arbasoaren tribuen arabera heredatuko dute. Zozketatik banatu egingo duzu haien oinordetza askoren eta gutxien artean. Eta

Leviren semeak beren klanen arabera: Gershon-entzat, Gershon-darren herria; Kohath-entzat, Kohath-darren herria; Merari-entzat, Merari-darren herria. Hauek Leviren semeen herriak dira: Lobeni herria, Hebroni herria, Kore herria eta Mousi herria, eta Kaatek Amram sortu zuen. Bere emaztaren izena Jochebed zen, Leviren alaba, zeina hauek erditu baitzituen Leviri Egiptoan, eta Amrami Aaron eta Moises erditu zizkion, eta Miriam haien arreba. Eta Aaroni jaio zitzaizkion Nadab, eta Abiud, eta Eleazar, eta Ithamar. Eta Nadab eta Abiud hil ziren su arrotza eskaintzen Jaunaren aurrean Sinai basamortuan. Eta haien zentsutik hogeita hiru mila izan ziren, hilabeteko gizon guztia eta gorantz, zeren ez baitziren zenbatu Israelgo semeen artean, ez baitzitzaien ematen zatirik Israelgo semeen artean. Eta hau Moisesen eta Eleazar apaizaren zentsua da, haiek Israelgo semeak bisitatu zituzten Moabeko Arabothen, Jordanaren gainean Jerikoren parean. Eta hauetan ez zegoen gizonik Moisesek eta Aaronek ikusitakoen artean, zeinek Israelgo semeak ikusi zituzten Sinai basamortuan. Zeren Jauna esan zien haiei, heriotzaz hilko direla basamortuan, eta ez zen utzi haietatik bat ere, salbu Kaleb, Jefoneren semea, eta Josue, Nunen semea.

27

Eta hurbildu zirenean Salpaad-en alabak, Ofer-en semea, Galaad-en semea, Makir-en semea, Manase-ren herrikoa, Joseren semeena, eta hauek ziren haien izenak, Maala, eta Noua,

eta Egla, eta Melka, eta Tersa, eta zutik jarri zirenean Moises-en aurrean, eta Eleazar apaizaren aurrean, eta buruzagien aurrean, eta biltzar osoaren aurrean lekukotasunaren dendaren atean, diote, gure aita hil zen basamortuan, eta bera ez zen Jaunaren aurka bildu zen biltzarraren erdian Kore-ren biltzarrean, baizik bere bekatuagatik hil zen, eta semerik ez zitzaion izan; ez bedi ezabatu gure aitaren izena bere herriaren erdian, semerik ez duelako; eman iezaguzu jabetza gure aitaren anaieen erdian. Eta Moisesek haien epaia Jaunaren aurrean jarri zuen. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: zuzen hitz egin dute Salpaadeko alabek; opari gisa emango diezu haiei herentziaren jabetza haien aitaren anaien artean, eta transferituko duzu haien aitaren herentzia haiei. Eta Israelgo semeei hitz egingo diezu, esanez: gizon bat hiltzen bada, eta semea ez badu, bere oinordetza bere alabari transferituko duzue. Baina alaba ez badu, oinordetza bere anaiari emango diozue. Baina baldin ez baditu anaiarik, haren aitaren anaiari emango diozue herentzia. Baina baldin bere aitaren anaia-arrebak ez badaude, emango diozue ondarea bere leinutik hurbilen dagoen bere ahideari, bere ondasunak heredatzeko, eta hau Israelgo seme-alabentzat epaiaren zuzenbide izango da, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Igo Jordanaren bestaldeko mendira, Nabau mendi honetara, eta ikusi Kanaango lurra, ni Israelgo seme-alabei jabetzan ematen diedana. Eta ikusiko duzu hura, eta zure herriarekin bilduko zara zu ere, Aaron zure anaia Hor mendian bildu zen bezala. Zeren zuek hautsi zenuten nire hitza Sin basamortuan, biltzarraren aurka egitean ni santifikatzeko, ez

zenuten santifikatu ni uraren gainean haien aurrean; hau da kontraesanaren ura Kadesh-en, Sin basamortuan. Eta Moisesek Jaunari esan zion, Jaunak Jainkoak, izpirituen eta haragi guztien Jainkoak, begira beza gizon bat biltzar honen gainean, haien aurrean aterako dena, eta haien aurrean sartuko dena, eta haiek kanpora eramango dituena, eta haiek barrura ekarriko dituena, eta Jaunaren biltzarra ez dadila izan artzainik ez duten ardiak bezala. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez, hartu zeurearentzat Josue Nunen semea, gizon bat zeinek espiritu bat duen bere baitan, eta jarriko dituzu zure eskuak haren gainean. Eta jarriko duzu hura Eleazar apaizaren aurrean, eta aginduko diozu hari biltzar osoaren aurrean, eta aginduko duzu haren gainean haien aurrean. Eta zure gloriaren zati bat emango diozu hari, Israelgo semeek hari obeditu diezaioten. Eta Eleazar apaizaren aurrean egongo da, eta hura galdetuko dute erakustearenaren epaia Jaunaren aurrean, haren ahoaren gainean aterako dira, eta haren ahoaren gainean sartuko dira bera eta Israelgo semeak batera, eta biltzar guztia. Eta Moisesek egin zuen Jaunak agindu zion bezala, eta Josue hartu zuen, jarri zuen hura Eleazar apaizaren aurrean, eta biltzar osoaren aurrean, eta jarri zituen bere eskuak haren gainean, eta ezarri zuen hura Jaunak Moisesi agindu zion bezala.

28

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, agindu Israelgo semeei, eta esango diezu haiei, esanez, nire opariak nire

dohainak nire eskaintzak usain gozorako zaindu beharko dituzue eskaintzeko niri nire jaietan. Eta esango diezu haiei: hauek dira eskaintzak zenbat eskainiko dituzuen Jaunari: urteko bi bildots akatsik gabeak egunean, errekuntza osorako, etengabe. Arkume bat goizean egingo duzu, eta bigarren arkumea arratsaldera egingo duzu. Eta efah baten hamarrena irin finaz egingo duzu sakrifizio bat, olioan nahastuta, hin baten laurdenean. Erre-eskaintza etengabekoa, Sinai mendian egin zena, usain gozoko eskaintza gisa Jaunarentzat. Eta haren edaleko eskaintza hinaren laurdena bildots bakarrari; leku santuan isuriko duzu edaleko eskaintza edari indartsua Jaunari; eta bigarren bildotsa egingo duzu arratsaldera; haren opariaren arabera eta haren edaleko eskaintzaren arabera egingo duzue usain gozoko lurrun Jaunari. Eta larunbaten egunean eskainiko dituzue bi bildots urteko zikinkeriarik gabeak, eta bi hamarrenen irin fina olioarekin nahasita sakrifiziora eta edalontzirakoa, larunbaten errekuntza osoa larunbatetan errekuntza osoaren gainean etengabekoaren gainean, eta haren edalontzia. Eta ilberri egunetan eskainiko diozue Jaunari errekuntza osoaren oparitua, bi txekor behietatik, eta ahari bat, zazpi arkume urtekoak akatsgabeak. Hiru hamarren irin fina olioarekin nahasita txekor bakoitzeko, eta bi hamarren irin fina olioarekin nahasita ahari bakoitzeko. Hamarren bat hamarren irin fina olioarekin nahasita arkume bakoitzeko, sakrifizioa usain gozoko oparitua Jaunari. Haien edari-eskaintza hin-aren erdia izango da txekor bakarreko; eta hin-aren herena izango da ahari bakarreko. Eta hinaren laurdena bildots bakarreko izango da ardoarena; hau errekuntza osoa hilabetez hilabete urtearen

hilabeteetan. Eta ahuntz bat ahuntzetatik bekatuagatik Jaunari, errekuntza oso etengabearen gainean egingo da, eta haren edari-eskaintza. Eta lehenengo hilabetean, hilabetearen hamalaugarren egunean, Jaunaren Pazkoa. Eta hilabete honen hamabosgarren egunean festa, zazpi egunez azimoak jango dituzu. Eta lehen eguna santu deitua izango da zuetzat, eta morroi lanik ez duzue egingo. Eta erre-eskaintzak eskainiko dizkiozu oparitze gisa Jaunari: boietatik bi txekor, ahari bat, zazpi bildots urteko, akatsik gabeak izango dira zuetzat. Eta haien eskaintza irin fina izango da olioan nahasita: hiru hamarren txekor bakoitzeko, eta bi hamarren ahari bakoitzeko. Hamarren bat egingo duzu bildots bakoitzeko, zazpi bildotsentzat. Eta ahuntz bat ahuntzetatik bekatuari buruz, zuei buruz barkamena egiteko; goizeko etengabeko errekuntza osoaren salbu, hau da etengabeko errekuntza osoa. Hauek honen arabera egingo dituzu egunero zazpi egunetan: opari-eskaintza, usain gozoko lurrina Jaunari, etengabeko errekuntza osoaren gainean egingo duzu haren edari-eskaintza. Eta zazpigarren eguna santu deitua izango da zuetzat, lan morroirik ez duzue egingo bertan. Eta gazte-en egunean, Jaunari asteetako sakrifizio berria eskaintzen diozuenean, bilkura santa izango da zuetzat, lan morroirik ez duzue egingo. Eta Jaunari usain gozoko erre-eskaintzak ekarriko dizkiozu: idietatik bi txekor, ahari bat eta zazpi bildots urteko akatsik gabeak. Haien ofrenda irin fina olioan nahasita izango da: hiru hamarren txekor bakoitzeko, eta bi hamarren ahari bakoitzeko. Hamarren bat bildots bakoitzari, zazpi bildotsai; eta ahuntz gazte bat ahuntzetatik bat bekatu buruz, zuei buruz barkamena egiteko; etengabeko errekuntza

osoaz salbu; eta haien sakrifizio egingo duzue niri, akatsik gabeak izango dira zuei, eta haien edalontzi eskaintzak.

29

Eta zazpigarren hilabetean, hilabetearen lehenean, bilkura santua izango da zuetzat, lan morroirik ez duzue egingo, seinalearen eguna izango da zuetzat. Eta erre-eskaintzak egingo dituzue usain gozoko usainerako Jaunari: idietatik txekor bat, ahari bat, urteko bildots zazpi akatsik gabeak. Haien eskaintza irin fina da oliotan nahasita; hiru hamarrenak zezen bakarrari, eta bi hamarrenak ahari bakarrari; hamarrena hamarrena arkume bakarrari, zazpi arkumeei; eta ahuntz bat ahuntzetatik bat bekatuagatik, zuengatik baretzea egiteko; ilargiberriko errekuntza osoez izan ezik; eta haien eskaintzak, eta haien edalontzi-eskaintzak, eta errekuntza oso etengabekoa; eta haien eskaintzak eta haien edalontzi-eskaintzak haien alderaketa arabera usain gozoko Jaunarentzat. Eta hilabete honen hamargarrenean, biltzar santua izango da zuetzat, eta zuen arimak sufriaraziko dituzue, eta ez duzue lanik egingo. Eta erre-eskaintzak ekarriko dituzue usain gozoko lurrun gisa Jaunari, eskaintzak Jaunari: behietatik zezenko bat, ahari bat, urteko bildots zazpi; akatsik gabeak izango dira zuetzat. Haien ofrenda irin fina da oliotan nahasita; hiru hamarrenak zezen gazte batentzat, eta bi hamarrenak ahari batentzat; hamarrena hamarrena arkume batentzat, zazpi arkumeentzat; eta ahuntz bat ahuntzengandik bat bekatuari buruz, zuei buruz barkamena

egiteko; salbu bekatuari buruzko barkamenaren gainekoa, eta errekuntza osoa etengabekoa; haren ofrenda, eta haren edalontzia araberaren arabera usain gozoko ofrenda gisa Jaunari. Eta hilabete zazpigarren honen hamabosgarren egunean, deiturik santua izango da zuei, lan morroirik ez duzue egingo, eta ospatu ezazue jaia Jaunari zazpi egunez. Eta eskainiko dituzu erre-eskaintzak, usain gozoko oparitze Jaunari, lehen egunean zekorrak behietatik hamahiru, ahariak bi, bildots urtekoak hamalau, zirikabeak izango dira. Haien eskaintzak irin fina nahasita oliotan; hiru hamarrenak txekor bakoitzeko, hamahiru txekorrentzat; eta bi hamarrenak ahari bakoitzeko, bi aharientzat; Hamarrena hamarrena arkume bakoitzeko, hamalau arkumeentzat; Eta ahuntz bat ahuntzetik bat bekatuarengatik; errekuntza oso etengabekoaz salbu; haien eskaintzak eta haien edalontzi eskaintzak. Eta bigarren egunean hamabi txekor, bi ahari, hamalau urteko arkume akatsik gabeak. Haien sakrifizio eta edari-eskaintza txekorrei, ahariei eta bildotsai, haien zenbakiaren arabera eta haien interpretazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatuagatik, etengabeko errekuntza-opariaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak. Hirugarren egunean txekorrak hamaika, ahariak bi, urteko bildotsak hamalau akatsik gabeak. Haien sakrifizio eta edari-eskaintza txekorrei, ahariei eta bildotsai, haien zenbakiaren arabera eta haien interpretazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu batengatik, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak. Laugarren egunean: hamar txekor, bi ahari, hamalau bildots urteko akatsik gabeak.

Haien sakrifizioek eta haien edari-eskaintzek txekorrei eta ahariei eta bildotseri, haien zenbakiaren arabera, haien konparazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu bati buruz, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak. Bosgarren egunean bederatzi txekor, bi ahari, hamalau bildots urteko eta zikengabeak. Haien sakrifizioek eta haien edari-eskaintzek txekorrei, ahariei eta bildotseri, haien zenbakiaren arabera eta haien konparazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu batengatik, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak. Seigarren egunean zezenko zortzi, ahari bi eta urteko bildots hamalau akatsik gabeak. Haien sakrifizioek eta haien edari-eskaintzek txekorrei, ahariei eta bildotseri, haien zenbakiaren arabera eta haien konparazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu batengatik, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak. Zazpigarren egunean zazpi txekor, bi ahari, hamalau urteko bildots akatsik gabe. Haien sakrifizioek eta haien edari-eskaintzek txekorrei, ahariei eta bildotseri, haien zenbakiaren arabera eta haien konparazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu bati buruz, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak. Eta zortzigarren egunean amaiera-biltzarra izango da zuetzat, eta ez duzue inolako lan morroirik egingo bertan. Eta erre-eskaintzak ekarriko dituzu, usain gozoko eskaintzak Jaunari: txekor bat, ahari bat eta urtebeteko bildots zazpi akatsik gabeak. Haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak txekorrarentzat eta

ahariarentzat eta bildotsarentzat, haien zenbakiaren arabera, haien antolaketaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu batengatik, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak. Hauek egingo dituzu Jaunari zuen jaietan, zuen otoitzez gain, eta zuen eskaintza borondatezkoak, eta zuen errekuntza osozkoak, eta zuen sakrifiziak, eta zuen isurketak, eta zuen salbamenduko eskaintzak.

30

Eta Moisesek Israelgo semeei hitz egin zien, Jaunak Moisesi agindu zion guztia arabera. Eta Moisesek Israelgo semeen tribuen buruzagiei hitz egin zien, esanez: Hau da Jaunak agindu duen hitza. Gizon batek botoa egiten badio Jaunari, edo zina egiten badu, edo bere burua lotzen badu konpromiso batekin bere arimari dagokionez, ez du profanatuko bere hitza; ahotic irteten zaion guztia egingo du. Baina emakume batek botoa egin badu Jaunari, edo konpromisoa hartu badu bere aitaren etxean bere gaztaroan, eta bere aitak entzun baditu bere botoak eta bere konpromisoak, zeinen bere arimaren aurka lotu baitzituen, eta bere aitak isillik egon bada, orduan iraungo dute bere boto guztiek, eta konpromiso guztiek zeinen bere arimaren aurka lotu baitzituen, iraungo diote harekin. Baina bere aitak ukatu egiten badu, entzuten duen egunean bere boto guztiak eta konpromisoak, zeinen bere arimaren aurka lotu baitzituen, ez dute iraungo; eta Jaunak garbituko du hura, bere aitak ukatu

zuelako. Baina bihurtu ondoren gizon bati bihurtzen bada, eta haren otoitzak haren gainean dauden haren ezpainen bereizmenaren arabera, zeina bere arimaren aurka lotu zuen, eta haren gizonak entzuten badu, eta isilik geratzen bazaio entzuten duen egun hartan, eta horrela haren otoitz guztiak iraungo dute, eta haren betebeharrak, zeintzuk bere arimaren aurka lotu zituen, iraungo dute. Baina baldin bere gizonak ukatzen badu entzuten duen egunean, bere otoitz guztiak eta bere arimen aurka hartu zituen betebehar guztiak ez dira iraungo, zeren gizonak ukatu egin baitu, eta Jaunak garbituko du bera. Eta alargunaren eta kanporatuaren otoitza, zenbat ere bere arimaren aurka zin egin behar badu, iraungo dio. Baina haren gizonaren etxean haren botoa, edo haren arimaren aurkako lotura zin batekin, eta haren gizonak entzuten badu, eta haren aurrean isilik geratzen bada, eta haren aurrean ukatu egiten ez badu, eta haren boto guztiak iraungo dute, eta haren lotura guztiak, haren arimaren aurka lotu zituenak, haren aurka iraungo dute. Baina baldin bere gizonak kendu egiten badu entzuten duen egun horretan, guztiak zenbat irten baldin bere ezpainetik bere otoitzen arabera eta bere arimaren aurkako betebeharren arabera, ez zaizkio geldituko; bere gizonak kendu egin ditu, eta Jaunak garbituko du hura. Otoitz guztia eta zin guztia arima kaltetzeko lotura, haren gizonak ezarriko dio hari, eta haren gizonak kenduko du. Baina isilean isiltzen bazaio egun batetik egunera, eta ezarriko dizkio haren otoitz guztiak, eta haren gaineko betebeharrak ezarriko dizkio hari, zeren isildu zitzaion entzun zuen egunean. Baina gizonak entzun zuen egunaren ondoren kentzen badu, haren bekatu hartuko du.

Hauek dira ordenantzak, zenbat Jaunak Moisesi agindu zizkion, gizonaren eta bere emaztearen artean, eta aitaren eta alabaren artean gaztaroan aitaren etxean.

31

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, mendekatu Israelgo semeen mendekua Madiandarrengandik, eta azkenean zure herriari gehituko zara. Eta Moisesek herriari hitz egin zion, esanez: Armatu zuen gizonak zuetatik, eta jarri zaitezte bataila-ordenan Jaunaren aurrean Madianen aurka, Jaunaren mendekua Madiani itzultzeko. Mila tribuetatik, mila tribuetatik, Israelgo semeen tribu guztietatik bidali borrokatzera. Eta Israeleko milakoetatik tribuko mila zenbatu zituzten, hamabi mila armatuak gudurako. Eta Moisesek bidali zituen haiek, mila leinu bakoitzetik, mila leinu bakoitzetik, haien indarrarekin, eta Finees, Eleazarren semea, apaiz Aaronen semearen semea, eta ontzi santuak, eta seinaleentzako tronpetak haien eskuetan. Eta Midianren aurka borroka-formakuntzara atera ziren, Jaunak Moisesi agindu zion bezala, eta gizonezko guztiak hil zituzten. Eta Madianeko erregeak hil zituzten haien zaurituak aldi berean, eta Ebi, eta Rekem, eta Sur, eta Hur, eta Reba, bost Madianeko errege; eta Balaam Beorren semea hil zuten ezpataz haien zaurituak batera. Eta Madianeko emakumeak lapurtu zituzten, eta haien zamak, eta haien abereok, eta haien ondasun guztiak; eta haien indarra lapurtu zuten. Eta haien hiri guztiak haien bizitokietan, eta haien baserriok erre zituzten suz. Eta

haien harrapatu guztia hartu zuten, eta haien botina guztia gizanetik aberera arte. Eta eraman zuten Moisesengana eta Eleazar apaizengana, eta Israelgo seme guztietara, gatibutasuna, harrapakinak eta botina kanpamentura, Moabgo Arabothera, hau da, Jordanaren gainean, Jerikoren parean. Eta Moises, Eleazar apaiza eta sinagogaren agintari guztiak irten ziren haiek hartzera kanpamentutik kanpora. Eta Moises haserre zegoen indarraren zaintzaileei, milako agintariei eta ehuneko agintariei, gerrako bataila-lerrotik zetozenei. Eta Moisesek esan zien: Zergatik utzi dituzue bizirik eme guztiak? Hauek izan ziren Israelgo semeentzat Balaamen hitzaren arabera, alde batera uzteko eta Jaunaren hitza baztertzeko Peorren ondorioz, eta izurritea gertatu zen Jaunaren biltzarrean. Eta orain hil gizonume guztiak botinean, eta hil emakume guztiak, zeintzuek ezagutu duten gizonaren ohea. Eta emakume guztien harrapatua, gizonezkoarekin oheratzerik ezagutu ez dutenak, bizirik utzi itzazue. Eta zuek kanpatu kanpoan, kanpamentutik kanpo, zazpi egunez; hil duen guztia eta hildakoa ukitu duenak garbituko dira hirugarren egunean eta zazpigarren egunean, zuek eta zuen gatibuak. Eta estalkuntza oro eta larru-ontzi oro, eta ahuntz-larruzko lan oro, eta egurrezko ontzi oro garbituko duzue. Eta Eleazar apaizak esan zien guda-lerroko gerratik datozen indarreko gizonei: Hau da legearen xedapena, Jaunak Moisesi agindu ziona. Urrearen eta zilarearen eta brontzearenaren eta burdinaren eta berunaren eta eztainuaren salbu, suetan zehar pasatuko den gauza oro garbituko da, baina purifikazioaren urarekin purifikatuko da; eta suaren zehar pasatzen ez den guztia uraren zehar pasatuko da. Eta garbitu

arropak zazpigarren egunean, eta garbituko zarete, eta horren ondoren sartu kanpamentuan. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi, esanez, hartu gatibueriaren harrapakinaren batura gizakitik abereraino zu eta Eleazar apaiza eta biltzarraren aiten buruzagiak. Eta zatitu behar dituzu botina batailara joan diren gerralari guztien eta biltzar osoaren artean. Eta kenduko duzue zerbitzu bat Jaunari gerlari gizonen artean gudu-lerrora joan direnen artean, arima bat bostehuneko, gizonetatik, eta abeeretatik, eta idietatik, eta ardietatik, eta astoetatik; eta haien erdietatik hartuko duzue. Eta emango diozu Eleazar apaizari Jaunaren lehen fruituak. Eta Israelgo semeen erdiarengatik hartuko duzu bat berrogeita hamarrenetik gizakietatik, eta behietatik, eta ardietatik, eta astoetatik, eta abere guztietatik, eta emango dizkiezu Lebitarrei, Jaunaren tendan zaintzak zaintzen dituztenei. Eta Moisesek eta Eleazar apaizak egin zuten Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta gertatu zen botinaren gainontzekoa gerralari gizonek aurretik harrapatu zutena, ardietatik, seiehun mila eta hirurogeita hamar eta bost mila; Eta behiak, bi eta hirurogeita hamar mila; Eta astoak, bat eta hirurogei mila; Eta gizakien arimak emakumeetatik gizon baten ohea ezagutu ez zutenak, arima guztiak, bi eta hogeita hamar mila. Eta gertatu zen erdia, gudan irten zirenen zatia, ardien zenbakitik: hirurehun hogeita hamar mila eta zazpi mila eta bostehun. Eta izan zen amaiera Jaunari ardietatik, seiehun hirurogeita hamabost; Eta idiak, sei eta hogeita hamar mila, eta amaiera Jaunari, bi eta hirurogeita hamar; Eta astoak, hogeita hamar mila eta bostehun, eta amaiera Jaunari, bat eta hirurogei; Eta arimak gizonen, hamasei mila, eta amaiera haien Jaunari, bi

eta hogeita hamar arima. Eta eman zion Moisesek Jaunari Jainkoaren eskaintza Eleazar apaizari, Jaunak Moisesi agindu zion bezala; Israelgo semeen erditik, Moisesek gerlari gizonetatik banatu zituenak. Eta gertatu zen erdi zatia bilkuratik ardietatik, hirurehun eta hogeita hamar mila eta zazpi mila eta bostehun; Eta behiak, sei eta hogeita hamar mila; Astoak, hogeita hamar mila eta bostehun; Eta gizakien arimak, hamasei mila. Eta Moisesek Israelgo semeen erdi zatitik bat berrogeita hamarretik hartu zuen, gizakietatik eta abereetatik, eta haiek eman zizkien Jaunaren tabernakulu zaintzak zaintzen dituzten Lebitarrei, Jaunak Moisesi agindu zion moduan. Eta hurbildu ziren Moisesen aldera indarraren miliarkietara izendatuak izan ziren guztiak, miliarko eta ehuneko buruzagiak, eta esan zioten Moisesi: Zure zerbitzariek hartu dute gure artean dauden gerlari gizonen zenbaketa, eta ez da haietatik bat ere falta. Eta oparia aurkeztu diogu Jaunari, gizon bakoitzak aurkitu zuen urrezko ontzia eta eskumuturrekoa eta orkatillakoa eta eraztuna eta besokoa eta lepokoa, guri buruz barkatua izateko Jaunaren aurrean. Eta Moisesek eta Eleazar apaizak urrea hartu zuten haien artean, ontzi landua guztia. Eta urre guztia, Jaunari eskaini zioten eskaintza, hamasei mila eta zazpiehun eta berrogeita hamar sikelo izan zen, milako buruzagien eta ehuneko buruzagien artean. Eta gerlari gizonek lapurtu zuten, bakoitzak bere buruarentzat. Eta Moisesek eta Eleazar apaizak urrea hartu zuten mila buruzagien artean eta ehun buruzagien artean, eta haiek lekukotasunaren dendan eraman zituzten, Israelgo semeen oroigarri Jaunaren aurrean.

32

Eta abere multzo bat zegoen Ruben-en semeen eta Gad-en semeen, multzo oso handia; eta ikusi zuten Jazer-en lurra, eta Galaad-en lurra; eta lekua zen, leku abereetarako; Eta hurbilduz Ruben-en semeak eta Gad-en semeak, esan zioten Moisesi eta Eleazar apaizari eta biltzarraren buruzagiei, esanez, Atarot, eta Dibon, eta Jazer, eta Nimra, eta Hesbon, eta Eleale, eta Sebam, eta Nebo, eta Beon, lurra zeina eman duen Jaunak Israelgo semeen aurrean, lurra abere-hazlea da, eta zure semeek abereak dituzte. Eta esan zuten: baldin grazia aurkitu badugu zure aurrean, eman bekio lur hau zure zerbitzariei jabetzan, eta ez gaitzazu behartu Jordana zeharkatzera. Eta Moisesek esan zien Gad-en semeei eta Ruben-en semeei: Zuen anaiak gerrarako joaten dira, eta zuek hemen eseriko zarete? Eta zergatik nahasten duzue Israelgo semeen burua, Jaunak haiei ematen dien lurrera gurutzatu ez daitezen? Ez horrela egin zuten zuen aitek, bidali nituenean haiek Kades Barnetik lurra aztertzeko? Eta mahats-sortaren arroira igo ziren, eta lurra behatu zuten, eta Israelgo semeen bihotza aldendu zuten, Jaunak haiei eman zien lurrean sartu ez zitezen. Eta haserre zen haserrez Jauna egun hartan, eta zin egin zuen, esanez, ea ikusiko duten gizon hauek Egiptotik igo direnek hogei urtetik eta gorakoak, ongia eta gaizkia ezagutzen dutenek, lurra zeini zin egin nion Abrahami eta Isaaki eta Jakobi, ez baitira erabat jarraitu nire atzetik; salbu Kaleb Jefuneren semea bereizitakoa, eta Josue Nunen semea, zeren erabat jarraitu zuen Jaunaren atzetik. Eta Jauna haserre

zen Israelen aurka, eta haiek basamortuan sakabanatu zituen berrogei urtez, Jaunaren aurrean gaizki egiten zuen belaunaldi guztia kontsumitu zen arte. Hona, zuek jaiki zarete zuen aiten ordez, gizon bekatarien suntsiketa, gehitzeko oraindik Jaunaren haserreko haserre Israelen gainean. Haretatik itzuliko zarelako, hura oraindik basamortuan uztea gehituz, legez kanpo jokatuko duzue biltzar oso honen aurka. Eta hurbildu zitzaizkion, eta esan zioten: ardi-egoitzak eraikiko ditugu hemen gure abereetarako, eta hiriak gure zamaketetarako. Eta gu armatuta, Israelgo semeen aurrean aurre-guardia gisa joango gara, haiek beren lekura eraman arte, eta gure zamakina hiri hesiduetan egongo da lurrean bizi direnen ondorioz. Ez gara itzuliko gure etxeetara Israelgo semeak banatuta egon arte, bakoitza bere oinordetzan. Eta ez dugu gehiago ondare hartuko haiekin batera Jordanaren bestaldean eta haratago, zeren jaso baitugu gure zorteen lurrak Jordanaren bestaldean ekialdean. Eta Moisesek esan zien: baldin hitz honen arabera egiten baduzue, baldin Jaunaren aurrean gerrarako armatzen bazarete, eta zuen gerlari guztiak Jordana igarotzen badu Jaunaren aurrean, bere etsaia bere aurpegitik suntsitua izan arte, eta lurra Jaunaren aurrean menderatua izan arte, eta horien ondoren itzuliko zarete, eta errugabeak izango zarete Jaunaren aurrean eta Israelen aurrean; eta lur hau zuen jabetza izango da Jaunaren aurrean. Baina baldin horrela ez baduzue egiten, bekatu egingo duzue Jaunaren aurrean, eta zuen bekatua ezagutuko duzue, gaitzek zuek harrapatzen zaituztenean. Eta zuei zeuei hiriak eraikiko dizkiezue zuen zamakinarentzat, eta baserriak zuen abereentzat, eta zuen ahotik irteten dena egingo duzue. Eta

Ruben-en semeak eta Gad-en semeak esan zioten Moisesi, esanez, zure haurrek egingo dute gure Jaunak agintzen duen bezala. Gure zamakargua, gure emakumeak eta gure abere guztiak Galaadeko hirietan egongo dira. Baina zure seme-alabak guztiak pasatuko dira armatuta eta lerrokatuta Jaunaren aurrean gerrarako, jauna dion moduan. Eta Moisesek Eleazar apaiza, Josue Nunen semea, eta Israelgo tribuen familia buruzagiak ezarri zizkien. Eta Moisesek esan zien: baldin Rubenen semeak eta Gaden semeak zuekin batera zeharkatu Jordana, guztiak armatuta gerrarako Jaunaren aurrean, eta zuen aurrean lurra menderatu, orduan emango diezuete haiei Galaadeko lurra jabetzan. Baina baldin ez badute zeharkatzen armatuta zuekin gerrara Jaunaren aurrean, orduan zeharkatuko dituzue haien zamaketa, eta haien emakumeak, eta haien abereak zuen aurretik Kanaango lurrera, eta ondare hartuko dute zuetaz batera Kanaango lurrean. Eta Rubenen semeek eta Gaden semeek erantzun zuten esanez: Jaunak bere zerbitzariei dioena, hori egingo dugu gu. Zeharkatuko dugu armatuta Jaunaren aurretik Kanaango lurrera, eta emango duzue jabetza guri Jordanaren bestaldean. Eta Moisesek eman zien Gad-en semeei, Ruben-en semeei eta Jose-ren semeen Manases tribuaren erdiari Sihon Amorrearren errege-aren erresuma eta Og Basan-eko errege-aren erresuma, lurra eta hiriak bere mugekin batera, inguruko lurreko hiriak. Eta Gad-en semeek eraiki zituzten Dibon eta Ataroth eta Aroer eta Sophar eta Jazer, eta altxatu zituzten haiek, eta Nimrah eta Beth Haran, hiri indartuak, eta ardi-baserriak. Eta Rubenen semeak eraiki zuten Hesbon, eta Elealeh, eta Kiriathaim, eta Baal Meon, inguratuta,

eta Sibmah; eta izendatu zituzten beraien izenen arabera eraiki zituzten hirien izenak. Eta Manassehen seme Machiren semea Galaadera joan zen, eta hartu zuen hura, eta han bizi zen amorrear-a suntsitu zuen. Eta Moisesek Galaad eman zion Machirri, Manassesen semeari, eta han bizi izan zen. Eta Manasseh-ren semea den Jair joan zen, eta haien baserriak hartu zituen, eta Jair-en baserriak deitu zituen. Eta Nabau joan zen, eta Kaath eta haren hiriak hartu zituen, eta haiek Naboth deitu zituen bere izenaren arabera.

33

Eta hauek dira Israelgo semeen etapak, Egiptoko lurretik beren indarrarekin irten zirenean Moisesen eta Aaronen eskutik. Eta Moisesek idatzi zituen haien irteerak eta haien geldialdiak Jaunaren hitzaren bidez, eta hauek dira haien bidaiaren geldialdiak. Ramesesen abiatu ziren lehenengo hilabetean, lehenengo hilabeteko hamabosgarren egunean. Bazko biharamunean, Israelgo semeak atera ziren esku altuan, egiptoar guztien aurrean. Eta Egiptoarrak ehorzten zituzten haien hildako guztiak, zeinek jo zituen Jaunak, lehen-seme guztiak Egiptoko lurrean, eta haien jainkoekin egin zuen mendekua Jaunak. Eta Israelgo semeak Ramesestik abiatu ondoren, Sukoten kanpatu zuten. Eta Sukkotetik abiatu ondoren, kanpatu zuten Etamen, basamortuko zati bat dena; Eta Etametik abiatu ziren, eta kanpatu zuten Iroteren ahoan, Baal Zefonaren aurrean dagoena, eta kanpatu zuten Migdolen aurrean. Eta

Eirothen aurrean abiatu ziren, eta itsasoaren erdian zeharkatu zuten basamortura, eta hiru eguneko bidea egin zuten basamortutik zehar beraiek, eta Pikriaisen kanpatu zuten. Eta Ur Gazietatik atera ziren, eta Elimera etorri ziren, eta Elimen hamabi ur-iturri zeuden, eta hirurogeita hamar palmondo-enbor, eta han kanpatu zuten uraren ondoan. Eta Elimetik abiatu ziren, eta Itsaso Gorriaren ondoan kanpatu zuten. Eta itsaso gorritik abiatu ziren, eta Sin basamortuan kanpatu zuten. Eta Sin basamortutik abiatu ziren, eta Rephakan kanpatu zuten. Eta Raphacatik atera ziren, eta Ailousen kanpatu zuten. Eta Ailousetik atera ziren, eta Raphidinen kanpatu zuten, eta ez zegoen han urarik herriak edateko. Eta Raphidin-etik joan ziren, eta Sinai basamortuan kanpatu zuten. Eta Sinai basamortutik atera ziren, eta desioen hilobiak tokian kanpatu zuten. Eta desioen hilobietatik atera ziren, eta Aserothen kanpatu zuten. Eta Aserothetik abiatu ziren, eta Rathamahan kanpatu zuten. Eta Rathamatik abiatu ziren, eta Remmon Pharesen kanpatu zuten. Eta Remmon Phares-etik atera ziren, eta Lebona-n kanpatu zuten. Eta Lebona-tik atera ziren, eta Ressan-en kanpatu zuten. Eta Ressanetik atera ziren, eta Makellathen kanpatu zuten. Eta Makellath-etik abiatu ziren, eta Saphar-en kanpatu zuten. Eta Saphartik alde egin zuten, eta Charadathen kanpatu zuten. Eta Charadathetik atera ziren, eta Makelothen kanpatu zuten. Eta Makelothetik atera ziren, eta Kataathen kanpatu zuten. Eta Kataath-etik abiatu ziren, eta Tarath-en kanpatu zuten. Eta Tarathetik atera ziren, eta Mathekkan kanpatu zuten. Eta Mathekkatik atera ziren, eta Selmonan kanpatu zuten. Eta Selmonatik abiatu ziren, eta Masouruthen

kanpatu zuten. Eta Masouruthetik abiatu ziren, eta Banaian kanpatu zuten. Eta Banaiatik atera ziren, eta Gadgad mendira kanpatu zuten. Eta Gadgad menditik atera ziren, eta Etebathan kanpatu zuten. Eta Etebathatik atera ziren, eta Ebronan kanpatu zuten. Eta Ebronah-tik abiatu ziren, eta Ezion Geber-en kanpatu zuten. Eta Ezion Gabertik abiatu ziren, eta Sin basamortuan kanpatu zuten, eta Sin basamortutik abiatu ziren, eta Paran basamortuan kanpatu zuten; hau Kadesh da. Eta Kadeshetik atera ziren, eta Hor mendian kanpatu zuten, Edomeko lurraren ondoan. Eta Aaron apaiza igo zen Jaunaren aginduagatik, eta han hil zen Israelgo semeen Egiptoko lurretik irteeraren berrogegarren urtean, bosgarren hilabeteko lehenean. Eta Aaron ehun hogeita hiru urtekoa zen Hor mendian hil zenean. Eta entzun zuen kanaandar errege Aradek, eta hau bizi zen Kanaan lurrean, Israelgo semeak sartzen ari zirenean; eta abiatu ziren Hor menditik, eta kanpatu zuten Selmonan. Eta Selmonatik abiatu ziren, eta Phinon kanpatu zuten. Eta Finotik abiatu ziren, eta Obotan kanpatu zuten. Eta Oboth-etik abiatu ziren, eta kanpatu zuten Ai-n, haraindean Moab-en mugen gainean. Eta Gaitik atera ziren, eta Daibon Gad-en kanpatu zuten. Eta Daibon Gad-etik atera ziren, eta Gelmon Deblathaim-en kanpatu zuten. Eta Gelmon Deblathaim-etik atera ziren, eta Abarim mendietan kanpatu zuten, Nabau-ren aurrean. Eta Abarim mendietatik abiatu ziren, eta Moabeko mendebaldean kanpatu zuten, Jordaniaren gainean Jerikoren parean. Eta Jordanaren ondoan kanpatu zuten Aesimothen eta Belsaren artean, Moaben mendebaldean den lekuan. Eta Jaunak hitz egin zuen aurretik Moises Moaben mendebaldean Jordanen ondoan

Jerikoren arabera, esanez, hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei, zuek zeharkatzen ari zarete Jordana Kanaango lurrera. Eta suntsituko dituzu zuen aurrean lurrean bizi diren guztiak, eta kenduko dituzu haien begiratokiak, eta suntsituko dituzu haien idolo urtu guztiak, eta kenduko dituzu haien zutabe guztiak. Eta suntsituko dituzue lurrean bizi diren guztiak, eta biziko zarete bertan, zeren zuei eman baitizuet haien lurra zozketaz. Eta jasoko duzue haien lurra zozketaz, zuen tribuen arabera. Gehiagoei handituko diezue haien jabetza, eta gutxiagoei txikituko diezue haien jabetza. Nora irten bada haren izena, han haren izango da. Zuen arbasoetako tribuen arabera jasoko duzue. Baina baldin ez baditutzue suntsitzen lurraren gainean bizi direnak zuen aurpegitik, orduan gertatuko da: zeintzuk uzten badituzue haietatik, arantzak izango dira zuen begietan eta geziak zuen alboeetan, eta etsai izango zaizkie zuei lurraren gainean non zuek biziko baituzue. Eta izango da haiek egitea erabaki duten bezala, hala egingo dizuet zuei.

34

Eta Jauna hitz egin zuen Moisesekin, esanez, agindu Israelgo semeei, eta esango diezu haiei, zuek sartzen zarete Kanaango lurrera; hau izango da zuentzat ondare, Kanaango lurra bere mugekin. Eta zuei hegoaldeko aldea izango da Sin basamortutik Edom ondoan arte, eta zuei hegoaldeko mugak izango dira gatz itsasoaren ekialdeko zatitik. Eta mugak inguratuko zaituzte

Hegoaldetik Akrabinen igoerara, eta Ennak igaroko da, eta bere irteera Hegoaldera Kades Barneakoa izango da, eta Arad baserrirantz aterako da, eta Asemona igaroko da. Eta mugak Asemonatik Egiptoko errekara inguratuko ditu, eta irteera itsasoa izango da. Eta itsasoaren mugak zuei izango dira, itsaso handia mugatuko du, hau izango da zuei itsasoaren mugak. Eta hau izango da zuentzat iparraldeko muga: itsaso handiaretik neurtuko duzue zuentzat mendiaren ondoan. Eta menditik mendia neurtu egingo duzue haiei, Emathera sartzen direnean, eta haren irteera Saradakeko mugak izango da. Eta Dephronako mugak irtengo dira, eta haren irteera Arsenain izango da; hau izango da zuen iparraldeko muga. Eta mugak jaitsiko dira Sephephamar-etik Bela-ra, ekialdetik iturburuetara, eta mugak jaitsiko dira Bela-tik Chinnereth itsasoaren bizkarraren gainera, ekialdetik. Eta mugak jaitsiko dira Sephamar-etik Bela-ra, ekialdetik iturburuetara, eta mugak jaitsiko dira Bela-tik Chinnereth itsasoaren bizkarraren gainera, ekialdetik. Eta mugak Jordanera jaitsiko dira, eta irteera Itsaso Gazia izango da; hau izango da zuentzat lurra eta bere mugak inguruan. Eta Moisesek agindu zien Israelgo semeei, esanez: hau da lurra zein heredatuko duzuen zozketa bidez, Jaunak agindu zuen moduan eman hura bederatzi tribuei eta Manasesen erdi tribuari. Ruben semeen leinuak hartu zuelako, eta Gad semeen leinuak beren gurasoen etxeen arabera, eta Manases leinuaren erdiak beren zorteak jaso zituzten. Bi leinuk eta leinu erdiak beren lurzorti hartu zituzten Jordanaz harantz, Jerikotik hegoaldera, ekialderantz. Eta Jaunak hitz egin zion Moisesi, esanez, hauek dira gizonen izenak, zeinek heredatuko duten zuentzat lurra:

Eleazar apaiza eta Josue Nunen semea. Eta leinu bakoitzetik buruzagi bat hartuko duzue lurra heredatzeko. Eta hauek dira gizonen izenak, Judaren tribuarena, Kaleb Jefoneren semea. Simeon tribuaren, Salamiel Semiud-en semea. Benjaminen tribuaren, Eldad Chaslonen semea; Danen tribuaren, buruzagia Bakchir Egliren semea. Joseren semeen Manasesen semeen tribuaren buruzagia, Aniel Souphiren semea. Efraimen semeen tribuaren agintaria, Kamuel, Sabathanen semea. Zebulunen tribuaren buruzagia, Elisafan Parnachen semea. Issachar-en semeen tribuaren buruzagia Faltiel Oza-ren semea. Asher-en semeen tribuaren agintaria, Achior, Selemi-ren semea. Neftaliren tribuaren buruzagia, Fadael Iamiouden semea. Hauei agindu zien Jaunak Israelgo semeei banatzeko Kanaango lurran.

35

Eta Jaunak hitz egin zion Moisesi Moabeko mendebaldean, Jordanaren ondoan, Jerikoren parean, esanez: agindu Israelgo semeei, eta emango dizkiete Lebitei haien jabetzako lurzoruetako hiriak bizitzeko; eta hirien inguruko eremuak emango dizkiete Lebitei. Eta hiriak haientzat bizitzeko izango dira, eta haien hesiak haien abereentzat eta haien lau-hankako guztientzat izango dira. Eta hirien ondoan daudenak, Lebitarrei emango dizkiezuenak, hiriaren harresitik kanpora bi mila beso inguruan. Eta hiriaren kanpoaldean neurtu beharko duzu: ekialdeko aldea bi mila beso, hegoaldeko aldea bi mila beso, itsasoaldeko aldea bi mila beso, eta iparraldeko aldea bi mila

beso, eta hiria horien erdian egongo da zuetzat, eta hirietako mugak. Eta hiriak emango dizkiezue Lebitei: aterpe-lekuetako sei hiriak, zeintzu emango dizkiezuen hiltzaileak hara ihes egin dezan, eta hauei gehituz berrogeita bi hiri. Hiri guztiak emango dizkiezue Lebitarrei: berrogeita zortzi hiri, hauek eta haien inguruko eremuak. Eta Israelgo semeen jabetzatik emango dituzuen hiriak, askoa dutenek asko, eta gutxiago dutenek gutxiago, bakoitzak bere oinordetza arabera heredatuko dutenaren arabera, emango dituzte hirietatik Lebitarrei. Eta Jauna hitz egin zuen Moisesi, esanez, hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei, zuek zeharkatzen ari zarete Jordana Kanaango lurrera. Eta zuentzat bereizi egingo dituzue hiriak, ihesguneak izango dira zuentzat hara ihes egiteko hiltzailea, nahi gabe arima jo duen guztia. Eta hiri horiek ihes-leku izango zaizkie odolaren mendekatzailearengandik, eta hiltzailea ez da hilko biltzarraren aurrean epaiketa jasotzeko aurkezten den arte. Eta emango dituzuen sei hiriak ihesguneak izango zaizue. Hiru hiriak emango dituzue Jordanaren bestaldean, eta hiru hiriak emango dituzue Kanaan lurrean. Babesleku izango da Israelgo semeentzat, eta arrotzarentzat, eta zuen artean bizi den etorkinarentzat; hiri hauek babesleku izango dira, arima nahi gabe jo duen orori hara ihes egiteko. Baina burdinazko tresna batekin hura jotzen badu eta hiltzen bada, hiltzailea da; heriotzaz heriotzara eman bedi hiltzailea. Baina baldin eskuko harriarekin, zeinekin hil daitekeen, norbait jotzen badu eta hiltzen bada, hiltzailea da; heriotzaz hil bedi hiltzailea. Baina baldin eskuko ontzi zurezko batekin, zeinarekin hil daitekeen, jo badu norbait eta hil bada, hiltzaile da; heriotzaz hil bedi

hiltzailea. Odol-mendekatzaileak hiltzailea hilko du, harekin topo egiten duenean; berak hilko du hura. Baina etsaitasunaren bidez bultzatzen badu hura, eta jaurtitzen badu haren gainera edozein tresna egoitzatik, eta hiltzen bada, edo haserrearen bidez jo badu hura eskuarekin, eta hiltzen bada, heriotzaz hil bedi jo duenak, hiltzaile bat da; heriotzaz hil bedi hiltzaileak; odolaren ahaide hurbileneko bentzatzaileak hil egingo du hiltzailea harekin topo egiten duenean. Baina bat-batean, ez etsaitasunaren bidez bultzatu behar badu hura, edo bota behar badu haren gainera edozein ontzi, ez zeletatik, edo edozein harriarekin, zeinetan hil egingo den bertan, ez jakinez, eta erori behar badu haren gainera, eta hil behar bada, baina berak ez zen haren etsaia, ezta bilatzen ere kalte egitea hari; eta epaituko du biltzarrak jo zuenarena eta odolaren mendekatzailearena artean, epai hauei jarraituz. Eta biltzarrak hiltzailea askatuko du odolaren mendekatzailetik, eta biltzarrak hura leheneratuko du bere aterpe-hirira, non ihes egin zuen, eta han biziko da apaiz handia hil arte, zeina olio santuarekin gantzutu zuten. Baina baldin irteeraz irten bada hiltzailea hiriaren mugetatik, zeinera ihes egin zuen han, eta odolaren ahaide mendekatzaileak aurkitu badu hura bere aterpe-hiriaren mugetatik kanpoan, eta odolaren ahaide mendekatzaileak hil badu hiltzailea, ez da errudun. Aterpe-hirian bizi bedi apaiz handia hil arte, eta apaiz handia hil ondoren hiltzailea bere jabetzako lurrera itzuliko da. Eta hauek zuei epaiketako zuzenbide izango zaizkie zuen belaunaldi guztietan, zuen etxebizitza guztietan. Arima jo duen oro, lekukoen bidez hilko duzu hiltzailea, eta lekuko bakar batek ez du lekukotuko arima baten hiltzeko. Eta ez duzue hartuko

eroskinik arima baten gainean hiltzaile errugabea denaren hiltzeko, heriotzaz hil egingo baita. Ez hartu erreskatatzeko dirua aterpe-hirietara ihes egiteko, berriro lurrean bizitzeko, apaiz handia hil arte. Eta ez hilko duzue lurra non zuek bizi zareten, izan ere odol honek hiltzen du lurra, eta lurra ez da barkatuko haren gainean isuri den odolarengatik, baizik odola isurtzen duenarenagatik. Eta ez duzue zikindu behar lurra zeinaren gainean bizi zareten, zeinaren gainean ni bizi naiz zuen artean, ni bainaiz Jauna Israelgo semeen erdian bizi naizena.

36

Eta hurbildu ziren Galaadeko seme-alabaren tribuko buruzagiak, Makirren semea, Manasesen semea, Joseren seme-alabaren tributik, eta hitz egin zuten Moisesen aurrean, eta Eleazar apaizaren aurrean, eta Israelgo seme-alabaren gurasoen etxeen buruzagien aurrean, eta esan zuten, gure jaunari agindu zion Jaunak eman herentziaren lurra zozketa bidez Israelgo seme-alabei; eta jaunari agindu zion Jaunak eman gure anaia Salpadaden herentzia bere alabei. Eta Israelgo semeen leinuetako bateko emazteok izango dira, eta haien zozketea gure aiten jabetzatik kenduko da, eta emazteok bihurtuko diren leinuaren oinordetzari gehituko zaio, eta gure oinordetzaren zozketatik kenduko da. Baldin baina gertatzen bada Israelgo semeen askatasuna, haien oinordetzea gehituko da emakume bihurtzen diren leinuaren oinordetzaren gainera, eta gure

familiako leinuaren oinordetzatik kenduko da haien oinordetzea. Eta Moisesek agindu zien Israelgo semeei Jaunaren aginduaren bidez, esanez: horrela diote Joseren semeen tribuak. Hau da hitza Jaunak Salpaaderen alabei agindu ziena, esanez: non atsegin zaien haien aurrean, izan bitez emazteak, baina haien aitaren herriko jendearengandik izan bitez emazteak. Eta ez da transferituko ondarea Israelgo semeei tribuz gora tribu, zeren bakoitza bere familiaren tribuaren ondareari eutsiko baitiote Israelgo semeek. Eta ondarea jasotzen duen alaba guztia Israelgo semeen tribuetako batetik, bere aitaren herriko batetik izango dira emazteak, Israelgo semeek bakoitzak bere aitaren ondarea jaso dezan. Eta ez da transferituko zozketea leinu batetik beste leinu batera, baizik eta bakoitza bere oinordetzan eutsiko diote Israelgo semeek. Jaunak Moisesi agindu zion bezala, horrela egin zuten Salphaadeko alabek. Eta bihurtu ziren Tirsa eta Hogla eta Milka eta Noa eta Mahla, Zelofehaden alabak, haien lehengusuei emazte, Manasesen herriko Joseren semeetatik; eta bihurtu zen haien oinordetza haien aitaren herriko tribuaren gainean. Hauek dira aginduak eta ordenantzak eta epaiketak, zeintzuk Jaunak agindu zituen Moisesen eskuaren bidez Moabeko mendebaldean, Jordaniaren gainean, Jerikoren aurrean.

Deuteronomio

1

Hauek dira Moisesek Israel guztiari esan zizkion hitzak, Jordanez bestaldean, basamortuan, mendebaldean, itsaso gorriaren ondoan, Paran, Tofel, Lobon, Aulon eta urrez apainduaren artean. Hamaika eguneko bidea da Horebtik Seir mendiaren gainetik Kades Barneara arte. Eta gertatu zen berrogegarren urtean, hamaikagarren hilabetean, hilabetearen batean, Moisesek hitz egin zien Israelgo seme guztiei, Jaunak beraiei buruz agindu zion guztien arabera; Sihon Amorrearren erregea Hesebonen bizi izan zena jo ondoren, eta Og Bashaneko erregea Astarothen eta Edreien bizi izan zena, Jordanaren bestaldean Moabeko lurrean, Moisesek hasi zen lege hau argitzen, esanez, Jauna gure Jainkoak hitz egin zigun Horeben, esanez, nahikoa izan bekizue mendi honetan bizitzea. Itzuli eta abiatu zuek, eta sartu Amorrearren mendira, eta inguruko biztanle guztietara Araban, mendira eta lautadara, eta hegoaldera, eta Kanaandarren lurreko kostaldean, eta Antilibanora Eufrates ibai handiaren arte. Ikusizue, eman du

zuen aurrean lurra; sartu eta hartu jabetzan lurra, zeina zin egin nien zuen gurasoak den Abraham, Isaak eta Jakob, eman haiei eta haien ondorengoari haiekin. Eta esan nuen zuei denbora hartan, esanez: Ez izango naiz gai bakarrik zuek eramateko. Jauna zuen Jainkoak ugaritu zaituzte, eta ikusi, gaur zeruko izarren antzekoak zarete kopuruz. Zuen aitoen Jainko Jaunak gehitu beza zuei mila aldiz zaretenaren gainean, eta bedeinkatu zaitzatela zuri hitz egin zizuen bezala. Nola izango naiz gai bakarrik zuen lana, zuen oinarria eta zuen kontraesanak eramateko? Eman zeurontzat gizon jakintsuak, ezagunak eta adimentsuak zuen tribuetatik, eta haiek ezarriko ditut zuen buruzagi. Eta erantzun zenidaten eta esan zenuten: Ona da esan zenuen hitza betetzea. Eta hartu nituen zuetatik gizon jakintsuak eta ezagunak eta adimentsuak, eta izendatu nituen haiek zuei buruz gidatzeko mila buruzagiak, eta ehun buruzagiak, eta berrogeita hamar buruzagiak, eta hamar buruzagiak, eta idazkariak zuen epaileentzat. Eta agindu nien zuen epaileei denbora hartan, esanez, entzun ezazue zuen anaien artean, eta epaitu zuzen gizon baten eta anai baten eta haren atzerritarraren artean. Ez duzu aurpegirik ezagutuko epaiketan, txikiarenaren arabera eta handiarenaren arabera epaituko duzu, ez duzu gizonaren aurpegirik erakutsiko, zeren epaiketa Jainkoarena baita, eta zuengandik hitz gogorra den edozein, ekarriko duzue hura nirengana, eta entzungo dut hura. Eta denbora hartan zuei agindu nizkizuen hitz guztiak, zeintzuk egingo dituzuen. Eta Horebtik abiatu ondoren, basamortu handi eta ikaragarri hura guztia zeharkatu genuen, zuek ikusi zenuten bidea, Amorrearren mendirantz, gure Jainko Jaunak agindu

zigun bezala, eta Kades Barneara iritsi ginen. Eta esan nuen zuei: etorri zarete Amorreoen mendiraino, zeina Jaun gure Jainkoak ematen dizuen. Ikusizue, Jaun zuen Jainkoak lurra eman dizue zuen aurrean. Igo eta hartu jabetzan, zuen gurasoen Jaun Jainkoak esan zizuen bezala. Ez izan beldurrik, ez izurik ere. Eta zuek guztiak etorri zineten nire aurrera, eta esan zenuten: Bidal ditzagun gure aurrean gizonak, eta espia dezatela lurra, eta jakinaraz diezagutela erantzuna: zein bide hartuko dugun bertatik igotzeko, eta zein hiritan sartuko garen. Eta hitza atsegin izan zitzaidan, eta zuetatik hamabi gizon hartu nituen, leinuko bat. Eta itzuli ondoren mendirantz igo ziren, eta mahats-multzoko haranera iritsi ziren, eta zelatatu egin zuten hura. Eta hartu zuten beren eskuetan lurreko frutuetatik, eta ekarri zuten zuengana, eta esaten zuten: Ona da lurra, Jauna gure Jainkoak ematen diguna. Eta ez zenuten nahi izan igo, baina desobeditu zenuten gure Jainko Jaunaren hitza. Eta zurrumurukatzen zenuten zuen dendetetan, eta esan zenuten: Jaunak gu gorrotatzeagatik, atera gintuen Egiptoko lurretik gu Amorreoen eskuetan emateko, gu suntsitzeko. Nora ari gara igotzen? Baina zuen anaiek kendu egin zuten zuen bihotza, esanez: nazio handia eta askoa eta gu baino indartsuagoa, eta hiri handiak eta zeruaraino harresituak; baina baita erraldoien semeak ere ikusi genituen han. Eta esan nizuen zuei: ez izutu, ezta beldurtu ere haien aurka. Jauna, zuen Jainkoa, zuen aurretik doan hura, berak borrokatuko du haiekin zuekin batera, Egiptoko lurrean zuentzat egin zuen guztien arabera, eta basamortu honetan ikusi zenuten, Amorrearren mendiaren bidean; Jaun zure Jainkoak zu haurtzaintzat eraman zaituenez, gizon batek bere

semea haurtzaintzat eramaten duen bezala, ibili zineten bide guztian leku honetara iritsi zineten arte. Eta hitz honetan ez zenuten sinetsi Jauna gure Jainkoari, zeina doan lehenago zuenaren bidean aukeratzeko zuei tokia, gidatzen zuei suan gauez, erakusten zuei bidea zein arabera zoazte gainean haren, eta hodeian egunez. Eta Jaunak entzun zuen zuen hitzen ahotsa, eta haserretuta zin egin zuen, esanez, ea gizon hauetako inork ikusiko duen lur on hau, zeina zin egin nuen haien aitei, Caleb Jefuneren semea izan ezik; honek ikusiko du hura, eta honi emango diot lurra zeinaren gainean pausatu zuen, eta haren semeei, zeren hura atxikita egon zen Jaunari. Eta niri haserre izan zitzaidan Jaunak zuengatik, esanez: Zu ere ez zara sartuko han. Joshua Nun-en semea, zuri ondoan dagoen hau, berak sartuko da han; indartu hura, zeren berak emango baitio hura oinordetzan Israeli. Eta haur gazte oro gaur ona edo gaiztoa ez dakiena, hauek sartuko dira han, eta hauei emango diot hura, eta beraiek heredatuko dute hura. Eta zuek itzuli ondoren basamortuan kanpatu zenuten, Itsaso Gorriaren bidean. Eta erantzun zenuten eta esan zenuten: Bekatu egin dugu gure Jainko Jaunaren aurrean. Gu igoko gara eta gerratuko dugu gure Jainko Jaunak agindu zigun guztia egin dadin. Eta bakoitzak bere gerrarako tresnak hartu ondoren, eta bildu ondoren, igotzen zarete mendira. Eta Jaunak esan zidan: Esan iezaiezu haiei: ez zaitezte igo eta ez borrokatu, ez baitnago zuekin, eta ez zaitezte hautsiko zuen etsaien aurrean. Eta hitz egin nuen zuei, eta ez zenidaten entzun, eta Jaunaren hitza hautsi zenuten, eta indarkeriak eginda mendira igo zineten. Eta mendi hartan bizi zen amoritarrak irten zuen zuengana biltzera, eta erleek egingo

luketen bezala persekutatu zintuzten, eta Seiretik Hormara arte zauritu zintuzten. Eta eseri ondoren negar egin zenuten gure Jainko Jaunaren aurrean, eta Jaunak ez zuen zuen ahotsik entzun, ezta zuei arretarik jarri ere. Eta Kadesh-en egun asko egon zineten, han egon zineten egun guztiak.

2

Eta itzuli eta basamortura abiatu ginen, itsaso gorrirako bidea, Jaunak niri esan zidan moduan, eta Seir mendia egun askotan inguratu genuen. Eta Jaunak esan zidan, nahikoa izan bekio zuei mendi hau inguratzen; itzuli zaitezte beraz Iparraldera; Eta herriari agindu, esanez, zuek igarotzen zarete zuen anai Esauren semeen mugetatik zehar, Seiren bizi direnak, eta beldur izango zaizkie zuei, eta errespetu handia izango diozue zuei. Ez egin gerra haiekin, ez bait dizuet emango haien lurretik ezta oin-urrats bat ere, zeren zozketaz eman baitiet Esauren semeei Seir mendia. Zilarrez janaria erosi ezazue haietatik eta jan, eta ura neurriz hartuko duzue haietatik zilarrez eta edan. Zeren gure Jaunak, gure Jainkoak, zu bedeinkatu zaitu zure eskuen lan guztietan, hartu kontuan nola zeharkatu zenuen basamortu handi eta beldurgarri hura, hara, berrogei urtez zure Jainko Jauna zurekin egon da, ez zenuen ezer falta izan. Eta gure anaiak, Esauren seme Seiren bizi zirenak, gaindituz pasa ginen, Araba bidetik, Ailon-etik eta Ezion Geber-etik, eta itzuli eta Moab-eko basamortuko bidea hartu genuen. Eta Jaunak esan zidan: Ez izan etsai Moabitarrei, eta ez hasi haiekin gerrarik, ez

baitizuet emango haien lurretik zati batean, Loten semeei baitizkiet eman Aroer heredatzeko. Omminek lehenagokoak haren gainean ezarri ziren, nazio handia eta ugaria eta indartsuak, hain zuzen ere Anakimak bezala. Rephaim kontsideratuak izango dira eta hauek ere, Anakim bezala, eta Moabitarrek Emim deitzen diete. Eta Seiren bizi zen Horrea lehen, eta Esauren semeek suntsitu zituzten haiek, eta ezabatu zituzten haiek haien aurpegitik. Eta ezarri ziren haien ordez, Israelek bere oinordetzako lurrarekin egin zuen moduan, zeina Jaunak haiei eman zien. Orain, beraz, jaiki eta abiatu zuek, eta zeharkatu Zaret arroila. Eta egunak zeintzuk bidaiatu genuen Kades Barnetik Zered arroaren gainetik igaro ginen arte, hogeita hamar eta zortzi urte izan ziren, gizon gerralari belaunaldi guztia hiltzean desagertu zen arte kanpamentutik, Jainko Jaunak haiei zin egin zuen bezala. Eta Jainkoaren eskua haien gainean zen haiek guztiz suntsitzeko kanpamenduaren erditik erori ziren arte. Eta gertatu zen noiz erori ziren gizon guztiak gerrariak hiltzen herriaren erdigunetik, eta hitz egin zuen Jaunak niri, esanez, zu igaroko dituzu gaur Moabeko mugak Aroer, eta ekarriko duzue hurbil Amonen semeengana, ez izan etsai haiekin, ezta batu haiekin gerrarako; ez baitizut emango Amonen semeen lurretik zuri oinordetzaz, zeren Loten semeei eman baitiot hura oinordetzaz. Refaimen lurra kontatua izango da, eta izan ere beraren gainean bizi ziren Refaimak lehenago eta Ammonidarrak deitzen dituzte haiek Zamzummim. Nazio handia eta askoa eta zuen baino indartsuagoa, Enakeim-ak bezala, eta Jaunak suntsitu zituen haiek haien aurrean, eta heredatu zuten eta ezarri ziren haien ordez egun honetara arte.

Hala nola egin zuten Esauren semeentzat Seiren bizi zirenei, zein moduan suntsitu zuten Horreoarra haien aurpegitik, eta heredatu zuten haiek, eta ezarri ziren haien ordez egun honetaraino. Eta Asedothen Gazaraino bizi ziren Euaioiak, eta Kapadoziatik irten ziren Kapadoziarrak suntsitu zituzten haiek, eta haien ordez ezarri ziren. Orain, beraz, jaiki eta abiatu, eta zeharkatu Arnon arroila. Ikusi, eman dut zure eskuetara Sihon, Hesbongo erregea, Amorreoarra, eta bere lurra. Hasi heredatzen, hasi harekin gerra egun honetan. Hasi zure ikara eta zure beldurra ematen zeruaren azpiko nazio guztien aurpegian, zeinek zure izena entzunda nahasiko baitira, eta minak izango baitituzte zure aurpegitik. Eta mezulariak bidali nituen Kedemoth basamortutik Sihon Hesbongo erregeari hitz baketsuekin, esanez, igaroko naiz zure lurretik; bidean joango naiz, ez naiz aldendu eskuinera ezta ezkerrera ere. Janaria zilarrez salduko didazu niri, eta jango dut; eta ura zilarrez salduko didazu niri, eta edango dut; salbu oinekin igaroko naizelako; Esauren semeek Seiren bizi direnek egin zidaten bezala niri, eta Moabitarrek Aroerren bizi direnek; Jordana igarotzen dudan arte lur horretara, Jauna gure Jainkoak ematen digun guri. Eta Sihon Heshbongo erregeak ez zuen nahi gu beraren zehar pasatzea, zeren gure Jainko Jaunak gogortzen zuen beraren espiritua, eta indartu zuen beraren bihotza, zure eskuetara emana izan dadin egun honetan bezala. Eta Jaunak esan zidan: ikus, hasi naiz ematen zure aurrean Sihon, Hesbongo erregea, Amorreoa, eta bere lurra, eta hasi heredatzen bere lurra. Eta Sihon Heshbongo erregea atera zen gure aurka, bera eta bere herri guztia, gerrara Jahazera. Eta

gure Jainko Jaunak hura eman zuen gure aurrean, eta jo genuen hura eta haren semeak eta haren herri guztia. Eta garai hartan haren hiri guztiak hartu genituen, eta ondoz ondoko hiri guztia suntsitu genuen, eta haien emakumeak eta haien haurrak, ez genuen inor bizirik utzi. Salbu abereak harrapatu genituen, eta hirietako ondasunak hartu genituen Aroer-etik, Arnon errekaren ertzean dagoena, eta haranen barruan dagoen hiria, eta Galaad mendiraino; ez zen hiririk izan gurengandik ihes egin zuenik. Gure Jainko Jaunak denak eman zizkigun gure eskuetan. Salbu Ammonen semeen hurbil, ez ginen hurbildu Jabbok errekaren mugakide guztietara, eta menditsuko hirietara, zeren gure Jainko Jaunak agindu baitigun.

3

Eta itzuli ondoren, Basanera gidatzen zuen bidea igo ginen, eta Basango errege Og atera zen gurekin biltzera, bera eta bere herri guztia gerrarako Edraimera. Eta Jaunak esan zidan: Ez izan haren beldur, zeren zure eskuetan eman baitut hura, eta haren herri guztia, eta haren lur guztia, eta hari egingo diozu Amorrearren errege Sihoni egin zenion bezala, Hesebonen bizi zena. Eta gure Jainko Jaunak hura gure eskuetara eman zuen, eta Basango errege Og, eta bere herri guztia, eta jo genuen hura, bere hazirik utzi gabe. Eta hartu genuen haren hiri guztiak une hartan; ez zen hiririk, zeina ez genuen hartu haietatik; hirurogei hiri, Argob ingurune guztiak Og erregearen Basanen; hiri guztiak gotortuak, harresi altuak, ateak eta giltzarrapoak;

Perizitarren hiri oso askoak izan ezik. Guztiz suntsitu genuen, Sihon Hesboneko erregearekin egin genuen bezala, eta guztiz suntsitu genuen ondorengo hiri guztia, eta emakumeak, eta haurrak, eta abere guztiak; eta hirietako harrapakinak geure buruarentzat hartu genuen. Eta hartu genuen denbora hartan lurra bi errege amorrearren eskuetatik, zeinek zeuden Jordanetik harantz Arnon errekaz geroztik eta Hermon arte; Feniziarrak deitzen dute Hermon Sanior, eta amorrearrak deitu zuen hura Sanir; Misor-eko hiri guztiak, eta Galaad osoa, eta Basan osoa Elka arte eta Edraim, Og-en erresumako hiriak Basanen; Zeren Og Basan-eko erregea geratua izan zen Refaimen artetik; hona bere ohea ohe burdinazkoa, hona hau Ammon-en semeen hiriburuetan; bederatzi ukondo bere luzera, eta lau ukondo bere zabalera gizon baten ukondoan. Eta lur hura heredatu genuen denbora hartan, Aroer-etik hasita, Arnon errekaren ertzean dagoena, eta Galaad mendiaren erdia, eta haren hiriak eman nizkien Ruben-i eta Gad-i. Eta Galaadeko hondarrean, eta Basango guztia Og-en erresuma eman nion Manasesen leinu erdiaren, eta Argob-eko ingurune guztia, Basan hura guztia, Rafaimen lur kontatua izango da. Eta Jair, Manassehen semea, hartu zuen Argobeko inguruko eskualde guztia Gargasiko eta Machathiko mugetaraino, eta izendatu zituen bere izenarekin Bashan Thauoth Jaeir gaur egun arte. Eta Machir-i Gilead eman nion. Eta Rubeneri eta Gadi eman diet Galaadetatik Arnon errekastora arte, errekastoaren erdian muga eta Jabbok-eraino; errekastoa muga Ammon-en semeentzat; Eta Araba eta Jordana muga Kineretik, eta Arabako itsasoraino, gatz itsasoa Asdot-en azpian Pisgah ekialdetik. Eta

agindu nuen zuei denbora hartan, esanez: Jauna zuen Jainkoak eman dizue lurra hau zozketaz; armatuta, zoazte zuen anai-arreben, Israelgo semeen, aurrean, guztiak gai direnak. Baina zuen emakumeak eta zuen haurrak eta zuen abere-taldeak, badakit abere-talde asko dituzuela, bizi bitez zuen hirietan, eman nizkizuen horietan, arte Jauna zuen Jainkoak atseden eman diezaien zuen anaiei, zuei bezala, eta hauek ere lurra heredatu dezaten, gure Jainko Jaunak ematen dien lurra haiei Jordanaren bestaldean; eta itzuliko zarete bakoitza bere herentzira, eman nizuen herentzira. Eta Josueri agindu nion denbora hartan, esanez: zuen begiek ikusi dute guztia, zenbat egin zuen Jauna gure Jainkoak bi errege hauei; horrela egingo du Jauna gure Jainkoak erreinua guztiei, zeintzuen gainetik zu igarotzen ari zaren han. Ez izango zarete beldur haien aurka, zeren gure Jainko Jauna berak borrokatuko baitu zuen alde. Eta otoitz egin nion Jaunari une hartan, esanez: Jauna Jainko, zu hasi zinen zure zerbitzariari zure indarra erakusten, eta zure boterea, eta esku indartsua, eta beso altua; nor da Jainko zeruan edo lurraren gainean, egingo duena zu egin duzun bezala, eta zure indarraren arabera? Zeharkatu ondoren, beraz, ikusiko dut lur on hau, Jordanaren harandekoaren, mendi on hau eta Antilibanoa. Eta Jaunak ez ninduen entzun zuen-gatik, eta esan zidan Jaunak: Nahikoa duzu, ez jarraitu hitz hau esaten. Igo gailur aipatutakoaren gainera, eta begiratu zure begiekin itsasorantz eta iparralderantz eta hegoalderantz eta ekialderantz, eta ikusi zure begiekin, zeren ez duzu zeharkatuko Jordania hau. Eta agindu Josueri, eta indartu hura, eta animatu hura, zeren honek zeharkatuko du herri honen aurrean, eta

honek oinordetuko die haiei ikusi duzun lur guztia. Eta ibaian geneukan eserita, Peorren etxearen hurbil.

4

Eta orain, Israel, entzun estatutuak eta epaitegiak, hainbat gaur irakats dizudan egiteko, bizi zaitezen, eta ugaldu zaitezen, eta sartu ondoren heredatu dezazuen lurra, zuen aiten Jainko Jaunak ematen dizuena. Ez gehituko duzue nik agintzen dizuedan hitzari, eta ez kendu berengandik, zaindu gure Jainko Jaunaren aginduak, zenbat nik agintzen dizuedan gaur. Zuen begiek ikusi dute guztia, zenbat egin zuen Jauna gure Jainkoak Baal Peorri: Baal Peorren ondoren joan zen gizon guztia suntsitu zuen Jauna zuen Jainkoak zuetik. Zuek, ordea, zuen Jainko Jaunari atxikita daudenak, guztiak bizi zarete gaur. Ikusi, erakutsi dizuet legeak eta epaiketa-arauak Jaunak agindu zidan bezala, horrela egiteko lurrean, zeinetan zuek sartzen baitazarete han hura heredatzeko. Eta gordeko duzue eta egingo duzue, zeren hau zuen jakinduria eta zuen ulermena baita nazio guztien aurrean, entzun ditzaketen guztiek legezko agindu hauek guztiak, eta esango dute: Hara, herri jakintsu eta ezaguna nazio handi hau. Zeren nazio handia da, zeini dagokion Jainko bat hurbiltzen zaiona haiei hain hurbil nola Jauna gure Jainkoa guztietan zeinetan hura deitzen dugun? Eta zer nazio handik ditu berak ordenantza eta epai zuzenak lege oso honen arabera, zein ni zuen aurrean gaur ematen dudan? Arreta jarri zeure buruari, eta zaindu zure arima oso oso; ez ahaztu hitz guztiak,

zure begiek ikusi dituztenak, eta ez urrun daitezela zure biotzaretik zure bizitzako egun guztietan; eta erakutsiko diezu zure semeei eta zure semeen semeei, eguna non zaudeten gelditu Jauna gure Jainkoaren aurrean Horeban biltzarraren egunean; noiz esan zuen Jaunak niri, bildu niri herria, eta entzun ditzatela nire hitzak, ikasi dezaten beldur izaten ni egun guztietan zeinetan beraiek bizi diren lurraren gainean, eta beraien semeei irakatsiko diete. Eta zuek hurbildu zineten eta mendiaren ondoan zutik egon zineten, eta mendia suz erretzen ari zen zeruaraino, iluntasuna, ilunpea, ekaitza. Eta Jauna mintzatu zen zuei suaren erdialdetik hitzen ahotsa, zein zuek entzun zenuten; eta itxurarik ez zenuten ikusi, baizik ahotsa; Eta iragarri zuen zuei bere ituna, zein agindu zuen zuei egiteko, hamar hitzak, eta idatzi zituen haiek bi harri-taulatan. Eta Jaunak niri agindu zidan denbora hartan zuei legeak eta epaiketa-arauak irakasteko, zuek haiek egiteko lurraren gainean, zeinera sartzen baitazarete han hura heredatzeko. Eta zuen arimak oso zaindu behar dituzue, zeren ez baitzenuten ikusi antzik egun hartan Jaunak zuei Horebben hitz egin zizuenean, mendian, suaren erditik. Ez legez kanpo jokatu eta ez egin zeurontzat zeure buruarentzat irudi zizeldatu bat, antzekotasun bat, irudi oro gizonezkoarena edo emakumezkoena, lurrean dauden abere guztien antzekotasuna, zeruaren azpian hegan egiten duen hego duen hegazti guztien antzekotasuna, lurrean arrastaka dabilen narrasti guztien antzekotasuna, arrain guztien antzekotasuna, lurpeko uretan dauden guztien antzekotasuna. Eta ez begiratu gora zerura, eta ikusi eguzkia eta ilargia eta izarrak, eta zeruaren mundu guztia,

gidatuta eraman haiek gurtzera eta haiei zerbitzatzera, zeintzuk zure Jainko Jaunak esleitu dituen zeruaren azpiko nazio guztiei. Zuek, ordea, Jainkoak hartu zintuzten, eta atera zintuzten Egiptoko lurretik, burdinazko labetatik, Egiptotik, berarentzat jabetzako herria izateko, gaur egungo bezala. Eta Jauna Jainkoa haserre izan zitzaidan zuen esandakoen gainean, eta zin egin zuen ez nuela zeharkatu Jordan hau, eta ez nuela sartu lurrean, zein Jauna zure Jainkoak ematen dizun oinordetzaz. Ni lur honetan hiltzen ari naiz eta ez dut Jordan hau zeharkatuko, baina zuek zeharkatuko duzue eta lur on hau heredatuko duzue. Kontuz izan zeuei, ez ahaztu Jaunaren gure Jainkoaren ituna, zeina egin zuen zuengana, eta legez kanpo jokatu, eta egin zeuei zeuentzat irudi zizeldatua, gauza guztien antzekotasuna, zeintzuk agindu zizkizun zuri Jaunak, zure Jainkoak. Zeren zure Jauna Jainkoa su irentslea da, Jainko zelotia. Baina baldin seme-alabak sortzen badituzu eta zure seme-alaben seme-alabak, eta lurraren gainean denbora luzez geratzen bazarete, eta legez kanpo jokatzen baduzu, eta irudi zizelkatu antzekotasun guztia egiten baduzu, eta gaizkia egiten baduzu zuen Jainko Jaunaren aurrean hura haserrearazteko, lekuko deitzen dizuet gaur zerua eta lurra, suntsitze-arekin suntsituko zaretela lurretik, zeinera zuek Jordana zeharkatzen ari zareten han heredatzeko; ez duzue egun luzez biziko haren gainean, baizik eta guztiz suntsituz suntsituko zarete. Eta Jaunak sakabanatuko zaituzte herri guztietan, eta gutxi geratuko zarete kopuruz herri guztietan, non Jaunak han eramango baitzaituzte. Eta han zerbitzatuko dituzue beste jainkoak, gizakien eskuen lanak, zurak eta harriak, hauek ez ikusiko, ezta entzungo ere, ezta

jango ere, ezta usnainduko ere. Eta bilatu egingo duzue han Jauna zuen Jainkoa, eta aurkitu egingo duzue hura bilatzen duzuenean hura zure bihotz osoaren eta zure arima osoaren zure larritasunean. Eta aurkitu egingo zaituzte zu hitz hauek guztiak egunen azkenean, eta itzuli egingo zara Jaunagana zure Jainkoagana, eta entzun egingo duzu haren ahotsa. Zeren Jainko errukitsua da Jauna zure Jainkoa; ez zaitu utziko, ez eta ez zaitu suntsituko ere; ez du ahaztuko zure aiten ituna, zein zin egin zien haiei Jaunak. Galdetu egun lehenagoak zure aurretik gertatu zirenak Jainkoak gizona lurraren gainean sortu zuen egunetik, eta zeruaren muturretik zeruaren muturrera arte, ea gauza handi hau bezalakoa gertatu den, ea halakoa entzun den; ea nazioak Jainko biziaren ahotsa entzun duen sutik erdian hitz egiten, zuk entzun duzun moduan eta bizi izan zaren; ea Jainkoak saiatu den sartu eta hartu berarentzat nazio bat nazioaren erdian probetan, eta seinaleetan, eta mirarieetan, eta gerran, eta esku indartsuan, eta beso gorenean, eta ikuspegi handietan, Jauna gure Jainkoak Egipton egin zituen gauza guztien arabera zure aurrean ikusten; jakiteko zu Jauna zure Jainko hau Jainkoa dela, eta ez dagoela beste bat bera izan ezik. Zerutik entzunezkoa gertatu zen haren ahotsa zu hezteko, eta lurraren gainean erakutsi zizun haren su handia, eta haren hitzak entzun zenituen suaren erdialdetik. Zure aitak maitatu izana dela eta, eta haien ondorengoak aukeratu zituen haien ondoren zuek, eta berak atera zintuen bere indar handiarekin Egiptotik, zu baino handiagoak eta indartsuagoak diren nazioak guztiz suntsitzeko zure aurrean, zu sartzeko ematen dizun haien lurra heredatzeko, gaur duzun bezala. Eta gaur jakingo duzu,

eta gogoarekin itzuliko zara, Jauna zure Jainko hau Jainkoa dela zeruan goian eta lurrean beheran, eta ez dagoela beste inor bera izan ezik. Eta zaindu haren aginduak eta haren estatutuak, gaur zuri agintzen dizkizudanak, horrela ongi izan dakizun zuri eta zure semeei zure ondoren, luzaro bizi ahal izateko lurraren gainean, zure Jainko Jaunak egun guztietan ematen dizun lurraren gainean. Orduan Moisesek banandu zituen hiru hiri Jordanaren bestaldean eguzkiaren sortaldetik, ihes egin zezan hara hiltzaileak, zeinek hil baitzuen hurbilekoa jakin gabe, eta honek ez zuen gorroto izan hura atzo eta hirugarrenaren aurretik, eta ihes egingo du hiri horietako batera, eta biziko da: Bosor basamortuan lur lautadan Rubenentzat, eta Ramot Galaaden Gadentzat, eta Gaulon Basanen Manasesrentzat. Hau da legea, zeina Moisesek Israelgo semeen aurrean jarri zuen. Hauek testigantzak, eta ordenantzak, eta epaiketak dira, zenbat hitz egin zuen Moisesek Israelgo semeei, haiek Egiptoko lurretik irten ondoren, Jordanaren bestaldean, arroian, Pegorren etxearen ondoan, Sihonen lurrean, Amorrearren erregea, Hesebonen bizi zena, zeini jo zioten Moisesek eta Israelgo semeek, haiek Egiptoko lurretik irten ondoren. Eta heredatu zuten haren lurra, eta Og Basango erregeren lurra, Amorreoen bi erregeenak, zeuden Jordanaren bestaldean eguzkiaren ekialderantz, Aroer-etik, Arnon errekaren ertzean dagoena, eta Sehon mendiaren gainean, hau da Hermon, Araba guztia Jordanaren bestaldean eguzkiaren ekialderantz Asedot harlandegiko azpian.

5

Eta Moisesek Israel guztia deitu zuen, eta esan zien: Entzun, Israel, ordenantzak eta epaiketa-aginduak, zenbat gaur zuen belarrietan hitz egiten ditudan, eta ikasiko dituzue haiek, eta gordeko dituzue haiek betetzeko. Jauna, zuen Jainkoak, itun bat egin zuen zuekin Horebn. Ez zuen zuen aitekin egin Jaunak itun hau, baizik zuekin, zuek guztiak gaur hemen bizitzen zaretenok. Aurpegi aurpegiz hitz egin zuen Jaunak zuei mendian suaren erdigunetik. Eta ni zutik nengoen Jaunaren eta zuen artean une hartan iragartzeko zuei Jaunaren hitzak, zeren beldur izan zineten suaren aurpegitik, eta ez zineten igo mendira, esanez ni naiz Jauna zure Jainkoa ateratu zintuena Egiptoko lurretik, esklabotasunaren etxetik. Ez izango dituzu beste jainkorik nire aurrean. Ez duzu egingo zeure buruarentzat irudirik, ezta goian zeruan dauden guztien antzekotasunik ere, ez behean lurrean daudenak, ez eta lurra azpian uren artean daudenak. Ez diezu gurtuko haiei, ez eta zerbitzuko ere haiei; zeren ni naiz Jauna zure Jainkoa, Jainko zelotea, itzultzen aitaren bekatuak seme-alaben gainera hirugarren eta laugarren belaunaldira ni gorroto nautenei, eta egiten errukia milakadetan ni maite nautenei, eta nire aginduak gordetzen dituztenei. Ez duzu hartuko zure Jainko Jaunaren izena alferrik, ez baititu Jauna zure Jainkoak garbituko bere izena alferrik hartzen duena. Zaindu sabbatuen eguna santifikatzeko, Jaun zure Jainkoak agindu zizun moduan. Sei egunetan lan egingo duzu eta egingo dituzu zure lan guztiak; baina zazpigarren egunean sabata Jaunari zure Jainkoari; ez

duzu egingo bertan inolako lanik zu eta zure semea eta zure alaba, zure morroia eta zure morroiskoa, zure idia eta zure zamaria, eta zure abere guztia, eta zure artean bizi den atzerritarra; zure morroia eta zure morroiskoa eta zure zamaria atsedendu daitezen, zu bezala. Eta gogoratuko zara zerbitzari zinela Egiptoko lurrean, eta Jauna zure Jainkoak atera zintuala handik esku indartsuz eta beso gorenez. Horregatik agindu dizun Jauna zure Jainkoak sabataren eguna zaintzeko eta santifikatzeko. Ohoratzen zure aita eta zure ama, Jaun zure Jainkoaren agindu dizun bezala, ongi izan dakizun eta luzaro bizi ahal izan zaitezen lurrean, Jaun zure Jainkoaren emango dizun lurrean. Ez duzu hilko. Ez duzu adulteriorik egingo. Ez duzu lapurtuko. Ez duzu zure auzokoaren aurka testigantza faltsurik egingo. Ez duzu gura izango zure hurbilekoaren emaztea; ez duzu gura izango zure hurbilekoaren etxea, ez haren soroa, ez haren semea, ez haren neskamea, ez haren idia, ez haren zamaria, ez haren abere guztia, ez zure hurbilekoa den guztia. Hitz hauek esan zizkion Jaunak zuen biltzar osoari mendian, sutik, iluntasunetik, lainotik eta ekaitzatik, ahots handiz, eta ez zuen gehiago esan, eta idatzi zituen bi harri-taulatan, eta eman zizkidan. Eta gertatu zen zuek entzun zenuten ahotsa suaren erdialdetik, eta mendia erretzen ari zen suz, eta zuek hurbildu zineten niri zuen tribuen buruzagi guztiak, eta zuen adinekoen kontseilua, eta esaten zineten, hara erakutsi digu Jauna gure Jainkoak bere aintza, eta bere ahotsa entzun genuen suaren erdialdetik; egun honetan ikusi genuen Jainkoak hitz egingo diola gizakiari, eta biziko dela. Eta orain ez gaitezen hil, zeren su handi honek kontsumituko gaituen, baldin

guk gure Jainko Jaunaren ahotsa entzuten jarraitzen badugu oraindik, eta hilko gara. Nor da haragia entzun duen Jainko biziaren ahotsa, suaren erdigunetik hitz egiten ari dena, gu bezala, eta biziko dena? Hurbildu zu, eta entzun guztia gure Jainko Jaunak esango duena, eta zu hitz egingo diguzu guztia gure Jainko Jaunak esango dizuna, eta entzungo dugu, eta egingo dugu. Eta Jaunak entzun zuen zuen hitzen ahotsa niri hitz egiten zenidatenean, eta Jaunak esan zidan: entzun dut herri honen hitzen ahotsa, zuri esan dizutena guztia; zuzen dago esan duten guztia. Nork emango du haien bihotza horrela izatea haietan, hala non niri beldur izan eta nire agindu guztiak zaindu egun guztietan, hala non ongi izan dadin haiei eta haien semeei betiko? Zoaz, esan nien haiei, itzuli zuek zuen etxeetara; baina zu hemen gelditu nirekin, eta hitz egingo dut zuri aginduak eta legeak eta epaiak zenbat irakatsiko dizkiezun haiei, eta egin ditzatela horrela lurrean zeina nik ematen diet haiei ondare gisa. Eta zaindu egingo duzue egitea zein moduan agindu zizun Jauna zure Jainkoak; ez zarete aldendu eskuinera ez eta ezkerrera, bide guztian, zein agindu zizun Jauna zure Jainkoak ibiltzea bertan, horrela atseden eman diezazun, eta ongi izan zaizun, eta luzatu egun asko lurraren gainean zein heredatuko duzuen.

6

Eta hauek dira aginduak eta estatutuak eta epai-aginduak, hainbat agindu zituen gure Jainko Jaunak irakasteko zuei,

egiteko horrela lurrean, zeinera zuek sartzen zareten han hura heredatzeko. Hala non beldur izan zuen Jauna zuen Jainkoa, zaindu haren lege guztiak eta haren agindu guztiak, zeina ni gaur agintzen baitizut zuri, zu eta zure semeak, eta zure semeen semeak, zure bizitzako egun guztietan, hala non luze bizi izan. Eta entzun Israel, eta zaindu egitea, hala ongi izan dakizun, eta hala ugaldu zaitezketen oso, hain zuzen hitz egin zuen Jauna zure aitaren Jainkoak emateko zuri esne eta ezti ematen duen lurra; eta hauek dira ordenantzak eta epaiketak, asko agindu zituen Jaunak Israelgo semeei basamortuan, haiek Egiptoko lurretik irten ondoren. Entzun Israel, Jauna gure Jainkoa, Jauna bat da. Eta zure Jainko Jauna maite izango duzu zure buru osorik, eta zure arima osorik, eta zure indar osorik. Eta gaur zuri agintzen dizkizudan hitz hauek zure bihotzean eta zure arimean izango dira. Eta aurrera eramango dituzu haiek zure semeei, eta hitz egingo duzu haiei eserita zaudenean etxean, eta bidean ibiltzen ari zarenean, eta etzanda zaudenean, eta altxatzen ari zarenean. Eta lotuko dituzu haiek seinale gisa zure eskuan, eta mugiezin egongo dira zure begien aurrean. Eta idatziko dituzue haiek zuen etxeetako ateburuen gainean eta zuen ateen gainean. Eta izango da noiz Jauna zure Jainkoak zu sartzen duen lurrera zeina zin egin zien zure aitei, Abraham, eta Isaak, eta Jakob, eman dizun hiriak handiak eta ederrak zuk eraiki ez dituzunak, etxeak beteak gauza on guztiekin zuk bete ez dituzunak, zisterniak pikatutakoak zuk pikatu ez dituzunak, mahastiak eta olibondoak zuk landatu ez dituzunak, eta jan eta bete ondoren, kontuz ibili zeure buruarekin ez ahaztu Jauna zure Jainkoa zu atera zuena Egiptoko lurretik, esklabotasuneko

etxetik. Zure Jainkoa den Jauna beldur izango duzu, eta hari bakarrik zerbitzatuko diozu, eta harengantz itsatsiko zara, eta haren izenaren gainean zinatuko duzu. Ez zoazte beste jainkoen atzetik, zuen inguruan dauden nazioen jainkoengandik, zeren Jainko zelotea da Jauna zure Jainkoa zu barruan; ez Jauna zure Jainkoa haserre bihurturik haserrearekin zuri, suntsituko zaitu lurraren aurpegitik. Ez duzu frogatu behar Jauna, zure Jainkoa, probaldian frogatu zenuten moduan. Arretaz zaindu beharko dituzu zure Jainko Jaunaren aginduak, lekukotasunak eta legeak, zenbat agindu baitzizun. Eta egingo duzu atsegingarria eta ona zure Jainko Jaunaren aurrean, hala non ongi izan dakizun, eta sartu eta heredatu lur ona, zeini buruz zin egin zuen Jaunak zuen gurasoei, kanporatzeko zure etsai guztiak zure aurretik, Jaunak hitz egin zuen bezala. Eta izango da noiz zure semeak bihar galdetu zaituenean, esanez: Zer dira testigantzak, ordenantzak eta epaiketa-aginduak, Jauna gure Jainkoak guri agindu dizkigunak? Eta zure semeari esango diozu: Faraoiaren zerbitzariak ginen Egiptoko lurrean, eta Jaunak atera gintuen handik esku indartsuz eta beso gorenez. Eta Jaunak seinale eta mirariak handi eta gaiztoak eman zituen Egipton, Faraoi eta bere etxean gure aurrean, eta gu handik atera gintuen emateko guri lur hau, zeina zin egin zuen emango ziela gure gurasoei. Eta Jaunak agindu zigun ordenantza hauek guztiak betetzea, Jauna gure Jainkoaren beldur izateko, guri ongi izan dadin egun guztietan, bizi gaitezen gaur bezala. Eta errukia izango da guretzat, baldin gordetzen baditugu agindu hauek guztiak egitea gure Jainko Jaunaren aurrean, berak agindu zigun bezala.

7

Eta baldin Jauna zure Jainkoak zu sartzen badu lurrera, zeinetan sartzen ari zaren han heredatzeko hura, eta kentzen baditu nazioak handiak zure aurpegitik, Hetearrak eta Gergesarrak eta Amorearrak eta Kanaandarrak eta Perizitarrak eta Hivitarrak eta Jebusearrak, zazpi nazioak asko eta indartsuagoak zuek baino; Eta emango ditu haiek Jauna zure Jainkoak zure eskuetara, eta joko dituzu haiek; suntsituz suntsituko dituzu haiek; ez duzu egingo haiekin ituna, ez eta errukirik izango haiei, ez eta ezkontza egingo haiekin; zure alaba ez duzu emango haren semeari, eta haren alaba ez duzu hartuko zure semeari. Itzuliko baitu zure semea nitik alde, eta zerbitzatuko ditu beste jainkoak, eta haserre haserretuko da Jauna zuei, eta azkar suntsituko zaitu. Baina horrela egingo diezuete haiei: haien aldare haiek eraitsi egingo dituzue, haien zutabe haiek hautsi egingo dituzue, haien basogune haiek moztu egingo dituzue, eta haien jainkoen irudi zilatu haiek suz erre egingo dituzue. Zeren herri santua zara zure Jainko Jaunarentzat, eta zu aukeratu zintuen zure Jainko Jaunak berarentzat herri berezia izateko lurraren gaineko nazio guztien artetik. Ez zuelako beste nazio guztiak baino ugariago zarete, aukeratu zintuzten Jaunak, eta hautatu zintuzten Jaunak; zuek, izan ere, gutxiago zarete beste nazio guztiak baino. Baina Jaunak zuek maite izateagatik, eta zuen aitei zin egin zien zina gordetzeagatik, Jaunak zuek atera zintuzten esku indartsuz, eta Jaunak zu erosi zintuen esklabotzaren etxetik, Faraoi Egiptoko

erregearen eskutik. Eta jakingo duzu Jaun zure Jainkoa hau Jainkoa dela; Jainko leial bat, ituna eta errukia gordetzen dituena hura maite dutenei eta haren aginduak gordetzen dituztenei mila belaunaldietara, eta itzultzen dituena gorroto dutenei aurpegira suntsitzeko haiek; eta ez du atzeratzen gorroto dutenei; aurpegira itzuliko die haiei. Eta zuk gordeko dituzu aginduak, legeak eta epai hauek, gaur nik egiteko agintzen dizkizudanak. Eta izango da, legezko xedapen hauek entzun eta zaindu eta betetzen dituzunean, Jauna zure Jainkoaren ituna eta errukia zainduko ditu zuretzat, zuen gurasoei zin egin zien bezala. Eta maite izango zaitu, eta bedeikatu egingo zaitu, eta ugaldu egingo zaitu, eta bedeikatu egingo ditu zure sabeleko ondorengoak, eta zure lurretik fruitu, zure garia, eta zure ardoa, eta zure olioa, zure idien abelburu, eta zure ardien artalde, lurren gainean, zeina Jaunak zure gurasoei zin egin zien emateko zuri. Bedeinkatu izango zara nazio guztien artean, ez da izango zuengan antzua, ez eta emea ere, eta zure abereengan ere ez. Eta Jauna zure Jainkoak kendu egingo dizu gaixotasun guztia, eta Egiptoko gaixotasun gaizto guztiak, zuk ikusi dituzunak eta ezagutu dituzunak, ez ditu zure gainean jarriko, eta haiek zuri gorroto dizkizuten guztien gainean jarriko ditu. Eta jango dituzu nazioetako ondasun guztiak, zure Jainko Jaunak zuri ematen dizkizunak. Zure begiak ez ditu haiek gupidatuko, eta ez diezu haien jainkoei zerbitzuko, zeren tropezu hau zuri da. Baina baldin zure gogoan esaten baduzu: Herri hau ni baino askoz handiagoa da, nola ahal izango dut haiek suntsitu? Ez dituzu beldur izango haiek; oroitzapen batez oroituko zara, zenbat gauza egin zituen Jauna

zure Jainkoak Faraoi eta egiptoar guztiei; proba handiak, zure begiek ikusi zituztenak, zeinu eta mirariak handi haiek, eskua indartsua, eta besoa altua; nola atera zintuen Jauna zure Jainkoak zu, horrela egingo du Jauna zuen Jainkoak nazio guztiei, zeinen aurpegitik zu beldur baitzara. Eta liztorrak bidaliko ditu Jauna zure Jainkoak haien aurka, atzean utziak eta zuregandik ezkutatuak guztiz suntsituak izan arte. Ez zara zauriturik izango haien aurpegitik, zeren Jauna zure Jainkoa zurekin dago, Jainko handia eta indartsua. Eta Jaun zure Jainkoak nazioetako hauek kontsumituko ditu zure aurpegitik pixkanaka, ez izango zara gai haiek azkar suntsitzeko, lurra hutsik gera ez dadin, eta zure gainean piztia basatiak ugaldu ez daitezen. Eta emango ditu haiek Jauna zure Jainkoak zure eskuetara, eta suntsituko dituzu haiek suntsiketa handiarekin, haiek guztiz suntsitu arte. Eta emango ditu haien erregeak zuen eskuetara, eta suntsituko duzue haien izena leku horretatik. Inor ez da zure aurka egongo zure aurrean, haiek guztiz suntsitu arte. Haien Jainkoen irudi zizelkatuak suz erreko dituzu, ez duzu zilarra gutiziatuko, ez eta haien urrea ere hartuko zeure buruarentzat, horregatik ez tropezteko, zeren zure Jainko Jaunarentzat nazkagarria den. Eta ez duzu nazkagarritasunik ekarriko zure etxera, eta madarikatua izango zara hau bezala; nazkagarritasunez nazka izango duzu, eta nazkagarritasunez ziraldu egingo duzu, zeren madarikatua baita.

8

Agindu guztiak, ni gaur zuei agintzen dizkizudanak, bete egingo dituzue, bizi eta ugaritu zaiteztela, eta sartu eta heredatu dezazuen lurra, Jaun Jainko zuenak zuen aitei zin egin zien lurra. Eta gogoratuko duzu bide guztia, zeina Jauna zure Jainko zuk basamortuan eraman zaituen, zu apaltzeko eta probatzeko, eta zure bihotzean dagoena ezagutu dadin, ea bere aginduak gordeko dituzun ala ez. Eta aflikitu zaitu, eta gosetu zaitu, eta manna eman zizun, zure aitek ezagutzen ez zutena, jakinarazteko hori ez dela ogiaz bakarrik biziko gizona, baizik Jainkoaren ahotik irteten den hitz guztiz biziko dela gizona. Zure soinekoek ez zuten zahartzen zure gainean, zure oinetakoek ez zuten higitzen zure gainean, zure oinak ez ziren gogortzen: hara berrogeita hamar urte. Eta zure bihotzean jakingo duzu, norbait gizonak bere semea diziplinatzen duen bezala, horrela zure Jainko Jaunak zu diziplinatuko zaituela. Eta zuk gordeko dituzu zure Jainko Jaunaren aginduak, haren bideetan ibiltzeko eta haren beldur izateko. Zure Jaun Jainkoak eramango zaitu lur on eta ugari batera, non uholde-urak dauden, eta abisuetako iturriak ateratzen diren zelaien zehar eta mendien zehar; Gariaren eta garagarraren lurra, mahastiak, piku-zuhaitzak, mingranduak; olibondoaren olioaren eta eztiaren lurra; lurra non ez baituzu zure ogia pobreziarekin jango, eta ez duzu ezer faltatuko bertan; lurra non harriak burdin diren, eta bere mendietatik brontze meatzatuko duzun. Eta jango duzu eta aseko zara, eta bendikatuko duzu Jauna zure Jainkoa lur on haren gainean, zeina eman dizun zuri. Kontuz izan zeure buruarekin ez ahaztu Jauna zure Jainkoa, ez zaintzeko haren aginduak, eta epaiketak eta haren legeak,

zenbat nik agintzen dizkizut gaur; Ez jan eta bete, eta etxe onak eraiki eta bizi haien barruan, eta zure behiak eta zure ardiak ugaritu zaizkizun, zilarra eta urrea ugaritu zaizkizun, eta guztiak zenbat zuretzat izango diren ugaritu zaizkizun, goratu bihotzean, eta ahaztu Jauna zure Jainkoa, atera zintuen Egiptoko lurretik, esklabotasuneko etxetik; eraman zintuen basamortu handi eta beldurgarri haren zehar, non suge ziztakaria, eta eskorpioia, eta egarria, non ez zen ura; atera zizun harri zorrotzeko iturriko ura; eman zizun jan mana basamortuan zeina ez zenekien zu, eta ez zekiten zure aitak, bera bihurtzeko zu, eta probatzeko zu, eta ongi egiteko zu zure egunen azkenean. Ez esan zure bihotzean: Nire indarrak eta nire eskuaren botereak eman dit indar handi hau. Eta gogoratuko zara zure Jainko Jaunarena, zeren berak ematen dizun indarra ahalmena egiteko, eta horrela ezarri dezan bere ituna, zein zin egin zuen Jaunak zure gurasoak, gaur bezala. Eta gertatuko da baldin zure Jainko Jaunaren ahaztea ahazten baduzu, eta beste jainkoen atzetik joaten bazara, eta haiei zerbitzatzen badiezu, eta haiei adoratzen badiezu, lekuko deitzen dizkizuet gaur zerua eta lurra, hori suntsiketa bidez suntsituko zaretela. Gainerako nazioak bezala, zeintzuk Jauna Jainkoak zuen aurrean suntsitzen dituen, horrela suntsituko zarete, zuen Jainko Jaunaren ahotsari entzun ez diozuelako.

9

Entzun Israel: zu zeharkatzen ari zara gaur Jordana sartzeko

heredatzeko nazioak handiak eta indartsuagoak zuek baino, hiriak handiak eta harresidunak zeruaraino, herri handi eta ugari eta altua, Anaken semeak, zeintzuk zu dakizkizu, eta zu entzun duzu, nork egongo da aurka Anaken semeen aurrean? Eta gaur jakingo duzu, Jaun zure Jainko hau zure aurretik joango dela, su xahutzailea da, berak suntsituko ditu haiek, eta berak itzuliko ditu zure aurpegitik, eta azkar suntsituko ditu haiek, Jaunak zuri esan zizun bezala. Ez esan zure bihotzean, Jaunak zure Jainkoak nazio hauek zure aurrean suntsitzean, esanez: Nire justiziaren bidez sartu nau Jaunak lur on hau heredatzeko. Ez da zure zuzentasuna dela eta, ez eta zure bihotzaren santutasuna dela eta, zu haien lurra heredatzera sartzen zarena, baizik eta herri hauen jainkogabekeria dela eta Jaunak suntsituko ditu haiek zure aurrean, eta horrela ezartzeko ituna, zein zin egin zion Jaunak gure aitei, Abrahami eta Isaaki eta Jakobi. Eta jakingo duzu gaur, ez dela zure zuzentasunengatik zure Jauna, zure Jainkoak, ematen dizun lur on hau heredatzeko, herri gogor-lepokoa zarelako. Gogoratu, ez ahaztu zenbat haserretu zenuen Jauna zure Jainkoa basamortuan, zein egunetik irten zineten Egiptotik eta etorri zineten leku honetara, desobeditzen jarraitu zenuten Jaunari. Eta Horebn haserre egin zenuten Jauna, eta suminduta zegoen Jauna zuen gainean zuek suntsitzeko, ni mendira igotzen ari nintzela hartzeko harri-taulak, itunaren taulak Jaunak zuekin egin zituenak, eta gelditu nintzen mendian berrogei egun eta berrogei gau, ogia ez nuen jan eta ura ez nuen edan. Eta eman zizkidan Jaunak bi taula harrizkoak idatzita Jainkoaren hatzarekin, eta haien gainean idatzita zeuden hitz guztiak

Jaunak zuei esan zizkizuen mendian biltzarraren egunean. Eta gertatu zen berrogei egunez eta berrogei gauez eman zizkidan Jaunak bi taula harrizkoak, itunaren taulak. Eta Jaunak esan zidan: Jaiki, jaitsi azkar hemendik, zeren zure herriak legez kanpo jokatu baitu, Egiptoko lurretik atera zenuen herri horrek. Azkar aldendu dira agindu nien bidetik, eta irudi urtu bat egin dute beraientzat. Eta Jaunak esan zidan, esanez, hitz egin dizut behin eta birritan, esanez, ikusi dut herri hau, eta hona hemen herri lepo gogorra da; Eta orain utzi nazazu guztiz suntsitzen haiek, eta ezabatuko dut haien izena zeruaren azpitik, eta zu egingo zaitut nazio handi bat, eta indartsua, eta askoz gehiago hau baino. Eta itzuli ondoren, menditik jaitsi nintzen, eta mendia suz erretzen ari zen zeruaraino, eta lekukotasunen bi taulak nire bi eskuetan nituen. Eta ikusirik bekatu egin zenuela zuen Jainko Jaunaren aurrean, eta egin zenuela zeurontzat irudi urtu bat, eta hautsita zenuela bidetik, zein agindu zizuen Jaunak egiteko; eta harturik bi taulak, bota nituen nire bi eskuetatik, eta hautsi nituen zuen aurrean. Eta otoitz egin nion Jaunarenaurrean bigarren aldiz, lehenago bezala eta aurretik, berrogeita hamar egun eta berrogeita hamar gau. Ogia ez nuen jan eta ura ez nuen edan, zuen bekatu guztiei buruz, zeintzuk bekatu egin zenuten egiteko gaizkia Jaunarenaurrean, Jainkoaren, haserrarazteko hura. Eta izuturik nago haserre eta sumindura horregatik, zeren Jauna haserreturik zegoen zuei buruz zuek suntsitzeko, eta Jaunak entzun ninduen eta denbora honetan. Eta Aaronen gainean haserre izan zen hura suntsitzeko, eta otoitz egin nuen Aaronen alde ere denbora hartan. Eta zuen bekatu zen egin zenuten, txahala, hartu nuen

hura eta erre nuen suan, eta txikitu nuen zapaldu oso oso arte mehea gertatu zen, eta hautsa bezala gertatu zen, eta hautsa bota nuen menditik jaisten zen errekara. Eta errekeetan, eta probetan, eta desioen hilobietara, haserrarazi zenuten Jauna. Eta Jaunak zuek Kades Barnetik bidali zuenean, esanez: Igo eta hartu jabetzaz lurra, zein ematen dizuet, desobeditu zenuten zuen Jainko Jaunaren hitzari, eta ez zenuten hura sinetsi, eta ez zenuten haren ahotsari entzun. Desobeditzen zeunden Jaunari egun hartatik aurrera, ezaguna egin zitzaizuenetik. Eta erregutu nuen Jaunaren aurrean berrogei egun eta berrogei gau, hainbeste erregutu nuen, zeren Jaunak esan baitzuen suntsituko zintuzteela. Eta otoitz egin nuen Jainkoari eta esan nuen: Jauna, jainkoen errege, ez suntsitu guztiz zure herria eta zure zatia, askatu zenituena, Egiptoko lurretik atera zenituena zure indar handiarekin, eta zure esku indartsuan, eta zure beso gorenarekin. Gogoratu Abraham eta Isaak eta Jakob, zure zerbitzariak, zeinei zin egin baitzenien zeure burua dela-eta. Ez begiratu herri honen gogortasunera, ez haien jainkogabekerietara, ez haien bekatuetara. Ez daitezela esan lurrean bizi direnak, nondik atera zenituen gu handik, esanez: Jaunak ez zuelako gai izan haiek sartzeko esan zien lurrean, eta haiek gorroto zituelako, atera zituen basamortuan hiltzeko. Eta hauek zure herria dira eta zure zoria, Egiptoko lurretik atera zenituenak zure indar handiarekin, eta zure esku indartsuan, eta zure beso gorenarekin.

10

Denbora hartan Jaunak esan zidan: Moztu zeure buruarentzat bi taula harrizkoak, lehenengoak bezala, eta igo nire aurrera mendirantz, eta egin ezazu zeure buruarentzat kutxa bat zurezkoa. Eta tauletan idatziko dituzu hitzak, lehen tauletan zeuden eta hautsi zenituen hitzak, eta kutxan sartuko dituzu. Eta ustelezin egurrez kutxa bat egin nuen, eta lehen taulak bezalako harrizko taulak landatu nituen, eta mendiaren gainera igo nintzen bi taulak nire eskuetan zituela. Eta idatzi zuen taulen gainean, lehen idazkeraren arabera, hamar hitzak, zeinek Jaunak mintzatu zitzaizkien zuei mendian suaren erdian, eta Jaunak eman zizkidan haiek niri. Eta itzuli ondoren menditik jaitsi nintzen, eta taulak egin nuen kutxan sartu nituen, eta han zeuden, Jaunak agindu zidan bezala. Eta Israelgo semeak abiatu ziren Jakanen semeen Beerothetik, Misadaitik. Han hil zen Aaron, eta han ehortzi zuten, eta Eleazar bere semeak apaiz lanak egin zituen haren ordez. Handik atera ziren Gadgadera, eta Gadgadetik Etebathara, uren uholde-torrenteen lurra. Denbora hartan, Jaunak Levi tribua bereizi zuen Jaunaren Itunaren Kutxa eramateko, Jaunaren aurrean egoteko, zerbitzatzeko eta haren izenean otoitz egiteko egun honetaraino. Horregatik ez dute Lebitarrek zatia eta zorterik beren anaien artean; Jauna bera da haien zortea, esan zion bezala. Eta ni mendian zutik egon nintzen berrogei egun eta berrogei gau. Eta Jaunak entzun ninduen denbora honetan ere, eta Jaunak ez zuen nahi izan zuek erabat suntsitzea. Eta Jaunak esan zidan: Joan, abiatu herri honen aurretik, eta sartu bitez eta jabetu bitez lurraz, haien gurasoak eman nien zin egin nuen lurraz. Eta orain, Israel, zer eskatzen du zure Jaun Jainkoak

zuretzat, baina beldur izan zure Jaun Jainkoari, eta ibili haren bide guztietan, eta maite izan hura, eta zerbitzatu zure Jaun Jainkoari zure bihotz osotik eta zure arima osotik, gorde zure Jaun Jainkoaren aginduak, eta haren estatutuak, zenbat ni agintzen dizkizut gaur, ongi egon zaitezen. Ikusten, zure Jainko Jaunarenak dira zerua eta zeruen zerua, lurra eta bertan dagoen guztia. Salbu zuen aitak, Jaunak hautatu zituen maite izateko haiek, eta hautatu zuen haien hazia haien ondoren, zuek, herri guztien artean, egun honetan. Eta zuen bihotz-gogortasuna erdaintzuko duzue, eta zuen lepoa ez duzue gogortuko. Zeren zuen Jauna Jainkoa, hau da jainkoen Jainkoa, eta jaunen Jauna, Jainko handia, eta indartsua, eta beldurgarria, nork ez du aurpegia miretsi, ez eta oparirik hartuko ere; justizia egiten arrotzari eta umezurtzari eta alargunari, eta maite du arrotza eman hura ogi eta jantziak. Eta arrotza maite izango duzue, arrotzak izan zineten Egiptoko lurrean. Jauna zure Jainkoa beldurtu egingo zara, eta hura zerbitzatuko duzu, eta harengana itsatsiko zara, eta haren izenean zin egingo duzu. Hau da zure harrokeria, eta hau da zure Jainkoa, zeinek egin zituen zugan gauza handi eta eder hauek, zure begiek ikusi zituztenak. Hirurogeita hamar arimarekin jaitsi ziren zure aitak Egiptora, baina orain Jauna, zure Jainkoak, zeruko izarrak bezala egin zaitu ugaritasunean.

11

Eta zure Jainko Jauna maite izango duzu, eta bere zaintzak, bere

ordenantzak, bere aginduak eta bere epaiketa guztiak gordeko dituzu egun guztietan. Eta jakingo duzue gaur, ez zuen haurrak, ezagutzen ez dutenak eta ikusi ez dutenak zuen Jainko Jaunaren instrukzioa, eta haren egintza handiak, eta eskua indartsua, eta besoa altua, eta haren seinhaleak, eta haren mirariak, egin zituenak Egiptoren erdian Faraoi Egiptoko erregeari, eta haren lur guztiari, eta egin zuenak Egiptarren indarrari, eta haien gurdi-gerlariak, eta haien zaldiak, eta haien indarra, nola itsaso gorriaren urak gainezka egin zuen haien aurpegian zuei jarraitzen zizkizuetela zuen atzetik, eta suntsitu zituen haiek Jaunak gaurko eguneraino, eta egin zituenak guri basamortuan leku honetara etorri zineten arte, eta egin zuenak Datan eta Abiram Eliaben seme Rubenen semeei, lurrak bere ahoa ireki eta irentsi zituenak haiek, eta haien etxeak, eta haien dendak, eta haien ondasun guztia haiekin Israel osoaren erdian. Zeren zuen begiek ikusi baitituzte Jaunaren lan handi guztiak, egin dituenak zuengan gaur. Eta gordeko dituzu bere agindu guztiak nik gaur zuri agintzen dizkizudanak, bizi zaitezten, eta ugaldu zaitezten, eta sarturik heredatu dezazuen lurra, zuek Jordana han zeharkatzen duzuen lurra heredatzeko; Luzaro bizi zaitezten lurraren gainean, Jaunak zuen aitei eman zien zin egin zuen haiei eta haien ondorengoei haiekin batera, esnea eta eztia darion lurra. Izan ere, lurra da zeinetan sartzen zaren han heredatzeko hura, ez Egiptoko lurra bezala da, nondik atera zineten handik, noiz ereiten duten hazia, eta ureztatu oin haiekin, barazki baratze bat bezala; Baina lurra zeinetan sartzen zaren han heredatzeko hura, lur menditsua eta lautada da; zerutiko euritik edaten du ura. Lurra, zein Jauna zure Jainkoak

begiratzen duen etengabe, Jauna zure Jainkoaren begiak haren gainean urtearen hasieratik urtearen amaiera arte. Eta baldin entzunez entzuten baduzu agindu guztiak, zeina nik agintzen dizkizut gaur, maitatzea Jauna zure Jainkoa, eta zerbitzatzea hura zure bihotz osotik eta zure arima osotik, eta emango du euria zure lurrera denboraren arabera goiztiarra eta berantiarra, eta bilduko duzu zure garia, eta zure ardoa, eta zure olioa, eta emango du bazka zure soroetan zure abereetarako; eta jan ondoren, eta bete ondoren, kontuz ibili zeure buruarekin ez handitu zure bihotza, eta hausten duzue, eta zerbitzatzen dituzue beste jainko batzuk, eta gurtzen dituzue haiek, eta haserretuta haserre Jauna zuei gainean, eta itxiko du zerua, eta ez da izango euririk, eta lurrak ez du emango bere fruiturik, eta galduko zarete azkar lur onetik, zeina Jaunak eman dizuen zuei. Eta jarriko dituzue hitz hauek zuen bihotzean eta zuen arimaren barruan, eta lotuko dituzue haiek seinaletan zuen eskuaren gainean, eta egongo da mugiezin zuen begien aurrean. Eta irakatsiko dizkiezue haiek zuen seme-alabei hitz egiten haietan zu etxean eserita zaudenean, eta zu bidean zoazenean, eta zu lo zaudenean, eta zu jaikitzen zarenean. Eta idatziko dituzue haiek zuen etxeen ateburuen gainean, eta zuen ateen gainean, luzatu ditzazuen zuen egunak, eta zuen semeen egunak lurraren gainean, zein Jaunak zin egin zuen zuen aitei eman haiei, zeruaren egunak lurraren gainean bezala. Eta izango da baldin entzunez entzuten baduzue agindu hauek guztiak zeintzuk ni agintzen dizkizudan zuri gaur egitea, maitatzea Jauna gure Jainkoa, eta ibiltzea bere bide guztietan, eta itsastea hari, eta Jaunak botatuko ditu nazio hauek guztiak

zuen aurpegitik, eta heredatuko dituzue nazio handiak eta indartsuak zuek baino gehiago. Leku guztiak non zapaldu aztarna zuen oinaren, zuentzat izango da, basamortutik eta Antilibanotik, eta ibai handitik, Eufrates ibaitik, eta mendebaldeko itsasoraino zure mugak izango dira. Inor ez da zuen aurka egongo, eta Jauna zuen Jainkoak zuen beldurra eta zuen ikarara jarriko ditu lur guztiko gainean, non zapaldu dezakezuen, zuei hitz egin zizuen bezala. Hona nik ematen dut zuen aurrean gaur bedeinkapena eta madarikazioa. Bedeinkapena, baldin entzuten baduzue Jauna zuen Jainkoaren aginduak, hainbat nik agintzen dizkizuet gaur; eta madarikazioa, baldin ez baduzue entzuten Jauna zuen Jainkoaren aginduak, hainbat nik agintzen dizkizuet gaur, eta aldendu bazarete bidetik nik agindu nizuen, joan eta beste jainko batzuei zerbitzatzera, ezagutzen ez dituzuenak. Eta izango da, noiz Jaun zure Jainkoak sartu zaitzanean lur hartan zeina zabiltzaten han heredatzeko, eta emango duzu bedeinkapena Garizin mendiaren gainean, eta madarikazioa Ebal mendiaren gainean. Ez daude hauek Jordanaren bestaldean, mendebaldeko eguzkiaren bidearen ondoren Kanaango lurrean, mendebaldean bizi dena Golgolen ondoan haritz altuaren ondoan? Zuek, izan ere, Jordana zeharkatzen duzue, sartu ondoren lurra heredatzeko, Jaun gure Jainkoaren ematen dizuena zozketaz egun guztietan, eta bertan biziko zarete. Eta zuk gordeko dituzu haren agindu guztiak betetzeko, eta epaiketa hauek, zenbat ni ematen ditudan zuen aurrean gaur.

12

Eta hauek dira aginduak eta epaiketak, zeintzuk bete beharko dituzun lurrean, zeina Jauna, zuen aiten Jainkoak, ematen dizuen ondare gisa, egun guztietan, zeintzuetan zuek bizi zareten lurraren gainean. Suntsiketa suntsituko dituzue leku guztiak non zerbitzatu zuten han haien jainkoei, zuek oinordetzen dituzuenean haiek, mendi garaien gainean, eta muinoen gainean, eta zuhaitz lodiaren azpian; Eta eraitsiko dituzue haien aldare guztiak, eta hautsiko dituzue haien zutabeak, eta haien basoak ebakiko dituzue, eta haien jainkoen irudi zizelkatuak erreko dituzue suz, eta suntsituko duzue haien izena leku hartatik. Ez egingo duzue horrela zuen Jainko Jaunari. Baina baizik eta lekura, Jauna zure Jainkoak aukeratuko duen zuen hirietako batean bere izena han jartzeko eta deitzeko, eta bilatuko duzue eta etorriko zarete hara. Eta han eramango dituzue zuen errekuntza-eskaintzak, zuen sakrifiziak, zuen lehen-fruituak, zuen otoitzak, zuen eskaintza borondatezkoak, zuen akordioak, zuen idien lehenengo-jaiotakoak eta zuen ardienak. Eta han jango duzue zuen Jainko Jaunaren aurrean, eta poztu egingo zarete zuek eta zuen etxekoak eskua jartzen duzuen guztiarekin, zuen Jainko Jaunak zu bedeinkatua duen bezala. Ez duzue egingo gauza guztiak gu hemen gaur egiten ditugunak, bakoitzak bere aurrean onuragarria dena; Ez baitarete iritsi orain arte atsedenera, eta ondareera, Jauna gure Jainkoak zuei ematen dizuena. Eta Jordana zeharkatuko duzue, eta biziko zarete lurraren gainean, zeina gure Jainko Jaunak

oinordetzat ematen dizuen zuei, eta atseden emango dizue zuen inguruko etsai guztietatik, eta segurtasunez biziko zarete. Eta leku hori izango da, non Jauna zuen Jainkoak bere izena deitua izatea hautatuko duen, han ekarriko dituzue gaur nik zuri agintzen dizkizuedan guztiak: zuen errekuntza guztiak, eta zuen sakrifizio guztiak, eta zuen hamarrenak, eta zuen eskuen lehen fruituak, eta zuen opari aukeratuen guztiak, Jauna zuen Jainkoari botoa egin diezaiokezuen guztiak. Eta poztu egingo zarete zuen Jainko Jaunaren aurrean, zuek eta zuen semeak eta zuen alabak eta zuen zerbitzariak eta zuen zerbitzari emakumeak eta zuen ateen gainean dagoen Lebita, zeren ez baitu berak zatikirik ez oinordetza ere zuekaz. Kontuz izan zeure buruarekin, ez ekarri gora zure errekuntza-eskaintzak ikusten dituzun toki guztietan. Baina lekura, Jaun zure Jainkoak zure tribuetako batean aukeratuko duena, han eramango dituzue zuen errekuntza-eskaintzak, eta han egingo duzu gaur agintzen dizkizudan guztiak. Baina zure desira guztietan sakrifikatuko duzu, eta haragia jango duzu zure Jainko Jaunaren bedeinkapenaren arabera, eman zizuna hiri guztietan; zikina eta garbia berdin jango dute hura, basaaharia edo oreinak bezala. Salbu odola, ez duzue jango; lurraren gainean isuri ezazue hura, ur bezala. Ezin izango duzu zure hirietan jan zure alearen hamarren zatia, zure ardoa, zure olioa, zure behien lehenengo jaiotakoak, zure ardienak, otoitz guztiak zenbat ere agindu ditzakezun, zuen hitzarmenak eta zure eskuen lehen fruituak. Baina zure Jainko Jaunaren aurrean jango duzu hura tokian, zeina zure Jainko Jaunak aukeratuko duen berarentzat, zu eta zure semea, eta zure alaba, zure mutila, eta zure

neskamea, eta zuen hirietan dagoen arrotza; eta poztu egingo zara zure Jainko Jaunaren aurrean guztian, non jarri baituzu zure eskua. Kontuz izan zeure buruarekin, ez utzi Lebita bizi zaren denbora guztian lurraren gainean. Baina baldin Jauna zure Jainkoak zure mugak zabaltzen baditu, hain zuzen hitz egin zizun bezala, eta esango baduzu, haragia jango dut, baldin zure arimak haragia jateko desiratzen badu, zure arimaren desira osoan haragia jan dezakezu. Baldin baina urrun badago zure lekua, zeina aukeratuko duen Jaunak, zure Jainkoak, han deitua izateko bere izena, eta sakrifikatuko duzu zure behietatik eta zure ardietatik, zeinak emango dizkizun Jainkoak, agindu nizun moduan, eta jango duzu zure hirietan zure arimaren desioaren arabera. Nola jaten den orkorra eta oreinua, hala jan ezazu hura; zikinak eta garbiak berdin jango dute. Kontuz izan indarrez odola ez jatea, zeren odola haren arima da, arima ez da haragiekin batera jango. Ez duzue jango; lurraren gainean isuriko duzue, ur bezala. Ez duzu hura jango, zuri eta zure ondorengoei ongi egon dakizuen, baldin egiten baduzu ona eta atsegingarria zure Jainko Jaunaren aurrean. Salbu zure gauza santuak, baldin bihurtzen bazaizkizu, eta zure otoitzak hartuta, etorriko zara lekura, zeina aukeratuko duen Jaunak, zure Jainkoak, deitua izateko bere izena han. Eta zure errekuntza-eskaintzak egingo dituzu, haragia zure Jainko Jaunaren aldarearen gainean eskainiko duzu, baina zure sakrifizioetako odola zure Jainko Jaunaren aldarearen oinarrira isuriko duzu, eta haragia jango duzu. Zaindu eta entzun, eta egingo dituzu hitz guztiak nik zuri agintzen dizkizudanak, hala non ongi izan dakizun zuri eta zure semeei betiko, baldin egiten baduzu

atsegina eta ona zure Jainko Jaunaren aurrean. Baldin baina suntsitzen badu Jaunak zure Jainkoak nazioak, zeintzuetara sartzen zaren han heredatzeko haien lurra, zure aurpegitik, eta heredatzen baduzu hura, eta bizi bazara haien lurrean, kontuz izan zeure buruarentzat ez bilatu jarraitzea haiei haiek zure aurpegitik suntsituak izan ondoren, esanez, nola egiten dute nazio hauek haien jainkoei? Ni ere egingo dut. Ez egingo duzu horrela zure Jainkoari, zeren Jaunaren abominazioak, zeintzuk gorroto izan zituen, egin zituzten haien jainkoekin, zeren haien semeak eta haien alabak erre dituzte suan haien jainkoei.

13

Gaur zuri agintzen dizudan hitz guztia zaindu behar duzu betetzeko, ez duzu ezer gehituko haren gainean, ezta ezer kenduko harengandik ere. Baldin profeta bat edo amets bat amesten duen bat altxatzen bada zuen artean, eta ematen badizu zeinu bat edo portentua, eta gertatzen bada zeinu hori edo portentua hark zuri esan zizuna, esanez, goazen eta zerbitzagun ezagutzen ez dituzuen beste jainko batzuk, ez dituzu entzungo profeta haren hitzak edo amets hori amesten duen haren hitzak; zeren zuen Jainko Jaunak probatzen baitzaituzte, jakiteko maite duzuen zuen Jainkoa zuen bihotz osoaz eta zuen arima osoaz. Zuen Jainko Jaunarren ondoren joan behar zarete, eta hura beldur izan behar duzue, eta haren ahotsa entzun behar duzue, eta hari atxiki behar zaizkio. Eta profeta hura edo amesgile hura hil egingo da, zeren hitz egin

baitzuen zu engainatzeko Jaun zure Jainkoagandik, zerak zu atera baitzaituen Egiptoko lurretik, zerak zu erredimitu baitzaituen esklabotza-tik, zu kanporatzeko bide hartatik, zeinetan ibiltzeko agindu baitzizun Jaun zure Jainkoak, eta gaiztoa ezabatuko duzu zuen artetik. Baldin baina gonbidatu bazaitu zure anaia zure aitagandik edo zure amagandik, edo zure semea, edo zure alaba, edo zure emaztea zure bularrean dagoena, edo adiskidea zure arimaren berdina ezkutuan, esanez, goazen eta zerbitzatu ditzagun beste jainko batzuk, ezagutu ez zenituenak zu eta zure aitak, nazioen jainkoetatik zuen inguruan daudenetatik, zuri hurbiltzen direnak edo zuretzat urrun daudenak, lurraren muturretik lurraren muturrera arte, ez duzu onartuko harekin, eta ez duzu entzungo hura, eta ez du barkatuko zure begiak haren gainean, ez duzu errukidurik izango haren gainean, eta ez duzu estaliko hura; salatu behar duzu haren gainean, eta zure eskuak izango dira haren gainean lehenik hura hiltzeko, eta herri guztien eskuak azkenean. Eta harrituko dute hura harriekin, eta hil egingo da, zeren bilatu baitzuen zu aldentzea zure Jainko Jaunagandik, Egipto lurretik atera zintuen hura, esklabotza etxetik. Eta Israel guztiak entzun ondoren beldur izango da, eta ez du gehiago egingo hitz gaizto hau zuen artean. Baina zu entzun baduzu zure hirien batean, zeintzuk Jauna zure Jainkoak ematen dizkizun zu han bizitzeko, esaten dutela, gizon legegabeak atera dira zuetatik, eta erreboltatu dituzte beraien lurrean bizi diren guztiak, esaten dutela, goazen eta zerbitzagun beste jainko batzuei, zeintzuk ez zenekiten, eta aztertuko duzu eta galdetuko duzu eta ikertuko duzu oso, eta hara egia argi hitza, gertatu da

abominazio hau zuengan; hiltzen hilko dituzu lur hartan bizi diren guztiak ezpataren hilketarekin, madarikazioarekin maldizionatuko duzu hura, eta bertan dauden guztiak. Eta haren ondasun guztiak bere kaleetan bilduko dituzu, eta hiria suz erreko duzu, eta haren ondasun guztiak herri osoarekin Jauna zure Jainkoaren aurrean, eta betirako bizigabe egongo da, ez da gehiago berreraikiko. Eta ez da ezer itsatsiko anatemaren ezertxo ere zure eskuan, Jaunak itzul dezan bere haserre-aren sumindura-tik, eta eman diezazun errukia, eta erruki izan dezan zurekin, eta ugaldu zaitzala, zin egin zien bezala zure gurasoak-i, baldin entzuten baduzu zure Jainko Jaunaren ahotsa, zaintzeko bere aginduak, zenbat nik agintzen baitizut gaur, egiteko ona eta atsegingarria zure Jainko Jaunaren aurrean.

14

Zuen Jainko Jaunaren semeak zarete; ez jarri burusoiltasunik zuen begien artean hildakoengatik. Zeren herri santua zara zure Jainko Jaunarentzat, eta zu aukeratu zintuen zure Jainko Jaunak bihurtzeko berarentzat herri berezia lurraren gaineko nazio guztien artetik. Ez duzue abominaziorik jango. Hauek dira jango dituzuen abereak: txekorra behietatik, eta bildotsa ardietatik, eta ahuntz gaztea ahuntzietatik; oreinua, eta gazela, eta pigargo zuria, oryx, eta jirafa. Atzapar zatitua duen animalia guztia, eta bi atzaparren atzazkalak dituena, eta abereetan marruskadura eramaten duena, hauek jango dituzu. Eta hauek ez dituzue jango marruskatua igotzen dutenen artetik, eta atzaparrak banatzen

dituztenak artetik: gamelua, oinetako iletsua eta txerri-kriketoa, zeren eta marruskatua igotzen dute, baina atzaparra ez dute banatzen; zikinak dira hauek zuetzat. Eta txerria, atzaparra banatzen duelako eta atzaparren atzamarrak zatitzen dituelako, baina mamia ez duelako mamitzen, zikin da zuetzat; haien haragia ez duzue jango, haien gorpuzkiak ez duzue ukituko. Eta hauek jango dituzu urean dauden guztietatik: hegalak eta eskamaak dituzten guztiak jango dituzu. Eta hegalik eta eskamarik ez duten guztiak ez dituzue jango, zikinak dira zuetzat. Hegazti garbi guztiak jan ditzakezue. Eta hauek ez dituzue jango haietatik: arrana, eta saia, eta itsas arrana, eta saia, eta miru, eta haren antzekoak, eta ostruka, eta hontza, eta kaio, eta garza, eta beltxarga, eta ibis, eta ubarroi, eta hegazti harraparia, eta haren antzekoak, eta argi-oilarra, eta gaueko belea, eta pelikano, eta txirritxo, eta haren antzekoak, eta uroilo morea, eta saguzarra. Hegaztien arrastaka dabiltzan gauza guztiak zikinak dira zuei, ez duzue haietatik jango. Txori garbi guztiak jan ditzakezue. Hil-gorpu guztia ez duzue jango; zure hirietako etxean dagoen arrotzari emango zaio eta jango du, edo atzerritarrari saldu diezaiokezu, zeren herri santua baitzara zure Jaungoiko Jaunarentzat. Ez duzu egosiko bildotsa bere amaren esnean. Hamargarrena emango duzu zure hazitik sortutako ekoizkin guztitik, zure soroko ekoizkina urtez urte. Eta jan ezazu hura tokian, non Jauna zure Jainko aukeratu bere izena han deitzeko, ekarriko dituzu zure alearen hamarrenak, eta zure ardoaren, eta zure olioaren, zure idien lehenengo jaiotakoak, eta zure ardien, ikasi dezazun Jauna zure Jainkoa beldurtzea egun guztietan. Baina bidea urrun bihurtzen bada

zuregandik, eta ezin badituzu eraman haiek, tokia urrun dagoelako zuregandik, Jauna zure Jainkoak aukeratuko duen tokia bere izena han deitua izateko, Jauna zure Jainkoak bendikatuko zaitu eta, eta saldu itzazu haiek zilarragatik, eta hartu zilarra zure eskuetan, eta joan tokira Jauna zure Jainkoak aukeratuko duen hura. Eta emango duzu zilarra guztian zure arimak nahi duenean, behietan edo ardietan, edo ardoan edo edari gogorran, edo edari gogorran, edo guztian zure arimak nahi duenean, eta jango duzu han zure Jaun Jainkoaren aurrean, eta poztu egingo zara zu eta zure etxea, eta Lebita zure hirietan dagoena, ez duelako zatkirik ez oinordetzarik zurekin. Hiru urteren ondoren, aterako duzu zure uzten hamarren guztia; urte hartan jarriko duzu hura zure hirietan. Eta etorriko da Lebita, zeren ez baitu zatirik ez zoririk zurekin, eta arrotza eta umezurtza eta alargun zure hirietan daudenak, eta jango dute eta aseko dira, horrela bedeinkatuko zaitu Jauna zure Jainkoak zure lan guztietan egiten dituzunetan.

15

Zazpi urtero askatasuna egingo duzu. Eta horrela da askatasunaren agindua: askatuko dituzu zure auzokoak zuri zor dizkizun zor propio guztiak, eta ez diozu zure anaiari eskatuko, askatasuna zure Jainko Jaunari deitu zaio eta. Atzerritarrari eskatuko dizkiozu zenbat ere duzun beraren ondoan, baina zure anaiari zure zorraren barkamena egingo diozu. Hori ez da izango zuri falta, zeren benedikatuz benedikatuko zaitu Jauna

zure Jainkoak lurrean, Jauna zure Jainkoak zozozketa bidez heredatzeko ematen dizun lurrean. Baina entzunez entzuten baduzue zuen Jainko Jaunaren ahotsa zaintzeko eta egiteko agindu hauek guztiak, zenbat ni agintzen baitizkizut gaur, zeren zure Jainko Jaunak bedeinkatu baitzaitu esan zizun moduan; eta maileguko diezu nazio askori, baina zu ez duzu maileguko hartuko; eta agintuko diezu nazio askori, baina zuri ez dizute agintuko. Baldin baina zure anaietako bat behartsu bihurtzen bazaizu zure hirietako batean, Jauna zure Jainkoak ematen dizun lurrean, ez duzu gogortuko zure bihotza, ezta itxiko ere zure eskua behar duen zure anaiagandik. Ireki egingo dituzu zure eskuak haren alde, eta mailegua emango diozu behar duen guztia, behar duen bezainbat. Kontuz izan zeure buruarekin, ez dadila zure bihotzean hitz ezkutu bat gertatu, legez kanpokotasun bat, esanez: Hurbiltzen da zazpigarren urtea, askapenaren urtea, eta zure begia gaizto bihurtu zure anaia behartsua, eta ez diozu emango hari, eta hark oihu egingo du zure aurka Jaunari, eta bekatu handi bat izango da zugan. Ematen emango diozu hari, eta mailegu maileguko diozu hari behar duen guztia, beharrizan duen bezala, eta ez zara atsekabetuko zure bihotzean hari ematen diozunean, zeren hitz hau dela eta Jauna zure Jainkoak bendekatuko zaitu zure lan guztietan eta zure eskua jartzen duzun guztietan. Ez baitezake behartsurik falta izan zure lurretik, horregatik nik zuri agintzen dizut hitz hau betetzea, esanez: irekiz irekiko dituzu zure eskuak zure anaia behartsuarentzat eta zure lurrean dagoen beharra duenarentzat. Baldin zure anaia hebrearra edo hebrear emakumea zuri saldu bazaio, sei urtez zerbitzatuko dizu, eta

zazpigarren urtean aske bidaliko duzu hura zurengandik. Baina hura askea zure ondotik bidaltzen duzunean, ez duzu hutsik bidaliko. Hornidura hornituko duzu hura zure ardietatik, eta zure aleetatik, eta zure ardoetatik; Jauna zure Jainkoak zu bendeikatu duen bezala, emango diozu hari. Eta gogoratuko zara zerbitzari zinela Egiptoko lurrean, eta Jauna zure Jainkoak erredimitu zinen handik; horregatik nik agintzen dizut hitz hau betetzea. Baina baldin esaten badizu, Ez naiz aterako zure ondotik, zeren maite izan zaitu zu eta zure etxea, eta ongi dago beretzat zure ondoan. Eta lesna hartuko duzu, eta haren belarria zulatuko duzu atearen aurka, eta betiko zure zerbitzari izango da, eta zure neskamearekin berdin egingo duzu. Ez gogorra izango da zure aurrean haiek aske bidaltzen direnean zurengandik, zeren urteko soldataren soldadunarena zerbitzatu zuen zuri sei urtez, eta bendikatuko zaitu Jauna zure Jainkoak guztietan zeinetan egiten duzun. Zure idien artean eta zure ardien artean jaiotzen den lehenabarrena guztia, arrak, sakratuko dizkiozu zure Jainko Jaunari. Ez duzu lan egingo zure lehenabarrena txehalarekin, eta ez dituzu moztuko zure ardien lehenabarrenak. Jaunaren aurretik jango duzu hura urtero, tokian non aukeratuko duen zure Jainko Jaunak, zu eta zure etxeak. Baina baldin bertan akats badago, maingu edo itsu, akats gaizto bat, ez duzu hura sakrifikatuko zure Jainko Jaunari. Zure hirietan jan behar duzu hura; zikin denak zure artean eta garbi denak berdin jango dute, orkatz edo orein bezala. Salbu odola, ez duzue jango; lurraren gainean isuriko duzu hura ur bezala.

16

Zaindu gazteen hila eta pazko egingo duzu zure Jainko Jaunari, zeren gazteen hilan Egiptotik atera baitzinan gauez. Eta pazko-sakrifizua egingo diozu Jaunari, zure Jainkoari, ardiak eta zezena, lekuan, non Jaunak, zure Jainkoak, hura aukeratuko duen, bere izena han deitua izateko. Ez duzu jango haren gainean legamia, zazpi egunez jango duzu haren gainean azimoak, sufrimentuaren ogia, zeren zeluan atera zineten Egiptotik, gogoratzeko zuen irteeraren eguna Egiptoko lurretik zuen bizitzako egun guztietan. Ez da legamiarik ikusiko zure muga guztietan zazpi egunez, eta lehenengo egunean arratsaldean sakrifika ditzazun haragietatik ezer ez da gelditu behar goiz arte. Ez zara gai izango Pazkoa sakrifizatzeko zure hirietako inongo batean, Jauna zure Jainkoak ematen dizkizunak, baizik bakarrik leku batera, Jauna zure Jainkoak aukeratuko duen bere izena han deitua izateko, sakrifikatuko duzu Pazkoa arratsaldean eguzkiaren mendebalderantz, Egiptotik atera zinen garaian. Eta egosiko duzu eta erreko duzu eta jango duzu tokian, baldin Jauna zure Jainkoak hura aukeratzen badu, eta goizean itzuliko zara, eta zure etxeetara etorriko zara. Sei egunez bigatik gabea jango duzu, eta zazpigarren egunean amaiera-biltzarreko jaia Jaunari, zure Jainkoari; ez duzu egingo bertan inolako lanik, izan ezik arimari egingo zaiona. Zazpi aste zenbatuko dituzu zeure buruarentzat, zure igitaia uztan hasten duzunetik hasita, zazpi aste zenbatzen hasiko zara. Eta zure Jainko Jaunari astearen jaia egingo diozu,

zure eskuak ahal duen neurrian, zure Jainko Jaunak emango dizun guztia. Eta poztu egingo zara zure Jainko Jaunaren aurrean, zu eta zure semea eta zure alaba, zure mutila eta zure neska zerbitzaria, eta Lebita, eta etorkina, eta umezurtza, eta zuen artean dagoen alarguna, lekuan, zeina zure Jainko Jaunak aukeratuko duen, deitua izateko bere izena han. Eta gogoratuko duzu zerbitzari izan zinela Egiptoko lurrean, eta gordeko dituzu eta beteko dituzu agindu hauek. Etxoletako jaia egingo duzu zeure buruarentzat zazpi egunez, zu zure larrainetik eta zure dolaretik biltzen duzunean. Eta poztu egingo zara zure jaian, zu eta zure semea, eta zure alaba, zure mutila, eta zure neska zerbitzaria, eta Lebita, eta etorkina, eta umezurtza, eta zure hirietan dagoen alarguna. Zazpi egunez jaia egin beharko diozu Jaunari, zure Jainkoari, Jauna zure Jainkoak berarentzat aukeratuko duen lekuan, baina baldin Jauna zure Jainkoak zu bedeinkatzen bazaitu zure uzta guztietan eta zure eskuen lan guztietan, pozten egongo zara. Urtean hiru aldiz zure gizonezko guztiak ikusiko dira zure Jainko Jaunaren aurrean, Jaunak aukeratuko duen lekuan, azimo-jaian, aste-jaian eta tabernakuluen jaian; ez zaitez agertu zure Jainko Jaunaren aurrean hutsik. Bakoitza bere eskuen indarraren arabera, zure Jainko Jaunaren bedeinkapenaren arabera, zeina eman baitzizun. Epaile eta idazkariak izendatuko dituzu zure hirietan, zeintzuk Jauna zure Jainkoak ematen dizkizun leinuka, eta hauek herria epaiketa zuzenarekin epaituko dute. Ez dute epaia alboratzen, ez eta oparirik hartuko ere, zeren opariek jakintsunen begiak itsutzen baitituzte eta zuzenen hitzak kentzen baitituzte. Zuzentasunez zuzena jarraitu behar duzu,

bizi ahal izateko eta sartu ondoren zure Jainko Jaunak ematen dizun lurra heredatu ahal izateko. Ez duzu landatuko zeure buruarentzat basotxo bat; zuhaitz guztia zure Jainkoaren aldarearen ondoan ez duzu egingo zeure buruarentzat. Ez duzu zeure buruarentzat zutaberik jasoko, zein gorroto izan zuen Jaunak, zure Jainkoak.

17

Ez dituzu sakrifika behar Jaunari, zure Jainkoari, txekorrik edo ardirik non akatsik dagoen bertan, edozein gauza gaizto, zeren nazkagarritasuna baita Jaunari, zure Jainkoari. Baldin baina aurkitua izango bada zure hirien batean, zeintzuk Jauna zure Jainkoak ematen dizkizun zuri, gizon bat edo emakume bat nork egingo duen gaiztoa Jauna zure Jainkoaren aurka, igarotzeko haren ituna, eta etorrita zerbitzatuko dituzten beste jainko batzuei, eta gurutuko dituzten haiei, eguzkiari, edo ilargiari, edo zeruaren munduaren guztiei, zeintzuk ez agindu zuri, eta jakinaraziko zaizu zuri eta bilatuko duzu oso, eta hara benetan bihurtu da hitza, gertatu da abominazio hau Israelen; Eta aterako duzu gizon hura, edo emakume hura, eta harikatuko dituzue haiek harriekin, eta hilko dira. Bi edo hiru lekukoren gainean hil egingo da; hiltzen ari dena ez da hil egingo lekuko bakar baten gainean. Eta lekukoen eskua izango da haren gainean lehenik hura hiltzeko, eta herriko eskua azkenean, eta gaiztoa kenduko duzu zuen artetik. Baldin baina ezinezkoa bada zuretzat hitz bat epaiketan odol odolaren artean, eta epaiketa

epaiketaren artean, eta ukitu ukituaren artean, eta eztabaida eztabaidaren artean, epaiketako hitzak zuen hirietan, eta altxatuta igoko zara tokira Jauna zure Jainkoak hautatuko duen han, eta etorriko zara apaiz Lebitarengana, eta epaileengana egun haietan izango denengana, eta galdetu ondoren iragarriko dizute epaiketa. Eta egingo duzu iragarri dizutena leku hartatik, non Jauna zure Jainkoak aukeratuko duen, eta zaindu egingo duzu guztia legez ezarri dizutena. Legea eta epaia arabera, zein esango luketen zuri, egingo duzu; ez zara aldendu hitzatik zein jakinaraziko luketen zuri, ez eskuinera ez ezkerrera. Eta gizon hark, baldin harrokeriaz jokatzen badu, hala non ez dion obeditu zure Jainko Jaunaren izenean ministratzeko zutik dagoen apaizari, edo egun haietan dagoen epaileari, gizon hura hilko da, eta gaiztoa kenduko duzu Israeletik. Eta herri guztiak entzun ondoren beldurra izango du, eta ez du gehiago inpiotasunez jokatuko. Eta baldin sartu bazaite zure Jainko Jaunak zuri ematen dizun lurrera, eta heredatu baduzu hura, eta bizi bazaite bertan, eta esan baduzu, ezarriko dut nire gainean buruzagi bat, nire inguruko gainerako nazioak bezala; ezarriz ezarriko duzu zure gainean buruzagi bat, zeina zure Jainko Jaunak aukeratuko duen; zure anaietatik ezarriko duzu zure gainean buruzagi bat; ezin izango duzu ezarri zure gainean gizon arrotza, zeren ez baita zure anaia. Zeren ez baititu bere buruarentzat ugarituko zaldiak, ezta ere itzuliko herria Egiptora, hala ez ditzan ugaritu berarentzat zaldiak, baina Jaunak esan zuen: ez duzue gehiago itzuliko bide horretatik. Eta ez ditu bere buruarentzat emakumeak ugarituko, bere bihotza aldendu ez dadin, eta zilarra eta urrea ez ditu bere buruarentzat

gehiegi ugarituko. Eta noiz jesartzen den bere gobernuan gainean, idatziko du berarentzat bigarren lege hau liburu batean apaizen artean, Levitarren artean, eta egongo da berarekin, eta irakurriko du bertan bere bizitzako egun guztietan, ikasi dezan beldur izaten Jauna zure Jainkoa, eta gorde agindu hauek guztiak, eta estatutu hauek egin; haren bihotza ez dadin goratu bere anaietatik, ez dezan desbideratu aginduetatik eskuinera edo ezkerrera, luzatu ditzan bere gobernuan gainean, bera eta bere semeak Israelgo semeen artean.

18

Ez dute izango apaiz lebitarrek, Lebiren leiho osoari, ez zatia ez eta zorterik Israelekin batera. Jaunaren eskaintzak dira haien zortea, eta haiek jango dituzte. Zoria ez da izango haientzat haien anaien artean, Jauna bera da haren zoria, esan zion bezala. Eta hau da apaizen epaia herriarengandik, sakrifizio egiten dutenen sakrifizioengandik, txekorra edo ardia; eta emango diozu besoa apaizari, eta masailak, eta urdaila, eta zure gariaren lehen fruituak, eta zure ardoaren, eta zure olioaren; eta zure ardien mozketen lehen fruitua emango diozu hari. Zeren hura aukeratu zuen Jaunak zure leinu guztietatik, Jaunaren Jainkoaren aurrean egoteko, zerbitzatzeko eta haren izenean benedikatuko, bera eta haren semeak Israelgo semeen artean. Eta baldin Lebita etortzen bada hiri batetik Israelgo seme guztien hirietatik, non berak bizi den, bere arimak nahi

duen bezala, aukeratuko duen tokira, zerbitzatuko du bere Jainko Jaunaren izenean, bere anaia Lebita guzteak bezala, han dauden zure Jainko Jaunaren aurrean. Zati banatuak jango ditu, familiaren araberako salmentarena izan ezik. Baina baldin sartu bazara zure Jainko Jaunak zuri ematen dizun lurrera, ez duzu ikasiko nazio haien abominazioen arabera egiten. Ez da aurkituko zure artean bere semea eta bere alaba suaz garbitzen duenik, igarpen bat igarotzen duenik, oharrak behatzen duenik, eta iragarpena hartzen duenik, pozoiekin kantu bat kantatzen duenik, sabeleko ahots duenik, eta portentuen interpretatzailea, hildakoei galdetzen dienik. Nazkagarria baita zure Jainko Jaunari hori guztia egiten duen oro, izan ere, nazkagarritasun hauengatik Jaunak suntsituko ditu haiek zure aurpegitik. Perfektua izango zara zure Jainko Jaunaren aurrean. Zeren nazio hauek, zeinek zu desabetzen dituzun, hauek agoteen eta dibinazioen entzungo dute, baina zuri ez horrela eman zuen Jaunak, zure Jainkoak. Profeta bat zure anai-artetatik, ni bezala, altxatuko du zuretzat Jaunak zure Jainkoak; hura entzungo duzu; Guztien arabera zenbat eskatu zenuen Jauna Jainko zuregandik Horeban biltzarraren egunean, esanez, ez dugu gehiago entzungo Jauna zure Jainkoaren ahotsa, eta su handi hau ez dugu ikusiko gehiago, eta ez gaitezen hil. Eta Jaunak esan zidan: Zuzen dago guztia zuri esan dizutena. Profeta bat jasoko dut haientzat haien anaien artetik, zu bezala, eta nire hitzak jarriko ditut haren ahoan, eta hitz egingo die haiei nik agindu diodan guztia. Eta nire izenean profeta hark esango duena entzuten ez duen gizona, nik zigortuko dut. Salbu profeta bat jainkotza gabe jokatzen badu nire izenean hitz eginez hitz bat

nik hitz egiteko agindu ez dudana, eta beste jainkoen izenean hitz egiten badu, profeta hura hil egingo da. Baina baldin zure bihotzean esan baduzu: Nola ezagutuko dugu Jaunak ez duen mintzatu hitza? Zenbat gauza ere profeta hark Jaunaren izenean esaten badu, eta ez bada gertatzen, eta ez bada gertatzen, hau da hitza Jaunak ez zuena esan, jainkogabekerian hitz egin zuen profeta hark, ez zarete haren beldur izango.

19

Baina zure Jainko Jaunak suntsitzen baditu nazioak, zeintzuei Jainkoak ematen baitio zuri lurra, eta zuek oinordetzen badituzte haiek, eta bizi bazarete haien hirietan, eta haien etxeetan, hiru hiri bereiziko dituzu zeure buruarentzat zure lurraren erdian, zeina zure Jainko Jaunak ematen baitio zuri. Aztertu bidea, eta hiru zatitan zatituko dituzu zure lurraren mugak, Jauna zure Jainkoak zuri banatzen dizkizunak, eta aterpe izango da hiltzaile guztiarentzat. Hau, ordea, hiltzailearen agindua izango da, nork ihes egingo duen hara eta biziko den: nork bere auzokoa joko duen jakin gabe, eta honek ez zuen hura gorroto atzo eta herenegun aurretik. Eta baldin norbait bere lagunarekin basora sartzen bada egurra biltzera, eta aizkora darabilela egurra mozten ari denean eskua irristatzen bazaio, eta burdinazko burua zuretik erortzen bada eta laguna jotzen badu, eta hil egiten bada, hau hiri hauetako batera ihes egingo du eta biziko da. Hala ez dezala odolaren mendekatzaileak hiltzailearen atzetik jarraitu, bihotzean berotu

baitzaio, eta harrapatu ez dezala hura bidea luzeagoa bada, eta jo ez dezala haren arima, eta honi ez baitzaio heriotzaren epaia dagokio, zeren ez baitzuen gorroto atzo aurretik, ezta hirugarren egunaren aurretik ere. Horregatik agindu hau ematen dizut, esanez: hiru hiri bereiziko dituzu zeure buruarentzat. Baina zure Jainko Jaunak zure mugak zabaltzen baditu, zure aitei zin egin zien moduan, eta Jaunak zuri lur guztia ematen badizu, zure aitei ematea esan zuen lurra, agindu hauek guztiak egiten entzuten baduzu, nik gaur agintzen dizkizudanak, zure Jainko Jauna maite izatea, bere bide guztietan ibiltzea egun guztietan, zeure buruari oraindik hiru hiri gehituko dizkiozu hiru hauei. Eta ez da odol errugabea isuriko lurrean, hura Jauna zure Jainkoak herentziaz ematen dizun, eta ez zara odolaz errudun izango. Eta baldin zure artean gizon bat bihurtzen bada hurbilekoa gorrotatzen, eta haren zantzuan egoten bada, eta haren aurka altxatzen bada, eta haren arima jotzen badu, eta hiltzen bada, eta hiri hauetako batera ihes egiten badu; eta haren hiriko adinekoen kontseiluak bidaliko du, eta hartuko dute hura handik, eta emango dute hura odolaren ahaidetasun-mendekatzaileen eskuetara, eta hilko da. Ez du zure begiak haren gainean errukirik izango, eta garbituko duzu odol errugabea Israeletik, eta ongi izango zaizu. Ez mugituko dituzu zure auzokoarenaren mugak, zeinak jarri zituzten zure aitek herentzian, zeina heredatu duzu lurrean, zeina Jauna zure Jainkoak ematen dizun zortearen bidez. Ez da iraungo lekuko bakar bat testigantza emateko gizon baten aurka injustizi orotan, eta bekatu orotan, eta bekatu orotan, zeina egiten badu, bi lekukoren ahoaren gainean, eta hiru lekukoren

ahoaren gainean, hitz oro finkatuko da. Baina lekuko bidegabe bat gizon baten aurka ezartzen bada, haren jainkogabekeria zerrendatuz; eta bi gizonak, zeinei haien artean eztabaida dagoen, egongo dira Jaunaren aurrean, eta apaizen aurrean, eta epaileen aurrean, zeinek egun haietan egongo diren; Eta epaileek zehaztasunez aztertuko dute, eta hara, lekuko bidegabeak bidegabekeriaz testigantza eman du, bere anaiaren aurka jarri da; Eta berari egingo diozue modu berean hark bere anaiaren aurka egiteko gaizkiro jokatu zuen bezala, eta gaiztoa kenduko duzu zuetariko. Eta gainerakoak entzun ondoren beldurtuko dira, eta ez dute gehiago egingo hitz gaizto hori zuen artean. Zure begiak ez du haren gainean errukirik izango: arima arima ordez, begia begia ordez, hortza hortza ordez, eskua eskua ordez, oina oina ordez.

20

Baldin baina gerrarako irteten bazara zure etsaien aurka, eta zaldi eta zaldizko eta zu baino jende gehiago ikusten baduzu, ez izan beldurrik haiei, zeren zure Jainko Jauna zurekin dago, Egiptoko lurretik igo zintuen hura. Eta izango da noiz gerrarako hurbiltzen zaren, eta hurbiltzen denean apaizak hitz egingo dio herriari, eta esango die: entzun Israel, zuek zoazte gaur gerrara zuen etsaien aurka, ez bedi ahuldu zuen bihotza, ez izan beldurrik, ez ere hautsi, ez ere aldendu haien aurpegitik. Zeren zuen Jainko Jauna, zuen aurretik doana, zuekin dago zuen etsaien aurka borrokatzeko eta zuek salbatzeko. Eta idazkariak

hitz egingo diote herriari, esanez, nor da etxe berri bat eraiki duen eta hura inauguratu ez duen gizona? Joan bedi eta itzul bedi bere etxera, ez dadin hil gerran, eta beste gizon batek inauguratu dezala hura. Eta nor da gizona mahasti bat landatu duena, eta ez da harekin poztu? Joan bedi eta itzul bedi bere etxera, hil ez dadin gerran, eta beste gizon bat poztu egingo da harekin. Eta nor da gizona zeinek ezkontzeko hitza eman dion emakume bati, eta ez duen hartu hura? Joan bedi eta itzul bedi bere etxera, hil ez dadin gerran, eta beste gizon batek hartuko du hura. Eta eskribek gehituko dute hitz egitea herriari, eta esango dute, nor da gizona beldurtia eta bihotz koldarra? Joan bedi eta itzul bedi bere etxera, bere anaiaren bihotza beldurtu ez dezan, berea bezala. Eta gertatuko da idazkariak herriari hitz egiteari uzten diotenean, eta armadako buruzagiak ezarriko dituzte herriaren aurretik joateko. Baina baldin hiri batera hurbiltzen bazara haien aurka gerra egiteko, deitu haiek bakearekin. Baldin baketsuki erantzuten badizkute eta atea irekitzen badizute, bertan aurkitutako herri guztia zure tributudun eta menpeko izango da. Baina ez badizute obeditzen eta zuri kontra gerra egiten badute, hura setiatuko duzu, zure Jainko Jaunak zure eskuetan ematen dizun arte, eta haren gizon guztiak ezpataren hilketan joko dituzu, emakumeak eta ondasunak izan ezik; eta abere guztiak, eta hirian dagoen guztia, eta botina osoa zeure buruarentzat harrapatuko duzu, eta zure etsaien botina osoa jango duzu, zure Jainko Jaunak zuri ematen dizkizuna. Horrela egingo diezu hiri guztiei oso urrun daudenei zuretzat, ez nazio hauen hirietatik, zeinen lur hori Jauna zure Jainkoak ematen baitizu heredatzeko. Ez duzue bizirik utziko

arnasa duen guztia, baizik madarikazioarekin suntsitu egingo dituzue haiek, Hitita, eta Amorrita, eta Kanaanita, eta Perizzita, eta Hivita, eta Jebusita, eta Girgashita, zure Jainko Jaunak agindu dizun moduan, irakatsi ez dezaten zuei egiten haien abominazio guztiak, zenbat egin zituzten haien jainkoei, eta bekatu egingo duzue zuen Jainko Jaunaren aurrean. Baldin hiri bat egun askotan inguratzen baduzu gerra egiteko haren aurka eta hura hartzeko, ez dituzu suntsituko haren zuhaitzak burdinazko tresna jaurtiz haien gainera, baizik hartatik jango duzu, baina hura ez duzu ebakiko. Landako zuhaitza gizona da, zure aurretik palisadara sartzeko? Baina zuhaitza, zeina dakizun ez dela fruitu-emailea, hura suntsituko duzu eta ebakiko duzu, eta eraikiko dituzu hesiak hiriaren aurka, zeina gerra egiten dizun, errenditu arte.

21

Baldin baina zauritu bat aurkitua izango bada lurrean, zein Jauna zure Jainkoak ematen dizun zuri heredatzeko, eroria zelaian, eta ez dakite nor jo zuen, irtengo dira zure adinekoen kontseilua eta zure epaileak, eta neurtuko dute zaurituaren inguruko hirietara; Eta izango da hiria hurbilenekoa zaurituari, eta hiri hartako adinekoen kontseiluak hartuko du txekorra behietatik, zeina ez duen lan egin, eta zeina ez duen ukoa ekarri; Eta hiri hartako adinekoen kontseiluak eramango dute behera txekorra arroila gogor batera, zeina ez duen lan egin ezta ereina izan, eta hautsiko diote lepoa txekorrari arroilan. Eta apaiz

levitarrak hurbiluko dira, zeren Jainko Jaunak haiek hautatu baititu haren aurrean egoteko eta haren izenean bedeinkatuko, eta haien ahoaren arabera ebatziko da eztabaida oro eta ukitze oro. Eta hiri hartako adinekoen kontseilua osoa, hildako gizonari hurbiltzen direnak, eskuak garbitu egingo dituzte arroian lepoa moztu zaion txekordiaren buruaren gainean; eta erantzunez, esango dute: gure eskuek ez dute odol hau isuri, eta gure begiek ez dute ikusi. Errukitsua izan zaitez zure herri Israelekin, zeina erloskatu zenuen, Jauna, hala ez dadin odol errugaberik egon zure herri Israelen, eta odola barkatua izango zaie. Zu, ordea, kendu egingo duzu odol errugabea zuetako haietatik, baldin egiten baduzu ona eta atsegingarria Jauna zure Jainkoaren aurrean. Baldin eta irten ondoren gerran zure etsaien aurka, eta eman badizu Jaunak zure Jainkoak zure eskuetan, eta hartu baduzu haien botina, eta ikusi baduzu botinan emakume eder bat itxuraz, eta desiratu baduzu hura, eta hartu baduzu hura zure buruarentzat emazte gisa, eta eraman baduzu hura barrura zure etxera, eta bizurtu badiozu burua, eta moztu badizkiozu atzazkalak, eta kendu badizkiozu gatibutasunaren arropak harengandik, eta eseri bada zure etxean, eta negar egingo du aitari eta amari hilabete egunez, eta hauek ondoren sartuko zara harengana eta biziko zara harekin, eta izango da zure emaztea. Eta izango da, baldin ez baduzu nahi, askea bidaliko duzu kanpora, eta ez da salduko zilarra ordaindurik, ez duzu baztertuko, zeren beheratu baituzu. Gizon batek bi emazte baditu, haietako bat maitatua eta haietako bat gorrotatua, eta maitatuak eta gorrotatuak harentzat seme-alabak erditu badituzte, eta gorrotatuaren lehen jaiotako semea bada; Eta

izango da: egun batean bere semeei bere ondasunak oinordetzaz ematen dizkienean, ezingo du maitearen semea lehen jaiotakotzat hartu, gorrotatuaren lehen jaiotako semea alde batera utziz; Baina gorrotatuaren lehen jaiotako semea aitortuko du hari bikoitza emateko berari aurkituko zaion guztitik, zeren hau bere seme-alaben hasiera baita, eta honi dagokio lehen jaiotakoaren eskubidea. Baldin norbaitek seme desobedientea eta matxinatzailea badu, obeditzen ez duena aitaren ahotsa eta amaren ahotsa, eta diziplinatzen badute hura, eta entzuten ez badie haiei; Eta atzemanda hura bere aitak eta bere amak, eta eramango dute hura bere hiriko adinekoen kontseilura, eta lekuaren atearengana; Eta esango diete beren hiriko gizonei, gure seme hau desobedientea da eta matxinatzen du, obeditzen ez du gure ahotsa, jatun da eta mozkorria da. Eta haren hiriko gizonek harriz harrituko dute, eta hilko da, eta gaiztoa kenduko duzu zuen artetik, eta gainerakoak entzunda beldurtuko dira. Baldin norbaitengan bekatu bat gertatzen bada, heriotzaren epaia, eta hiltzen bada, eta zuhaitz batean esekitzen baduzue hura; ez da lo egingo haren gorputza zuhaitzaren gainean, baizik ehortze bidez ehorziko duzue hura egun hartan, zeren Jainkoaren madarikatua baita zuhaitz batean esekitako oro; eta ez duzue kutsatuko lurra, zein Jauna zure Jainkoak ematen baitzizue oinordetzaz.

22

Zure anaiaren txahala edo haren ardiak bidean galdurik

dabiltzala ikusi eta ez dituzu alde batera utziko; itzuliz itzuliko dizkiozu zure anaiari, eta emango dizkiozu. Baina zure anaia ez bazaizu hurbiltzen, eta ez baduzu ezagutzen hura, bilduko duzu barruan zure etxera, eta egongo da zurekin zure anaia haiek bilatzen dituen arte, eta itzuliko diozu hari. Horrela egingo duzu haren astoarekin, eta horrela egingo duzu haren jantziarekin, eta horrela egingo duzu zure anaiaren galdutako gauza guztiekin, zenbat ere galdu duen harengandik eta zuk aurkitu duzun, ezin izango duzu alde batera utzi. Ez ikusiarena egin zure anaiaren astoa edo haren txahala bidean erori direla, ez ikus ezin egin haiek; altxatuz altxatuko dituzu harekin. Ez izango dira gizonaren tresnak emakume baten gainean, ezta gizonak ere jantziko emakumearen soinekoa, zeren nazkagarria baita zure Jainko Jaunarentzat hauek egiten dituen guztia. Baldin baina hegazti-habia bat topatzen baduzu zure aurrean bidean edo edozein zuhaitzaren gainean, edo lurraren gainean, txitak edo arrautzak direla, eta ama txitaketan edo arrautzetan epeltzen ari bada, ez duzu ama hartuko seme-alabekin batera. Bidaltzeaz bidaliko duzu ama, baina haurrak hartuko dituzu zeure buruarentzat, ongi izan dakizun eta luzaro bizikoa bihur zaitezen. Etxe berri bat eraikitzen baduzu, teilatuari babesleku bat egin beharko diozu, eta ez duzu hilketarik eragingo zure etxean norbait handik erori eta gero. Ez duzu zure mahastian ezberdina ereingo, hala ez dadin santutua izan ondorena eta hazia zein ereingo baduzu zure mahastiaren ondorenarekin. Ez duzu goldatuko txekor batekin eta asto batekin batera. Ez duzu jantziko faltsurik, artilea eta lihoa batera. Bihurritua egingo dituzu zeure buruarentzat zure jantzien lau ertzetan,

zeintzuetan janztuko bazara. Baldin norbaitek hartzen badu emakume bat eta bizi bada harekin, eta gorroto badu hura, eta jartzen baditu haren gainean gezurrezko hitzak, eta ekartzen badu haren kontra izen gaiztoa, eta esaten badu, emakume hau hartu dut, eta hurbilduta harekin ez dut aurkitu haren birjintasuna; Eta alabaren aitak eta amak hartuta eramango dute alabaren birjintasuna adinekoen kontseilura atearen ondora. Eta esango du hauraren aitak auzapezuen kontseiluari: nire alaba hau eman diot gizon honi emazte, eta orain honek gorroto izan duela hura, ezartzen dizkio hari aitzakiazko hitzak, esanez, ez dut aurkitu zure alabari birjintasunik; eta hauek dira nire alabaren birjintasuna. Eta arropa zabaldu egingo dute herriko adinekoen kontseiluaren aurrean. Eta hiri hartako adinekoen kontseiluak hartuko du gizon hura, eta zigortuko dute hura, eta isunatuko dute hura ehun sikelorekin, eta emango diote neska gaztearen aitari, zeren izena gaiztoa atera baitzuen israeldar birjina baten gainera, eta haren emaztea izango da; ezingo du hura bidali denbora guztian. Baina hitz hau egia bihurtzen bada, eta birjintasuna ez bada aurkitzen emakume gazteari, eta emakume gaztea ateratko dute bere aitaren etxeko ateen gainera, eta harrika joko dute hura harriekin, eta hilko da, zeren ergeltasuna egin baitzuen Israelgo semeen artean bere aitaren etxea prostitutuz, eta gaiztoa kenduko duzu zuek zeuen artean. Baina gizon bat aurkitu bada gizon batekin ezkonduta dagoen emakume batekin lo egiten, hil beharko dituzue biak, emakumearekin lo egiten duen gizona eta emakumea, eta gaiztoa kendu beharko duzu Israeletik. Baldin eta gizon bati ezkonduta dagoen neska gazte bat bihurtzen bada,

eta gizon batek hura aurkitu eta hirian harekin lo egiten badu, biak ateratzen dituzue haien hiriaren atera, eta harrikatuko dira harriekin, eta hilko dira; neska gaztea, ez zuelako oihu egin hirian; eta gizona, hurbileko gizonaren emaztea apaldu zuelako; eta gaiztoa kenduko duzu zuen artetik. Baina gizon batek zelaian aurkitzen badu neska ezkongaia, eta indarrez harekin etzaten bada, harekin etzaten dena bakarrik hilko duzue. Eta neska gazteari ez zaio heriotzako bekaturik; nola norbait gizaki bat bere hurbilaren kontra altxatzen bada, eta haren arima hiltzen badu, horrela da gauza hau, zeren zelaian aurkitu zuen hura; neska gazte ezkongaiak oihu egin zuen, eta ez zegoen hura laguntzeko inor. Norbaitek neska bat birjina aurkitzen badu, zeina ez baita ezkongai egon, eta indarrez hartu ondoren harekin lo egiten badu, eta aurkitua bada, emango dio gizonak harekin lo egin duenak neskaren aitari berrogeita hamar didrakma zilarrezkoak, eta haren emazte izango da, zeren bera apaldu baitu; ezingo du bidali hura denbora osoan.

23

Gizonak ez du hartuko bere aitaren emaztea, eta ez du agerian utziko bere aitaren estalkia. Ez da sartuko barrabildunak, ezta ebakitakoak ere, Jaunaren biltzarrean. Prostituta batetik sortutakoa ez da sartuko Jaunaren biltzarrera. Ammondar bat eta Moabdar bat ez dira sartuko Jaunaren biltzarrean, eta hamargarren belaunaldira arte ez dira sartuko Jaunaren biltzarrean, eta betirako arte; haiek ez zueten zuek topatu

ogiarekin eta urarekin bidean, zuek Egiptotik ateratzen zinetenean, eta zuri kontra Balaam Beorren semea Mesopotamiatik kontratatu zutelako zu madarikatutzeko. Eta Jauna zure Jainkoak ez zuen nahi Balaam entzun, eta Jauna zure Jainkoak madarikazioak bedeinkapenera aldatu zituen, zeren Jauna zure Jainkoak maite izan zaitu. Ez dizkiezu hitzegingo gauza baketsuak eta gauza onuragarriak haiei inoiz zure bizitza osoan. Ez duzu izugarrituko Idumearra, zeren zure anaia da; ez duzu izugarrituko Egiptoarra, zeren arrotza izan zinen haren lurraldean. Haiei semeak jaio bazaizkie, hirugarren belaunaldian Jaunaren biltzarran sartuko dira. Baina baldin irten egin bahaizu zure etsaien aurka kanpatzera, zaindu zaitez hitz gaizto guztietatik. Baldin eta zuen artean gizon bat badago bere gaueko isurketaren ondorioz garbi ez dagoena, kanpamendutik kanpora aterako da, eta ez da kanpamendura sartuko. Eta arratsaldean bere gorputza urarekin garbitu behar du, eta eguzkia sartu ondoren kanpamendura sartuko da. Eta leku bat izango da zuretzat kanpamentuaren kanpoaldean, eta han kanpora aterako zara. Eta estaka bat izango da zuretzat zure gerrikoan; eta izango da noiz kanpoan eserita egon, eta zulatu egingo duzu bertan, eta ekarrita estali egingo duzu zure lotsagabetasuna; Zeren Jauna zure Jainkoa ibiltzen baita zure kanpamentuan zu askatzeko eta zure etsaia entregatzeko zure aurpegi aurrean; eta zure kanpamentua santua izango da, eta ez da ikusiko zugan lotsagabetasun gauza, eta itzuliko da zugandik. Ez duzu emango haurra bere jaunari, zeina gehitu zaizun bere jaunarengandik. Zurekin biziko da, zuen artean biziko da non berarentzat atsegin den; ez duzu atsekabetuko hura. Ez izango

da prostitutarik Israelgo alaben artean, eta ez izango da bere burua prostitutzen duen inor Israelgo semeen artean, ez izango da hasiera ematen duen inor Israelgo alaben artean, eta ez izango da hasieratzen den inor Israelgo semeen artean. Ez ekarriko duzu prostitutu baten ordainsaria, ezta txakur baten trukea ere, zure Jainko Jaun Ez diozu zure anaiari interesik kobratuko zilarra mailegatzean, janaria mailegatzean edo beste edozer gauza mailegatzean. Atzerritarrari interesa kobratuko diozu, baina zure anaiari ez diozu interesa kobratuko, hala benedikatuko zaitu Jauna zure Jainkoak zure lan guztietan lurraren gainean, non sartzen zaren han hura heredatzeko. Baldin eta hitzeman bat egiten badiozu Jaunari, zure Jainkoari, ez duzu atzeratuko hura betetzen, zeren Jauna zure Jainkoak zorrotz eskatuko dizu, eta bekatu izango da zuretzat. Baina baldin otoitz egin nahi ez baduzu, ez dago bekaturik zure baitan. Zure ezpainetatik ateratzen direnak gordeko dituzu, eta egingo duzu zein modutan zin egin baitzenion Jaunari Jainkoari oparia, zure ahoz hitz egin zenuen hura. Baina baldin sartu bazoaz zure auzokidearen uztara, eta bildu bazoazkio buruxkak zure eskuekin, igitaia ez duzu jarri behar zure auzokidearen uztaren gainean. Baina zure auzokidearen mahastira sartzen bazara, mahatsak jan ditzakezu zure arima asetzeko adina, baina ez dituzu ontzira sartu behar.

24

Baldin norbaitek hartzen badu emakume bat, eta bizi bada

harekin, eta izango da baldin ez badu aurkitzen grazia haren aurrean, zeren aurkitu baitu hartan gauza lotsagabe bat, eta idatziko dio dibortzioko liburu bat, eta emango dio haren eskuetan, eta igorriko du hura bere etxetik, eta joanda bihurtu den beste gizon batentzat, eta gorroto badio hura azken gizonak, eta idatzi badio dibortzioko liburu bat, eta emango dio haren eskuetan, eta igorriko du hura bere etxetik, eta hiltzen bada azken gizona, zeinek hartu baitu hura bere buruarentzat emazte, ezingo du lehengo gizonak, zeinek bidali baitu hura, itzulita hartu hura bere buruarentzat emazte, zikindu izana ondoren, zeren nazkagarritasuna baita Jauna zure Jainkoaren aurrean, eta ez duzue zikinduko lurra, zein Jauna zure Jainkoak ematen dizun herentziaz. Baldin norbaitek berriki emazte bat hartzen badu, ez da gerrarako aterako, eta ez zaio ezer gauza ezarriko; errugabea izango da bere etxean urte batez, eta poztu egingo du hartu zuen bere emaztea. Ez duzu ehortzeko hartuko errota-harria, ezta gaineko errota-harria ere, zeren honek arima hartzen duen ehortzeko. Baldin baina gizon bat harrapatzen bada arima bat lapurtzen bere anaietako batetik, Israelgo semeetatik, eta hura zapaldu ondoren saltzen badu, lapurra hura hil egingo da, eta gaiztoa kendu behar duzu zuen artetik. Kontuz izan zeure buruarentzat lepraren ukipenean, zaindu oso egitea lege guztien arabera, apaiz Levitarrek zuei jakinarazi lezaketena, agindu nizuen eran, zaindu egitea. Gogoratu zenbat gauza egin zituen Jaunak, zure Jainkoak, Miriamekin bidean, Egiptotik irtetean. Baldin zure auzokideak zorra badauka, edozein zorra, ez sartu bere etxean bere agiria hartzeko. Kanpoan egongo zara, eta zure maileguaren hartzekodun den

gizonak bermea kanpora ekarriko dizu. Baina gizona pobretzen bada, ez zara etzango bere bahimenean. Itzultzeko itzuliko duzu bere erantsia eguzkiaren mendebaldera, eta lo egingo du bere jantzian, eta bedeinkatu egingo zaitu, eta errukia izango da zuretzat Jaunaren, zure Jainkoaren aurrean. Ez duzu gaizki egingo behartsu eta premia duen baten soldata, zure anaia-arrebetakoa nahiz zure hirietan dauden etorkinetatakoa izan. Egun berean emango diozu bere soldata, ez da sartuko eguzkia haren gainean, zeren behartsu da eta haren gainean du itxaropena, eta oihu egingo du zure aurka Jaunari, eta izango da zugan bekatu. Ez hilko dira aitak seme-alaben ordez, eta semeak ez hilko dira aiten ordez; bakoitza bere bekatuan hilko da. Ez duzu alboratuko etorkinaren eta umezurtzaren eta alargunaren justizia; ez duzu hartuko alargun baten jantziak amaitzat, eta gogoratuko duzu zerbitzari bat zinela Egiptoko lurrean, eta Jauna zure Jainkoak erredimitu zaitu handik; horregatik nik zuri agintzen dizut egiteko hitz hau. Baldin baina bilduko baduzu uzta zure soroan eta ahaztuko baduzu gari-sorta zure soroan, ez zara itzuliko hura hartzera; arrotzarentzat, umezurtzarentzat eta alargunarentzat izango da, hala non Jauna zure Jainkoak bedeinkatuko zaitu zure eskuen lan guztietan. Baldin baina olibak biltzen badituzu, ez zara itzuliko zure atzetik biltzera. Arrotzarentzat eta umezurtzarentzat eta alargunarentzat izango da, eta gogoratuko zara zerbitzari zinela Egiptoko lurrean. Horregatik nik zuri agintzen dizut hitz hau egitea. Eta zure mahastia biltzen baduzu, ez duzu berriro bilduko haren atzekoak; etorkinari eta umezurtzari eta alargunari izango da; eta gogoratuko duzu zerbitzari zinela

Egiptoko lurrean; horregatik nik zuri agintzen dizut hitz hau egitea.

25

Baldin baina gerta badaiteke eztabaida gizonen artean, eta etorri behar badute epaiketara, eta epaiketa egin, eta zuzendu zuzena, eta kondenatu jainkogabea; Eta izango da, baldin merezi badu zigorrak jainkogabeak, etzan eraziko hura epaileen aurrean, eta zigortu egingo dute hura haien aurrean bere jainkogabetasunaren arabera. Eta berrogei zigorrez azotatuko dute hura, ez dute gehiago emango; baina hauek baino zigor gehiago ematen badituzu, zure anaia lotsa egingo da zure aurrean. Ez duzu ahoa itxiko joten ari den idiaren. Baldin baina anaiak elkarrekin bizi badira, eta bat haietatik hiltzen bada, hazia baina ez bazuen, hildakoaren emaztea ez da izango kanpoko gizon batentzat hurbiltzen ez denarentzat, bere gizonaren anaiak sartuko da harengana, eta hartuko du hura bere emaztetzat, eta biziko da hararekin. Eta izango da haurra hori baldin erdituko badu, ezarriko da hildakoaren izenaren arabera, eta ez da ezabatuko haren izena Israeletik. Baina gizonak ez badu nahi bere anaiaren emaztea hartu, emakumea adinekoen kontseiluko atera joango da eta esango du: nire gizonaren anaiak ez du nahi bere anaiaren izena Israelen altxatu, nire gizonaren anaiak ez du nahi izan. Eta deituko dute hura haren hiriko adinekoen kontseiluak, eta esango diote hari; eta zutik egonda esango du, ez dut nahi hartu hura; eta

hurbilduko da haren anaiaren emaztea adinekoen kontseiluaren aurrean, eta kenduko dio oinetako bat haren oinetik, eta txistuko du haren aurpegira, eta erantzunez esango du, horrela egingo diote gizonari, zeinek ez duen eraikiko bere anaiaren etxea Israelen. Eta bere izena Israelen deitua izango da: sandalia askatu duenaren etxea. Eta gizonak borrokatzen badira elkarrekin, gizon bat bere anaiarekin, eta haietako baten emaztea hurbiltzen bada bere senarra askatzeko jotzailearen eskutik, eta eskua luzatuta haren bikiak hartzen baditu, ebakiko duzu eskua; zure begioak ez du errukiik izango harekin. Ez duzu izango zure poltsan pisua eta pisua, handia edo txikia. Ez da egongo zure etxean neurri eta neurri, handia edo txikia. Pisua egiazko eta zuzena izango da zuretzat, eta neurria egiazko eta zuzena izango da zuretzat, hala non bizitza luzeko izan zaitezen lurraren gainean, zeina zure Jainko Jaunak ematen dizun oinordetzaz. Nazkagarritasuna da Jaunari, zure Jainkoari, hauek egiten dituen guztia, bidegabea egiten duen guztia. Gogoratu Amalekek zuri egin zizkizun gauza guztiak bidean, Egiptoko lurretik ateratzen zinela, nola aurre egin zizun bidean, eta ebaki zuen zure atzealdea, zure atzean nekatuta zeudenen atzealdea, zu gose eta neke zinela; eta ez zuen Jainkoari beldurrik izan. Eta gertatuko da, Jaungoiko zure Jaunak zure inguruko etsai guztietatik atseden ematen dizunean, heredatzeko ematen dizun lurrean, Amaleken izena zeruaren azpitik ezabatuko duzu, eta ez ahaztu.

26

Eta izango da baldin sartu bazara lurrera, zein zure Jauna Jainkoak ematen dizun heredatzeko, eta heredatu bazaitu hura, eta bizi bazara haren gainean, eta hartuko baduzu zure lurraren fruituetako lehen fruituetarik, zein zure Jauna Jainkoak ematen dizun zuri, eta jarriko baduzu saskira, eta joango bazara tokira, zein zure Jauna Jainkoak aukeratuko duen bere izena han deitua izateko. Eta joango zara egun haietan egongo den apaizaren aurrera, eta esango diozu: gaur iragarri diot nire Jainko Jaunari sartu naizela lurrera, Jaunak gure gurasoei eman ziezagula zin egin zuen lurrera. Eta apaizak saskia hartuko du zure eskuetatik, eta hura jarriko du zure Jainko Jaunaren aldarearen aurrean. Eta erantzunez esango du zure Jainko Jaunaren aurrean: Siria galdu zuen nire aitak, eta jaitsi zen Egiptora, eta bertan bizileku hartu zuen kopuru txikian, eta han bihurtu zen nazio handi eta multzo ugari. Eta egiptoarrek gu mindu gintuzten, eta gu apaldu gintuzten, eta gure gainean lan gogorrak jarri zituzten; Eta oihu egin genuen gure Jaun Jainkoari, eta Jaunak gure ahots entzun zuen, eta gure apaltzea ikusi zuen, eta gure nekea, eta gure zapaltzea. Eta Jaunak gu atera gintuen Egiptotik berak bere indar handiarekin, esku indartsuz, beso gorenez, ikuspegi handiz, seinaleez eta mirariekin. Eta leku honetara sartu gintuen, eta lur hau eman zigun, esnea eta eztia isurtzen duen lurra. Eta orain hona hemen ekarri dut lurraren fruituaren lehen uzta, zein eman zenidan Jauna, lurra esne eta ezti dariona; eta utziko duzu hura zure Jainko Jaunaren aurrean, eta adoratuko duzu zure Jainko Jaunaren aurrean, eta poztu egingo zara ondasun guztietan, zein eman dizkizun zure Jainko Jaunak, eta zure etxea, eta lebita, eta

zure artean dagoen arrotza. Baldin baina osatzen baduzu hamarrendu guztia zure ekoizkinaren hamarrena hirugarren urtean, bigarren hamarrena emango diezu Lebitari eta arrotzari eta umezurtzari eta alargunari, eta jango dute zure hirietan, eta poztu egingo dira. Eta esango duzu Jaunaren, zure Jainkoaren, aurrean: Kendu ditut gauza santuak nire etxetik, eta eman ditut Lebitari, arrotzari, umezurtzari eta alargunari, niri agindu zenizkidan agindu guztien arabera. Ez dut zure agindua urratu, eta ez dut ahaztu. Eta ez nuen jan nire minen artean haietatik, ez nuen hartu fruiturik haietatik zikinkeriarako, ez nuen eman haietatik hildakoari, obeditu nion gure Jainko Jaunaren ahotsari, egin nuen agindu zenidan bezala. Begiratu behera zure etxe santutik zerutik, eta bedeinkatu zure herria Israel, eta lur hura eman zenien haiei, gure aitei zin egin zenien bezala, eman guri esne eta eztiz darion lurra. Egun honetan Jauna, zure Jainkoak, agindu dizu egiteko ordenantza eta epaiketa guztiak, eta zaindu behar dituzue eta egingo dituzue haiek zuen bihotz osorik eta zuen arima osorik. Gaur Jainkoa aukeratu duzu zure Jainko izateko, eta haren bide guztietan ibiltzeko, eta ordenantzak eta epaiketak zaintzeko, eta haren ahotsari obeditzeko. Eta Jaunak aukeratu zaitu gaur zu bere herri preziatua izateko, esan zuen bezala, haren aginduak zaintzeko, eta zu nazio guztien gainetik egoteko, zu ospetsua eta harro-gai eta gloriosoa egin zaituen bezala, zu herri santua izateko zure Jainko Jaunarentzat, hitz egin zuen bezala.

27

Eta Moisesek eta Israelgo adinekoen kontseiluak agindu zuten, esanez: gorde itzazue agindu hauek guztiak, zenbat nik gaur agintzen dizkizuet. Eta izango da zein egunean zeharkatuko duzun Jordana lurrera, Jauna zure Jainkoak ematen dizun lurrera, eta jarriko dituzu zeure buruarentzat harri handiak, eta igurtziko dituzu haiek igurtziarekin. Eta idatziko dituzu harri hauen gainean lege honen hitz guztiak, Jordana zeharkatzen duzuenean, Jauna zure aiten Jainkoak ematen dizun lurrera sartzen zarenean, esnea eta eztia isurtzen duen lurrera, Jauna zure aiten Jainkoak zuri esan zizun moduan. Eta izango da, Jordana gurutzatu ondoren, jarriko dituzue harri hauek, gaur nik zuri agintzen dizkizudanak, Ebal mendian, eta igurtziz estaliko dituzu. Eta eraikiko duzu han aldare bat Jaunari zure Jainkoari, harrietatik egindako aldare bat; ez duzu jarriko gainean burdinik; harri osoak erabiliz eraikiko duzu aldarea Jaunari zure Jainkoari, eta eskainiko dituzu gainean errekuntza osozkoak Jaunari zure Jainkoari. Eta han salbamenaren sakrifizio bat eskainiko duzu, eta jango duzu, eta aseko zara, eta poztu egingo zara zure Jainko Jaunaren aurrean. Eta lege hau guztia harrietan oso argi idatziko duzu. Eta hitz egin zuen Moisesek eta apaiz Lebitarrek Israel guztiari, esanez: isilik egon eta entzun, Israel; egun honetan bihurtu zara herri Jauna zure Jainkoagandako, eta entzungo duzu Jauna zure Jainkoaren ahotsa, eta egingo dituzu agindu guztiak beraren eta legezko xedapen guztiak beraren, zenbat ni agintzen dizkizut gaur. Eta Moisesek agindu zion herriari egun hartan, esanez, hauek egongo dira herriari bedeinkatzen Garizim mendian Jordana zeharkatu ondoren, Simeon, Levi, Juda, Isakar, Jose, eta

Benjamin. Eta hauek egongo dira madarikazioaren gainean Ebal mendian, Ruben, Gad, eta Aser, Zabulon, Dan, eta Neftali. Eta erantzunez esango dute Levitek Israel guztiari ahots handiaz, madarikatua gizona norbaitek egingo duen irudi zizelkatua eta irudi urtua, Jaunarentzat nazkagarria, artisauen eskuen lana, eta jarriko duena ezkutuan; eta erantzunez herri guztiak esango dute, hala biz. Madarikatua da bere aita edo bere ama desohorestatzen duena, eta herri guztiak esango du: Hala bedi. Madarikatua den auzokoarenaren mugak aldatzen dituena, eta herri osoak esango du: Hala bedi. Madarikatua itsu bat bidean engainatzen duena, eta herri guztiak esango dute: hala bedi. Madarikatua nor aldenduko litzatekeen etorkinaren, umezurtzaren eta alargunaren epaitik, eta herri guztiak esango dute: Hala bedi. Madarikatua lo egiten duena bere aitaren emakumearekin, zeren bere aitaren estalkia destapatua duelako; eta herri guztiak esango du, hala biz. Madarikatua lo egiten duena edozein abarerekin, eta herri osoak esango du: Hala bedi. Madarikatua da bere ahizparekin lo egiten duena, bere aitagandik edo amagandik. Eta herri osoak esango du, hala bedi. Madarikatua bere errain-alabarekin lo egiten duena, eta herri guztiak esango du: hala bedi. Madarikatua bere emaztearen ahizparekin lo egiten duena, eta herri guztiak esango du: hala bedi. Madarikatua izan bedi iruzurrez bere lagunari jotzen diona, eta herri guztiak esango du: hala izan bedi. Madarikatua nor opariak hartuko lukeen arima errugabearen odola jotzeko, eta herri guztiak esango du: hala bedi. Madarikatua da lege honen hitz guztietan irautzen ez duen gizon guztia haiek egiteko, eta herri guztiak esango du: hala bedi.

28

Eta izango da baldin entzutez entzuten baduzu zure Jaun Jainkoaren ahotsa, zaintzeko eta egiteko agindu hauek guztiak, zeintzuk nik agintzen baitizkizut gaur, eta emango zaitu zure Jaun Jainkoak gainetik lurreko nazio guztien gainean, eta etorriko dira zuretzat bedeinkazion hauek guztiak, eta aurkituko zaituzte, baldin entzutez entzuten baduzu zure Jaun Jainkoaren ahotsa, bedeinkatu zu hirian, eta bedeinkatu zu soroan. Bedeinkatu zure sabeleko ondorengoak, eta zure lurreko ekoizpenak, eta zure idi-artaldeek, eta zure ardi-artaldeek. Bedeinkatu zure biltegiak, eta zure hondarrak. Bedeinkatu zaitez sartzean, eta bedeinkatu zaitez irtetean. Jauna zure Jainkoak eman ditzala zure etsaiak, zuretzat aurka jarri direnak, hautsiak zure aurrean. Bide batetik etorriko dira zu aurka, eta zazpi bidetik ihes egingo dute zure aurretik. Jaunak bedeinkapena bidaliko dizu zure biltegietara, eta zure eskua jartzen duzun guztira, Jaun zure Jainkoak zuri ematen dizun lurraren gainean. Jaiki zaitu Jaunak berarentzat herri santu bat, zein moduan zin egin zien zure aitei; baldin entzuten baduzu Jaun Jainkoaren ahotsa, eta ibiltzen bazara haren bide guztietan, eta ikusiko zaituzte lurreko nazio guztiek, zeren Jaunaren izena deitua izan baita zure gainean, eta beldur izango zaizkie zu. Eta Jaun zure Jainko-ak ugarituko zaitu onera zure sabeleko ondorengoengan, eta zure abereen ondorengoengan, eta zure lurreko ekoizkinengan, zure lurra-ren gainean, zeina Jaunak zin egin baitzien zure gurasoei zuri emateko. Ireki

dezala Jaunak zuri bere altxor ona, zerua, eman dezala euria zure lurrera bere garaian; bedeinkatu ditzala zure eskuen lan guztiak; eta mailegu emango diezu nazio askori, baina zuk ez duzu mailegu hartuko. Eta zuk nazio askoren gainean agintuko duzu, baina haiek ez dute zugan agintuko. Jauna zure Jainkoak zu buru egingo zaitu eta ez buztana, eta orduan gainean egongo zara eta ez azpian, baldin Jaun zure Jainkoaren ahotsari entzuten badiozu, gaur nik agintzen dizkizudan guztiak gordetzeko. Ez zara urratuko gaur ematen dizkizudan aginduetatik, ez eskuinera ez ezkerrera, beste jainkoen atzetik joateko eta haiei zerbitzatzeko. Eta izango da, baldin ez baduzu entzuten Jaunaren, zure Jainkoaren, ahotsari, bere agindu guztiak zaintzeko, gaur nik zuri agintzen dizkizudanak, orduan madarikazio hauek guztiak etorriko dira zure gainera eta harrapatuko zaituzte. Madarikatua zara hirian, eta madarikatua zara soroan. Madarikatuak zure biltegiak eta zure hondarrak. Madarikatuak zure sabeleko ondorengoak, eta zure lurraldearen ekoizkinak, zure behien taldeak, eta zure ardien artaldeak; Madarikatua zu zure sartzean, eta madarikatua zu zure irtetean. Jaunak bidaliko ditu gainera eskasia, iraiztea eta kontsumoa zure eskua jartzen duzun guztien gainera, zu suntsitu arte eta zu azkar galdu arte, zure praktika gaiztoengatik, ni utzi baituzu. Jaunak eragingo du heriotzak zuregan itsatsita egotea, zu guztiz kontsumitu arte lurraren gainetik, zeinera sartzen ari zaren han hura heredatzeko. Jaunak joango zaitu larrialdian, eta sukarrarekin, eta ikararekin, eta hanturarekin, eta zimelduarekin, eta zurbiltasunarekin, eta jazarriko zaituzte suntsitu arte. Eta zure buruaren gaineko

zerua brontzea izango da, eta zure azpiko lurra burdina. Eman dezala Jaunak, zure Jainkoak, zure lurraren euria hautsa, eta hautsa zerutik jaitsiko da, zu suntsitu arte eta zu azkar galdu arte. Jaunak eman dezala zu kolpea etsaien aurrean, bide batez aterako zara haiekengana, eta zazpi bidez ihes egingo duzu haien aurpegitik, eta barreiatze izango zara lurreko erreinu guztietan. Eta zuen hildakoak zeruetako hegaztien eta lurreko piztien janaria izango dira, eta inor ez da egongo haiek uxatzeko. Jaunak jotzea zu Egiptoko zauriak eserlekuan, sarna basatiak eta azkurak, horrela ezin izango zara sendatu. Jo dezala zu Jaunak zoramenarekín, itsutuarekín eta adimenaren nahasturarekín. Eta eguerdi partean ukituz ibiliko zara, itsu bat ilunbetan ukitzen duen bezala, eta zure bideek ez dute aurrera egingo, eta orduan bidegabetua izango zara, eta egun guztietan lapurtua izango zara, eta ez da inor lagunduko zuzenean. Emaztea hartuko duzu, eta gizon batek izango du hura; etxea eraikiko duzu, eta ez duzu bertan biziko; mahastia landatuko duzu, eta ez duzu uzta bilduko. Zure txahala hila zure aurrean, eta ez duzu haretatik jango; zure astoa hartua zure eskutik, eta ez zaizu itzuliko; zure ardiak emanak zure etsaiei, eta ez dago zu lagunduko duenik. Zure semeak eta zure alabak beste herrialde bati emanak izango dira, eta zure begiak begiratuko dute ahulduz haiekengana, zure eskuak ez du indarrik izango. Zure lurraldearen ekoizkinak eta zure lan guztiak jango ditu ezagutzen ez duzun nazioak, eta bidegabetua eta apurtua izango zara egun guztietan. Eta erotu egingo zara zure begiek ikusiko dituzten ikuspenak direla eta. Jauna jo beza zaitu zauri gaizto batean belaunetan eta hankamoldetan, horrela ezin izan

zaitezen sendatu zure oinetako zolatatik zure burumuturreraino. Jaunak zu eta zure buruzagiak, zure buruan izendatuko dituzunak, eraman litzake ezagutzen ez duzun herri batera, zu eta zure aitek ezagutzen ez duzutena, eta han beste jainko batzuei zerbitzatuko diezu, egurrezkoak eta harrizkoak. Eta han enigma, parabola eta narratiba izango zara nazio guztietan, Jaunak han eramango zaituen lekuetan. Hazi asko eramango duzu kanpora zeladera, eta gutxi eramango duzu barrura, txirringorria haiek jango dituelako; Mahastia landatuko duzu eta lan egingo duzu, eta ardoa ez duzu edango ez eta harekin poztu ere egingo, harra haiek jango dituelako. Olibo zuhaitzak izango dituzu zure muga guztietan, baina ez duzu olioarekin gantzatuko, zeren zure olibo zuhaitza hondatuko delako. Semeak eta alabak sortuko dituzu eta ez dira izango, gatibutasunean joango baitira. Zure zurezko gauza guztiak eta zure lurraren ekoizkin guztiak izotzak kontsumituko ditu. Zure artean dagoen arrotza gora eta gora igoko da, zu berriz behera eta behera jaitsiko zara. Honek maileguko dizu, baina zuk honi ez diozu maileguko; honek burua izango du, baina zu buztana izango zara. Eta zure gainera etorriko dira madariazio hauek guztiak, eta persekituko zaituzte, eta harrapatuko zaituzte, zu suntsitu arte eta zu galdu arte, zeren ez baitzenuen entzun zure Jainko Jaunaren ahotsa, haren aginduak eta legeak zaintzeko, zenbat agindu baitzizun zuri. Eta izango dira zutan seinale, eta mirariak zure haziaren barruan betiko arte, ordez zeinen ez zenuen zerbitzatu Jauna zure Jainkoa pozean eta adimen onean guztien ugaritasunagatik. Eta zure etsaiak zerbitzatuko dituzu, Jaunak zure gainera bidaliko

dituenak, gosetearen, egarriaren, biluztasunaren eta gauza guztien faltaren artean, eta burdinazko uztarria jarriko duzu zure lepoan, berak zu suntsitu arte. Ekarriko du zure gainera Jaunak nazio bat urrutitik luraren azken muturretik arrano baten erasoa bezala, nazio bat zeinen ahotsa ez duzun entzungo, nazio bat lotsagabea aurpegian, zeinek ez du errespetatuko zaharraren aurpegia, eta gazteari ez dio errukiik izango. Eta zure abere-taldeen umeak jango ditu, eta zure lurraldearen ekoizkinak, horrela ez uzteko zuri garia, ardoa, olioa, zure behien taldeak eta zure ardien artaldeak, zu suntsitu arte. Eta suntsituko zaitu zure hirietan, harik eta eraitsiak izan diren horma garai eta sendo haiek, zeinetan zu fidatu baitara, zure lur osoan, eta larrituko zaitu zure hirietan, zeinek eman baitizkizu. Eta jango dituzu zure sabeleko ondorengoak, zure semeen eta zure alaben haragiak, zenbat eman zizkizun, zure estualdian eta zure larritasunean, hau da, zure etsaiak larrituko zaitu. Zugan hauskorra eta oso delikatua, bere begiz bekatuko du bere anaia, eta bere bularra gaineko emaztea, eta geratzen diren seme-alabak, berarentzat geratzen direnak, eman diezaion haietako bati bere seme-alaben haragietatik, jango dituenetik, ez delako ezer geratuko berarentzat zure estutasunean, eta zure larritasunean, zure etsaiek larrituko zaituztenean zure hiri guztietan. Eta zugan hauskarra eta delikatua, zeinen oinak ez baitzuen hartu esperientziarik lurraren gainean ibiltzeko hauskartasunagatik eta delikatuasunagatik, begiratuko du inbidiaz bere begiz bere gizona bere bultzoan daukana, eta bere semea eta bere alaba, eta bere ondokina bere izterren artean irtendakoa, eta bere haurra erditzen duena; jango ditu haiek

ezkutuan guztien eskasiagatik zure estutasunean, eta zure larritasunean, zure etsaiak larrituko zaitu zure hirietan, ez baduzu entzuten egiten lege honen hitz guztiak, liburu honetan idatzitakoak, beldur izateko izen ohoragarri eta miresgarri hau, JAUNA zure JAINKOA. Eta Jaunak bereiziko ditu zure zigorrak eta zure ondorengoaren zigorrak, zigor handi eta harrigarriak, eta gaixotasun gaizto eta iraunkorrak. Eta Egiptoko mina gaizto guztia itzuliko du, zeina haien aurpegitik saihestua zenuen, eta zugan itsatsiko dira. Eta gaixotasun guztia, eta kolpe guztia idatzi gabea, eta guztia legearen liburu honetan idatzita, Jaunak ekarriko ditu zure gainera, zu suntsitu arte. Eta zenbaki txikian utziko zarete, zeruaren izarrak bezala izan zinateten multzoagatik, zuen Jainko Jaunaren ahotsa entzun ez baitzenuten. Eta izango da, Jauna zuengan poztu zen zuei ongi egiten eta zuek ugaritzen zuen moduan, horrela Jauna zuengan poztuko da zuek suntsitzen, eta azkar kenduko zarete lurretik, han sartu eta heredatuko duzuen lurretik. Eta Jaun zure Jainkoak sakabanatuko zaitu nazio guztietara, lurraren mutur batetik lurraren beste muturrera arte, eta han zerbitzatuko dituzu beste jainko batzuk, zurak eta harriak, zuk eta zure aitek sinistatu ez zenituztenak. Baina nazio haietan ere ez zaitu atsedendu, eta zure oinaren oinatzak ez du geldirik egongo, eta Jaunak han emango dizu desobeditzen duen beste bihotz bat, eta husten diren begiak, eta ahultzen den arima. Eta zure bizitza zure begien aurrean zintzilik egongo da, eta beldur izango zara egunez eta gauez, eta ez duzu zure bizitzan sinetsiko. Goizean esango duzu: Nola bihurtuko litzateke arratsalde?, eta arratsaldean esango duzu: Nola bihurtuko litzateke goiz?, zure

bihotzaren beldurragatik, zeina beldur izango zaren, eta zure begien ikusmenetatik, zeintzuk ikusiko dituzun. Eta itzuliko zaitu Jaunak Egiptora itsasontzietan, bidean zeina esan nuen, ez duzu gehiago ikusiko hura; eta salduak izango zarete han zuen etsaiei seme eta neska-esklaba gisa, eta ez da egongo erosten duenik. Hauek itunaren hitzak dira, zeintzuk Jaunak Moisesi agindu baitzion Israelgo seme-alabekin ezartzeko Moabgo lurrean, Horeban haiekin egin zuen itunaz gain.

29

Eta Moisesek deitu zituen Israelgo seme guztiak, eta esan zien haiei, zuek ikusi dituzue gauza guztiak zenbat egin zituen Jaunak Egiptoko lurrean zuen aurrean Faraoari eta haren zerbitzariei, eta haren lur guztiari, proba handiak zeintzuk ikusi dituzten zure begiek, zeinu eta mirari handi haiek. Eta Jaun Jainkoak ez dizuete eman bihotzik jakiteko, ez begiak ikusteko, ez belarriak entzuteko, egun honetara arte. Eta berrogei urtez gidatu zintuzten basamortuan, zuen arropak ez ziren zahartu, eta zuen oinetakoak ez ziren higatu zuen oinetan. Ogia ez zenuten jan, ardoa eta edari indartsua ez zenuten edan, jakin dezazuen Jauna zuen Jainkoa ni naizela. Eta zuek leku honetara iritsi zineten, eta Heshboneko errege Sihon eta Bashaneko errege Og atera ziren gure aurka gerrara. Eta jo genuen haiek, eta hartu genuen haien lurra, eta eman nuen hura zozketaz Rubenei, eta Gadei, eta Manasesen tribuaren erdiari. Eta itun honen hitz guztiak betetzen zaindu beharko dituzue, egingo

duzuen guztia uler dezazuen. Zuek zutik zaude denak gaur Jauna zuen Jainkoaren aurrean, zuen leinuburuzaharrak, eta zuen adinekoen kontseilua, eta zuen epaileak, eta zuen idazkariak, Israelgo gizon oro, zuen emakumeak, eta zuen ondorengoak eta erbestea zuen kanpamentuaren erdian, zuen egur-moztailetik eta zuen ur-eramaileraino, sartzeko zuen Jauna Jainkoaren itunean, eta haren madarikazioetan, Jauna zure Jainkoak zurekin gaur ezartzen dituenak; herri bihurtzeko zu berarentzat, eta bera izango da zure Jainkoa, esan zizun bezala, eta zin egin zien bezala zure gurasoak Abraham eta Isaak eta Jakob. Eta ez zuei bakarrik ni itun hau eta madarikazioa hau ezartzen, baizik eta hemen daudenei ere zuekin gaur zuen Jainko Jaunarren aurrean, eta ez daudenei zuekin hemen gaur. Zuek badakizue nola bizi izan ginen Egiptoko lurraldeetan, nola igaro ginen zeuen igarotako nazioen erdian. Eta ikusi haien abominazioak eta haien idoloak: egurra eta harria, zilarra eta urrea, haien artean daudenak. Ez dago zuetan inor, gizona, edo emakumea, edo arbasoa, edo tribua, norbaiten adimena aldendu dena zuen Jainko Jaunagandik, joan direla zerbitzatzera nazio haien jainkoei; ez dago zuetan inor sustrai bat gora hazten dena behazunean eta mingostasunean; Eta izango da baldin entzuten baditu madarikazioa honen hitzak, eta bedeinkatu egiten badu bere bihotzean, esanez, gauza santuak izan bekidate niri, zeren nire bihotzaren alderatzean joango bainaiz, bekatariak bekaturik gabekoa suntsitu ez dezan; Ez du nahi izango Jainkoak errukitsua izatea harekin, baizik orduan piztuko da Jaunaren haserre eta haren zeloa gizon hartan; eta itsatsiko dira hartan itun honen madarikazioak

guztiak, liburu honetan idatzita daudenak; eta ezabatuko du Jaunak haren izena zeruaren azpitik. Eta Jaunak hura bereiziko du gaiztotasunetara Israelgo seme guztietatik, liburu honetan idatzitako legearen ituneko madarikatze guztien arabera. Eta esango dute beste belaunaldi batek, zuen seme-alabek, zuek ondoren jaiki direnak, eta urrutiko lur batetik etorri den arrotzak, eta ikusiko dituzte lur haren kolpeak eta haren gaixotasunak, Jaunak haren gainera bidali dituenak, sufrea eta gatza erreta; haren lur guztia ez da ereingo, ez da sortuko, ez da igoko haren gainera berderik. Nola suntsitu ziren Sodoma eta Gomorra, Adma eta Zeboiim, zeintzuk suntsitu zituen Jaunak haserrearekin eta suminarekin; Eta esango dute nazio guztiek, zergatik egin zuen Jaunak horrela lur honi? Nor da haserre handi honen haserrearen sumina? Eta esango dute, utzi egin zutela Jaunaren ituna, haien aiten Jainkoarena, egin zien haien aitei, atera zituenean haiek Egiptoko lurretik, eta joan eta zerbitzatu zituzten beste jainko batzuk, ezagutzen ez zituztenak, eta ez zien banatu haiei; Eta haserretu zen haserre Jauna lur haren gainean ekartzeko haren gainera madarikazioak guztiak idatzita daudenak lege-liburu honetan. Eta Jaunak kendu zituen haiek haien lurretik haserrez eta sumindura handiz eta haserretasun oso handiz, eta bota zituen beste lur batera, gaur bezala. Ezkutuko gauzak Jaunari, gure Jainkoari, dagozkio; baina agerian daudenak guri eta gure seme-alabei dagozkio betiko, lege honen hitz guztiak betetzeko. Ezkutuko gauzak Jaunari, gure Jainkoari, dagozkio; baina agerian daudenak guri eta gure seme-alabei dagozkio betiko, lege honen hitz guztiak betetzeko.

30

Eta izango da, etorri direnean zure gainera hitz hauek guztiak, bedeinkapena eta madarikazioa, zeina eman nuen zure aurpegiaren aurrean. Eta jasoko duzu zure bihotzean nazio guztietan, non Jaunak zu sakabanatu zaituen han, eta itzuliko zara Jaun Jainko zuregana, eta entzungo duzu haren ahotsa guztien arabera nik gaur agintzen dizkizudanaren arabera, zure bihotz osotik, eta zure arima osotik, eta sendatuko ditu Jaunak zure bekatuak, eta errukituko da zugan, eta berriro bilduko zaitu nazio guztietatik, zeinetan sakabanatu zaituen Jaunak han. Baldin zure dispertsioa zeruaren muturretik zeruaren muturrera bada ere, handik bilduko zaitu Jaun zure Jainkoak, eta handik hartuko zaitu Jaun zure Jainkoak. Eta zure Jainkoak zu handik ekarriko zaitu zure aitek heredatu zuten lurrera, eta hura heredatuko duzu, eta ongi egingo dizu, eta zure aitek baino ugariago egingo zaitu. Eta Jaunak erabat garbituko ditu zure bihotza eta zure semearen bihotza, zure Jaungoikoa Jauna zure bihotz osorik eta zure arima osorik maite izan dezazun, bizi zaitezen. Eta Jaun zure Jainkoak madarikazioak hauek emango dizkie zure etsaiei eta zu gorroto dizutenei, zeinek zu persekutatu zaituzten. Eta zu itzuliko zara eta entzungo duzu Jauna zure Jainkoaren ahotsa, eta beteko dituzu bere aginduak, hainbat ni gaur agintzen dizkizudanak. Eta bedeinkatu egingo zaitu Jauna zure Jainkoak zure eskuen lan guztietan, zure sabeleko ondorengoetan, eta zure abere-taldeen ondorengoetan, eta zure lurraren produktuetan, zeren itzuliko delako Jauna

zure Jainkoa poztu egin dadin zure gainean gauza onetarako, hain zuzen poztu zen zure aiten gainean; Baldin entzuten baduzu Jaun zure Jainkoaren ahotsa, zaintzeko haren aginduak, eta haren estatutuak, eta haren epai idatziak lege-liburu honetan; baldin itzultzen bazara Jaun zure Jainkoagana zure bihotz osoaz, eta zure arima osoaz. Zeren agindu hau nik zuri gaur agintzen dizut, ez da zailegia, ez eta zuregandik urrun ere. Ez dago zeruan goian, esaten: nor igoko da guri zerura, eta hartuko du guri hura, eta hura entzunda egingo dugu? Ez dago itsasoaren harantzago ere, esanez: Nor zeharkatuko du guregatik itsasoaren harantzagora, eta hartuko du guregatik hura, eta entzungarri egingo du guregatik hura, eta egingo dugu? Hitza oso hurbil dago zure ahoan, eta zure bihotzean, eta zure eskuetan hura egiteko. Hara, gaur zure aurrean jarri ditut bizitza eta heriotza, ona eta gaiztoa. Baldin entzuten badituzu zure Jainko Jaunaren aginduak, gaur nik zuri agintzen dizkizudanak, zure Jainko Jauna maite izateko, haren bide guztietan ibiltzeko, eta haren legeak eta haren epaiketak gordetzeko, orduan biziko zarete, eta ugari izango zarete, eta zure Jainko Jaunak bedeinkatu egingo zaitu lur osoan, non sartzen zaren han hura heredatzeko. Eta zure bihotza aldatzen bada, eta ez baduzu entzuten, eta galduta eraman izanik beste jainkoei gurtu eta haiei zerbitzatzen badiezu, iragarri dizut gaur, hondamenez hondatuko zaretela, eta ez zaretela luzaro biziko lurraren gainean, zeinera zuek Jordana zeharkatzen ari zaretela han heredatzeko. Lekuko deitzen dizuet gaur zerua eta lurra, bizitza eta heriotza eman dizkizuet zuen aurpegi aurrean, bedeinkapena eta madarikazioa; aukeratu bizitza zu, bizi

zaitezen zu eta zure hazia, maitatzeko Jauna zure Jainkoa, entzuteko haren ahotsa, eta eutsi hari; zeren hau da zure bizitza eta zure egunen luzera, bizitzea lurrean, zein zin egin zuen Jaunak zure aitei Abraham eta Isaak eta Jakob eman haiei.

31

Eta Moisesek amaitu zuen hitz egiten hitz hauek guztiak Israelgo seme guztiei, eta esan zien, ehun eta hogei urteko ni naiz gaur; ezin izango dut gehiago sartu eta irten; Jauna ordea esan zidan, ez duzu gurutzatuko Jordan hau. Jauna zure Jainkoa, zure aurretik dabilena, berak suntsituko ditu nazio hauek zure aurrean, eta zuk heredatuko dituzu haiek, eta Josue, zure aurretik dabilena, Jaunak esan zuen bezala. Eta zure Jainko Jaunak haiei egingo die, Jordanaren bestaldean zeuden Amorrearren bi errege, Sihon eta Og, eta haien lurrei egin zien bezala, haiek suntsitu zituenean. Eta Jaunak haiek zuri eman zizkizuen, eta haiei egingo diezue nola agindu nizuen zuri. Ausartu izan eta indartu, ez beldurtu, ez izutu, ez ikara izan haien aurrean, zeren zure Jainko Jauna zuei aurretik doana zuekin dago zuetan, ez zaitu utziko, ez eta abandonatuko ere. Eta Moisesek Josue deitu zuen, eta esan zion Israel guztien aurrean: Izan ausarta eta izan indartsua, zu baitara sartuko zara herri honen aurrean lurrera, Jaunak zuen aitei eman zien zin egin zuenera, eta zuk haiei ondare gisa emango diezu. Eta zurekin bidaiatzen duen Jaunak ez zaitu utziko, ezta abandonatuko ere; ez izan beldurrik, ezta kobardiarik ere. Eta

Moisesek lege honen hitzak liburu batean idatzi zituen, eta Jaunaren itun-kutxa eramaten duten Leviren seme den apaizei eta Israelgo semeen zaharrei eman zien. Eta Moisesek agindu zien haiei egun hartan, esanez, zazpi urteren ondoren askapen urtearen garaian, tabernakulu jaialdian, Israel guztia batera joaten denean ikusiak izateko zuen Jainko Jaunaren aurrean, Jaunak aukeratuko duen tokian, lege hau irakurriko duzue Israel guztia aurrean haien belarrietara, herria bildu ondoren, gizonak eta emakumeak eta seme-alabak eta zuen hirietan dagoen atzerritarra, entzun dezaten, eta ikasi dezaten beldur izaten zuen Jainko Jaunari; eta entzungo dute egiten lege honen hitz guztiak. Eta haien seme-ak, ezagutzen ez dutenak, entzun-go dute, eta ikasi-ko dute beldur izaten zure Jauna Jainkoa, egun guztietan, haiek lurraren gainean bizi diren bitartean, Jordan zeharkatzen duzuen lur hartan, hura heredatzeko. Eta Jaunak esan zion Moisesi: ikusi, zure heriotzaren egunak hurbil dira, deitu Josue, eta egon lekukotasunaren tendaren ateen ondoan, eta agindu egingo diot hari. Eta Moises eta Josue joan ziren lekukotasunaren tendara, eta egon ziren lekukotasunaren tendaren ateen ondoan. Eta Jauna jaitsi zen hodeian, eta zutik egon zen lekukotasunaren tabernakuluaren ateetan, eta hodearen zutabea zutik egon zen lekukotasunaren tabernakuluaren ateetan. Eta Jaunak esan zion Moisesi: Ikusi, zu lo egingo duzu zure aiten artean, eta jaiki ondoren herri honek pekatu egingo du jainko arrotzen atzetik, lurraren jainko arrotzen atzetik, zeinen barruan sartzen den, eta utziko naute ni, eta hautsiko dute nire ituna, zeina egin nuen haiei. Eta haserre egingo naiz haserrearekin haien aurka egun hartan, eta

utziko ditut haiek, eta itzuliko dut nire aurpegia haietatik, eta jatekoa izango da, eta gaizki asko eta larritasun asko aurkituko dituzte, eta esango du egun hartan: Zeren ez baitago nire Jainko Jauna nirekin, gaizki hauek aurkitu naute. Ni, ordea, erabat itzuliko dut nire aurpegia haietatik egun hartan, egin zituzten gaizkin guztiengatik, jainko arrotzetara itzuli zirelako. Eta orain idatzi ezazue kantu honen hitzak, eta irakatsi iezaiezu Israelgo seme-alabei, eta jarri ezazue haien ahotan, horrela kantu hau nire aurrean lekuko egingo duen Israelgo seme-alaben artean. Ekarriko ditut haiek lur onera, zein zin egin nien haien aitei eman behar niela, lurra esnea eta eztia isurtzen duena, eta jango dute, eta bete ondoren aseko dira, eta itzuliko dira jainko arrotzetara, eta zerbitzatuko dituzte, eta haserretuko naute, eta hautsiko dute nire ituna. Eta abesti hau ordezkatuko da aurka aurre lekukotza ematen, ez baitik ahaztuko da haien ahotik, eta haien haziaren ahotik, ni baitik dakizkit haien gaiztakeria, zenbat egiten duten hemen gaur, ni haiek lur onera sartu aurretik, zein zin egin nuen haien aitei. Eta Moisesek kanta hau idatzi zuen egun hartan, eta Israelgo semeei irakatsi zien. Eta Josueri agindu zion, eta esan zuen: Ausartu eta indartu, zu baitara sartuko dituzu Israelgo semeak lurrera, zeini zin egin zion Jaunak haiei, eta bera izango da zurekin. Moisesek lege honen hitz guztiak liburu batean idazten amaitu zuenean azkenik, eta Jaunaren Itunaren Kutxa jasotzen duten Lebitei agindu zien, esanez, lege honen liburua harturik, jarriko duzue zuen Jainko Jaunaren Itunaren Kutxaren alboan; eta egongo da han zugan lekukotasun gisa. Hori, ni dakizkit zure errebolta eta zure lepo gogorra. Oraindik ere ni zuekin bizitzen nengoen gaur,

Jainkoaren aurka matxinatzen ari zineten. Nola ez, beraz, nire heriotzaren ondoren ere? Bildu nire aurrera zuen leinuburuzagiak, eta zuen zaharrak, eta zuen epaileak, eta zuen idazkariak, hitz hauek guztiak haien belarrietara hitz egin dezadan, eta haiei zerua eta lurra lekuko deitzen diet. Badakit azkenean, nire heriotzaren ondoren, legegabekerian legegabe jokatuko duzuelako, eta aldendu egingo zaretelako agindu nizuen bidetik, eta gaiztoak topatuko zaizuelako egun azkenetan, zeren gaiztoa egingo duzue Jaunaren aurrean, hura haserrarazteko zuen eskuen lanekin. Eta Moisesek abesti honen hitzak amaiera arte biltzar osoaren belarrietara esan zituen.

32

Arreta jarri, zerua, eta hitz egingo dut, eta lurrak entzun bitez nire ahotiko hitzak. Itxaroten bedi euria bezala nire esana, eta jaitsi bedi ihintza bezala nire hitzak, euri-jasa bezala belar gainean, eta elur-jasa bezala belar gainean. Jaunaren izena deitu nuenez, eman handitasuna gure Jainkoari. Jainkoa, egiazko dira bere lanak, eta bere bide guztiak epaiketa dira, Jainko leial, eta ez dago bidegabekerarik, zuzena eta santua da Jauna. Bekatu egin dute, baina ez dira haren seme-alabak, errudun dira; belaunaldi okerra eta hondatua. Gauza hauek Jaunari itzultzen dizkiozue? Horrela herri ergela eta ez jakintsu? Ez al zaitu zure aita berak eskuratu, egin eta moldatu? Gogoratu betiereko egunak, ulertu belaunaldien belaunaldietako urteak. Galdetu zure aitari eta iragarriko dizu, zure zaharragoei eta esango

dizute. Gorenberak nazioak banatu zituenean, Adamen semeak sakabanatu zituen bezala, nazioen mugak ezarri zituen Jainkoaren aingeruen kopuruaren arabera. Eta Jaunaren zatia bere herria Jakob izan zen, bere oinordetzaren neurtu zatia Israel. Nahikoa egin zion basamortuan, egarri berotan lur ur gabekoan; inguratu zuen eta hezi zuen, eta zaindu zuen, begiaren niña bat bezala; Arrano batek bere kabia estaltzen duen bezala, eta bere txiten gainean irrikatzen duen bezala, bere hegoak zabalduz hartu zituen, eta jaso zituen bere sorbaldetan. Jaunak bakarrik gidatu zituen haiek, ez zegoen haiekin jainko arrotzik. Haiek lurraren indarraren gainera igo zituen, soroetako ekoizkinak elikatu zituen, harkaitzatik eztia edoski zuten, eta harkaitz gogorretik olioa. Behien gurina, eta ardien esnea, arkumeen eta aharien gantzarekin, zezenak eta ahuntzen semeak, gariaren giltzurrunen gantzarekin, eta mahatsaren odola edan zuen, arnoa. Eta Jakob jan zuen eta bete zen, eta maitearen ostikatu zuen; gizentzen zen, loditu zen, zabaldu zen, eta utzi zuen hura egin zuen Jainkoa, eta urrundu zen haren Jainko salbatzailetik. Atzerritarrekin haserrarazi ninduten, haien nazkagarrikeriekin mindu ninduten. Deabru-eri sakrifikatu zieten, eta ez Jainkoari, ezagutzen ez zituzten jainkoei; berriak eta azkenak etorri dira, haiek beren aitek ez zituzten ezagutu. Zu sortu zuen Jainkoa utzi zenuen, eta zu elikatzen zuen Jainkoa ahaztu zenuen. Eta ikusi zuen Jaunak, eta jelosia izan zuen, eta haserretua izan zen bere semeen eta alaben haserrearen bidez, eta esan zuen: nire aurpegia itzuliko dut haietatik, eta erakutsiko dut zer izango den haiei azken egunetan; zeren belaunaldi alderatu bat da, semeak dira zeinen

ez dago federik haiengan. Beraiek zeloz eragin zidaten ez-Jainko batengatik, haserrarazi ninduten beren idoloekin, eta nik zeloz eragingo diet ez-nazio batengatik, nazio zentzugabe batengatik haserraraziko ditut. Hori sua piztu da nire haserretik, erreko da beherako hadesera arte, irentsiko du lurra eta haren ekoizkinak, errauts bihurtuko ditu mendien oinarriak. Gaiztakeríak bilduko ditut haien gainera, eta nire geziak haien aurka borrokatzen erabiliko ditut. Goseaz ahulduz eta hegaztien jatez, eta atzeko luzapen sendaezina, piztien hortzak bidaliko ditut haien aurka, hasarrez lurrera arrastatzen dutenekin. Kanpotik ezpatak seme-alabarik gabe utziko ditu haiek, eta biltegietatik beldurra, gizon gaztea birjinarekin batera, edoskia gizon zahar ezarriarekin batera. Esan nuen, sakabanatuko ditut haiek, baina geldiaraziko dut gizakien artean haien oroitzapena. Baldin ez bazen etsaien haserrearen bidez, haiek luzatu ez zitezen, kontrajarleek elkarrekin eraso ez zezaten, ez esateko: Gure esku gorena egin zituen hauek guztiak, eta ez Jaunak. Nazioa kontseilua galdu duen bat da, eta ez dago ezagutzarik haien artean. Ez zuten ulertzeko pentsatu, hauek onar ditzatela etorkizuneko denborarako. Nola jazarritu batek mila, eta bik mugituko hamar mila, baldin Jainkoak ez baditu saldu haiek, eta Jaunak eman ez baditu haiek? Haien jainkoak ez dira gure Jainko bezalakoak, eta gure etsaiak zentzugabeak dira. Sodomako mahastitik dator haien mahastia, eta haien adarrak Gomorrakoak dira, haien mahatsak beazuneko mahatsak dira, pikortasunezko mahats-sorta haientzat. Haien ardoa dragoien haserrea da, eta aspideen haserrea sendaezina. Ez ote hara hauek bildu dira nire ondoan eta zigilatu da nire altxorretan? Mendekuaren egunean

ordainduko dut, haien oina irrist egiten duenean, zeren suntsitzearen eguna hurbil baitago haientzat, eta prest daude zuentzat. Jauna bere herria epaituko duelako, eta bere esklaboengan konsolatua izango da; ikusi zuen haiek ahulduak zirela, eta abandonatuak gatibotasunean, eta ahulduak; Eta Jaunak esan zuen, non daude haien jainkoak, zeinetan konfiantza zuten haiengan, zeinen sakrifizioen gantzak jaten zenituzten, eta zeinen libazioen ardoa edaten zenuten? Jaiki bitez eta lagun diezaiezuela zuei eta bihur bitez zuei babesle. Ikusi, ikusi, ni naiz, eta ez dago Jainkorik ni ez beste, ni hiltzen dut eta bizitzen egiten dut, jotzen dut eta ni sendatzen dut, eta ez dago inor nire eskuetatik askatuko denik. Nire eskua zerura jasoko dudalako, eta nire eskuin eskua ziurtatuko dut; eta esango dut, ni betirako bizi naiz; Nire ezpata tximista bezala zorroztu egingo dudalako, eta nire eskuak epaia helduko diolako, eta etsaiei justizia ordainduko diet, eta ni gorroto nautenei ordainduko diet. Nire geziak odolaz mozkor egingo ditut, eta nire ezpatak haragia jango du zaurituenen odoletatik eta gatibutik, etsaien buruzagien burutik. Poztu bitez zeruak berarekin batera, eta gurtza biezaiote berari Jainkoaren mezu-eramaile guztiak, poztu bitez nazioak bere herriarekin batera, eta indartu bitez berari Jainkoaren seme guztiak, zeren bere semeen odola mendekatu egiten baita, eta mendekatu egingo du eta zigorra emango die etsaiei, eta gorroto dutenei ordaina emango die, eta Jaunak garbitu egingo du bere herriaren lurra. Eta Moisesek kanta hau idatzi zuen egun hartan, eta Israelgo seme-alabei irakatsi zien, eta Moises sartu zen, eta lege honen hitz guztiak herriari belarrietara esan zituen, bera eta Nunen

Josue. Eta Moisesek osatu zuen hitz egiten Israel guztiari. Eta esan zien: jarri arreta bihotzean hitz hauek guztien gainean, zeinen lekuko naiz zuentzat gaur, zeintzuk agindu behar dizkiezuen zuen semeei, lege honen hitz guztiak zaintzeko eta betetzeko. Hori ez da hitz hutsa zuei, hori da zuen bizitza, eta hitz honen gatik luzaro biziko zarete lurraren gainean, zeinera zuek Jordana zeharkatzen duzuen han heredatzeko. Eta Jauna hitz egin zion Moisesi egun honetan, esanez, igo Abarim mendira, mendi hau Nebo da Moab lurrean Jerikoren aurpegian dagoen, eta ikusi Kanaan lurra, nik ematen diet Israelgo semeei, eta hil mendian igotzen zara han, eta bildu zaitez zure herriarenera; zure anaia Aaron hil zen Hor mendian moduan, eta bildu zen bere herriarenera. Israelgo semeen artean nire hitzari desobeditu zeniotelako, Kadesh-eko eztabaidako uraren ondoan Sin basamortuan, eta Israelgo semeen artean ni santifikatu ez ninduzuelako. Aurrez ikusiko duzu lurra, baina ez duzu han sartuko.

33

Eta hau da bedeinkapena Moisesek, Jainkoaren gizonak, Israelgo semeei eman zien bedeinkapena bere heriotzaren aurretik. Eta esan zuen: Jauna Sinaitic etorri da, eta Seiretik agertu zaigu, eta Paran menditik presatu da, Kadesko miriadekin batera, bere eskuinean bere aingeruak berarekin. Eta bere herriari barkamen egin zion, eta guztiak santutuak zure eskuen bidez; eta hauek zure menpe daude; eta bere hitzetatik legea jaso zuen,

Moisesek agindu ziguna, Jakoben biltzarrentzako ondarea. Eta maitearen errege izango da, herrien erregeak Israelgo tribuak batera bilduak direnean. Bizi bedi Ruben, eta ez bedi hil, eta izan bedi ugari kopuruz. Eta hau da Juda, entzun, Jauna, Judaren ahotsa, eta bere herriarengana etorri zenezake, bere eskuek bereizten dute berarentzat, eta etsaien aurka laguntzailea izango zara. Eta Leviri esan zion, eman Leviri bere argibideak, eta bere egia gizon santuari, zeina probatu zuten hura probetan; iraindu zuten hura liskarren uraren gainean; Esaten duena aitari eta amari, ez zaitut ikusi, eta bere anaiak ez zituen ezagutu, eta bere semeei uko egin zien; zaindu zituen zure hitzak, eta zure ituna gorde zuen. Zure ordenantzak Jakobi adieraziko dizkiote, eta zure legea Israeli, intsentsua jarriko dute zure haserrearen aurrean etengabe zure aldare gainean. Bedeinkatzen, Jauna, haren indarra, eta onartu haren eskuen lanak, hautsi hari aurka altxatu diren etsaien gerria, eta hura gorroto dutenek ez ditzatela altxatu. Eta Benjamini esan zion: maitatua Jaunaren aldetik konfiantzaz biziko da, eta Jainkoak itzala egiten dio hari egun guztietan, eta bere sorbaldak artean atseden eman zion. Eta Joseri esan zion, Jaunaren bedeinkatzenetik bere lurra, zeruaren orenetatik, eta ihintzetik, eta azpiko iturburuen sakoneratatik, eta eguzkiaren biraketaren uzten orenaren arabera, eta hilabeteen batzarretatik, mendien hasierako gailurretik, eta muino betikoen gailurretik, eta lurraren betetzearen orenaren arabera; eta sasi-artan agertu zitzaionari onargarriak direnak etor bitez Joseren buruaren gainera, eta anaiengandik goratua izan zenaren gailurraren gainera. Lehenengo jaioaren zezenaren edertasuna duena, adar

bat duen animaliaren adarrak ditu, haiekin nazioak adarkatuko ditu batera, lurraren amaieraraino, hauek Efraimeko hamar milak dira, eta hauek Manaseko milak dira. Eta Zebuluni esan zion: poztu, Zebulun, zure irteeran, eta Isakar bere tendetetan. Nazioak suntsituko dituzte, eta han deituko duzu, eta han sakrifizatuko duzu justiziaren sakrifizio bat, zeren itsasoaren aberastasunak elikatuko baitzu zu, eta kostaldean bizi direnen merkataritzak. Eta Gadi esan zion: Bedeinkatu zaio Gad zabaltzen duena; lehoi bezala atseden hartu zuen, besoa eta buruzagia hautsi ondoren. Eta ikusi zuen bere lehen fruituak, zeren han buruzagien lurra banatu baitzen, herrien buruekin batera bilduak, Jaunak zuzentasuna egin zuen, eta bere epaia Israelekin. Eta Dani esan zion: Dan lehoi kume bat da, eta jauzi egingo du Basanetik. Eta Neftaliri esan zion: Neftali gauza onartuen betegarria da, eta Jaunaren bedeinkapena bete bedi, itsasoa eta Hegoaldea heredatuko ditu. Eta Asherri esan zion: bendikatua seme-alabetatik Asher, eta bere anaientzat onartua izango da, bere oina oliotan murgildu egingo du. Burdina eta brontze izango da bere sandalia, zure egunak bezala, zure indarra. Ez dago Jainko maitatuaren bezalakorik, zeruaren gainetik ibiltzen dena zure laguntzaile, eta firmamentuaren bikaina. Eta Jainkoaren hasierak estalduko zaitu, eta beso betikoen indarraren azpian, eta zure aurpegitik etsaia botatuko du, esanez: galdu ahal zaite. Eta Israel konfiantzaz biziko da bakarrik, Jakoben lurraren gainean, gariaren eta ardoaren gainean, eta zerua zuri hodeitsua izango da ihintza. Dohatsu zu Israel; nor da zu bezala herri bat Jaunaren bidez salbatzen ari dena? Defendatuko du zure laguntzaileak, eta ezpata zure

harrokeria da; eta gezurra esango dizute zure etsaiek; eta zu haien lepoaren gainean oinkatuko duzu.

34

Eta igo zen Moises Moabeko Araboth lautadetatik Nebo mendiaren gainera, Fasgaren gailurrera, Jerikoren aurrez aurre dagoena; eta erakutsi zion Jaunak lur guztia Galaadetatik Danera arte, eta Neftaliren lur guztia, eta Efraimen lur guztia, eta Manasesen lurra, eta Judaren lur guztia azken itsasoraino, eta basamortua, eta Jerikoren inguruko eskualdeak, palmondoen hiria, Segoraraino. Eta Jaunak Moisesi esan zion: hau da lurra non zin egin nuen Abrahami, Isaaki eta Jakobi, esanez, zure haziari emango diot hura, eta erakutsi dizut zure begiei, baina han ez zara sartuko. Eta Moises, Jaunaren zerbitzaria, hil zen Moabeko lurrean Jaunaren hitzaren bidez. Eta ehortzi zuten hura Gain, Peor etxearen ondoan, eta inork ez zuen ikusi haren hilobia gaur egun arte. Mosesek ehun eta hogei urte zituen hil zenean; ez ziren ilundu haren begiak, ezta ahuldu haren dortokak ere. Eta Israelgo semeek negar egin zuten Moisesengatik Moabgo Arabothen, Jordanaren ondoan Jerikoren aurrean, hogeita hamar egunez, eta Moisesengatiko doluzko negarraren egunak osatu ziren. Eta Josue, Nunen semea, ulermenaren espirituaz bete zen, Moisesek bere eskuak haren gainean jarri baitzituen, eta Israelgo semeek entzun zioten, eta egin zuten Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta ez zen oraindik jaiki profeta bat Israelen Moises bezala; zeina

ezagutu zuen Jaunak aurpegiz aurpegi seinale guztietan eta mirarietan, zeina bidali zuen Jaunak egiteko haiek Egiptoko lurrean Faraoiri, eta haren zerbitzariei, eta haren lur guztietan; mirariak handiak, eta eskua indartsua, zeina egin zuen Moisesek Israel guztien aurrean.

Josue

1

Eta gertatu zen Moisesen heriotzaren ondoren, Jaunak esan zion Josue Nunen semeari Moisesen zerbitzariari, esanez, Moises nire zerbitzaria hil da. Orain, beraz, jaiki eta zeharkatu Jordana, zu eta herri hau guztia, lurrera, zeina nik ematen diet haiei. Leku guztia zeinaren gainean igoko zareten zuen oinetako oinatzarekin, zuei emango dizuet hura, Moisesi esan nion moduan: Basamortua eta Antilibano, ibai handiraino, Eufrates ibaia, eta azken itsasoraino; eguzki sarreratik izango dira zuen mugak. Ez da gizonik zure aurka egongo zure bizitzako egun guztietan, eta Moisesekin nintzen bezala, hala egongo naiz zurekin ere, eta ez zaitut utziko ez eta alde egingo. Izan gogorra eta ausarta, zu bai zatituko diozu herri honi lurra, zein zin egin nuen zuen gurasoei emango niela haiei. Izan indartsua beraz eta izan ausarta, zaindu eta egin Moisesek nire semeak agindu zizun bezala; eta ez zara aldendu haietatik eskuinera ez ezkerrera, uler dezazun egiten dituzun gauza guztietan. Eta legez liburu hau ez da urrundu zure ahotik, eta gogoeta egingo

duzu horretan egunez eta gauez, jakin dezazun egiteko idatzita dagoen guztia, orduan ongi joango zaizu, eta ongi egingo dituzu zure bideak, eta orduan ulertuko duzu. Hara agindu dizut zuri; izan indartsua eta izan ausarta, ez izan bildurtia, ez eta beldurtu ere, zeren zurekin baita Jauna zure Jainkoa guztietara non ere zoazen; Eta agindu zien Josuek herriaren idazkariei, esanez, Sartu herriaren kanpamentuaren erdian, eta agindu herriari, esanez, prestatu hornigaiak, zeren oraindik hiru egun eta zuek zeharkatzen duzue Jordan hau, sarturik hartzeko lurra, zein Jauna zuen aiten Jainkoak ematen dizuen zuei. Eta Rubeneri, eta Gaderi, eta Manasesen leinu erdiaren, esan zien Josuek, gogoratu zuei agindu zizuen hitza Moises Jaunaren semeak, esanez, Jauna zuen Jainkoak atseden eman zizuen zuei, eta eman zizuen zuei lur hau. Zuen emakumeak eta zuen haurrak eta zuen abere-taldeak bizi bitez lurraldean, eman zien zuei; zuek baina gurutzatuko duzue armatuta zuen anaien aurretik, indartsua den guztiak; eta borrokatuko duzue haiekin, arte emango dien atsedena Jauna gure Jainkoak zuen anaiei, zuei bezala, eta heredatuko dute hauek ere lurraldea, ematen dien Jauna gure Jainkoak haiei; eta itzuliko zarete bakoitza bere herentzira, eman zien zuei Moisesek Jordanaren bestaldean ekialdean eguzkiaren. Eta Josuari erantzunez esan zioten: Guri agintzen duzun guztia egingo dugu, eta gu bidaltzen gaituzun leku guztietara joango gara. Moises entzun genion bezala, hala entzungo dizugu, baldin eta Jainkoa, gure Jauna, zurekin badago Moisesekin egon zen bezala. Zuri desobeditzen dion gizona, eta zure hitzak entzuten ez dituena, zer agintzen badiozun, hil bedi; baina izan indartsua eta izan ausarta.

2

Eta Josue, Nun-en semeak, bi gazte bidali zituen Shittim-etik zelatari izateko, esanez: Igo eta ikusi lurra eta Jeriko. Bi gazteak joan ziren eta Jeriko-ra sartu ziren, eta emakume prostituta baten etxera sartu ziren, Rahab izenekoa, eta han gelditu ziren. Eta Jerikoko erregeari jakinarazi zitzaion, esanez: Israelgo semeen gizonak hona sartu dira lurra zelatatzeko. Eta Jerikoko erregeak bidali zuen Rahabenganat, eta esan zion: Atera gauean zure etxera sartu diren gizonak, lurra zelatatzera etorri dira-eta. Eta emakumeak bi gizonak hartu ondoren, ezkutatu zituen haiek; eta esan zien haiei, esanez, gizonak nire batera sartu dira, baina atea itxitzen ari zen ilunpean, eta gizonak atera ziren; ez dakit non joan diren; jarraitu itzazue haien atzetik, ea harrapatuko dituzuen haiek. Hau, ordea, igo zituen haiek teilatura, eta ezkutatu zituen lino-lastoan pilatuta zegoena teilatuan. Eta gizonak haien atzetik jarraitu zuten Jordanera doan bidean, ibisgune-etarantz, eta atea itxi zen. Eta gertatu zen irten zirenean jarraitzaileak haien atzetik, eta beraiek lo egin aurretik, hau igo zen haiekengana teilatura, eta esan zien, badakit Jaunak lurra eman dizuela zuei; erori da zuen beldurra gure gainera. Entzun dugu hain zuzen ere Jauna Jainkoak itsaso gorria lehortu zuela zuen aurrean, Egiptoko lurretik irten zinetenean, eta zer egin zien Amorrearren bi erregei, Jordanaren bestaldean zeuden Sihoni eta Ogi, zeintzuk suntsitu baitzenituzten. Eta entzun genuenean, gure bihotzean harritu ginen, eta ez zegoen gehiago espiriturik inor guretatik zuen

aurpegitik, zeren zuen Jauna Jainkoa, Jainkoa da zeruan goian eta lurrean behean. Eta orain zin egin iezadazue niri Jauna Jainkoa hori egiten dut zuei errukia, eta egin ezazue zuek ere errukia nire aitaren etxean, eta bizirik mantendu nire aitaren etxea, nire ama, eta nire anaiak, eta nire etxe osoa, eta gauza guztiak zenbat baitira haientzat, eta libratu nire arima heriotzatik. Eta gizonek honi esan zioten: Gure arima zuen ordez heriotzara. Eta hark esan zuen: Jaunak hiria zuri ematen dizuenean, errukia eta egia egingo didazue nirekin. Eta jaitsi zituen haiek leihotik, eta esan zien haiei, mendira joan zaitezte, ez dezatela topo egin zuekin jarraitzaileek, eta ezkutatu zaitezte han hiru egunez jarraitzaileak itzuli arte atzera zuen ondotik, eta gauza hauen ondoren joango zarete zuen biderantz. Eta gizonek hura esan zioten: Errugabe gara zure zin honetatik. Hara, gu hiriaren zati batera sartzen ari gara, eta seinalea jarriko duzu: soka gorri hau leihora jaitsiko duzu, zeinaren bidez gu jaitsi baitgintuzun. Eta zure aita, zure ama, zure anaiak eta zure aitaren etxe osoa zure buruarenganako bilduko dituzu zure etxean. Eta zure etxeko atetik kanpora irteten den guztia bere buruarentzat errua izango da, gu baina errugabeak izango gara zin honi dagokionez, eta zurekin zure etxean dauden guztiak, gu errudunak izango gara. Baina baldin norbaitek gu kalte egiten badigu edo gure hitz hauek agerian uzten baditu, zure zin honetatik errugabeak izango gara. Eta esan zien: Zuen hitzaren arabera izan bedi, eta bidali zituen, eta joan ziren. Eta mendi lurraldera joan ziren, eta han hiru egun geratu ziren, eta jarraitzaileek bide guztiak bilatu zituzten, baina ez zituzten aurkitu. Eta bi gazte gizonak itzuli ziren, eta menditik jaitsi

ziren, eta Josue Nunen semeagana joan ziren, eta haiei gertatu zitzaizkien gauza guztiak kontatu zizkioten. Eta Josueri esan zioten: Jaunak lur guztia gure eskuetan eman du, eta lur hartan bizi den guztia gure aurrean urtu egin da.

3

Eta Josue goiz jaiki zen goizean, eta Shittimetik atera zen, eta Jordaniara iritsi ziren, eta han ostatu hartu zuten zeharkatu aurretik. Eta gertatu zen hiru egun ondoren idazkariak joan ziren kanpamentutik zehar, eta agindu zioten herriari, esanez, ikusten duzuenean gure Jainko Jaunaren itunaren kutxa eta gure apaizak eta levitak hura jasotzen, alde egingo duzue zuen lekuetatik, eta joango zarete haren atzetik. Baina urrun egon bitez zuen eta haren artean, bi mila beso bezainbeste egongo zarete, ez hurbildu hari, jakin dezazuen bidea zeina ibil beharko duzuen, ez baituzue ibilia bidea atzo eta hirugarren egunetik. Eta Josuek herriari esan zion: Garbitu zuen buruak biharko, zeren bihar Jaunak gauza harrigarriak egingo baititu zuen artean. Eta Josuek apaizei esan zien: Altxatu Jaunaren itun-kutxa, eta zoazte herriaren aurretik. Eta apaizek altxatu zuten Jaunaren itun-kutxa, eta herriaren aurretik joan ziren. Eta Jaunak Josueri esan zion, egun honetan hasten naiz zu goresten Israelgo seme guztien aurrean, jakin dezaten bezala Moisesekin nintzen, horrela izango naizela zurekin ere. Eta orain agindu apaizei, itunaren kutxa daramatenei, esanez: Jordanaren uraren zati gainean sartzen zaretenenean, Jordanean bertan geldituko

zarete. Eta Josue Israelgo semeei esan zien: Ekarri hona, eta entzun gure Jainko Jaunaren hitza. Honetan jakingo duzue Jainko bizia zuen artean dagoela, eta suntsituko duela gure aurrean Kanaandarra, Hetarra, Perizzitarra, Hivitarra, Amorrarra, Gergesitarra eta Jebusitarra. Hona hemen lur osoko Jaunaren aliantzaren itxuna Jordana zeharkatzen ari dela. Aukeratu hamabi gizon Israelgo semeen artetik, bat tribu bakoitzetik. Eta izango da, haien oinak atseden hartu bezain laster, lurreko Jaunaren itun-kutxa jasaten duten apaizen oinak Jordanaren uran, Jordanaren ura huts egingo du, eta behera datorren ura geldituko da. Eta herria bere tendetatik atera zen Jordana zeharkatzeko, eta apaizek Jaunaren Itunaren Kutxa eraman zuten herriaren aurretik. Eta Itun Kutxaren apaizak, Itun Kutxaren apaizak Jordanera sartzen ari ziren bezala, eta Jaunaren Itun Kutxaren apaizen oinak Jordaneko uraren zati batean busti ziren; eta Jordanea bere ertz osoan betetzen ari zen, gari uzta egunak bezala; Eta goitik jaisten ziren urak gelditu ziren, pila bat gelditu zen oso oso urrun bereizita Kariathiarim zatiraino; baina jaisten zuena jaitsi zen Araba itsasora gatz itsasora, amaiera arte desagertu zen arte; eta herria Jerikoren aurrean zutik zegoen. Eta apaizak, Jaunaren Itun Kutxa zeramatenak, zutik egon ziren lehor lurrean, Jordanaren erdian, eta Israelgo seme guztiak lehor lurretik zeharkatu zuten, herri guztia Jordana zeharkatu arte.

4

Eta herri guztia Jordana zeharkatzen amaitu zuenean, Jaunak Josueri esan zion, esanez: hartu gizonak herritik, bat leinu bakoitzetik, agindu haiei, eta hartu Jordanaren erdigunetik prest dauden hamabi harriak, eta hauek garraiatuz zuekin batera, jarri itzazue zuen kanpamenduan, non kanpatuko duzuen han gaua. Eta Josuek deituta hamabi gizon ospetsu Israelgo semeen artetik, bat leinu bakoitzetik, esan zien: ekarri nire aurrean Jaunaren aurpegi aurrean Jordanaren erdira; eta hartuta handik bakoitzak harri bat, har beza bere sorbalden gainean Israelgo hamabi leinuen zenbakiaren arabera, hauek izan daitezen zuendako etengabe jarrita dagoen seinaletzat; horrela zure semeak bihar galdetzen dizunean esanez, zer dira harri hauek guri? Eta zu erakutsiko diozu zure semeari, esanez, agortu zen Jordanes ibaia lur osoko Jaunaren itun-arkuaren aurrean, hura zeharkatu zuenean, eta harri hauek oroigarri izango zaizkie Israelgo semeei betiko. Eta Israelgo semeek horrela egin zuten, Jaunak Josueri agindu zion bezala, eta hamabi harri hartu zituzten Jordanaren erdigunetik, Jaunak Josueri agindu zion bezala Israelgo semeen zeharkaldirako amaieran, eta beraiekin batera eraman zituzten kanpamendura, eta han jarri zituzten. Josue-k beste hamabi harri jarri zituen Jordanean bertan, Jaunaren Itun Kutxa zeramaten apaizen oinak egon ziren tokian, eta han daude gaur egunera arte. Zutik zeuden, baina, apaizak, itunaren kutxa garraiatzea, Jordanen, Josuek Jaunak herriari iragartzeko agindu zuen guztia osatu zuen arte, eta herria presatu zen eta zeharkatu zuten. Eta gertatu zen herri guztia zeharkatu zuenean, Jaunaren itunaren kutxa ere zeharkatu zuen, eta harriak haien aurretik. Eta Rubenen

semeak, Gaden semeak eta Manaseren tribuaren erdia zeharkatu zuten prestatuak, Israelgo semeen aurretik, Moisesek agindu zien bezala. Berrogeita hamar mila gudurako prest zeuden gizonen Jaunaren aurrean zeharkatu zuten gerrara Jeriko hirira. Egun hartan Jaunak Josue handitu zuen Israelgo arraza guziaren aurrean, eta beldur zitzaizkion, Moisesi bezala, bizi izan zen denbora guztian. Eta Jaunak Josueri esan zion, esanez: agindu apaizei, Jaunaren testigantzaren itunaren kutxa jasotzen dutenei, Jordanetik irten daitezela. Eta Josuek apaizei agindu zien, esanez: atera zaitezte Jordanetik. Eta gertatu zen apaizak Jaunaren itun-kutxa eramaten zutenak Jordanetik irten zirenean, eta oinak lurraren gainean jarri zituztenenean, Jordaneko ura bere lekura lastertu zen, eta zihoan atzo eta hirugarren egunean bezala ertz osoaren zehar. Eta herria Jordanetik igo zen lehen hilabetearen hamargarrenean, eta Israelgo semeek Gilgalen kanpatu zuten, Jerikotik ekialdera. Eta hamabi harri hauek, Jordanetik hartu zituenak, Josuek jarri zituen Gilgalen, esanez, noiz zuen seme-alabek galdetu dizueten esanez, zer dira harri hauek? Iragarri zuen semeei, Israel zehartu zuela Jordan hau lehor gainean, Jauna gure Jainkoak lehortu zuelako Jordango ura haien aurretik, zehartu ziren arte; hala nola egin zuen Jauna gure Jainkoak itsaso gorriari, lehortu zuen Jauna gure Jainkoak gure aurrean, igaro ginen arte; lurreko nazio guztiek jakin dezaten Jaunaren indarra indartsua dela, eta zuek gurtza dezazuen Jauna gure Jainkoa egintza guztietan.

5

Eta gertatu zen, Amorrearren erregeak, Jordanez harantzago zeuden haiek, eta Feniziko erregeak, itsasoaren ondoan zeuden haiek, entzun zutenean Jauna Jainkoak Jordango ibaia lehortu zuela Israelgo semeen aurrean, haiek zeharkatzen ari zirenean, haien adimendunak urtu egin ziren, eta izutu egin ziren beldurrez, eta ez zegoen haietan zentzumenik bat ere Israelgo semeen aurrean. Baina garai honetan esan zion Jaunak Josue-ri: Egin zeure buruarentzat harrizko ezpatak harri zorrotzetik, eta eserita erdainitu Israelgo semeak bigarrenez. Eta Josuek harrizko ezpata zorrotzak egin zituen, eta Israelgo semeak zirkunzidatu zituen leku deiturikoan, Prepuzioen Muinoan. Josue-k Israelgo semeak erabat garbitu zituen modua eta: bidean noizbait egon ziren guztiak, eta Egiptotik irten zirenen artean noizbait zirkunzidatu gabeak ziren guztiak, hauek guztiak zirkunzidatu zituen Josue-k; berrogeita bi urte Israel itzuli zen basamortuan Mabdaritisen. Horregatik zirkunzidatu gabeak ziren haietako gerrari gehienak, Egiptoko lurretik irten ondoren, Jainkoaren aginduei desobeditu zietenak, zeini dekretu baitzuen ez ikustea haiek lurra, zein zin egin baitzuen Jaunak haien aitei emango ziela esne eta eztia ematen duen lurra. Hauen ordez, ordea, ordeztu zituen haien semeak, zeinek Josue zirkunzidatu zituen, zeren haiek bidean zirkunzidatu gabe jaio baitziren. Zirkunzidatu ondoren, isiltasuna zuten han eserita kanpamentuan, sendatu ziren arte. Eta Jaunak esan zion Josueri, Nunen semeari: Gaur egunean kendu dut Egiptoko lotsadura

zuengandik. Eta leku haren izena Galgala deitu zuen. Eta Israelgo seme-alabek pazko egin zuten hilaren hamalaugarren egunean, arratsaldetik hasita, Jerikoren mendebalean, Jordanaren bestaldean, lautadan. Eta lurretik zetozen aleetatik ogi azimoa eta berria jan zuten. Egun hartan amaitu zen manna haiek lurreko alea jan ondoren, eta Israelgo semeentzat ez zegoen gehiago mannarik, baina urte hartan Palmondoen lurra jaso zuten. Eta gertatu zen Josue Jerikon zegoenean, begiak jaso eta gizon bat ikusi zuen bere aurrean zutik, ezpata aterata eskuan zuela. Josue hurbildu eta esan zion: Gureak zara ala aurkariarena? Baina esan zion: Ni Jaunaren indarraren buruzagi nagusia naiz, orain etorri naiz. Eta Josue aurpegi gainean lurrera erori zen, eta esan zion, jauna, zer agintzen diozu zure zerbitzariari? Eta Jaunaren buruzagi nagusiak Josueri esan zion: Kendu oinetakoa zure oinetik, zeren orain zaudezun lekua santua baita.

6

Eta Jeriko itxita eta indarturik zegoen, eta inor ez zen hartatik ateratzen, ezta sartzen ere. Eta Jaunak Josueri esan zion: Nik ikusi dut, Jeriko zure eskuetan ematen dut, eta haren erregea bertan dagoena, indarrean ahaltsuak direnak. Zu, ordea, jarri itzazu gerlariak honen inguruan. Eta gertatuko da zuek tronpeta jotzen duzuenean, herri guztiak batera oihu egin dezala, eta haiek oihu egiten dutenean, hiriaren harresiak berez eroriko dira, eta herri guztia sartuko da, bakoitza zuzenean hirira

abiatuta. Eta sartu zen Josue Nunen semea apaizengana, eta esan zien, esanez, agindu herriari inguruan joan, eta ingurutu hiria; eta guda gizonak pasa bitez armatuta Jaunaren aurrean. Eta zazpi apaiz, zazpi tronpeta sakratu dituztenak, igaro bitez gauza berean Jaunaren aurretik, eta jo bezate indartsu, eta Jaunaren Itunaren kutxa jarraitu beza. Baina gerlari borrokalariak aurretik joan bitez, eta apaizak Jaunaren Itunaren kutxaren atzetik tronpeta jotzen, atzealdean. Herriari agindu zion Josuek, esanez, ez oihukatu, eta inork ez entzun zuen ahotsa, berak oihukatzeko eguna iragarri arte, eta orduan oihukatu egingo duzue. Eta Jainkoaren Itunaren Kutxa inguruan joan ondoren berehala kanpamentura joan zen, eta han lo egin zuen. Eta bigarren egunean, Josue goiz jaiki zen, eta apaizak Jaunaren Itunaren Kutxa hartu zuten. Eta zazpi apaizek zazpi tronpetak eramaten zituztenak aurretik zihoazen Jaunaren aurrean; eta gauza hauen ondoren sartu ziren borrokalari gudariak, eta gainerako jendetzak Jaunaren Itunaren kutxaren atzean; eta apaizek jo zuten tronpetak, eta gainerako jendetzak osoak inguratu zuen hiria sei aldiz hurbil, eta joan zen berriro kanpamendura; horrela egiten zuen sei egunez. Eta zazpigarren egunean egunsentiarekin jaiki ziren, eta egun hartan hiriari zazpi aldiz itzuli zioten. Eta gertatu zen zazpigarren itzulian apaizek jo zutela, eta Josuek esan zien Israelgo semeei: oihu egin, zeren Jaunak eman baitizue zuei hiria. Eta hiria madarikatua izango da, bera eta bertan dagoen guztia, Sabaoteko Jaunari; Rahab prostituta salbu, hura gorde ezazue, eta bere etxean dagoen guztia. Baina zuek oso ondo zaindu beharko duzue gauza dedikatuetatik, ez dela zuek zeuk

pentsatuta hartu gauza dedikatuetatik, eta Israelgo semeen kanpamentua madarikatua egin, eta gu suntsitu. Eta zilar, urre, brontze edo burdin guztia santu izango da Jaunarentzat, eta Jaunaren altxorrean sartuko da. Eta apaizek tronpetak jo zituzten, eta herriak tronpeten soinua entzun zuenean, herri osoak batera oihu handia eta indartsua egin zuen, eta harresi osoa inguruan erori zen, eta herri osoa hirira igo zen. Eta Josuek debozio egin zuen hura, eta hirian zegoen guztia gizonagandik emakumearaino, gazte gizonagandik zaharraraino, eta txekorraraino eta uztarri abereraino, ezpataren ahoarekin. Eta Josuek espioitu zuten bi gazteei esan zien: sartu emakumearen etxean, eta atera bera handik, eta duen guztia. Eta sartu ziren hiriari zelatatu zioten bi gazteek emakumearen etxera, eta atera zuten Rahab prostituta, eta haren aita, eta haren ama, eta haren anaiak, eta haren ahaideak, eta haren zena guztia, eta jarri zuten hura Israelgo kanpamentutik kanpo. Eta hiria sua-rekin erretu zen, bertan zeuden guztiekin batera, baina zilarra eta urrea eta brontzea eta burdina Jaunaren altxorrean sartzeko eman zituzten. Eta Rahab prostitutu hori, eta haren etxe guztia, aitarena, bizirik gorde zuen Josuek, eta Israelen ezarri zuen gaur egunera arte, zeren ezkutatu zituen zelatariak, Josuek Jeriko zelatatzeko bidali zituenak. Eta Josue-k zin eragin zuen egun hartan Jaunaren aurrean, esanez: madarikatua gizon hura, nork eraikiko duen hiri hura; bere lehenengo seme-alabarekin oinarritu egingo du hura, eta bere txikienarekin ezarriko ditu haren ateak. Eta horrela egin zuen Beteletik etorritako Hozanek; Abiron lehenengo seme-alaban oinarritu zuen hura, eta txikienean salbatutakoan jarri zituen haren ateak. Eta Jauna

Josuerekin zen, eta bere izena lurralde osoan zehar zen.

7

Eta Israelgo seme-alabek huts egite handia egin zuten, eta eskaintza debekatutik bereganatu zuten, eta Achar, Charmiren semea, Zambriren semea, Zararen semea, Judaren tribuarena, eskaintza debekatutik hartu zuen, eta Jauna haserrearekin haserretu zen Israelgo seme-alabekin. Eta Josuek gizonak bidali zituen Aira, Betelen ondoan dagoena, esanez: zelatatu Ai. Eta gizonak igo ziren eta zelatatu zuten Ai. Eta itzuli ziren Josuerengana, eta esan zioten hari: ez igo herri guztia, baizik bi mila edo hiru mila gizon igo bitez eta hartu bezate hiria; ez eraman han herri guztia, gutxi baitira. Eta hiru mila gizon inguru igo ziren, eta ihes egin zuten Aiko gizonen aurretik. Eta Aiko gizonek hogeita hamasei gizon hil zituzten haietatik, eta persekatu zituzten atetik, eta zapaldu zituzten maldatik behera, eta herriaren bihotza izutu zen, eta ur bihurtu zen. Eta Josuek bere soinekoak urratu zituen, eta Josue lurrera erori zen aurpegiz Jaunaren aurrean arratsaldera arte, bera eta Israelgo adinekoak, eta hautsa jarri zuten beren buruetan. Eta esan zuen Josuek, erregutu egiten dut Jauna; zergatik eraman zuen zure semeak herri hau Jordanen zehar eman zezan hura Amorrearrari, gu suntsitzeko? Eta baldin gelditu baginen eta ezarri baginen Jordanen ondoan. Eta zer esango dut, Israelek bere etsaiaren aurrean lepo eman duenez? Eta Kanaandarrak eta lurrean bizi diren guztiek entzun dutenean, inguratuko

gaituzte eta lurretik suntsituko gaituzte, eta zer egingo duzu zure izen handiarekin? Eta Jaunak Josueri esan zion: Jaiki, zergatik erori zara aurpegira? Herriak bekatu egin du eta urratu du haiekin egin nuen ituna; gauza sakratutik lapurtu ondoren, beren ontzietara bota dute. Eta Israelgo semeak ez dira gai izango beren etsaien aurka jasan, lepoa itzuliko dute beren etsaien aurrean, madarikatuak bihurtu baitira, ez naiz gehiago zuekin egongo, madarikatua zuen artetik kentzen ez baduzue. Jaiki eta santifikatu herria, eta esan bihar santifikatu izateko. Hauek dio Jauna, Israelgo Jainkoa: madarikatua zugan dago. Ezin izango duzue zuen etsaien aurka aurre egin, madarikatua zuen artetik kendu arte. Eta zuek guztiak goizean bilduko zarete tribuka, eta Jaunak erakutsiko duen tribua klanez ekarriko duzue, eta Jaunak erakutsiko duen klana etxez ekarriko duzue, eta Jaunak hartuko duen etxea gizonez ekarriko duzue. Eta nor erakutsita geratzen den, sua erabiliz erreko da, eta hark duen guztia ere, zeren Jaunaren ituna urratu baitzuen eta legegabetasuna egin baitzuen Israelen. Eta Josue goiz jaiki zen, eta herria tribuenka ekarri zuen, eta Judaren tribua aukeratu zen. Eta klanaren arabera hurbildu zen, eta Zaraiko herria erakutsi zen. Eta gizonaren arabera hurbildu zen, eta Achar erakutsi zen, Zambriren semea, Zararen semearena. Eta Joshuak esan zion Acharri: Eman aintza gaur Israelgo Jainko Jaunari, eta egin aitorpena, eta esan iezadazu zer egin duzun, eta ez ezkutatu niri. Eta Acharrek erantzun zion Josueri, eta esan zuen: Benetan bekatu egin dut Israelgo Jainko Jaunaren aurrean, horrela eta horrela egin nuen. Ikusi nuen harrapakinean jantzi soil anitza, eta berrehun didrakma zilarrezkoak, eta mihia bat

urrezkoa berrogeita hamar didrakma, eta haiei buruz pentsatu ondoren hartu nituen; eta hona, ezkutatuta daude nire dendan, eta zilarra ezkutatuta dago haien azpian. Eta Josuek mezulariak bidali zituen, eta kanpamenduko tendara lasterka joan ziren, eta gauza hauek bere tendan ezkutatuta zeuden, eta zilarra haien azpian. Eta ekarri zituzten haiek dendatik kanpora, eta ekarri zituzten Josueren eta Israelgo zaharrengana, eta jarri zituzten haiek Jaunaren aurrean. Eta Josuek hartu zuen Achar, Zararen semea, eta eraman zuen Achor arroira, eta haren semeak, eta haren alabak, eta haren txekorrak, eta haren uztarri-abereak, eta haren ardi guztiak, eta haren denda, eta haren ondasun guztiak, eta herri guztia harekin, eta eraman zituen Emekachorrera. Eta Josuek Acharri esan zion: Zergatik suntsitu gaituzu? Jaunak zu guztiz suntsitu zaitu gaur bezala. Eta harrituta hil zuten hura harriekin Israel guztiak, eta jarri zuten haren gainean harri-pila handi bat; eta gelditu zen Jaunak haserrearen sumindutasuna. Horregatik izendatu zuen hura Emekachor egun honetara arte.

8

Eta Jaunak Josueri esan zion: Ez izan beldurrik, ez eta izurik ere. Hartu zurekin gerlari guztiak, jaiki eta igo Aira. Hara, eman dut zure eskuetan Aiko erregea eta haren lurra. Eta Airi egingo diozu Jerikori egin zenion bezala, eta bere erregeari ere, eta abere-taldeen harrapatua zeure buruarentzat harrapatuko duzu; ezarri, ordea, zeure buruarentzat egoitza hiriaren atzean.

Eta Josue altxatu zen eta herri gerrari guztia Gaira igotzeko. Josuek hautatu zituen hogeita hamar mila gizon indarrean ahaltsuak, eta bidali zituen gauez. Eta agindu zien esanez: Zuek tentsatu hiriaren atzetik, ez egon urrun hiritik, eta guztiak prest egongo zarete. Eta ni eta nirekin dauden guztiak hirira hurbiltzeko ekarriko dugu, eta gertatuko da Ai-n bizi direnak gure aurka irtetean, lehenago bezala, haien aurrean ihes egingo dugula. Eta gure atzetik ateratzen direnean, haiek hiritik urrundu egingo ditugu, eta esango dute: Hauek gure aurpegitik ihes egiten dute, lehengo moduan. Zuek, ordea, jaiki egingo zarete etengunetik eta joango zarete hirira. Hitz honen arabera egingo duzue; hona, agindu dizuet. Eta Josuek bidali zituen haiek, eta eremura joan ziren, eta Betel eta Airen artean eseri ziren, Aiko mendebaldetik. Eta Josue goiz jaikita, goizean, herria bisitatu zuen, eta igo ziren bera eta zaharrenak herriko aurretik Aira. Eta herriko gerlari guztiak berarekin igo ziren, eta ibiltzen zihardutela hiriaren aurrean iritsi ziren ekialdetik. Eta hiriaren egoitza itsasotik; Eta gertatu zen Gai erregeak ikusi zuenean, presaka joan zen eta atera zen haien aurkitzera zuzen gerrara, bera eta harekin zegoen herri guztia; eta berak ez zekien egoitza bat haren atzean zegoela hiriaren atzean. Eta ikusi zuen, eta Josue eta Israelek haien aurretik atzera egin zuten. Eta Israelgo semeen atzetik jarraitu zuten, eta beraiek hiritik urrundu ziren. Ez zen inor utzi Gain, Israel atzetik jarraitu ez zuenik; eta hiria irekita utzi zuten, eta Israel atzetik jarraitu zuten. Eta Jaunak Josueri esan zion, luzatu zure eskua zure eskuan duzun lantzarekin hiriaren gainera, zeren zure eskuetan eman dut hura; eta egoitzak azkar jaiki-araziko dira beren tokitik. Eta

Josue-k bere eskua luzatu zuen lantza hirigainera; eta egoitzak azkar altxatu ziren beren lekutik; eta atera ziren eskua luzatu zuenean, eta hirira sartu ziren, eta hartu zuten hura; eta presaka hiriari su eman zioten. Eta Airen biztanleek atzera begiratu zutenean, kea ikusten zuten hiritik zerura igotzen, eta ez zuten gehiago norantz ihes egin, ezta hona ezta hara ere. Eta Josue eta Israel guztiak ikusi zuten, ezkutuko erasotzaileek hiria hartu zutela, eta hiriko kea zerura igo zela; eta aldarazi eta Gaiko gizonak jo zituzten. Eta hauek hiriko kanpora atera ziren biltzera, eta kanpamenduaren erdian hustu ziren, hauek alde honetatik eta hauek alde horretatik, eta jo zituzten haiek ez gelditu arte haien artean salbaturik edo ihes eginik. Eta Gaiko erregea bizirik harrapatu zuten, eta hura Josueren aurrera eraman zuten. Eta Israelgo semeek Ain zeuden guztiak hiltzeari utzi ziotenean, bai eta zelaietako eta mendiko jaitsierako aldean zeudenak ere, non haiek amaiera arte persekutatu baitzituzten handik, Josue Aira itzuli zen eta ezpataren ahoarekin jo zuen. Eta egun hartan eroritakoak gizonezkotik emakumera arte hamabi mila izan ziren, Ai-ko biztun guztiak. Hiriko botinaz izan ezik, Israelgo seme-alabek berentzat harrapatu zuten guztia Jaunaren aginduaren arabera, Jaunak Josueri agindu zion moduan. Eta Josuek hiria su eman zion, eta muino bizigabe betiko jarri zuen egun honetaraino. Eta Gaiko erregea zuhaitz bikoitz batean zintzilikatu zuen, eta zuhaitzean egon zen arratsalde arte, eta eguzkia sartzen ari zenean Josuek agindu zuen, eta haren gorputza zuhaitzatik jaitsi zuten, eta zulora bota zuten, eta harrien pila bat jarri zioten gainean, egun honetara arte.

9

Eta entzun zutenean Amorrearren erregeek Jordanaren bestaldean zeudenek, mendi aldean zeudenek, eta lautadan zeudenek, eta itsaso handiaren kostalde osoan zeudenek, eta Antilibanora zeudenek, eta Hitearrek, eta Kanaandarrek, eta Perizearrek, eta Hivearrek, eta Amorrearrek, eta Girgasearrek, eta Jebusearrek, bildu ziren batera Josue eta Israel aurka gerra egiteko denak aldi berean. Eta Gabaonen bizi zirenek entzun zuten Jaunak Jerikori eta Airi egin zien guztia. Eta egin zuten eta benetan beraiek ere maltzurkeriarekin; eta etorrita hornitu zuten euren burua eta prestatu zuten euren burua; eta hartu zituzten zaku zaharrak euren sorbalden gainean, eta ardoaren zakil zaharrak eta apurtuak lotuak, eta euren oinetakoen zuloak, eta euren sandaliak zaharrak eta adabakituak euren oinetan, eta euren jantziak zaharkituak euren gainean, eta euren ogia hornidurarentzat lehorra eta lizunduna eta jandakoa. Eta Josuengana joan ziren, Israelgo kanpamentura, Galgalara, eta Josueri eta Israeli esan zieten: Lur urrunetik etorri gara, eta orain itun bat egin gurekin. Eta Israelgo semeek Horrearrari esan zioten: Begira, agian gure artean bizi zara, eta nola egingo dizut ituna? Eta Josueri esan zioten: Zure etxeko zerbitzariak gara. Eta Josuek erantzun zien: Nondik zarete eta nondik etorri zarete? Eta esan zuten, lur urrunetik oso urrundik etorri dira zure seme-alabak zure Jainko Jaunaren izenean; entzun dugu haren izena, eta egindako guztia Egipton, eta egin ziena Amorrearren erregeei, Jordanaren bestaldean zeuden,

Sihon Amorrearren errege, eta Og Bashaneko errege, Astarothen eta Edreien bizi zena. Eta entzun ondoren, gure zaharrenek eta gure lurran bizi diren guztiek esan ziguten, esanez: hartu zeuentzat hornidura bidera, eta joan haien topaketara, eta esaiozu haiei: zure zerbitzariak gara, eta orain egin guzuri ituna. Ogi hauek bero hornitu genituen zuengana etortzeko abiatu ginen egunean, baina orain lehortu egin dira eta lizunduta daude. Eta ardoaren zakuok hauek, berriak bete genituenok, lehertu egin dira, eta gure jantziak eta gure oinetakoak zaharkitu egin dira bide luzea oso dela eta. Eta buruzagiek haien hornidura hartu zuten, eta Jauna ez zuten galdetu. Eta Josuek bakea egin zuen haiekin, eta itun bat egin zuten haiekin haiek salbatzeko, eta batzarreko buruzagiek zin egin zieten. Eta gertatu zen hiru egunera, haiekin ituna egin ondoren, entzun zutela hurbil zirela eta haien artean bizi zirela. Eta Israelgo semeak abiatu ziren, eta haien hirietara etorri ziren; haien hiriak Gabaon, Kefira, Beerot eta Iaringo hiriak ziren. Eta Israelgo semeek ez zuten haiekin borrokatu, zeren buruzagi guztiek Jauna, Israelen Jainkoa, zin egin baitzuten haiei, eta biltzar osoak buruzagien aurka marrumatu zuen. Eta buruzagiek biltzar guztiari esan zieten: Gu zin egin diegu haiei Israelgo Jainko Jaunaren izenean, eta orain ezin diegu ukitu. Hau egingo dugu: bizirik harrapatuko ditugu haiek eta gordeko ditugu, eta ez da haserre izango gure aurka zin-hitzagatik, zein haiei egin genion. Biziko dira, eta egur-moztaile eta ur-eramaleak izango dira batzarre osorako, buruzagiek haiei esan zieten bezala. Eta Josuek deitu zituen haiek, eta esan zien: Zergatik engainatu naukazue, esanez oso urrun gaude zure-tik,

zuek, ordea, gure artean bizi direnen auzokoak zaretenean? Eta orain madarikatuak zarete, ez da falta izango zuetatik esklaborik, ezta egur-moztailerik ere, ezta ur-eramalerik ere niretzat eta nire Jainkoarentzat. Eta erantzun zioten Josueri, esanez, iragarri zitzaigun zenbat agindu zuen Jaunak zure Jainkoak Moisesi bere seme-zerbitzariari, eman zizueten lur hau, eta guztiz suntsitu gintzaten eta haren gainean bizi ziren guztiak zuen aurpegitik; eta beldur izan ginen oso gure arimei buruz zuen aurpegitik, eta egin genuen gauza hau. Eta orain, hara, gu zuen menpean gaude; zuri atsegin zaizun bezala eta zuri iruditzen zaizun bezala, egin iezaguzu. Eta horrela egin zieten, eta Josuek atera zituen egun hartan Israelgo semeen eskuetatik, eta ez zituzten hil. Eta Josuek haiek izendatu zituen egun hartan egur-moztaile eta ur-eramaile gisa elkarteari eta Jainkoaren aldareari. Horregatik Gabaonen bizi zirenak egur-moztaile eta ur-eramaile bihurtu ziren jainkoaren aldarearen gaur egunera arte, eta Jaunak aukeratuko duen lekura.

10

Josue-k Ai hartu zuela eta hura guztiz suntsitu zuela entzun zuenean Adonibezek Jerusalemgo erregeak, Jeriko eta haren erregea egin zuten moduan, horrela egin zuten Ai eta haren erregea ere, eta Gabaoneko biztanleek Josue-rengana eta Israel-engana ihes egin zutela, eta haietatik oso beldurtu ziren; zekien bait Gabaon hiri handia zela, hiri nagusietako bat bezala, eta haren gizon guztiak indartsuak zirela. Eta Adonibezek

Jerusalemgo erregeak bidali zuen Elam Hebrongo erregearengana, eta Fidon Jarmuthgo erregearengana, eta Jefta Lachishgo erregearengana eta Dabein Adullamgo erregearengana, esanez: zatozte, igo nire aurrera, eta lagundu niri, eta gerra dezagun Gibeonren kontra; izan ere, desertatu egin dute Josueren aldera eta Israelgo semeen aldera. Eta igo ziren bost erregeak Jebusitarrenak, Jerusalemgo erregea, eta Hebrongo erregea, eta Jarmuthgo erregea, eta Lachishgo erregea, eta Adullamgo erregea, beraiek eta haien herri guztia. Eta Gabaonen inguruan kanpatu zuten, eta setio jarri zioten. Eta bidali zuten Gabaonen bizi zirenek Josuengana, Israelgo kanpamentura Gilgalen, esanez: ez askatu zure eskuak zure zerbitzarietatik; igo gure aldera azkar, eta lagundu guri, eta askatu gaitzazu; zeren bilduta baitaude gure aurka Amorrearren errege guztiak, mendi aldean bizi direnak. Eta Josue igo zen Gilgaletik, bera eta gerralari herri guztia berarekin, indarrean ahaltsu guztiak. Eta Jaunak Josueri esan zion: Ez izan beldurrik haien aurka, zeren zure eskuetan eman baitizkit haiek. Ez da haietako inor ere geldituko zuen aurrean. Eta Josue haien gainera bat-batean etorri zenez, gau osoa Gilgaletik ibilia zen. Eta Jaunak nahastu zituen haiek Israelgo semeen aurpegitik, eta Jaunak zapaldu zituen haiek zapalketa handian Gabaonen, eta jarraitu zituzten haiek Oroneineko igoeraren bidean, eta moztu zituzten haiek Azekara arte eta Makedara arte. Haiek Israelgo semeen aurpegitik ihes egiten zuten bitartean, Horonimeko maldatik behera, Jaunak txingor harriak bota zizkien zerutik Azekaraino, eta txingor harriek hildakoak gehiago izan ziren Israelgo semeek ezpataz gerran hil

zituztenak baino. Orduan Josue Jaunarentzat hitz egin zuen, egun hartan Jainkoak Amorrearra Israelgo eskuetara eman zuenean, haiek Gabaonen zapaldu zituenean, eta Israelgo semeen aurrean zapaldu zirenean, eta Josue esan zuen: Eguzki, gelditu Gabaonen, eta ilargi, Aijaloneko arroilan. Eta eguzkia eta ilargia gelditu ziren geldirik, Jainkoak haien etsaiak defendatu zituen arte, eta eguzkia zeruaren erdian gelditu zen, ez zen mendebaldean sartzera joan egun osoaren amaiera arte. Eta ez zen inoiz gertatu halako egunik, ez lehenago ez geroago, non Jainkoak gizakiari entzun zion, zeren Jaunak Israelekin batera borrokatu zuen. Eta bost errege hauek ihes egin zuten, eta Makedako kobazuloan ezkutatu ziren. Eta Josueri jakinarazi zitzaion, esanez: Bost erregeak aurkitu dira ezkutatuta Makedako kobazuloan. Eta Josue esan zuen: biribildu harriak haitzuloaren ahoaren gainean, eta izendatu gizonak haiek zaintzeko. Zuek, ordea, ez gelditu, zuen etsaiak atzetik jarraitzen, eta hartu haien atzealdea, eta ez utzi haien hirietara sartzea, zeren gure Jainko Jaunak haiek gure eskuetan eman baititu. Eta gertatu zen Josuek eta Israelgo seme guztiek haiek mozten amaitu zutenean, mozketa oso handia amaiera arte eginez, eta bizirik ateratzen ari zirenak hiri gogortutakoetara ihes egin zuten. Eta herri guztia osasuntsu itzuli zen Josueren aldera Makedarako, eta Israelgo semeetako inork ez zuen bere mihiarekin marmartu. Eta Josuek esan zuen: ireki haitzuloa, eta atera bost errege hauek haitzulotik. Eta bost erregeak atera zituzten kobazulotik: Jerusalemgo erregea, Hebrongo erregea, Jarmuthgo erregea, Lachishgo erregea eta Odollamgo erregea. Eta haiek Josueren aurrera atera zituztenetik, Josuek Israel

guztia deitu zuen, baita gerrateko buruzagiak eta berarekin batera zihoazenak ere, haiei esanez: Aurreratu eta jarri zuen oinak haien lepoetan gain. Eta hurbilduz, haien oinak haien lepoetan gain jarri zituzten. Eta Josuek esan zien: Ez izan beldur haien, ezta ere ez amildu, izan ausartak eta izan indartsuk, horrela egingo baitie Jaunak zuen etsai guztiei, zeinen aurka borrokatzen baituzue. Eta Josuek hil zituen haiek, eta zintzilikatu zituen bost zuhaitzen gainean, eta zintzilikatuta zeuden zuhaitzen gainean arratsalde arte. Eta gertatu zen eguzkia sartzerakoan, Josuek agindu zuen, eta jaitsi zituzten haiek zuretatik, eta bota zituzten haiek kobazulora, non ihes egin zuten, eta harriak biribildu zituzten kobazuloaren gainera gaur egunera arte. Eta Makeda hartu zuten egun hartan, eta ezpataz hil zuten, eta han zegoen arnasa hartzen zuen guztia erabat suntsitu zuten, eta ez zen inor bizirik gelditu ez ihes egin, eta Makedako erregeari egin zioten Jerikoko erregeari egin zioten bezala. Eta Josue joan zen, eta Israeldar guztiak harekin, Makedaretik Lebnarako, eta Lebna setiatzen zuen. Eta Jaunak Israel-en eskuetan eman zuen hura, eta hartu zuten hura eta haren erregea, eta ezpataz hil zuten hura, eta bertan zegoen arnasa zuen guztia, eta ez zen inor salbatu edo ihes egin, eta haren erregeari egin zioten Jerikoko erregeari egin zioten bezala. Eta Josue joan zen, eta Israel guztia harekin, Lebnatik Lakisera, eta inguratzen zuen hura eta setiatzen zuen hura. Eta Jaunak Lakis eman zuen Israelaren eskuetan. Eta hartu zuen hura bigarren egunean, eta hil zuten hura ezpataren ahoan, eta guztiz suntsitu zuten hura, Lebnarekin egin zuten moduan. Orduan Elamek, Gazerko erregeak, igo zen Lakisi laguntzera, eta

Josuek jo zuen hura ezpataren ahoarekin, eta bere herria, haien artean inor salbatua eta ihes egina gelditu ez zedin. Eta Joshua joan zen eta Israel guztia berarekin Lachish-etik Odollam-era, eta hura setiatu zuen eta hura setiatu zuen. Eta Jaunak hura Israelen eskuan eman zuen, eta egun hartan hartu zuen hura, eta ezpataz hil zuen hura, eta arnasa zuen guztia suntsiketan hil zuten, Lakisi egin zioten moduan. Eta Josue joan zen eta Israel guztia berarekin Hebronen barrura, eta hura setiatu zuen. Eta ezpataren ahoarekin jo zuten hura, eta arnasa zuen guztia bertan zegoen guztia, ez zen inor bizirik gelditu, Odollamekin egin zuten bezala, guztiz suntsitu zuten hura eta bertan zegoen guztia. Eta itzuli zen Josue eta Israel guztia Debirrera; eta inguratuz hura, hartu zuten hura, eta haren erregea, eta haren herriak; eta jo zuten hura ezpataren ahoan, eta suntsitu zuten hura, eta arnasa duen guztia hartan; eta ez zuten utzi hartan inor salbatua; zein moduan egin zuten Hebroni eta haren erregeari, horrela egin zuten Debiri eta haren erregeari. Eta Josuek jo zuen lurralde mendi guztia, eta Negev, eta lautada, eta Asedot, eta haien erregeak; ez zuten utzi haietatik salbaturik inor; eta bizitza arnasten zuen guztia suntsitu zuen guztiz, Jauna Israelgo Jainkoak agindu zuen moduan, Kades Barnetik Gazaraino, Gosen guztia Gibeoneraino. Eta Josuek haien errege guztiak eta haien lurra batera jo zituen, zeren Israelgo Jainko Jaunak Israelekin borrokatu zuen.

11

Eta Jabes Asorko erregeak entzun zuenean, bidali zuen Jobab Maroneko erregerengana, eta Shimroneko erregerengana, eta Achshapheko erregerengana, eta Sidon handiaren aldeko erregeetara, mendira eta Arabara Kinerotaren aurrean, eta lautadara, eta Fenaedrora, eta kostaldeko kanaandiarretara ekialdetik, eta kostaldeko amorretarretara, eta hetearretara, eta perizitarretara, eta jebusitarretara mendian, eta hivitarretara, eta Hermonaren azpikoak Massymako lurrera. Eta irten ziren haiek eta haien erregeak haiekin, itsasoaren hondarra bezala ugaritasunean, eta zaldiak eta gurdi oso asko. Eta bildu ziren errege haiek guztiak beraiek eta elkarrekin heldu ziren, eta Marongo uraren ondoan kanpatu zuten Israelen aurka gerra egiteko. Eta Jaunak esan zion Josue: Ez izan beldurrik haien aurrean, zeren bihar, ordu honetan, ni emango ditut errotuta haiek Israelren aurrean; haien zaldiak zainetan moztuko dituzu, eta haien gurdi-gerlakariak suz guztiz erreko dituzu. Eta Josue etorri zen eta herritar gerralari guztiak haiekin Maroneko uraren gainera, bat-batean, eta haien gainera erori ziren mendialdean. Eta Jaunak haiek Israelaren menpe eman zituen, eta haiek mozten jarraitu zituzten Sidon handiraino, eta Maseronraino, eta Massokeko lautadetaraino ekialderantz, eta moztu zituzten haiek ez uzteko haietako inor bizirik. Eta Josuek egin zien haiei, Jaunak agindu zion eran, haien zaldiak moztu zituen, eta haien gurdi-gerrak suz erre zituen. Eta Josue itzuli zen denbora hartan, eta Asor hartu zuen, eta haren erregea, baina Asor lehenago erreinu hauen guztien gainean agintzen zuen. Eta ezpataz hil zuten bertan arnasa hartzen zuen oro, eta guztiak suntsitu zituzten, eta ez zen bertan arnasa hartzen zuen

ezer utzi, eta Hazor suz erre zuten. Eta erreinuen hiri guztiak eta haien erregeak hartu zituen Josue, eta hil zituen haiek ezpataren ahoan, eta guztiz suntsitu zituzten haiek, Moises Jaunaren zerbitzariak agindu zuen moduan. Baina hiri gotorleku guztiak ez zituen erre Israelek; Asor bakarrik erre zuen Israelek, eta haren ondasun guztiak berentzat hartu zituzten Israelgo semeek; baina haiek guztiak erabat suntsitu zituzten ezpataren ahoan, suntsitu zituen haiek arte; ez zuten utzi haietatik ezer arnasdunik. Zein modutan agindu zuen Jaunak Moisesi bere seme hari, eta Moisesek halaber agindu zion Josueri; eta horrela egin zuen Josuek, ez zuen ezer hautsi Moisesek hari agindu zion guztietatik. Eta Josue-k hartu zuen mendi lur guztia, eta Negev-eko lur guztia, eta Gosen-eko lur guztia, eta lautada, eta mendebalderanzkoa, eta Israelgo mendia, eta mendiaren ondoko leku baxuak Halak menditik, eta Seir-era igotzen dena, eta Baal Gad-eraino, eta Libano-ko zelaiak Hermon mendiaren azpian; eta haien errege guztiak hartu zituen, eta hil zituen, eta hil zituen. Eta Josuek egun gehiago egin zien gerra errege hauei. Eta ez zen hiririk Israelek hartu ez zuenik, guztiak hartu zituzten gerran. Hori Jaunaren bidez gertatu zen, haien bihotza indartzea Israelen aurka gerran biltzeko, suntsitu izan zitezen, haiei errukia eman ez zekien, baizik suntsitu izan zitezen, Jaunak Moisesi esan zion moduan. Eta Josue etorri zen denbora hartan, eta Anakimak suntsitu zituen mendialdean: Hebronetatik, Dabiretatik, Anabothetik eta Juda guztitik, haien hiriekin batera, eta Josuek haiek suntsitu zituen. Ez zen Enakimik utzi Israelgo semeen artetik, baina Gazan, Gethen eta Aseldón utzi ziren. Eta Josuek lur guztia hartu

zuen, Jaunak Moisesi agindu zion bezala, eta Josuek haiek Israelentzat oinordetzan eman zituen, haien tribuen araberako banaketan, eta lurrak gerrari atseden eman zion.

12

Eta hauek dira lurreko erregeak, zeintzuk Israelgo semeek hil zituzten, eta haien lurra jaso zuten Jordanaren bestaldean, ekialdetik, Arnongo arroatik Hermon mendira arte, eta Arabako lur guztia ekialdetik. Sihon, Amoritar-en erregea, Heshbonen bizi zena, Arnon-etik agintzen zuena, hau da, haranaren zati batean dagoen haranatik, eta Gileadeko erdiak Jabbok-eraino, Ammon-en semeen mugetaraino. Eta Arabah Chinnereth itsasoraino ekialderantz, eta Arabah itsasoraino, gatz itsasoa ekialdetik Beth-jeshimoth-erantz bidean, Teman-etik Asedoth Phasga azpian dagoena. Eta Og Bashaneko erregea giganteetatik gelditu zen, Astarot-en eta Edrei-en bizi zena, Hermon menditik eta Salcah-tik agintzen zuena, eta Bashan guztia Gergesi-ko mugarteraino, eta Machi, eta Gilead-eko erdia Sihon Heshbon-eko erregearen mugarteraino. Moises Jaunaren semea eta Israelgo semeek jo zituzten haiek; eta Moisesek eman zien hura oinordetzan Rubeni, eta Gadi, eta Manasesen leinu erdiari. Eta hauek dira Amorrearren erregeak, Josuek eta Israelgo semeek hil zituztenak Jordanaren bestaldean Baal Gad-en itsasoaren ondoan Libanoko lautadan, eta Halak mendiraino Seirrera igotzen direnak arte; eta Josuek eman zien hura Israelgo tribuei heredatzeko haien zatiaren arabera, mendian, eta lautadan, eta

Araban, eta Asedot-en, eta basamortuan, eta Negeban; Hetearrak, eta Amorrearrak, eta Kanaandarrak, eta Perizzitarrak, eta Hivitarrak, eta Jebusitarrak. Jerikoko erregea, eta Airen erregea, Betelen ondoan dagoena, Jerusalemgo erregea, Hebrongo erregea, Jarmuteko erregea, Lachisheko erregea, Elameko erregea, Gezerko erregea, Debirko erregea, Gaderko erregea, Hormahko erregea, Aderko erregea, Lebnako erregea, Odollameko erregea, Elatheko erregea, Tappuaheko erregea, Opherko erregea, Arokeko Aphekeko erregea, Asomeko erregea, Symooneko erregea, Mambrotheko erregea, Azipheko erregea, Kadesheko erregea, Zachakeko erregea, Maredotheko erregea, Carmeleko Iekomeko erregea, Phenneadoreko Odollameko erregea, Galileako Geiko erregea, Thersako erregea; hauek guztiak hogeita bederatzi errege dira.

13

Eta Josue zaharragoa zen, egunetan aurreratua, eta Jaunak esan zion Josueri: zu aurreratu zara egunetan, eta lurra asko geratzen da ondare gisa. Eta lur hau utzita; Filistearren mugak, Gesiritarra, eta Kanaanitarra, Egiptoren aurpegiko bizirik gabeko lurretik Akkaroneko mugetaraino Kanaanitarren ezkerretik zenbatzen da Filistearren bost satrapiei, Gazatarra, eta Asdodtarra, eta Askelontarra, eta Gettarra, eta Akkarontarra, eta Avitarra, Temandik eta Kanaango lur guztitik Gazaren aurrean, eta Sidontarrak Afekeraino, Amorearren mugetaraino, eta Filistearren Galiath lur guztia, eta Libano guztia eguzkiaren

sortaldetik Galgaldik Hermon mendiaren azpitik Ematheko sarreraraino, mendian bizi den guztia Libanotik Masereth Memphomaimeraino. Sidoniako guztiak, ni haiek erabat suntsituko ditut Israelaren aurpegitik; baina banatu ezazu hura zozketaz Israelentzat, zuri agindu nizun moduan. Eta orain zatitu lur hau oinordetzatan bederatzi leinuei, eta Manasesen leinuaren erdiari. Jordanetik itsaso handiraino, eguzkiaren sartzealdera, emango duzu hura; itsaso handia mugarik izango da. Bi leinuei eta Manasesen leinuaren erdiari, Rubenari eta Gadari eman zion Moisesek Jordanaren bestaldean; eguzkiaren ekialdearen arabera eman zion Moisesek Jaunaren zerbitzariak, Aroertik, Arnon errekaren ertzean dagoena, eta arroaren erdian dagoen hiria, eta Misor guztia Medebatik; Sehon Amorrearren erregearen hiri guztiak, Hesbonen erreinatu zuena Ammon semeen mugaraino; Eta Galaad eta Gesirren mugak eta Maacatiarrak, Hermon mendi guztia eta Basan guztia Salecahraino; Og-en erreinua guztia Basanen, Astarot eta Edreien erreinatu zuena; hau erraldoietatik gelditu zen, eta Moisesek jo zuen hura eta suntsitu zuen guztiz. Eta Israelgo seme-alabek ez zituzten guztiz suntsitu Gesiritarra, Machatiarra eta Kanandarra, eta Gesiriko erregea eta Machatiarra Israelgo seme-alaben artean bizi izan ziren gaurko eguneraino. Levi-ren leinuari ez zitzaion oinordetzarik eman; Jauna, Israelgo Jainkoa, hau da haien oinordetzea, Jaunak haiei esan zien bezala, eta hau da banaketa, Moisesek Israelgo semeei banatu ziena Moabgo Araboth-en, Jordanaren bestaldean, Jeriko-ren aurrean. Eta Moisesek Ruben leinuari eman zion haien klanen arabera. Eta bihurtu ziren haien mugak Aroer-etik, hau da Arnon arroaren

aurpegian dagoen hori, eta hiria Arnon arroaren barruan dagoena; eta Mishor guztia, Hesebon arte, eta hiri guztiak Mishor-en daudenak, eta Dibon, eta Baimon Baal, eta Meelboth-en etxea, eta Basan, eta Bakedmoth, eta Maiphaad, eta Karithaim, eta Sebama, eta Serada, eta Sion Enab mendian, eta Bethpheor, eta Asedoth Phasga, eta Baitthaseinoth, eta Mishor-eko hiri guztiak, eta Sehon-en erreinua guztia Amorear-en erregea, zeina Moisesek jo zuen hura eta Madiam-eko buruzagiak, eta Eui, eta Robok, eta Sur, eta Ur, eta Robe Sion-eko harrapakinaren buruzagia, eta Sion-en bizi direnak. Eta Balaam, Beor-en semea, ikuslea, jomugan hil zuten. Gertatu zen, baina, Rubenen mugak, Jordania muga. Hau da Rubenen semeen ondarea haien klanen arabera, haien hiriak eta haien baserriak. Moisesek eman zien Gaden semeei haien klanen arabera. Eta haien mugak Jazer, Galaadeko hiri guztiak eta Amongo semeen lurraren erdia Araba arte izan ziren, hau da Aradaren aurrean dagoena. Eta Hesbondik Araboth-era Mizpah-ren arabera, eta Botanim, eta Maan Dibon-en mugetaraino, eta Enadom eta Othargai eta Bainthanabra eta Succoth eta Shaphan eta Sihon Hesbon-eko erregearen gainerako erresuma; eta Jordanek muga markatuko du Chenereth itsasoaren zati bateraino Jordanetik harantz ekialdetik. Hau Gad-en semeen oinordekotasuna da, haien klanek arabera eta haien hiriek arabera. Haien klanek arabera lepoa itzuliko dute haien etsaien aurrean, zeren haien hiriak eta haien baserritegiak haien klanek arabera banatu baitziren. Eta Moisesek Manasesen tributako erdiari eman zien beren klanen arabera. Eta haien mugak Maanetatik zetozen, Basango erresuma osoa, Basango errege Og-en erresuma osoa,

eta Jair-en herrixka guztiak, Basaniten daudenak, hirurogei hiri. Eta Galaadeko erdia, eta Astarothen, eta Edrainen, Og erresumako hiriak Basanitiden, Makirren semeei, Manaseren semeei, eta Makirren semeen erdiei, Manaseren semeei, haien klanen arabera. Hauek dira Moisesek heredatu zituenak Jordanaren bestaldean, Moabeko Araboth-en, Jordanaren bestaldean, Jerikoren ekialdean.

14

Eta hauek dira Israelgo semeei Kanaango lurrean lurra banatu zietenak: Eleazar apaizak, Josue Nunen semeak, eta Israelgo semeen tribuen familia buruzagiek banatu zieten. Zozketaren arabera heredatu zuten, zein moduan agindu zuen Jaunak Josueren eskuan bederatzi tribuei, eta erdi tribuari Jordanaren bestaldean. Eta Lebitarrei ez zien eman oinordetza haien artean, zeren Joseren semeak bi leinu ziren Manases eta Efraim; eta ez zitzaien eman zatirik lurrean Lebitarrei, baizik hiriak bizitzeko, eta haien bazkalekuak abereetarako, eta haien abereeak. Jaunak Moisesi agindu zion eran, hala egin zuten Israelgo semeek, eta lurra banatu zuten. Eta Judaren semeak Josueren aurrera hurbildu ziren Gilgalen, eta Kaleb Jefuneren semeak, Kenezarrak, esan zion: zu dakizu Jaunak Moises Jainkoaren gizonari niri buruz eta zuri buruz Kades Barnean esan zion hitza. Berrogeita hamar urtekoa nintzen, bait Moisesek, Jainkoaren semeak, ni bidali ninduen Kades Barnetik lurra zelatatzera; eta erantzun nion hitz bat haren gogoaren arabera.

Nire anaia-arrebak, nirekin igo zirenak, herriaren bihotza aldatu zuten, baina ni erabat erabakita nengoen nire Jainko Jauna jarraitzeko. Eta Moisesek zin egin zuen egun hartan, esanez: Zainpatu zenuen lurra zure oinordetza izango da eta zure seme-alaben oinordetza betiko, zeren Jauna gure Jainkoa jarraitzeko atzetik jarri baitzinen. Eta orain Jaunak mantendu nau esan zuen moduan; hau berrogeita bosgarren urtea da, Jaunak hitz hau Moisesi esan zionetik; eta Israel basamortuan ibili zen; eta orain hona, ni gaur laurogeita bost urtekoa naiz; oraindik gaur indartsua naiz, Moisesek ni bidali zuenean bezala, hala indartsu naiz orain irteteko eta sartzeko gerrara. Eta orain mendi hau eskatzen dizut, Jaunak egun hartan esan zuenez, zuk hitz hau egun hartan entzun zenuen, orain ordea Anakimdarrak han daude, hiri gotor eta handiak, beraz Jauna nirekin badago, suntsituko ditut haiek, Jaunak niri esan zidan moduan. Eta Josuek bedeinkatu zuen, eta Hebron eman zion Calebi, Jefuneren semeari, Kenazen semeari, ondare gisa. Horregatik gertatu zen Hebron Calebena, Jefuneren semearena, Kenazdarrarena, ondare gisa gaur egun arte, hark Israelgo Jainko Jaunaren aginduari jarraitu ziolako. Hebronen izena lehenago Argob hiria zen, Anakimen hiri nagusia hau; eta lurra gerratik gelditu zen.

15

Eta gertatu zen Judaren tribuaren mugak haien klanen arabera Idumearen mugetatik, Sin basamortutik Kadesera arte

hegoalderantz. Eta gertatu zen haien mugak Hegoaldetik hasi eta gatz itsasoaren zati batera iritsi arte, Hegoaldera daraman mendi-hegaletik. Eta igarotzen da Akrabbimen igoeraren aurrean; eta inguratzen du Sena, eta igotzen da hegoaldetik Kades Barneara; eta ateratzen da Asoron, eta igotzen da Saradara; eta ateratzen da Kadeseko mendebalderantz, eta ateratzen da Selmonara, eta hedatzen da Egiptoko arroilara arte; eta izango da haren mugen irteera itsasora; hau da haien mugak hegoaldetik. Eta mugak ekialdetik itsaso gazi guztia Jordanera arte. Eta haien mugak Iparraldetik, eta itsasoaren muinotik eta Jordanaren aldetik. Igotzen da mugak Beth Haglaam-era; eta igarotzen da iparraldetik Betharaba-ra, eta igotzen da mugak Bohan harriaren gainera, Ruben-en semearena; Eta igotzen da mugak Achor arroilaren laugarrenera, eta jaisten da Gilgal-era, zeina dagoen Adummin-eko igoeraren aurrean, zeina dagoen hegoaldean arroilari dagokionez, eta hedatzen da eguzkiaren iturriaren uraren gainera; eta haren irteera Rogel iturria izango da; Eta igotzen da mugak Hinnom arroilara, Jebusear-en bizkarraren gainera hegoaldetik; hau Jerusalem da; eta hedatzen da mugak mendiaren gailurrera, zeina dagoen Hinnom arroilaren aurrean itsasorantz, zeina dagoen Refaim lurraren aldetik iparraldera; Eta hedatzen da muga mendiaren gailurretik Neftoa-ko ur iturriaren gainera, eta hedatzen da Efron mendira; eta eramango du muga Baal-era; hau Iarim hiria da. Eta inguruan joango da muga Baaltik itsasoraino, eta igaroko da Assar mendira Iarin hiriko bizkarrean iparraldetik; hau da Chaslon; eta jaitsiko da eguzki hirira, eta igaroko da hegoaldera; Eta hedatzen da muga Ekron bizkarraren arabera iparraldera,

eta hedatuko ditu mugak Sukkothra, eta igaroko dira mugak hegoaldera, eta hedatuko da Lebnaraino, eta izango da mugen irteera itsasoan; Eta haien mugak itsasotik, itsaso handia izango da muga. Hauek dira Judaren semeen mugak inguruan, haien klanen arabera. Eta Caleberi, Jephunnehen semeari, zati bat eman zitzaion Judaren semeen artean Jainkoaren aginduagatik, eta Josuek eman zion Arbok hiria, Anaken hiri nagusia; hau da, Hebron. Eta Calebek, Jephunnehen semeak, handik suntsitu zituen Anaken hiru semeak: Sheshai, Talmai eta Ahiman. Eta Caleb handik igo zen Debiren bizilagunengana, baina Debiren izena lehenago Idazkien Hiria zen. Eta Calebek esan zuen: Nork hartuko duen eta konkistatuko duen Idazkien hiria eta jabetuko den haren, hari emango diot Achsah nire alaba emazte. Eta Gotoniel Kenezen semeak, Kaleben anaiak, hartu zuen hura, eta eman zion bere alaba Askan emaztetzat. Eta gertatu zen, joan zedin hura, eta aholkatu zion, esanez: Eskatuko diot nire aitari soro bat. Eta oihukatu zuen astetik, eta Kaleb-ek esan zion: Zer gertatzen zaizu? Eta esan zion: Eman iezadazu bedeinkapena, zeren Negebeko lurra eman baitidazu. Eman iezadazu Bothanis. Eta eman zion Gonathlah goikoa eta Gonathlah behekoa. Hau Judaren semeen leinuaren ondarea da. Bihurtu ziren eta haien hiriak hiriak izan ziren Judaren semeen tribuaren aldean Edomeko mugeetan basamortuan, eta Baiseheel, eta Ara, eta Asor, eta Ikam, eta Regma, eta Aruel, eta Kades, eta Asorionain, eta Mainam, eta Balmainan, eta haien herriak, eta Aseroneko hiriak, hau Asor, eta Sen, eta Salmaa, eta Molada, eta Seri, eta Baifalat, eta Kolaseola, eta Beerseba; eta haien herriak, eta haien baserrialdeak, Bala, eta Bakok, eta Asom, eta Elboudad, eta

Betel, eta Horma, eta Sekelak, eta Makarim, eta Setennak, eta Labos, eta Sale, eta Eromot; hogeita bederatzi hiri, eta haien herriak. Lautadan Astaol, eta Raa, eta Assa. Eta Ramen, eta Tano, eta Iluthoth, eta Maiani, eta Iermouth, eta Odollam, eta Membra, eta Saocho, eta Iazeka, eta Sakarim, eta Gadera, eta haren baserrialdeak; hamalaur hiri, eta haien herriak. Senna, eta Adasan, eta Magadalgad, eta Dalad, eta Mizpa, eta Iachareel, eta Basedoth, eta Ideadalea, eta Chabra, eta Maches, eta Maachos, eta Geddor, eta Bagadiel, eta Noman, eta Machedan; hamasei hiri, eta haien herriak; Lebna, eta Ithak, eta Anoch, eta Jana, eta Nasib, eta Keilam, eta Akiezi, eta Kezib, eta Bathesar, eta Ailom; hamar hiri, eta haien herriak; Ekron, eta haren herriak, eta haien baseriak, Ekrondik Gemnara; eta Ashdod ondoan dauden guztiak; eta haien herriak, Asiedoth, eta haren herriak, eta haren baseriak; Gaza, eta haren herriak, eta haren baseriak Egiptoko errekara arte, eta itsaso handiak mugatzen du. Eta mendi aldean Samir, eta Jether, eta Socha, eta Renna, eta Idazkien hiria, hau Debir, eta Anon, eta Es, eta Man, eta Aisam, eta Gosom, eta Chalou, eta Channa, eta Gelom; hameka hiri, eta haien herriak; Airem, eta Remna, eta Soma, eta Jemain, eta Baithachou, eta Phakoua, eta Euma, eta Arbok hiria, hau da Hebron, eta Soraith; bederatzi hiri, eta haien baserrikoak; Maor, eta Karmel, eta Ozib, eta Itan, eta Jariel, eta Arikam, eta Zakanaim, eta Gabaa, eta Thamnatha; bederatzi hiri, eta haien herriak; Ailoua, eta Beth Zur, eta Geddon, eta Magaroth, eta Baithanam, eta Thekoum; sei hiri, eta haien herriak; Kariathbaal, hau Iarim hiria, eta Sotheba; bi hiri, eta haien baserrikoak; eta Baddargeis, eta Tharabaam, eta Ainon, eta

Aiochioza, eta Naphlazon, eta Sadon hiriak, eta Arkades; zazpi hiri, eta haien herriak. Eta Jebusearrak Jerusalemen bizi ziren, eta Judako semeek ezin izan zituzten suntsitu haiek, eta Jebusearrak Jerusalemen bizi izan ziren egun honetaraino.

16

Eta gertatu ziren Joseren semeen mugak Jordanetik, Jerikoko aldetik ekialdetik, eta igoko da Jerikotik menditsura, basamortura, Betel Luzara. Eta irtengo da Betelera, eta Ahatartiren mugetatik igaroko da. Eta itsasoaren gainetik igaroko da Aptalimen mugetara, Bethhoron behekoaren mugetaraino, eta haien irteera itsasoaren gainean egongo da. Eta Josephen semeek heredatu zuten, Ephraim eta Manasseh. Eta gertatu ziren Efraimeko semeen mugak haien klanen arabera, eta haien ondarearen mugak ekialdetik Atarotetatik eta Eroketik Bethoron goikoraino eta Gazararaino izan ziren. Eta etorriko dira mugak itsasoaren gainera Ikasmonera Ipar Beroetatik; inguratuko du ekialderantz Tenasara, eta Sellesera, eta igaroko du ekialdetik Ianokara, eta Makora, eta Atarotera, eta haien herriak; eta etorriko da Jerikora, eta irtengo da Jordanera. Eta hilobititik mugak itsasorantz joango dira Chelkanara, eta haien irteera itsasoan izango da; hau da Efraim leinuaren ondarea beren klanen arabera. Eta Efraimen semeentzat bereizitako hiriak Manaseren semeen oinordetzaren erdian zeuden, hiri guztiak eta haien herriak. Eta Efraimek ez zuen suntsitu Gazeren bizi zen kanaandarra, eta kanaandarra Efraimen bizi

izan zen egun honetara arte, Egiptoko errege Faraoia igo zen arte, eta hura hartu zuen, eta hura suz erre zuen, eta kanaandarrak, eta ferezoarrak, eta Gazeren bizi zirenak zulatu zituzten, eta Faraoiak hura eman zion ezkontza-doharian bere alabari.

17

Eta gertatu ziren Manase semeen leinuaren mugak, hau Joseren lehenengo jaiotakoa, Makirrentzat, Manasesen lehenengo jaiotakoa, Galaadaren aita; gizona gerralaria baitzen Galaaditis-en eta Basanitis-en. Eta gertatu zen Manasehren gainerako semeei haien klanengatik: Ieziren semeei, eta Kelezen semeei, eta Iezielen semeei, eta Sychemen semeei, eta Symarimen semeei, eta Opheren semeei; hauek arrak ziren haien klanengatik. Eta Salpaad Opher-en semeari ez zitzaizkion semerik izan, baizik alabak, eta hauek dira Salpaad-en alaben izenak: Maala, Noua, Egla, Melcha eta Thersa. Eta Eleazar apaizaren, Josue eta buruzagien aurrean zutik egon ziren, esanez: Jainkoak Moisesen eskuaren bidez agindu zuen guri oinordetzea eman gure anaien artean, eta Jaunaren aginduaren bidez zoria eman zitzaien haien aitaren anaien artean. Eta erori zen haien neurri-lerroa Anassatik, eta Labek lautada Galaadeko lurretik, hori da Jordanaren bestaldean; zeren Manasesen semeen alabak oinordetzea jaso zuten haien anaien erdian; baina Galaadeko lurra Manasesen gelditu ziren semeentzat izan zen. Eta Manasseh semeen mugak Delehanath izan ziren, hau

Anath semeen aurrean dagoena, eta mugak Jamin eta Jassib aldera doaz Taphthoth iturbururaino. Manassehrentzat izango da, eta Taphath Manassehren mugen gainean Ephraimren semeentzat. Eta jaitsiko dira mugak Karanako arroilara hegoaldera Jarieleko arroilaren arabera; terebintoa Efraimena Manasesen hiriaren artean; eta Manasesen mugak iparraldera erreka-torrentera; eta izango da haren irteera itsasoa hegoaldetik Efraimena, eta iparraldera Manasesena; eta izango da itsasoa muga haientzat; eta Aserrekin batuko dira iparraldera, eta Isakarrekin ekialdetik. Eta Manasesek Isakarren eta Aserren izango ditu Baitoan eta haien herriak, eta Dorreko bizilagunak eta haren herriak, eta Megidoko bizilagunak eta haren herriak, eta Mafetaren hirugarrena eta haren herriak. Eta Manasehren seme-alabak ez ziren gai hiri hauek suntsitzeko, eta kanaandarra lur honetan bizitzen hasi zen. Eta gertatu zen Israelgo semeak indartu zirenean, Kanaandarrak menpeko egin zituzten, baina haiek guztiz suntsitu ez zituzten. Aurka egin zioten baina Joseren semeek Josueri, esanez: zergatik eman diguzu oinordetza bat eta neurritako zati bat? Baina ni jende handia naiz, eta Jainkoak bedeinkatu nau. Eta Joshuak esan zien: Baldin jende handia bazara, igo basora eta garbitu zeure buruarentzat, baldin Efraimen mendiak estutzen bazaitu. Eta esan zuten: Ez zaigu atsegin Efraimen mendia, eta Kanaandarrak, han bizi denak Bet Seanen eta bere herrixketan, Jezreelgo haranean, zaldi hautatuak eta burdina ditu. Eta Josuek Joseren semeei esan zien, baldin herri handia bazara eta indar handia baduzu, ez duzu lurralde bakarra izango; izan ere basoa izango da zuretzat, zeren basoa da eta garbituko duzu hura, eta

izango da zuretzat; eta noiz suntsituko duzun kanaandarra, zeren zaldi aukeratua du berak; zu izan ere indartsuagoa zara hura baino.

18

Eta Israelgo semeen biltzar osoa Shiloh-en bildu zen, eta han testigantzaren denda finkatu zuten, eta lurra haien mende geratu zen. Eta Israelgo semeak utzi ziren, zazpi tribu ez zuten heredatu. Eta Josuek esan zien Israelgo semeei: Noiz arte ahulduko zarete gure Jainko Jaunak eman zuen lurra heredatzeko? Eman zuengandik hiru gizon leinu bakoitzetik, eta jaiki ondoren lurra zeharkatu dezatela, eta deskribatu dezatela nire aurrean, beharrezkoa izango den bezala banatzeko. Eta joan ziren hura aldera, eta zatitu zituen haientzat zazpi zatiak. Judak ezarriko du haientzat muga hegoaldetik, eta Joseren semeak ezarriko dute haientzat iparraldetik. Zuek, ordea, zatitu lurra zazpi zatitan, eta ekarri hona niri, eta aterako dut zuei zozketea Jauna gure Jainkoaren aurrean. Ez bait dago zatirik Leviren semeentzat zuen artean; Jaunaren apaizgoa bait da beren zatia; eta Gad eta Ruben eta Manasesen leinu erdia hartu zuten beren oinordetza Jordanaren bestaldean ekialderantz, zeina eman zien Moises Jaunaren zerbitzariak. Eta gizonak jaiki zirenean joan ziren, eta Josuek agindu zien joaten ziren gizonei lurra neurtzeko, esanez: Zoazte eta neurtu lurra, eta zatozte nire aldera, eta hemen aterako dizuet zozketea Jaunaren aurreanSilon. Eta joan ziren eta lurra zeharkatu zuten, eta ikusi

zuten hura, eta idatzi zuten hura hiriak arabera, zazpi zatitan liburu batean, eta ekarri zuten Josueren aurrera. Eta Josuek zozketa bota zien Siloan, Jaunaren aurrean. Eta Benjaminen leinuaren zozketea irten zen lehena, haien klanen arabera, eta haien zozketaren mugak irten ziren Judaren semeen eta Joseren semeen artean. Eta haien mugak Iparraldetik izan ziren, Jordanetik igoko dira mugak Jerikoren atzealdearen arabera Iparraldetik, eta igoko da mendiaren gainera itsasorantz, eta haren irteera Mabdaritiseko basamortua Bethon izango da. Eta mugak handik igaroko dira Luzara, Luzaren bizkarrean Hegoaldetik, hau da Betel, eta mugak jaitsiko dira Maatarot Orek mendialdean, zeina dagoen Hegoaldera Bet-horon beheranzkoan. Eta mugak zeharkatuko ditu, eta igaroko da itsasoari begira dagoen zatitik, hegoaldetik, menditik Baithwron hegoaldearen aurrean, eta haren irteera Kariath Baal-era izango da; hau Kariathiarin da, Judako semeen hiria; hau da itsasorantz dagoen zatia. Eta zati hori hegoalderantz Kariath Baal-etik, eta mugak igaroko ditu Gasin-era, Naphto-ko ur iturriaren gainean. Eta jaitsiko dira mugak zati batera, hau da Sonnameko haranaren aurpegira, zeina den Emek Rafaimen zatitik iparraldetik, eta jaitsiko da Gehenna Jebusearren bizkarrera hegoaldetik; jaitsiko da Rogel iturburura; Eta igaroko da Bet Shemesh iturburura; eta igaroko da Galilotera, zeina den aurkakoa Adummimen igoerara; eta jaitsiko da Rubenen semeen Bohan harrira; eta igaroko da Bet Arabaren bizkarraren arabera iparraldetik, eta jaitsiko da mugetara itsasoaren bizkarrera iparraldetik. Eta mugaren irteera izango da gatz itsasoaren gailurrean, iparraldera, Jordanaren zati batera,

hegoaldetik. Hauek dira mugak hegoaldetik. Eta Jordanak ekialdeko aldetik mugatuko du; hau da Benjaminen semeen oinordetza, haren mugak inguruan leinuka. Eta bihurtu ziren Benjaminen semeen hiriak haien klanei dagokienez Jeriko, eta Betegaio, eta Amekasis, eta Baitabara, eta Sara, eta Besana, eta Aiein, eta Fara, eta Efrata, eta Karafa, eta Kefira, eta Moni, eta Gabaa, hamabi hiri; eta haien herriak, Gabaon, eta Rama, eta Beerota, eta Massema, eta Miron, eta Amoke, eta Fira, eta Kafan, eta Nakan, eta Zelekan, eta Tareela, eta Jebus; hau Jerusalem da; eta Gabaot, Iarim, hamahiru hiri, eta haien herriak; hau Benjaminen semeen oinordetza da haien klanei dagokienez.

19

Eta Simeonen semeen bigarren zoria atera zen, eta haien ondarea Judaren semeen zatien artean egon zen. Eta haien zoria Beerseba izan zen, eta Samaa, eta Kaladam, eta Artsola, eta Bola, eta Jason, eta Erthoula, eta Boula, eta Horma, eta Sikelak, eta Baitmahereb, eta Sarsousin, eta Batharot, eta haien soroak; hamahiru hiri, eta haien herriak. Eremmon, eta Thalcha, eta Jether, eta Asan; lau hiri eta haien herrixkak, haien hirien inguruan Balek arte Bameth-era doazenak Hego-mendebaldera; hau da Simeon semeen tribuaren oinordetza haien klanentzat. Judarren zozketa-lurretik Simeon semeen leinuaren ondarea, zeren Judaren semeen zatia haien-a baino handiagoa gertatu zen, eta Simeon semeek haien zozketa-lurraren erdian jaso zuten ondarea. Eta atera zen hirugarren zozketea Zabulonentzat

haien klanen arabera; izango dira haien oinordetasunaren mugak, Esedekgola haien mugak, itsasoa eta Magelda, eta batuko da Baitharaban arroira, dago Iekmanen aurpegien arabera. Eta Seddouketik itzuli zen, ekialdetik aurkakotik, Beth shemesh-etik Chaseloth aith-en mugetaraino, eta Dabiroth-era igaroko da, eta Phanggai-ra igoko da. Eta handik inguratuko da aurkaratik ekialderantz Gebere gainera, Katasem hiri gainera, eta igaroko da Remmona gainera, Matharaoza. Eta mugak iparraldera inguratuko dira Amothen gainean, eta haien irteera Gaifaelen gainean izango da, eta Katanaten, eta Nabaalen, eta Symoonen, eta Jerikon, eta Baithmanen. Hau da Zabulonen semeen leinuaren oinordekotasuna beren klanen arabera, haien hiriak eta haien herriak. Eta Issachar-i laugarren zozketak irten zitzaion. Eta haien mugak Jazel, eta Kesalot, eta Sunam, eta Agin, eta Siona, eta Reerot, eta Anakeret, eta Dabiron, eta Kison, eta Rebes, eta Remmas, eta Jeon, eta Tomman, eta Aimarek, eta Bersafes izan ziren. Eta mugak Gathbor gainean elkartuko ditu, eta Salim gainean itsasoaren arabera, eta Beth shemesh, eta mugen irteera Jordania izango da beretzat. Hau da Isakar semeen tribuaren oinordekotza beren klanen arabera, haien hiriak eta haien herriak. Eta bosgarren zozketaren txanda Asherri egokitu zitzaion, beren klanei dagokienez. Eta haien mugak Exeleketh izan ziren, eta Aleph, eta Baithok, eta Keaph, eta Elimelech, eta Amiel, eta Maasa; eta batuko da Karmeloarekin itsasoaren aldean, eta Zionekin, eta Labanath. Eta itzuliko da eguzki ekialdetik eta Baithgeneth-etik, eta batuko da Zabulon-ekin eta Ekgai-rekin, eta Phthael iparraldearen arabera, eta sartuko da Saphthaibethme-ko mugetara, eta Inael-

era, eta igaroko da Chobamasomel-era, eta Elbon-era, eta Rahab-era, eta Ememaon-era, eta Kanthan-era Sidon handiaren arte. Eta itzuliko dira mugak Ramara, eta Masphassat iturriaren arte, eta Tiriarrenak, eta itzuliko dira mugak Iasiph gainera, eta haren irteera itsasoa izango da, eta Apoleb, eta Echozob, eta Archob, eta Aphek, eta Raau. Hau da Asher semeen tribuaren ondarea, haien klanen arabera, haien hiriak eta haien herriak. Eta Neftaliri seigarren zozketaren txanda atera zitzaion. Eta haien mugak Moolam, Mola, Besemiin, Arme, Nabok eta Iephthamai izan ziren, Dodamera arte, eta haren irteerak Jordan izan ziren. Eta mugak itsasora itzuliko dira Aththabor-en, eta handik Iakana-ra pasatuko da, eta Zebulun-ekin batuko da hegoaldetik, eta Asher itsasoaren aldean batuko da, eta Jordan ekialdeko eguzkitik. Eta Tiriarren hiri harresituak, Tiro, eta Omathadaketh, eta Kenereth, eta Armaith, eta Arael, eta Asor, eta Kades, eta Assari, eta Asorko iturria, eta Keroe, eta Megalaarim, eta Baiththame, eta Thessamys. Hau Neftalíren semeen tribuaren herentzia da. Eta Dani irten zitzaion zozketaren zazpigarrena. Eta bihurtu ziren haien mugak Sarath, eta Asa, eta Sammaus hiriak, eta Salamin, eta Ammon, eta Silatha, eta Elon, eta Thamnatha, eta Akkaron, eta Alkatha, eta Begethon, eta Gebeelan, eta Azor, eta Banaibakat, eta Gethremmon, eta itsasotik Hierakon muga Jopparen ondoan. Hau da Danen semeen tribuaren oinordetza haien klanek arabera, haien hiriak eta haien herriak. Eta joan ziren Danen semeak eta gerra egin zuten Lakisen aurka, eta hartu zuten hura, eta jo zuten hura ezpataren ahoan, eta ezarri ziren hartan eta deitu zuten haren izena Lasendan. Eta joan ziren jabetzera

lurra haien mugen arabera. Eta eman zuten Israelgo semeek zati bat Josue Nunen semeari haien artean Jainkoaren aginduaren bidez, eta eman zioten hiria, zeina eskatu zuen, Tamnasarak, zein den Efraimen mendian, eta eraiki zuen hiria, eta bizi izan zen hartan. Hauek dira zatiketak Eleazar apaizak, Josue Nunen semeak eta familia-buruzagiek Israelgo leinuetan zozketen bidez eman zituztenakSilon, Jaunaren aurrean, lekukotasunaren karparen ateen ondoan, eta joan ziren lurra hartzera.

20

Eta Jaunak hitz egin zion Josueri, esanez: hitz egin Israelgo semeei, esanez: eman itzazue iheslarrien hiriak, zeintzuk esan nizkizuen Moisesen bidez. Babeslekua hiltzaileari, jo duenak arima nahi gabe, eta izango dira zuentzat hiriak babeslekua, eta ez da hilko hiltzailea odolaren mendekatzailearen eskutik, jarri arte batzarrearen aurrean epaiketara. Eta Kadesh bereizi zuen Galileako Neftaliren mendian, eta Sikem Efraimeko mendian, eta Arbok hiria —hau Hebron da— Judako mendian. Eta Jordanaren harantzago Bosor eman zuen basamortuan, lautadan, Ruben leinutik, eta Aremot Galaaden, Gad leinutik, eta Gaulon Basanen, Manase leinutik. Hauek dira Israelgo semeentzat eta haien artean bizi den arrotzarentzat deitutako hiriak, nahi gabe arima jotzen duen orok han ihes egin dezan, odolaren mendekatzailearen eskuan hil ez dadin, biltzarraren aurrean epairako aurkeztu arte.

21

Eta hurbildu ziren Leviren semeen aita-buruzagiak Eleazar apaizarengana, eta Josue Nunen semeagana, eta Israelgo tribuen aita-buruzagietara; Eta esan zieten haieiSilon, Kanaango lurrean, esanez: Jaunak agindu zuen Moisesen eskuaren bidez eman guri hiriak bizitzeko, eta inguruko larre lekuak gure abereentzat. Eta Israelgo semeek Levitei eman zizkieten hiriak eta haien larre lurraldeak banaketan, Jaunaren aginduaren bidez. Eta Kaaten herriarentzat zozketaren emaitza irten zen, eta Aaronen seme-alabei, apaiz lebitarrei, Judaren leinutik eta Simeonen leinutik eta Benjaminen leinutik zozketaz hamahiru hiri eman zitzaizkien. Eta Kaathen seme gelditutakoei Efraimen leinuetik eta Danen leinuetik eta Manasesen leinuaren erdietatik zozketaz, hamar hiri. Eta Gedson-en semeei Isakar-en tributik, Aser-en tributik, Neftali-en tributik eta Manase-en erdi tributik Basan-en hamahiru hiri eman zizkieten. Eta Merariren semeei, haien klanei arabera, Ruben tribuetatik, Gad tribuetatik eta Zabulon tribuetatik zozketaz hamabi hiri eman zizkieten. Eta Israelgo seme-alabek Lebitarrei hiriak eta haien larreak eman zizkieten, Jaunak Moisesi agindu zion moduan, zozketaz. Eta eman zituzten Judaren semeen tribuak eta Simeonen semeen tribuak eta Benjaminen semeen tribuak hiri hauek; eta deitu zitzaizkien Aaronen semeei Leviren semeen Kohaten herritik, zeren hauei egokitu baitzitzaien zozketea. Eta eman zien haiei Kiriat Arba, Anaken ama-hiria; hau da Hebron, Judaren mendian; baina inguruko larre-lurrak, eta hiriaren soroak, eta

haren herrixkak eman zizkien Josuek Caleben semeei, Jefuneren semeari, jabetzan. Eta Aaronen semeei eman zien hiria aterpe hiltzaileari, Hebrona, eta bereizitakoak harekin; eta Lemna, eta bereizitakoak harekin; Eta Ailoma, eta bereizitakoak harekin; eta Tema, eta bereizitakoak harekin; Eta Gella, eta bereizitakoak harekin; eta Debir, eta bereizitakoak harekin; Eta Asa, eta bereizitakoak harekin; eta Tanu, eta bereizitakoak harekin; eta Baitsamus, eta bereizitakoak harekin: bederatzi hiri bi leinu hauetatik. Eta Benjaminen tribuaren partetik, Gabaon, eta haren lursail bereiziak; eta Geba, eta haren lursail bereiziak; Eta Anatot, eta haren lursail bereiziak; eta Gamala, eta haren lursail bereiziak; lau hiri. Aaronen semeen apaizen hiri guztiak, hamahiru. Eta Kaathen seme Lebitarrei geratzen zirenei Kaathen semeetatik, eta gertatu zen haien apaizen hiria Efraim leinutik; eta eman zieten aterpe-hiria hiltzailearena, Sikem, eta haren larre bereiziak; eta Gazara eta harekin, eta haren larre bereiziak; Eta Bethoron, eta haren larre bereiziak; lau hiri. Eta Dan tribuaren, Elteke, eta haren larre lurrak; eta Geth Dan, eta haren larre lurrak; Eta Aijalon, eta haren larre lurrak; eta Gath Rimmon, eta haren larre lurrak; lau hiri. Eta Manasehren leinuaren erdiaretik, Tanah eta honen inguruko lurrak, eta Iebatha eta honen inguruko lurrak, bi hiri. Hiri guztiak hamar, eta haiekin batera bereizitakoak, Kaathen semeen herriei geratzen zitzaienei. Eta Gedson-en semeei, Levitei, Manase-ren erdi tribuatik, hiltzaileentzat bereizitako hiriak: Gaulon Basanitidin, eta honi bereizitakoak, eta Bosoran, eta honi bereizitakoak, bi hiri. Eta Isakar tributik, Kison, eta berari bereizitako larre lurrak; eta Daberat, eta berari bereizitako larre

lurrak; Eta Ramot, eta berari bereizitako larre lurrak; eta Idazkien Iturria, eta berari bereizitako larre lurrak; lau hiri. Eta Aser leinutik Baselan, eta berarekin apartaturiko lurrak; eta Dabon, eta berarekin apartaturiko lurrak; eta Helkat, eta berarekin apartaturiko lurrak; eta Rahab, eta berarekin apartaturiko lurrak; lau hiri. Eta Neftaliren leinutik, hiltzailearentzat bereizia den hiria, Kades Galilean, eta honen inguruko lurrak, eta Nemat, eta honen inguruko lurrak, eta Temon, eta honen inguruko lurrak, hiru hiri. Gershon-en hiri guztiak, haien klanen arabera, hamahiru hiri. Eta Merariren semeen jendeari, gainerako lebitei, Zabulongo tributik, Maan eta haren larreak; eta Kades eta haren larreak; eta Sella eta haren larreak; hiri hiru. Eta Jordanaren harandetik Jerikoren aldean Ruben leinutik, hiria hiltzailearen ihes-lekua, Bosor basamortuan; Miso, eta haren larreak; eta Jazer, eta haren larreak; eta Dekmon, eta haren larreak; eta Mafaa, eta haren larreak; lau hiri. Eta Gad tribuaren-tik, hiria hiltzailearen ihes-lekua, eta Ramot Galaad-en, eta haren larreak; Kamin, eta haren larreak; eta Hesbon, eta haren larreak; eta Jazer, eta haren larreak; hiri guztiak lau. Merari seme-alaben hiri guztiak, haien klanen arabera, Levi tribuaren gainerakoetatik, eta mugak hamabi hiri izan ziren. Lebitarren hiri guztiak Israelgo semeen jabetzaren erdian, berrogeita zortzi hiri, eta haien larreak hiri horien inguruan; hiria eta larreak hiriaren inguruan hiri hauek guztiei; Eta eman zion Jaunak Israeli lur guztia, zein zin egin zuen eman haien aitei; eta jabetu zuten hura, eta bizi izan ziren hartan. Eta Jaunak atseden eman zien haiei inguru guztian, zeren haien aitei zin egin baitzien. Ez zen inor jaiki haien

aurretik haien etsai guztietatik. Jaunak haien etsai guztiak haien eskuetan eman zituen. Ez huts egin hitz eder guztietatik, zeintzuk Jaunak Israelgo semeei mintzatu zitzaien; guztiak bete ziren.

22

Orduan Josue-k deitu zituen Ruben-en semeak, eta Gad-en semeak, eta Manases-en leinuaren erdia, eta esan zien: zuek entzun duzue gauza guztiak zenbat agindu zizuen zuei Moises Jaunaren zerbitzariak, eta obeditu duzue nire ahotsari arabera gauza guztiak zenbat agindu zizuen zuei. Ez dituzue utzi zuen anaiak egun gehiago hauetan, gaurko egunerarte zaindu duzue zuen Jainko Jaunaren agindua. Orain, baina, gure Jaun Jainkoaren gure anaiei atsedena eman die, haiei esan zien bezala. Orain, beraz, itzuli zaitezte eta zoazte zuen etxeetara eta zuen jabetzako lurrera, Moisesek Jordanaren bestaldean eman zizuenera. Baina zaindu oso aginduak eta legea egiten, zein agindu zigun egiten Moisesek Jaunaren zerbitzariak; maitatu Jauna gure Jainkoa, ibili haren bide guztietan, zaindu haren aginduak, eta atxikitu hari, eta zerbitzatu hari zuen adimen osoaz, eta zuen arima osoaz. Eta Josuek bedeinkatuta haiek eta bidali zituen, eta joan ziren beren etxeetara. Eta Manases tribuaren erdiari eman zion Moisesek Basanitidan, eta beste erdiari eman zion Josuek bere anaiekin batera Jordanaren bestaldean itsasoaren aldera, eta Josuek haiek beren etxeetara bidali zituenean, bedeinkatu zituen. Eta diru askorekin joan

ziren beren etxeetara, eta oso abere asko, eta zilarra, eta urrea, eta burdina, eta arropa asko, banatu zuten etsaien harrapatua beren anaiekin. Eta joan ziren Rubenen semeak, Gaden semeak eta Manasesen tribuko erdia Israelgo semeengandik, Silotik, Kanaango lurrean, Galaadara joateko, haien jabetzako lurrera, zeina heredatu baitzuten Jaunaren aginduaren bidez Moisesen eskutik. Eta Jordango Galaad-era iritsi ziren, Kanaango lurran dagoena, eta Rubenen semeek, Gaden semeek eta Manasesen tribuko erdiak han aldare bat eraiki zuten Jordanaren gainean, ikusteko aldare handi bat. Eta Israelgo semeek entzun zuten esaten: Hara, Rubenen semeek, Gadeko semeek eta Manasesen leinuaren erdiak aldare bat eraiki dute Kanaango lurraren mugeetan, Galaadeko Jordanean, Israelgo semeen haruntzago. Eta Israelgo seme guztiak Silora bildu ziren, igo ondoren haien aurka gerra egiteko. Eta Israelgo semeek bidali zuten Rubenen semeengana eta Gaden semeengana eta Manasesen leinuaren erdiaren semeengana Galaadeko lurrera, Finees, Eleazarren semea, Aaronen semea apaiz nagusiaren semea, eta hamar buruzagi harekin; buruzagi bat familia etxe batetik Israelgo leinu guztietatik; familia etxeen buruzagiak dira Israelgo mila buruzagiak. Eta iritsi ziren Rubenen semeen aurrera, eta Gaden semeen aurrera, eta Manasesen leinuaren erdiaren aurrera Galaadeko lurrera; eta hitz egin zuten haiekin, esanez, gauza hauek dio Jaunaren biltzar osoak, zer da irainaldi hau, zeina iraindu duzuen Israelgo Jainkoaren aurrean, itzultzea gaur Jaunaregandik, eraikiz zuek zeuentzat aldare bat, zuek errebelde bihurtzeko Jaunaregandik? Ez al da txikia gure Peorren bekatu, zeren ez ginen garbitu hartatik egun honetara

arte? Eta kolpe bat gertatu zen Jaunaren biltzarrean. Eta zuek gaur Jaunarengandik itzuli zarete, eta izango da, baldin gaur Jaunarengandik urrundu zarete, bihar haserrea Israel guztia gainean egongo da. Eta orain, baldin zuen jabetzako lurra txikia bada, zeharkatu Jaunaren jabetzako lurrera, non Jaunaren tabernakulu hura bizi baita, eta heredatu gurekin. Eta ez bihurtu Jainkoaren aurka matxinatuak, eta zuek ere ez urrundu Jaunetik, gure Jainko Jaunaren aldareaz kanpo beste aldare bat eraikitzeagatik. Ez ote, ikus, Achar Zerahkoa transgresio batekin transgreditu zuen gauza dedikatutik, eta Israelgo biltzar guztia gainera haserrea etorri zen? Eta hau bat berak hil zen bere bekatuagatik. Eta erantzun zuten Rubeneko semeek, eta Gadeko semeek, eta Manaseseko tribuko erdiak, eta hitz egin zieten Israelgo mila buruzagiei, esanez: Jainko Jainko Jauna da, eta Jainko Jainko berak daki, eta Israel berak jakingo du; baldin errebeldian gaizki egin badugu Jaunaren aurrean, ez gaitzala salbatu egun honetan. Eta baldin geure buruarentzat aldarea eraiki badugu, Jauna gure Jainkoagandik alde egiteko, errekuntza-opariak haren gainean eskaini egiteko, salbamendu-oparia haren gainean egiteko, Jaunak bilatuko du. Baina kontuz hitz baten dela eta egin genuen hau, esanez, etorkizunean zuen seme-alabek gure seme-alabei ez diezaieten esan: Zer duzue zuek Jaunarekin, Israelgo Jainkoarekin? Eta Jaunak mugak jarri zituen gure eta zuen artean, Jordana, eta ez dago zuei zatirik Jaunaren, eta zuen semeek gure semeak urrutiratuko dituzte, Jauna adoratu ez dezaten. Eta esan genuen horrela egitea, aldare hau eraikitzea ez eskaintzagatik ez eta sakrifizioagatik ere ez, baizik hau lekukotasuna izan dadin gure eta zuen artean,

eta gure belaunaldien artean gure ondoren, Jaunaren zerbitzua zerbitzatzeko haren aurrean, gure eskaintzetan eta gure sakrifizioetan eta gure bakeko eskaintzetan; eta zuen seme-alabek ez diete esango gure seme-alabei bihar, ez duzue Jaunaren parterik. Eta esan genuen: baldin inoiz gertatzen bada eta guri hitz egingo badiete, edo bihar gure belaunaldiei, eta esango badute: Ikusi Jaunaren aldarearen antzekotasuna, gure aitek egin zutena, ez eskaintzen gatik ezta sakrifizioaren gatik, baizik lekukotasuna da zuen artean eta gure artean, eta gure semeen artean. Ez bedi, beraz, guk Jaunarengatik itzultzea gaur egunean Jaunarengatik urruntzea, hala eraikitzeko gu aldarea fruitu eskaintzei eta sakrifizioei Salamisengatik, eta salbamenaren sakrifizioari, Jaunaren aldareaz salbu, zein dagoen bere tabernakuluaren aurrean. Eta Fineas apaizak eta Israelgo elkartearen agintari guztiek, berarekin zeuden haiek, entzun zituzten Rubenen semeek eta Gaden semeek eta Manasesen tribuko erdiak esan zituzten hitzak, eta atsegin izan zitzaien. Eta Finees apaizak esan zien Rubenen semeei eta Gaden semeei eta Manaseren leinuaren erdiari: Gaur jakin dugu gurekin dagoela Jauna, zeren ez baituzue egin Jaunaren aurka faltarik, eta Israelgo semeak Jaunaren eskutik askatu dituzuelako. Eta Finees apaiza eta buruzagiak itzuli ziren Rubenen semeetatik eta Gaden semeetatik eta Manasesen leinuaren erdietatik, Galaadetatik Kanaango lurrera, Israelgo semeengana, eta hauek erantzun zieten hitzak. Eta Israelgo semeei atsegin izan zitzaien, eta Israelgo semeei hitz egin zieten, eta Israelgo semeen Jainkoa bedeinkatzen zuten, eta esan zuten ez ziotela gehiago haiekiko gerran joango lurra suntsitzeko,

Rubenen semeen eta Gaden semeen eta Manasesen tribuko erdiarena, eta bertan bizi izan ziren. Eta Josuek izendatu zuen Ruben-en, Gad-en eta Manase leinuaren erdiaren aldarea, eta esan zuen: Lekukotasuna da haien artean, Jauna haien Jainkoa dela.

23

Eta gertatu zen egun askoren ondoren, Jaunak Israela bere inguruko etsai guztietatik pausarazi ondoren, Josue zahartuta zegoen, egunetan aurreratua. Eta Josue deitu zuen biltzera Israelgo seme guztiak eta haien adinekoen kontseilua eta haien buruzagiak eta haien epaileak eta haien eskribak, eta esan zien, ni zahartua naiz eta aurreratua nago egunetan; Zuek ordea ikusi duzue zenbat egin duen Jaunak gure Jainkoak nazio hauen guztiei gure aurpegitik, zeren Jauna zuen Jainkoa da zuentzat borrokatu zuena. Ikusi zuek hori bota ditut zuei zuen tribuetarako herentzietan geldituta dauden nazio hauek, Jordanetik nazio guztiak, eta suntsitu ditut guztiz, eta itsaso handitik mugatuko du eguzkiaren sartzean. Jauna, gure Jainko hau, suntsituko ditu haiek gure aurpegitik, gal daitezen arte, eta bidaliko dizkie abere basatiak, haiek eta haien erregeak zuen aurpegitik suntsitu ditzan arte, eta heredatuko duzue haien lurra, gure Jainko Jaunak zuri hitz egin zizuen bezala. Indartu beraz oso zaintzeko eta egiteko gauza guztiak idatzita dauden Moisesen legearen liburuan, eskuinera edo ezkerrera aldendu ez zaitezten, nazio geratzen diren hauetara sartu ez zaitezten;

eta haien jainkoen izenak ez dira izendatuko zuen artean, ez zerbitzatu, ez gurtza egin haiei, baina Jauna gure Jainkoari atxikituko zarete, egin duzuen bezala egun honetara arte. Eta Jaunak suntsituko ditu haiek zuen aurpegitik, nazio handi eta indartsuak, eta inork ez digu aurre egin egun honetaraino. Zuetako batek mila persekutatu zituen, zeren gure Jainko Jauna berak borrokatu zuen zuentzat, esan zizuen bezala. Eta zaindu oso-oso gure Jainko Jauna maitatzea. Baldin itzultzen bazarete eta batzen bazaizkie geratzen diren nazio hauei zuekin daudenei, eta ezkontza egiten baduzue haiekin, eta nahasten bazaizkie haiei eta haiek zuekin, jakin ezazue ez duela Jaunak gehituko suntsitzea nazio hauek zuen aurpegitik; eta izango dira zuendako tranpak, eta tropezu-harriak, eta iltze zuen orpoetan, eta geziak zuen begietan, galdu arte lur on honetatik, eman dizuena zuei Jauna zuen Jainkoak. Ni, ordea, joango naiz bidea, lurrak gaineko guztiak bezala, eta jakingo duzue zuen bihotzarekin eta zuen arimarekin, zeren ez baita erori hitz bakarra ere gure Jainko Jaunak guri dagokigun guztiari buruz esan dituen hitz guztietatik, ez da haietatik bat ere huts egin. Eta izango da nola etorri diren gure aldera hitz on guztiak, Jaunak zuei hitz egin zizkien hitzak; horrela ekarriko ditu Jaun Jainkoak zuei hitz gaizto guztiak zuen gainera zuek suntsitu arte lur on honetatik, Jaunak zuei eman zizuen lurretik, zuek gure Jaun Jainkoaren ituna hausten duzuenean, berak guri agindu zigun ituna, eta joan eta beste jainko batzuei zerbitzatu eta haiei gurtu egiten dietsuenean.

24

Eta Josuek Israelgo tribu guztiak bildu zituen Shilora, eta haien adinekoak eta haien idazleak eta haien epaileak deitu zituen elkarrekin, eta haiek Jainkoaren aurrean ezarri zituen. Eta Josuek herri guztiari esan zion, hauek dio Jaunak, Israelgo Jainkoak: ibaiko bestaldean bizi izan ziren zuen aitak hasieratik, Tera, Abrahamen aita, eta Nahoren aita, eta beste jainko batzuei zerbitzatu zieten. Eta hartu nuen zuen aita Abraham ibaiko bestealdetik, eta gidatu nuen hura lur guztietan, eta ugaldu nuen haren hazia, eta eman nion hura Isaac, eta Isaaci Jacob eta Esau, eta eman nion Esaui Seir mendia heredatzeko hura, eta Jacob eta haren semeak jaitsi ziren Egiptora, eta bihurtu ziren han nazio handi eta ugari eta indartsua, eta egiptoarrek txarto tratatu zituzten haiek. Eta Egipto jo nuen bertan egin nituen seinaleez. Eta hauek geroztik gure aitak Egiptotik atera zituen, eta itsaso gorrira sartu zineten, eta egiptiarrek gure aitak gurdi-gerletan eta zaldietan itsaso gorriraino persekutatu zituzten. Eta Jaunari oihu egin genion, eta hodeia eta iluntasuna eman zituen gure eta Egiptiarren artean, eta itsasoa ekarri zuen haien gainera, eta estali zituen, eta zuen begiek ikusi zuten Jaunak Egiptoko lurrean egin zuen guztia, eta egun asko egon zineten basamortuan. Eta gu eraman gintuen Amorrearren lurrera, Jordanaren harantzago bizi zirenak, eta Jaunak haiek gure eskuetan eman zituen, eta zuek haien lurra heredatu zenuten, eta haiek zuen aurrean suntsitu zenituzten. Eta Balak, Zippor-en semea, Moab-eko erregea, jaiki zen eta Israelen aurka lerrokatu

zen, eta bidaliz deitu zuen Balaam gu madarikatuarazteko. Eta zure Jainko Jaunak ez zuen nahi zu suntsitzea, eta bedeinkazioekin bedeinkatzen gintuen, eta haien eskuetatik askatu gintuen, eta haiek eman zituen. Eta Jordana zeharkatu zenuten eta Jerikora etorri zineten, eta gure aurka borrokatu ziren Jerikon bizi zirenak: Amorreoa, Kanaandarra, Perizzitarra, Hivitarra, Jebusearra, Hititarra eta Girgashtarra, eta Jaunak haiek gure eskuetan eman zizkigun. Eta zuen aurretik erlauntz bidali zuen, eta gure aurpegitik haiek bidali zituen, Amorearren hamabi erregeak, ez zure ezpataz ez zure arkuaz. Eta eman zizuen lurra, zeinaren gainean ez baitzenuten lan egin, eta hiriak, zeinak ez baitzenituzten eraiki, eta ezarri zineten haietan, eta mahastiak eta olibondoak, zeinak ez baitzenituzten landatu zuek, jaten dituzue. Eta orain, beldur izan Jaunari, eta zerbitzatu hura zuzentasunez eta justiziaz, eta kendu jainko arrotzak, zeinei gure aitek zerbitzatu zuten ibaiko bestaldean eta Egipton, eta zerbitzatu Jaunari. Baina ez bazaizue atsegin egiten Jaunari zerbitzatzea, aukeratu zuen buruontzat gaur nori zerbitzuko diozuen, edo zuen aiten jainkoei, ibaiko bestaldekoak direnenak, edo Amorritarren jainkoei, zeinen lurrean bizi baitazarete, ni ordea eta nire etxeak Jaunari zerbitzuko diogu, zeren santu baita. Eta herria erantzunez esan zuen: ez litzateke guri Jauna uztea beste jainkoak zerbitzatzeko. Jauna gure Jainkoa, bera Jainkoa da, berak atera gintuen gu eta gure aitak Egiptotik, eta zaindu gintuen joan ginen bide osoan zehar, eta igaro ginen herri guztien artean. Eta Jaunak Amorrearra eta lurrean bizi ziren nazio guztiak kanporatu zituen gure aurpegitik, baina gu ere Jaunari zerbitzatuko diogu, zeren hau

gure Jainkoa baita. Eta Josuek herriari esan zion, ez zarete gai izango Jauna zerbitzatzeko, zeren Jainko santua baita; eta zeloa duen honek ez ditu barkatuko zuen bekatuak eta zuen legegabeko egintzak, abandonatzen duzuenean Jauna eta beste jainko batzuei zerbitzatzen diezuenean; eta etorrita kalte egingo dizue eta kontsumituko zaituzte ongi egin zizuen horren ordez. Eta herriak esan zion Josueri: Ez, baizik Jaunari zerbitzatuko diogu. Eta Josuek herriari esan zion: Zuek zeuek zuen aurka lekuko zarete, zuek aukeratu duzuelako Jauna zerbitzatzea. Eta orain, kendu zuen artean dauden jainko arrotzak, eta zuzendu zuen bihotza Jauna Israelgo Jainkoagana. Eta herriak Josueri esan zion: Jaunari zerbitzatuko diogu eta haren ahotsa entzungo dugu. Eta Josuek ituna egin zuen herriarekin egun hartan, eta lege eta epaia eman zizkion Siloan, Israelgo Jainkoaren tabernakulu aurrean. Eta hitz hauek Jainkoaren legeen liburuan idatzi zituen, eta harri handi bat hartu zuen, eta Josuek terebintoaren azpian ezarri zuen Jaunaren aurrean. Eta Josuek herriari esan zion: Ikusi, harri hau lekukotasun izango da zuen artean, zeren berak entzun baititu Jaunak berarentzat esandako gauza guztiak, gaur zuei hitz egin dizkizuenean, eta hau lekukotasun izango da zuen artean azken egunetan, nire Jainko Jaunari gezurra egiten diozuenean. Eta Josuek herria bidali zuen, eta bakoitza bere lekura joan zen. Eta Israelek Jaunari zerbitzatu zion Josueren egun guztietan, eta Josueren ondoren denbora luzatu zuten adinakoen egun guztietan, eta Jaunak Israelen egin zituen lan guztiak ikusi zituzten adinakoen egun guztietan. Eta gertatu zen hura ondoren, eta hil zen Josue, Nunen semea, Jaunaren morroia, ehun eta hamar urterekin. Eta

ehortzi zuten hura bere zatiaren mugetara Tamnatsarachen, Efraimen mendian, Galaadeko mendiaren iparraldetik; Eta Joseren hezurrak igo zituzten Israelgo semeek Egiptotik, eta ehortzi zituzten Sikemen, Jakobek Sikemen bizi ziren amorretengandik eskuratu zuen soroaren zatian, ehun arkumeren truke, eta eman zion hura Joseri zatian. Eta gertatu zen gauza hauen ondoren, eta Eleazar, Aaronen semea, apaiz nagusia, hil zen, eta ehortzi zen Gabaara-n, Finees bere semearen lurrean, eman zion hari Efraimeko mendian.